ក្រុមជំនុំអំណៀមធម្លាប់
COMMISSION DES MŒURS & COUTUMES

កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្តី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា ទំនៀមអក្សរសាស្ត្រ ហោះពុម្ពផ្សាយ
អំពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ: ហ្លួងធំពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម, បណ្ឌិត នៅ
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកដំណឹងសាសនា: ព្រះគ្រូសុវណ្ណញាណ សួរ-ហាយ
ក្រុមជំនុំព្រះវិន័យ នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បញ្ជីរឿង

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ ទំព័រ

លោក ហេង-ឃាន់ កំណួលរបៀបហា (តទៅ) ៣៣៥
ឃុន សុន្ទរមេធី ញ្ហុង-សឿង ឯកសារស្រាវត្រាវ ភាគទី១១ (តទៅ) ៣៤០
ហ្លួងធំពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម ព្រះរាជប្រវត្តិ ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យចេស្តា
(ព្រះអង្គស្លូរ) (តទៅ) ៣៤៨

ផ្នែកសាសនា

ព្រះគ្រូមហាបទុម មាឃ-សុខ ជីវិតវត្តបរិយាយ (តទៅតទំនងបន្ត) ៣៤៩

ឆ្នាំទី ១៨ — លេខ ៣ ខែសីរយេត ១៨៤៦ — ដំឡៃដាក់ ១ ឆ្នាំ ៣៥ រៀល ។

1976

តំណូសស្នេហា

លោកហោង-យ៉ាន់ រៀបរៀង

(តមក)

វគ្គទី ៨

ប្អូលស្រែខ្លះក្នុងធ្នាំប៉ុំ

មានខ្លះទៀតនិយាយស្ងាបរអាតាមយាមជម្ងឺ តែពួកបក្សាបក្សីមិនបានដឹងសំពួសញ្ញានោះឡើយ បានត្រែកចេញចាកទ្រុងយូរត្រែលដែរហើយ ដោយហេតុប្អូនខ្លួនសំខៀម, តែកន្លាងគ្នាទុំស្ងៀមនៅហាន់លើមែងឈើរងាំពាន្ធីថ្ងៃ ។ លុះដល់បែកបច្ចូសសម័យ ស្តេចព្រះសូរ្យាក៏ត្រែងត្រាតជាលប្រាក់ឯទំសូបូពិមានពណ៌ត្រែហមត្រាល ។ ដួចសម្បុរនៃពាក, ដល់បុព្វណ្ហសម័យ ព្រះអាទិត្យក៏លេចឡើងស្រឡះបញ្ចាំងចេញពន្លឺលើខ្នងត្រីកូរ្យ ចាំតពន្លឺថ្ងៃបានមន្ទិល ហាក់ដួចខ្លួបត្តិខ្សោងជាត្រែដំបូង បញ្ចាំងដំណាក់សាខ្សែមដែលជាប់លើស្លឹងឈើឲ្យភ្លឺផ្លេកភ្លឺពាន់ដង្ហែប្រថពី ឆ្លួជាទីកែកយដល់មនុស្សនិងសត្វទាំងពួយ ហើយស្រូបយកដំណាក់ទឹងនោះត្រមពាំងលួងជួលវៅផង សំអាតជម្ងាតទាំងមូលឲ្យដួចបឋមបុគ្គនៃគ្នាស្អាងសោត ត្រៃព្រឹក្សលតាជាតិដ៏ចំត្រងដោយស្លឹកទើបនិងលូតលាស់ខ្ចៃស្រស់ត្រែ ចំណែកពួកសត្វស្លាបដែលហើរនៅលើផ្ទាត់ឯរហាស៍ សំដែងសេចក្តីត្រែតអរចំពោះព្រះអាទិត្យ

ទទេះស្ងាមប្រគំបទៅដោយភេមទន់ល្មើយ ឯសួនបន្លាតំប្រសំព្រំទៅដោយ
ប្លុងពីរណ្តើរចោលកូនឈ្មួយឈ្មប់ក្រអូបអប់ឯអាចារសួនការិយ ។

ព្រឹកអោះ ចូនវត្តរំពងខ្ទើងវន្ទាន់ឮបន្លាស់ ។ ហាក់ដូចជាសម្បាយ
ខ្លាំងណាស់ អ្នកណាឮហើយក៏មានចិត្តជ្រះថ្លារីឯកយើយមុខមៀនមើល
មេយ ហើយគ្រាសដៃដោយមិនដុំនជាបន់ចុនអ្វីសើយដូចក្មេងខ្ចីមនឹង
ចេះស្តី ។ តាមផ្លូវ មានមនុស្សដើរហូរហែតាំងពីលើម មុខស្រស់
ញញឹមប្រជាប់តាក់តែងខ្លួនស្អាតចាតយ៉ាងហ្ម៎ ហា ពួកកុមារមានផ្តាំ
បម្បាសៀតសក់នឹងផ្លូងម្ជុះពាក់នៅងដៃ រីឯគ្រាចៀកស៊ីលេងនូវពន្លិចផ្ញើ
ផ្លែក ។ ព្រាតចេញពីតូងតាំងគ្រាប់ប្តូចំហៀង ។ អ្នកស្រុកតាំងអស់
ភ្នាងតសល់ទានដល់រូបណាមួយ គ្រប់រយ គ្រប់កេទ ថ្ងៃនោះឯងតែងខ្លួន
ស្អាតពាក់ដោយត្រឹងប្រជាប់សុទ្ធតែថ្មីតាំងអស់ មុខបេះតែពីស្រស់
មិនដែលត្រូវមដល់មួយនាទី ។ អ្នកមានទុក្ខក្តីយទៅជាសម្បាយវិញ
ជនមានជម្ងឺក៏បានស្រាកស្រាន្ត អ្នកកំសត់ទុគ៌តក៏ពុំមាន សូមយាចច
ក៏អត្តជោនបាត់ពីថ្ងៃដែនដី ។ លៃនឹងថ្ងូរថ្ងៃតាមជនឹងផ្លូវដូចថ្ងៃឯទៀត ចំណែក
ឯសត្វនានាឈ្លូនត្រាច់ន្តាត់ទៅមកដោយសេចក្តីសម្បាយឥតកំតុំយ
បសុសត្វក៏ចាះឈប់សំកងខ្លួន ។ តាំងនេះមិនដឹងជាដោយអំណាចបុ-
ដិហេតុយ៉ាងណាទេ សេចក្តីសុខមនោរម្យបានបុះមកសណ្ឋិតលើផ្ទៃលោក

វិស័យជួបការលែងព្រះពុទ្ធយានវិលមកពីធ្លើយុទ្ធសង្គ្រាមជាមួយនឹងក្រុងពណ៌វិញក្នុងរឿងពុទ្ធយាណៈ ដែរ។

គឺនៅពាន់ឆ្នាំក្នុងក្រុងថ្មស់ការៈស្តីពីជញ្ជាំងលាបពណ៌ខ្សែងវិញ គួរជាទីរីករាយចិត្ត ។ ផ្សែងធូបហុយខ្ចប់លោមចេញពីគ្រប់ទាំងផ្ទះអណ្តែតដល់ការសាមាន់ទេវតា ន៏ពន្ធីខ្លួនព្រោងព្រាត ចំភ្លឺក្រមញាតិ ចំភ្លឺមុខឲ្យស្រឡះផ្លូវផង់ ។ តាមរបៀងផ្ទះសឹងមានតែមយោលរយោងគួរឲ្យគន់ ។ តម្កល់ផ្តាំងមួលបង្ហូបទើបនឹងផុះចេញពីផ្លែដែនដីថ្មជួបការលែងក្រុងសោធម្មក្នុងប្បត្តិខ្សែងកណ្តាលសាធរមេហាសមុទ្រ នៅបុនប្ញកាម្រែខេសដោយចម្ងល់ចម្ងាយភ្លាមជាគ្នានតាម តាលសម័យព្រះពោធិពជា ។ ឯបាដិហារ្យដ៏ចំឡែកអស់នេះគឺចេញពីជួនមមលនៃជនពាន់ឆ្នាយដែលមានបៀតុឲ្យដឹងនៅជាប់ន៏ធ៌នៅឯបាន់ឆ្នាំបច្ចុប្ប តែអក្សរវិទ្យាក៏ជាក្តីថា :

"ប្ញលឆ្នាំប្ញ" ព្រមពាក្យតាក្យសម័ព្ទសាធុការ :

"អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ"

ព្រឹកនោះមានផ្ទើពលីការថ្វាយទេវតាថ្ម ដែលយាន់ចុះមកស្តិតលើផ្ទៃសោតជាធុង្គាតែ ។

ចំណែកពួកកំឡុះកាលរូប ស្រួកតាក់ហ៊ីហាវែងវែងតាមរបៀបរបស់គេ ដែលយើងបានឃើញនឹងភ្នែកស្រាប់ហើយ មិនពាក់ព័ន្ធអធិប្បាយកន៏ទីនេះទេតែ គ្រាន់តែបញ្ជាក់ថា ឃុវដែនពាន់នោះនាំគ្នា

ត្រៃសិង្គារក្តោះទៅឯចំប្បារ ដែលចិត្តភ្លើមថ្នល់ប្រែក្សយជាសួនបុប្ផារឿងកយ
ក្តីឲ្យចាប់ត្រួត ហើយកំឡុះទាំងនោះនាំគ្នារើសបាចផ្កាតាមសេចក្តីប៉ុន-
ប៉ងរឿងខ្លួន តាមតែអ្នកអស់នោះមានចិត្តប្រាថ្នាបែបណា បុប្ផាទាំងនោះ
ក៏ដមែរថ្លៃត្រៃចិត្តទាំងអស់ ដ្ឋាត្រៃប់ព័ណ៌មានលាយសួតផងជាសញ្ញានៃ
សេចក្តីសុខសប្បាយសម្បូរសម្បត្តិ សំរាប់យកទៅដូនជាល័អតទំ មាន
ត្រៃបុរាណថាជាដើម ចំណែកផ្កាចំនួនប្លុសតិបក៏កូនត្រៃអូប៉សាយយកមក
ងាក់ថ្ម ហើយនៅរែកបានយូរែកបន្តគ្នាជាខ្សែតាប់ចិត្តនៃកំឡុះដែលមានគូ
ត្រៃជាត្រៃគ្រឿងសំដែងនៃសេចក្តីបរិសុទ្ធចិត្តរបស់គេទទឹងសេចក្តីស្នេះត្រៃដ៏
ជាន់ប្លុនន្តរ ឯផ្កាកុលាបដែលអ្នកផងនិយមថាជាផ្កាល្អតើតនាយជាង
អស់ទាំងផ្កាតង់លោង ដែលអ្នកស្រុកត្រៃប៉ែបទេសលើកជាម្តើងជាបុប្ផា
ថ្លៃថ្នាំបំផុត មានសម្បុរស្រស់យ៉ាងស្រទន់ដល់ត្រៃក្តេ ជាការសេរេរ
ប៉ះពោះត្រៃមុំព្រហ្មចារិនីដែលជាទីសំលាញ់ ។ ផ្កាក្រអូបតាំណាត្រៃហម
ប្លុលឿងតើត ត្រៃប៉ាចិត្តបុរសនោះមានសេចក្តីស្នេហាយ៉ាងខ្លាំងចំពោះ
នាង មានចិត្តចង់ប្លួបមុខនាងនិយាយសាសងជាមួយអត់ធន់ស្តើរពុំបាន ។
ចំណែងបម្លាសដែលនាងតែងពាកបងត្រៃផងសក់ មានន័យថាបងនឹកបាន
នាងមកប៉ុបមថ្ងាក់ថ្មមនៅរៀលៃថ្ងៃ តែត្រៃតាមយោបនាងជាគូដ៏រឹតជាយមាន
មាចាប៉តាដ៏ឆ្ងាយផង ឯបុប្ផាត្រៃហមតិចង់ប្លួបនឹងនាងនាវេលាយប៉ស្ងាត់
មានពន្លឺព្រះចន្ទ្រត្រៃពាងត្រៃតទឹងពន្លឺព្រះតារាផ្លេក ។ ភេញៃថ្ងៃមេឃ ។

ឯផ្កាក្រៃតីនោះ តាមទ្រឹស្តីយតាមព័ណ៌សម្បុរតាមក្លិនវិញ ក៏បានយ៉ូរប្លែកៗដែរ ទឹងតាមពេលដែលលាតសន្ធឹងស្រស់ត្រតែងមានខ្យល់ដោយខ្លួនឯង ពីគ្នា ដែលពួកតំណេះបានយកមកច្រៀងតួចជាសំបុត្រផ្ញើទៅពួកគ្រែមុំ ដើម្បីទីផ្សាត់សញ្ញាពេលមានខ្យល់ ឬថ្ងៃទឹកចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យនាងដឹង ។

កាលបើបានចំណាត់ផ្កាគុបនៅដៃហើយ ពួកយុវជនទាំងនោះក៏នាំគ្នាដើរហែតាមផ្លូវ បើដូចជាទៅគោរពបូជនីយដ្ឋានឯណាមួយដែលគេបានប្រតិបត្តិរៀងរាល់មិនដែលហ៊ានខាតខ្ញាំណាមួយ ។ អ្នកដែលមានគួយតផ្កាមុតគុបថើបជំទួសនាង ហើយចំណាំទីផ្សាឲ្យជាប់ក្នុងរបស់ខ្លួនទីផ្សានោះ គ្រាន់តែដឹងភ្លាមៗជាទីនយតផ្កា ដែលជាចំណែកមួយរបស់ខ្លួនឬមួយជាអ្នកដំណាងចំណោះអាសន្ន ឬតុបតែងឲ្យជាប់ទីសាច់របស់នាង ហើយក្នុងអ្នកទាំងពីរបានសម្ពន្ធចូលគ្នានោះ ក៏ត្រេតត្រអាលសន្ធឹកណាស់ទៅហើយ ដើរមិនមើលផ្លូវក្លែតសំឡឹងមើលទៅលើមេឃ ទំនៃតប្រតិដល់រូបធីតាដួងចិត្ត ។

ប៉ុះសោកក្លែអន្ទេអ្វីដែរនាវេលាថ្ងៃនោះ។ ជាបណ្តាដែលយើងផ្តើងដោយមានះដល់ខ្លួនេះ, ពិតហើយជាសោកក្លែគោងសំដែងសេចក្តីគោរពបូជាចំពោះអ្នកឯណាមួយ តែទីងសំដែងអកិរិយាការដល់ស្ត្រីឯណា ? ប៉ុះទីងយកផ្កាទៅឲ្យណុងនេត្រនាប្តូរ ? សោកក្លែកមាន

ប៉ុណ្ណាធ្វើដូច្នោះដែរ គ្មានគំនិតថ្មីប្លែកពីនោះទេ "តែ! តែគាត់
ទឹងទៅហើយ" សោកាត្តិកាន់ផ្ការដើរតាមផ្លូវដម្រង់ទៅឯផ្ទះនាថ្មីទៀត
លួសហើយគិតថា "ខ្ញុំ បើប្រសិនជាបានឲ្យដល់ណុងនេតនារីញ៉ាំ!
តែគំនិតនោះមិនធ្វើឲ្យសោកាត្តិរំភើបចិត្តឡើយ ព្រោះណុងនេតនារី
ឃ្លាតពីសោកាត្តិ ឃ្លាតផ្សាយបាដូចមេឃនឹងដី មួយវិញទៀតវេលាចូលឆ្នាំ
ថ្មីមិនអនុញ្ញាតឲ្យមនុស្សលោតកើតទុក្ខ ឥតដល់អតីតវេស្សន្តរ ។
ឯផ្ការនោះសោកាត្តិរើសបែបដូចម្តេចគួរយើងកត់ទុក ដើម្បីឲ្យដឹងច្បាស់
ដល់ខឹងចិត្តដ៏កំចាំងថេស់សោកាត្តិ ខុតជាសោកាត្តិយកចិត្តខុតជាមុន
ដូចម្តេចក្តី ក៏ការរើសនោះលុះដោយសេចក្តីបង្គាប់អំពីអណាបទាដ៏កន
មតដែរ ។

ផ្ការដែលសោកាត្តិបានរើសនោះ គួរឲ្យអន់ណាស់ បានឆាន់នៅ
ដៃហើយគួរឲ្យទឹកឃ្មើញថា "អ្នកដែលយកមកឲ្យនោះមានទំនាស់ក្រមានជើនសិល្ប៍ ប៉ុន្តែផ្ការនោះហាក់ដូចជាបេះទំយាយយ៉ាងក្បោះក្បាយដល់អ្នក
ដែលបេះសង្កេត តែផ្ការខ្លួនស្រីនៅកណ្តាលដុំវិញមានចម្ការសបន្លាប់មក
ផ្ការក្រអៅកពីណាំលៀងមានលើបង្អស់ កណ្តាលខ្លួនស្រី ហាន់ដើរតែផ្ការ
បេះទេស ។ លុះដល់ផ្ទះថ្មីខ្លួសហើយ សោកាត្តិក៏ប្តូលទៅបេះឆាវ
ជាមិត្តញាតិ ហើយចាប់ផ្ការទៅឲ្យនានីដោយមានពាក្យដូច្នេះ

"ប្អូន! នាគ្រាពេលធ្វើដំណើរ បងគ្មានអ្វីជាទីគាប់ចិត្តសើរដូចអួនទេ មានតែក្តាន់នេះនឹងគាប់ចិត្តដំបូងសុទ្ធបើសិនជាបងនឹកជាទីលើកប៉ុណ្ណោះ ទោះបីមិនសមស្មួនជួននឹងសេចក្តីគិតរបស់ប្អូនដូចម្តេចក្តី សូមប្អូនមេត្តាសន្តោសដល់បងផងខ្លះ ដែលជាអ្នកទើបាល់ក្រណាស់សព្វថ្ងៃនេះ មួយវិញទៀតបងសូមជូនពរប្អូនច្រើនការដល់ប្អូន គឺសូមឲ្យប្អូនបានច្រើនបានដោយអាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ នឹងសូមឲ្យប្អូនមានសម្បត្តិជាច្រើនការ គឺយសសម្បត្តិបរិវារសម្បទានិងនិគមសម្បទា គ្រាន់នឹងបងសូមដកកោនពីងារសនាប្អូនផង ពិតហើយជាសម្បត្តិតាំងបីខែ នឹងពរខាងដើមនោះប្រហែលដល់ប្អូន ឯបងក៏ដឹងជាតំណាក់ស័ក្តសង្ស័យ ថាដូច្នោះពិត តែបងនឹងឲ្យប្អូនស្គាល់ក្តីមេត្តាដែលបានបេះគាត់ទៀត ឯរួចបងវិញបងសូមតែសេចក្តីមេត្តាពីប្អូនប៉ុណ្ណោះ" .... ។

បុត្រីជាទៀបស្តាប់ពាក្យតាំងអម្បាលនោះហើយ ក៏ញញឹមយ៉ាងស្រស់ចោយសួរសោកីក្តខ្សើងថា:

"ថ្ងៃនេះច្រើនជាអីក៏ច្រើនម្ល៉ះ?"

"បងច្រើនឲ្យតែប្អូនអាណិតតើ" ។

"ចុះឲ្យខ្ញុំអាណិតអំពីរឿងអ្វី បងមានផ្តើរឲ្យគ្រងដល់ខ្ញុំ? ឯផ្កានេះខ្ញុំត្រមទួលដោយចេមត្រចិត្តហើយ។ ជាមគិតដ៏មានដំលៃបំផុតសំរាប់ខ្ញុំ កុំឲ្យបងកួចចិត្តអ្វី" ។

ថាហើយនាងស្ងៀមគេចមុខញញឹមយកផ្កាមកសង្កេតមើលនូវ
ធ្លល់ដល់សេចក្តីត្រេកត្រអាលនៃផ្កានោះ តែមិនទាន់សម្តែងសេចក្តីដូចម្តេច
ស្រាប់តែសោភ័ក្ត្រដើរមកដល់នាង ពោលវាចាយ៉ាងក្រៀមក្រោះ តែ
គួរឲ្យខ្នុតខ្ចិត្តដូចេះ:

"ប្អូន! ម្តេចក្នុងដល់ចង់មែនឬ? ប្អូនមិនគិតដល់សេចក្តីថាលែង
បេះបង់នោះបងមានសេចក្តីត្រេកអរពេញទីបំផុតគ្មាន ហើយបងមិនដឹង
ប្រែតបត្តិដូចម្តេច ឲ្យប្អូនឱនអង្គុយស្រយ៉ងដូចេះ តែជាតំបេះប្អូននោះ
ទៅយ៉ា"។

នាងងាកមុខមកញញឹមរកសោភ័ក្ត្រ តែមិនបានបេញសំដីថាអ្វី ខុសពី
ជាដូចេះ ក៏សោភ័ក្ត្រមើលឥតចិត្តបេះនាងបានតាមក្រសែភ្នែកដ៏ខ្មៅ
ស្រស់ ភ្នែងដែលធ្លុះនូវពាក្យសេចក្តីស្នេហា។

ពេលនោះថ្មីខ្សែលួសមកដល់ យើញកិរិយានុនលំនោនបេះអ្នក
ទាំងពីរ ថ្មីក៏ញញឹមហើយប្រៀបសោភ័ក្ត្រឲ្យជួយរៀបចាត់បែងចែកតាម
លីមូណេតស្ងៀងគ្រែសារ។

សោភ័ក្ត្រនៅលេងជួនថ្មីខ្សែលួសហួសដល់ថ្ងៃរសៀល ទើបលាអ្នក
ម្ចាស់ផ្ទះដំរើរទៅវិតអាចារ្យ។

ពេលនោះព្រះអាទិត្យជិតអស្តង្គត ជាឧបភោគ្ញែងពួណ្ណាវង្សីលើ
ផ្ទៃសោត ភ្នែកបក្សីបក្សាក្រញ្ជោងស្ងាបហើរឯអាស្រមជាគ្រាក្រោយ

ចង្អឹសនាថ្ងៃនោះ ដើម្បីនឹងលាពន្ធថ្ងៃបូលខែនិ ។ តាមផ្លូវមានក្រុង
ចក្រយានបរភ្លាត់ខ្សែនឹងតែប៉ត់ចេនិ ទើបមនុស្សម្នាដេរជាសៅរពេ
ងខ្សែនសប្បាយ ។ ពួកទាសចនទាសិកាដើរវត្ត ទាំងអង្គុយ
ប្រែណាម្ក្នុងព្រះវិហារស្តាប់ព្រះតិកុសង្ឃសូត្រធម៌ ។ តែបំណាកមាត្រតែ
សូរស័ព្ទធម៌ណានក្រលួចពេញអាសាសចីដូចជាបទចំពេដ៏ស័ក្តិសិទ្ធិអាច
ឧទ្ធចត្រាំចិត្តមនុស្សឲ្យស្ងប់ស្ងាត់ មិនរវើរវាយដល់អារម្មណ៍ទាងក្រៅ
ប្រុងតាយកាចិត្តចំពោះព្រះតេនត្រ័យថ្ងៃទុត្តម ។

សោភ័ក្ត្រហាត់ដូចជាប៉ិតនៅឯណា លដែនយល់សប្តិ ដើរដល់ផ្ទះ
អាចារ្យឃើញផ្កាកុលាបតែកយមានក្រពុំប៉ុចពងត្រប់មែក ដែលតាំពី
មុននោះនៅតែឧទ្ទេ លុះដល់មាត់ជណ្តើរ ឆ្កែញីរបស់អាចារ្យក៏ស្ទុះ
ធ្វាមងទូលសោភ័ក្ត្រដោយយកក់ខាក់ មើលមុខមេសុនខនោះហាក់ដូចជា
សប្បាយភ្ញាំងណាស់ ហើយតាំងទើបនឹងគ្រាក់ថ្ងៃសក្ខនៅពីប៉ុន្មានថ្ងៃ
មុននោះសោះ ។ សោភ័ក្ត្រក៏ឥតឆ្ងល់ចន្ទិច ដល់ចូលទៅដល់ទេហាល
ឃើញប្អូនស្រីអាចារ្យគាយុទើបនឹងបានថ្មីឆ្នាំ កំពុងលបលួចក្លូនក្មេ
ប៊ីលេងហើយថ្មាប់សោភ័ក្ត្រថា.

លោកបងនៅទើបនឹងចាញ្ជូចក្លូនក្រមុំនេះឲ្យនាងលួចទេ មើលសក់
ក៏ខ្លួនឯង ។

"សោភ័ក្ត្រញញឹមឆ្លើយថា: "ល្អហើយនាង បុះនាងសែនស្គាយរូបកូនគ្រមុំចាស់ហើយឬដែលជាប់ជាពីរតំណាត់មួយថ្ងៃណា:?"។

"ខេអានេះល្អជាង" ។

សោភ័ក្ត្រវង្វើតែតែឆ្ងល់ក្នុងចិត្ត តែមិនបានដៅសេចក្តីដូចម្តេចក៏ដើរចូលទៅតង់ លុះដល់មាត់ទ្វារ គ្រែឡកមើលទៅឃើញណុជនេត្រនារី ទើបឈប់រោទៅពីនោះ ស្រាប់តែនាងលាអាចារ្យវិលទៅផ្ទះវិញ ដល់ទ្វារនាងសូមផ្លូវសោភ័ក្ត្រចេញ សោភ័ក្ត្រភ្ញាក់ខ្លួនព្រឹតណាគ្រកូចគីកអប់ចុកច្រមុះ ជាកចេញហើយបានឲ្យសំពួសាធុការដល់នាងថា:

"សូមឲ្យនាងបាននេះសេចក្តីសុខ" ។

តែនាងមិនស្តាប់ដើរចុះទៅ សោភ័ក្ត្រមិនបានជាអើពើដល់អាការទុំសទន់នោះឡើយ ហើយក៏ដើរចូលទៅគេងយ៉ាំណូត ថែកគំនិតថ្នឹកភ្លាមឡើងថា:

"បើមកុឡាបដែលពេយកយសន្ធឹកនឹងជ្ញា មិនមែនមានទុក្ខដកបខេត្តមិនបេរប្តុំខ្លាចគង់តែសន្ធឹកទឹងជ្ញាលួតលាស់ឡើងជាថ្មីវិញ មេសុនទៅដែលត្រាតកូនទៅ ៣បើបើសង្ឃឹមថានឹងមានកូនតទៅថ្ងៃមុខដកបណាមិនបានដល់សេចក្តីអត្ថរបស់ពីដកបនោះ កូនក្មេងដែលស្រឡាញ់រូបកូនគ្រមុំយ៉ាំងណា កាលបើគេនិញថ្មឲ្យក៏យើញថារូបថ្មនោះល្អជាង

ចាស់យ៉ាងណាមិញ មនុស្សលោកមិនគោរពកោតខ្លាចអាល័យដល់អាវុធណាផ្សេងជាងតាប៉ចិត្តហើយផ្សេងមិនសម្រែចដូចសេចក្តីថ្នាំង តួរតែពោលចិត្តដល់ជាតវាសនាខ្លួនយ៉ាងនោះផ្សេង ។

ដល់សោកក្តៅមែរមើលលើតុឃើញមានសំបុត្រឲ្យពរសិក្ខាធុការមួយសន្ធឹក គាត់ដាក់ឈ្មោះណាដនេត្រនារី, សោកក្តៅញញឹងតិចៗហេតុដូចម្តេចបានជាគាត់ឲ្យមិនខុកដាក់សំបុត្រនៅតែខ្លួនស្រួលបួល ឬជាមួយនឹងសំបុត្រឯទៀតៗ ចែចដូចជាព្រងើយកន្តើយ មិនរវល់នឹងសិស្សសោះ ហើយសិស្សក៏ក្រមុំរួចកន្ត្រកឡានដែរ នេះបានពាក់ចិត្តគាត់ផ្សេង ។

លុះដល់ព្រលប់ មានភ្ញៀវមែចដុំចាំនឹងសុភាពបុរសតែមនផ្សេង អ្នកចាំនឹងតែងតែរកគាត់ទៅនោះតណ្តាលសេចក្តីសប្បាយរីករាយ ។ ចែចមៃលងៅនឹង ៩ ណាដនេត្រនារីក៏មកដល់ សោកក្តៅមិនចង់ឲ្យភាពអស្សារ្យរបស់ខ្លួន ក៏ថយទៅឆ្ងាយមុខពីយ៉ាណាត់ ទើបប្រាប់ពួកនឹងលេងក្តៅ ដល់ក្តៅនោះក៏ពីរោះស្រែងតែស្រែងាត់ អ្នកឯទៀតក៏ជាន់អង្វរសោកក្តៅឲ្យច្រៀងផ្សេងទៀត ទើបសោកក្តៅពេញចិត្តច្រៀងថា:

“ ខ្ញុំស្តាយមិនគួរឆ្ងាយសោះ
ខ្ញុំសែនតាខ្លោចកាលយូរពន់ពេក
លុះនឹកដើមដល់គេលន់តស្នេហ៍
ជាន់ទ្បើរៀមផ្តេកក្បាលលើដៃស្តាំ ។

"ឥឡូវបែរជែបែនទឹកមុខក្អាម
ឲ្យរៀមទីមថាមមុញៗលាស់សេចក្តី
តុហោតុតែកម្មប្រចាំថ្មី ។
ទើបកល្យាណីស្អប់ខ្ពើមបែរខ្នង ។
"ធម្មតាបុប្ផាតែងតែកេរយកយ
ភ្លាត់ខ្ចីយឃ្លាតឆ្ងាយចាកបេញ្ចាតែង
តែមានក្រពុំហោសខ្សើចំពែង
តែល្អតន្ទឹងគួរឲ្យស្នេហា ។
"ថ្ងៃនេះមានឫក្សពារវេលាល្អ
ឆ្លុះយើងស្មោះសរដែលលោកខេត្ត
ដែលយាងបុះមកបីជាចំរក្ស
ឯស្តេកងស័មាឲ្យជានក្សេមក្សាន្ត ។
"តាមណាថាសន្ទោះយើងលើងចោលប្តេញ
បណ្តេញកុំឲ្យវាលុកលុយបាន
ព្រោះយើងនៅក្នុងគោងតែតិតគាន
រតេឲ្យកុំជានកុំស្គាយថាសំអើយ" ។

កាលបើសូរភ្លេងលេងទ្រហឹងហើយ សោភ័ក្រកដៀងភ្នែតមើលអ្នកណាជានេត្រនារី តែនាងមែចមាំដូចជាព្រះឥន្ទ្រីយមិនស្តាប់ចំរៀងសោភ័ក្រ

ថៃរៅនិយាយលេងជាមួយនឹងក្មេង ។ រៅវិញ អាចារ្យក៏ថ្លែងសេចក្តី
សង្កេតឡើងថា :

"ម៉េចហ្អូន ពាក្យរឿងសោកក្លែងពីកេះទេ" ។

"ចាះដឹងអី ខ្ញុំមិនបានស្តាប់ផង មើលរៅប្រហែលជាមិនពីកេះទេ"

"អត់ទោសអ្នក" សោកក្លែងឆ្លើយតាមឡើង ដោយពីប្រឹក្សានៃមុន
នោះ នាពេលវាក្លែងថ្លា អស់លោកអ្នកឯកញ្ញើញមកកុដិនេះបានឲ្យខ្ញុំលេង
ក្មេង ខ្ញុំក៏ប្រពៃញុតញាត់ស្រុយអស់លោកដោយសំដែងសេចក្តីតំណាងរបស់
ខ្ញុំ ហើយពេលនោះអ្នកក៏បានរៅក្នុងដំនុំអ្នកស្តាប់ផង ហើយអ្នកបាន
សរសើរស្នាដៃរបស់ខ្ញុំ ព្រមទាំងសូមខ្ចីសៀវភៅក្មេងរបស់ខ្ញុំផង ឬមួយ
ខ្ញុំកាន់ច្រឡំទេដឹង ? ឮពាក្យលែងមានយូរបន្តុះហើយ ណុងនេត្រក៏ចិត
ក្បែងដាតក្បាលយ៉ាងឆ្ងៀមៗរៅម្ខាងរៅ សំដែងកិរិយាឲ្យដឹងថា "នាងមិន
ប្លូចចិត្តនឹងសោកក្លែងដល់ចន្លោះចន្លោះឡើយ សោកក្លែងក៏មិនធ្វើដឹង
នាំឲ្យរវែងវៃតសើចគ្រលឡើង" ។

កាលសៀវភៅតែជាមួយនឹងនៃកប្បចហើយ ចក្ខុភាញាតិមិត្តទាំង
នោះ ក៏ជូនពរសើចហាក្អាកាដល់គ្នារៅវិញរៅមកទ្រហឹងអឺងកងរាប់ សឹង
ជាពាក្យដ៏ពីកេះផ្អែមល្ហែមគួរស្តាប់ចាប់ត្រចៀក; នៅទីបំផុត បណ្តាក្មេវ
ទាំងអស់បានជូនពរដល់អាចារ្យជាម្ចាស់ផ្ទះ រួចលាឥលាឆ្ពោះរៅកាន់
តេហដ្ឋានរៀងៗខ្លួន ។

(មានត)

ភាគទី ១១

រឿងផាងសូបឹត

(តមក)

កាលនិយាយពាក្យនេះរួចហើយ ស្រីទេពអប្សរនោះក៏ឱនចុះ ខ្ញុំម្ចាស់ភ្ញាក់ដោយដៃម្ខាង ហើយដៃម្ខាងទៀតឈរមើលឆ្កែទាំងពីរ រួចក៏នាំគ្នាហោះវិលទៅដល់ផ្ទះខ្ញុំម្ចាស់ឯត្រកូនបានផាងឯណោះ, ខ្ញុំម្ចាស់បានឃើញទ្រព្យសម្បត្តិទាំងអស់ដែលផ្ទុកកន្លះទៅនោះ នៅពេញក្នុងឃ្លាំងជារស្រែច ដូចពាក្យដែលនាងបានថ្លែងប្រាប់ដូច្នោះមែន ។ មុនទីណាខ្ញុំម្ចាស់ទៅ ស្រីអប្សរបានបែងចែកមើលឆ្កែទាំងពីរមកឲ្យហើយនិយាយថ្លែងថា “ការដែលជាតំណែងស្រាប់ទាំងពីរនាក់ឲ្យក្លាយទៅជាមនុស្សយាំងនេះ ក៏នៅមិនទាន់ជួនទៅឡើយទេ ខ្ញុំត្រូវជាក់កំហិតឲ្យនាន្តីឯកម្នាក់ឲ្យមើលតាំងតែម្ភៃថ្ងៃទៀតណាស់ ។ យប់ ដើម្បីជាញ៉ាំញ៉ាលដង្ហូរទោសស្រាលដែលធ្វើខុសលើនាងហ៊ោយនទីលើព្រះអង្គម្ចាស់នោះ ។ ខ្ញុំម្ចាស់បានធ្វើសេចក្តីប្តេជ្ញាជាមួយនឹងនាងទេពអប្សរជាយថាប៉ាតថាទីដ៏ខ្លួលធ្វើតាមបង្គាប់ទេវតានាង ។

តាំងពីពេលនោះមក ខ្ញុំម្ចាស់តែងធ្វើបាបវាស់ ។ យប់ ប៉ុន្តែធ្វើទាំងស្តាយដូចជាខ្លែងបានខ្សែយើញជាបន្ទាល់ស្រាប់ ។ ពេលដែលធ្វើ

ពាក្យណាអម្ល (អំពើគាបសង្កត់, អំពើអាក្រក់) យ៉ាងនេះម្តងៗ នោះ ខ្ញុំ
ម្ចាស់ទឹកភ្នែកចង្កូមាំងណាស់ ក្នុងចិត្តនឹងធ្វើតាមព្រះបរមរាជ
តែនឹងនិតនេចរៀងដូចម្តេចពុំបាន ព្រោះជាកំព្រាតែឯង ដោយជាចំណាត
តាមកំហិតរបស់នាងទេពអប្សរ; លុះដែលបានជាប្រពន្ធរួចហើយ ខ្ញុំម្ចាស់
ប៉ងនឹងធ្វើតបថើបនោះ ដើម្បីសំដែងទឹកចិត្តឲ្យឃើញជាមិត្តសន្តាន
សេចក្តីណាត់អាស្រូវពីតៗ ។ រឿងរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ចប់ត្រឹមនេះហើយ
ប្រសិនបើមានរឿងក៏ខ្លះទៀត ជាកិច្ចចុះពោលទាមទារលើរូបខ្ញុំម្ចាស់ដែល
ទើសព្រួយទ័យចង់ដាច់នោះ ត្រូវគោរពទាមអាម៊ីនដែលទឹងដំណាល
រឿងខ្លួនក្រាបទូលទើស ក្នុងពេលឥឡូវនេះ ។

លុះទើសព្រះសណ្តាប់រឿងនាងសូប៊ីត ដោយសេចក្តីឥស្សាឃ្យ៉ាងនេះរួចហើយ ពេលហ្វូងចង្កាមអគ្គមហាទ្សុំអញ្ជើញអាម៊ីន ទ្សុន-យាយរឿងខ្លួនដែលមានសំឡាក់ត្រឹមត្រូវទើសនោះ តើដោយហេតុអ្វី ។ អាម៊ីនបានទទួលប្រតិបត្តិតាម ហើយក៏ចាប់ផ្តើមថ្លែងរឿងរបស់ខ្លួនដូចតទៅនេះ ។

រឿងនាងអាម៊ីន

នាង អាម៊ីន ក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះសម្មតិទេព រឿងក៏វែងដើមទើសបានជាប្រសព្វត្រូវតាមសេចក្តី ដែលនាងសូប៊ីតបង្ហើរឲ្យខ្ញុំម្ចាស់ទើបនឹងដំណាលក្រាបទូលអម្បាញ់មិញនេះហើយ ខ្ញុំម្ចាស់មិនបាច់

និយាយបន្តមកទៀតនាំឲ្យខ្ញុំនៅដដែល ។ ទេ នឹងចាប់និយាយត្រង់ម្តាយខ្ញុំ
ម្ចាស់ដែលនៅមេម៉ាយហើយទិញផ្ទះមួយនៅជាប់ដោយខ្លួនក; គាត់ចាន
ឃើញទ្រព្យសម្បត្តិជារបស់តែមតិតដែលសុពុតខ្ញុំម្ចាស់ទុកឲ្យនោះ មកចាត់ចែង
រៀបចំឲ្យខ្ញុំម្ចាស់មានប្តីជាអ្នកមានគោរពសម្រាប់ស្តុកស្តម្ភកន្ត្រកន្ត្រែនេះ ។
ឆាំដំបូងដែលខ្ញុំម្ចាស់គាររហើយនោះ មិនចាន់ចាំតន្ទនីជាប់ទៅ
ផង ប្តីខ្ញុំម្ចាស់ចូលមនិច្ចតម្មៅ ខ្ញុំម្ចាស់ក៏នៅមេម៉ាយហើយចូលរួល
ការៈជាម្ចាស់ផ្ទះ បីចុះចេញទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីយ៉ាន់ច្រើនដល់ទៅច្រាំ-
ប្លុនហ៊ានតហាបណៈ ។ តើតែមតិចប៉ុណ្ណោះឯង លួមបញ្ចាំមនីតិចាន
បន្តែណាដោយត្រជាក់ត្រជុំ ។ គាត់ចាន់ចូលខ្លោចប្តីខ្ញុំម្ចាស់រាងន ៦ ។
ដំបូងតន្ទនីផុតទៅហើយ ខ្ញុំម្ចាស់ក៏គាត់នោគាថ្មី ១០ ប្រជាប់មានពណ្ណ
ផ្សេង ។ គាហើយមានលំអយ៉ាន់ស្រស់ តន្ត្រីមួយប្រជាប់ ។ ដៃម្ខាងមួយ
ពាន់តហាបណៈ; ខ្ញុំម្ចាស់ចាន់ចាប់ស្លៀកពាក់នោគាទាំងនោះតន្ត្រីពេល
ជាប់ឆ្នាំ ។

តន្ត្រីសម័យថ្ងៃមួយ ខ្ញុំម្ចាស់នៅតែម្នាក់ឯងក៏ពុទ្ធរត្នើកិច្ចការតន្ត្រីផ្ទះ
ស្រាប់តែមានគេមកច្បាប់ថា ស្រីម្នាក់ត្រូវការចង់ជួបនឹងខ្ញុំម្ចាស់ ។ ក៏
គ្មានយល់ត្រមាថាឲ្យស្រីនោះចូលមកចុះ; នាងនោះជាស្រីចាស់ក្រុយ
ច្រើនណាស់ហើយ ចូលមកសំពះខ្ញុំម្ចាស់ក្រាបកម្រាបនឹងដី ហើយ
និយាយដោយសំដីដ៏ខន់ក្នន់ថា "នុអ្នកស្រីអើយ សូមមេត្តាអត់ទោស

សង្កេតសព្វគ្រប់ណាស់ ខ្ញុំឲ្យពាន សូមនាងកុំច្រឡែងច្រឡំពាន់ចាប៉ោសអួសដំណើរថា ខ្ញុំបួលមកធ្វើអ្នកឲ្យកុះករកូនអ្វីឡើយ ខ្ញុំមានសេចក្តីសង្ឃឹមទុកចិត្តថានាងជាអ្នកមានធម៌សប្បុរសពិត។ ចានជាខ្ញុំហ៊ានបួលមកសូមនិយាយការនេះ។ អ្នកស្រី ខ្ញុំសូមជំរាបប្រសាសន៍អ្នកស្រីដូចសេចក្តីគ្រប់នេះឥ ខ្ញុំមានកូនស្រីតែម្នាក់ ហើយចានផ្តើមរៀបចំធ្វើមង្គលការឲ្យគាត់ថ្ងៃនេះឯង, សោកឯខ្ញុំនេះវាកមានតែការសោះ ខានតែពីនាក់ម្នាយនឹងកូនហើយថែមតាំងជាអ្នកចម្លាយទៀតផង ឥតស្គាល់នេងនឹកនឹងគ្រែនេះទេ។ រឿងនេះហើយដែលនាំឲ្យខ្ញុំចង្អៀតចិត្តប្រមល់ចំចុកចិត្ត មិនដឹងជានឹងទៅសង្ឃឹមពឹងផ្អែកលើអ្នកឯណាគ្រាន់តែអ្នកស្រីឲ្យ។ យើងចង់ឆ្លើយឲ្យចានស្គាល់គ្រកួលជាច្រើនតាន់គ្រានេះ ដើម្បីនឹងរៀបចំមង្គលការនោះឲ្យចានរុងរឿងគួរសម ហើយតាំងខ្លួនយើងក៏នឹងបានទៅជាញាតិសាលោហិត ជិតដិតនឹងអ្នកចាំងតួនតាន់គ្រានេះផង នឹងបានទៅជាអ្នកមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្អ លុះមកឲ្យគេទុកចិត្តយើងបានផង។ អ្នកស្រីសប្បុរស, ហេតុនេះ បើតាងមេត្តាតបញ្ជើញទៅជួយជាគាតង់មង្គលការនោះបាន ឈ្មោះថាអ្នកស្រីបានធ្វើឲ្យយើងខ្ញុំសម្លឹងរោយសារផងយើងសូមអង្គុណជាអនេកតន្តដល់អ្នកស្រី; ម្យ៉ាងទៀតពួកស្រីៗតាន់គ្រានេះ ពាលបើបានឃើញបានដឹងថាមន្ទុសជាន់ខ្ពស់ប្រហែលពួនអស់ស្រី អញ្ជើញទៅជួយតំបូរនោះយើងវាយមិនមានសេចក្តីម៉ើលៈ

ភ័យដូចោះ គេគង់នឹងឆ្ងាញ្ជើតយើងខ្លះ ហើយមិនហ៊ានមាតាំយើងថាជាអ្នកខ្ចីពាល់ទេឡើយ ។ ប៉ុន្តែខ្ញុំបានអ្នកពោតណាស់ ដែលអ្នកស្រីវៃដៅប្រែកែមិនត្រមែខ្លួលតាមពាក្យសូមអញ្ជើញវិញនោះ យើងមុខជាអស់ដូរហើយ មិនដឹងជានឹងទៅពឹងផ្អែកលើអ្នកឯណាទៀតទេ” ។

សូរសំដីដែលជូនចាស់ទំយាយមកណ្តើយហ្មងនេះ ធ្វើឲ្យនាងបន្ទន់ចិត្តខ្ញុំម្ចាស់ឲ្យមានសេចក្តីអាណិតអាសូរដល់នាត់ពន់ពេក ទើបខ្ញុំម្ចាស់ឥតថា “អ្នកឆ្ងាយ, សូមអ្នកកុំព្រួយ ខ្ញុំនឹងខ្លួលតាមសេចក្តីពេញចិត្តរបស់អ្នក ។ ប៉ុន្តែត្រូវបង្គំទាំឲ្យខ្ញុំស្ងៀកពាក់តាត់តែងខ្លួនឲ្យស្អាតជាមុនិបសិន” ។ ជូនចាស់លុះបានស្តាប់ដម្រើយនេះហើយ ត៉ាតែងមានសម្បុរយចិត្តណាស់ ស្រាប់តែស្ទុះមកឧបដើនខ្ញុំម្ចាស់ថាំនឹងពីរហើយនឹមក្បាលឡើងនិយាយថា “ឧអ្នកស្រីសម្បូរសេ! ព្រះជាអម្ចាស់មុខជាទំនឹងជ្រាបនូវសេចក្តីសុភាពរាបសាលអ្នកស្រីពុំខាន ដ្បែរអ្នកស្រីបានសង្គ្រោះដល់ចាស់អ្នកកំសត់ទុគ៌ត ហើយព្រះអង្គនឹងបំពេញចិត្តអ្នកស្រីឲ្យគេញបរបូរភ្ជាដោយសេចក្តីសុខក្សេមក្សាន្ត តាមបែបដូចជាអ្នកស្រីបានផ្តល់សេចក្តីសុខឲ្យយើងដូច្នោះដែរ ។ ឯកិច្ចព្រុះនោះ អ្នកស្រីមិនចាន់ត្រូវខ្លួលអញ្ជើញទៅកន្លែងណាទៀតនេះទេ ចាំគេសម្លាប់ដល់ចំណាត់មៅង ខ្ញុំនឹងត្រឡប់មកខ្លួលនាំអ្នកស្រីទៅ; អ្នកស្រី, ណ្ហើយ ខ្ញុំសូមលាអ្នកស្រីសិនហ៊ើយ ។

ឯលុះដូនចាស់គ្រាន់តែចេញផុតទៅភ្លាម ខ្ញុំម្ចាស់ក៏យកនំសំលៀង
បំពាក់មួយដែរដាច់ដៃលខ្ញុំម្ចាស់ពេញចិត្តមកយូរហើយមកទស្សនាពាក់តាក់
តែនឹងខ្លួនដោយឧឡារិកក្នុងចិត្តនៃខ្ញុំព្រះអង្គ ចង់នាំឲ្យដៃ ពាក់ចំរៀងខាង
ឆ្ងាំពេញមួយឆ្នាំទើបផ្លេះលេខមួយ ។ ពេលនោះ ខ្ញុំម្ចាស់ចេះតែនឹង
ប្រដេញដៃដួនចាស់ថា មុនជានឹងមានហេតុកើតអ្វីមួយពុំខាន ។
ល្មុះដល់ពេលព្រលប់ ស្រាប់តែដួនចាស់នោះទៅដល់ផ្ទះខ្ញុំម្ចាស់
ដោយមានទឹកមុខញញឹមញញែមចែចង្អុលសប្បាយណាស់ ។ គាត់ចូន
ថើបដៃខ្ញុំម្ចាស់ហើយនិយាយថា "អ្នកស្រីបងស្រស់, ពួកស្រីៗជាញាតិ
សន្តានខាងក្មួនប្រសាប្រសុំវដ្តែតាស្រីជាន់ខ្ពស់ កន្លែងនេះ
ចូលមកជួបជុំគ្នាអស់ហើយ អង្គុយនៅចាំជំណើរអ្នកស្រី; សូមជាកប
ប្រសាសន៍ ឥឡូវនេះដល់ពេលល្មមអាញ្ជើញហើយ; ខ្ញុំនឹងនាំផ្លូវអ្នកស្រី
ទៅ" ។ ឃើញក៏ចូលចេញទៅភ្លាម, ដួនចាស់ដើរនាំមុខខ្ញុំម្ចាស់ត្រមាំ
ភួងស្រីជាចរវាខ្ញុំម្ចាស់ជាប្រើនខាក់សុទ្ធតែតែងខ្លួនយ៉ាងស្អាត ។ ដើរហែ
ហមចាំមកកេមតាមក្រោយខ្ញុំម្ចាស់ទៅ ។ ឃើញចូលដល់ក្នុងផ្ទះធំ
ល្អយ៉ាងណាមិញ ដែលខើបនឹងធ្មៃសាស្រាលខ្ចីតយ៉ាងស្អាត ។ ដៅខាង
មុខផ្ទះនោះមានទ្វារធំហើយមានជាន់តាមបញ្ជាំនឹងពីខាងលើ, ដោយសារ
ពន្លឺគោមនោះឯង ខ្ញុំម្ចាស់មើលទៅឃើញអក្សរទឹកមាសសរសេរទៅ
ត្រង់ស៊ុមទ្វារខាងលើថា "គេហដ្ឋានទៀងបក្តីតែងញ៉ាំញុតិធម៌ជំនួសបក្ខ

សប្បាយរើតភ្លើងជាប់ជាតិប្ដី ។ ដោយថាសំនោះគួរឲ្យ ។
អើក៏បើតឲ្យភ្លាម ។

នេះខ្ញុំម្ចាស់ប្ដូរទៅហួតដល់កណ្ដាលផ្លូវ , ទៅដល់ឃុំមួយឃ្លាំ
ស្រាប់តែឃើញស្រីក្រមុំម្នាក់ មានរូបឆោមយ៉ាងចំណាប់អារម្មណ៍
ខ្លាន ដើរលឿនស្ទើសំដៅមកខ្ញុំលាក់ខ្លួនសួរខ្ញុំម្ចាស់ ។ លុះ
ដាច់ប្រាប់ដែនបំនាប់តាប់ខ្លួរួចហើយ ទើបឲ្យខ្ញុំម្ចាស់អង្គុយជិតនាង
លើកៅអីវែង ១ , ត្រង់ចន្លែងនោះមានបង្គន់មួយធ្លាប់ឈើដ៏មានដម្លៃ
ថ្លៃត្រេចនាំលេចដោយពេជ្រ ។ ស្រីក្រមុំនោះនិយាយនឹងខ្ញុំម្ចាស់ថា
"អ្នកស្រី , នេះអញ្ជើញអ្នកស្រីមកកាន់ទីនេះ តើមានជាតិកាន់ពិព
ន្ធសារ ; ប៉ុន្តែមន្ត្រីការនេះជួនខុសអំពីមន្ត្រី ដែលអ្នកស្រីបាន
គិតស្មានខុតមួយជាន់នោះទេ ។ រឿងនោះយ៉ាងនេះវិញទេតើ គឺខ្ញុំ
មានបងប្រុសម្នាក់តំពុងតេញតំឡុះ (តំឡុះហួតថ្នាក់) ហើយជា
មនុស្សគ្រប់លក្ខណ៍ជាងជាតិប្រុសទាំងអស់ គាត់មានសេចក្ដីតេញចិត្ត
ខ្លាំងរូបសម្បត្តិរបស់អ្នកស្រីវិសេសពេក, ត្រង់សំណាងរបស់គាត់ស្រេចតែ
ខ្លួនអ្នកស្រីទេ (បើអ្នកស្រីឲ្យគ្នាស់ក៏ជាន់ខ្លួនស់ ...) ហើយគាត់បានប្ដេជ្ញា
ថាប្រសិនបើអ្នកស្រីមិនអាណិតគាស្លាប់ទេ មុខជាទឹកព្រួយចិត្តអត់ជាមិន
ក្រហាយទឹកមែងត្រង់ស្លាប់តុំខាន ។ អ្នកស្រី, ខ្ញុំហ៊ានជាមាត៌ាអាត់ជំនួប
អ្នកស្រីថា រូបសម្បត្តិរបស់បងខ្ញុំនោះពិតជាសមគ្នាណាស់នឹងរូបអ្នកស្រី

តស្មមរួមមិត្តរមែងតែងជាស្វាមីករិយាបាន , ខ្ញុំសូមអង្វរអ្នកស្រីកុំឲ្យប្រែផែនខ្សោយ សូមមេត្តាទទួលខ្លួនព្រមធ្វើជាករិយារបស់បងខ្ញុំដោយសេចក្តីសន្តោះ" ។

តាំងពីដួចប្តីខ្ញុំម្ចាស់ទទួលអនិច្ចកម្មទៅ ខ្ញុំម្ចាស់មិនបានមានគំនិតតិតគូរបន់បានប្តីទៀតនៅឡើយទេ, ប៉ុន្តែពេលនោះនឹកប្រកែកងាប់អហង្ការមិនព្រមទទួលយកធម្មនុស្សវិសេសមែបនេះទៅកំហាក់ដួចជាពុំគួរសោះ ខ្ញុំម្ចាស់ក៏យល់ព្រមដោយតុណ្ហីភាព (សេចក្តីស្ងៀម) តាំងដោយគាំងឡើងនឹកមុខក្រហាមផង ។ នាងក្រមុំនោះគាំងលបានដឹងគាត់របស់ខ្ញុំម្ចាស់ហើយ តំនះវែងផ្លូង ។, ព្រះចន្ទប្រមួយរំបើកភ្លឺ ស្រាប់តែលេចតំឡោះខ្លាំង ឫកពាអង់អាច មានគុណសម្បត្តិខ្ពង់ខ្ពស់ចេញមកក្រៅ, ខ្ញុំម្ចាស់មានសេចក្តីត្រេកអរព្រួច ដោយបានទទួលបេះដូងហើនរីសែសដែលគេបានដោយតម្រេហើនេះ ។ តំឡោះនោះមតអង្គុយជិតខ្ញុំម្ចាស់, លុះបានឱ្យយាសាសនាជាមួយគ្នាហើយ ខ្ញុំម្ចាស់ក៏បានស្គាល់ជាតិជាគុណសម្បត្តិបេះដូង ខ្ពង់ខ្ពស់ថ្លៃថ្លាជាងសំដែដែលប្អូនស្រីបានឱ្យប្រាប់ខ្ញុំម្ចាស់ពីមុនទៀត ។

ឥលូវបានយើញយើងតាំងពីនាគាស្តួសកយសម្បាយចិត្តជាមួយគ្នាហើយ នាងក្រមុំក៏នំវែងផ្លូង ។ ម្តងទៀតជាតំបន់ពីវែង លោតែលេចក្តួមហាម្ចាក់ចូលមកដល់ក្នុងជាមួយទំនឹងសាក្យ ៤ ខាងផង ហើយក៏តាំង

សូត្រសេចក្តីសំបុត្រសញ្ញានៃគាថាហ៍ពិពាហ៍ រួចប្តូរហ៊ុតសេចក្តី
សំបុត្រនោះត្រមាំងឲ្យសាក្សី ๔ នាក់ដែលចូលមកជាមួយនោះ ពុះហាត្ថ-
លេខាជាប់ខ្នាល់ជួយអីនឹងថែមទៀតផង ។ រឿងដំណាន់ដែលប្តីរបស់ខ្ញុំម្ចាស់បញ្ជូតដោយជាប់ខាតប៉ុន្មានរួចខ្ញុំម្ចាស់នោះគឺ គាត់ហាមខ្ញុំម្ចាស់មិនឲ្យមើលមិនឲ្យនិយាយនឹងជាតិប្រុសណាមួយស្រីឥតាត់ឡើយ ហើយគាត់ថាបានប្តេជ្ញាជាក់កំហិតថា លុះតែគាត់ខ្ញុំម្ចាស់ប្រតិបត្តិបានតាមបញ្ជាគ្នានេះ ទើបគាត់ស្រឡាញ់ខ្ញុំម្ចាស់ ។ គាថាហ៍ពិពាហ៍របស់យើងបានស្រេចត្រឹមប៉ុណ្ណេះឯង ។ ដោយហេតុដំបូន្មានៃគាថាហ៍ពិពាហ៍នោះ គេគាន់តែគេអញ្ជើញខ្ញុំម្ចាស់ទៅដើម្បីបានជាគ្នាត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ដូចសេចក្តីដែលបានរៀបរាប់រួចមកហើយ ។

ឯសង្ឃារហើយបានបំនួនមួយវេរ ខ្ញុំម្ចាស់ត្រូវគាវបង់បានសំពាក់មកប្រើប្រាស់ខ្លះទៀត ក៏សូមកន្ទុញតបញ្ជាក់អំពីស្វាមី ដើម្បីឲ្យវេចិញ្ញាបនស់នោះឯង ។ ស្វាមីបានយល់ព្រមបើកឲ្យទៅតាមបំណង, ខ្ញុំម្ចាស់យកជួនចាស់ដែលបាននិយាយហើយនោះ ត្រមាំងស្រីបំរើពីរនាក់ទៀតឲ្យជួនទៅផង ។ លុះទៅដល់ផ្សារ ជួនចាស់និយាយនឹងខ្ញុំម្ចាស់ថា "អ្នកស្រី, បើអ្នកស្រីត្រូវការសំពត់ពែ ខ្ញុំនឹងនាំអ្នកស្រីទៅឯផ្តុំពាណិជ្ជាក់ដែលខ្ញុំម្ចាស់ស្គាល់នៅទីផ្សារនេះ ខ្ញុំហ៊ានធានាថា ឈរបើអ្នកស្រីអញ្ជើញទៅផ្តុំនោះ គឺបានការស្រេចតែម្តង មិនចាំបាច់អញ្ជើញ

ថ្ងៃផ្តុំឯទៀត ។ ដាច់ឲ្យខ្ញុំយល់ថាគេ ព្រោះផ្តុំពាណិជនោះមានសំពត់ត្រង់ថែមបាំងអស់ ស្រែចតែនឹងរើសតាមចិត្ត” ។ ខ្ញុំម្ចាស់ក៏យល់ត្រឹមបណ្តាយតាមពាក្យគាត់ហើយចេញចូលនៅក្នុងផ្តុំពាណិជនោះ ឃើញថាជាអ្នកស្តុកស្តម្ភគួរសមមែន ខ្ញុំម្ចាស់អង្គុយហើយបានបង្គាប់ឲ្យជូនចាស់ឆ្លើយសុំឲ្យអ្នកដំនូញនោះបង្ហាញសំពត់ត្រៃវែលល្អជាងគេ ។ ឯជូនចាស់បង់ឲ្យខ្ញុំម្ចាស់និយាយសួរតម្លៃមាត់គ្នានឹងពាណិជនោះឯង ប៉ុន្តែខ្ញុំម្ចាស់ត្រាប់គាត់ថា “កន្លឹងបុត្រសញ្ញានៃគាណាពិភាហ៍ថែសខ្ញុំហាមមិនឲ្យខ្ញុំនិយាយតម្លៃមាត់ជាមួយនឹងប្តូរសដៃគ្រៃឥប្តីខ្ញុំទេ ហេតុនេះ ខ្ញុំមិនត្រូវប្រែប្តូរកន្លងបង្គាប់នោះដោយងាយឡើយ” ។

ពាណិជយកសំពត់ត្រៃច្រើនមែបមកបង្ហាញខ្ញុំម្ចាស់ ។ តិនតូរមើលហើយក៏ពេញចិត្តនឹងសំពត់ត្រៃមួយមែបវែលល្អជាងគេ ទើបឲ្យជូនចាស់និយាយសួរថ្លៃសំពត់នោះ ។ ពាណិជឆ្លើយតបមកជូនចាស់វិញថា “ទេ ខ្ញុំមិនត្រូវការលក់អូរយកថ្លៃថ្លាដោយសប្បុរិតឡើយ សុំឲ្យតែនាងនេះត្រមទ្យ ខ្ញុំថែបថ្លាល់តែមួយខ្សឹតប៉ុណ្ណោះ ហើយយកសំពត់នេះទៅចុះ” ។ ខ្ញុំម្ចាស់បង្គាប់ជូនចាស់ឲ្យត្រាប់ទៅថា “ខ្ញុំយល់ព្រមពុំបានទេ ព្រោះការវែលឆ្លើយដូចេះហ៊ានតើដឹកាំហានឈ្មោះនាងខ្ញុំសប្បាប់ចាំនឹងស្រួល” ។ ជូនចាស់ថែរដោមិនទន្លួលស្តាប់ពាក្យខ្ញុំម្ចាស់សោះ ត្រឡប់ជាតែបង្ហូលដៃនាងពាណិជនោះទៅវិញហើយនាំយកមកនិយាយ

បញ្ជុះបញ្ជូលខ្ញុំម្ចាស់ថា "ការដែលពាណិជនិយាយស៊ុបើយនេះមិនមែន
ជាតិចជួនទាំឲ្យចំនឹកតអ្វីទេ គេមានប្រែយើនឲ្យទៅសែនលីវែតពុនភ្លឺ
សឲ្យបើគ្រាន់តែផ្លឹងហុចថ្លាលឲ្យគេថែមតែមួយឡឺតប៉ុណ្ណោះហើយយើង
ចានសំពត់ទេគ្មានជាប់ខាតថ្លៃថ្នូរអ្វីផង, យ៉ាងនេះមិនគ្រាន់បើ? ចែកម
យោបល់ខ្ញុំថាគួរតែប្រថុយទៅកុំចាំចាប់ឲ្យខាតលុយយើង" ។ ខ្ញុំម្ចាស់
ក៏ណែស្តាប់ចិត្តសុភយល់ព្រមតាមសុំដឹងគាត់ ព្រោះពេលចានសំពត់នោះ
ណាស់ ។ ដូនចាស់ឧន្ទឹងស្រីបំរើ ឈរចាំងឹតខាងមុខខ្ញុំម្ចាស់ ដើម្បី
កុំឲ្យអ្នកដងមើលឃើញ ។ នៅវេលានោះពាណិជមិនចេញខ្ញុំម្ចាស់ទេ
ដែរគ្រាន់តែប្រាប់ថ្លាលខ្ញុំម្ចាស់ពាលែតដាច់ចេញឈាមទៅវិញ ។ ខ្ញុំម្ចាស់
មានសេចក្តីសុភន្តែតញាប់ញ័រនឹងសេចក្តីឈឺចាប់ជាខ្លាំង ដើនដើងលែ
មុខពាលែតដួលសន្លប់ចាត់ស្មារតីហើយដេកស្តួតស្តឹងអស់កាលមួយស្រ
បាត់ជំ, ពេលនោះពុតជាឧកាសល្អបណ្តោយឲ្យពាណិជនោះបិទទ្វារផ្លុះ
ហើយកៀសខ្លួនតែចាត់ទៅ ។ កាលខ្ញុំម្ចាស់មានស្មារតីឡើងវិញ ក៏ចាន
ដឹងថាថ្លាលខ្លួនឯងត្រូវគ្រាក់ដោតទៅដោយឈាម ។ ដូនចាស់ឧន្ទឹងស្រី
បំរើ នាំគ្នាយកសំពត់មកចងជូតែបមុនឲ្យខ្ញុំម្ចាស់ ដើម្បីកុំឲ្យអ្នកដង
ដែលផ្តើលធ្លាក់មកមើលដឹងការនោះឮសំឡេយ ឲ្យគេគ្រាន់តែដឹង
ជាតិជាខ្លាលចាប់បន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះទៅវិញ ។

ដូនចាស់មានសេចក្តីតក់ស្លុតខ្លាំងណាស់ ខ្ញើនស្ទុះយកប្តូរមាត់ ផាត់ខ្មែកក្តួចចិត្តវិលវិលសារីរក្តៅក្រហាយស្តុះស្តែយគ្រាយផាត់ចិញ្ចុត គ្រោះកែគ្រោះថ្នាក់នេះឯង ហើយតាក់ទិយាយលួនលោមខ្ញុំម្ចាស់ថា "អ្នកស្រីចៅហ្វាយ, សូមអ្នកស្រីមេត្តាអភ័យទោសដល់ខ្ញុំ ព្រោះខ្ញុំជាអ្នកនាំគាន់ឲ្យអ្នកស្រីទទួលគ្រោះថ្នាក់នេះ; បានជាខ្ញុំនាំអ្នកស្រីឲ្យអញ្ជើញទៅផ្ទះពាណិជ្ជនោះ ព្រោះអ៊ំជាប់នៅស្រុកជាមួយនឹងខ្ញុំហើយខ្ញុំឥតដឹងជាឥឯចគាត្រង់ជួជាតិយ៉ាងនេះសោះ ប៉ុន្តែសូមអ្នកស្រីកុំព្រួយ យើងនឹងត្រឡប់ទៅផ្ទះវិញឥឡូវនេះ ខ្ញុំនឹងយកថ្នាំ ១ ម្សៅយ៉ាងពូកែសក្តិសិទ្ធិមកលាបបួសនេះឲ្យស្រះជាស្រួល កន្លះវេន ៣ ថ្ងៃហើយកុំឲ្យមានស្នាមសំឡាកបន្តិចបន្តួចឡើយ" ។ ខ្ញុំម្ចាស់នៅអស់តំឡាំនេនោន ដើរបានពាំនេចតេចតោត ប៉ុន្តែចំចឹងចង់ខ្លួនដើរពោលតែដល់ផ្ទះ; លុះចូលទៅដល់គន្លឹបន្តប់ ខ្ញុំម្ចាស់វិលមុខស្តួតស្តួចបង្កាត់ស្មារតីមិនទៀត ដូនចាស់យកថ្នាំនោះមកលាបឲ្យ ទើបបានដឹងខ្លួនឡើងវិញ ហើយខ្ញុំម្ចាស់ទទួលព្រះពរជាច្រើនលើសលែង ។

ដល់ពេលយប់បន្តិច ប្តីខ្ញុំម្ចាស់មកដល់; ផាត់បានឃើញខ្ញុំម្ចាស់ទទួលព្រះពរជាច្រើនដែរតាំងតាំងក្បាលដូច្នោះ ក៏ស្រែកសួរមកថា មានហេតុឈឺចាប់ដូចម្តេចបានជាដេកទទួរ ។ ខ្ញុំម្ចាស់ដឹកបផាត់ថា អត់មានហេតុអ្វីផង់ទេ គ្រាន់តែឈឺក្បាលបន្តិចបន្តួច; ខ្ញុំម្ចាស់ស្មានថា

ឆាតគ្រាន់តែសួរពីបងប្អូយ ហើយគាត់មិនមកពន់ពេញមើលជំនាទេ ស្រាប់តែអ្នកបានគោះទ្វារចូលមកពន់ពេញមើលមុខខ្ញុំស្រាប់ កាលយើញស្នាមរបួសត្រង់ថ្ពាល់ដូច្នោះក៏សួរភ្លាមថា ហេតុដូចម្តេចបានជាមានរបួសដូច្នេះ? ។ សូមខ្លួនខ្ញុំស្រីមិនមែនជាមនុស្សមានទោសដល់ថ្នាក់ដែរទេ ប៉ុន្តែខ្ញុំស្រីមិនតាចនឹងធ្វើយសូមទោសប្តីតាមត្រង់បានឡើយ បើខ្ញុំស្រីធ្វើយប្រាប់តាមសេចក្តីពិតហើយសូមលន់តួឲ្យគាត់អត់ទោសដល់ខ្ញុំស្រីទៅ ចំហាកដូចជានឹងនាំឲ្យខូចដល់កិរិយាខាងខាងជាតិជាស្រេចបើខ្ញុំស្រីធ្វើយដោះសាថា "រឿងនេះមកពីខ្ញុំទៅរកទិញសំពត់ពៃពង្សារ ដែលអ្នកជាស្វាមីក៏បានជឿឮ ហើយអនុញ្ញាតបញ្ជាឲ្យខ្ញុំទៅនោះឯង តែមានអ្នកតស៊ូឈ្លោលម្នាក់ លីឡុសប្រាធនប្រចាំនឹងដើរប្រជ្រៀតមកពន់ពេញខ្ញុំត្រង់ផ្លូវយ៉ាងចង្អៀត ហើយកន្ទុយឡុសគោរក៏វាត់មកបុះត្រូវថ្ពាល់ខ្ញុំមុតមានស្នាមរបួសដូច្នេះ ប៉ុន្តែការនេះគ្រាន់តែបន្តិចបន្តួចមិនជាធ្ងន់ធ្ងរទេ ។

បម្រើយដោះសានេះប៉ុនតែយកក្តីនឹងគោសោរៅជុតប្តីខ្ញុំស្រីរៅវិញ តាត់លោចនឹងប្រឡាតខ្លាំង និយាយនឹងខ្ញុំស្រីដោយសំឡេងយ៉ាងតឹងតែងថា "រឿងនេះអញមានយកគោសមិនបានទេ ចាំស្អែកអញនឹងធ្វើសំបុត្រទៅប្តឹងលោកនាយកកងក្រែវែល ឲ្យចាប់ពួកអាចោរស៊ីឈ្លួសនេះគ្រាន់ជួយជាតិចាំងអស់នោះ យកទៅបង់ព្យួរសម្លាប់ចោលឲ្យអស់កុំឲ្យសល់ ។ ខ្ញុំស្រីនឹងក៏យល់ស់ ព្រោះសាលាប៉ើធ្វើដូច្នេះ ខ្លួនខ្ញុំស្រីនឹង

ទៅជាមេទ័ពណាល ឲ្យមនុស្សច្រើនគ្នា ដែលឥឡូវនេះសុះនោះស្លាប់អស់ពីព្រោះតែខ្លួនឯង ដើម្បីខ្ញុំម្ចាស់និយាយថា "បពិត្រស្វាមីអើយ ការដែលធ្វើដោយអយុត្តិធម៌យ៉ាងនេះ ខ្ញុំមិនពេញចិត្តទេ សូមអ្នកកុំប្រព្រឹត្តធ្វើអំពើទុស្សប្បាប់យ៉ាងនេះ ប្រសិនបើអ្នកនាំសើរបែបដូចនេះឲ្យមានត្រែះថ្នាក់ដូច្នោះមែន ខ្លួនខ្ញុំនឹងទៅជាមនុស្សមានទោសធ្ងន់ណាស់ ព្រោះខ្ញុំជាមេទ័ពណាល" ។ គាត់តំរាមស្តីរទៀតថា "ម្ដេចបានគេឡកណ្ដឹក! ហានឯងនិយាយឲ្យត្រង់មកឥឡូវនេះតើមកពីហេតុអ្វី?" ។

ខ្ញុំម្ចាស់ឆ្លើយក្រាបថា "មកអំពីអ្នកលក់អំបោសម្នាក់ វាជិះលាមកពីក្រោយខ្ញុំចេញយ៉ាងបំបែកក្បាលលាឲ្យត្រឡប់ពីខាងមុខ ដោយមិនបានដាក់អម៊ីល លានោះក៏ដាក់ថយមកជិះទង្គិចត្រូវខ្ញុំយ៉ាងខ្លាំង ខ្ញុំដួលផ្ដាប់មុខប៉ះថ្ពាល់ត្រូវនឹងគំនរបែនកែវ ទើបមុតរបួលមានស្នាមដូចេះ" ។ ពេលនោះថ្ពាល់ខ្ញុំម្ចាស់តែតែនេះទេឡើងទៀតហើយគាត់បញ្ជោញសំដីថា "អើបើដូច្នោះមែន ត្រែនឹងកែស្អុក កុំឲ្យមានថ្ងៃរះទើបរួចខ្លួន បើស្អែកនេះមានថ្ងៃរះឡើងនោះ មុខជាអញនឹងទៅប្តឹងលោកអគ្គមហាសេនា យ៉ាហ្ន៎ អំពីបទលើសឈ្នាន់ពាននេះឯងឲ្យលោកតាត់ទោសសម្លាប់ពួកអាដែនឈ្លក់អំបោសតាំងនោះចោលឲ្យអស់" ។ ខ្ញុំម្ចាស់ប្រឹងធ្វើតឆ្លើយយ៉ាងក្រៃលែងថា "ទុស្សាមីម្ចាស់ខ្ញុំអើយ ខ្ញុំសូមយកព្រះមេត្តាជាទីតាំង សូមអ្នកមេត្តាតាត់ទោសដល់ពួកឈ្លក់អំបោសតាំងអស់នោះឲ្យទាន ព្រោះតេមិនមែន

ជាមនុស្សមានទោសទេ" ។ គាត់វិលត្រឡប់មកខ្ញុំវិញថា "ឯងអញ្ជើ
ជៀសដើរឯងឯងដូចម្តេចបាន មើម្តងថាដូចនេះ ម្តងថាដូចនោះ; ម្តងនេះប្លែ
ហាងថ្ងៃត្រង់ អញច្បងដឹងសំដីពិតរបស់ហាងឯងដោយជាប់ខាត" ។
ខ្ញុំម្ចាស់ឆ្លើយដោះសាទៅគេវិញថា "បពិត្រអ្នកស្វាមីជាម្ចាស់ មកពី
ខ្ញុំត្រូវឡើងចាប់លើមុខហើយដួលទង្គិចថ្ពាល់ទៅនឹងដី ទើបមានប្លួស
ដូចនេះឯង" ។

លុះស្តាប់ម្លើយខាងត្រើយចប់ដូចនេះហើយ ប៉ុន្តែខ្ញុំម្ចាស់ថាអត់ជឿ
ពុំបាន គាត់ទឹងផ្ទុះកំណែងខ្លាំងណាស់ ទើបវិលត្រឡប់មកដោយថា
"មេចោរដែលទន! អញស្តាប់ពាក្យកូនតកុហករបស់ឯងមកយូរណាស់
ហើយ អញនឹងថាំស្តាប់តទៅទៀតពុំបានទេ" ។ គាត់ថាតែប៉ុណ្ណោះ
ហើយក៏ទះដៃជូន។ ស្រាប់តែឃើញមនុស្សប៉ុន្មាន នាក់ចូលមកដល់ក្នុង,
គាត់តាំងបង្គាប់ភ្លាមថា "ចូរនាំគ្នាចាប់អូសកាត់ទំលាត់ពីលើត្រែចេញ
ហើយយកវាទៅឆាញសន្ធឹងឲ្យណាស់ល្អែងផ្លុះឲ្យឆាប់ៗ" ។ ឮវាចាំងនោះ
ក៏នាំគ្នាធ្វើតាមបង្គាប់គាត់, ម្នាក់ចាប់ក្បាលខ្ញុំម្ចាស់, ម្នាក់ចាប់ជើង
ទាំងពីរសែងទំលាត់ពីលើត្រែមក ហើយគាត់ប្រែម្ខាងទៀតឲ្យត្រៀមទៅ
យកជាវ, លុះបំរើនោះយកជាវមកដល់ហើយ ទើបគាត់វិលត្រឡប់
ថា "ជាវ៉ៅ, កាប់វាជាពីកំណាត់ហើយយកទៅចោះចោលក្នុងទន្លេ

ចិត្ត[1] ឲ្យត្រែតក់ស៊ុះទៅ ទុកវាឲ្យសំខៅមិនបានទេ មេចេះតែឲ្យតណ្ហានេះ; នេះបើយជាសេចក្តីផ្តន្ទា គឺអញត្រូវធ្លាប់ដល់មនុស្សដែលអញស្រឡាញ់អស់ពីពោះ ហើយវាមានគំនិតតាត្រង់ធ្វើឲ្យអញខូចចិត្ត" ។ គាត់មើញចំរើដែលឈាន់ជាវាពោះ មិនទទួលធ្វើតាមបង្គាប់ដោយច្រឡាប់ច្រឡាល់ ទើបគាត់តំហែងទៀតថា "ម៉ែវ៉ៅ, អ្នកណាបញ្ឈប់អាឯងនឹ? អាឯងនីពាអីទៀត? ។ គ្រានោះចាវនិយាយទៅនឹងខ្ញុំម្ចាស់ថា "អ្នកស្រី, ខៅពេលគ្រាយចំផុតនេះ អ្នកស្រីគួរនឹកអណោចអធម៌ខ្មោចចិត្តណាស់ នឹងជីវិតបេះខ្លួន សូមអ្នកស្រីពិចារណាមើលឲ្យសព្វគ្រប់ ពេលមុននឹងស្លាប់នេះបើមានកិច្ចការអ្វីត្រូវនិយាយ សូមអ្នកស្រីនិយាយឲ្យហើយទៅ" ។

ខ្ញុំម្ចាស់សូមអង្វរផ្ទៅវាពោះឲ្យបន្ទបន្ទយចេីតទុកាសឲ្យខ្ញុំម្ចាស់និយាយមួយម៉ាត់សិន ។តក៏យល់ព្រមចេីតទុកាសឲ្យ; ខ្ញុំម្ចាស់បង្ហើបក្បាលឡើងសំឡឹងមើលប្តីដោយទឹកចិត្តដ៏ស្នេហាខន់ក្លុន ទើបមានក់ចាទៅឯខន់តាត់ថា "ខុអនិច្ចាកម្មអើយ! លោកធ្វើបាបខ្ញុំយ៉ាំងណាទៅទៀត, ខ្ញុំអស់ផ្លូវសង្ឃឹមហើយ ខ្ញុំត្រូវតែស្លាប់ក្នុងវ័យកំពុងសប្បាយរបស់ខ្ញុំ" ។ ខ្ញុំម្ចាស់ចង់និយាយតទៅទៀត ប៉ុន្តែទឹមតែគ្រហើយនឹងសេចក្តីអួលដើមគគានតឹងស្ទះក្នុងបំពង់ក ឃាត់ស្លាត់ដំណើរខ្ញុំម្ចាស់រកតែហាមាត់និយាយទៀតពុំរួចឡើយ ។ សំដី

---

๑. ក្នុងន្លះនេះទៅក្បែរក្រុងជាតជាទ្យ ។

ប៉ុណ្ណោះមិនអាចធ្វើជាប្តីខ្ញុំម្ចាស់ឲ្យអាណិតអាសូរបានទេ បែរជាខំនាស់ចៅវិញ តាក៏រត់តែស្តីប្រាសអ្នកនេះតិះដៀលថា ចង្រៃរបស់ខ្ញុំម្ចាស់នោះដូចជាខ្មោចន៍ពាំដែរ ។ ខ្ញុំម្ចាស់ក៏តាំងសូត្រអំពាវនាវប្តូនស្តួនយកព្រះធម៌មកជាជំពីង ប៉ុន្តែតាក៏មិនឮស្តាប់សោះ បែរជាបង្អាប់ប៉ះឲ្យអ្នកតាមភាក្យរបស់តាតឲ្យឆាប់ៗ ។ ពេលនោះតាមប្អូនជាសំណាងល្អ បានយាយចាស់ទានឯងនៅផែលត្រូវជាម្តាយចិញ្ចឹមរបស់ប្តីខ្ញុំម្ចាស់ តាក៏ចូលមកដល់ភ្លាមហើយក៏ចាប់តែប្រណាមឲ្យសុំទោសថា "កូនប្រុសម្តាយ, សូមកុំនាំតួលសាតែប្រណីដល់តានេះ ជាដំនួសថ្ងៃដែលម្តាយបានចិញ្ចឹមបីបាច់រក្សាកូនតាំងពីតូចមក, សូមកូនពិចារណាមើលចុះថា មើលត្រូវសម្លាប់តែមនុស្សណាដែលសម្លាប់មើល, ចំណែកខាងកូនឯងនៅផែលធ្លើយយ៉ាងនេះ ឈ្មោះជាបង្កើតក្តីឈ្មោះបេះខ្លួន ហើយឈ្មោះថាមិនបាត់សណ្តាប់ធ្នាប់ដ៏ល្អសម្រាប់មនុស្សជាតិ; កូនគ្មានប់ឃើញឬទេ អ្នកណាដែលប្រព្រឹត្តធ្ងន់អំពើយ៉ាងបួនដ៏ដ៏ធ្ងន់នេះ ?" ។ យាយចាស់ខឹងដោយភាក្យនេះបណ្តើរចេញទ្រូលបណ្តើរ មុខតួរឲ្យគាណិតអាសូរណាស់ សមតែប្តីខ្ញុំម្ចាស់លួមលើងទោសនោះចាលបាន ប៉ុន្តែតាតាំងមនុស្សចិត្តរឹងចចុតមិនគាបលស់ណាបានឡើយ គ្រាន់តែបន្ទរបន្ទោយដោយមានវាចាទៀងន់ធ្ងាយចិញ្ចឹមថា "ល្អីយប្តី មំណាងតួម្តាយមានសេចក្តីសេមាចំពោះរូបខ្ញុំទេ តែវាតែយោងហាលុងនៃតែមដីតែឲ្យ

ក៏ ប៉ុន្តែខ្ញុំត្រូវធ្វើឲ្យមានស្វាគមន៍ជើម្បីជាគំនុំតាងនៃអំពើសេចក្តី ។

គាត់ថាតែប៉ុណ្ណោះហើយក៏បង្គាប់ឲ្យគេរៀបតុមួយតូចយ៉ាងខ្លាំង មកកាយគាត់ខ្ញុំម្ចាស់តេញ្ចុះហឹង តែនឹងធ្លាប់ជាន់ធ្លាប់ដើរជើមច្រើន ពាល់តែរបេងសើងជាប់សាច់ហូរឈាមស្រស្រាក់ប្រឡាក់ប្រឡូសពាសពេញពាន់ខ្លួន ដកបដល់ខ្ញុំម្ចាស់សន្ធប់ចាត់មាត់ចាត់តឈឺងឈួយ រួចហើយគាត់ប្រើចាវពាន់ ៧ ដាក់ដែលពុតដូចជាសេនាបតី នៃពោសោនោះឯងឲ្យសែងខ្ញុំម្ចាស់យកទៅដាក់កន្លែងមួយ ដូនចាស់ក៏ទំពាចាស់ខ្ញុំម្ចាស់ដោយតាវយកចង្កុតពុតជាក់យ៉ាងមុតមាំ, ខ្ញុំម្ចាស់ទទួលព្រះកដានដំណាងជ្រលៀកតែលើតែចំនួន ៤ ទៀ ទើបបានជាស្រួយ, ប៉ុន្តែនៅមានស្នាមសំឡាតក្រែជាបក្រែជាវាំងពីកាលនោះមក ដូចទ្រង់បានទតឃើញពីមុំលើមិញស្រាប់ហើយ ។ កាលបានជាស្រួលបួល អាចដើរចេញទៅកន្លែណាក៏បាន ខ្ញុំម្ចាស់ក៏ត្រែងរៀបត្រឡប់ទៅផ្ទះដែលជាកេរ្តិ៍ដីពី ១ របស់ខ្ញុំម្ចាស់វិញ ប៉ុន្តែនៅដល់ឃើញតែកន្លែងទេ ព្រោះប្តីពីរបេះខ្ញុំម្ចាស់នោះគាត់ទំនិញផ្ទុកពេក ប្រើតេឲ្យធ្វើសេចក្តីផ្តន្ទាពាក្យបានដល់ខ្ញុំម្ចាស់ប៉ុណ្ណោះហើយគ្មានតែមិនឮគ្មានតិចនៅឡើយ គាត់ឲ្យគេកាប់គាស់រុះរើបង្ហិចបង្ហាញផ្ទះសម្បែងត្រមាំងត្រមែងឲ្យសម្បត្តិរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ពាន់អម្បាលម៉ានោះរោលកស់លើនឹងថែមទៀត ដើម្បីជំនាន់សខ្ញុំម្ចាស់ ។

(មានត)

ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យបរមេស្វរ (ព្រះអង្គស្ងួត)

(ឥឡូវ)

ក្រោយនោះសម្តេចព្រះជ័យវរ្ម័នទី៧ ទ្រង់ប្រកបសេនាបតីមន្ត្រីជាន់ធំពួនថា អញវាយយើងចោលព្រះពជ្រកំពង់តុគ្គមានជ័យយូរហើយ បណ្តាកស្តេចតាត្តាត់ទាំងអស់ទៅច្រើន តួរយើងត្រឡប់ទៅតាំងព្រះបរមពជ្រកំពង់តុគ្គមានជ័យវិញ អស់នាហ្នឹងសព្វមុខមន្ត្រីក៏ឃើញព្រមតាមព្រះពជ្រតាំង។ ទើបស្តេចអញ្ជើញសម្តេចព្រះមាតាក្សត្រីព្រមទាំងព្រះស្ងួនព្រះមាន ឡើងគង់ព្រះនគរជន្លូ នាហ្នឹងសព្វមុខមន្ត្រីនាយទ័ពនាយឥន តំហែស្តេចបញ្ចៀតព្រះពន្ធាក័ពកណ្តាលជ្រាំតម្ងឹងមកគង់ក្រុងតុគ្គវិញ រួចត្រាស់បង្គាប់សេនាទាហានដាក់យាមល្បាត រៀងតាមមាត់ទន្លេទៅលើនឹងក្នុងពេញ។ ជៀងយបង្គា បង្គាវត្រែនទ័ពព្រះបទុមពជាលើតមកវិញទៀត។ ល

ព្រះជ័យជេដ្ឋាទ្រង់បង្កែរាជសម្បត្តិឲ្យព្រះរាជមាតាស្នេហបញ្ជូនទៅទ្រង់ព្រះដ្ឋិសឹងថ្ងៃ

លុះដល់ឆ្នាំកេរសម្រឹទ្ធិស័ក (ព.ស.២៦៣២) ព្រះអគ្គមហេសីក្សត្រីព្រះពន្ធទេពីសម្តេចព្រះជ័យជេដ្ឋា ប្រសូតព្រះពជបុត្រី១អង្គ ព្រះនាម

ជាអនុជាតភ្ញៀវ ។ ក្នុងថ្ងៃពេលសម្តែងនេះ សម្តេចព្រះជ័យ
ជេដ្ឋាទ្រង់ព្រះប្រណួនព្រះតណ្ហាលោតតំអុតរំ ទ្រង់បង្ហាញព្រះរាជសម្បត្តិថ្វាយ
ព្រះរាជមាតា ឲ្យទ្រង់គៀបគ្រងជំនួសបាន។ លុះសះជាព្រះពេតមាន
ព្រះជ័យជ្រះថ្លា ទ្រង់បញ្ជូនជាកិច្ចនិមន្តទៅវត្តព្រះសុគន្ធមានបុណ្យ ៧ ថ្ងៃ
ស្មើនាបតីមន្ត្រីនាំគ្នា៧គ្រាចប់ក្តីខ្លួន ឲ្យស្តេចចាកសិក្ខាបទមកគ្រប់
គ្រងរាជសម្បត្តិវិញ ។

មន្ត្រីធំពីរនាក់ក្បត់រំលោភទៅបួសនឹងរាជសម្បត្តិ

លុះដល់ឆ្នាំម្សាញ់ឯកស័ក (ព.ស. ២៦៣៣) សម្តេចវៀ
ពញ្ញា (នួរ) ១ ចំនាន់បុងអៀ ១ នឹងតួបចិត្តនឹងសម្តេចព្រះជ័យជេដ្ឋា
ដែលទ្រង់ព្រះរាជទានរង្វាន់នឹងយសស័ក្តិ ដល់វៀពញ្ញាកន្តឹសង្រ្គាម
(ហុក) នឹងទទួលទ័យធរាជ (សោម) ក៏មានសេចក្តីច្រណែន
ទើបប្រឹក្សាគ្នាស្រែចលបលួចរត់ទៅទូលសម្តេចព្រះបទុមពារ៉ា នៅវៃនត្រ
ស៊ីសុវត្ថា ។

សម្តេចព្រះបទុមពារ៉ាទ្រង់ជ្រាបមានព្រះទ័យគ្រងអរ គ្រាស់ថា
សម្តេចវៀពញ្ញា (នួរ) នេះ ជាមនុស្សចាស់តាំងពីព្រះរាជបិតាមកា
ម៉ើងមក ឥឡូវគំមតចូលនឹងយើង ដោយមិនចូលចិត្តនឹងព្រះជ័យ
ជេដ្ឋាគួរយើងទទួលយកបុះ ហើយទ្រង់ឲ្យទាំសម្តេចវៀពញ្ញា (នួរ)
នឹងចំនាន់បុងអៀ ព្រមទាំងបក្ខពួកមូលគាល់ ទ្រង់គ្រាស់សួរហេតុ

សព្វគ្រប់ ។ សម្តេចព្រះបទុមវាជាទ្រង់ជ្បាមិនសង្ស័យ ដោយសម្តេច
ហៅពញា (ខ្លូ) នឹងចិនគាន់បុងអៀ យកចាំងប្រពន្ធកូនហៅផង ទើប
ទ្រង់ឲ្យអ្នកចាំងពីរ ខ្លួលព្រះរាជទានទឹកព្រះវិភក្តិសច្ចាសូរថាមកំនៀម
ឯវត្តាសើច ។

លុះសម្តេចព្រះជ័យជេដ្ឋាទ្រង់ត្រាប់ថា មន្ត្រីធំចាំងពីរនាក់រត់ទៅ
ប្លួលនឹងពួកសត្រូវច្រើនកំទ្រង់ខ្លាំណាស់ ទើបស្តេចឲ្យប្រមូលសេនា
ពាហនសៀងអាហារនឹងខ្លួន ព្រមចាំងត្រឿងសស្ត្រាវុធចម្រុងចុងនឹង
លើកទៅថ្វាយទីព្រះបទុមវាជា ។ កាលទ្រង់ត្រាប់ថា សម្តេចព្រះជ័យ
ជេដ្ឋាប្រមូលសេនាពាហាននឹងលើកមកចង្ការ ទ្រង់ក៏ប្រកាន់នឹងពួកនាយ
ទីពនាយតង់ថា អ្នកព្រះជ័យជេដ្ឋាថយកំឡាំងហើយ ជ្រុតសម្តេចហៅ
ពញា (ខ្លូ) ជាមនុស្សចាស់មានសតិបញ្ញាច្រើន នឹងចិនគាន់បុងអៀ
មានទ្រព្យសម្បត្តិច្រើន មកនៅកងកណ្តាប់ដៃយើង ឥឡូវឮដំណឹងថា
ប្រុងប្រៀបរៀបចំពន់នឹងលើកទ្រូងមក ត្រូវយើងចាត់កងចំពាហៅស្តាក់ចង្ការ
កុំឲ្យទ្រូងមកបៃ បើមានជ័យជំនះនឹងលើកចំពាដេញព្រះជ័យជេដ្ឋាឲ្យខ្លាច
ចេញពីព្រះនគរ យើងនឹងហៅនៅកងព្រះកុដអំងតុងតួងជ័យវិញ ។
អ្នកឯកមន្ត្រីនាយទ័ពចាំងពួកក៏យល់ព្រម ទើបទ្រង់ចាត់សម្តេចហៅពញា
(ខ្លូ) នឹងចិនគាន់បុងអៀជាមេទ័ពជំនាំសេនាពាហាន ១៥,០០០ ប្រុងខ្លួក
តំពង់ស្វាយមាស ប្តូនបីនាំលស់ណាចឯដើង ។

ព្រះបាទសង្ក្រាមក្រាន ៤

បម្បាំងជើងទឹកទំពែព្រះបទុមរាជាបរាជ័យ

ថ្ងៃ ៦ កេះវៃមិគ្គសិរាធ្មាំមហាញាឯកស័ក ... (ព.ស.២៧៣៣)
សម្តេចចៅពញា (ខ្លូ) ទំនិចនិតានបុងអៀមេទ័ពធំៗនិតីរកំលើងពួរហ៍
យាត្រាចេញតាមព្រែកផ្លូវគ្រឹ ដល់ទន្លេឡើងរៀនមកចោះទ័ពនៅត្រើយ
ស្លាឯម ក៏ចាត់ទ័ពឲ្យទូនមកវាយបន្ទាយជ្រោយចង្វា ។ ឯទ័ពទាន
ចៅពញាកត្តីសង្ក្រាម បានឃើញទ័ពត្រើយទាន់តើនច្រើនណាស់តិន
ស្មានថា សម្តេចព្រះបទុមពាលើងមក ក៏ពុំហានទទួលបង្ក៏នទើបនាំគ្នា
ទូនពីបន្ទាយជ្រោយចង្វាមកបូមទន់ដ៏ទ័ព ទុកញ៉ាំទ័យនិពាជនៅកំពេញ
ហើយប្រឹក្សាគ្នាថា សម្តេចព្រះបទុមពាលើងទ័ពមកគ្រានេះច្រើន
លើសយើន ដែលស្តេចឲ្យកេណ្ឌសេនាពហានចញ្ចូនមកទៀតក៏ពុំពាន់
ឃើញមកដល់ គ្រាយើងចាត់សេនាពហានឲ្យទៅគ្រាចទូលសុំឲ្យ
មញ្ចូនពលថ្មមកទៀតជាប្រញាប់ ឯយើនគ្រាយចាំទ័ពនៅចោះឲ្យមួយ
ពីមាត់ទន្លេសិន តែគ្រាចាត់សេនាពហាន ២០០០ ឲ្យទៅរក្សាបន្ទាយកំ
ពេញ ចាំទទួលបង្ក៏នទ័ពកត្រើយពាន់តើនកុំឲ្យឡើងគោកបូ ចាំទ័ព
ពីក្រុងមកដល់សិន លុះព្រមព្រៀងគ្នាហើយក៏ចាយទ័ពទៅចោះនៅស្នំ
ខ្ទេនថ្ងៃ ។ ឯសម្តេចព្រះបរមបពិត្រ ទ្រង់ជ្រាបពាក្យសង្ក្រាម
សព្វគ្រប់ហើយ ទ័ព្រទង់ចាត់ទ័ពដើនទ័ព ៨០០១ ទ័ពគោក ៥០០១

ប៉ុន្តែពុំជាស្រេច ឯទ័ពយួនកំលោភគ្នាមកកុំពេញ ទ័ពខាងចៅពញា
អគ្គីសង្គ្រាមនឹងចេញ៉ាទ័ពយួនក៏ដមិនហានទទួលប្លន់ ហើយចេញមកប្តឹង
រួមនឹងទ័ពជំ ទ័ពយួន - ខ្មែរក៏លោតតាមមកប្លន់នៅស្ទឹងទន្លីថ្លៃ ចៅ
ពញាអគ្គីសង្គ្រាមនឹងពញា៉ាទ័ពយួនក៏ដ ក៏នាំសេនាខាហានចេញប្លន់
ពុនតាប់សម្លាប់យួន - ខ្មែរស្លាប់ដេរដាសនៅមាត់ស្ទឹងជាខាងកើតស្ទឹងទន្លីន
ថ្លៃ ទ័ពយួន - ខ្មែរក៏ដោះបង្ហូតគ្នាចៅបន្ទាយជ្រៃយកគ្នាទៅនឹងត្រៃយល្អា
ងមកវិញ ។

ថ្ងៃ ៥ កើតខែបុស្សឆ្នាំមមាញឯកស័ក (ព.ស. ២៣៧៧) ទ័ព
ចាំងពីរខេត្តលើកចេញពីក្រែងជុង្គឡជាមកដល់កុំពេញ នោះចៅពញា
អគ្គីសង្គ្រាមហុងនឹងពញា៉ាទ័ពយួនក៏ដបានដឹងថា ទ័ពពីក្រែងមកដល់កុំ
ពេញ ក៏លើកទ័ពពីស្ទឹងទន្លីនថ្លៃ ចៅរួបរួមគ្នានៅកុំពេញឈប់សម្រាក
តំប្លាំងពួយប់ ។

ថ្ងៃ ៦ កើតខែបុស្សឆ្នាំជំវែលនេះ ចៅពញាកគ្គីសង្គ្រាមបាត់សេ-
នាខាហានរាជ៍ទ័ព ៥០០ ឲ្យចុះទូកលើកចៅភ័ងចបន្ទាយជ្រៃយកគ្នា
សង្កេបចៅពញា (នួរ) នឹងចំនួនប៉ុន្មានអៀ ឲ្យសេនាខាហានចុះទូកមកដ
ល់គ្នានៅជ្រៃយកគ្នា សេនាខាហានចាំងសងខាងបានបាញ់គ្នាចៅវិញ
ចៅមក ហើយទូលប្រគាប់ប្រចាក់គ្នាជាវែកឹក សេនាខាហានត្រៃយខាង
លិចដែលនៅលើគោក បានបាញ់កាំភ្លើងធំចៅត្រែងកូនៀវ - យួនទ័ព

ត្រៃយមានតេតលិចលង់ស្ទាប់ច្រែន កំបែរខ្លួនឡើងខ្លួនតី ចៅពញា
កុក្តីសង្ក្រាម៏ក៏នាំសេនាគាហានបុះខ្លួនដេញ តាមចៅចាន់ឡើងខ្លួនដំប្រ-
កាប់ច្រចាក់ឆ្កា ពលវៀរ - យួនស្ទាប់ដេរដោស ចាប់បានចាំងខ្លួនសម្តេច
ចៅពញា (ខ្លះ) ទំនិចនាគាន់បុន្មានកៀ ព្រមចាំងសេនាគាហានជាច្រែន
ទំនិចខ្លះត្រឹងសស្ទាំវែង មានពួកសេនាគាហានខ្លះ រំអុំខ្លួនគ្រួចឡើង
នោកនៅទៀតស្រីសុឈរវិញ ក៏ចូលសម្តេចព្រះបពុមាជាឲ្យទ្រង់
ជាបគ្រប់ប្រការ ក៏ទ្រង់ព្រួយព្រះទ័យក្រៃពេក[1] ។

---

១ — តាមឯ្យាប់សាស្ត្រាស្ទឹកវ៏តមានសេចក្តីសង្កេចថា ភាលពីឆ្នាំជួតអង្គីស័កនោះ ព្រះអង្គ
នរុមហាឧបយោភជិស្តេចនៅស្រុកយួន ទ្រង់តាំទ័ពចំន (មិនបែនទ័ពយួន) ឡើងមកចាក់
បញ្ចូលជាន់ស្រុកស្រីសឈរ ហើយសាងព្រះរាជវ៏តង់នៅស្រុកស្រីសឈរ ទ្រង់ឲ្យលើកទ័ព
មកច្បាំងនឹងសម្តេចព្រះដ៏យដើង្គារបរមសុរិន្ទ ច្បាំងគ្នាពីឆ្នាំជួតដល់ឆ្នាំម្សាញ់ពុំបាញ់ពុំឈ្នះចំយ
ទ័ពទៅដោយខ្លួន ។ ឯសម្តេចព្រះដ៏យដើង្គាព្រះជន្មជាន ២៧ វស្សា ទ្រង់ព្រះអភ័ពព្រះ
កណ្តាភោគ ស្តេចបង្កៃភជិសម្បត្តិថ្វាយសម្តេចព្រះវរភជិនន៏នាថ លុះភណ្តាភោគសះជាហើយ
ទ្រង់ព្រះជួស ៧ ថ្ងៃជាក់ព្រះផ្ទួសចេញ ។ លុះដល់ឆ្នាំរោងទោស័ក នោះសម្តេចពញាកាន់
ជាន៉ាហ្មិន ១ ចំនាន់បុងអៀម ១ ក្បាច់ចេញជាសត្រូវនឹងសម្តេចព្រះដ៏យដើង្គារ៉ាំទៅចូលពឹង
អ្នកអង្គនន្ទុនបយោភជិ ឯព្រះរាជវ៏តង់ស្រុងស្រីសឈរ នោះអ្នកអង្គនន្ទុនបយោភជិប្រើឲ្យសម្តេច
ចៅពញាកាន់នឹងចំនាន់បុងអៀម ឲ្យនាំពលខ្មែ - ចំនលើកទ័ពមកច្បាំងនឹងសម្តេចព្រះដ៏ប
ដើង្គាបែស្តា ។ ច្បាំងឈ្នះបានសំពៅ ២ ផឹង នឹងអ្នកអង្គីអ៊ី ព្រះរាជបុត្រីសម្តេចព្រះបពុមាជា
ជាព្រះភាតីនេយ្យៀនែលជាប់មកនឹងស្តុំពៅជាព្រះរាជទេពី ។ លុះដល់ឆ្នាំម្សាញ់ត្រីស័ក អ្នកអង្គ
នន្ទុនបយោភជិមកច្បាំងទៀត សម្តេចព្រះដ៏យដើង្គាទ្រង់ច្បាំងឈ្នះទៀត ដើញទ័ពយួនរត់ទៅ
ស្រុកយួនវិញ ។ ទើបព្រះដ៏យដើង្គាស្តេចទទួលយកភជិសម្បត្តិអ៊ីព្រះវរភជិនន៏នាថមកវិញ
ទ្រង់ព្រះនាមជា ព្រះជាទសម្តេចព្រះរាជទង្គារព្រះដ៏យចេស្តាបរមសុរិន្ទ្រាធិរាជមានិស្សរ ស្តេច
ឃើញអ្នកអង្គីអ៊ីជាព្រះមហេសី ទ្រង់ព្រះនាម ព្រះកតវតីស្រីបរមច្បាត់ត្តិរាជក្សត្រី ។

ព្រៃកោះអាវ៉ោ ចៅពញាកង្គីសង្គ្រាមឲ្យធ្វើបញ្ជូនកុសស្មៅជំនឹង សេនាជាឋានដៃលចាប់បានចាំងប៉ុន្មានកន្លះសង្គ្រាម ឲ្យនាំទៅថ្វាយសម្តេចព្រះជ័យជេដ្ឋា នៅព្រៃបាមកជាំងកុង្គមានជ័យ ហើយឲ្យនាំតាំសម្តេចចៅពញា (ន្ហូ) នឹងចំនួនាន់បុន្មានទៅថ្វាយផង ហើយក្រាបបង្គំសព្ទីគ្រប់សេចក្តី ។ សម្តេចព្រះពោធិចតុត្រង់មានព្រះអំណរក្រៃពេកអំណាស់ ស្តេចឲ្យនាំខ្លួនចូលថ្វាយទាំងកន្លះ ទ្រង់ទតឃើញសម្តេចចៅពញា (ន្ហូ) នឹងចំនួនាន់បុន្មានទៀត ទ្រង់ព្រះកោតណាស់ក្រៃស់ដោយព្រះសូរសៀងជាខ្លាំង ថាសម្តេចចៅពញា (ន្ហូ) នេះយើងចង់ញឹមឲ្យធ្វើជាសម្តេចចៅពញា ដ្បិតជាខ្ញុំពេញចិត្តនឹងសម្តេចព្រះវរោជបិតា គួរតែមានចិត្តតបញ្ជាដល់ព្រះវរោជបិតាយើងដែលទ្រង់មានព្រះគុណ តែឥឡូវតែឮបំផាសក្រែនឹងយើងវិញ សម្តេចចៅពញាមិនស្រឡាញ់យើងៗ ក៏មិនស្រឡាញ់សម្តេចចៅពញា រួចទ្រង់ព្រះពន្យល់ឲ្យអស់ពីចោមចៃបុន្មានកន្លះ (អ៊ន) ឲ្យនាំសម្តេចចៅពញា (ន្ហូ) នឹងចំនួនាន់បុន្មានទៅប្រហារជីវិត ដោយគន្លងនៅថាខ្លាយជ្រោយចង្វាជាបម្រាម កុំឲ្យអ្នកចាំងពួនយកជាចៃបយ៉ាងតទៅ ពួលចាំងប៉ុន្មានឲ្យបញ្ជូនជារបើបចាំងអស់ ។

ថ្ងៃក្រោយ សេនាចាមន្តិទ្ធិឫទ្ធិជាតទៅនឹងភ្លើង ដុំនុំតែមរៀបចំពីថ្វាយព្រះកាសែក[1] តាមទំនៀម ហើយអញ្ជើញសម្តេចព្រះជ័យជេដ្ឋាទៅនិងសោយភោជនសម្បត្តិតាមទំនួយប្រពៃណី ។

ព្រះជ័យជេដ្ឋាទ្រង់បានព្រះបាភ័សែក

ពុទ្ធសករាជ ២៤៣៣ មហាសករាជ ១៨១១ ចូឡសករាជ ១០៤១ ថ្ងៃ ៥ កើតវ៉ៃផល្គុនឆ្នាំមមាញ៉ាំងឯកស័កវេលាព្រឹក ប្រកបដោយឫក្សជាមង្គលដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ សម្តេចព្រះជ័យជេដ្ឋាស្តេចគ្រងរាជសម្បត្តិមកបាន ១៥ វស្សា គំរប់ព្រះជន្មាយុ ៣០ ព្រះវស្សា ស្តេចឡើងថ្វាយព្រះកាសែកសោយរាជសម្បត្តិ ព្រះពន្ធុវង្សាយ៉ាងព្រះទំនងតាមកាសែកតាមប្រពៃណីទំនៀមព្រះនាមថា ព្រះបាទសម្តេចព្រះកេតុភ្លាវព្រះជ័យជេស្ឋាកមា ឥស្សរមេសុរិន្ទភូមិន្ទភូវនាថបវរមទត្តិយជាតិ សុរិយោវត្តិព្រតត្តិរាជធម្មិកធម្មិកជា បវរមេកតក្តជ មហាមហិទ្ធបតិសម្ភវៈបវរសុរិន្ទតេជោជ័យវិសេសវរេនទៈមកុដវិសុទ្ធិមុនី ព្រះស្រីបវរមេទេពជនសារសុន្ទរៈបវរមេកជាធិកជបវរមេនាថបវរមបពិត្រគគនំព្វជព្រះបវរមេកជកំនិទ្ធគុត្តិព្តុជ័យ[2] ។ ទ្រង់អភិសេក

---

១ ប្រែតាមរូបស័ព្ទថា "មានអភិសេកនិស់រហើយ" សំដៅចំពោះនិស់ព្រះមហាក្សត្រដែលប្បាំង ឈ្នះសង្គ្រាម ជាទទួលពរជ័យសេកខ្សើងគ្រងរាជសម្បត្តិ មានឧកាហល់ជួចជាព្រះបាទសម្តេចព្រះនរោត្តមវរ្ម័នេះជាដើម ។ ២ ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យជេដ្ឋា (ព្រះអង្គស្ទួរ) តាំងពីស្តេចឡានច្រាញ្ជាកាសែកមកទ្រង់ព្រះនាមជាព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យជេស្ឋា តាំងតាំនោះបន្តគេកាំហ្មេព្រះនាមថ្មីនេះហូតមកនិស់ស្តេចរាជសម្បត្តិរហូតមកដល់ថ្ងៃនេះ ។

ព្រះអង្គអស្រ្តីជាព្រះអគ្គមហេសីខ្ញុំព្រះនាមថា សម្តេចព្រះកវតី
សិរីមហាក្សត្រី ។

ព្រះភាសន្ត្រីទ្រង់ ៩
ទំពព្រះបទុមវាជាបរាជ័យទៀត

តួនឆ្នាំដដែលនេះ សម្តេចព្រះបទុមវាជាមហាឧបយោវរាជបាន
ខ្ញុំជាបថា សម្តេចព្រះដំរេជង្ហាស្តេចបានថ្កាំថ្កាកសេនាឡើង
សោយរាជសម្បត្តិ ។ ខ្ញុំនព្រះនាមជាព្រះដំយាបេស្តាដូច្នោះ ខ្ញុំនត្រួយ
ព្រះទំយាណាស់ ទើបខ្ញុំនបំភ្លេចនឹងមន្ត្រីខាងក្នុងថា ព្រះជ័យជង្ហា
ឡើងសោយរាជ្យហើយ ។ ពួកមន្ត្រីមកខាងនេះមានសតិបញ្ញាច្រើនជាង
យើង គេប្រហែលជានឹងលើកទ័ពតូចមកផ្ញើសផ្ញាមនឹងយើងរឿតពុំ
មាន ឥឡូវសេនាគាហានខាងយើងមានតិច ត្រូវយើងពុះទៅពីនឹងព្រះ
រៅក្រុងអណ្តាម ខ្លួលសុំពលយួនមកជួយខ្ញុំតគឺនឹងមានជ័យជំនះ ។
ពួកមន្ត្រីខាងនោះគំយល់ព្រម ទើបស្តេចពុះតនឹងព្រះទីនាំងនាក់ធ្វើព្រះរាជ
ដំណើរទៅដល់ស្រុកយួនក្រោចខ្លួលព្រះរៅក្រុងអណ្តាមសុំពាហានទៅ
ជួយច្បាំង ស្តេចយួនក៏ផ្ញើរសេនាគាហានចំនួន ៣០,០០០ សម្តេចព្រះ
បទុមរាជាក៏ផ្ញើយបង្គំលាស្តេចយួនទាំងគីតយួនឡើងមក ខ្ញុំនឮរាជ្យ
ទំពរៅត្រួយស្រាប់ ។

ព្រះចៅទ្រសម្តេចព្រះជ័យចេស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា សម្តេចព្រះបទុមវ័ កជា ស្តេចលើតទ័ពយួនទៀតមកវិញទេតើ ក៏គ្រាស់បង្គាប់ឲ្យរៀបទ័ព ដើរទ័ពដើរនោកបំរុងទុកជាច្រើនប៉ាប់ រួចលើកចេញពីក្រុង។ តុង្គព្រ ជ័យសំដៅទៅកុំពេញគ្រាយមក ចាន់ចាប់ចាប្រាំនាក់នៅទីនោះ ទ័ព ទាន់លិចមានជ័យជំនះ សម្លាប់ពលវរៈ-យួនស្លាប់អស់ជាច្រើន សម្តេច ព្រះបទុមកជា ក៏ទ្រង់លើតទ័ពទៅចុះនៅវត្តស្រីសុវណ្ណ ពួក សេនាគាហានយួនក៏ប្រាប់ថាស្តេចឡើងទៅស្រុកយួនវិញ ។ ការចក-ជ័យគ្រានេះទើបគ្រាមុនៗ ជាហេតុនាំឲ្យសម្តេចព្រះបទុមកជា ត្រៀមក្រ ព្រះទ័យថយក្លាតទៅជាព្រះពេតឡើង ។

លុះដល់ឆ្នាំមមីពោស័ក (ព.ស. ២៤៣៤) សម្តេចព្រះកតវ៉ែ សិរីបវត្រភក្តិ ជាព្រះអគ្គមហេសីព្រះចៅទ្រសម្តេចព្រះជ័យចេស្តាប្រសូតិ ព្រះពជបុត្រា ១ អង្គ ព្រះនាមព្រះស្រីធម្មកជា ។

ក្នុងឆ្នាំជវៈនេះ ព្រះចៅទ្រសម្តេចព្រះជ័យចេស្តាទ្រង់ត្រាស់ប្រ-ជានតាំងព្រះអគ្គយ៉ង់ជាព្រះភគិនេយ្យា ព្រះពជបុត្រាសម្តេចព្រះវ៉ែកវ ហ្វា (ព្រះអគ្គជ) ឲ្យទ្រង់ព្រះនាមជាព្រះទ័យកជា រួចទ្រង់ផ្សឹព្រះទ័យ កជានឹងព្រះសុជាតវ៉ែព្រះពជបុត្រីសម្តេចព្រះបវរកជា (ព្រះអង្គសួរ) ជាព្រះអនុជព្រះអង្គីបង្កើត នៃផ្សេងព្រះមាតាត្រូវជាព្រះមាតុច្ឆាបេសព្រះ ទ័យតជា ឲ្យជាពជពន្ធិតា ។

ដល់ឆ្នាំមមែ ត្រីស័ក (ព.ស. ๒๒๓๘) សម្តេចព្រះបទុមរាជា (ព្រះអង្គនន្ទ) ព្រះជន្ម ๓๘ វស្សា [๑] ទ្រង់ព្រះអាពាធជាទម្ងន់ លុះព្រះទំវង្គតទៅហើយ តែស្តេចឈរ នោះព្រះអង្គ (អឹម) ជាព្រះពុជប្តូតា នឹមន្ត្រីខ្លះពុកការធ្វើបុណ្យថ្វាយព្រះកេរ៌ណាយព្រះបរមសព ដោយប្រញាប់ ។ ក្នុងខណៈនោះ ព្រះអង្គ (អឹម) ព្រះជន្មបាន ๑๗ វស្សា នៅក្នុងបរមវ័យស្រាលសេចក្តីពុំទាន់បេះរកតការឆ្ងន់ស្រាលនាំចិត្តតែនឹមទុស្សប្រចុបប្រចែងបេះបរញ្ជោរ ទើបពួកមន្ត្រីដែលស្មុចតែស្មុតតែតាំងប្តូន តាំងគ្នាតាមតជ្រកកោនតាមព្រះពោធិ-សម្ភារព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យចេស្តា តាមបង្គំទូលរឿងការសព្វគ្រប់ប្រការ ។

ទ្រង់បាត់មន្ត្រីឲ្យទៅទូលយក ព្រះអង្គអឹម រាជបុត្រ ព្រះបទុមរាជា

ឆាប់ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យចេស្តា កាលព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាបថា សម្តេចព្រះបទុមរាជាទំវង្គតហើយ នៅតែព្រះអង្គ (អឹម) ជាព្រះពុជប្តូតា ទើបទ្រង់ប្រកាសនឹមសេនាបតីមន្ត្រីថា ត្រូវយើងទៅទទួលយកតួកអង្គ (អឹម) មកពុកក្នុងក្រុង កុំឲ្យតតាការធ្វើសង្គ្រាមតទៅទៀត ។

• ឬស្មាច់តង្វាយការស្ទើរពីរថា ព្រះជន្មបាន ๔๓ វស្សា ទ្រង់ព្រះអាពាធសុគតទៅនៅក្រែងកំពង់ស្រែសឈរ ។

ក្នុងសេនាឋានមន្ត្រីតំណែលត្រមតាមព្រះពលតំរែ ទើបទ្រង់ជាតទ្យអនហ្នឹង
ចោមរៃបុនរ័ក្ស (អ៊ិន) នាំសេនាពាហាន ១០០ ប៉ុះទ្រូងទៅរៃតែ
ស្រីសណ្ឋរ ។

ឯព្រះអង្គ (អ៊ីម) ចាន់ទ្រង់ជាមដំណាំនិងដូច្នោះ ក៏ទ្រង់ប្រកាស
ដល់ភ្ញៀវជការរៃលទុកព្រះទ័យថា អញវ្រៃសម្តេចព្រះដ៏យាវស្តា ទ្យមន្ត្រី
មនទ្រូលយើងបួលទៅនៅក្រុង តើអ្នកចាំងពួនយល់ដូចម្តេច ។
ពួកមន្ត្រីចាំងនោះទ្រូលថា យើងបួលទៅពុំបាននោយយ៉ាងសន្ត្រាមនឹង
គ្នា តែយើងនឹងប្រាំងតាំងនឹងគេពុំបាន ជ្រកសេនាពាហានយើង
តានតិច សេនាពាហានគេទៅបួលគេអស់ គួរយោះទ្រូនទៅពឹងស្តេចយួន
សិន សិមតិតគួរធ្វើសន្ត្រាមជាក្រោយ ព្រះអង្គអីមក៏ទ្រង់យល់ត្រម ។
ទើមស្តេចប្រមូមនាំភ្ញៀវជការរៃលទុកព្រះទ័យបាន ៥០ នាក់ ស្តេចបុរទ្រូង
ទៅស្រុកយួនបួលនាល់ត្រមបង្គំទ្រូលព្រះទៅក្រុងអណ្ណាម តាមដំណើរ
សព្វគ្រប់ ។

ឯអនច្នាំនចោមរៃបុនរ័ក្ស ក្នុងទ្រូងទៅដល់រៃតែស្រីសណ្ឋរហើយ
ទើបបាន្ទជីនឋា ព្រះអង្គ (អ៊ីម) ស្តេចបុរទៅស្រុកយួនន៏ងលើនទៅតាម
ពុំបាន ក៏ប្រមូលព្រះពលចត្យតីសម្តេចព្រះបទុមកជារៃលសេសសល់
នៅទ្រូងនោះ នាំមកថ្វាយទៅក្រុងកុង្គព្ភជ័យ ត្រាបបង្គំទ្រូលទ្យទ្រង់
ជាបតិបត្តិមកវ ។ ក្រោយនោះទៅហ្វាយរៃតែតិបរៃតែតាំងអស់នៅ

ត្រៃបាងកើតនាំគ្នាមកពីនឹងព្រះបរមពោធិសម្ភារត្រៃចាម្ចី ព្រះនាម
កំពូលថ្កើងរុងរឿងដោយព្រះមហាកឫត្តិគុណនិងសតិពលវន្ត ស្តេចចេញ
រំនិច្ចយកតាត់សេចក្តីដោះទុក្ខពួកស្ត្រីដោយព្រះអង្គឯង ។

(កាលស្តេចពុំបានជាបង្កកសេកនោះ ស្តេចគង់ផ្ទៀងផ្គាត់
ច្បាប់ចាំង ៦៤ ក្រម ស្តេចរៀបរៀងផ្ទៀងផ្គាត់ពុំបានចប់សព្វគ្រប់) ។

លុះដល់ឆ្នាំវកបក្សាស័ក (ព.ស.២៦៣៦) ព្រះសុជាតវតីជាពួក
ពន្ធភា ព្រះទេយ្យពាជា ព្រះអង្គយ៉ង់ ប្រសូតិព្រះពជបុត្រា ១ អង្គ
ព្រះនាមព្រះអង្គតន់ ។

កន្លងផ្តាំជវដែលនេះ ព្រះពជវង្សាចារមានវេជ្ជបណ្ឌិតរុបបណ្ឌិតកំណត់
ទៃគន់ឆ្នាំយូនៈ មានអំណាចលើមច្ចាដៃញញួតចាមជ្វា។ ដោះរត់មក
ពីនឹងព្រះបរមពោធិសម្ភាចំនួន ៥,០០០ គ្រួ ។ ទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស
ឲ្យតាំងទីលំនៅ។ ទៃត្រួតឃុំខ្លះ ទៃស្មូនគ្រឿងខ្លះ ជ្រោយចង្វាខ្លះ
ទៃពក្រាខ្លះ ចានជាជាប់ហៅភូមិជ្វារៀតមក ឯស្រុងបុរីបុរីកំពង់
ចានទៅយូនលុះដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

អំពីទ្រង់កសាងព្រះអារាម

លុះដល់មកឆ្នាំរោងឆស័ក (ព.ស.២៦៣៧) សម្តេចព្រះវាក្យគ្រែ
ជាព្រះវរពោធិសត្វ ទ្រង់មានព្រះពជសារទ្ធីយ៍ ទ្រង់ព្រះចានសម្តេចព្រះ

ជ័យចេស្តាជា ព្រះពជបុត្រថា យើងចង់ទៅធ្វើបុណ្យសងគុណចីកដ៏ព្រៃ
ដំណែល ដែលទៅពញាកក្តីសង្គ្រាម (ហុក) នាំយើងរត់ពីកផសព្រៃវ
ទៅតួននៅត្រង់តន្លែង ។ សម្តេចព្រះពជបុត្រក៏ទ្រង់យល់ព្រមតាមពជ-
ហ្ឫទ័យ ហើយទ្រង់ចាត់ទៅពញាកក្តីសង្គ្រាមឲ្យចេញទៅកេណ្តាកស្តុ
លើកដីតួនឃ្យែនកាប់ឈើធ្វើព្រះវិហារសាលាកុដិ នៅទីព្រះពន្ធាកីត
កណ្តាលថ្កាតមួងី ១ អន្ទី ។

ទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោសពញាកោគ ឲ្យទៅធ្វើឆ័យសស័ក្តិជាទេពញ៉ាជម្ន
ដោយមានគុណបំណាច់ បានទៅចម្បាំងជាមួយចេនីនិទៅពញាកក្តីសង្គ្រាម
រួចគ្រាសំចែឲ្យទៅនេណ្តាកស្តុសង់ឈើ ធ្វើវិមារសាលាកុដិជាព្រះ
អាគមនៅទីពៃតួន ១ អន្ទី ឲ្យលើកដីតួនឃ្យែនឲ្យខ្ពស់សាងឲ្យល្អជាង
វត្តឯទៀត ជាតិជាទីស្តេចប្រថាប់ជារឿយ ៗ រួចដីតស្រះនៅខាងមុខវត្ត
ឲ្យវែងធំទូលាយ ដើម្បីឲ្យដីតទីជាដំណាងជាទីប្តូនុងជាខាងដល់តិក្ខុសាមណេ
នឹងជនាធុជនចាំនិតួន ។

ទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស តាំងអតហ្ន៊ីនចោមចៃចុងក្បែ (អ៊ីន) ជា
ទេពញ៉ាតែងជាចៅហ្វាយស្រុតវៃត្រសំកេងទេង ហើយទ្រង់គ្រាសំបង្គាប់
ឲ្យចេញទៅសង់ឈើសាងព្រះវិហារសាលាក្នុងដីជាព្រះគាំពុម ទៅតួល
ទ្រង់ ១ អន្ទី ។ ឧសាងវិហារសាលាកុដិធ្វើជាព្រះអាគមនៅត្រង់តន្លែង
ដែលសម្តេចព្រះវរពជនន្ទទ្រង់ទតឃើញមេគោបំបៅកូន តួនវៃត្រ

ជាទីពុអន្ទី (?) ។ លុះសាងរួចស្រេចក៏នាំគ្នាយកសេចក្តីក្រាបបង្គំទូលឲ្យទ្រង់ជ្រាបត្រង់ប្រការ ។

ថ្ងៃ ១ កេចរទៀតសាងផ្ចាំចំនួនត (ព. ស. ២៣៧៩) ស្តេចអញ្ជើញព្រះរោគជនន៍ ព្រមទាំងព្រះអគ្គមហេសីព្រះស្នំស្រីគ្នារ សេនាបតីអាហ្នឹនសព្វមុខមន្ត្រីព្រះរាជដំណើរបញ្ជាទៅធ្វើព្រះរាជកុសល នៅព្រះពន្ធាភណ្តាលជ្រំាតម្ងឹងនៅជួនដែរ ត្រសំរោងទន្លេស្តាំទាំងលិច ។

ទើបស្តេចព្រះរាជដំណើរទៅដ្រមថាប់នៅព្រះពន្ធាភ័ក នៅទីខ្ពស់លាតត្រៃពួន ហើយទ្រង់ធ្វើបុណ្យបញ្ចុះសីមារោងរួចស្រេច ទ្រង់រោងជីវស្រែនឹងពលសម្រាប់ត្តថ្វាយព្រះភេនម្ច័ងរួចស្រេច ទ្រង់បញ្ជាត្តឲ្យហៅថាវត្តត្រៃពួន ត្រែយតមកគេហៅថាវត្តត្រៃពួចលុះដល់សព្វថ្ងៃ ។

ស្តេចព្រះរាជដំណើរពីវត្តត្រៃពួនទៅខ្ពស់៤ជើន ទ្រង់ដ្រមថាប់នៅព្រះពន្ធាភ័តស្តេចឲ្យនិមន្តភិក្ខុសង្ឃមកទ្រង់ធ្វើបុណ្យបញ្ចុះសីមា រោងរួចគេនរួចស្រេចទ្រង់បញ្ជាត្តឲ្យហៅថាវត្ត៤ជើន អំណើរឈរតមកគេហៅថាវត្តទ្រង់ជើនវិញ ។

ស្តេចព្រះរាជដំណើរចេញពីវត្តទ្រង់ជើន ទៅព្រះពន្ធាភ័តត្រង់តន្លៃទ្រង់ព្រះរោគជនន៍ទ្រង់ទតឃើញរមេគោចំបើកូន ទ្រង់ឲ្យនិមន្តភិក្ខុសង្ឃមកអង់ចាំសូត្រ ទ្រង់ធ្វើបុណ្យបញ្ចុះសីមាតាមព្រះពុទ្ធានុញ្ញាតរោ

ប្រវេនសង្ឃ ខ្ញុំនិងជើងស្រែនឹងពលខុទ្ទស ទាំងបីវត្តថ្វាយព្រះវេនវត្ត ខ្ញុំនិងបញ្ជាក្តីឲ្យហៅថាវត្តពេនគោ ។

ទ្រង់ព្រះរាជទានយសស័ក្តិមន្ត្រីរាជការ

កាលស្តេចព្រះពុទ្ធដំណើរចេញពីវត្តពេនគោ ទៅដល់ស្រែគោកចំបក់កូនវែតក្តុំពេញ ខ្ញុំនិងមានព្រះបន្ទូលឲ្យមន្ត្រីសង់ព្រះពន្ធាគតនៅទីនោះរួចខ្ញុំនិងព្រះមេគ្នាក្រាបទូលថ្វាយរាជការ : ដែលមានគុណបំណាច់ខ្ញុំនិងដែនដីឲ្យបានទៀងស័ក្តិយស ដូចមានឈ្មោះតទៅនេះ;

ចៅពញាកក្តីសង្គ្រាម(ហុក) ឲ្យទៀងយសស័ក្តិជាឧកញ៉ាយមកផ។

ចៅពញាមន្ត្រីសង្គ្រាម(សួស) ឲ្យទៀងយសស័ក្តិជាឧកញ៉ាវ៉ាំង តែចៅពញាមន្ត្រីសង្គ្រាមក្រាបទូលសុំព្រះពុទ្ធានឲ្យតែតាមចៅហ្វាយស្រុកខែត្រចាទដែលជាស្រុកដំណើត ក៏ខ្ញុំនិងក្រាបសព្រះពុទ្ធាតាមសុំ ។

អតហ្មឺនចោមស្តេហាទុជិត (ជួរ) ជាឧកញ៉ាចក្រី ។

ហ្មឺន (តែង) ជាឧកញ៉ាកងកេង ។

ហ្មឺនជំនិតកក្តីសាខ្ញុំនិង (ពេច) ជាឧកញ៉ាវ៉ាំង ។

ចៅពញា (ឡុង) ជាឧកញ៉ាក្រឡាហោម ។

ចៅពញា (ពៅ) ជាឧកញ៉ាមហាខេត ។

ចៅពញា (ឆយ) ជាឧកញ៉ាមហាមន្ត្រី ។

ហ្មឺន (សុខ) ជាឧកញ៉ាវង្សអគ្គពល ។

ហ្ម៊ីន (តាំ) ជា ឧកញ៉ាធំពាជវង្ស ។

ហ្ម៊ីន (ខ្មែរ) ជា ឧកញ៉ាមន្ត្រីនាយឥន ។

ដល់ថ្ងៃត្រាយមកឧកញ៉ាយមពាជ (ហុក) ក្រាបបង្គំទូលថា ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំកាន់តែចាស់ណាស់ហើយ ឥន្ធិ៍ចាំក្លើកជាវេយមកពាជតាមខ្នែតពុំបានដោយត្រសួងនេះមានតែកាប់សម្លាប់ជានិច្ច ឥន្ធិ៍មិនរួចខ្លួនអំពីអញ្ញាយកូមិ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំសុំថ្វាយត្រាសុំព្រះពាជាទានលាឈប់ពីមុខត្រសួង សូមទ្រង់តាំងអ្នកដទៃដែលមានស្មារតីស្មាហាប់នោះវិញ ។ ក៏ទ្រង់ព្រះពាជាទុញ្ញាតរួចទ្រង់តាំង ហ្ម៊ីន (តាំ) ជា ឧកញ៉ាយមពាជ ។ ស្តេចទ្រង់ថ្វាយមុខងារសម្រាប់ឧបយោគជ ថៅសម្តេចព្រះវរពាជជនន៏ តាំងអស់ ។

ថ្ងៃមួយ សម្តេចព្រះវរពាជជនន៏ ទ្រង់មានព្រះសទ្ធីយ៍ ឥន្ធិ៍ព្រះបាទសម្តេចព្រះជយ័ចេស្តាថា ឧកញ៉ាយមពាជ (ហុក) ដែលលាឈប់ពីតាជុងនោះ មានគុណប៉ុណ្ណាប៉ុន្មានដែលប្រែនណាស់ គួរចិញ្ចឹមវិញឲ្យសេញចិត្ត ដើម្បីឲ្យខ្ញុំពាជតាតាំងពួនយកជាបៃបយ៉ាងតទៅ ។

ទើបព្រះបាទសម្តេចព្រះជយ័ចេស្តា ទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោសតាំងថៅឧញ៉ាកត្តីសន្ត្រាម (ហុក) ឲ្យឡើងយសស័ក្តិជាក្រឡាសហ្វួងស័ក្តិ ១០ហ៊ូតាន់ដដែល ប៉ែបូលតាល់ឲ្យអង្គុយស្មើនឹងសេនាបតីហើយប្រោសព្រះពាជទានចំដីស្រែព្រៃព្រីង ក្នុងខែត្តកំពង់ឲ្យធ្វើជាកូមិនៅ ។

(មានត)

ព្រះគ្រូមហាបទុម អាឃ-សុន ញ៉ាណរ៉ាំង

(តទៅទំព័រ)

ទីយមួយទៀត ក៏ចាត់ជាហេតុនៃសាមគ្គីរស ដល់ធ្វើប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែងឲ្យសម្រេចបាន សមនឹងព្រះពុទ្ធដីកាដែលទ្រង់ត្រាស់ទុកថា សង្ឃ ស្មារ៉ា សាធុតរំ ឧសាន់ ពាក្យសង្ឃជាវេសដ៏ប្រសើរក្រៃលែងជាងវេសពាំងឡាយ ។ អធិប្បាយថា សេនាសនៈហារនៅទួនរមែងជាទីប្រាថ្នារបស់មនុស្សសប្បុរសច្រើនពេក ក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែសេនាសនៈហារនោះជាទីក្រៃលែងរបស់មនុស្សសប្បុរសច្រើនកាន់តែបានដោយពិសេសដោយខណៈទេ ហើយច្រើនតែញ៉ាំនិងទោសទុក្ខឲ្យកើតលើភ្លាមៗមាន ដូចសេនាសនៈហារដែលប្រដប់ដោយវេសជាកន្ទាញ់ពិសាណាស់ បើបុគ្គលចរិតមិនច្រើនលើសបន្តុកហើយក៏គួរប៉ះពាល់ឲ្យទុក្ខលំបាកស្ទើរតែនឹងស្លាប់ក៏សឹងមាន ចំណែកឯសេនាសនៈហារដែលមិនគ្រាញ់ពីសា គឺវេសនៈហារគេកែកស្មាតគ្រាន់តែបុគ្គលលំទូកភ្លក្ស បរិភោគលើពេលណា ក៏រមែងបានទទួលផលដ៏ឥតមានជំងឺរាំរ៉ៃចំពោះខ្លួនក្នុងពេលនោះក៏មាន ប្រៀបដូចតម្កល់ទុកថាវេសាហារនៅពីរបៃកេទនេះ ជាគ្រឿងបន្តប្តូរជាគ្រឿងបៃមួលមកឲ្យសេនាសនៈហារនៅទួនរមែងជាប្រយោជន៍ដ៏ឥតប្រមាណ ទាំងសម្បុកយ៉ាងឥតភព ។ បំណែងភាគវេសនីសប្តៈ រមែងជាទីចាប់ចិត្តរបស់បុគ្គលគ្រប់ជាតិគ្រប់ជាន់ មិនបាន

និយមថាជាតិអ៊ីនិមួយទៀត ព្រោះសច្ចកថាជាធម៌ដែលសត្វជាណាមួយ
តែងកាន់តាន ប្រែជាខ្ជិលខ្ជាត ឯសេចក្តីសច្ចកថាបានដល់ធម្មជាតដែលធ្វើ
បិតុបសាទដោយសច្ចៈទៀតផង ; សេចក្តីសច្ចកថានេះ ចេញបុគ្គល
ណាមួយបានទទួលកើតជាទេវតាហើយ ឬអ្នកលោះរមែងមិនមានសេចក្តីទុក្ខ
ដែរ ព្រោះសច្ចកថាមិនមានសេចក្តីក្រក់ មានតែសេចក្តីល្អតែម្យ៉ាង
ប៉ុណ្ណោះ ចេញពីណាជាបានលះទុក្ខក្សត្រកើតជាតិឯទៀតយ៉ាងណាក្តី តែងតែ
បណ្តាលឲ្យកើតសេចក្តីទុក្ខលំបាកដូចជាសេចក្តីអាហារដែរ ។ ឡើយ បាន
ដឹង ព្រោះដីមានបុណ្យទ្រព្យគឺគ្រាស់ទុកថា សច្ចកិរិយាសេចក្តីពិតជាសេចក្តីលែង
ជាន់សេចក្តីឯណាស់ ។ ន័យមួយទៀត សូម្បីបុគ្គលនឹងបានទទួលកិត្តិសព្ទ
ល្បីខ្ចរខ្ចាយទួទៅក៏ដោយសារសច្ចធម៌ សមនឹងពុទ្ធភាសិតថា សច្ចេន
កិត្តិ បវឌ្ឍតិ "ពួកជនរមែងមានកិត្តិសព្ទពីពោះពីសាដោយសច្ចៈ" ។
អធិប្បាយថា បុគ្គលដែលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្អខ្ចរខ្ចាយផ្សាយទួទៅបាន
ពាំនឹងផ្លូវលោក នឹងផ្លូវនេះក៏គឺស្រាយកំឡាំងសច្ចធម៌ ប៉ែរៀបចាងសច្ចធម៌
ចោយមិនអាចប្រែត្រឡប់ទៅបានឡើយ ប៉ែរបើអ្នកមានសេចក្តីមតិនឹងសច្ចធម៌នេះជា
ច្បាស់ញ៉ាំងសត្វក្នុងនរកឲ្យដល់ខ្លួនតែម្តង ។ ពុទ្ធទំណាក់ឃើញ
អំណាចប្រយោជន៍នៃសច្ចៈយ៉ាងនេះ ទើបទូន្មានប្រៀនប្រដៅឲ្យបុគ្គល
មានសច្ចៈដល់គ្នានឹងគ្នា ឲ្យផ្គងកាយវាចាចិត្តកន្លងសច្ចៈតែម្យ៉ាង ហេតុនេះ
ទើបសរសើរពាក្យសត្យ សាធុជនគួរប្រែតបច្ចកើតឡើងកន្លងសន្តាន ។

๗ – ភេសជាភិភូវិនិ:

"ការគ្រែបសង្កត់សេចក្តីក្រែាធ"

សេចក្តីធម្រែកនៃចិត្តដោយអំណាចនៃទោស: ព្រោះបដិឃៈគឺ សេចក្តីខ្ពាំនឹងខ្ពប់ឬការទោះសំអាមណ៌ចង្អៀតចិត្ត ហៅថាសេចក្តីក្រែាធ ។ សេចក្តីក្រែាធនេះ តែងកើតមានឡើងដោយឃុំអាស្រ័យសត្វទឹងសង្ខារជាដើមហេតុ ធ្វើឲ្យបុគ្គលក្តៅក្រហាយទៅតាមអំណាច ព្រោះមិនបានពិចារណាឲ្យដឹងដើមបុនៃហេតុ ម៉ែតចំហាឲ្យមាន:ទឹងទង្គិចបូលគ្រែបសង្កត់ចិត្ត ។ សេចក្តីក្រែាធនេះមានទៅកន្លងសន្ធានបុគ្គលឯណាហើយ . រមែងនាំឲ្យបុគ្គលនោះឲ្យដល់សេចក្តីនាសបាន ព្រោះជាហេតុនាំឲ្យបែកបូសព្រាយចៀតចៀនចំពោះអ្នកដទៃ តែអំពីនោះរមែងបង្កសេចក្តីអន្តរាយនឹងភ្លៀវឲ្យកើតឡើងចំពោះខ្លួន ។ អ្នកដែលមានសេចក្តីក្រែាធជាម្ចាស់ហើយ សូម្បីមិនសំដែងចេញតាមផ្លូវកាយវាចាក្តី ក៏តែងតែមានទោសដល់ខ្លួនពុំខាន តែរមែងធ្វើកំចិត្តបេះខ្លួនឲ្យកើតឧតរល្អកជាងិច្ច ។ កាលបើមិនបានឧតសាហនឹងគ្រែបូសព្រាយដល់ជនដទៃតាមប្រាថ្នាខ្លួន កន្លងពេលណាហើយ តែងមានអំណាយផល តែសេចក្តីមិនសប្បាយចិត្តកើតចំពោះខ្លួន ទោះបីនឹង ដេក ដើរ ឈរ អង្គុយ ក៏មិនស្រួល កន្លងបំផុតកាយក្តីវេលាដែលសេចក្តីក្រែាធគ្រែបសង្កត់នោះ រមែងសៅហ្មងប្លែកចាកសភាវៈប្រក្រតី នេះឯងជាទោសរបស់សេចក្តីក្រែាធចំណែកមួយ ។

ការធ្វើក្នុងឈាន ៗ ដោយសេចក្តីក្រែាង រមែងឲ្យទោសដោយប្រការដ៏ក្លាំង
ក្លា ទើបលោកសំដែងទោសនៃសេចក្តីក្រែាង ប្រៀបៗដូចមាតុគាមដូច
ជាស្ទឹមនៃត្រឿងសស្ត្រាវុធ ដោយមានភាសិតថា តោ នោ សទ្ធ-
មលំ សោតេ "សេចក្តីក្រែាងក្នុងដូចជាស្ទឹមនៃត្រឿងសស្ត្រាវុធកន្ត
សោក" មានអធិប្បាយថា ឧម្មគ្គប្រែប្ដូស្ទឹមដែលកើតឡើងអំពីដែក
រមែងត្រឡប់ស៊ីបំផ្លាញដែកនោះឲ្យនាសទៅយ៉ាងណា សេចក្តីក្រែាង
ដែលកើតឡើងអំពីរូបបុគ្គលមួយ ៗ ក៏ត្រឡប់ជាត្រឿងបៀតបៀនម្ចាស់ខ្លួន
ឲ្យដល់នូវសេចក្តីវិនាសវិញ ដូចយ៉ាងនោះដែរ ។ ហេតុនេះទើបជាទោស
ដែលគួរលះបង់ មិនគួរឲ្យកើតឡើងក្នុងខន្ធសន្តាន ឯការដែលនឹងលះ
សេចក្តីក្រែាងនោះត្រូវតែស្រ័យធ៌ាឲ្យសក្តិងសម្បជញ្ញៈ គឺមានស្មារតី
នឹងការដឹងខ្លួនជានិច្ចដោយប្រយោគនៃសាមញ្ញសិការៈ ក្នុងឆ្នូវដែលត្រូវ
យ៉ាងនេះទើបលះបាន ដើម្បីកំចាត់ចោលនៅពៀរពៅនឹងឲ្យាយ
ត្រែាះពៀរពៅនោះ មិនមែនរម្ងាប់ដោយការចងពៀរតែបន្តេ សមដូច
គាថាជាពុទ្ធភាសិតថា:

ន ហិ វេរេន វេរានិ សម្មន្តីធ កុទាចនំ

អវេរេន ច សម្មន្តិ ឯស ធម្មោ សនន្តនោ

ស្តេចក្តីថា កន្លងសព្វកាលក៏ដោយ ពៀរពៅនឹងឲ្យាយមិនដែលរំងាប់
ដោយការចងពៀរតែបន្តេឡើយ រមែងរំងាប់បានដោយការមិនចងពៀរ ប្រៀប

នេះជាប្រៃវេណីរបស់អ្នកប្រុងប្រយ័ត្នមានមនអំពីបុព្វណ្ហសម័យ ។ អ្នកមានចំណីដែលសតិនឹងសម្បជញ្ញៈបួសត្រង់ត្រង ចេះប្រើប្រាស់នូវសោមនស្សភាវៈតាមផ្លូវប្រពៃ រមែងលេះបង់នូវសេចក្តីត្រេកអរបានដោយងាយ ។ អ្នកមានចំណីដែលសតិនឹងសម្បជញ្ញៈមិនបាននៅត្រង់ត្រង មិនចេះប្រើប្រាស់នូវសោមនស្សភាវក្នុងផ្លូវប្រពៃ ចិត្តរមែងច្រឡំតាមអារម្មណ៍ផ្សេងៗ សេចក្តីត្រេកអរក៏កើតឡើងហើយរសាត់បាត់ទៅវិញ ប្រៀបដូចជាផ្លែឈើគ្មានឆាយសារ ឬមានសារធាតុមិនបរិបូរណ៍ ។ សេះរមែងនាំនូវអ្នកបំពុតឲ្យមិនត្រង់កន្លែងដែលគួរ ។ រមែងធ្វើសេចក្តីវិនាសឲ្យកើតឡើងដល់ខ្លួនខ្លះ ដល់មនុស្សដទៃខ្លះ ចំណែកឯផ្លែឈើមានសារធាតុឆាប់ ។ រមែងរលឹងទៅត្រង់មិនទុំសព្វ ហើយមិនធ្វើអន្តរាយដល់ខ្លួនទាំងអ្នកដទៃឡើយ តាបញ្ជាំងប្រយោជន៍ឲ្យសម្រេច ។ សេចក្តីនេះយ៉ាងណា ការប្រព្រឹត្តរបស់បុគ្គលត្រង់បួចក៏យ៉ាងនោះដែរ; បុគ្គលដែលឆាប់សេចក្តីត្រេកអរបានព្រះនិព្វានឲ្យឈ្មោះថាសារថីយ៉ាងឯក ។ សមដូចនិពន្ធពុទ្ធកាសិកថា

យោ វ ឧប្បតិតំ កោធំ រថំ ភន្តំ’ វ ធារយេ
តមហំ សារថឹ ព្រូមិ រស្មិគ្គាហោ ឥតរោ ជនោ

សេចក្តីថា បុគ្គលឯណា ឃាត់សេចក្តីត្រេកអរដែលតើនឡើងបានដូចអ្នកបង្ខាំរថកំពុតរលឹងឲ្យទៅនឹងផ្លូវ បុគ្គលនោះតថាគតហៅថាជាសារថី បុគ្គលដទៃក្រៅពីនេះ ឈ្មោះថាគ្រាន់តែជាអ្នកកាន់ខ្សែបង្ហៀរប៉ុណ្ណោះ ។

ឥណ្ឌាយថា ព្រះបរមសាស្តា ទ្រង់សរសើរប្តូលអ្នកយាំនូវសេចក្តីក្រែងចិត្តរបស់ខ្លួនថាជាសារមើយ៉ាងឯង ព្រោះជាអ្នកប្រែនប្រជ្រួនឯងបាន ចំណែកសារថើចាំនឹងឡាយដែលចរកាន់ថេជាដើម គ្រាន់តែមានឈ្មោះថាជាអ្នកតាន់ទៀបប៉ុណ្ណោះ ឧធ៌ាបានឈ្មោះថាជាសារថើពិតៗនោះឥតអស្តីមានឡើយ ។ សេចក្តីក្រែងចិត្តនេះជាទោសដែលគប្បីលះបង់ចោលស្រឡះ ព្រោះតាលេះមន៌បានជាហេតុនាំមកនូវប្រយោជន៌ដ៏ក្តៅរមៃដ៏ជ្រះថ្លាប្រកបដោយមេត្តាចំពោះអ្នកដទៃ តែអំពីនោះរមែងធ្វើចិត្តឲ្យជាសុខ ឈលបើចិត្តតាន៌នៅជាសុខហើយ ឈ្មោះរមែងជាសុខដៅតាមដែរ សមដូចភាសិតថា

កោធំ ឃត្វា សុខំ សេតិ កោធំ ឃត្វា ន សោចតិ

សេចក្តីថា សម្លាប់សេចក្តីក្រែងចេញបាន រមែងដេកជាសុខ សម្លាប់ខ្ពួ សម្លាប់សេចក្តីក្រែងចេញបាន រមែងមិនសោយសោក ។

ហេតុនេះឯង ព្រែងបរសង្គត៌ចំបាត់កំពាត់បង់សេចក្តីក្រែង ជាហេតុនាំឲ្យបាននូវសេចក្តីសុខដ៏ប្រពៃ ជាធម៌ដែលសាធុជនគួរប្រតិបត្តិយ៉ាងក្តៅខ្នួសម្ពាន ។ ប្រមែងធម៌ពីរប្រការគឺ ការចំញ៉ឹមមាតាចិតា ១ ការប្រព្រឹត្តិខុនលំអានគោរពដល់ដ្ឋបុគ្គល ឥម្មតជំកន្ត្រែកូល ១ ការចរចាសំដីផ្អែមដែលនាំឲ្យកើតមិត្រសន្តវៈ ១ ការលះបង់ពាក្យសិតសៀត ១ សេចក្តីត្រែកអរកន៌ការចរំបាតបាន ១ ការពោលតាក្យសុភ្យ ១ ការត្រែបសង្គត៌ក់

សេចក្តីគ្រែងថាន ๑ ។ ព្រះមហាមុនីទ្រង់សំដែងសើរថា ជម្ងឺ ๗ ប្រការ
នេះមានដោយកន្លងសន្ធានៃជនឯណា ទេវតាជាន់តាវតឹង្សាទាំងឡាយពោល
សរសើរជននោះថា ជាសប្បុរសដោយពុទ្ធតាសិតជាច្រើនថា

មាតាបេតិភរំ ជន្តុំ កុលេ ជដ្ឋាបចាយិនំ
សណ្ហំ សខិលសម្ភាសំ បេសុណេយ្យប្បហាយិនំ
មច្ឆេរវិនយេ យុត្តំ សច្ចំ កោធាភិភុំ នរំ
តំវេ ទេវា តាវតឹសា អាហុ សប្បុរិសោ ឥតិ

សេចក្តីថា ទេវតាជាន់តាវតឹង្សាទាំងឡាយពោលសរសើរនូវនរជន
អ្នកចិញ្ចឹមមាតាបិតា, មានសម្ដីនាវៈនុទ្ធលំពោន បំពោះដល់ក្តីសុខ,
ពោលវាចានៃផ្តាមទាំងឡាយកើតមិត្រសន្ទវៈ, លះបង់នូវវាចាស្ងួតសៅត,
ប្រកបដោយកន្លឹកាវចំបាត់មច្ឆរិយៈ តំសេចក្តីតំណាញ់, មានវាចាទៀងត្រង់
គួបសង្គត់សេចក្តីគ្រែងថាជាសប្បុរស ។

មួយទៀត លោធម្មបានពោលទុទ្ធថាសក្កទេវរាជ (ព្រះឥន្ទ) ដែល
បានជាស្តេចនៃទេវតាទាំងឡាយក្នុងកាមភពត្រៃត្រឹង្ស ក៏ព្រោះបានសមា-
ទានធ្វើជម្ងឺ ๗ ប្រការនេះឲ្យបរិបូណ៌ក្នុងសន្ធាន ទើបជម្ងឺនេះឯងឈ្មោះ
ថាដ្ឋនូវត្តំ ។

គុណជម្ងឺទាំងឡាយដែលបានមកយ៉ាងហើយនោះ រមែងមាន
គុណប្រយោជន៍ដ៏ប្រសើរ តែអាចញ៉ាំងបុគ្គលឲ្យបានជួបប្រទះនូវសេចក្តី

สุขสมฺปิ โข ปเนตฺถ ปโรปรานุโลมปจฺจเวกฺขณาย สมฺปตฺติวเสน
ปุญฺญวนฺโต ปิโยรูปสาตลาภิตาย ตณฺหาย อุปฺปชฺชนโต ตณฺหาย
เทสนาย นิทฺทิฏฺโฐ ฯ

ตามพระพุทธดำรัสที่ว่า ในสุขสมบัตินั้น ผู้มีบุญย่อมเกิดตัณหาในสมบัติ
ทั้งเบื้องต้นเบื้องปลาย เพราะได้ลาภที่น่ารักน่าใคร่ ดังนี้ ฯ

ยถาห ภควา :

๔๒ ยนฺตเทว เสจฺจ ยนฺตเทว กตฺตพฺพมฺปิ ๑ ภายติ ยนฺตเทว
ปุญฺญานิ เสวิตพฺพานิ ยนฺตเทว กิเลสา ยนฺตเทว สุขตฺตา ตณฺหา -

เสยฺยถีทํ ปุญฺญานิ กิร เม กตานิ ปุญฺญานิ กิร เม ภาวิตานิ
ปุญฺญานิ กิร เม อุปจิตานิ ปุญฺญานิ กิร เม สมฺภตานิ ปุญฺญานิ
กิร เม สุกตานิ ปุญฺญานิ กิร เม สุภาวิตานิ ปุญฺญานิ กิร เม
สุสมฺภตานิ ปุญฺญานิ กิร เม สุกตานิ ตตฺถ ตตฺถ ปุญฺญานิ กิร เม
สุภาวิตานิ ปุญฺญานิ กิร เม สุสมฺภตานิ ปุญฺญานิ กิร เม สุกตานิ
ตตฺถ ตตฺถ ปุญฺญานิ กิร เม ปุญฺญานิ กิร เม ปุญฺญานิ กิร เม
ปุญฺญานิ กิร เม

អក្ខរសិទ្ធិយា

ទស្សនាវដ្តី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រ ចេះពុម្ពផ្សាយ
អំពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ: ហ្លួងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម, បណ្ឌិត នៅ
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកដំណឹងសាសនា: ព្រះគ្រូសុវណ្ណញាណ សួរ-ហាយ
ព្រមដំនុំព្រះត្រៃបិដក នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បញ្ជីក្រឿង

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ		ទំព័រ
. . . . .	បុរាណសុភាសិត	៣៩៣
លោក ហេង-ឃាន់	កំពូលស្នេហា (តមក)	៣៩៦
ឃុន សុន្ទរមេធី ហ្លួង-សឿង	ឯកសៈហស្សរាត្រី ភាគទី១១ (តមកនិងចប់)	៤១៣
ហ្លួងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម	ព្រះរាជប្រវត្តិ ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យជេស្ឋា (ព្រះអង្គស្លា) (តមក)	៤២៣

ផ្នែកសាសនា		
ព្រះគ្រូសុវណ្ណញាណ សួរ-ហាយ	ធម្មវិភាវិនី	៤៣៣

ឆ្នាំទី ១៨ — លេខ ៨ ខែអ្ងូត ១៩៤៦ — ជិវ្ឆៃដារ: ១ ឆ្នាំ ៣៥ រៀល ។

វិស័យចិត្តល្អនឹងត្រូវខូន មើលក្បួនលំអានបុកណាច្រាម
ការខុសចោលហៅការត្រូវតាម ឯតាមគួរសាត់រំលត់ខ្លះ ។
កុំហៅបណ្តាយទាំងនេះ ត្រូវត្រង់ចាស់ចំណេះលក្ខមិនឈ្លេះ
និងចង់បានបែបអស់តបៈ តាន់មានៈតង់មនុស្សគេនិន្ទា ។
តិតក្តីឲ្យវែងកុំបែងខ្លី វិស័យចង់ស្រីមើលឫកពា
ផ្តាប់ស្តេចគោងមើលព្រះខ័ណ្ឌ ផ្តាប់ក្រសួងគ្នាគោងមើលចិត្ត ។
ភ្លៀមតគោងមើលអាការបេញ ពោលពាក្យម្តេចមិញតង់ឃើញពិត
ពាក្យស្រួងវែងស្តួតជួនជាមិត្ត ពាក្យពិតជួនពាលមានវិញ ។
ពាក្យលែងជួនឡតលង្ហាថ្ម ពាក្យព្រាងមុសាគារគេជេញ
អួតខូនគោងឃ្លាតពីភ្លៅបេញ ស្រឡាញ់គោងថ្នមលោមមើលចិត្ត។
គេលើតកុំឡើងទៅតាមយស ឡើងខ្ពស់មើលចាបរកាមិត្ត
ដើរមុខខុតក្រោយកុំឲ្យជិត លោភប្រែគោងប្រតិត្តចិត្តកុំប្រែ ។
តាន់ច្រើនកុំបែបសម្បែបតាម ហួសហើយកុំហាមឲ្យតាមកែ
បងខ្លីគោងរៀរវៀសបែរ រៀនស្នេហ៍គោងស្ងួនចិត្តឲ្យស្ងួន ។
ច្រាក់មានលើកឲ្យតែខ្លីទៅ ចំណេះបេះនៅតែកន្ទក់ក្បួន
ប្រពន្ធទៅឆ្ងាយអំពីខ្លួន ដល់ជួនត្រូវការអាចិត្ត ។
បេះប្រែនលំបាងយ៉ាងនឹងគេច បេះតិចព្រួយច្រាលណាំងនិតិត
ស្ងួនស្លើប្រែការជួបឯងនឹត ឥតថើតិតមិនតើតឈ្មោះបាន ។

ឆាំងខ្លួនគោងឃ្លាតពីខ្លៅបេញ វែងណាស់លុសសេញហួសប្រមាណ
លក់ដូរមើលដើមទង្វើដឹងជាន តិតអានសឹមធ្វើតាមប្រាជ្ញា ។
ខ្លួនលឿនដំរុលុបអុំឲ្យលិច ក្បួនតេជ្ញដំរែបម្តេចគន់ប្រែធា
ទំស្ងាត់ប្រយ័ត្នបេញវាចា តិតអាថឯណាកុំអាងជិត ។
ភ្លាត់មាត់មិនខប់កំពប់ប្រាក់ ភ្លាត់ជើង ។ ធ្លាក់មានថ្នាំបិទ
ភ្លាត់ការគេនឹកមិនដែលគិត ភ្លាត់ចិត្តគន់ចាប់ទៅតាមបេះ ។
ចេះញាតិឃ្លាតបង្ហាប់ចាប់រាត យល់ឃើញគន់ឃ្លាតឃ្លៀងចំណេះ
ជំរើនបួនគន់ភ្លាត់អេះ អ្នកប្រាជ្ញដែលបេះគន់ភ្លាត់ខ្លះ ។
ចាប់ត្រីដៃពីរតម្រាំហាម ចាប់អង្គុយយកតង្កាមហាមមិនឈ្នះ
អុំខ្លួនឲ្យឆ្ងើនក្តុំខ្ទាំមាន: បន្ទំព្រះទៅសំពះឯថ្នាយាប ។
សៀតសសាងត្រឹតចិត្តនៅភ្លៅ ចោលប្រាជ្ញតាមខ្លៅបន់ចៀសថ្នាប
លួកវែកឲ្យដឹងសៅប្រែសាប យកឧត្តមតាបថ្នាន់ប្រែធ្ម ។
ឫស្សីធ្វើក្លាត់ជាក់គ្មានថ្នាំធ តន់ស្តារតាំងរយៈមិនឮ
សុរិយាមិនយកជាពន្ធី ឈប់ដៀអំពិលអំពែកសត្វ ។
បងអ្នមិនឆ្លាប់ស្មើសង្ឃរា តាអ្នមិនស្មើតាប្រែតិបត្តិ
ស្ងាត់អ្នមិនស្មើចិត្តដែលស្ងាត់ តាបអ្នមិនស្មើជនពាលា ។
ពេតអ្នមិនស្មើនឹងពេតឃ្នាន ទានអ្នមិនស្មើទានទេសនា
មានអ្នមិនស្មើមានប្រាជ្ញ ជាអ្នមិនស្មើចិត្តជាបុណ្យ ។
រហ័សអ្នមិនស្មើចិត្តដែលនឹង ម្តុតអ្នមិនស្មើនឹងហួរជើរដែន

ឯនអ្នមិនស្មើមែតន្ទរថ្ងៃ ។
ចូលរៃត្រកំភ្លោងមើលសើ
ចេងក្លើងមើលទ្រសមជ្រាណ ។
ខុតដាតកូនចៅមើលសន្តាន
បរិភោគបូមាណមើលអាហារ ។
រីឆ្លាងបេះត្រមមិនត្រូវឈរ
តផុសារដកហូនិងបែរដៅ ។
ជាតិដែត ។ ដុលខ្លាចដំរៅ
ខូចខ្លាចគេចៅដាន់តែមផ្លូន ។
ជាងខ្លាចកាន់សីលប្រយ័ត្នខ្លួន
អ្នកផ្លូនប្រយ័ត្នជាតិអកុល ។
លលេងនឹងពាស់តនឹងបង្ហូ
លេងស្រីលេងស្រាតដំណតបង្កូ ។
គួរលះគួរលែងកុំប្រព្រឹត្ត
រីបរិតផ្តាសា ។ កូនលោតិយ ។
គួរលះគួរលែងជាតមិនអ្វី
លោតិយយើញក្រែបើលះជាន ។
ការនាចំរើនព្រះធម្មជាន
តាំនៅតនឹលាន ស្ងប់ស្ងាត់អើយ ។

ឯនអ្នមិនស្មើព្រះគុណឯន
មើលមេឃគោងមើលចៅខេវតា
យតមិត្រមើលចិត្តឲ្យស្មោះស្មើ
ធ្លើស្រែចំការឲ្យមើលស្មៅ
ធ្លើទីលំនៅមើលកូមិហាន
ជារំមុត ។ មែននៅកូនស្រែរាម
ជាតិស្រីអតប្តីនឹងឥស្សាបាល
ខឹងខ្លាចគេដនិងខុងជំកល់
គ្រញូនខ្លាចធ្លើរខកកូចដួចស្មៅ
ហោកប្រយ័ត្នមាត់អើល
ចៅត្រមប្រយ័ត្នមិនលំអៀន
លលេងកូនក្មេងតនឹងរោមបំយស
លលេងអ្វី ។ តនឹងគេថា
ឯស្រាខនស្រែបីនឹនលែ្បន
ព្រែនាំឲ្យទូលអំពាលចិត្ត
តែថាឯស្រាខនឹងការលែ្បន
ឯត្រនំចំណាន់បន់ខនឹងស្តី
លះបានតែលោភព្រះយោគា
បន្ទុយក្តីស្រែងសម្រែតឃ្លាន

លោកហេង - យ៉ាន់ រៀបរៀង

(តមពី)

វគ្គទី ៧

បងឆ្អែតបំពង់ហើយរឺនែ!

គាស្ទើរខ្លាំងណាស់ដែលសោភ័ក្ត្រនឹងបុត្រីថាខ្សែលួសគាន់តែជាតជាតឡើងស្រាលៗជាប់ អ្នកចាំងពីក៏មានចិត្តស្រែចគាន់គ្នាទៅវិញទៅមក តែងសរសើរគន្លាជាយភាក្យផ្អែមពីពេះ ហើយថ្នាក់ថ្នមចិត្តគ្នាមិនឲ្យមានខ្ចាន់ជាហេតុនាំឲ្យក្តៅនឹកតៈនេះកេលកាលគាន់តែខ្លាំងឡើង, បំណែងចាស៊ីខ្ទុំអំបុកណាយឲ្យអ្នកចាំងពីម្រែតិចតួចតាមតន្ទុលប្រមាណ ដោយសេចក្តីខ្ចុកចិត្ត ហើយតែងញញឹមពេញចិត្តជល់កលមាយាក្រមុំតូចក្មេះចាំងពីរនោះ ញាតិសន្តានក៏ចាត់តែងតាំងថ្ងៃមង្គលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ក្នុងខែតុលានាឆ្នាំនេះឯង ។

ថ្ងៃ ១ ជាល្ងាចថ្ងៃសៅរ៍ទៀតសោ សោភ័ក្ត្រនឹងក្មួយចាំងពីណឹងល្អនោះ អញ្ជើញប្រាប់ការប្រាប្រាស្រួលអ្នកមានគុណបងរៈលើខ្លួនឲ្យបានដឹងផង ទើបជូនសំទោគាវចុះបេញពីផ្ទះ ដើរដល់ម្រែដំមកស៊ីណាក់ការប្រាប្រាស្រួលជាការប្រាស្រួលក្នុងចន្លុះខ្លួលក្តៀកពុងសរសេរ ដល់ឃើញក្តៀមមកការប្រាក់ចេលគាស្ទុះមកធ្វើបងដំសណ្ឋាះពាត់ខាត់ពេ លុះគង្គុយលេង

ដីសាន្តលើកៅអីដដែលមានចិត្តខ្លះ អ្នកចាំនឹកក្រែងថាវត្ថុនឹងរៀតនឹងយ លេងនៅកៅអីតែម្តង ទើបនាំគ្នាត្រសងតាមផ្លូវប្លែកប្លែក, លុះដល់ផ្ទះ ពីរដាំនមានរបងដែលខាងក្នុងក្រងដុមត្រចឹងពីលើ សោកីក្តីរំលោភចាប្រទ្យាមែលៅចំពោះមុខលុំខាង ។

នៅលើចំពោះមុខលុំនោះ មានតារាម្នាក់រូបឆោមឆើតឆាយស្អាត សំពាត់ខៀវពាក់តារាត្រនាប់សពែប "សឺមីស" ដៃឆ្វេងយួរក្រណាត់ស្បាតមានបួនស្រទាប់តាមត្រគាយផង ខំនឹងទើបនឹងចេញពីសាលារៀន សោកីក្តីឃើញដូច្នោះ ក៏ខ្ទំតំនឹងចិត្តមួយសន្ទុះហើយចាត់ស្មាត់ៗ ព្រោះនាងនោះគឺណុជនេត្រនារី នាងជាន់ចោលកន្ទុយភ្នែកមើលមក ដើម្បីរកមាត់តបវាអ្វីតាមផ្លូវ ។

"អាចារ្យស្គាល់ខ្ញុំអ្នកស្រីនោះ?"

"ខ្ញុំដូចជាចង្ខោះ" ។

"នេះចានចំជាស្អាតមែន មិនស្គាល់ពិតប្រាកដ?"

ថាហើយសោកីក្តីក៏សើច ទំពក់ចិត្តថា អាចារ្យនេះធ្លាតមួយតំណាក់ខ្លួនហើយតើ ចេះតែដើរមិនមើលអ្វី ដូចជាគ្មានវិញ្ញាណ សព្វថ្ងៃមិនស្គាល់ឯងក៏មិនស្គាល់ដែរ យ៉ាងនេះបង្អាស់ជាចិត្តរំបែកខ្លួនគេបែរខ្លួនឯងមិនលែងទៀត ឥឡូវនឹងថាពោះក៏មិនមែនដែរ ព្រោះនាក់ធ្លាប់តែក្តៅដូច្នេះ ចោយក៏ស្ងៀមដើរតែម្តងទៀត ។

លុះដល់ថ្ងៃក៏អាចារ្យនាំគ្នាយកសេនាសនៈ បញ្ជូនអោយមួយ
ទ្បាយរោងតាមដំណើរបេក្ខជនគ្រប់គ្នា ដែលហ៊ានហ៊ោរពីទីនេះទៅទីនោះត្រមាំត
សព្វសួរចំរៀនស្ទើនៗ ស្មូនល្អយ៉ាង សមទ្បាស់រំភើយជាតំស្ងួតឈ្លើទ្បែ
ជ្រុះចាកទង់ម្ពង់មួយ គួរទ្បែជ្រុងក្តែងទឹងស្រមៃដល់គូគ្រង ឆ្នងពេលនោះ
ភាពបុត្រីថ្មីទ្បែលួស តំប្រាកដដល់ចិត្តសោកីក្លែដែលខំនឹងអូសទាញអង្គ
អាយមួយរំពេចក្មេងទឹងដល់អាចារ្យដែលឆ្នូយបៀតខ្លួន ប្រែត្តិដល់ពេល
ដែលបានបួចបួនទឹងកែខ្លួនល្អង ទឹងដល់តំរង់ជាដែលបានបំពាក់ដៃនាង
ទឹងដល់ពន្ធឹចឆ្នើងដែលចំភ្លឺមុខស្រស់តល្បាណ ទ្បែនាងដេរប៉ាតបាន
ដោយស្រួល ចំណែកអាចារ្យក៏ផ្តួលចិត្តដោយអាសារគ្រាងគ្រាយ
សប្បាយនោះដែរ ។

មួយសន្ទុះស្រាយមក អាចារ្យក៏ចណ្តាសយ៉ាងខ្លាំង ហូតក្លួន
តទ្បែនមកជូតច្រមុះ ឯក្លួនតទ្បែនោះមានផ្សែមធុំក្រៃជាក្បួរក្បាច
រេនាយ៉ាងថ្លៃក៏ ធ្វើទ្បែសោកីក្លែជំពាក់ចិត្តមើលមិនដាក់ភ្នែក អាចារ្យ
យើញឈរពិនិត្យដោយយកចិត្តទុកដាក់បែបសំអួកអង្គុយជិតខាងជួរហ្នោះ ក៏
និយាយទ្បែនថា :

"ឯងជួបជាចាប់ចិត្តទឹងក្លួនតទ្បែនេះពេក ឯងជឿជាស្មាតែបែស
ខណាទេ តែស្មាតែបែសណុងនេត្រនាំ នាងបានទ្បែខ្ញុំកាលពីតូចស
ចុលឆាំថ្ម ខំក៏បានយកមកបែរជាប្រែជាប់ដៃ ព្រែះថ្ងៃណានាងមិន

ប្រែញ្ញាទៅជាបក្ខពលហោចប៉ុណ្ណេះសម្រាប់ខ្ញុំហើយ នាងតែងអ្នកមុខគ្រែញ្ញាមិនស្រស់ក្នុងថ្ងៃនោះ ។

"បើតាមខ្ញុំ ៗ ឃើញថា នាងពេញចិត្តនឹងអាចារ្យច្រើនណាស់ សោកក្តីពោលដោយស្មោះអស់ពីចិត្ត, មួយវិញទៀតរូបនាងក៏សំខាន់សម្បត្តិនាងក៏មាន គួរណាស់តែអាចារ្យជាស្តីនឹងយកជាគូគ្រងឬអាចារ្យគិតយើញថែបណា ធម្មតាប្រុសកំឡោះគោលតែគិតឥតលះគ្រួសារទើបគួរ - ព្រោះតាលបើនៅលីវនោះ គ្មានអ្នកមកនៅឲ្យជំពាក់ចិត្តបានក៏ថែរជាចាយវាយផ្តេសផ្តាសអស់រោងតែម្តង ចំណែករូបខ្ញុំ ៗ ជាន់តែឥតលះរឿងនេះទុកជាស្រេចហើយទើបបានទាំយកដំណឹងល្អនោះមកជំរាបអាចារ្យផង តែខ្ញុំបានខ្ចូលយកបុត្រីថ្មីខែ្មរសួសជាប្រពន្ធ ទំនងរៀបការមាយាំពិពាហ៍ក្នុងនៃតក្តីចរឿងនេះ ហើយខ្ញុំសូមអង្វរអាចារ្យឲ្យអញ្ជើញទៅជាសាក្សីនាថ្ងៃជាមង្គលនោះកុំបាន" ។

អាចារ្យសំដែងសេចក្តីត្រែតតបវិញ ព្រមទទួលជាក្រៀវហើយចាប់បញ្ចប់សេចក្តីថា:

"ចំណែករូបខ្ញុំ ៗ មិនត្រូវសោកស្តាយទេ ខ្ញុំមានចំណងតែមួយ គឺចូលបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាដើរធុតង្គតែម្តងល្អ ប្រាថ្នាសម្បត្តិសួគ៌សម្បត្តិនិព្វាន ឯណាជានេត្រនារីល្អពិតហើយ តែមិនសមនឹងខ្ញុំទេ មួយវិញទៀតខ្ញុំគ្មានចិត្តជាប់ដំពាក់ផ្សំរូបនាងបន្តិចបន្តួច ខ្ញុំសូមបញ្ជាក់

ប្រាប់សោកថ្កែងដូចថា ខ្ញុំមិនត្រូវគេនោងជាគូគ្រងទេ ត្រូវតែជាណៅ
ទៅឆាងមុខជួបម្តេចទៅក៏មិនដឹង ។ បើសោកថ្កែងវិញបានសមនឹងនាង
ឥឡូវបើឯងផ្តាំនឹងពុត្រីជីវិតលួសហួសទៅហើយក៏ជាវែរ" ។

* * *

ក្រោយនោះមួយគាត់ត្រឡប់ សោកថ្កែងឈប់នៅផ្ទះ ពេលនោះ
ត្រូវជាក់ស្រែលមិនក្តៅដូចធម្មតា គួរឲ្យនឹកចង់យាត្រាតំណាន្តតាមផ្លូវក្នុង
សោកថ្កែងក៏បន្ទាត់ចិត្តឲ្យរើរាយទៅក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេងៗ ចោលក្តែតតាម
មើលពពកឯវេហាស៍ដែលសោត់ទៅបន្តគ្នាជារូបភាពផ្សេងៗ ជាសម្ងំគោ,
គោ, ដំរី, មនុស្សស្តើមស្តែជះសេះ ។ល។ សោកថ្កែងនឹកព្រួចចង់សោត
តាមពពកទៅ ។ រកមូលហេតុដែលខ្លួនមិនដែលស្គាល់ ចង់ឲ្យបាន
ឃើញឲ្យបានទៅនៅទីនោះតែម្នាក់ឯង ភ្លើតភ្លើនក្នុងការស្រមៃនោះអស់
កាលដ៏យូរ ។

ចុងបំផុតបានចោលក្តែតមើលហ៊ឺងនៅលើថ្នាក់បង្អួច
ឃើញផ្កាកុឡាបមួយត្រូវមស្ងិតក្នុងកញ្ចក់ សោកថ្កែងឈោងដៃទាញយក
មកមើលឃើញមានចំណងជើងថា "កុឡាបជីវិត" តិផ្កាដែលណុជនេត្រ
បានឲ្យជាភ្ជាន់នាពេលយប់មួយ ក្នុងពេលនោះ មុខណុជនេត្រលេច
រត្ថាឡើងច្បាស់ដល់ក្តែតសោកថ្កែង ទើបបុរសនោះអង្គុយចុះមួយសន្ទុះ

តំហាកដូចជាមានអ្វីតន្ត្រាក់ឲ្យដង្ហិនខ្លួនឡើង ឲ្យភាកថ្នើមក្តុកញ៉ាវដើមទ្រូង តតឹបមួយស្រែបក់តមកមានអ្វីយ៉ាងស្រាលសឲ្យមែន ដុះចេញពីបេះដូងមកចាងចេញពីចំពង់តយ៉ាងខន់ក្តួន ដោយមិនដឹងខ្លួន មាត់សោកក្តុកភាវនាខ្លួវឈ្មោះដ៏ពីរោះមួយ នេះតើដោយហេតុអ្វី? ហើយឈ្មោះនោះតើជាឈ្មោះនរណា? ជាមហ្ហាដែលអ្នកមើលគួរពិចារណាលងមើលដើម្បីនឹងដឹងឲ្យស់ដល់ដំណើរទឹតចិត្តមនុស្សលោក ។

អស់លោកអ្នកច្រៀហេលជាបានសង្កេតមើលដុំក្រួសដែលក្នុងទំលាក់កន្ទក់តែញាំងដែរ បើបានសង្កេតនោះតង់ឆ្ងល់ជាសេចក្តីបានជួបប្រះគុតជាប្រភេទសោះចាត់ស្រមោលកន្ទក់តស់ទឹកទៅហើយ ផ្ទៃទឹកនៅតែតង្កាញ់ជាវង្វន់សាត់ទៅខាងនៅឡើយ គ្រាយមកមានពពុះទឹកផុលឡើងត្រមាំងតតរដើមតផង ដែលទាំងឲ្យយើងដឹងថាមានដុំក្រួសធ្លាក់ត្រង់នោះ រីឯចិត្តមនុស្សយើងក៏ដូចគ្នា អារម្មណ៍ដែលយើងបានកួចខ្ទុតកង់ចិត្តហើយ ដែលយើងមិនបានដាំទឹកនា តែងជាតជាប្តូកន្ទប្តូរចំរេមិនរលុបបង់ តែងត្រាប់ផ្លាត់កង់នោះ ដោយមិនឲ្យយើងដឹងខ្លួន លុះមានឧកាសនឹងស្ទុះចេញមកចុនក៏លេចខ្លោឡើង ដែលសំដែងឲ្យយើញថាយើងបានផ្តួតផ្តិតនឹងអារម្មណ៍នោះខ្លាំងណាស់ ។

ចុះឈ្មោះដ៏តិតកំប៉ាំងនោះជាឈ្មោះនរណាហ្ន៎! បើយើងស្គាល់ជ្រាស្រ័យសោកក្តួចផ្តួសសាស់នង់ឆ្ងល់ដឹងថា គ្មាននរណាក្រៅអំពី

"ណាគុជនេត្រនារី" ខេ ។ តើថាសោកត្រូវជាមិត្តភក្តីស្នេហាដល់ស្តេច
យ៉ាងស្មោះអស់ពីចិត្ត ស្តីប្តូរជីវិតជាមួយនឹងនាង ស្តីទុក្ខសោកព្រោះ
តែនាង នេះហើយជាសេចក្តីស្នេហាដ៏ខ្ជាប់ខ្ជួនបំផុតថេរ ហើយក្នុងមួយ
ជីវិតមនុស្សនោះ មានសេចក្តីស្នេហាប្រភេទនេះតែម្តងប៉ុណ្ណោះ ចុះចេ
សោកត្រូវពេញចិត្តនឹងធាតុខ្លួនណាស៎ដែរ ហើយនាងនោះមុខជា
នឹងបានជាកន្លែងសម្តែងមនោសញ្ចេតនាមិនយូរប៉ុន្មាន នឹងថាមិនមែនជាសេចក្តី
ស្នេហាដ៏ស្មោះឬ? ត្រង់នេះមិនគួរឆ្ងល់ឡើយ សេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុង
ក្រសែភ្នែកនេះ មានកំឡុងតែមួយតែតណ្ហាប៉ុណ្ណោះ កុំប្រឡំសេចក្តីស្នេហា
នឹងតណ្ហាឲ្យសោះ គ្រាន់តែមានដំណើរដូចគ្នាប៉ុណ្ណោះ តែមានហានិភ័យ
គ្មានឆ្ងាយណាស៎ ។

ឈប់ចេះណ្ហាទីស្រឡាញ់តំពូនពុះពោរពេញដើមទ្រូងហើយ ចូរ
ដៃស្តាំបង្ហាសង្កាទុក្ខម្ចាស់ញ្ញ នាំឲ្យរលឹកនឹងដល់ណុជនេត្រនារីរៃទន់
ទល់តុំឈ្នះ ។

លុះយកក្លួនចន្ទែងមកជូតមុខ ត៏នឹងដល់ក្លួនចន្ទែនដែលណុជនេត្រ
ឆ្លាក់ជូនឲ្យអាចារ្យ ទើបយល់ឃើញថា បេះដូចមិនល្អ ឯគុណសម្បត្តិ
បេះណុជនេត្រនារីតែនឹងតែបង្ហាស់ដល់ចិត្តសោកត្រូវ ពាក្យអាចារ្យមួយ
ម៉ាត់ " បើសោកត្រូវឯងវិញជានសមនឹងនាង " ទ្រហឹងពេញខួរក្បាល

ដាំពេលនោះ ។ ទើបសោភ័ក្ត្រ ផ្ទាស់ទៅគាវបុះចេញដើរតាមផ្លូវទៅ
ជួនជាពេលនោះណុជនត្រពុះពីសាលាមតឹចានប្រទះគ្នា សោភ័ក្ត្រ
ឃើញហើយនឹងអស់ចាំងខ្លួនច្បាណា មានចិត្តច្រដិតច្រដួនឆ្ងាយរាងតែ
ខ្លាំងឡើងស្ទើរស្ទុះទៅជួបក្រសោចប៉ា ដើរដល់ផ្ទះថ្នាំមួយមានដើមស្វា
ផ្ទុះជាដួរតាមរបងផង សោភ័ក្ត្រទើបគាត់ពិភ្លក្ខចួលទៅដឹងនាង ដោះមួក
ហើយសួរដោយសំឡេងញ័រថា

"ចាត់មុខយូរដូចជាចំឡែក ទើបនឹងមកពីវៀនឬអ្វី" ។

"ចាសមកពីវៀន" នាងតបមកវិញកំបុតថ្ងូរមុខមិនស្រស់សោះ" ។

"ខ្ញុំបានជាខុសគ្នានៅចោយពីមុននោះ ខ្ញុំលន់តួថាខុសពិត ខ្ញុំ
សូមសួរអ្វីយសោះថា តើនឹងនឹងខ្ញុំណាស់នៅឬអ្វី"

"អត់នឹងទេ" ហ៊ានតែកេះតំរើយ រួចបែតភ្នាល់ ។

សោភ័ក្ត្រមានចិត្តរីករាយត្រេកត្រអាលជាច្រើន ដើរដញឹងថ្ងូរ
សំដីរបស់នាងមើលទើបយល់ថា បើជានាងនឹងនឹងអញមែន នោះមុនជា
ស្អប់លែងមើលមុខហើយ តែនេះនាងបានឱយ ឃើញថានៅ
ចួលចិត្តសមាគមនឹងអញនៅឡើយ បើដូច្នោះគួរនឹងប្រឹងវែងវែកន
ណោជាសមដូចបំណង ។ ដល់ដួចពេលត្រាយបានឱយជាមួយ
នាងដោយពាក្យថែបនេះ

"ប្អូន ការដែលខ្ញុំហ៊ានសាសន៍តតាមផ្លូវដូច្នេះមិនជាការពុតអ្នកដល់ប្អូនទេឬអ្វី ប្អូនមិនចាប់ពោសចង់ទេឬ?"

"ចាះខ្ញុំ" ។

"ប្អូន, តាំងពីខ្ញុំចែកពីប្អូនៗ, ព្រោះប្អូនស្អប់មិនចង់ឃើញមុខខ្ញុំ តើគេទុក្ខកេអ្វីច្រើនដូចប្អូនពុំបាន គេឆ្កឹលក់ ញ៉ាំបាយក៏ពុំបាន ស្តុមខ្លួនច្រើណាអស់ដូចប្អូនឃើញនឹងភ្នែកស្រាប់ តែអ្វីក៏មិនតើត រលៀតនឹងសម្រែកទំនែកកល់កត្រៃ បានប្អូនដឹងយ៉ាងច្បាស់ខ្ញុំវិញ ខ្ញុំមានចិត្តត្រេកអរណាស់ ហាក់ដូចជាខ្ញុំស្លាប់ទៅហើយបានប្អូនមកជួយព្រោះឲ្យរស់ឡើងវិញ ចាប់តាំងថ្ងៃនេះទៅ ទុក្ខសោកពេតក័យរបស់ខ្ញុំនឹងនៅសង្ខាត់ស្ងាយពុំមាន តែបើប្រសិនបានន៎ាយយលនឹងជាមួយប្អូន បានឃើញមុខបានស្តាប់សំដីប្អូន" ។ ក្នុងពេលនោះ នាងនៅតែស្ងៀម ទំនមុខនៅតែដដែល សោកក្តីឃើញអាកប្បកិរិយានាងដូច្នោះ ក៏លានាងដើរឈ្លោកមុខចេញទៅ ។ លុះដល់ព្រឹកថ្ងៃសៅរ៍ជាថ្ងៃត្រៀមនាំមណ្ឌលសញ្ជាដល់ក្រសួចាំងដែលស្ងាប់ដោយគ្រាប់ចែងប្រទេសអង់គ្លេស សោកក្តីក៏ដើរទៅចួបនឹងណុជនេត្រទៀត ។ គួរឲ្យអស្ចារ្យណាស់ព្រឹនោះស្រាប់តែណុជនេត្រនាំញញឹមជាក់មុខចុះ សោកក្តីឃើញនាងមានគារម្មណ៍ល្អក៏សួរថា

"មើលក៏មិនចាំនឹងគ្រែ ឲ្យប្អូនចាំនៅវិញ មិនក្តៅខ្លួនទេ?"

"ស្រែចនឹងខ្ញុំ" រួចនាងញញឹមដើរហួសទៅ ។

សោភ័ក្ត្រលាន់មាត់ថា ថ្ងៃនេះនាងញញឹមមកគេចប្រាស់ជាមានចិត្តស្រឡាញ់អញខ្លះមិនលែងនឹងទេ បើដូច្នោះគួរអញប្រមូលនិយាយលងមើលដល់ល្ងាច អង្គុយអន្ទះសារនឹងចាំគេល គ្មានអ្វីធ្វើចិត្តឲ្យសៅប៉ះសល់អន្ទះអន្ទែងជាងសេចក្តីនឹងចាំទេ តែចាន់ជាស៊ូចាំវេទនាទៅកើត ព្រោះសន្យាមាំថានឹងសមដូចបំណង សោភ័ក្ត្រចាស់ចាស់ចុះឡើងពេញផ្ទះក្តៅសំឡឹងមើលនាឡិកាជាច្រែនដង ឃើញជួបជាច្រើនម៉ោងលែងយឺតទុស ធម្មតា ស្ទើរនឹងស្ទុះទៅបង្ខិលឲ្យដល់ម៉ោងភ្លាម ប្អូនឆ្លងស្មានម៉ោងទុសខើបចុះទៅមើលថ្ងៃៗ នៅតែយឺត . . . បុងចំផុតម៉ោងក៏រាយបាស់ៗ ដល់តែចៀង ទើបសោភ័ក្ត្រវៀចប្អូនស្ទើរពាក់ខោអាវសំអាងប្អូនឲ្យសមជាងមុន រួចដើរចុះទៅចាំមើលផ្លូវនោង ។

មានចិត្តរំភើបចង្កិចម្តងៗ ជាលំដាប់ ទំនៀងតែចៀកស្តាប់សូរស្បែកជើងពីក្រោយខ្នង បន្តិចឮត្រូស ។ ឧក្ញាស្មានថា ឮស្រាប់ជានាងមក ទើបងាកមើលក្រោយភ្លាម ពុះភ្នែអើយ ច្រឡំសោះ តែដូចតើដល់ឮសូរស្បែកជើងទៀតក៏ងឹតត្រួចក្នុងចិត្តច្បាស់ជានាងហើយម្តងនេះ អនិច្ចាអើយ . . . ដល់បែរមុខដើរមកក្រោយវិញក៏ពុំឃើញនាង តើតអស់

កំឡាំងលើតដើងមិនរួច ដើរបង្ហួសមកម្រិងទៅផ្ទះអូហ៊ាយរៀញ មុខស្ងាំង
គួរកើណាតណាស ដើរផង់ៗទៅស្រាប់តែប្រទះនឹងណុជនេតនារ៉ែត
ម្ដង មុខសោភ័ក្ត្រក៏រីតដូចវែរះសប្បាយចិត្តណាស់ ប្រមៀលភ្នាំនឹងកូន
ដៃលថាត់ម្ដាយយូរ ដល់ឃើញអ្នកតឡប់រៀមមកវិញ ចង់ស្ទុះទៅទប
តាំងពីបម្ងាយ ទើបញាញឹមញាញែមទាំដើរឡែរលឿនដាំងទៅកេនាង ។

តែសោភ័ក្ត្រគោងចុងចិត្ត ដោយណុជនេតនាមមុខបេញ ធ្វើ
តេនើយដូចជាមិនដឹង ដើរហួសទៅចោលស្រាប់ក្ត្រឲ្យទៅនឹងកន្លែង ឲ្យ
ឈរទ្រឹងហាក់ដូមក្ងាយទៅជាបែថ្មមួយរំពេច រលួយអស់ថ្ងៃមែបាត់
អាតដង្ហើមស្ទើរពុំបេញ ក្តួលក្តុកចុកណែនក្នុងទ្រូង ស្ទុតដើងអង្គុយចុះលើ
ចាំកែមថ្ងល់ ក្រែកវែតមើលណុជនេតនាទៅលែតែផ្ទុតលែងឃើញ ទើង
ក្រែងក៏ហួរបេញមកក្ងាយពេញមុខ ពួតក្រេងៗ នាំគ្នាកេមមើលក្ងូនឹងស្មាន
ថាសោភ័ក្ត្រជាមនុស្សឆ្កួត ខ្លះបង់យងដុំក្រែសចោល ខ្លះបង់ឡកញាក់ម្ដុខ
ឲ្យ ពួកចាស់ៗឃើញដូច្នោះត្រែកស្ងាលតើតសង្វែតហើយដើរហួសទៅ ។

ឯសោភ័ក្ត្រឡឹកឡួលរំដួលថ្ងៃមអស់ពេលជ័យូរ ទើបនើបមុខឡើង
គ្រាងដើរតេះតះ ព្រោះខុកចង់ណាស់យោងអាត្មាស្ទើរពុំរួច ឡើងដុះ
តែបក្រយោនរលៀទៅផ្ទះវិញ គួញថ្ងូរតែកង់ចិត្តថា:

"ណុជនេតពុំអួរធ្វើបងដល់ប៉ុណ្ណេះសោះ បងឆ្កួតចិត្តហើយក្ងូន!"

ដល់ផ្ទះហើយ សោភ័ក្ត្រមិនបានចរិះគោរគាហារអង្គុយជាមុខគ្នា ពន្លាតមុខ សំឡឹងមើលមេឃដោយ . . . . ដោយគ្មានសាតវិញ្ញាណ រហូតដល់យប់ដឹងខ្លួនលើគ្រែ បើកចង្កៀងមើលសាកតរ ។

ព្រះចន្ទ្រាងរនោច មានសណ្ឋានដូចចង្កូតលិចយប់ណាស់ មុខគ្រែគាល់ឃ្លាំ មានរស្មីស្រទន់ព្រិលៗ រមិលមើលខ្លែងដែលយកតែនានាយើញសមរម្យមមហ៊ាមាន់សងម្ខាង ឯព្រឹក្សាមានស្រមោលខ្មៅស្តុតដូចជាចិសាចលង់ គួរខ្សែតក់ស្លុតព្រឺព្រួចពន់ពេក បក្សីផងដេកផ្សឹយស្ងាត់ឈឹងសូន្យ ។ នៅវេលានោះគេគាចនឹងស្តាប់នូវស្នូរសន្ធឹកឈាមតែសព្វសរវៃសត្វចង់ ។ សត្វរៃនឹងចន្ទ្រិតក៏ជាតពុំព្រមច្រៀងដូចសព្វដង យូរៗមានសត្វត្តែចរហើរគោក់ទៅឆ្ងាយចេលស៊ំខ្សែងយ៉ាងសៅច្បិត្ត នាំឲ្យកត្រនោះឆាន់តែសម្បើមគួរញាញើកខ្លាំងខ្លែង ។

សោភ័ក្ត្រដេកពុំលក់រសាប់រសល់អន្ទះអន្ទែងវិលខ្លួនចុះខ្លែងលើដំណេក ដូចជាមានអ្វីមកវុងកួនធ្វើចិត្តឲ្យល្អក់កករហល់ ធើបខ្លែងអង្គុយសញ្ជប់សញ្ជឹងម៉ង់មៅម្នាក់ឯង តើតស្រមោនស្រពន់ចិត្តពុំដឹងថ្ងៃ ខើបដងដង្ហើមធំ ពាក្យត្រជាសដងចាំកតាមតសរសេរសំបុត្រមួយច្បាប់ដល់បុត្រថៅឲ្យលួស សំបុត្រនោះមានសេចក្តីជាសង្ខេបដូចេះ

ថ្ងៃ ៤០ ខែដើសមច្រើ ឆ្នាំ ១៨៣០

មកដល់ប្អូនសម្លាញ់ !

" . . . ថ្ងៃនេះខ្លួនបងមានទុក្ខធ្ងន់ធ្ងន់ស្ទើរតុំជាន ទើបដាច់ចិត្តសរសេរសំបុត្រមួយច្បាប់ផ្ញើមកដល់ប្អូនឲ្យជានដឹង កុំឲ្យប្អូនទន្ទឹងមើលផ្លូវបង, ដែលបងសរសេរនេះគឺដោយសេចក្តីសោកស្តាយលើសលន់ អក្សរចេញពីដៃទៅដោយលំបាកព្រមនឹងទឹកភ្នែកជោកមុខ ។ សេចក្តីដែលប្អូននឹងមើលទៅនេះមិនដាច់ចិត្តដល់ប្អូនឡើយ ខ្លួនបងកំពុងជាចិត្តណាស់ដែរ តែតុំនឹងធ្វើដូចម្តេច គួរណាស់តែបងប្រាប់សេចក្តីត្រង់ដល់ប្អូនកាលបើប្អូនជានដឹងហើយបងសង្ឃឹមថា ប្អូននឹងមិនតាប់ទោសអួសដំណើរពីបងឡើយ មុខជានឹងអាណិតអាសូរដល់សេចក្តីកំសត់ធ្ងន់ធ្ងរបងតុំជាន ។

"ប្អូនអើយ! ប្អូនមើលមេឃខ្លួនទើមផ្តេរត្រៃហ៊ឺមមិនដាច់ភ្លាំឲ្យបងស្លុតញាប់ញ័រ ឯអត្តភាពរបស់បងកំសត់ណាស់ដូចប្អូនដឹងសព្វត្រប់ហើយ មិនដែលមានថ្ងៃណាជានសប្បាយចិត្តរីករាយនឹងគេទេ តែងសុបសៅនៅតែឯងដូចជាបក្សាលួតលាស់រៀងរាល់ថ្ងៃ ។ ប្អូន! បងចាំការដែលបងបានសន្យានឹងប្អូនច្បាស់ថា បងនឹងមិនបណ្តោយឲ្យសេចក្តីកំសត់ញាំញីជានតែប្អូនអើយ ទុក្ខរបស់បងនេះមិនដាយរសាយទេ ទុកជាមាត់របស់បងប្តេជ្ញាថាភ្លេចក្តីបានម្តេច កំថ្លៃនំបៅនោះគង់ចាប់តើតនៅខាងក្នុងជាដរាប ។ ខ្លួនបងសព្វថ្ងៃវិស័យខ្លួចក្នុងសត្វក៏ព្រៃឥតមេ មានតែសម្បុកទទេរែងវេទនាញាប់ញ័រដោយភ្លៀងខ្យល់ មានចិត្តអំពល់ខ្វល់ខ្វាយកេមេរាល់ទីវាត្រៃ . មួយឯទៀតក្នុងសត្វនោះមិនខាន់ស្លុះស្លាបក្រាស់នៅស្បើយ នឹងរកស្វែងរកអាហារ ដោយខ្លួនឯងតុំពើត បើដូច្នេះតើនឹងទៅជាម្តេចទៅ ? ...

" បងនឹងដាក់ហើយថាប្អូនមានចិត្តមេត្តាការុណាដល់រូបបង ប្រាថ្នានឹងធ្វើទ្រុងមាសឲ្យនៅ ប៉ុន្តែលាងទឹកឃ្មុំឲ្យអស្រស់ តែក្នុងសត្វនោះព្រៃតំសម្បុកហើយ កាលណាឡើយនឹងសប្បាយ ។ មួយវិញទៀតធម្មតាមច្ឆាដែលធ្លាប់ព្រៃប៉ះស្អាតក្នុងទឹកថា នឹងយកទៅដាក់ក្នុងទឹកល្អក់នោះមុខជាទ្រាំនៅមិនជានយ៉ាងណា ចំណែករូបប្អូនក៏ដូច្នោះ

ដែរ គឺប្អូនធ្លាប់សប្បាយរីករាយជាមួយគ្នា ធ្វើម្តេចនឹងស៊ូគ្រាំគ្រៅដាច់មនុស្សអកតូចយ៉ាងនេះបាន ហើយមិនបង្កើនបំពុលដីវិតរបស់ប្អូនទៅខាងមុខដែរ ។

"ប្អូនអើយ បងប្រែប្រួលខុសគ្នាដូចម្តេចណាស់ តាមតែប្អូនសន្តោសចុះ បងស្មានថាបើបានប្អូនមកនៅជាមួយនោះនឹងភ្លេចដីស់អតីតពុំខាន, ដីស់មកពីឡើយល់ឃើញថាមានសភាវៈអ្វីមកពាក់ព័ន្ធទាំងខាស់មិនឲ្យបងសប្បាយបាន ហេតុនេះសូមប្អូនកុំអាក់អន់ចិត្ត បងសូមដកពាក្យសំដីដែលបងបានប្តេជ្ញានឹងប្អូនរួចទៅហើយ . . . "ប្អូនបងនៀយណាយទាំងអស់ហើយនាគ្រានេះ ក្នុងអ្វីដែរទៀតនាំឲ្យបងបានសុខកើតទេ ធម្មជាតិពិពុំស្រឡះអាប់អន់ពន់ពេក ពន្លឺចន្ទរដែរជាសញ្ញាសម្តែងរស្មីព្រះចន្ទ្រ មានពន្លឺភ្លឺភ្លែតហាក់ដូចជាបច្ចឹមពេលនៃមនុស្សរៀបស្លាប់ ដែលទំប្រឹងមិនបង់ឲ្យរីញាណយកវាងកាយទៅ ជីវិតបងសោះសូន្យហើយ ខ្លួនបងត្រមែាចត្រមង់ឯកោអនាថាក្នុងលោកនេះ . . . ។

"ប្អូន, បងសូមលាប្អូនហើយ លាគ្រានេះលែងលាទៀត ព្រោះថាទៅមេលដែលប្អូនមើលសេចក្តីនេះ ស្មារស័ព្ទរបស់លោកលែងឮដីស់ត្រចៀកបងហើយ . . . ,, ដីស់ត្រង់នេះសេចក្តីក្នុងសំបុត្រខ្ញុំពុំមេលពុំបាន ព្រោះដាប់ប្រែតាក់ទៅដោយទឹកភ្នែក . . . ។

សោកី ក្ត

លុះស្រាវស្រាវសំបុត្រចប់ហើយ សោកីក្តក៏ចិន្តាស្រមៃគាំងធំស្រួលឆួល កើតរសាប់រសល់កន្ធរចិត្ត ដើរចុះឡើងពេញតែបន្ទប់សំឡឹងមើលមេឃឃើញខ្មៅងងឹតគួរឲ្យខ្លាច ឃើញដូចជាពពកសាត់មកផ្ទាល់ខ្លួនដូរាំឲ្យសោកីក្តឈរឆ្ងល់រំពឹងគិតថា ខ្លួនអញដល់ស្ថានមច្ចុរាជហើយទេដឹង ។ នៅដុំវិញខ្លួនមានរូបម្នាក់ ។ រំលងលុះឡើងជាតួបដិបក្ខនៃ

ដ៏តែមនុស្ស ពុំមានទ្រង់ទ្រាយជាអ្វី ដើរតែវិលវាញសោកក្តួចជាំ
ស្រមោលដែលអន្ទោលតាមប្រាណ ពួកនោះតំណមសោកក្តួរដោយ
វិជ្ជាវេទ្រ ។ មើលទៅឃើញតែសព្វមសិយដួចបុះអព្ភូតឆ្ងល់ខ្លាចញាញ
មហិមា ញើសក៏ធ្លាតាមថ្ងាសសោកក្តួរជាដំណក់ ។ ប៉ុនគ្រាប់ពោត
ប៉ាន់ធ្លាក់ស្លួតលេចឮតមាតមិនកើត ទើបយកដៃស្ទាប់ថ្ងាសដើម្បីនឹង
កំចាត់ចង់ទូរតំនិតតាក្រែកដែលកូលមកត្រឹមត្រូវចិត្ត រួចបានសិតន៍ដឹង
អស់តន្ទុះដូច ។

ត្រាន់ដឹងអាការនោះពុំបាន សោកក្តួរក៏ប្រុះដើរតម្រង់ថ្នល់ ទេះតែដើរ
ទៅមុខទៅមិនដឹងជាដល់ទីណាទេ ខ្លួកដែលកន្ទុក់ពាក្យញាប់ត្តនោះក៏ចោម
រោមធ្វើបាបសោកក្តួរយ៉ាន់ណាស្តើរប្រែក្លាយខ្លួន ចំណែកសង្វារ
ពាន់តាយោធ៍ប៉ុន្មានគ្មានសល់សាសែសាមួយ ដែលមិនផ្សាក្រហាយទេ
ព្រោះសោកក្តួរស្រឡាញ់ណាស់នៃត្រនាវជ្រួលហួសពេក ដល់មកអាប់
យ៉ាន់នេះគួរឲ្យសង្វេគពេកណាស់ នៅពេលនោះសោកក្តួរនៅស្រឡាញ់
នាង់ដួចដើម រវេស្មប់នាង់ពុំបានទេ ឯសេចក្តីសុខរបស់គេនោះ គឺកង
បន្តប់តែខ្លួនលេងពីយ៉ាំណូត្តនោះឯង មានតែណាស់នៃត្រនាវតែមួយដែល
តាបនឹងមាំឲ្យគេរកយេបាន នេះម្តងម្តបទៀយមកឆ្ងាយចាកទីសុខនេះ
ទៅវិញ មកនិកសចាកងខ្លួនពីយ៉ាំណូត្តនាង់ត្រូវនាង់ស្លាប់ខ្លួមមិនធ្លាយ
រវេមិនមើលមុខខ្លួនជាមនុស្សត្រីសាវេតតាដូច្នេះ ។

ស្រាមតែមួយសន្ទុះ មានផ្ទះបងខ្មោះចាំដណ្តែកពីទិសខ្ពង្គរហោលភន្តី
លើមុខសោកគ្រែ នាឲ្យសាកគ្រែព្រលែកអរិលមុខដេរដោន អូស
តំឡាំដួលស្រពន់ខន់អស់ចាំនួនខ្លះ ក្រោះមិនបានដេរហើយមិន
បានបរិភោគអាហារអស់មួយថ្ងៃមួយយប់មកហើយ កើតញ័រសោចដួល
ច្របល់ដួបគេរួច រំលមុខជ្រប់យកដៃស្អាបថ្នមៅត្រង់នោះដំរើខ្លួនឲ្យ
ត្រង់ ប៉ើងកែតខ្លើងយើញទឹកភ្នែងឆីតពីមុខ តពីនោះមកវាសេរៗសោះ
អស់ដៃដើងខន់ខ្លួនដួលដេរលើដែនដី ឬតិស្ងាតើនាកាលនោះឯង ។

ត្រែយនាយឯណោះ មានក្លែងក្លិបក្លែកលេតហើយដេរខ្លើងវិញ
តាមអំណាចខ្យល់ រលេចក៏តត្រែងតគ្រាំលខ្លងលខ្មោចតួរឲ្យខ្មោចបិទ
ប្លួនតួញតែកែងតួមត្រែងសួរលែងៗ ល្ងីងល្ងើយតួរបង់យ៉ា ប្លួនឬាត់មក
រកច្រាំងលាន់ឆា ៗ រួចស្ទាត់មួយស្រចត់ដៅ ដេរវេលានោះឮសួរដួច
ជាអ្នរមៀលជ្រាក់ក្នុងចឹតប្រែងរួចបាត់ឈឹងសូន្យ ត្រែយមពរលេតតត្រែង
តគ្រាំពោរពេញ ហាក់ដួចជាមានទំហំតើនជាងមុនបន្តិច តមកពីតែ
កាន់តែត្រាស់ខ្លើង រឹងតែតែងងឹតលើសដើម ផ្លូរត្រហឹមតិលមិនជាប់
សួរ ខ្យល់តតុតតតាក់លាន់ដូ ។ មិនដាប់សោះ បន្តួចដែលចំហក៏ត្រូវ
បិទដៅវិញលាន់ក្តាំង ។ ផ្លែទន្ទោនតញាប់ញ័រ ខ្លួតនាវបតនៅតំពង់
ឃ្លេងឃ្លោងខន្តិចតាមតប្រែណា ផ្លើលដល់តុតសំណាក់តង់នោះដើម

ខ្ញុំអាសនីជាញាតិជាមួយនឹងខ្ញុំ ដែលមានសេចក្តីស្រឡាញ់ចំពោះ

ភាគទី ១១

រឿងផាងអាមីន

(តមពតទំង ចប់)

ការធ្វើបំពានដូច្នេះដាអំពើច្បែងឡើងទាមចំពែកណាស់ ប៉ុន្តែខ្ញុំម្ចាស់អាចនឹងទៅប្តឹងផ្តល់ពីអ្នកណាបាន បើអ្នកធ្វើអំពើនេះក្នុងកើតកៀសខ្លួនលាក់បំពួនអាត្មាបាត់ទៅហើយ ខ្ញុំម្ចាស់មិនអាចស្គាល់គេបានឡើយ: ម្យ៉ាងទៀត បើទុកជាខ្ញុំម្ចាស់ប្តឹងប្រទះហើយស្គាល់ដាក់ប្រាកដក៏ខ្ញុំម្ចាស់គាបពិចារណាយើញថា - អំពើនេះគេត្រូវតែធ្វើតាំងអំណាចយ៉ាងអាក្រក់ដូច្នេះ ព្រោះខ្លួនឯងបានច្បែងព្រឹត្តកន្ទុងឯប្អាប់មែន, ប៉ើយ៉ាងនេះតើខ្ញុំម្ចាស់នឹងប្តឹងអ្នកដូចម្តេចកើត? ។

ខ្ញុំម្ចាស់ជាមនុស្សអនាថាកំព្រាកំព្រាសាត់អណ្តែតសែតអញ្ចឹងទេ តើនឹងពាក់សំណាក់គ្រួសើយគ្មាន ទើបចូលមកសូមជ្រកកោនដៅជាមួយនឹងស្មប័ត ដែលទើបនឹងនិយាយរឿងខ្លួនថ្វាយឲ្យទ្រង់ឈ្វេងយល់ក្បាច់មិញនេះ; ខ្ញុំម្ចាស់បានថ្លែងប្រាប់នាងអំពីសេចក្តីកំសត់អភ័ព្វអាត្មាយ៉ាងម៉ាចស់ខ្ញុំម្ចាស់, នាងក៏បានទទួលខ្ញុំម្ចាស់ឲ្យនៅជាមួយ ដោយចិត្តសប្បុរសតាមធម្មតា ហើយនាងក៏ប្រាប់ខ្ញុំម្ចាស់ ឲ្យចំអក់ព្រាំសេចក្តីលំបាកអោកយ៉ាកនោះឯង

ដោយខន្តីធម៌ រួចនាងនិយាយតវៀតថា "ប្អូនឯងគិតយ៉ាងណាមើលមុខមនុស្សលោកនេះ នេះអាចជាតបហូតវិបាកនឹងបង្ហាញទៅឲ្យសម្បត្តិយើង, ម៉ែត្រសំឡាញ់យើង, សហាយយើងនឹងវិបស់អ្វីខាងអស់បានតាមតំណើចិត្តគេ" ។ កន្លងពេលជាន្លាមគ្នានោះ, ដើម្បីតាញុតាហារណ៍ពន្យល់ខ្ញុំម្ចាស់ឲ្យឃើញជាក់ស្តែងតាមទ្រនៃវេរស៊ីខ្លួនជួបខាងលើ, ទើបស៊ូបិតបានដំណាលថ្លែងប្រាប់ខ្ញុំម្ចាស់ អំពីសេចក្តីព្រាត់ប្រាសនឹកសចាកព្រះអង្គម្ចាស់កំឡោះ ព្រោះតែបងស្រីខាំងពីមានសេចក្តីប្រច័ណ្ឌ ហើយនាងប្រាប់ខ្ញុំម្ចាស់តទៅទៀតអំពីហេតុដែលវាខាំងពីក្មេយខ្លួនទៅជាមេឆ្កែ ។ កន្លងបិណ្ឌុត, លុះបានស៊ីដែនមេត្រីភាពជាច្រើនបែបចំពោះរូបខ្ញុំម្ចាស់រួចហើយ ស៊ូបិតក៏បង្ហាញប្អូនស្រីខ្ញុំម្ចាស់ (នាងសាហ៊ី) ដែលបានមកនៅជាមួយនឹងនាងដែរ ត្រៃយដែលម្តាយយើងខ្ញុំម្ចាស់ធ្វើមរណាសាលទៅ ។

ដោយសារគុណបុណ្យព្រះជួយឲ្យនៅជាសុខសប្បាយ យើងខ្ញុំម្ចាស់បាននៅរួមសុខរួមទុក្ខជាមួយគ្នាជាឯកជាន្តចាំង ៣ នាក់ មិនដែលមានហេតុមោះមែមផុលរមាស់ចាស់ខែងនឹងគ្នាតែម្តងឡើយ ។ ការណ៍នៅចិញ្ចឹមជីវិតដោយសុចរិតយ៉ាងនេះអស់ពេលយូរតមក ខ្ញុំម្ចាស់ខ្លួនឯងត្រូវជាអ្នកត្រួតត្រាខាងការបាយក៏ដេកក៏ផ្ទះសម្បែង ទើបខ្ញុំម្ចាស់ពេញចិត្តនឹងទៅផ្សារខ្លួនឯង ដើម្បីទិញអីក៏ងាយផ្សេង ។ តាមសេចក្តីត្រូវការ ។ តាថ្ងៃម្សិលមិញ ខ្ញុំម្ចាស់ចាំទៅទិញអីក៏ងាយផ្សារ ហើយផ្លូវបុរសអ្នកស៊ី

ឈ្មួលម្នាក់ជាអ្នកធ្វើតវ៉ាមានឫកពាថ្លៃថ្លាឲ្យទូលអ័ព៌ាន់នោះឯងមិនបានដឹង
ដើម្បីធ្វើម្ហូបចំទូលព្រះកាឋទានលៀងគ្នាលេងកំសាន្តសប្បាយតាមធម្មតា។
ពេលព្រលប់លេចអ្នកបួស ៣ នាក់ទៅដល់ហើយសួរមកខ្ញុំនិងសំណាក់ ។
យប់ទៀតព្រឹកឡើងនិងលាទៅ យើងខ្ញុំម្ចាស់ក៏បានយល់ព្រមទូល
ដោយបានដាក់សេចក្តីបញ្ជាក្តីឲ្យប្រតិបត្តិតាមយ៉ាងគឺនិយាយ ; អ្នកបួសទាំង
នោះ លុះយើងខ្ញុំម្ចាស់រៀបចំឲ្យអង្គុយតែស្រួលបួលហើយ ទើបលេង
ភ្លេងតូរ្យតន្ត្រីច្រៀងកំសាន្តសប្បាយ តាមបែបដែលគេចេះ ។ កំពុងតែ
លេងសើចស្អាតស្អាយតាំងអស់គ្នាជូចោះ ស្រាប់តែឮសូរគោះទ្វារប៉ុក។ ក៏
ពាណិជតាំង ៣ នាក់ទៅក្រុងមួសរ្លឹល មានមុខមាត់ស្រស់ឆើតឆាយ ចូលទៅដល់ទៀត ហើយសួរទីសំណាក់ដូចអ្នកបួសតាំង ៣ នាក់នោះដែរ;
យើងខ្ញុំម្ចាស់បានទទួលឲ្យទៅសំណាក់ដោយដាក់នូវបញ្ញត្តិដូចគ្នា ។ ប៉ុន្តែ
អ្នកតាំងអស់នោះ ចៃរវាមិនប្រតិបត្តិតាមនូវបញ្ញត្តិរបស់យើងខ្ញុំម្ចាស់,
ពេលនោះយើងខ្ញុំម្ចាស់មានអំណាចធ្វើទោសទណ្ឌកម្មដល់អ្នកតាំងនោះ
ពេញបន្ទុក, តែបានអនុញ្ញាតលស់លាក្រៃប្រណីឲ្យ ដោយគ្រានខ្លះតបន្ទិច
បន្ទិចឲ្យនិយាយរឿងរៀន។ ខ្លួន ចុះបន្ទាប់យើងខ្ញុំម្ចាស់តែប៉ុណ្ណោះ ហើយ
បញ្ចប់ការធ្វើទោសទណ្ឌកម្មនោះ ត្រង់បណ្តាញចេញតាំងយប់លែងឲ្យ
នៅសំណាក់តទៅទៀតតាមពាក្យដែលសុំពីដំបូង ។

ព្រះបាទកាលីហ្វ៌ ហារុន - អាល់ - រ៉ាជីត សប្បាយព្រះទ័យពេក
ក្តាត់ ដោយបានជ្រាបរឿងរ៉ាវដែលទ្រង់ត្រូវការចង់ជ្រាប ហើយទ្រង់
សំដែងសេចក្តីស្រឡាញ់ស្និទ្ធអស្ចារ្យខ្លាំងណាស់ នាគ្រាលំនុំនោះ ព្រោះ
រឿងដែលព្រះអង្គទើបនឹងបានទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ហើយនោះឯងជារឿង
ចំឡែកពិតពេល ។

រួចហើយទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យនឹងប្រទានភ័ស្តុតាង នៃគុណ-
ធម៌ព្រះរាជសទ្ធាបសាទ ចំពោះអ្នកបួសជាតិក្សត្រទាំង ៣ រូប
ហើយទ្រង់បង់ញ៉ាំងស្រីទាំង ៣ នាក់ ឲ្យបានដឹងច្បាស់នូវដែលប្រយោជន៍
ដែលដុះដាលផ្សាយចេញមកពីជួនព្រះទ័យសប្បុរសរបស់ទ្រង់ ទើប
ពេលនោះ ព្រះអគ្គមិនចាំបាច់ប្រែអគ្គមហាសេនាឲ្យនិយាយដំនួសឡើយ
ទ្រង់មានបន្ទូលទៅកាន់ព្រះអគ្គឯងចំពោះនាងស្ងួចតថា « នែនាង, ស្រីទេព
អប្សរនោះតាលដំបូនដែលបង្ហាញខ្លួនឲ្យនាងឃើញ ដោយក្លែងគេចជា
ពស់ហើយដែលបានជាត់កំហិតឲ្យនាងយ៉ាងតឹងរ៉ឹង នោះតើបានថ្កាប់
នាងឲ្យស្គាល់ទីលំនៅរបស់គេឬទេ ? ឬក៏បានសន្យានឹងនាងថាគេនឹង
ត្រឡប់មកជួបក្នុងពេលណាមួយ ដើម្បីធ្វើមេម្តាយនាងឲ្យក្លាយទៅ
ជាមនុស្សស្រីវិញដែរឬទេ ? ។

នាងស្ងួចតក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ពុំមែនហើយ រឿង
នេះខ្ញុំម្ចាស់ក្រាបទូលទ្រង់ឲ្យបានជ្រាប, នាងទេពអប្សរនោះមុននឹង

លោខ្ញុំម្ចាស់ទៅ ឲ្យនាងហុចសក់ ១ កញ្ចក់តូចមកឲ្យខ្ញុំម្ចាស់ហើយផ្តាំថា បើខ្ញុំម្ចាស់ត្រូវការបន្ទប់ជួបនឹងនាងក្នុងថ្ងៃណាមួយ ឲ្យយកសក់នៃពីរសេរសៃដុតទៅ, ទោះបីនៅឆ្ងាយផុតលំទៅខាងនាយកុំភ្លេចកាស ក៏នាងបានឮមកជួបនឹងខ្ញុំម្ចាស់ជាមិនខាមតាមចិត្តប្រាថ្នា ។ កាលហ្វ្រែដ៏មានបន្ទូលសួរទៀតថា "ចុះតញ្ជក់សក់នោះនៅឯណា?" ។ សូប៊ីតត្រាបទូលតបថា តាំងពីពេលនោះមកនាងក្បាតញ្ជក់សក់នោះខុកជាប់តែនឹងខ្លួននាងជានិច្ច ដោយហេតុនេះទើបនាងបែកឃុតតញ្ជក់សក់នោះមក រួចបើកវាំងននដែលបាំងមាត់ទ្វារបន្តិចហើយបង្ហាញឲ្យព្រះនាងទតឃើញ ។ កាលហ្វ្រែដ៏មានបន្ទូលតបថា "បើដូច្នោះ យើងត្រូវតែញ៉ែញស្ទើរពេលអប្រមឲ្យមកឥឡូវនេះកុំបាន គ្មានទីកាសណាល្អជាងទីកាសនេះទេ ដ្បិតខ្ញុំត្រូវតែកាបជីវិតជូប" ។

នាងសូប៊ីតក៏យល់ព្រមតាម ហើយឲ្យនេយករុំងមកឲ្យ រួចនាងដុតតញ្ជក់សក់នោះចាំងអស់ទៅ ។ ក្នុងខណៈនោះស្រាប់តែព្រះពេជរាំងញ័ររញ្ជួយចាំងអស់ ហើយលេចនាងខេពអប្រមកដល់ក្លែតចំពោះព្រះភ័ក្ត្រគាលីហ្វ្រ នាងមានរូបជាស្ត្រីភាពស្រស់ច្រឹមច្រិយ, ស្បែកពីពាក់តាក់តែងខ្លួនដោយគ្រឿងអាភរណៈយ៉ាងស្អាត ហើយក្រាបទូលព្រះបាទគាលីហ្វ្រថា "បពិត្រព្រះករុណាចេរើនព្រះជន្មវិសេស, ខ្ញុំព្រះករុណាសូមតបដល់ហើយដោយប៉ុន្មានខ្លួនទីនឹងខ្លួលព្រះពេជឧត្តារចេស្តនៃទ្រង់, អ្នកស្រីដែលទើបនឹងហៅ

ខ្ញុំម្ចាស់ឲ្យមកនាមព្រះពាជបញ្ជាទ្រង់នេះ បានជួយខ្ញុំម្ចាស់ឲ្យរួចអំពីគ្រោះថ្នាក់យ៉ាងធ្ងន់; ដើម្បីនឹងតបគុណដល់នាងវិញ ខ្ញុំម្ចាស់បានសង្ឃឹងធ្វើបងស្រីពាំនាំពីរ ដែលមានចិត្តឧប្ថម្ភតែក្សត្រនឹងនាងនោះឲ្យក្លាយទៅជាមេផ្ទះ; ប៉ុន្តែបើព្រះគុណជាអម្ចាស់ដ៏រឹតលើស្ថាន ទ្រង់សព្វព្រះពាជហឫទ័យខ្ញុំម្ចាស់នឹងធ្វើឲ្យត្រឡប់ក្លាយទៅជារូបប្រតិដើមវិញ ឥឡូវនេះឯង ។

កាលីហ្វ៍ទ្រង់មានបន្ទូលថា "នែនាងទេពអប្សរ នាងធ្វើកិច្ចនេះឈ្មោះថាបានបំពេញសេចក្តីវេទនាយ៉ាងធំដល់ខ្ញុំ, ប្រសិនបើនាងធ្វើមេឆ្កែពាំនាំពីឲ្យក្លាយទៅជាមនុស្សវិញទៅ រួចហើយខ្ញុំនឹងរកធ្វើយ៉ាងដើម្បីជួយដោះមេឆ្កែនាងពាំនាំពីនោះឲ្យបានសុខក្សេមក្សាន្ត ព្រោះគ្នាត្រូវខ្លួនឯងសេចក្តីផ្តន្ទាខ្លួនជាខ្លាំងនេះយូរយារណាស់ហើយ . ម្យ៉ាងទៀត ខ្ញុំមានបំណងមួយ បន្ទន់ឲ្យនាងជួយសង្គ្រោះដល់ស្រីម្នាក់ទៀតដែលខ្លួលខ្លុកខ្លោសគ្រោះថ្នាក់យ៉ាងធ្ងន់ ពីព្រោះតែប្តីដែលស្រីនោះមិនអាចស្គាល់មុខបាន ។ ចំណែកឯនាងនាងជាខេត្តាអាចដឹងស្គាល់ហេតុត្រង់យ៉ាងឥតហានខ្លាចផុត យើងជឿថា នាងមិនមែនជាមិនដឹងទេសព្វបើរឿងនេះ ប្រសិនបើនាងចាប់ខ្ញុំកុំទាន់អំពីឈ្មោះមនុស្សព្រោលតំណាង ដែលបានធ្វើខុសបុកម្ខេញដល់ស្រីនោះហើយថែមទាំងរឹបជាន់ប្លន់ដងហួតបង្ខំចង្កាញ់ឲ្យសម្បត្តិរបស់គ្នាអស់លើងដោយអំពើខុសច្បាប់ពេញទីទៀតផង, អំពើយ៉ាងនេះជាអយុត្តិធម៌ទឹងជាអមនុស្សធម៌ស្មុគ ។ ហើយជាអំពើល្មើសចាស់

ខ្ញុំសន្មឹងប្លាបបបែបខ្ញុំ, សុំកុំឲ្យអំពើអយុត្តិធម៌បែបនេះកាលជាលដ្ឋានជាមគាមណាមជាមកដល់ខ្ញុំផងឡើយ" ។

នាងទេពអប្សរទូលតបថា "ដើម្បីបំពេញព្រះទ័យទ្រង់, ខ្ញុំម្ចាស់នឹងធ្វើមេដ្ឋាំងពីរឲ្យបានបែបតែឯងបំភ្លឺកាយទៅជាភាពដើមវិញ ហើយនឹងធ្វើស្រីដែលមានស្នាមសង្ឃាតក្រែងជិបក្រែងដីរនោះ ឲ្យបានជាស្អាតបាតដូចដើមដែរ រួចហើយខ្ញុំម្ចាស់នឹងក្រាបទូលទ្រង់អំពីឈ្មោះមនុស្សអប្រិយដែលបានព្យាបាទនាងនោះឯង" ។

ឯលីហ្វ៍ ទ្រង់គ្រាស់ប្រើភជបុរសឲ្យទៅយកមេដ្ឋពីផ្ទះនាងសូបីតមក លុះនាំយកមកដល់ហើយ ទើបនាងទេពអប្សរសុំឲ្យគេយកចំណី ១ កែវមកឲ្យនាង រួចគាំងសូត្រមន្តអាគមខ្សឹបៗ ផ្ដុំចំណីកែវនោះ ហើយក៏ជះទៅលើនាងអាមីន ខ្លាំងមេដ្ឋាំងពីរភ្លាមៗទៅជាស្រីពីរនាក់មានរូបឆោមយ៉ាងស្រស់ប្រឹមប្រិយ ឯស្នាមសង្ឃាតក្រែងជិបក្រែងដីរនាងអាមីនក៏បានសះជាស្រឡះស្អាតគេង ។ គ្រានោះនាងទេពអប្សរក្រាបទូលកាលីហ្វ៍ថា "បពិត្រព្រះសម្ចាស់ទេព ឥឡូវនេះទ្រង់ត្រូវនឹងរកអ្នកណាជាប្ដីមិនស្គាល់មុខ ដែលទ្រង់ត្រូវតាមចង់រកឲ្យឃើញនោះ, មិនមែនអ្នកណាដទៃឡើយ គឺព្រះអង្គម្ចាស់ ឆាម៉ាំង ជាពជបុត្រប្រុសទ្រង់ដែលត្រូវជាព្រះរាជបង្កានៃព្រះអង្គម្ចាស់ មាំមួន ហ្នឹងឯង ។ ព្រះអង្គម្ចាស់ ឆាម៉ាំង បានជាមានសេចក្ដីស្នេហាប្រតិព័ទ្ធ

ព្រោះនាងអាម៉ែននេះខ្លាំងណាស់នោះ ព្រោះខ្ញុំបានឮគេអួតសរសើរ
រឿយៗអំពីរូបសម្បត្តិរបស់នាង ទើបខ្ញុំចាត់ឲ្យគេទៅលួចបង្ហោះ
បង្ហាញតំនាងយកមកដល់ដំណាក់ខ្ញុំ ហើយក៏រៀបចំធ្វើអាពាហ៍-
ពិពាហ៍ស្វាត់ៗក្នុងទីនោះតែម្តង ។ ចំណែកខាងការយល់ចិត្តគាត់
ដែលព្រះអង្គម្ចាស់បានប្រែគេឲ្យបៀតបៀនចំពោះរូបនាង ក៏ល្មមឲ្យ
អត់ទោសសល់ណាស្រាប់តែពីលើកឡាត់ចោលបាន ព្រោះនាងជា
តិយោនិតំយោនារយោនក៏មិនសូវគាប់ប្រសើរដែរ ឯការដែលនាងចេះ
តែនិយាយដោះសាតែងំនួនមិនហ៊ានច្រាប់ដោយត្រង់នោះ អាចឲ្យ
ដឹងថាខ្លួននាងបានប្រព្រឹត្តធ្វើអំពើអាក្រក់ល្មើសខុសច្បាប់ដូច្នោះមែន ។
រឿងព័ន្ធនាងអស់នេះឯងហើយ ដែលខ្ញុំម្ចាស់ក្រាបទូលដើម្បីបំពេញ
ព្រះទ័យនឿងក្នុងឆ្នាំរបស់ទ្រង់ ។ កាលបញ្ចប់ពាក្យទាំងអស់នេះហើយ
នាងទេពអប្សរថ្វាយបង្គំលាព្រះបាទកាលីហ្វ៍ហើយក៏ចាត់ភ្នាម៉ាទីនោះ
ទៅ ។

ស្តេចនេះ មានព្រះទ័យពេញចៅដោយសេចក្តីអស្ចារ្យស្ងប់ស្ងែង
ជាខ្លាំង ហើយទ្រង់រំពឹកយព្រះទ័យណាស់ទីដ៏តែមួយដែល
ទើបនឹងបានសម្រេចដោយសារទុយ្យកលរបស់ព្រះអង្គ; រឿងដែល
ទ្រង់បានធ្វើនេះទុកជាព្រះតម្រិះដ៏ណែនាំឲ្យអ្នកផងដឹងពីលក្ខណសរសើរព្រះ
កិត្តិគុណរបស់ទ្រង់ ជាប់តរៀងក្នុងអនាគតកាល ។ មុនដំបូងព្រះអង្គ

ចាន់ឲ្យហៅ អាម៉ាំង ។ ព្រះភ្លើមតរហ៊ាយមានបន្ទូលថា ខ្ញុំបាទ ជ្រាបចាំអស់អំពីកិច្ចអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយស្មាត់តំបាំងរបស់ខ្លួន រួច ខ្ញុំមានបន្ទូលច្រាប់ពាក្យត្រង់ពីដើមហេតុដែលនាងអាមីនមានរបួសត្រង់ ថ្ពាល់ ។ ព្រះអគ្គមហាស្រីអាម៉ាំងមិនបាច់ឲ្យព្រះបិតាបង្គាប់ថា "ឯងចូរយក នាងអាមីនវិញទៅ" ដូច្នេះទេ ខ្ញុំខ្លួនយកនាងវិញភ្លាម ដោយព្រះ ទ័យព្រះអគ្គឯងអនុគ្រោះ ។

លុះដាច់នោះព្រះចាន់ឆាលីហ្ស៍មានបន្ទូលសុំយកនាងស៊ូប៊ីតធ្វើជាព្រះ ស្ងួន ហើយរៀបចំខ្ទុងដាក់ផ្សំផ្គុំបងប្អូន ៣ នាក់ទៀត (នាងពីរនាក់ដែលទើបនឹងស្លាយមកពីមេឆ្កែ ហើយនឹងនាងសាហ៊ូ) ឲ្យអ្នកបួសចាំង ៣ រូប ដែលជាជាតិក្សត្រ; អ្នកចាំងនោះក៏ខ្លួនយកនាង ៣ នាក់ធ្វើជាកិរិយា រៀបរបស់ខ្លួន ។ ដោយសេចក្តីដឹងព្រះគុណដ៏លើសលុប ។ ព្រះចាន់ឆាលីហ្ស៍ បានប្រទានកាំងយ៉ាំងល្អដល់តួមដូនចាំងនោះឯងមួយ។ ម្នាក់ ឲ្យនៅកន្លែងចាន់ជាគង់ ។ ខ្ញុំគ្រប់គ្រងរក្សាជនចាំងឡាយនោះជាបន្ទុកដ៏ ១ កន្លែងនគរ ហើយលើកដំកើងតាំងឲ្យជាអ្នកដួយប្រឹក្សាកិច្ចការពាក់ការរបស់ ខ្ញុំ ។ រួចហើយព្រះអង្គឲ្យហៅចៅក្រមដ៏ ១ កន្លែងចាន់ជាគង់ព្រម ចាំងសាក្សីជាច្រើនរួបមកឲ្យធ្វើសំបុត្រសញ្ញានៃការពាហ៍ពិពាហ៍ ។ ព្រះ ចាន់ការលិហ្ស៍ ហារុន - អាល់ - រ៉ាជិត ដ៏មានព្រះកិត្តិនាមល្បីល្បាញ ការ ខ្ញុំបានយកព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើយុទ្ធជាក់ ដួយសារគ្រោះពួកជនចាំងឡាយ

វែលត្រែវេឡូលត្រែរជ្ជាតិគួរឲ្យស្តាប់នោះឯងឲ្យ ។ ចប់ក្តីសុខសាន្តត្រាណ
យ៉ាងនេះហើយ ព្រះអង្គក៏បានបំរើនតបតាមដែលដោយព្រះកិត្តិយសនឹង
សិរីសួស្តីដ៏ឧត្តមគ្គលជាគំរប្ញាតាព ។

នាងសៃរ៉ាសាង និយាយរឿងនេះចប់ហើយ ពេលវេលាមិនទាន់
ភ្លឺនៅឡើយ មានទុំកាសល្ងាំផ្តើមនិយាយរឿងផ្សេងតទៅទៀតបាន
ទើបនាងចាប់ផ្តើមដំណាលរឿងមួយទៀតទូលព្រះបាទសារ៉ា ដូចសេច-
ក្តីតទៅនេះ ។

ចប់ភាគទី ១១ តែប៉ុណ្ណេះ

ស្តាយណាស់ត្រង់មិនបានធ្វើអ្នកបួសទាំង ៣ នាក់ឲ្យបានជាក្បែរគ្នាសោះ ។

រឿងក្នុងភាគទី ១២ ពីរោះណាស់

សូមអញ្ជើញមើលតទៅកុំខាន ។

ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យជេស្ឋា (ព្រះអង្គស្ងួន)

(ឧបភ)

បណ្តាក្រុងនៅភូមិជិតខាងប៉ុន្មាន ឲ្យស្តាប់បង្គាប់តែឮឈ្មោះ ស្តេចហ្នឹង (ហុក) ខាងនេះ ស្តេចហ្នឹង (ហុក) ចាន់ក្រោចបង្គំទូលសុំទីដីគោរពបំបាត់ខ្លែតតីខ្លែនព្រះរាជទាន រួចស្តេចចេញពីនោះបំបាត់ទៅដល់ស្ទឹងទង់ថ្ងៃនេះ ស្តេចហ្នឹង (ហុក) ក្រាបទូលថាតាលទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំផ្ទៃសង្គ្រាម នឹងសម្តេចព្រះបពុមាជា (ព្រះអង្គនន្ទ) បានបញ្ជាំងឈ្នះទ័ពយួន-ខ្មែរនៅស្ទឹងទង់ថ្ងៃនេះ ដេញតាមតាំបសម្លាប់យួន-ខ្មែរនៅចំនឹងខាងណោះជារាប្រាន ។ ក្រុងមានព្រះរាជតុង្គារថា បើដូច្នោះ ស្ទឹងនេះត្រូវប្តូរឈ្មោះថា ស្ទឹងមានជ័យ (អ្នកស្រុកហៅថា ស្ទឹងអន្ទង់យ) ចំអាមោះឲ្យហៅថា បឹងកុលយួន លុះដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ទ្រង់ច្រាបច្រាមពួកក្បត់

ក្នុងឆ្នាំឆសំរឹក (ព.ស. ២២៣៥) ព្រះអង្គអនជោតុ ព្រះអង្គអតុង ទ្រង់ នឹងពួកខ្មែរវង្សនៅខែត្រស្រីសណ្ឋរ ដែលជាព្រះញាតិនឹងសម្តេចព្រះបពុមាជា (ព្រះអង្គនន្ទ) បញ្ជុះបញ្ចូលកុលស្តេតាំងរាងឆ្នាំទ័ពបានចំនួនពលជារាប្រាន ។

ព្រះបាទសម្តេចព្រះស័ង្ឃរាជិស្ថាទ្រង់ស្រាប ស្តេចចាត់សម្តេចព្រះស្រែទេវ (ផង់) ឲ្យលើកសេនាទាហានទៅចោមចាប់ព្រះអង្គអតផាត ព្រះរដ្ឋអាទុកនឹងឆ័ត្រពួកនាំមកហ្អួយ ទ្រង់ឲ្យសេនាបតីដំនុំជម្រះជាក់ទោស ទុំបែដុំយល់ព្រមគ្នាថា ត្រូវសម្លាប់តាមទោសក្បត់ ទើបពួកភ្នាក់ងារនៅខុនតាំងពីនោះតំ ឧឆ័ត្រពួកយកទៅប្រហារជីវិតនៅជ្រោយចាញ់ លះខ្លះឲ្យរំលេចញ្ជូលជាពលរបិចសម្លាប់សម្តេចព្រះស្រែទេវតាំងអស់ ។

ទ្រង់ប្រជុំរើសតាំងមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ឆំងជើងឆ័ត្រាប់

គ្រាយនោះមក ស្តេចព្រះកន្លែងតាំងប្រថាប់ទៅព្រះពន្ធាគ័ត ទួលព្រះស្រីហើយត្រាស់ឲ្យប្រជុំសេនាបតីព្រះរាជាគណៈ ចារគូហ្លួងហិតហ្លោកចារ្យ មកដំនុំជួបជុំរើសទីសុគាធិបតី ឧឆ័ត្រហ្វាយឃ្មាំនតាំង ៤ ហ្វាយស្មុន ១០ ហ្វូងវ៉ាន់ ទៃត្រកៀក ។ ត្រូវរើសខ្ញុំកជាណាដែលមានគំនិតឆ្លាប់ឆ្លងចេះបញ្ជាបំទម្លាប់ចំនេញ ចេះព្រៃតែបំដកឧឆ័ត្រភ្នាតច្រែង ទើបែដុំយល់ឃើញថា ហ្នឹងអ៊ុក ឈលបួសចេះព្រៃតែបំដកឧឆ័ត្រភ្នាតច្រែង ទើបទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោសតាំង ហ្នឹងអ៊ុក ជាឧកញ៉ាសុគាធិបតី ។ ហៅតញ្ញា (អ៊ី) ជាឧកញ៉ាបវរនាយក ។ ហ្នឹងមាស ជាឧកញ៉ាកជនាយក ។ ហ្នឹងតា ជាឧកញ៉ាតលេខា ក្សត្រាធិបតីស្តាំ ។ ហ្នឹងឧង ជាឧកញ៉ាពិពិធសាលីធិបតីឆ្វេង ។ ហ្នឹងសួស

ជាចៅហ្វាយស្រុកខែត្រចាក្ខ ។ ឧកញ៉ាបម្រើពិភក្តិ (តន់) ជាចៅហ្វាយ
ស្រុកខែត្រកូងយ៉ុ ។ ហ្មឺនទៀង ជាចៅហ្វាយស្រុកខែត្រសោធ៌សាគរ ។
ហ្មឺនកូវ ជាចៅហ្វាយស្រុកខែត្រកំពង់ស្វាយ ។ ហ្មឺនឯក ជាចៅហ្វាយ
ស្រុកខែត្រនគរសៀមរាប ។ ហ្មឺនច្បាំង ជាចៅហ្វាយស្រុកខែត្រស្រី
សឃរ ។ ហ្មឺនលី ជាចៅហ្វាយស្រុកខែត្របរិបូណ៌ ។ ហ្មឺនគាំ ជា
ចៅហ្វាយស្រុកខែត្រចាត់ដំបង ។ ហ្មឺនមាំ ជាចៅហ្វាយស្រុកខែត្រ
ព្រៃត្តឹ ។ ហ្មឺនឡុង ជាចៅហ្វាយស្រុកខែត្រសំបុក ។ នាយសែន
ផៃលាន់ខន់ដ័យទ័ពហ្លួង ជាចៅហ្វាយស្រុកខែត្រសំរបូណ៌ ។ ហ្មឺនគាំ
(ប្រហែលជាម្នាក់ទៀត) ជាចៅពញាទេសាស្ថហា ប្រគល់ពួកចំបង
ខ្មែរឲ្យចៅពញាទេសាស្ថហា គ្រាស់បង្គាប់ឲ្យចៅនៅកូមិកាំងត្រឡាក់
ខែត្រភ្នំពេញ ។ ចៅពញា (ខុក) ជាចៅពញាស្ថហានុជិតឲ្យស្រែដី
លើកូនចិនក្នុងត្រែង ១ ខែត្រចាក្ខ ១ ខែត្រតាមជរ ១ ស្រុកព្រហូក ១
ខែត្រសំបូណ៌ ១ ស្រុកម្រាក់ ១ ស្រុកស្គារ ១ ។ ហ្មឺនជ័យ ជាចៅពញា
ទេសាវង្សាឲ្យស្រែដីលើកូនចិនខែត្រចាសាក់ ១ ព្រះត្រពាំង ១ ក្រមួន
ស ១ ។ ចៅពញា (ទេត) ឲ្យធ្វើជាឧកញ៉ាអធិទាវង្សា ចៅហ្វាយ
ស្រុកខែត្រចាសាក់ ។ ហ្មឺនមួរ ជាចៅហ្វាយខ្មោង ។ ហ្មឺនជា ជាចៅ-
ហ្វាយស្រុកខែត្រលោម្អែរ ។

លុះថ្ងៃក្រោយមក ខ្ញុំដ៏មានព្រះភាគជម្រាស់ឲ្យនាយគោបាលថា ហើយខ្ញុំត្រាស់បង្គាប់ឲ្យទុកញ៉ាមហាមន្ត្តី-មហាទេព រៀបរៀងហាមឆ្កាវផ្ទាំងអាំនឹងនាយគោ. ជាស្ងាមីកនៃយោរួបស្រែប ស្តេចខ្ញុំព្រះមេត្តាប្រោសតាំងនាយគោជាទុកញ៉ាមន្ត្តីស្មើហា ចៅហ្វាយស្រុកវែងត្រសោកសៃះ ។

ទើបខ្ញុំព្រះភាគបញ្ញត្តថា តាំងពីថ្ងៃនេះរៀងទៅ មន្ត្តីតាំងពីសក្តិ ១០ ហ៊ុំពាន់ចុះមក រៀលដែលឡើងយសសក្តិ ត្រូវឲ្យរៀបស្ងាព្រះគោរោងឆ្កាវតែមានទៀនសោលតាមសក្តិ ត្រូវឲ្យទុកញ៉ាមហាមន្ត្តី-មហាទេព ទាំឡើងក្រាបថ្វាយបង្គំខួលព្រះតេជៈព្រះពរ ម៉ែពុំទាន់ជាន់ក្បាលបង្គំខ្ញុំទេពុកជាមិនត្រេញចិត្តព្រះភាគនេះ មានភ្នែកក្រែមព្រះភាគមន្តីរស្រាប់ ។

ទ្រង់កសាងព្រះរាជវាំងប្តីនៅបឹងក្បែន

លុះតាំងឡើងភាគឲ្យឡើងយសសក្តិរួចស្រែប ស្តេចខ្ញុំព្រះនាមតាមន្ត្តីទាំងពួងថា យើងមាននេះដោយបំណាច់នឹងធ្វើព្រះភាគ-វាំង តង់នៅខ្ញុំខួលព្រះស្រីនេះ យើងមិនបង់ត្រឡប់ទៅគង់នៅព្រះភាគវាំងទុក្ខឡើយវិញទេ តែឥឡូវនេះ ចំនេះបង្អៀតណាស់ នឹងរោចំឯណាឲ្យបានស្រឡះខ្ញុំលាយនោះ ព្រះសុភ្លាមមុនី (ភី) តង់វត្តចេតិយបពិត ព្រះពោធិវង្ស (ឯក) តង់វត្តឧណ្ណាលោមថ្ងាយព្រះពោធិ

យើញតែខ្ញុំចំនឹងកែវនេះលោះមានជ័យភូមិល្អ គួរសាងព្រះពុទ្ធរូបថ្វាយ ។ ទើបទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស អភយាំនជំនិតសាទ្រង់ ឲ្យឡើងយសសក្តិជាឧកញ៉ាវង្សាធិបតី ។ ហ្លួនពជាមាត្យ (ម៉ែន) ជាឧកញ៉ាស្រីធរមេសរ្យ ពជាជាវៀហ្វាយព្រះសុវរយោជ ។ រួចទ្រង់គាស់បង្គាប់ឲ្យមន្ត្រីពាំនាំព្រះពុទ្ធរូបនេះ ចេញទៅតេណាកស្តែកាប់ឈើធ្វើព្រះពជកំនត់ណាក់ធំ-តូច នៅខ្ពស់ចំនឹងកែវនេះ រួចហើយទើបហោរាធិបតី (ជូវ) ពិនិត្យឫក្សថ្វាយ នឹងឡើងតំនាំព្រះពជកំនត់ថ្វាយទ្រង់បានដោយ ។

ទ្រង់ចាត់ឲ្យនិមន្តព្រះសង្ឃពជាអណៈហានុត្តេម ចំរើនព្រះបរិត្តក្នុងព្រះពជកំនត់ថ្វាយ ៣ ថ្ងៃ ។

លុះដល់ថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ ១១ កើតខែបុស្សឆ្នាំបងស័ក ពុទ្ធសករាជ ២៣៩ ស្តេចអញ្ជើញសម្តេចព្រះកន្ទាន ព្រមចាំនាំព្រះអគ្គមហេសី ព្រះសុំស្រីគ្នាវ សេនាបតីមន្ត្រីទ្វីបជាវគ្រប់គ្រង ស្តេចព្រះពជដំណើរចេញពីព្រះពន្ធាគ័អខ្ពស់ព្រះស្រែវៀតធំនៅព្រះពជកំនត់ចំនឹងកែវនេះ ពួកសេនាបតីមន្ត្រីទ្វីបជាវ ក៏តាំងភូមិលំនៅនៅជិតព្រះពជកំនត់ ។

ថ្ងៃក្រោយមក ទ្រង់ព្រះប្រោវត្តន៍ដល់សេនាបតីមន្ត្រីថា ទ្រង់នឹងសែងព្រះវង្សណាមួយ ដែលមានចិត្តសុចរិតខ្ជិនក្រៃនំនិតមានយោងខ្ជាប់ខ្ជួន ទ្រង់នឹងតាំងជាព្រះអគ្គមែវជាធំលើអស់ព្រះវង្ស ។ ពួកសេនាបតីខ្ញុំថា ខ្ញុំព្រះបង្គំជាទ្បើញព្រះសុធនបទ (រស់) ១ ព្រះអភ័យទស

(ភ្នំ) ๑ ដុសក្បាលតាមពាក់ស្បែកជាមនុស្សចាស់សុខរាងតែធំធាត់ដូច ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់ឲ្យអ្នកចាំផ្តើមតាមចូលតាល់ ហើយទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោសព្រះសុធនបទ (រស់) ឲ្យឡើងយសស័ក្តិជាសម្តេចព្រះអគ្គវៃ ចំបងលើរស់ព្រះវង្ស ។ ព្រះអភ័យទស (ភ្នំ) ជាសម្តេចយោហ្ម៉ាទល្លៈ ។

ព្រះបាទជីតា (ខ្លួន) ផ្តាសម្តេចចៅពញា ចំបងលើសេនាបតីទាន ១បយោរ៉ាត ។ ទ្រង់ថ្វាយមន្ត្រីសម្រាប់ទាន ១បយោរ៉ាត ដៅសម្តេចព្រះវរោជធនីចាំងអស់ ។

ទ្រង់បញ្ជាក្តថា វៃត្រដើរព្រៃ ត្រូវឡើងសម្តេចព្រះអគ្គវៃ ។ វៃត្រកំពង់ស្វាយនឹងកំឡោះកូនចិន នឹងពួកអ្នកលេងវល្ល្រសៀម ឡើងសម្តេចយោហ្ម៉ាទល្លៈ ។ ពួកតង្ហៀងតីអុំស្ទឹងឡើងសម្តេចចៅពញា ។ វៃត្រចុងក្តីរំដួលស្វាយទាប ឡើង ១តញ៉ាចត្រី ។ វៃត្រត្បូងឃ្មុំឡើង ១តញ៉ាត្រកួរហោម ។ វៃត្រត្រាំងឡើង ១តញ៉ាយមកជ ។ វៃត្រពោធិ៍សាត់ ឡើង ១តញ៉ាកំផ ។ វៃត្រត្រែតាពីរនេះត្រូវឡើងតាមក្រសួងតាមលំដាប់ ។

ថ្ងៃមួយ ចៅពញាទេសស្នេហាត្រាបទូលថា ខ្ញុំទាំចំបងខ្សែ ទ្រង់ត្រាស់ប្រើក្រឡាពាសហ្មួង (ហុក) ឲ្យចៅចាប់ខ្លា ក្រឡាពាសហ្មួងថ្វាយបង្គំលាចេញមកយកចាម្ចាស់ឈ្មោះរស់ ឲ្យតាន់លាំពែងនឹងបក្ខពួនច្រើនគ្នា យកទាំងខ្លែឈ្មោះអាស្រែតំទៅផង ។ លុះនាំគ្នាដល់ព្រៃ

ឥស្រីតំយើញភ្លាមដៃញ្រ្ចុសកោះ ក្រឡាពាសហ្លួង (ហុក) ទឹងឈ្មោះ
រស់ចូលទៅទឹងចាក់ភ្លាមសុះលោតមកទាំ នោះឈ្មោះរស់ឆានថ្លើដៃហ៊ាស់
ខ្លួលឆាត់ត្រូវភ្លា ក្រឡាពាសហ្លួងក៏ចាក់ភ្លានោះថ្មមស្លាប់ទៅទឹនោះ
ទៅហើយចាត់មណ្ដាកស្តេចឲ្យសែងភ្លាមកថ្វាយនៅព្រះបរមពជរាំង ទ្រង់
មានអំណរណាស់ ស្តេចសរសើរអ្នកចាំងពីរដោយប្រការផ្សេងៗ ទ្រង់
ព្រះពជានឲ្យក្រឡាពាសហ្លួង (ហុក) តីការ៉ៃព្រៃឲ្យមាស ១ ដៃលព្រះ
អង្គទ្រង់នឹងមំពត់ហ្លួស ១, ទ្រង់ព្រះពជានឈ្មោះរស់ តីសំពត់ ១
ការ ១, តន្លូងដៃលចាក់ភ្លាស្លាប់ទៅពងនិងគ្រែកុំពេញនោះឲ្យហៅឈ្មោះ ក្លូមិ
ភ្លាក្រាមរៀងមក ។

ទ្រង់ម្រជុំរៀបរៀងធ្វើឯងដ្ឋាត់ព្រះពជកិត្យ ២៤ ក្រម

ថ្ងៃក្រោយមក ទ្រង់ព្រះពជបញ្ជាឲ្យមពជនឹងម្រជុំខ្លួកជការ
ឲ្យចេញទៅធ្វើព្រះពន្ធាភ័តនៅអូរឫស្សីក្រងលាមធំ ហើយស្តេច
អញ្ជើញសម្តេចព្រះវេរពជនន្ទ ព្រមទាំងអគ្គមហេសីព្រះស្នំស្រីន្ទ្រា
សេនាបតីម្រជុំខ្លួកជការគ្រប់ក្រុម ព្រះពជដំណើរចេញពីព្រះពជពំនំ
កែ្សន ទៅប្រថាប់នៅព្រះពន្ធាអូរឫស្សីក្រងលាយធំ នាហ៊ុនសព្វមុខ
មន្ត្រីក្រាបបង្គំគាល់នៅគ្រប់គ្រា ។ ទើមស្តេចឲ្យនិមន្តព្រះសុគន្ធាធិបតី
ជាសង្ឃនាយក ព្រមទាំងសេនាបតីមន្ត្រីខ្លួកជការ ចូកគាល់ជួបជុំទ្រង់
ព្រះធ្វាវត្តថា បច្ចាប់អំពីបុពណាដៃលយើងនិងប្រែសព្វថ្ងៃនេះតំណាស់

រៀបរាប់នេះគួរយើងរៀនរៀនឲ្យត្រឹមត្រូវល្អ ត្រង់ណាដែលមិនណាស់ មន្តយឲ្យស្រាលឡើង យើងបានរៀបរៀនផ្ទៀងផ្ទាត់មកខ្លះតែពុំបានខ្ចប់ ឥឡូវត្រូវយើងផ្ទៀងផ្ទាត់ឲ្យចប់សព្វគ្រប់ ហើយតាំងសកពជឲ្យត្រឹមត្រូវខ្ពុកជាព្រះស្តេ ឲ្យមហាក្សត្រទាន់គ្រោយបែព្រឹត្តតាម ។ សម្តេចព្រះសុគន្ធាធិបតីនិងសេនាបតីមន្ត្រីជាន់ថ្នាយព្រះពរ ក្រាបបង្គំទូលថា ដែលខ្ញុំព្រះតម្រិះនេះប្រពៃណាស់ ត្រូវតាមព្រះពាក្យត្រស់ប្រាប់ព្រះ ឯហាក្សត្រដែលខ្ញុំបែកបង់យកព្រះរាយព្យាយាម រៀបចំព្រះនគរឲ្យថ្កើងរុងរឿងសុខសប្បាយ ដល់តាណាប្រជាជនតទៅ ។

ទើបខ្ញុំលើកច្បាប់ ៦៤ ត្រួម ឲ្យមន្ត្រីស្រែដោយមុខជាខ្ពុតនៅដែនកញ្ចាំមន្ត្រីអញ្ជិត ជាព្រះពជអាជ្ញាព្រះពជកេន ឲ្យប្រជៀតស់មន្ត្រីជ - ភួម ស្តេចប្រថាប់នៅទីនោះ ១ ថ្ងៃ ក៏ស្តេចព្រះពជដំណើរចេញពីព្រះពន្ធាគូវថ្មស្រីត្រែងលាយជំ ទៅតន់នៅព្រះបរមពជកំនត់ក្តុង្គព្ជយវិញ ។

ក្រោយនោះ ខ្ញុំឲ្យប្រជុំសម្តេចព្រះសុគន្ធាធិបតីនិងព្រះពជាគណៈ ព្រះពជគ្រូបុរោហិតហោរាចារ្យសេនាបតីមន្ត្រីចាំផ្លូវ ជំនុំពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់ព្រះច្បាប់ចាំង ៦៤ ត្រួមហើយស្រេច តាំងសកពជខានសេចក្តីខាងដើមថា សុភមស្តុសួស្តីស៊ីសុភមង្គលតាហុលបេស្តុ ផយាតិរេច ..... ។

ថ្ងៃចន្ទ ៧ កេីតខែកត្តិក ឆ្នាំចសំរឹទ្ធិស័កជាថ្ងៃបានឫក្សរមង្គលឆុលអំពីព្រះពជ្រហ្លួចយ នៃព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យចេស្តាជាអម្ចាស់ជីវិតលើក្បួន ស្តេចចេញប្រថាប់នៅជុំនព្រះពជ្រពេនមានពួកសេនាបតីមន្ត្រីខ្ញុំពជ្រាអង្គុយតាលំតាមលំដាប់ ខ្ញុំនព្រះពជ្រតុង្គារនីនសេរីសាមាត្យទាំងនោះថា ព្រះមហាក្សត្រៃវែលនីនគ្រប់គ្រងរក្សាព្រះនគររក្សាផែនដីទៅអនាគត នីនានាហ្នឹងសព្វមុនមន្ត្រីខ្ញុំពជ្រាឲ្យម្រែតិបត្តិតាមព្រះច្បាប់នេះ បើព្រះច្បាប់ឯណាមិនត្រូវនីនព្រះនាមអញ សងពជ្រអញកុំឲ្យយូរឡើយ បើត្រូវនីនព្រះនាមអញ សងពជ្រអញសឹមឲ្យយូរ ។ ហើយខ្ញុំនឹឲ្យចែកជាក្រមៗទៅជូបជាក្រមសុគាធិបតី ក្រមចែកមុខទុកនៅផែនជញ្ជាំមន្ត្រីអញ្ជើត ក្រមចសរកៃ ក្រមចែកពាល ក្រមចុនេខ ក្រមសុរង៉ាសង្ឃ ក្រមពលទេព ក្រមគោ ក្រមសេះ ក្រមទូក ក្រមស្មូស្តី ។ល។

ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យចេស្តាជាអម្ចាស់ជីវិតលើក្បួន ខ្ញុំចបង្គំដោយព្រះហឫទ័យក្តួរគោរពុះគុណព្រះវត្តិ ខ្ញុំនឹរក្សាសីលខ្ញុំចរិញ្ញាតាននជាទិច្ច ខ្ញុំនព្រះមេត្តាករុណាបណ្តាកស្តេចនៅពេត ព្រះនតក៏ថ្លៃថ្លើនុងរឿងសុខសេ្មមក្សាខ្ញុ ចាំនភ្លៀងក៏ធ្លាក់ត្រូវតាមរដូវនៃលស្រែខ្ញុំវែលាផលច័បរិបូណ៌ក្នុងពជ្រនោះ ស្រែ ៥០០ ជាំនថ្ងៃជាច្រាក់ ១ រែន ។

ទ្រង់បង្កែរាជ្យព្រះអាទិទានព្រះនរទ័យរាជា

លុះដល់ឆ្នាំកុរសែប្តស័ក (ព.ស. ២៤៣៩) ទ្រង់ព្រះពិចារណាឃើញតយុកដ៏វដ្តសង្សារ មានព្រះទ័យជ្រាបថ្នាព្រះពោធិញ្ញាណ ដើម្បីនឹងបោះទុក្ខសត្វលោកចាំងពួន ព្រះអង្គក្រាំភ្លក់សេកសោយរាជសម្បត្តិបាន ៥ វស្សា ។

ទើបទ្រង់ប្រជុំសេនាបតីមន្ត្រីទុំពជការមកជួបជុំ ទ្រង់ប្រាប្តមាហើយនឹងបង្កែរាជ្យព្រះកជានព្រះនរទ័យរាជា (ព្រះអង្គយ៉ាង) ឯាកាត់នេះយើញ្ញទ្យសោយរាជសម្បត្តិ អស់អ្នកចាំងពួនយល់ជូបម្តេច ។ សេនាបតីមន្ត្រីចាំងនោះ ក៏យល់ព្រមតាមព្រះរាជដម្រិះ រួចទ្រង់ព្រះពាសបញ្ជាដុនក្រសួងឲ្យរៀបពិធីតាមទំនៀម ស្តេចបង្កែរាជសម្បត្តិព្រះរាជានព្រះនរទ័យរាជា[1] ជាព្រះឯាកាត់នេះយើញ្ញទ្យសោយរាជសម្បត្តិតាមព្រះប្រៃវេណី ។ (មានត)

---

១ ប្បាប់ភោះពុម្ពភាសាថៃថា ក្នុងឆ្នាំកុរព្រះបាទសន្តេចព្រះដ័យចៃស្ថា ព្រះជន្ម ៣៥ វស្សា ស្តេចប្រែថាប់នៅក្រុងតន្តុង្គឬដ័យ ទ្រង់បង្កែរាជសម្បត្តិព្រះរាជានព្រះនរទ័យរាជាជាព្រះភាតែយ្យោ ព្រះជន្ម ២១ ឆ្នាំឲ្យឡើងគ្រងរាជ្យ ។ តែប្បាប់សាស្ត្រាស្ទើរតែថាទ្រង់បង្កែរាជសម្បត្តិឲ្យចៅពញាយើង ជាព្រះរាជបុត្រព្រះអង្គដើ ទោះព្រះជន្ម ២៣ វស្សាឲ្យឡើងទ្រង់រាជសម្បត្តិ ។ ប្បាប់តង្ករាការ (Cao-Men-ky-Luoc សេចក្តីថា សា-យើ-ទ្រ-សូ-ថ-សូ ទ្រង់លះបង់រាជសម្បត្តិប្រទានព្រះភាតែនេយ្យ សា - អ៊ូ - ទ័ (ព្រះនរទ័យរាជា) ជារាជបុត្រ តោ - សា - ឯល់ - ធុយ - អុង - ដើ ស្តេចនេះទ័ង្គតទៅដាប់ពេកនៅបុតឆ្នាំតុំឯង ព្រះជន្ម ២២ វស្សា (1695) ។

ព្រះគ្រូសុវិឌ្ឍញ្ញោណ សួរ-ឆាយ ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក រៀបរៀង

ប្រែតាមអត្ថន័យវិគ្គហៈរបស់ធម្ម:

ភាក្យថា ធម្ម: ឬធម៌ ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់សំដែងសំដៅយកសេចក្តីប្រែនយ៉ាងដែលថ្លាច់មានប្រាកដក្នុងតម្រាព្រះសូត្រព្រះវិន័យ និងព្រះអភិធម្មជាដើម ពាក្យនេះហាក់ដូចជាសម្រាប់ប្រើសាធារណៈក្នុងទីផ្សេងៗ ស្រេចហើយតែនឹងសមមូលទៅតាមដំណើរសេចក្តីដូចតទៅនេះ:

១ - ធម្ម: ប្រែថា "សភាវៈតំសេចក្តីពិត ឬថាចំគួនឹងបេតសិកនាមតុសល, អកុសលនឹងអព្យាកតៈ" ដូចបទថា : កុសលា ធម្មា អកុសលា ធម្មា អព្យាកតា ធម្មា ។

២ - ធម្ម: ប្រែថា "ច្បាប់" ដូចបទថា : សច្ចំ ធម្មោ ឯតំ ជាតោ, សច្ចៈ ធម្ម: ឯតំ ចាតៈ (នេះជាយកពាក្យសធម្មិ) ពាក្យថាធម្ម: ក្នុងន័យនេះ ជាឈ្មោះច្បាប់ ។

៣ - ធម្ម: ប្រែថា "បុណ្យ" ដូចបទថា : ធម្មោ ហារេ រក្ខតិ ធម្មចារឹ បុណ្យហ្នឹងឯងរមែងរក្សាបុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ ។

៤ - ធម្ម: ប្រែថា "បញ្ញត្តិ ឬលំនាំកាសាតំបញ្ជាប់ដែលសេតាំងទុកនឹងលំនាំសំឡេង" ដូចបទថា : បញ្ញត្តិធម្មា និរុត្តិធម្មា ធម្មាភិបញ្ញត្តិ ធម្មាភិលំនាំកាសា ។

๕- ធម្មៈ ប្រែថា "អាបត្តិ" ដូចបទថា: ចត្តារោ ចាតដ្ឋិកា ធម្មា អាបត្តិចតុក្កដីកា ។

๖- ធម្មៈ ប្រែថា "បរិយេដ្ឋិតិណ្ណសិក្ខា" ដូចបទថា: ឥធ កត្តុកាមោ ធម្មំ បរិយាបុណាតិ សុត្តំ គេយ្យំ ។ល។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិក្ខុនេះតែងរៀនទូរបរិយេដ្ឋិតិណ្ណសិក្ខា គេយ្យ ។ល។

๗- ធម្មៈ ប្រែថា "ទេសនា" ដូចបទថា: ធម្មំ ភោ កិក្ខវេ ទេសេស្សាមិ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឥថាគតនឹងសំដែងធម៌ទេសនា- បុំភោះអ្នកទាំងឡាយ ។

๘- ធម្មៈ ប្រែថា "ឧសុត្តន្តិដ្ឋិ: ឧសកាវ: មិនមែនជាសូត្រ មិនមែនជាជីវិត" ដូចបទថា: តស្មិំ ខោ បន សមយេ ធម្មា ហោន្តិ សកាវ:ដែលមិនមែនជាសូត្រជាបុគ្គល មិនមែនជាជីវិត រមែងមានក្នុងសម័យនោះឯង ។

๙- ធម្មៈ ប្រែថា "ប្រកែតិ, ធម្មតា" ដូចបទថា: អនិច្ចា វត សង្ខារា ឧប្បាទវយធម្មិនោ ឧប្បជ្ជិត្វា ភង្គាសង្ខារទាំងឡាយមិនទៀង ហាតជាតរកើតទៀងនឹងសូន្យទៅជាប្រកែតិប្តូជាធម្មតា ។

๑๐- ធម្មៈ ប្រែថា "វិការ:តីរបស់ប្រែប្រួល" ដូចបទថា: វយធម្មា សង្ខារា សង្ខារទាំងឡាយ មានការសោចសូន្យជាគ្រឿងប្រែប្រួល ។

១១- ធម្មៈ ប្រែថា "គុណប្បភវៈ" ដូចបទថា: ឯ ហិ ឯម្មោ អឯម្មោ ច ឱកោ សមវិទាកិនោ; ច ត្តាភេ ឯម្មា វុច្ចន្តិ សភាវៈតាវយោនីគតគុណ ១ ទោស ១ ច្បាស់មិនស្រែបគ្នាទេ; ពាក្យ ៤ ប្រែការរមែងចំរើន ។

១២- ធម្មៈ ប្រែថា "ការប្រតិត្តិដ្ឋានសណ្ដាប់ធ្នាប់ល្អ ឬ ឫតភា" ដូចបទថា: សីលវា កល្យាណធម្មោ បុគ្គលមានសីលមានសណ្ដាប់ធ្នាប់ល្អ ។ សោតាបន្នោ អរិយិទាតធម្មោ សោតាបន្នបុគ្គលមានសណ្ដាប់ធ្នាប់មិនខ្វាក់ចុះ ។ ពាលា ធម្មា បណ្ឌិតា ធម្មា ឫតភាជារបស់ជនពាល ជារបស់បណ្ឌិត ។

១៣- ធម្មៈ ប្រែថា "សមាធិ" ដូចបទថា: ភាវិតធម្មោ ភាវិតសមណធម្មោ មានសមាធិចំរើនហើយ មានសមាធិចរិកម្មស្រែបហើយ ។

១៤- ធម្មៈ ប្រែថា "បច្ចុប្បន្ន" ដូចបទថា: ធម្មដ្ឋិតតា ធម្មនិយាមតា ស្ថិតនៅប្បកំណត់នៅក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ និន្ទធម្មំ តោ អត្តោ ប្រយោជន៍បច្ចុប្បន្ន ។

១៥- ធម្មៈ ប្រែថា "ហេតុ ឫប្រែវោណី" ដូចបទថា: ធម្មបច្ចយ-សង្ខិធា ធម្មញ្ញតា ចែកជាយ៉ាងប្រកបក្នុងហេតុ ដំណប្បាស់ហេតុ ។

ឯស ឯម្នោ សង្ឃគណោ ប្រែវណ៌ានេះ ស្មើរមានមកក្នុងដីកាលមុន ។

๑๒- ធម្ម: ប្រែថា "សាសនា" ថា "សេចក្តីពិត" ដូចបទថា: ស្វាក្ខាតោ ឯម្នោ សាសនាតថាគតសំដែងទុកល្អហើយ ។ អាឯកាលស្យាណោ ឯម្នោ សាសនាមានលំអចខ្លើមឬពីកេះចខ្លើម ។ ញេយ្យនម្នោ ញាតឯម្នោ សេចក្តីពិតដែលតថាគតគប្បីដឹង សេចក្តីពិតដែលតថាគតដឹងហើយ ។ ឯម្នាឧបាលិ ធម្មទ្ធជ-បន្ទោ ប្តូរលប្រែតបត្តិតាមសេចក្តីពិតសមគួរដល់សេចក្តីពិត ។

๑๗- ធម្ម: ប្រែថា "មគ្គផល-និព្វាន" ដូចបទថា: និដ្ឋនម្នោ ឥត្តឯម្នោ ចុងយើញបាមគ្គសច្ច ចុងលុះបាមគ្គសច្ច ។ អនិត្យតោ ខោ ឯម្នាំ មគ្គផល និព្វានតថាគតចុងបាន ។ ឧទាហរណ៍ ដែលសំដែងមកនេះជាសេចក្តីបម្រើមគ្គបទសម្តែងថាធម្ម:ប៉ុណ្ណោះ ។

លំដាប់ពីនេះនឹងពោលអំពីវិគ្គហ: បទសមាស ភាវៈទទឹត ធម្ម-សព្ទនេះមានវិគ្គហ: ច្រើនយ៉ាង តែក្នុងដីនេះ នឹងស្រង់យកតែមួយយ៉ាង:

๑- ឯតុសុ អថាយេសុ សំសារេ សត្តេ អបតមា-នេ ដាតេតិ ធ្មេ ឯម្នោ សភាពនីសេចក្តីពិតឯណា រមែងទ្រទ្រង់ទូសត្វមិនឲ្យធ្លាក់ទៅកាន់អបាយទាំង ๔ ក្នុងដីសំសារវដ្ត សភាពនោះឈ្មោះថាធម្ម ។

๒- สลกฺขณา ชาเตติ ฉนฺนมฺปิ สตฺตานมฺปิ ขนฺธปฺปวตฺติยา ตีสุ ลกฺขเณสุ ปากฏภาวโต สพฺพสงฺขารานมฺปิ ตีสุ ลกฺขเณสุ ปากฏภาวโต ๆ

๓- ตถาคโต อกุปฺปาติ ตถาคโต ตีสุ ลกฺขเณสุ ปากฏภาวโต ตถาคตสฺส ปวตฺติยา ตีสุ ลกฺขเณสุ ปากฏภาวโต ๆ

๔- ยถาปิ สมฺมาสมฺพุทฺธา ปจฺเจกพุทฺธา ตถาคตสาวกา ตีสุ ลกฺขเณสุ ปากฏภาวโต ๆ

๕- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๖- สพฺพาปิ ปุถุชฺชนานํ ปวตฺติ ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๗- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๘- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๙- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๑๐- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๑๑- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๑๒- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๑๓- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๑๔- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๑๕- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๑๖- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๑๗- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๑๘- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๑๙- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๒๐- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๒๑- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๒๒- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๒๓- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๒๔- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๒๕- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๒๖- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๒๗- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๒๘- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๒๙- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๓๐- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๓๑- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๓๒- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๓๓- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๓๔- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๓๕- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๓๖- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๓๗- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๓๘- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๓๙- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๔๐- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๔๑- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๔๒- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๔๓- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๔๔- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๔๕- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๔๖- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๔๗- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๔๘- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๔๙- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๕๐- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๕๑- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๕๒- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๕๓- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๕๔- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๕๕- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๕๖- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๕๗- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๕๘- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๕๙- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๖๐- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๖๑- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๖๒- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๖๓- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๖๔- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๖๕- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๖๖- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๖๗- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๖๘- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๖๙- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๗๐- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๗๑- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๗๒- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๗๓- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๗๔- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๗๕- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๗๖- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๗๗- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๗๘- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๗๙- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๘๐- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๘๑- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๘๒- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๘๓- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๘๔- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๘๕- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๘๖- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๘๗- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๘๘- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๘๙- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๙๐- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๙๑- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๙๒- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๙๓- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๙๔- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๙๕- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๙๖- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๙๗- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๙๘- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๙๙- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

๑๐๐- ยถาปิ ปุถุชฺชนา ตีสุ ลกฺขเณสุ อปฺปากฏภาวโต ๆ

ធម្មសិក្ខានេះគម្រែនន៏ងាយយល់ ប្រែស្រាយឲ្យចំមកជាភាសាខ្មែរ
យើងបាន ដំណើរនេះជាវិស័យរបស់អ្នករៀនវិន័យប្រចាំលើទើបអាចនឹង
យល់បាន៖ដោយងាយ ប៉ុន្តែអ្នកដែលមិនបានរៀនរបៀបប្រែបាលីក៏អាច
មានន័យកន្លះផ្នែសេចក្តីមោះ។ បើកនុងសន្សំយល់បាន ដូចយល់ថា
នេះជាភាវតព្វធម៌ (ធម៌គួរចំរើន) នេះជាបហាតព្វធម៌ (ធម៌គួរលះបង់)
តែប៉ុណ្ណេះក៏អាចប្រព្រឹត្តប្រែតិបត្តិតាមសាសនធម៌បាន ឬធម៌ដែលបានមក
កន្លងក្នុងផ្លូវ។ យើងគាចសន្និដ្ឋានបានឥតកន្តែប្រឡាំ ថា នេះជាធម៌ដ៏ល្អ
នេះជាធម៌ដ៏លាមកដូច្នេះជាដើម ។

សេចក្តីបរិសុទ្ធម្ភ: ស្រែលមានកន្លងអត្ថន័យវិគ្គហ: ដូចភោលមកនេះ
សំដៅយកវត្ថុចរិយាដែលគួរប្រែព្រឹត្តបានចាំងផ្លូវលោកឲ្យរួចធម៌ - ឬសេចក្តី
ល្អដែលជាបច្ចាំងម្យ៉ាង សម្រាប់បន្ទុយកំឡាំងសេចក្តីអាក្រក់បរិសុទ្ធក
មនុស្ស ដើម្បីលើកកំឡាំងសេចក្តីល្អឲ្យមានចរិបូណ៌ ទុំដ៏បានឈានទៅ
រកសេចក្តីចំរើនឲ្យមានដំឡៃ ។ មានបែបផែនសណ្តាប់ធ្នាប់ល្អប្លែកអំពីពួក
សត្វតិរច្ឆាន ព្រោះថាការបរិភោគក្តី ដេកក្តី តិតភ័យក្តី រួមសំវាសនឹង
រមួបន្តក្តី ចាំង៤ យ៉ាងនេះមានស្មើគ្នា ចាំងមនុស្សចាំងសត្វតិរច្ឆាន ទោះបី
ជាតិជាមនុស្សដោយសម្មតិរហ៊ាតក៏ពិត តែបើគ្មានលក្ខណធម៌សម្រាប់
ប្រតិបត្តិក្រៃពីនេះទៀតទេ ក៏មិនខុសអំពីតិរច្ឆានប៉ុន្មាន ធម៌
ទុងជាក្រឹត្យក្រមសម្រាប់ប្រព្រឹត្តឲ្យសមស័ក្តិជាមនុស្ស ឬថាធម៌នេះជា

សញ្ញាប័ត្រសម្រាប់មនុស្សក៏ចាន ព្រោះថាមនុស្សយើងត្រូវតែដង្ហល់
ខ្លួនទៅកន្លែងសិលធម៌ណាមួយ ទុកជាគោលដ៏សំខាន់សម្រាប់ត្រួតត្រួល
ចរិតរបស់ខ្លួនបើមិនច្រើនក៏តិច ដែលហៅថាត្រួតមានធម៌ដើម្បីជាគម្រាប
ដល់បុគ្គលឥតគាត្រឿនទៅ ឈ្លាសបើថ្លាសចាត់សិលធម៌ហើយមុខជានឹង
រសាត់អណ្តែតទៅ ច្រមុះបុះខន្ធិបនឹងសេចក្តីទុក្ខលំបាក ដូចបុគ
នឹងសំឡីដែលសោត់អណ្តែតទៅតាមខ្យល់ ឬដូចរថយន្តនឹងនាវដែល
គ្មានចង្កូតគ្មានត្រឹងទប់ មនុស្សដែលស្ថិតនៅក្នុងសិលធម៌ខ្ពង់ខ្ពុនោះ
ដូចរថយន្តនឹងនាវដែលមានចង្កូត មានយុថ្កាសម្រាប់ទប់ ។

ពិតណាស់ ព្រះធម៌ដែលព្រះជាម្ចាស់ព្រះភាគចាន់សំដែងទុកហើយ
នោះជាឱសថដ៏ល្អវិសេស សម្រាប់តម្រងដល់ចិត្តជាជនជាតិមនុស្សត្រង់
ជាន់ បើតទុកាសឲ្យច្រៀតច្រែតចិត្តដើម្បីឲ្យមានសណ្តាប់ធ្នាប់
ល្អឈមមុខត្រង់ទៅរកសេចក្តីសុខក្សេមក្សាន្តចៀសចាមគ្រោះថ្នាក់ ទុក
ព័ត៌មានអំពីលោកនេះ រហូតដល់លោកខាងមុខ ។

អំពីប្រវត្តិនឹងកិត្តិគុណរបស់ធម្មៈក្នុងពុទ្ធសាសនា

ធម្មៈគឺសេចក្តីពិតត្រង់ចាប់កំណើតនៅក្នុងលោកជាធម្មតា ស្ថិតនៅ
ជាបន្ទុះនៃសេចក្តីវិនាស ធម្មតាវត្ថុអ្វីៗ ទាំងអស់ក្នុងលោក មាន
ច្បាប់មាសជាដើមដែលបុគ្គលគាត់តែងសិក្ខសូនធ្វើឡើង រមែងមានរូប

ប្រែប្រួលទៅរឿងៗ តាមកាលសម័យដែលនិយមកាន់តាន ប្លែកពីការក្តី ដែលមិនមែនជាប្រាក់មាសសុទ្ធទេ តែគេត្រៃឡៃធ្វើជាយួរក្លែងក្លាយឲ្យមានតំណាងដូចប្រាក់មាសសុទ្ធក៏បាន ប៉ុន្តែរបស់ត្រៃឡៃនោះមិនយូរប៉ុន្មានទេ ក៏ប្រាកដជាដល់ក្នុងអ្នកជនដែលគាចដឹងបាន ។ របស់នោះរមែងត្រឡប់ទៅជារបស់ថោកទាបវិញ ទាំងរួចរសេបក្តីប្រាថ្នារបស់អ្នកត្រៃឡៃទៀតផង ។ តួនទីបំផុតរបស់ដែលបន្ទុំនោះប្រែទៅជាក្តីប្រែប្រាស់តុំកើត សេចក្តីនេះហ៊ានណាមិញ ក្បួនតម្រាច្បាប់ទម្លាប់ តួលទុំណាមួយ ដែលគេហៅថាធម៌ ដោយសេចក្តីសន្មតិរមែរគេដែលតាក់តែងឡើងដោយ ។ ចុយមិនសមហេតុផល គឺថាជំណើរមិនពិត, ក្បួនច្បាប់ទាំងនោះ តួនត្រូវអ្នកជនដែលមានប្រាជ្ញាល្អ យល់ថាសមប្តីចាប់សេចក្តីខុសបាន ថាចាលទុំមិនពិត បើជាមិនមានអ្នកណាចាប់ថ្កាក់បានភ្លាមៗ ក៏គង់តែដឹងបាន ឬតែកាលក្នុងកាលដែលឲ្យផលមិនសក្តិសិទ្ធិ ឈ្មួនោះក៏ទៅជារបស់រៀរពេយ សាបរលាប ដែលមានអ្នកណាចុះបួលត្រៃឡៃប្រតិបត្តិជៀងតាន់ក៏យ៉ាងនោះដែរ * ចំណែកខាងធម្ម: គឺសេចក្តីពិតជាសភាពមានអាយុជាតែរស់នៅក្នុងលោក មិនរបះរៀរពេយចុះដូច្នោះឡើយ ។

ស្វាក្ខាតធម៌ ដែលព្រះសង្ឃសម្ភុទ្ធរបស់យើង ទ្រង់បានត្រាស់ដឹងឡើងហើយ ទ្រង់ប្រសប្រដៅប្រជាជនក្នុងលោក ឲ្យលះបង់ចំបូង

មិនសូវមានមនុស្សជ្រះថ្លាដូចគេនៃប្រទេសប៉ុន្មាន លុះដល់កាលខាងក្រោយមក ទើបពួកខ្មែរគាន់តែមនុស្សបានដឹងសុះសាយប្រទេសគ្នាស្ទើចសរសើរថា ទុហ្មាំនេះជាធម៌ពិតគ្រប់ព្រះពុទ្ធសៅដើម្បីសេចក្តីសុខក្សេមក្សាន្ត រួបនាំគ្នាប្រតិបត្តិជាន់តាម រហូតបានទទួលផលនិព្វានតាមគំរប្រាយរៀងសមា យ៉ាងសេចក្តីសង្ខេបដូចតំណែសម្រាប់ដេរក្នុង ๖ ឆមុះ គឺសេចក្តីពិត ๔ ឧតាយុជីវិតជាមាមួន ជារបស់មិនចេះចាស់មិនចេះស្លាប់ សាចរស់នៅជាន់មានដំណែរអង្វែងតទៅមិនចេះប្រុះប្រែថ្លៃឡើយ សេចក្តីនេះគប្បីសន្និដ្ឋានបានដោយងាយដូចយ៉ាងព្រះធម៌របស់ព្រះសម្ពុទ្ធនៃយើងជាន់ឡាយ ដែលព្រះអង្គសំដែងខ្លឹងតាមពិត មិនវិបរីតខុសចាតសេចក្តីពិត បើយើងគិតគាំងអំពីថ្ងៃដែលព្រះអង្គបរិនិព្វានមកដល់ឥឡូវនេះបាន ๒๔๘๙ ឆ្នាំហើយ តោះបើយូរអង្វែងមកប៉ុណ្ណោះ ព្រះធម៌នោះក៏នៅថ្មីខៀងជាតដដែលដូចប្រែតែអតមានចាស់គ្រាំគ្រា រៃប្រែប្រួល ខ្លួចដាំឡៃយ៉ាងណាៗឡើយ សមដូចព្រះពុទ្ធភាសិតថា:

ជីវន្តេ ឥ ភាវេថា សុចិត្តា អថោ សរីរម្ប៉ា ជាំ ខុបេតំ
សតភ្ជ ឆម្មោ ជ ជាំ ខុបេតិ សព្ពោ ភ្ជា ឥស ភ្ជិ បវេទយន្តិ

សេចក្តីថា ពាវថាំងឡាយ ដែលនាយជាងរចនាល្អហើយ រមែងចាស់គ្រាំគ្រាទៅពុំខាន មិនតែមកែវថាំងឡើយប៉ុណ្ណោះឡើយ តោះទាំងសរីរៈពងកាយ (រាងរស់សត្វទាំងឡាយ) ក៏តែងដល់នូវសេចក្តី

ចាស់គ្រាន់ជួញដូរ ។ មានតែធម៌របស់ពួកសប្បុរសទើបមិនដល់នូវ
សេចក្តីចាស់គ្រាន់គ្រា ពួកសប្បុរសតែងចរចាជាមួយនឹងពួកសប្បុរស
ដូចគ្នា ហើយនេះឯង ។ ពុទ្ធភាសិតដូចពោលមកនេះជាគ្រឿងតាំង
ដើម្បីបញ្ជាក់ពាក្យថាធម៌ឲ្យឃើញច្បាស់ ម៉ាយ៉ាសតាពមិនបានចាស់គ្រាន់គ្រា
ឆាប់ស្លឹមិនមានសេចក្តីចាស់ទេ សេចក្តីឈឺចាប់ក៏មិនមាន ពាលរបើមិន
មានសេចក្តីឈឺចាប់ទេ សេចក្តីស្លាប់ក៏មិនមាន ។ ពាក្យថាធម្មៈដែល
អធិប្បាយមកនេះសំដៅយកសេចក្តីពិត ដែលសំដែងអំពីសេចក្តីល្អ
អាត្រគ់ ជាសតាពដូចគ្នា មានតែនិមួយៗដែលចាប់កំណើតនៅក្នុងលោក
សត្វចាប់ជាតិបានជើយមកាចកប៉ុណ្ណោះ ដូចមានពាណាស្រាវជ្រាវរក
ប្រតិទ្ធឲ្យឃើញថាធម៌នេះចាប់កំណើតពីកាលណាៗបានឡើយ ដូចភ្នែន
ទីដែលដែលរកមិនឃើញជាដើមកំណើតបានជួញដូរដែរ តើជាធម្មជាតិ
តែងកើតមាននៅក្នុងលោកជាធម្មតា ។

សេចក្តីខាងលើនេះ ល្មមយល់បានថា អំពើល្អគាត្រគ់ជាវេស
បិដកដែរ ដែលនៅក្នុងលោក ចាំងមគ្គផលនិព្វាន ក៏មាននៅត្រូវ
ពេលមិនត្រូវនៅឲ្យបាត់បង់ចាកលោកដោយអន្តរាយណាមួយ សូម្បី
រហូតជាកុំចាំងមួលត្រូវភ្លើងនេះ អំពើនឹងមគ្គផលនិព្វានក៏ចាំងនៅ
ដដែល ទោះបីនរណាក៏លុបលាងបញ្ឈប់មិនបាន ចំណែកខាងពាក្យចែង
ពោលថា ធម្មិយ្យធម្មិចាស់ ទោះនឹងត្រូវនាំយកមួលមកឲ្យរាត់ដែលគឺសេចក្តី

តិតមិនបានឡើយ ។ បុណ្យតិអំពើល្អ ធ្វើបតិអំពើគ្រាតិតគុណតិសេចក្តី
ចំរើន ទោសតិសេចក្តីវិនាស ទាំង ៤ យ៉ាងនេះជាដើម ឈ្មោះហៅថាភ្លើង
ដំណឹងថ្នាក់ណើតរបស់ឥតមិ ដែលជាសេចក្តីពិតមានន្តៅច្រើនលោត
សំមួយក្នុងកាលតបូទាំងពុំបាច់ប៉ាន់ស្មាត់ តិតាលដែលមិនមានព្រះពុទ្ធ
គ្រាស់ឡើង ឬមិនមានអ្នកប្រាជ្ញតិដោយចក្តីឥតិបុណ្យ ឬបាប គុណ ទោស
បិតរៀតគាំងនៅជាប្រក្រតីឥតមានសាបរលាបរលែតបាត់ទេ ទាំងប្រជា
ជនក្នុងលោកក៏មិនដែលឮនិយាយថា ឥឡូវនេះបុណ្យ ឬបាប គុណ ទោស
ខាស់តែគាណាស់ ឈឺដុនជាបណាស់ ឬថា ស្លាប់ចាត់ទៅហើយ
ដូច្នេះឡើយ ពាក្យដែលនេះនិយាយរៀងរាល់ពាក្យ ធម៌ឬ ធម៌ចាស់នោះ
តែឮម៉ៅទៅជាឥតប្រយោជន៍ទេ ។ បើបុគ្គលប្រុសស្រីឯណាក្នុងលោក
មានតាយកាចចិត្ត ប្រព្រឹត្តល្អតែតាមសីលធម៌ មានព្រហ្មវិហារធ្វើ
ទៅក្នុងពួកសត្វ មានឥតញាកតរំខើ ចំពោះលោកអ្នកមានគុណគឺមាតា
បិតាជាដើម បុគ្គលនោះក៏រមែងបានបុណ្យបួបប្រទះសេចក្តីចំរើន បើជា
មានតាយកាចចិត្ត ប្រព្រឹត្តតែកំខុសចាកសីលធម៌ម៉ុនមានព្រហ្មវិហារ
ផ្សាយទៅក្នុងពួកសត្វ មិនមានឥតញាកតរំខើចំពោះលោកអ្នកមានគុណ
ទេ ក៏រមែងបានបាប ទុក្ខសោកដោយខ្លួនឯង មិនចាំបាច់មាននរណា
ប្រតល់បុណ្យប្រតល់បាបឲ្យទេ នេះជាសេចក្តីសំដែងឲ្យយើញថា បុណ្យ
បាបមិនបរលែងវិនាស អ្នកណាធ្វើក៏ឈ្លាសណា អ្នកនោះត្រូវបានក្នុង

ការសន្សំនោះឬកាលមានដំណើរ ។ ឬបុណ្យចាបគុណគោសជាដើមនេះឯងហៅថា ធម៌; ឬយ៉ាងទៀតក្នុងគម្ពីរក្ខុទ្ទកនិកាយ មានសេចក្តីថាពួកធម៌ ជាកុសល ហៅថាសតធម៌ គឺជាផ្លូវដ៏ពិតមួយយ៉ាងសម្រាប់នាំមកនូវសុខ ស្តួស្តី នាំមកនូវសេចក្តីចំរើន ដល់បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិសុចរិត; ពួកអកុសល ហៅថាបាបធម៌គឺជាផ្លូវពិតអំបាយទៃឡែក សម្រាប់នាំមកនូវទុក្ខ នាំមកនូវសេចក្តីវិនាសវេលាបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិខុសចរិត ចំណែកភាវធម៌ពួកកុសលធម៌ មានសីល សមាធិ ឧញ្ញា ជាដើមដែលធ្វើប្រយោជន៍ឲ្យដល់ខ្លួនដូចជាហានាំបាធ្វើប្រយោជន៍ដល់បុគ្គលីកា ព្រោះហេតុនោះទើបលោកហៅថាសតធម៌; ពួកអកុសលធម៌ មានពាក: ទោស: មោហ: ជាដើម ដែលនាំបណ្តាលធ្វើប្រយោជន៍ឲ្យវិនាស ដូចជាចង្កាមិត្ត ជាសត្តសត្រូវមកតាំងនៅ ទាមទារធ្វើទុក្ខបំបៃប្រយោជន៍ ព្រោះហេតុនោះទើបលោកហៅថាបាបធម៌ ។

បុណ្យ ចាប គុណ គោស សតធម៌ បាបធម៌ ដូចសំដែងមកនេះ ឈ្មោះថាប្រតិបត្តិបុគ្គលធម៌ ដែលជាដើមពូជចាប់កំណើតតើតឯងហើយចាក់ឫសរលាប់នៅទៀងចាត់ជាពន្ធុគា មិនបេះចាស់គ្រាំគ្រាប្តូរនាសសាបសូន្យរលាយឆាតឡើយ ដែលជាបុគ្គលស្មាន់កំណើតតាមចញ្ចោរបុគ្គលបុថុជ្ជន ដូចកើតជាបុគ្គលមានទៅទៀងចាត់ដែលថាចាប់កំណើតជាចន្លោងឯងគាស ប្តូរនៅកន្លែងមើលឈើ ឥឡូវបើគេបេះរំលាំងវាផុតទ្រឹងផ្សំ ត្រូវកើតមហាតុផលល្អ កើតក្នុង

ដេះលះជាអណ្តាតឡើង ដើម្បីនឹងបេះត្រឹងផ្សេង ក្តើដឹងមិនតាមដេះឡើងជាមួយខ្លួនកេសជ្ជៈថ្នាំកែរដែលកើតពីជាតិឈើ ឬអំពីជាតុអ្វីផ្សេង។ គឺជារបស់ស្តុកនៅតាមនៅជាធម្មតា មិនបេះរំខាស, ត្រូវពេទ្យអ្នកបេះចាំក្បួនតម្រាវមែងផ្សំជាតុឬលំអិតអ្វីផ្សេង។ ឲ្យទៅជាកេសជ្ជៈកែរពេតជាន ដោយងាយ ពាក្យដែលយើងថ្លែងនិយាយថា ក្តើងរលត់ នេះជាសេចក្តីសន្មតតាមក្តើងត្រាន់តែរលត់ឬក៏អំពីចន្លឹងប៉ុណ្ណោះ ឥឡូវថារលត់ឬក៏ទៅជាកលោកមែនទែនក៏ដេ សេចក្តីនេះយ៉ាងណាមិញ ដំណឹងនឹងកិត្តិគុណព្រះធម៌ជាសភាពដែលពិតត្រូវតែជាមានទៅដោយខាងមួន មិនបេះប្រែប្រួលត្រាស់សាបសូន្យ មិនបេះស្ងាប់ក៏យ៉ាងនោះដែរ។ ពាក្យដែលយើងនិយាយថាព្រះធម៌សាបសូន្យ ឬថាសាសនារៀរកេយ នេះជាសម្មតិវោហារត្រាន់តែយកពាក្យស្រួលប្រើហៅបណ្តោរគាសន្ត ឬពាក្យថា សាបសូន្យរៀរកេយនោះ ត្រាន់តែសំដៅយកថាព្រះធម៌សាបសូន្យចាកខន្ធសន្តានរបស់បុគ្គលអ្នកសិក្សារៀនសូត្រប្រតិបត្តិប៉ុណ្ណោះ។ មគ្គផលនិព្វានឈ្មោះថាកិត្តិគុណរបស់ធម៌ តែធម្មតាខ្លួនឯងនៅតែជាប់ដោយហ្មូវហាជាដរាបមកមិនដាច់ ព្រោះហេតុនោះបុគ្គលអ្នកស្ទើបដំណឹងពេជ្ឈមិកធ៌លោកនេះ តែងមានតែកលំ្បកាស តាមរសេចក្តីប្រតិបត្តិកន្លងមកក្នុងសាសនារបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែត្រូវនឹងតែប្រទះទៅលើផ្លូវពេធ ដោយអំណាចកិរិយាខ្លួនាំសភ្ជប់ឲ្យវេទ្ធន ឬដោយតំនិតយល់ខុសតាមលទ្ធិរបស់ខ្លួនដោយ

ម្ចន ๑ ។ ក្នុងគាលជាបន្ទោះព្រះពុទ្ធគ្រាស់ឡើងនូវគាថាដូច្នេះ ជាមនុស្ស
ខ្លះកន្លងលោភមានចិត្តខ្ទើយណាយចាកកាមគុណ ទីកកន្លងបង់ស្រះស្រែនិងកេ
ប្រតិព្ធជាដើម តែលជាក្រសែនៃមោក្ខធម៌គឺព្រះនិព្វាន ហើយលះកេ
តហស្តចេញចាកកងមារម្នាល់ កាន់កេងជាគាថាសង្ខេបត្រឹមតែ
ដើម្បីស្រួលដល់កេព្រះនិព្វានជាធម្មតា ។ គាថាសង្ខេបនេះបានតែត្រឹម
ឈានទេសមាចត្តិ ឬអត់ញ្ញាជាលោកិយប៉ុណ្ណោះ គាថាសង្ខេបយ៉ាងហ្នឹងហើយ
ដោយហេតុខ្លះត្រឹងផ្សំ ឬមានត្រឹងផ្សំជាតុដ្ឋាត្រាជ្ញាស្មារតីមិនខាន់
តែបំគាន់; ព្រះសម្ពុទ្ធបង់យើង គាលនៅជាគោធិសត្វ ក៏នៅកន្លងតួង
គាថាសង្ខេបនេះដែរ ព្រះអង្គតែងជាប់ព្រះហ្ឫទ័យក្នុងការស្រែងរកព្រះធម
ទោះបីព្រះអង្គបានជាក្សត្រិយ៍សោយរាជ្យ ដែលតួរស្រីងកន្លងសម្បត្តិ
នឹងយសចាកវែង ទ្រង់ក៏មិនភ្លេចអំពីដំណើងបុណ្យចាប តែងតែញ្ញាព្រះ
ហ្ឫទ័យកន្លងកេងគាថាសង្ខេបជារឿយ ។ ទំប្រតិព្ធវត្តយ៉ាង ១ គឺជាងគាថាស
ឯទៀតៗជាដកបអស់ច្រើនជាតំណាស់ ។ ព្រះមហាបុរសមានពីរាយោម
ភ្លឺរាក្បា អានុភាពអានុភាលមិនតក់មិនលែងចោលអំពីការស្រែងរកមោក្ខធម
ត្រាអោស្រួយការដើងថាមុខជានិងបានជួបច្បាស្ថ ព្រះអង្គទំរឹងសង្ឃ
សេចក្តីល្អលះសេចក្តីគ្រក់ ចំណាំប្រតិប្តិបង់ព្រះអង្គនិងព្រះធម៌ដែល
ព្រះអង្គស្ងាប់ច្រកដូចភ្លើមដរៀងកដកដល់បច្ចុប្បន្នជាតិ ទើបបានត្រឹង
ផ្សំជាតុសព្វគ្រប់ដែលហៅថាបារមីធម៌ ១០ ប្រការនោះឯង ។

លុះព្រះបរមពោធិសត្វមានជាមើធមិ មូលមតិត្រង់គ្រាន់ ក៏បាន
រំពឹងស្រាវជ្រាវរកពន្លាវគារព្រះធម៌ជាអនុលោមប្បដិលោម បានឃើញ
ជាគ្រូបស្សសដោយសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ចៅយ ខ្ញុំសំដែងបើកបង្ហើបបង្ហាញ
ធម៌នោះៗដល់ពួកពុទ្ធបរិស័ទឲ្យភ្លឺបស្សសមាក់ដូចជា ព្រះបន្ទុះឡើងក្នុង
ថ្ងៃ ១៥ កើត ។ ព្រះធម៌ដែលចាប់អំណើតនៅក្នុងថ្ងៃលោកជាគុជាម្ចាស់
លង់មកហើយនោះស្រាប់តែដុះក្រវិលតន្ទឹង ហាក់ដូចជាប្រសូតចាក
លោកជាគុមកប្រតិស្ឋានថ្នូរចំពោះព្រះភ័ក្ត្រព្រះជាមានព្រះភាគ នេះឯង
ហៅថាព្រះអគ្គសាវ័ជ្ឈ ។ មួយហេតុដែលនាំឲ្យពួកតាបសឯទៀតៗក្តី
តាបសតីព្រះពោធិសត្វក្តី ខំសង្ឃឹមចំពោះថាមើធមិនោះ ក៏ព្រោះ
អាស្រ័យការជឿនក្នុងក្រអួប ការចាំប្រតិធនកតិក្តិគុណរបស់ធម្មៈជាប់ហែ
មក ប្រយោជន៍ថាមាសពេជ្រជាបច្ច័យ នាំឲ្យគេស្ងួនរកមាសពេជ្រ
អាស្រ័យការជឿនជាដើមហេតុ ទើបមានឈរស្ងួនរកជាខាងគ្រាយ
ៗមករហូតតាល់តែបានជួបជុំថ្នាក់ ដំណើនថាមគ្គផលជានិព្វានក៏រមែង
មានក្នុងក្រអួបជាប់នៅកន្លែងលោក សូម្បីមគ្គផលជាធម៌នាំសត្វឲ្យឆ្លង
ខ្សែវដ្តចាកលោក ព្រះនិព្វានជាគុណជាតិដុតស្រឡះចាកលោកហើយ
ក៏ពិតមែន តែកត្តិស័ព្ទរមែងសល់នៅកន្លែងលោកមិនចេះសាបសូន្យ ។
លុះព្រះអគ្គបវរបុណ្យដោយថ្កុំជ្ញាស្មារតី គ្រាប់គ្រាន់ដោយសេចក្តីត្រេះ
ជ្រះបស្សសចំពោះព្រះអង្គហើយទើបខ្ចីនលើកស្រែង ស្រាវជ្រាវប្រមូល

យក ព្រះធម៌ដែលមាននៅក្នុងលោកស្រាប់នោះមកសំដែងសម្តែងបែក
រំលែកឲ្យមានរមៀតតាំងជាតក្រងតម្រៀប ឲ្យមានកម្រងមានរបៀបជា
នោលបាត់កកក់ជ្រែ សង្ឃឹមពីស្តាប់ច្បាស់លាស់ជាក់ស្តែងឡើងដើម្បីឲ្យ
ពួកបរិស័ទនិមាយរបស់ព្រះអង្គ ងាយស្តាប់ងាយពិចារណាកន្លងបង្ហើតិចតួច
ពួតប្រជាជនអ្នកមានសេចក្តីជ្រះថ្លាក្នុងធម៌ គោរពចំពោះព្រះអង្គក៏នាំគ្នា
ហៅថាព្រះអង្គបានត្រាស់ ដកចេញ ។ ធម៌ដែលព្រះអង្គបានត្រាស់
ដឹងតាំងនោះ ក៏គឺធម៌ដែលប្រាប់មាននៅស្រាប់នៅក្នុងលោកនោះឯង ។
ព្រះបរមសាស្តាចារ្យ បានត្រាស់ដឹងធម៌ឡើងក្នុងលោកក្នុងកាលណា
ម្តង ។ គួរហៅថាអគ្គសង្ឃាយនាមួយលើកហើយ ក្នុងកាលនោះតម្រង់ថា
សង្ឃាយតាមុនដំបូងបង្អស់ ជាគុណដ៏ប្រសើរបំផុតធំបណ្តាប់ជាង៥សង្ឃាយ-
តារបស់ព្រះអរហន្តតាំង៥ឆ្នាំ ដែលធ្វើក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ។

ពណ៌នាមកអំពីគុណនៃវត្តហេរញ្ញវត្ថុ
- ត្រូមតាំងថ្លៃវត្តនៃកត្តគុណរបស់ធម្មៈចប់តែប៉ុណ្ណេះ ។

កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្តី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រ ដោះពុម្ពផ្សាយ
អំពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ: ហ្វូងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម, បណ្ឌិត នៅ
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ
បណ្ណាធិការ ផ្នែកដំណឹងសាសនា: ព្រះគ្រូសុវឌ្ឍញ្ញាណ ស្សរ-ហាយ
ក្រុមដំនុំព្រះត្រៃបិដក នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

មាតិកា

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ ទំព័រ

លោក ហេង-យ៉ាន	កំណូលស្នេហា (តមក)	៤៤៩
លោក ឆុយ-ប៊ុនស្សរ	ឯកសហស្រភាគទី ១២	៤៦៦
ហ្វូងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម	ព្រះរាជប្រវត្តិ ព្រះបាទសម្តេចព្រះដីយវេស្តា (ព្រះអង្គស្សរ) (តមក)	៤៨១

ផ្នែកសាសនា

ព្រះគ្រូសុវឌ្ឍញ្ញាណ ស្សរ-ហាយ	ប្រៃយោជន៍របស់ធម្មៈក្នុងពុទ្ធសាសនា	៤៩៣
លោក សុិន-ហ៊ាន	ធម្មាធិប្បាយ "សោវិទស្សនា"	៤៩៨

ឆ្នាំទី ១៨ — លេខ ៩ ខែសេបតេមប្រ ១៩៨៦ — តំលៃលក់: ១ ឆ្នាំ ៣៥ រៀល ។

លោក ហេង-យ៉ាន់ រៀបរៀង (ឥមក)

វគ្គទី ១០

បិត្តស្រែ

"បង ប៉ុនាត់មួយដែលចំណាំតែមកលេងនោះ ដូចម្តេចក៏ចាត់មិនដែលយើញមុខមាត់សោះ" ណុជនេត្រសួរអាចារ្យ ។

"មែនហើយប្អូន បងក៏មិនចាន់ជាគិត ដោយប្អូនហួនដែលចិត្តបងច្រែនពេក" ។

ណុជនេត្រក៏អៀនសេចមុខបេញ អាចារ្យក៏សួរប្អូនទៀតថា :

"ប៉ុះប្អូនសាកសួរគេកាន់តាមការអ្វីឬ ?"

"ចាះទេ សួរចង់ដឹងទៅណា"

គេលនោះអាចារ្យតត់រឿងអ្វីមួយទៀតខាន់ យកដៃស្ទាបថ្ងាសហើយនិយាយត្រាប់នាងថា :

"បងគ្មេចទៅ ភ្លេចតែរៀបចំអីវ៉ាន់បុរាំអាញចាំពាក់ចាំពួនវ៉ាន់ទឹងកូនថ្លៃស្លឹក ដោយហេតុហ្នឹងហើយបានជាចាត់មិនយើញមក ....

"ហ៊ឺ ! គាត់ចេះបងបានត្រពន្ធកូនដែរហ្ន៎ ?"

"ប៉ុះកជាមនុស្សនឹងគេដែរតើ សូមីសក្តូកគង់កេតូដែរ ត្រែះដឹង

ដល់ពែកត្តិតហើយ ប្អូនជាន់ណាន់ចង់ឲ្យគេអូតែង ចាន់ចង្អុលធ្លាប់ថា គ្មានន្ទរណាឲ្យចាន់ល្អជាងប្អូននេះគ្មានទេ . បងក៏យើញចប្បាស់ជួយសំដីភាមែន" ថាហើយអាចារ្យក៏សើច ឯនាងគ្រាន់តែញញឹមធ្វើតាមថា :

"ប្រសិនជាថាដូចម្តេចទៀត?"

"ទេះចំណាបចំដីងរើបន្តែកាង ក៏អត់ថាអ្វីទេ បងគ្រាន់បន្ទុយតាក្សម៉ាប្អូនសម្តែនធំក៏ទេ ប្អូនថាម៉េចហ៏?"

"ណ្ហើយ តាមគាត់ហ៏ដឹងគ្នា អ្នកណាៈថាត្រូវគេនេធ្វើមនុស្សចិត្តរំខិតចិត្តប៉ុណ្ណោះ"

នាងចាន់តាលប្រយោគទាំងគ្រោយនេះ តើនហួសសេចក្តីដែលត្រូវនិយាយ តែតាហ៊ើយដាងថាត្រូវ មាត់នាងនឹងពាក្តនាងចាន់ដាំងសំដែងសេចក្តីមែចមាន ដោយឥតញញើត . ពុកជាយ៉ាងណាក៏នាងគោងតែតដល់កំណែ្លះកំសត់ដែលជាប់តើតក្នុងក្តួរគ្រោះនាង ឥឡូវមែនទែបានឱកាសត្រឹមត្រូវ ដើម្បីនឹងសួរឲ្យអាន់ចិត្តដែរ ពុះគ្រោះអ្វី? តែនាំនេះនាងមិនហ៊ានថ្លែងទេ បើញឲ្យចប្បាស់ហើយលែងតែតរឿងនោះតទៅទៀត ។ ឯអ្នកចារ្យតាងនោះមិនកំចាំនឹងដល់គាចារ្យទេឡើយ តែអាចារ្យហាសួរមិនខាន់ មានមនុស្សក្នុងផ្ទះមកប្រាប់ថា ចាន់លេខាខ្ញុំការខ្លាក់ត្រូវសេរប្អូនធំគាចារ្យ ក៏ឲ្យហៅចូលមក. អ្នកនោះឯងនឹងថាខ្សែរ; កាលបើធ្វើតាវៈដល់ត្រាខ្លះហើយ អាចារ្យក៏សាកសួរភ្លឹងថា

"បើដូច្នោះ មានតែកាត់ទៅកសាងឡើងថ្មីវិញទេតើ, ប៉ុន្តែ
ណាស់ ដូចម្តេចក៏មិនធ្លាប់ឮឲ្យដឹងផង, យើងសោកស្តាយក្នុងចិត្តពីរឿងនេះ
ជាន់ជាដល់ម្ល៉េះអេះ ឬមួយជាន់ណាមកថា ម្តាយឥតុកព្រមចាំន
បន្តិចសិនសិន្ទៅបើយដឹង ជាន់ជានឿយណាយលែងចង់សន្ទៅ។
ណ្ហើយទៅ បើដូច្នោះត្រូវទៅកាត់ ។

កាលបើអ្នកទាំងពីរខ្ញុំឡើយទៅដោសោកស្តាយ ណាជានត្រូវលែ
មកផ្ទះ ចាប់ចាត់ការយើតទៅទៀត តែនាងកប់ក្រឡាបេះតែកាន់ច្រឡ
ដូចជាមានគំនិតអ្វីមួយផ្សង់ក្រពះ ក្នុងក្នុងខ្លួនក្នុងក្បាលរបស់នាង ទើប
នាងដាក់ការពុះពារដៃទៅអង្គុយនៅមាត់បង្អួច ក្រឡេកមើលទៅយើញ
ភ្លាមក្នុងក្បាលទើបនឹងរីកថ្មី កើតរំភើបក្នុងចិត្តពុំដឹងដោយហេតុអ្វី នាងក៏សាក
សួរដល់ដួងចិត្តរបស់នាង ដល់សតិរបស់នាង តែមិនបានការ មួយសន្ទុះ
មានសំឡេងខ្លាវ ក្នុងត្រចៀកហាក់ដូចជាមកពីឆ្ងាយ នាងផ្ទៀង
ស្តាប់ទៅក៏ឮសូរដូចមាត់រោចារឮប្រាស់ថា "ប្អូនសមតែនឹងវាទេ ប្អូនថា
ដូចម្តេចហ៊ឺ" ពាក្យសួរនោះសមដូចសេចក្តីសួរដើរកាំងរបស់នាងដែរ ។

មុខសោកស្តាយ ។ ចេញពីផ្លាកុឡាបក្រែកដល់ភ្នែករបស់
នាង ទើបនាងឮសូរសំដីដែលនិយាយទៅនឹងថា "ខ្ញុំនឹងក្មេងទៅ ក៏រៀ
រៀបចំអីក៏ខ្ចប់រុងអាចាប៉ាពីចាប៉ាខ្ញុំនឹងកូនស្រីថ្មីទៀតលួស ដោយហេតុ
ថ្នាំនឹងហើយបានខ្ញុំជាបាត់ពុំឃើញមក" ទើបនាងរំពឹងគិតថា ដោយហេតុ

តែសោកីក្លែស្មោះស្ម័គ្រនឹងកូនក្រមុំគេរាល់តើ ចាន់ជាចាត់លែងយើញមកពុកគួនខានខឿត ហាំនឹងអួតខ្លួនថាចិត្តស្មោះត្រង់ តើគួរផ្សឿខុកចិត្តនឹងសំដីប្រុសដូចម្តេចបាន បើល្ហាល្ហាមើលតែសត្វមេអំបៅដូចេះ គួរឲ្យខ្ចើមមុខក្នុង ។

ឧកញាខានគិតរៃបណា ក៏គង់តែនឹកឃើញសារដែលប្តីថាខ្សែសង្វាដែលសោកីក្លែតែងចិត្តជាងនាង ទើបកើតសេចក្តីច្រណែនចង់យើញស្តីសង្គ្រាតើជាយ៉ាងណាទៅ រួចបង់ឲ្យសោកីក្លែចាត់ខ្លួនទីក្រុងទៅដោយអំណាចនាងស្អប់ ។

មួយសន្ទុះគ្រាយមក ក្មួយប្រុសមួយទៀតថា "យីអើសោកីក្លែនឹងចិត្តពីរឿងអ្វីបានជាដល់ម្ល៉ះអេះ" នាងក៏ឆ្ងល់អស់អង្គុយចាំស្តាប់ស្រែកនាមមួយរំពេច ដោយទឹកយើញថា សោកីក្លែប្រហែលជាឈឺចិត្តព្រោះនាងមិនរមែលមុខទេដឹងចាន់ជាទៅសម្លាប់ខ្លួន ខ្លួននាងនុសតិតា គួរឲ្យអាណិតដល់សោកីក្លែណោះស់ណា អនិច្ចាអើយ សោកីក្លែស្ងួលបង់ដីវិតស្ងួលបង់ប្តីដែលប្តីថាខ្សែសង្វាព្រោះសោកស្តាយដល់ខ្លួននាងដោយពិត ។

តែសោកីក្លែស្រឡាញ់នាងមែនទេ តែដែលចាន់ជាទៅដណ្តឹងកូនស្រីខ្សែសង្វាព្រោះតុតសង្ឃឹម លុះចាន់យើញមុខនាងវិញក៏ដឹងខ្លួនថា គ្មានន័ណាធ្វើខ្លួនឲ្យសប្បាយចាន់ខ្លះក្រៅពីរូបនាង ។ តែនាងមានរង្គើងកាត

ដល់សេចក្តីតើនតិតរបស់នាងឡើងថា ណា ។ ក៏នាងស្ងាប់ជាតទៅហើយ
ពោះជារស់នៅក៏មិនជាការអ្វី គ្មានជាកំពង់ដល់នាងបន្តិចបន្តួចសោះ នាង
ក៏ណែនតិតទៀត ។

នាងវិលត្រឡប់មកជាប់ការងើ តែចិត្តនៅខ្ទើរនៅចាំមើលផ្លូវអាចារ្យ
ត្រឡប់មកវិញ ។

ចំណែកអាចារ្យ ទើបដឹងខ្លួនតាំងស្តីបន្ទូលសួរដុំណឹងសោកីក្តី
តប់ផ្លូវ តែគ្មានឧណាដឹងដើមចើសោះ មានតែអ្នកជាក់ស្តីក្នុងមាក់ដឹងថា
សោកីក្តីបានដើរតេសតះដម្រែនៅតំពង់ទឹក នាវេលាម៉ោង ១២ យប់
កន្លងណះដែលអ្នកជាក់ស្តីក្នុងវិលត្រឡប់មកផ្ទះអាត្មាវិញ ព្រោះមេឃមិន
ស្រួលហើយលើមបន្តិច ។ ផងិ អ្នកចាំងពីរកំពុងលប់ចិត្តដើរដម្រែនៅឯមាត់
ទន្លេ ទើបថាសោកីក្តីច្បាស់ជាបានទៅជាពំណីក្តាមបង្គងទៅហើយ ។

ដល់មាត់តំពង់ អាចារ្យប្រទះឃើញឈាមតកជាប់លើថ្នល់លើ
ស្មៅហូតដល់ទឹក ទើបដើរសេចក្តីថ្មាប់ចិត្តថា ចិរឃើញខ្លាឈាម
តកជាប់ច្រើនត្រលែតថ្ងៃនេះ ខ្លាំងតែហួសព្រោះត្រូវក្តៀងលាង ហើយ
ជាប់នៅតុដ្ឋ ស្មៅគឺមានមនុស្សដួលត្រង់នេះ ខំប្រឹងរៃបង្គងដើរទៅឆ្ងាំង
វិញ ព្រោះអស់កំឡាំងខ្លាំងណាស់ ហើយរមៀលស្តិចដៃចូលក្នុងស្មៅ
ពុកសំណាមឈាមឲ្យដឹងជាប់នៅនោះ ដែលទឹកក្តៀងជ្រាបចូលមិនដល់
ហ៊ានមើលនោះមានកូនកន្ទែងតូចមួយ ល្មមរយីងយកមកពិនិត្យមើល

តែជារបស់នរណា អាចារ្យរើសយកមកមើលឃើញមានអក្សរប៉ាត់ជា
អក្សរ "ស" ទើ "ប" ឆ្លាស់គ្នាដោយសេចក្តីឆ្ងល់ក្តួលក្តួច តើជាដៃនារីដែល
ចាក់ឲ្យគួតំពេញ។ តែអាចារ្យគ្មានត្រឹងសំគាល់ក៏ហុចឲ្យទៅថីខ្មែលស្ងួស
ខ្លួលជាតទៅមើលហើយ ក៏ស្រែកទើតក្តែតតក់ៗ អាចារ្យសួរថា

"ថីចំណាំបានជារបស់អ្នកណាដែរឬ? ដូចម្តេចបានជាឃើញកូន
តនៃឯងនេះហើយយំ? ប្រាប់ឲ្យខ្ញុំបានដឹងផង" ។

បានខ្ញុំសំគាល់បាន . . . ថីខ្មែលស្ងួសអួលដើមកនិយាយស្ទើរមិនរួច
ឈប់ស្ទើមមួយស្រែបាននិយាយតទៅទៀត: ខ្ញុំចាំបាន កូនតនៃឯង
នេះកូនរបស់ខ្ញុំវាបានចាក់ឲ្យសោភ័ក្តខុនជារបស់បញ្ចាំចិត្ត។ តទៅឃើញ
តែតនៃឯង ឯរួមទុស្សប្តាត់ទៅឯណាទៅ នុពុទ្ធោតមួយអើយ សោភ័ក្ត...
សោភ័ក្តអូនម្តេចមកបាតបោលយើងទៅស្រែឡះចាំងស្រែសង្ហូរច្រះ មិន
តាស្ងួរដល់យើងកល់គ្នាដើលទេវាឯក្រៃយសោះ កូនមាសទុកៗ ស្មានជាបាន
ពឹងកូនដល់ទុកបាស់ជាទៅ តទៅទុកមុខទ្វេងចិត្តឥតអំពើ ។

ថីខ្មែលស្ងួសយំខ្សឹកខ្លួលដូចកូនក្មេង ដោយស្រឡាញ់សោភ័ក្ត
ខ្លាំងណាស់ទាំងតាចារ្យលើងរលោងចំតែក្តៃ ប្រាំងសេចក្តីខុនក្តៅចេស់
ថីខ្មែលស្ងួសពុំបាន ចំណែកតាចារ្យក៏តាស្ងួរសោភ័ក្តដ៏លើសទៅហើយ
តែទំនាងស្មាតើមើលតិនភាគ្នាបត្តិហេតុទៅទៀត: ចុងបំផុតមុខតាចារ្យ
ក៏ពីតទៅថ្មីថ្ម ទំហាយប្រាប់ថីខ្មែលស្ងួសថា

ចើតាមខ្ញុំសង្កេត ខ្ញុំយល់ឃើញថា សោកគ្រែមិនដែលទៅណាសោះ
ឆាត់ខ្លួនទេ ព្រោះមានស្នាមជើងពីរគូរៀបលើស្មៅដូចជាយើញស្រាប់
ឯស្នាមជើងពីរគូនោះហូតឆ្ងាយពីគ្នាចំនួនពីរដំហាន តើថាមាន
មនុស្សពីរនាក់ ឬមានសែងសោកគ្រែពីកន្លែងមួយទៅមួយទៀតទេ
ឯត្រង់ជិតរបស់សោកគ្រែនោះខ្ញុំមិនហ៊ានជាន់ថានៅឆង់នៅឡើយ ឬ
សាបសូន្យទៅហើយ យើងគួរស៊ើបសួរដំណឹងតទៅទៀត តែពេល
នេះតាន់តែថ្ងៃណាស់ហើយ។ មេឃក៏ពុំស្រួលផង ល្មមយើងទៅផ្ទះសិន
ចាំល្ងាចនឹងស៊ើបសួរតទៅទៀត ។

អ្នកទាំងពីរក៏បែកគ្នាទៅ។ ដោយមានចិត្តត្រេកអរបន្តិច ថ្ងៃស្អែក
នាំសេចក្តីនោះយកទៅផ្សាយប្រាប់ត្រកូលរបស់ខ្លួន នឹងសំបុត្រសោកគ្រែ
ហុចឲ្យបុត្រសំឡាញ់។ ក៏ទន្ទឹងរង់ចាំម្ចាស់ស្មោតពុំទន់ឯង ក៏យំសោកជា
ខ្លែន នាងខ្ជាក់សោកគ្រែដោតកាត់ក្បាលដូច្នេះ

"ឧបាសោកគ្រែអើយ បងឯងតាន់ពុំឃើញមកលេងចំនួនមួយភាគទៀត
ហើយ ប្អូនស្មានជាបងវង្វេងរៀបចំរបស់សេចក្តីសុខរបស់យើងតទៅថ្ងៃមុខ
ប្អូនតែងតែនឹកដល់បងពុំដែលដាច់ ទំដេរចាក់ពុំចេះនៀមណាយ ព្រោះ
យល់ឃើញថាយើងនឹងបានសប្បាយក្នុងគ្រាលមិនយូរប៉ុន្មាន មិនដឹងជា
បងមកបានចោលប្អូនទៅដូច្នេះសោះ តួឲ្យអាល្អះអាល័យអស់ម៉ុះទេ

ក្លូតខ្សែដែលខ្ញុំបានឲ្យទៅឥឡូវលែងត្រឡប់មកដល់ដៃខ្ញុំវិញទៀត ឬជាសំណាងរបស់ខ្ញុំមិនត្រូវបានបង្អែសោភ័ក្ត្រជាប្តី . . . ”

រួចនេនខ្ទីះឡើងឡបក្លួតក្តន់ណាទុកដេរលើកាអ៊ី ថើខ្សែលួសព្រមចាំងកាយាតិតភ័យ ស្ទុះទៅថ្នាក់ថ្នមអ្នកនិយាយលួងលោមដោយពាក្យពីរោះហើយចប់ចិត្ត . សុទ្ធាថានឹងរកសោភ័ក្ត្រមកសងឲ្យនាងវិញ ទើបនាងនឹងមុខឡើងត់ចូលទៅគង់បន្តប់ ជណ្តើយឲ្យខ្ញុំក្តាំញ៉ាតាមចិត្តដល់ហួសកំណត់ហើយ បាននាងសំបុត្រសោភ័ក្ត្រមើល, នាងមើលចណ្តើរយើងចណ្តើរ នាងរៀបចប់ពីកាលដែលបានជួបគ្នាពីមុនៗមក ដល់ចប់សេចក្តីក្នុងសំបុត្រនាងក៏រំពឹងគិតឃើញថា សោភ័ក្ត្រព្រាត់ប្តាសចាកញាតិសន្តានបានជាខ្លួនខ្ញុំឯណាសង់អត់ត្រាំរស់នៅតុំកើត បានស្ងួលះបង់ដីវិត ឬលះបង់នាងចោល តែនាងមកគិតឃើញថា បុរុមនុមិនកើតខ្លួនខ្លះអ្វីបានជាសប្បាយសាសង់ជាមួយនាង ទើបនាងកើតសង្សយត្រែងមានហេតុអ្វីផ្សេងពីនោះទៀត ។

ធម្មតាអ្នកកើតខ្លួនត្រែងអ្នកវៃតែងតែជញ្ជឹងគិតរកដើមហេតុសេចក្តីក្នុងនោះចេញតែឃើញ ទើរកេនជាស្តួងនឹងនាប់យល់ការទាំងនោះបានច្បាស់ជាងប្រុសឆ្ងាយណាស់ ក៏ឯហេតុប្រាកដដែលទាំងឲ្យសោភ័ក្ត្រសំឡាប់ខ្លួននោះក៏ចិត្តកំបាំងដល់ប្តីរបស់នាងដែរ នាងដឹងជាក់ថាសោភ័ក្ត្រមានចាប់ចិត្តនឹងនាងឯណាមួយហើយ តែមិនសម្រែងជូនសេចក្តី

ប្រាថ្នាព្រោះខ្លួនក្រ ទើបចៃមកកេងនាងវិញ, ពីមាទិត្យមុនគោះបង្ហាស់
ជាមានជួបនឹងគេដើមហើយ។ មានក្តីសង្ឃឹមថាបានជាស្ងួលបង់ជំងឺ ។
ចុះតែប្រុសអើយប្រុសចិត្តមិនឆ្លើយទេតើ ឯងស្មានជាគេស្មោះស្ម័គ្រដោយ
ស្មូតត្រង់ មិនដឹងគេមកជួកដើម្បីឲ្យស្លៀកខ្លួនប៉ុណ្ណោះសោះ ពុំគួរ
ហ៊ានឲ្យឯងខ្លួចចិត្តខ្លួចគំនិតអស់ ខុសោកក្រែអើយ ខ្ញុំស្មានជាបងចិត្តស្មោះ
ឆ្លើយ មិនដឹងជាមានគេឯទៀតទាក់ចិត្តបងសោះ ។ ផ្កាកំរើងដែលសោកក្តីបានឲ្យតាក់ថ្លៃប្លួលធ្នាក់គ្មានទីបេក្រៅពីនេះទេ តែដោយនាងគេញាចិត្តនឹងសោកក្តីក៏មិនបានជាគិត ។

នាងនឹកខ្មាញ់កង់ចិត្តឥតឧបមា ស្ទុះឡើងទៅបោចគើបរបស់ដែលសោកក្តីបានឲ្យនាងយកទៅចោលអស់ . រួចបញ្ជាទៅប្អូនពុតម្តាយថ្លែងសេចក្តីប្រាប់ដោយក្តៅចិត្តថា

" បើជាបាវគេសោកក្តីឃើញ ឲ្យប្រាប់គាត់ផង កុំឲ្យគាត់មកប្លួបពុទនឹងខ្ញុំទៀត ខ្ញុំលែងរវល់ហើយ " ។

រួចនាងវិលមកបន្ទប់ ប្រាសលើគ្រែយំសោកជាច្រើន ។ នាងនឹងនឹកសោកក្តីឥតគណនា ហើយគ្មានចំតិតគួរយូរ នាងស្អប់សោកក្តីឥតគណនា ហើយគ្មានចាំតិតគួរយូរ នាងស្អប់សោកក្តីមួយរំពេច តើស្អប់លែងបានរំលើមុខទៀត ។

វគ្គទី ១១

កណ្ដាលបត្តុម្ភ

កណ្ដាលបត្តុម្ភមួយមានឧកញ៉ាក់ជ័រញ ទំនក់ការងឿសនឹងខាង បង
ប្អូនមានមីងណុជនេត្រនារីមកប្រជុំគ្នាតតិបួការផ្សេង។ ការសន្ទនានោះ
ពាក់ព័ន្ធដល់អាចារ្យដែលអ្នកចាំងនោះត្រូវរៀនយើញត្រចំគ្នា ណុជ
នេត្រនារីសាស័ព្ទអំពីគុណសម្បត្តិគ្រូបេះនាង ដោយពាក្យសរសើរ
យ៉ាងសមសួនធ្វើឲ្យអ្នកចាំងនោះបន់ស្ដាលអាចារ្យសន្ធឹតែខ្លាំងឡើង ខ្លះ
ក៏សន្ធិដានរូបអាចារ្យយ៉ាងនេះយ៉ាងនោះតាមមមោគតិរៀងៗខ្លួន ។

ប្អូនក៏អ្នកអស់នោះមានតុកាសន៍ងសង្កេតបាន ព្រោះអាចារ្យចេក
ចេញទ្វារទៅឈប់មុខផ្ទះណុជនេត្រនារី ហើយចុះដើរចូលទៅ ដល់យើញ
មានក្មេរៀនច្រើនពេញបន្ទប់រួលត្រឡប់មកក្រៅ តែត្រូវម្ដាយនាងហៅឲ្យចូល
ទៅចូប ទើបណុជនេត្រផ្ដើមសេចក្ដីពាក់ព័ន្ធរវាងអាចារ្យទំនងបងប្អូនមានមីង
របេះនាង អ្នកចាំងនោះលាន់មាត់សរសើរត្រចំគ្នា ព្រោះអាចារ្យជា
មនុស្សមានរបៀបរៀបរយសមរម្យណាស់ ។

នៅយូរមួយសន្ទុះអាចារ្យក៏ហៅណុជនេត្រ

"ប្អូនរៀបខ្លួនទៅយកឱ្យលំអាសាស"

ឃានីញញឹមរួលក្បួលទៅកន្លង ផ្លាស់ភេតាវប្រលាបនឹងប្អូនមាមីដេញទៅលេងជាមួយគាថាវ្យ ។ ក៏មើតរថយន្តទៅឈប់នៅមាត់ទន្លេ ស៊ប់ឡើងមើលទូកនាក់មើលខ្លាចមានស្មៅប្រក់ព្រៃពីលើដោយ ។

ឮសូរសែកចោតលើច្រាំងឆាវ្យគាំងមើលទៅឆ្ងាយមើលសត្វទ្វេងហើរទ្វៀលឆ្លាត់ឯអាកាសស៊ប់ឡើងមើលត្រី ខ្លះទៀងឆាបរាប់ចំណាស្មើនឹងផ្ទាទឹក មើលពពាសោត់មួយៗ មើលទូកបើកក្តោងឯនាយឯណោះ ឆាល់តែក្តុចតិតដល់ណុជទេត្រវែលអង្គុយជិត ចំណែកនាងកាលបើឃ្លាត់តែដាក់ចំរោលសូសាត្តិកាយ ក៏ព្រឺចិត្តញញឹមក្រោយទុបដៃបួលគ្នា ដល់អាថាវ្យនិយាយថា

"ប្អូនស្តាប់សំពួរលក ហាក់ដូចជាសូរមនុស្សថ្ងូរ តួខ្សែសង្វើរកន្ទិញតន្ទ្រីម៉ែះ នៅតណ្តាលជ្រោតទន្លេ ឆ្ងីតសូន្យឈឹងនេះ មិនដឹងជាទូកនាក់នឹងអ្នកដោយសារចំនួនប៉ុន្មានទេនៅទើរលើនោះ ។

ណុជទេត្រតក់ស្លុតចិត្តមួយរំពេច ទឹកមុខស្រពោនស្រពាន់មិនស្រស់ ព្រោះនឹងដល់សាក៏ត្រូវដៃលក្នុងទូកឯទន្លេឆាលតាប៉ុន្មានថ្ងៃនោះមិនដឹងជាគេឃើញហើយឬនៅ តែនាងមិនហ៊ានសួរអាថាវ្យព្រោះខ្លាចរឿង តែមិនដឹងគេនឿងពីរឿងអ្វី ដេះតែមានសេចក្តីសង្ស័យសង្ស័យមិនដាច់ នាងទំនងសួរតើថ្លៃថែមដូចវាម៉ាសួរគាថាវ្យថា:

"បង ចុះគាត់ដែលលង់ទឹកនោះ ហេតុដូចម្តេចវិញ?" ។

"នុជ្ជនបង់ដឹងដែរឬអ្វី? បងស្មានណាប្អូនមិនសូវឆ្លៀត ឲ្យនាងមិនយោងច្បាប់ ។

"ទេបង ខ្ញុំសួរចុះដឹងតើ វាគ្មានការអ្វីទេ ព្រោះដូចជាគាណិតគ្នាដែរ គ្នាកំពុងតែម៉ែវគឺ អង្គុយយកខ្មោចមកចោលទៅស្រែនេះ" ។

"អាណិតវាធ្វើអ្វី អាមនុស្សសំឡាប់ខ្លួនមិនគាប់ប្រសើរទេ មិនគួរនឹងទុកនាងផង ឬប្អូនឯងលង់ឃើញដូចម្តេច?" ។

"ចាស ខ្ញុំឃើញដូចបងដែរ តែគាត់ស្ទាប់ឮតែទៅហើយ?" ។

សំឡេងនាងចេញភ្ញាក់ខ្លួន ទើបនាងឈប់លែងនិយាយទៅទៀត ត្រឹតមើលមាឃមើលអាចម៍ផ្កាយសេចក្តីគិតនោះបង់ ។ មួយសន្ទុះក្រោយមកនាងក្តៀងសួរអាចារ្យឡើងថា

"បងចង់ទៅលេងខ្លាចដែរឬអ្វី?" ។

"បងមិនចេះហែលទេប្អូន បងខ្លាចលង់ក្លាយទៅ ខានឃើញមុខប្អូនទៀត" ។

"ចុះខ្ញុំសុខតែចេះហែល ស្អែកមាត់ជួលទូកតែមួយ ដល់ម៉ោង ៤ នាំគ្នាវែចប៉ាយយក ទៅញាំលើកោះខ្លាច បងអញ្ជើញទៅលេងតាមួយទីឲ្យដឹងកុំខានណា នាងយកដៃអង្អែលស្មាអាចារ្យយ៉ាងថ្នមហើយបញ្ចប់សេចក្តីថាតែមិនត្រឹម ណុះនេះតែងឲ្យដឹងដឹងបងហើយ" ។

អាចារ្យយកដៃអង្អែលសក់ក្មេងនាងយ៉ាងថ្នម ហើយពោលពាក្យដ៏ពេះចាប់ចិត្តទៅកូនស្រីវិញ ៖

" ម៉ែស្ពាយណាស់ប្អូន ដោយមិនបានចំពេញអធ្យាស្រ័យថែស់ប្អូន ព្រោះស្អែកបងមានតំណែរវៀរច្រែនណាស់ រកធ្វើតដើរលេងមិនកើត ល្ងាចយប់ថ្ងៃក្រោយចុះ កុំខឹងនឹងបងអ្វី ណុងនេត្រងងឹតណា " ។

ណុងនេត្រមុខក្រញូវមន្តិច រួចអាចារ្យបើតវាយន្តចេញតែនោះវិលមកផ្ទះវិញ បរសេទ្បីមៗដន់មើលនាយអាយ លុះដល់ផ្ទះលក់តាហ្វូនៅជិតហាងជប់នាចារ្យក៏ឈប់រវល់ជាតមើលទៅកន្លែងផ្ទះនោះ ដោយសេចក្តីអាណិតអាស្រូវ ។

នៅលើតុពេញទៅដោយកែវនិងសំបកផលស្រាប៊ីយែរ: បុរសម្នាក់មុខគ្រហមដិលក្អែកខ្លឹងស្អាប់ សណ្តកដៃស្តាំលើតុ: បត់ដៃធ្វេងតើយយូរៗ ឈ្លក់ម្តងៗ ជាអាតាអ្នកស្រែវែងទាំង នោះអាប្រែឡាក់ប្រឡូសអីស់ គ្មានសល់ ពាក់កាយស្តួមស្តាំងស្តើតស្តាំងអាត្រគត់មើលវៃត្រលែង ដូចជាសាកអសុក ។

" ឋកឹ តាត់ឧដ្ឋដូចម្តេចបានជាច្រមឹងស្រាដូច្នេះ ណុងនេត្រលើកចិញ្ចើមឃួរ តាត់ថឹកតស៊ីតាដើមមកឬអ្វី ? " ។

" ទេប្អូន តាមបងសង្កេតមកឃើញថាវាជាមនុស្សត្រឹមត្រូវល្អណាស់ ពីរោះមារយាទជាអ្នកមានពូជ មិនដឹងលេងបៀរដើរលេងថ្ងៃថ្ងូរដោយផ្សារ

សោះ ហើយមិនបេះមានកុំគឿនដើរលេងទេ មិនដឹងជាហេតុដូចម្តេចបាន ជាមកប្រព្រឹត្តសុភមែបនេះ ប្រហែលជាកន្ទួលចិត្តពីរឿងអ្វីហើយមើលទៅចង់នជាដល់ម្ល៉ះ" ។

"បុះបងមានប្រសាសន៍ថាស្អាប់ទៅហើយកាលអម្បាញ់មិញ បងការខ្ចីលេងទេបើអ្នកនោះ" ។

"បងមិនបេះនិយាយការអ្វីសោះទេប្អូន ពាស្អាប់មែន តែថាឆ្កត់ឈ្មោះសំឡេងតិចតួចបន្តិចដែរទៅ ដោយប្អូនលែងទុកយើញមុខមាត់ពាទៀត, ពាបានិយាយប្រាប់បងពីថ្ងៃមុនទោះ ។ ដែលពេលយើញតែបងបានទៅសុំបងសួរខ្លួនឯងមុនខ្លីវែងទៀត តួកអ្នកតាស្តាលបានឆ្លើយប្រាប់បងថា ពាបេះតែអង្វរគេឯងឲ្យបរណ្តាយពាតាមកម្មទៅចុះ ពាមិនបង់រស់នៅទេ ដល់បងសួរពាៗប្រាប់ថាគេតទុក្ខណាស់តែពាមិនបានប្រាប់បងថាគេតទុក្ខអំពីរឿងអ្វី តែរណ្តើយចុះយើងកុំលែងអ្វី តាមតែពាទៅចុះ" ។

ណុជនេតែងាកមុខចេញខ្មៅដូចពេលមាត់ហើយ យកកូនកន្ទែងចុកចែមុះ ចួនជាអ្នកប្រមឹតខោះគ្រលេតមកយើញក៏ស្ងុតចិត្ត ដល់ថេយន្តគាចរួចហួសទៅហើយ ទឹកភ្នែកក៏ហូរស្រែងចេញមកលើមុខឆ្ងល់ សោតិត្តិតាមមុខលើដៃយំខ្សឹកខ្សួលអស់តាលដ៏យូរ ដល់ឆើតមុខទៅខ្លីវិញក៏ស្រែកហៅអ្នកបំរើឲ្យយកស្រាមួយដបមកទៀត ចាក់ស៊ុកកន្ទងតែវ ហើយសំឡឹងយើញពពុះតែងតួ សោតិត្តិតែចិត្តសើចហាហាយ

រីស៍ដេមនុស្សឆ្កួត នៅពេលនោះមានតេខនស្មាតាត្រៃយ សោភ័ក្ត្រ
ដាកមុខមើលយើញថាប្រុសខ្លួន ដូចជាឆើបខ្សែនគួរសម តែដើងញាំពេក
ក៏អង្គុយចុះទៅវិញ មុះញញឹមសើចហ៊ីៗ ។

"ថាអញ្ចើញតាសាស្រាមួយខែនឹងខ្ញុំ" ។

ឋានោះតែតាក្សាលហួសបើគិត ទាញកៅអីអង្គុយជិតឲ្យជម្បាន
ដល់សោភ័ក្ត្រថា :

"កូយ! កូយឯងតែណាស់សព្វថ្ងៃ តុំស្អូមានតេកប់ទេ បើឯង
ប្រព្រឹត្តស្មុគឆតនោះ តេតែតែស្អប់ខ្ពើមថែមទៀត ណ្ហើយឈប់ប្តុំណ្ហឹង
ចុះ ឯងគិតមើល បើឯងស្រែងព្រឹកស្អាត មុខជាលោកធំបណ្តេញលែង
ឲ្យធ្វើការមិនមានទេ មាជួយឯងក៏តុំបាន អម្បាញ់មិញនេះបាត់ងហោ
តូចៅកន្ទុយរួចទៅហើយ ព្រោះតែរឿងឯង ម៉េចក្មួយលួមប្តុំណឹងហើយ
ឬអ្វី?" ។

លោកមាខ្ញុំនេះ . . . ខ្លួនឯងលែងខ្លួល . . . ខ្លួលមានស្រា
មិនបានទេមានប្រាស រួចក៏សើចហ៊ីៗ តេដេញក៏ដេញទៅចុះ ខ្ញុំបាត
ឆាប់ឆឹង . . . ឆឹងដឹកហើយជយោស្រាបីយែរ ។

ខ្លួនសោភ័ក្ត្រខ្ទេចុះខ្សើងដួលដេកលើតុទៀត មាត់និយាយ
ប៉ាច់ប៉ាច់តែមិនឃានសេចក្តីថាអ្វី ថ្ងៃនោះសេចក្តីគ្រោងខ្សើងដកដង្ហើមធំដោយ
សេចក្តីមេត្តា តែតាក្សាលម្តងទៀតទើបចេញពីផ្ទះទៅ ដល់ផ្ទះហើយ

នៅតែឆ្ងាងមើលមិនឆ្ងៃត ដូចជាមិនអស់ចិត្តសោះ ក្រោយទ្រង់ស
ទើបនិយាយចេញមកថា

"នុះទេវតាអើយ! ខ្ញុំពាល់ជើតតែហ៊ើយ មិនគួរសោះមនុស្សប្រែប
ក្រយនេះមកផ្តួតស្រាដូច្នេះ ធ្វើម្តេចកម្មវាងឯងនឹកថាឲ្យវាមានវាបាន. ចុះដឹងទួ
ក៏មុំឲ្យវា អត់ឃ្លានយ៉ាងនេះមានតែឲ្យទៅនេទៅ ពុតយូរវាក្រែនវាត្រា
ដ៏ចឹងតើបានជាមីនាងវាមិនឲ្យចេញឈ្មោះរសាក់ក្តីទេ" រួចគាត់ដក
ដង្ហើមយ៉ាងវែងដើរចេញទៅ ។

ចំណែកសោភ័ក្ត្រ កាលបើចំហាយសុកក្តៅពេញខ្លួនហើយឯងនឹក
មុខនឹងខ្លួនដែរតើយលើដៃម្ខាង ហោលខ្លួនចុះឡើងមួយស្របក់បានដួល
ចុះ ដេកលក់ដូចមនុស្សស្លាប់លែងដឹងខ្លួន ។

យប់នោះឯងពេលទៀងៗ សាត់មកចាំងព្រះបន្ទូរដ៏ផ្លឹត តើតឯងឹត
ត្រលាមិលមើលអ្វីពុំច្បាស់ នាំឲ្យអផ្សុកក្នុងចិត្តពន់ពេក សោភ័ក្ត្រ
សង្វេគដុល់រូបខ្លួនអនេកអនន្ត ដើយមុខមើលបន្ទូរមណ្ឌលដែលឃើញ
ព្រលាឯតសង្វេគដល់ហាន:បេសខ្លួន រួចតិតដល់សេចក្តីកន្ត្រើងសេដ
កំណាញ់ដែលខ្លួនបានមើលកាលនៅរៀនអក្សរនៅឡើយ ទើបតិតឃើញ
ថា តាគ្នាអញ្ជានេះកំដូចមាណពទេនិមិត្ត ដេកកន្ទុកកន្ទេញចង់បានព្រះ
បន្ទូរយកមកធ្វើជាគន់ៗនេះនោះឯង សមដូចសំដីសេដ្ឋីកំណាញ់ដែល
ថ្លានមន្ទីសដល់ទៅមាណពនោះថា: (មានត)

រឿងសិង្ហបាដិអ្នកជើរសមុទ្រ

នាដែសាំសាងក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិត លើត្បូង, កាលក្នុងពេលព្រះចៅហារុន - អាល់ - ក៏ជិត ដែលខ្ញុំម្ចាស់ទើបនឹងពណិនាំមកនេះ មានបុរសកំសត់ម្នាក់ឈ្មោះហិន្ទូបាដ ជាអ្នកស៊ីឈ្នួលរែកទូលខ្លៅក្នុងក្រុងបាគដាឌ ។ ថ្ងៃមួយ បុរសនោះរែកតុដ៏ធ្ងន់ ពីបុងក្រុងម្ខាងទៅកុងក្រុងម្ខាង, ពេលនោះ ក្តៅខ្លាំងផងចាំងថ្ងៃក៏ទៅរែងឆ្ងាយទៀតទៀត ហិន្ទូបាដអស់កំលាំងណាស់ ទើបដាក់អង្រែកហើយឈប់សម្រាកស្រាបញ្ចើមថ្នល់ ប្រហែតនឹងផ្ទះធំជិតស្កុកស្កម្មជាច្រើនខ្សាច់ត្រជាក់បន្តិចតិចៗ ។

កំពុងតែគិតក្រអូបផ្សែង ។ ស្រាប់តែឮមកតាមបង្អួចផ្ទះនោះ ជុំក្រអូបឈ្ងុយឈ្ងប់ ហើយបុរសនោះបានឮសូរស័ព្ទតូរ្យតន្ត្រីច្រៀងហឹងអឺងគង ថែមទាំងមានសំឡេងសត្វជីរែងជីរាជ ឧទ្ធឹសត្វឯទៀតៗ ដែលនៅក្នុងក្រុងបាគដាទ យំតែក្ញៀវក្ញាវតាមផង, សូរស័ព្ទតូរ្យតន្ត្រីនឹងកំពុង

សាច់ការនឹងបៀន ជាហេតុនាំឲ្យចុះសោនៅដើមថា គេកំពុងដប់លៀងគ្នា ដោយគាជនាហារនៅក្នុងផ្ទះនោះឯង ។ ហិនទូបាជបន្តិចស្គាល់ម្ចាស់ផ្ទះនោះ ណាស់ ក៏ចូលទៅរួមទុក្ខប្រាប់រឿង រួចលាស្តេចពាក់ស្អកចាកហើយឈរគ្រែមចាំនៅមុខទ្វារ ។ ពួកមនុស្សបម្រើធ្វើយគបមកវិញដោយពាក្យចំអកថា "ឃើ! អ្នកនៅក្នុងគ្រែងបានជាខ្ជាខ្ជេ ម្តេចក៏មិនស្គាល់លោកមហាសេដ្ឋី សិទ្ធូប៉ាវ? លោកនេះ មានឈ្មោះល្បីល្បាញយ៉ាងក្លៀវក្លាខាងការធ្វើដំណើរតាមសមុទ្រ" ហិនទូបាជ លុះបានដឹងជាឆ្គងប្លាស់ជាផ្ទះរបស់មហាសេដ្ឋី សិទ្ធូបាជដូច្នោះហើយ ក៏គាំងមានសេចក្តីថ្លែងណែនថ្ងាស ត្រែះខ្លួនឯងជាអ្នកក្រែកំលុកបាកថោកទាប ទឹកសព្វៗទៅមានសេចក្តីខ្មាសគួចបំភ្លេចពន់ពេក ទើបស្រែងនិយាយពេញទំហឹងថា: "ឧត្រែះកូនស្រីថ្លែអើយ! ម្តេចឡើយក៏មិនខតមើលឲ្យច្បាស់ តើខ្ញុំនឹងលោកសេដ្ឋីសិទ្ធូបាជ មានវាសនាខុសគ្នាយ៉ាងណាទៅ, កាលតែថ្ងៃខ្ញុំទិញប្រឹងដែរធ្វើការរកស៊ីឈឺចាប់ពេញអស់ទាំងខ្លួន ពិញ្ចឹមជីវិតខ្ញុំតែគ្រួសារបានដោយត្រងាងត្រជួស ស្ទើរតែមិនបានពេញលេញត្រប់គ្រាន់ផង ហើយបរិភោគតែត្រឹមនំប៉័ងដែលគេមិនត្រូវការ, ចំណែកលោកសិទ្ធូបាជវិញ ចាយវាយស៊ីដឹងសប្បាយពេញបន្ទុកតាមអំពើចិត្ត ប៉ុះគេបានធ្វើអីពើយ៉ាងណាខ្លះ បានជាមានវាសនាថ្ងៃថ្លាខ្ពង់ខ្ពស់ដល់ម្ល៉ះ? តែនឹងខ្ញុំនេះ ត្រែះហេតុអ្វីបានជាក្រែកក្រែថោកទាបយែបនេះ?" តាលពោល

ពាក្យថ្លូវប្លេះបប៉ូហើយ, បុរសនោះ ក៏តាំងខន្ធ្លីដ៏ធ្ងៃក៏រីយោងពាក់ផ្លូវជា
មនុស្សដែលមានទុក្ខភ្ញាំង ហើយគ្មានសេចក្តីខ្មីឃ្មាងសោះ ។

ពេលនោះ គាប់ចួនជាលោកសិទ្ធត្ថជាង កំពុងតែឈរលាំហើយខ្លួន
ខៅក្បែរចង្ក្រង ជាន់ឮបុរសនោះពោលនូវពាក្យប្រែកចរដោយសេចក្តីតូច
ចិត្តដូច្នោះ ក៏ប្រែបម្រែម្នាក់ឲ្យទៅហៅហិន្ទុជាង ឲ្យចូលមកចួចប្រែទល់
អុខនឹងលោក ។ បុរសស៊ីឈ្នួលកំពុងតែតត្រួយឡើង។ ស្រាប់តែ
ឃើញបម្រែម្នាក់ដើរចេញពីផ្ទះ តម្រង់មករកខ្លួន ចាប់ចាញ់ដៃហើយ
និយាយថា: "ដើរតាមខ្ញុំមក លោកសេដ្ឋីជាចៅហ្វាយយើង ត្រូវការ
និយាយនឹងអ្នកឯងបន្តិច" ។

ហិន្ទុជាង មានសេចក្តីរឿងទ្រូលនឹងការរាប់អានរបស់សេដ្ឋីណាស៎
ហើយមានសេចក្តីសង្ស័យថា "ប្រហែលជាសេដ្ឋីហៅខ្លួនទៅ ដើម្បី
នឹងនិយាយផ្ទាញ់ផ្ទាល់ទេដឹង ទើបនិយាយដោះដៃអង្វរតាបម្រែនោះថា
ខ្លួនហេីលអម្រែកទុកនៅក្បែរថ្នល់ឯណោះ នឹងទៅជាមួយពុំបានទេ, តែ
អ្នកបម្រែនិយាយអះអាងថានឹងខ្លួលថែរក្សាមើលឲ្យ ហើយបង្ខំឲ្យបុរស
នោះចូលទៅ ។

ចំរើនោះដឹកដៃបុរសអ្នកស៊ីឈ្នួលចូលទៅក្នុងបន្ទប់មួយធំ ដែល
មានមនុស្សច្រើនអង្គុយជុំវិញតុ ១ ហើយលើតុនោះរៀបជាក់សុទ្ធសឹង
តែម្ហូបយ៉ាងត្រសាល ។ ឃើញមនុស្សជាន់ខ្ពស់ម្នាក់អង្គុយត្រង់កន្លែង

ជាកត្តិយស មានឫកពាថ្លៃថ្នូរ រូបឆោមទ្រនំគ្រប់ចេសិមរមៀមានពុកមាត់
សរសៃ គួរឲ្យគេគោរពលោតក្រែង ។ ដោយពីខាងក្រោយខ្នងលោកមាន
ភាវនាទឹងមនុស្សប្រមើមាច្រើន ឈរត្រៀបត្រាដោយបំរុងខ្លួនទឹងបម្រើ
មនុស្សជាន់ខ្ពស់នេះ គឺលោកសិន្ធុបាដ ។ ប៉ុន្តែហិន្ធុបាដលើកដៃ
គំនាប់ញញឹញញែរ ដោយឃើញមនុស្សច្រើនដេរដាសភាសាគេញទឹង
គោដនាហារដ៏វិសេសថ្លៃថ្នូ; លោកសិន្ធុបាដ រៀបចំឲ្យហិន្ធុបាដអង្គុយ
ខាងស្តាំ ហើយចាត់ចែងឲ្យបរិភោគដោយដៃឯងយកស្រាទំពាំងផ្លែរហាំង
មានតុដាវសម្រាកចាក់ឲ្យផឹក ។

លុះដល់បរិភោគរួចស្រេចហើយ ទើបលោកសិន្ធុបាដចាប់ផ្តើមសួរ
ឈ្មោះ ទឹងបរិវារកុម្ភបរិវាហិន្ធុបាដ។ ទ្រើយដំណឹងសព្វគ្រប់តាមពាក្យដែលសួរ; លោកសិន្ធុបាដសួរគេទៅទៀតថា: "ខ្ញុំចង់ដឹងណាស់ ពាលដែលអ្នកឈប់សម្រាកក្បែរចំពោះមុខលុះនោះតើអ្នកគោលការណ៍ដូចម្តេចខ្លះ" ។

កាលបានឮពាក្យសួរដេញដោលដូច្នោះហើយ ហិន្ធុបាដក៏តិតតិយញ៉ែរខ្នងតាំងមុខត្រង់ ទំហាយទ្រើយដំណឹងដោយពាក្យអង្វរថា: "នុលោកម្ចាស់ថ្លៃខ្ញុំអើយ! ដោយខ្ញុំព្រះបាទខ្ញុំឃើញហតំពន់ពេក ទើបមាំមាត់ខ្ញុំព្រះបាទឲ្យក្លាយចេញទូលពាក្យអសប្បុរសដូច្នោះឯង, សូមព្រះគុណម្ចាស់ មេត្តាអត់ទោសប្រោសប្រណីឲ្យផង" ។ រសដ្ឋាទ្រើយថា: "នែបុរសកំសត់ ចូរអ្នកឯងកុំស្ញែងឡើយ យើងនឹងចាប់ទោសអ្នកដំណើរកើរឿង

ហេតុអ្នកឯង ដោយឥតបើគិតដូច្នោះទេឡើយ, យើងមិនបន្ទុះបង្អាប់អ្នកឯង
ទេ ប៉ុន្តែអាណិតអ្នកឯងណាស់ ប៉ុន្តែយើងត្រូវតែតាញអ្នកឯងចេញ
អំពីសេចក្តីគ្នែច្រឡំ ដែលអ្នកឯងហាក់ដូចជាមានចំពោះមកលើខ្លួនយើង
អ្នកឯងប្រហែលជាស្មានថា ខ្ញុំដែលមានតែងសម្លៀកបាំងអម្បាលម៉ាន
នេះ ដោយឥតបើមានទំនៀមប្រពៃណីយ៉ាងនេះ ព្រួយនឹងទៅតស៊ូធ្វើការអ្វីសោះ,
អ្នកកុំបារម្ភឲ្យសោះឡើយ ខ្ញុំបានទៅធ្វើការតស៊ូដោយកំឡាំងនឹងដៃច្បាស់
នឿយព្រួយលំបាកជាយូរខ្លាំណាស់ ។ ពិតច្បាស់ដូមែន សូមអស់លោក
ជ្រាបចុះ ការដែលខ្ញុំកាន់តាប់តាំងអម្បាលម៉ាន ស៊ូតែធំហើយលំបាក
យ៉ាងសំបើមណាស់, ទោះបីជនឯណាដែលក្លៀវក្លាយ៉ាងចំណាន ក៏គង់
តែចុញ្ច្រាន់ព្រួញពន្លឹងការធ្ងន់សមុទ្រទៅរកផលប្រយោជន៍នោះដែរ, ខ្ញុំ
បានប្រទះគ្រោះថ្នាក់ដ៏ធំអស្ចារ្យដែលខ្ញុំគួរអស់ចិត្ត ក្នុងគ្រាដែលខ្ញុំបាន
ធ្វើសមុទ្រអស់ពេល ៧ ឆ្នាំ ។ ដោយហេតុនេះជាមង្គលជោគជ័យល្អ
ខ្ញុំនឹងអធិប្បាយរឿងនេះជូនអស់លោកស្តាប់, ប្រហែលជាអស់លោកមិន
ធុញ្ច្រាន់នឹងស្តាប់ទេមើលទៅ ។

ជំណើរទី ១ របស់សិន្ទូបាដអ្នកធ្វើសមុទ្រ

កាលដែលមានតាបិតាខ្ញុំនៅរស់ គាត់បានតុកកូនតូចមកតាម
ឲ្យខ្ញុំជារឿន ។ ដោយខ្ញុំនៅក្មេង ខ្ញុំប្រឹងប្រាស់តាមយកចិត្តឲ្យសម្តីគ្នា
នោះ តាមអំណាចបញ្ញាតិ្តពាលត្រឹមផ្តេសផ្តាស រកកល់នឹងលេង

ដ៏ឥតអស់ ។ តែយូរបន្តិចមក ខ្ញុំក៏ចាប់ស្មារតីឡើងដឹងថា កែវមកិត បើយើងមិនចេះថែរក្សាទេ ទំនិនាសអន្តរាយទៅវិញតុំខាន, ឯកិរិយាអាក្រក់ដែលខ្ញុំបានប្រព្រឹត្តតរៀងមកនោះ ជាហេតុនាំឱ្យខ្លួនតាតពេលវេលាដែលមានដម្លៃជាទីបំផុត, ខ្ញុំសំគាល់ដឹងថា សេចក្តីវេទនាធំធ្ងន់មានដល់មនុស្សក្នុងពេលចាស់ជាងនឹងក្រែក ។ ខ្ញុំបានទំនេរយើញពាក្យអ្នកប្រាជ្ញម្នាក់ឈ្មោះសាឡូម៉ុង ដំណាលទុកថា: "ស្ងួឱ្យស្លាប់ ប្រសើរជាជាងរស់នៅក្រលំបាក" ។

ដោយគិតឃើញសព្វគ្រប់ដូច្នោះហើយ ខ្ញុំតាំងរត់ប្រឹងប្រែងផ្សែផ្សំទុកឱ្យសម្បត្តិដែលនៅសល់ ឃុតនៅលក់ឡា ដោយឯណាល ផ្សារហើយខ្ញុំសេពគប់នឹងពួកឈ្មួញខ្លះ ដែលអាចនឹងបំភ្លឺផ្លូវខ្ញុំបាន, ខ្ញុំបម្រុងនឹងយកលុយចាកដែលសល់ចិញ្ចឹមខ្លួន នៅធ្វើជំនួញដួញប្រែដើម្បីយកដែលប្រែយោជន៍ទៅមុខ, កាលបើខ្ញុំគិតឃើញទុកយ៉ាងនេះហើយ ខ្ញុំក៏តាំងចាប់ផ្តើមធ្វើការ ។ ខ្ញុំបុះពៅក្រុងចាស់សូរ ហើយបើកសំពៅចេញទៅជាមួយនឹងពួកឈ្មួញឯទៀតជាច្រើន, សំពៅនោះយើងបានជួលហ៊ុនស្មើភាគគ្នា ។

យើងបើកសំពៅតម្រង់ទៅប្រទេសឥណ្ឌៀបែកខាងកើត តាមឈូងសមុទ្រពែរ្ស៉ ដែលមានស្រុកតាក់ប់ទៅខាងស្តាំ មានក្រុងពែរ្ស៉ទៅខាងឆ្វេង, ចេញអំពីសមុទ្រពែរ្ស៉. យើងបើកសំពៅទៅតាមសមុទ្រឥណ្ឌៀ

ដ៏ធំធេងល្វឹងល្វើយ ។ ដើមដំបូងខ្ញុំពុលលេង តែធាប់បានស្រួលខ្សឹងខ្សែវិញ, ចាប់តាំងពីថ្ងៃនោះមក ខ្ញុំបេះតែមានសេចក្តីសុខសប្បាយជាដរាប ។ យើងបានបួលបតគាមគោះជារៀនហែ ។ តាមផ្លូវ ដើម្បីលក់ផ្លែខ្ចីញ ថ្លៃសំរើង ។ ថ្ងៃមួយយើងកំពុងតែមើលសំពៅ ស្រាប់តែសូបទ្យល់ឈឹង ហើយយើងបតសំពៅទៅកន្លែងកោះតូចមួយ ដែលទាបពេក ប្រជាត់ទឹងតែមានសភាពហាក់ដូចជាវាលស្មៅ ដោយមានព័ណ៌ខៀវស្រអាប់, នាយបតម្លួតសំពៅឲ្យជាក់ក្តោងចុះ ហើយបើកអំណាចឲ្យពួកកម្មករសំពៅឡើងទៅលេងឆាងលើនោះ ។ ខ្ញុំឡើងទៅជាមួយនឹងគេដែរ; ប៉ុន្តែកន្លងពេលដែលយើងកំពុងតែស៊ីផឹកសប្បាយ ស្រាប់តែកោះងក្រែកញ័រញ័រឡើង ។

ពួកអ្នកដែលនៅលើសំពៅ ស្រែកហៅឲ្យយើងចុះសំពៅវិញឆាប់ តែបណ្តែតបណ្តោយមុខជានឹងដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ជាំងអស់គ្នាពុំខាន; កោះនោះគឺខ្នងត្រីបាឡែន, ពួកខ្លះក៏រួសរាន់តោះឡើងសំពៅចាន់ ពួកខ្លះទៀតក៏លោតហែលក្នងសមុទ្រ ចំណែកខ្ញុំវៅដៃលើខ្នងត្រីបាឡែន, ឆាប់ដែលត្រីបាឡែនមុជទៅក្នងទឹក ខ្ញុំស្ទុះប្រញាប់ប្រញាល់ទៅឧបត្ថម្ភឈើ ។ ដែលគេយកពីសំពៅទៅសម្រាប់ដុត ។ ខ្ញុំទំហែលទៅតសំពៅ, ប៉ុន្តែតាប់ជួនជាពេលនោះមានខ្យល់ស្រួល ទើបនាយបតម្លួតសំពៅឲ្យគេបើកសំពៅចេញចាលខ្ញុំទៅខ្លួនខ្ញុំឲ្យនៅកណ្តាលសមុទ្រតែម្នាក់ឯង ។

ខ្ញុំសោកស្តាយតាមសេចក្តីវៃឆ្លាតយ៉ាងខ្លាំងណាស់ថ្ងៃ ឥតសង្ស័យថា
នឹងបានរួចអំពីសេចក្តីស្លាប់សោះ ស្រាប់តែមានសំឡេង ១ ឮបាតមនុស្សខ្ញុំ
ទៅប៉ះនឹងច្រាំងកោះ ១ ដែលមានច្រាំងខ្ពស់ពេកហើយលំបាកនឹងឡើង
ទៅដល់ខាងលើ បើប្រសិនជាគ្មានឫសឈើខ្លះ ដែលដុះឡើងសៀត
ស៊កនឹងថ្មតាមមាត់ច្រាំងនោះ ខ្ញុំប្រហែលជាឡើងទៅលើកោះនោះមិន
រួចទេ ។ ខ្ញុំអស់កំលាំងរហិតរហៃទន់ដៃទន់ជើង ដេកដួលក្តាប
ស្តឹងលើផែនដី រហូតដល់ព្រឹកព្រាងថ្ងៃរះពេញពន្លឺ ។

ខ្ញុំមានសេចក្តីស្រេកឃ្លានខ្លាំង ព្រោះអត់អាហារមកជាយូរថ្ងៃហើយ
ទំនងដើរតែជួរវាវៀរជាតឫសស្មៅណា ដែលល្មមបំពេញជំនួសអាហារ
បាន, ខ្ញុំបានប្រទះអណ្តូងទឹកសាបមួយ, លុះបានផឹកទឹកនោះរួចហើយ
ទើបមានកំលាំងកំហែងគ្រាន់បើ, ខ្ញុំក៏ដើរកុកពនលើកោះនោះ ក្រែងរក
បានជួបប្រទះនឹងមនុស្សណាមួយ ខ្ញុំបានចេញទៅកន្លែងឆ្ងាយបន្តិច បាន
ឃើញសេះញីមួយកំពុងឈរស៊ីស្មៅ ខ្ញុំក៏ដើរតម្រង់ចូលទៅជិតមាន
សេចក្តីភ័យអីទេ ព្រោះមិនដឹងជាបានជួបប្រទះនឹងសេចក្តីសុខឬទុក្ខយ៉ាង
ណា មេសេះនោះមានរូបពន្លឺស្អាតបាត បង្កើនឱ្យចង្អៀលមួយ ។ ខ្ញុំក៏ពុង
កែសង្កើតមើលសេះនោះ ស្រាប់តែឮសូរមាត់មនុស្សនិយាយតាកន
រូនដី; លុះតមកមួយស្រែចក់ មនុស្សម្នាក់ចេញពីរូនដីដើរតម្រង់មករកខ្ញុំ
ហើយបានសាកសួរដំណឹងរឿងហេតុរបស់ខ្ញុំសព្វគ្រប់ រួចហើយក៏ដឹកដៃខ្ញុំ

ដើរបួលទៅកន្លែងដដែលវិញ ។ កន្លះខែនោះមានមនុស្សឯទៀតជាច្រើន អ្នកចាំឯអស់នោះមានសេចក្តីឆ្ងៀងឆ្ងល់នឹងខ្ញុំណាស់ ដោយឃើញខ្ញុំនៅតែមានតែម្នាក់ឯឆ្ងាយលើឆែវនេះ ។ អ្នកខ្ញុំរៀបចំអាហារបន្ទិចបន្ទួចឲ្យខ្ញុំបរិភោគ, កាលបើមានកំលាំងពលំគ្រាន់បើហើយ ខ្ញុំក៏សាកសួរទៅអ្នកចាំឯអស់នោះថា ដែលនាំគ្នាមកពួនទៅក្នុងដំនេះ តើដើម្បីប្រយោជន៍អ្វី? គេក៏មានន័យរៀបរាប់ប្រាប់ខ្ញុំថា គេចាំឯអស់គ្នាជាពួកអ្នករក្សាសេះរបស់ព្រះបាទមីត្រ (Mihrage) ជាក្សត្រសោយរាជសម្បត្តិលើកោះនេះ ។ កាលតែនាំកន្លះខែដដែល, ពួកយើងតែងនាំសេះញីមកបង្កាត់យកកូនពីសេះឈ្មោលមួយ ដែលតែងតែចេញពីបាតសមុទ្រមក ។ កាលណាផ្ទៃសន្ធឹកចុះរួចហើយ សេះសមុទ្រមែងវេញទាំប៉ុនច្រាំងនឹងស៊ុំសេះញី, តែពួកយើងតែងចេះភ្ញាក់ផ្អើលតែរាល់ដង ដែលឃើញសេះនោះឲ្យលោតចុះទៅកន្លែងសមុទ្រវិញ ។ ឯកូនសេះឈ្មោលដែលសម្រាលពីទៅសេះបង្កាត់នោះ សម្រាប់ប្រើជាព្រះពន្ធដរបស់ព្រះបាទមីត្រ ហើយឲ្យឈ្មោះថាសេះសមុទ្រ ។ ពួកអ្នកចាំឯនោះ ប្រាប់ខ្ញុំទៀតថា គេនឹងលែងត្រឡប់ទៅគាន់ដីក្រុងវិញ ក្នុងពេលត្រឹមកន្លះខែ; បើប្រសិនជាខ្ញុំយឺតយូរតែមួយថ្ងៃទៀតមុខជានឹងស្លាប់មិនខាន ព្រោះដីក្រុងនៅឆ្ងាយណាស់ ទាំងស្រែកភ្លេកក៏គ្មាននៅបៀតពីនោះដែរ បើគ្មានគេដឹកនាំបង្ហាញផ្លូវទេ នឹងកេះកូនមិនមួយមិនឃើញឡើយ ។

ខ្ញុំសោកស្តាយតាមរលងច្រើនវែលៗយប់ថ្ងាំនថ្ងៃ តែសង្ឃឹមថា
នឹងបានរួចអំពីសេចក្តីស្លាប់សោះ ស្រាប់តែមានរលក ១ ធំបាកមកត្រាក់ខ្ញុំ
ទៅប៉ះនឹងច្រាំងកោះ ១ ដែលមានច្រាំងខ្ពស់ចោតហើយលំបាកនឹងឡើង
ទៅដល់ខាងលើ បើប្រសិនជាគ្មានឫស្សីឈើខ្លះ ដែលដុះឡើងសឹត
ស៊ីតនឹងថ្មតាមមាត់ច្រាំងនោះ ខ្ញុំប្រហែលជាឡើងទៅលើកោះនោះមិន
រួចទេ ។ ខ្ញុំអស់កំលាំងរហិតរហៃទន់ដៃទន់ជើង ដេកដួលសឹតស្អុក
ស្តឹងលើដែនដី រហូតដល់ព្រឹកព្រាងថ្ងៃរះពេញពន្លឺ ។

ខ្ញុំមានសេចក្តីស្រេកឃ្លានខ្លាំង ព្រោះអត់អាហារមកជាយូរថ្ងៃហើយ
ទំនែវែតដូរកំរៅទៅជាកូនស្បៃណា ដែលល្មមបរិភោគជំនួសអាហារ
បាន, ខ្ញុំបានប្រទះឃើញទឹកសាបមួយ, លុះបានផឹកទឹកនោះរួចហើយ
ទើបមានកំលាំងកំហែងគ្រាន់បើ, ខ្ញុំក៏ដើរក្រុងចនលើកោះនោះ ក្រែងរក
បានជួបប្រទះនឹងមនុស្សណាមួយ ខ្ញុំបានបេញ្ចៀតកន្ទឹរាលមួយចំ បាន
យើញសេះញីមួយកំពុងឈរស៊ីស្មៅ ខ្ញុំក៏ដើរតម្រង់ចូលទៅជិតមាន
សេចក្តីអ័យអារ ព្រោះមិនដឹងជាបានជួបប្រទះនឹងសេចក្តីសុខឬទុក្ខយ៉ាង
ណា មេសេះនោះមានរូបពន្លឺស្អាតបាត បង្កនឹងឋានល្អមួយ ។ ខ្ញុំកំពុង
តែសង្កេតមើលសេះនោះ ស្រាប់តែឮសូរមាត់មនុស្សទំយាយគ្នាកន្លង
រួងដី; លុះតមកមួយស្របក់ មនុស្សម្នាក់បេញ្ចៀពីរួងដីដើរតម្រង់មកកន្លែង
ហើយបានសាកសួរដើមរឿងហេតុបេះខ្ញុំសព្វគ្រប់ រួចហើយក៏ដឹកដៃខ្ញុំ

ដើរបួលទៅកន្លែងដដែលនោះវិញ ។ កន្លែងនោះមានមនុស្សឯទៀតជាច្រើន អ្នកចាំងអស់នោះមានសេចក្តីធ្វើនឹងឆ្ងល់នឹងខ្ញុំណាស់ ដោយឃើញខ្ញុំនៅតែម្នាក់ឯងលើលោះនេះ ។ អ្នកខ្ញុំរៀបចំអាហារបន្ទិចបន្តួចឲ្យខ្ញុំបរិភោគ, កាលបើមានកំលាំងពលំគ្រាន់បើហើយ ខ្ញុំក៏សាកសួរទៅអ្នកចាំងអស់នោះថា ដែលនាំគ្នាមកពួនទៅក្នុងដីនេះ តើដើម្បីប្រយោជន៍អ្វី ? គេឆ្លើយនិយាយរៀបរាប់ប្រាប់ខ្ញុំថា គេចាំងអស់គ្នាជាពួកអ្នករក្សាសេរបស់ព្រះចៅទេមីក៉ាស (Mithrage) ជាកូត្រសោយពរសម្បត្តិលើកោះនេះ ។ កាលតែឆ្នាំកន្លងផុតដដែល, ពួកយើងតែងនាំសេះញីមកបង្កាត់យកកូនពីសេះឈ្មោលមួយ ដែលតែងតែចេញពីចុតសមុទ្រមក ។ កាលណាផ្ទៃសន្ធរកិច្ចរួចហើយ សេះសមុទ្រវិលងាកទៅញុំាប៉ុនច់ងឹងនឹងស៊ីសេះញី, តែពួកយើងតែងចេញទៅពីក្រុងនេះ ដែលស្រុកបង្កើលសេះនោះឲ្យលោតចុះទៅកន្លែងសមុទ្រវិញ ។ ឯកូនសេះឈ្មោលដែលសម្រាលពីទៅសេះបង្កាត់នោះ សម្រាប់ប្រើជាព្រះទីនឹងពាដរបស់ព្រះចៅទេមីក៉ាស ហើយឲ្យឈ្មោះថាសេះសមុទ្រ ។ ពួកអ្នកចាំងនោះ ប្រាប់ខ្ញុំទៀតថា គេនឹងវិលត្រឡប់ទៅកាន់ទីក្រុងវិញ កន្លងពេលត្រឹមស្អែក; បើប្រសិនជាខ្ញុំយឺតយូរតែមួយថ្ងៃទៀតមុខជានឹងស្លាប់មិនខាន ព្រោះទីក្រុងនៅឆ្ងាយណាស់ ទាំងស្រុកភូមិក៏គ្មាននៅបៀតទីនោះដែរ បើគ្មានគេដឹកនាំបង្ហាញផ្លូវទេ នឹងរកទីភូមិមួយមិនឃើញឡើយ ។

ពួកនោះកំពុងតែនិយាយរៀបចំរឿងកំសាកដែលខ្ញុំបានប្រាប់ខាងដើមនេះ
ស្រាប់តែឃើញស្ទេះសមុទ្រចេញពីសមុទ្រមក រត់តម្រង់ទៅរកសេះញី
ហើយកំផ្ចើសន្ធឹកកិច្ចក្រាម ។ រួចដេញទាំងសេះញីនោះ ។ ពួកគង្វាល
សេះគាំងស្ទុះចេញពីរូងជើមក ហើយវ៉ៃស្រែងហែកគ្រែវដេញបន្ទើល ។
សេះសមុទ្រក៏ផ្ចើលរត់លោតមុជទៅកន្លែងបាតសមុទ្រវិញទៅ ។

លុះដល់ព្រឹកស្អែកឡើង ពួកគង្វាលសេះនាំគ្នារៀបចំដំណើរទៅ
កាន់ទីក្រុងវិញ ដឹកជាំងមេសេះទៅជាមួយផង ខ្ញុំក៏ទៅជាមួយនឹងគេដែរ
កាលទៅដល់ហើយ គេនាំខ្ញុំទៅថ្វាយបង្គំព្រះចៅម៉ាក់ស៍ ព្រះអង្គមាន
ព្រះទ័យរួសារាយរាក់ទាក់ គ្រាស់សួរដំណើរដោមដំង ដែលខ្ញុំបានមក
ដល់នគរបស់ព្រះអង្គ ។ កាលវៃលេខ្ញុំបានក្រាបទូលក៏យកប៉ប់សព្វគ្រប់
ហើយ ព្រះអង្គមានព្រះទ័យមេត្តាករុណាដល់ខ្ញុំ ទ្រង់គ្រាស់ប្រើឲ្យគេ
យកគ្រឿងប្រដាប់ប្រដាសព្វគ្រប់មកថ្វាយខ្ញុំ ដើម្បីប្រើប្រាស់តាម
សេចក្តីត្រូវការ ។

ដោយហេតុខ្ញុំនេះខ្ញុំក៏ប្រាប់ជាអ្នកដំទួញ ទើបខ្ញុំរកឱកាសយកតបន្ទំ
ពួកឈ្មួញដូចគ្នា ខ្ញុំបូលដៃតែនឹងឈ្មួញណាដែលមកពីចម្ងាយដូចខ្ញុំ
ដើម្បីនឹងសាកសួរដំណឹងពីក្រុងបាតជាដ ក្រែងលោមានអ្នកណាមួយ
មកពីក្រុងនោះ ហើយខ្ញុំនឹងត្រឡប់ទៅវិញដោយសារផង ។ រីក្រុង
ព្រះចៅម៉ាក់ស៍ បឹតនៅកែរមាត់សមុទ្រ ហើយមានកំពង់ដែយ៉ាងស្អាត

ស្រាវជ្រាវតាមប្រទេសក្រៅបេញចូលបតជាច្រើនពាល់ៗថ្ងៃ ។ ខ្ញុំបានសេពគប់នឹងក្រុមអ្នកជ្រាបផ្លូវប្រទេសផងណែ្លដែរ ខ្ញុំយកចិត្តទុកដាក់ស្តាប់អ្នកជ្រាបផ្លូវជំនុំនិយាយគ្នាជារឿយៗ ហើយខ្ញុំមិនដែលឆ្លងប្រហែសនឹងកិច្ចការ ដែលត្រូវតាមព្រះករុណាពាល់ថ្ងៃនោះឡើយ ។ ដោយខ្ញុំជាអ្នកប្រែតបៀតស៊ើបសួរពីកិច្ចការចំឡែកផ្សេងៗ ដែលមាននៅកន្លែងតាវ៉ូនេះ ខ្ញុំក៏បានដំណឹងថា នៅកន្លែងណាខេត្តរមស់ព្រះបាទមីក៉ាស់នេះ មានតោះមួយនៅឆ្ងាយដាច់ពីគេ ហៅថាតោះកសៀល ។ កន្លែងនេះពាល់តែយប់តែងតែងឮសូរសាវសំឡេងឃ្នុះ តែមិនដឹងជាឮអំពីទិសណាមក ហើយមិនដឹងជាអ្នកណាក៏ឃ្លាតែងនាំគ្នាថ្លឹងថាព្រះមួយព្រះអង្គព្រះនាម ដេកស៊ីយ៉ាល់ (Deggial) ឋិតនៅលើកោះនោះ, ខ្ញុំចង់ឃើញការប្លែកអស្ចារ្យនោះឲ្យច្បាស់ទឹងក្តែងខ្ញុំ ទើបខ្ញុំដើរសំដៅទៅជាមួយនឹងគេ ។ កាលទៅតាមផ្លូវ ខ្ញុំបានឃើញត្រី ១ ប្រភេទ បណ្តាយខ្លួនប្រហែល ១០០ ឬ ២០០ ហត្ថ ត្រីនោះឥតមានឲ្យទោសអ្វីដល់យើងទេ ក៏ខ្លាចយើងណាស់ គ្រាន់តែឮសូរយើងក៏ឃ្លើកកំហែលទៅឆ្ងាយ ។ មានត្រី ១ ប្រភេទទៀតមានក្បាលដូចជាក្បាលខ្លាឃ ។

កាលត្រឡប់មកដល់ក្រុងព្រះបាទមីក៉ាស់វិញ ពេលដែលខ្ញុំឈរនៅមាត់កំពង់ផែ ស្រាប់តែមានសំពៅមួយចូលមកបតនៅទីនោះ

លុតចុះយំក្តៅរួចស្រែចហើយ ទើបគេតាំងជញ្ជូនចំនិញឡើងពីសំពៅ
ឆ្លងឈ្មួញជាម្ចាស់ចំនិញតាំងដើតនាំចំនិញបញ្ចូលហាង ។ ខ្ញុំក្រែងក្រ
មើលទៅឡាំងធំៗ ខ្លះស្រាប់តែបានឃើញឈ្មោះខ្ញុំចិចនៅលើឡាំងនោះ,
គាលបើបុរីពិនិត្យដឹងច្បាស់ជាឡាំងចំនិញរបស់ខ្ញុំហើយ. ខ្ញុំក៏សង្កេត
មើលនាយតម្លែតឲ្យជាក់ច្បាស់ទៀត ក៏ឃើញស្គាល់ថាជានាយតម្លែតសំពៅ
ដែលខ្ញុំដុះចេញពីក្រុងចាស់សូរ៉ាមកនោះឯង. ខ្ញុំដើរទៅដឹតនាយតម្លែត
សំពៅនោះហើយសួរថា ឈ្មួញជាម្ចាស់ ឡាំងចំនិញនេះតើឈ្មោះអ្វី?
នាយតម្លែតសំពៅឆ្លើយថាឈ្មោះសិន្ធូបាដ, គាត់បានចាំងនិយាយរឿង
ការដែលយកត្រីបាឡែនថាជាសោះ ហើយបានបើកសំពៅចេញចោលសិន្ធូបាដ
ដោយគិតស្មានថាសិន្ធូបាដស្លាប់កន្លងទៅហើយ ។ នាយ
តម្លែតសំពៅប្រាប់ធំឯលក់ចំនិញនេះឲ្យអស់ ហើយយកលុយការទៅ
ប្រគល់ឲ្យគ្រួសារបស់ឈ្មួញសិន្ធូបាដ ។ គាលបានឮជាក់ច្បាស់ថា
ជាចំនិញរបស់ខ្លួនដូច្នេះហើយ សិន្ធូបាដឆ្លើយប្រាប់នាយតម្លែតសំពៅថា
គឺខ្លួនខ្ញុំនេះឯងហើយដែលឈ្មោះសិន្ធូបាដ ។ នាយតម្លែតសំពៅក៏
ស្ងើចកាំងហើយនិយាយថា "ពុទ្ធោអើយ! អ្នកឯងមានកំសត្រាំ
ត្រង់ណា? មនុស្សក្នុងលោកសព្វថ្ងៃនេះរកដឿមិនបានទេ សិន្ធូបាដស្លាប់
បាត់ទៅហើយ ខ្ញុំបានឃើញជាក់ច្បាស់នឹងភ្នែកខ្ញុំ ។ អ្នកឯងពេញជា
ហ៊ានមែន ខ្ញុំមើលមុខអ្នកឯងគួរជាមនុស្សស្លូតត្រង់ល្អ មិនគួរនឹងហ៊ានមក

ក់យប់គាត់មនុស្សយកទ្រព្យតេយ៉ាងនេះសោះ" ។ ខ្ញុំប្រឹងនិយាយលួងលោមនាយតម្លួតសំពៅឲ្យត្រាំចាំស្តាប់ ខ្ញុំនឹងពណ៌នាមុំពីដំណើរដើមចមដែលខ្ញុំបានរួចអំពីសេចក្តីស្លាប់នោះ នាយតម្លួតសំពៅក៏ត្រមត្រៀងតាម ។ ខ្ញុំចាប់ផ្តើមរៀបរាប់រឿងតាមដំណើរតាំងអំពីដំបូងដែលហែលទឹកទៅជាប់នឹងកោះព្រះចាន់ម៉ាស់ រហូតមកដល់ចប់នឹងនាយតម្លួតសំពៅនេះ ។

នាយតម្លួតសំពៅ មានសេចក្តីរីករើបនឹងរឿងដែលខ្ញុំអធិប្បាយមកនោះ ហើយផ្សឹងជាក់ជាខ្ញុំឈ្មោះសិន្ធុចាដមែន ពួកតម្លួតសំពៅខ្លះបានមើលខ្ញុំស្គាល់ក៏តែមកនុចខ្ញុំ មានសេចក្តីត្រេកអរណាស់ដោយបានឃើញខ្ញុំរស់ដដែរ ។ នាយតម្លួតសំពៅចាប់ដៃខ្ញុំហើយនិយាយថា "អ្នកមានស្នាំណាងធំណាស់ អ្នកមានគ្រោះថ្នាក់ មិនគួរនឹងរស់រួចដដែរបានទេ, ខ្ញុំមានសេចក្តីត្រេកអរអើមអរប្រៀបពុំបាន, អញ្ជើញអ្នកទទួលយកទ្រព្យសម្បត្តិអ្នកចុះ" ។ ខ្ញុំអគុណនឹងនាយតម្លួតសំពៅ និយាយសរសើរអំពីសេចក្តីខ្ជិនត្រង់របស់ឆាត់ ហើយខ្ញុំបានជូនចំនិញខ្លះៗគាត់ដើម្បីតបស្នងឯសបគុណគាត់ តែគាត់មិនព្រមទទួលយក ។

ខ្ញុំជ្រើសរើសសម្ភារដ៏ថ្លៃណា ដែលស្គរហើយយ៉ាងថ្លៃថ្នូរយកទៅថ្វាយតបស្នងសងព្រះគុណព្រះចាន់ម៉ាស់ ។ ដោយព្រះអង្គទ្រង់បានជ្រាបថាខ្ញុំជាបុរសកំសត់ទុគ៌តិ ព្រះអង្គទ្រង់ទូលសួរខ្ញុំអំពី

ដំណើរដើមចម ដែលខ្ញុំបានវត្តដ៏មានដំណែនេះមកថ្វាយព្រះអង្គ ខ្ញុំត្រូវ
ទូលសព្វគ្រប់តាមដំណើរដែលបានបួចបែបនាយតម្រូតសំពៅ ព្រះ
អង្គទ្រង់មេត្តាប្រោសប្រណី សំដែងទឹតព្រះទ័យរកយសប្បាយសរសើរ
សំណាងរបស់ខ្ញុំ ព្រះអង្គទូលសួយខ្ញុំ ហើយទ្រង់មេត្តាព្រះរាជទាន
ទ្រព្យសម្បត្តិដល់ខ្ញុំជាច្រើន ។

ក្រោយពីនោះមក ខ្ញុំត្រូវថ្វាយបង្គំលា ព្រះអង្គ ចុះសំពៅដែលត្រឡប់ទៅស្រុកវិញ ។ ប៉ុន្តែវាតាំងអម្បាលម៉ាន ដែលនាយតម្រូតសំពៅប្រគល់ឲ្យខ្ញុំនោះ ខ្ញុំយកសំពៅបន្ទើរតែឯទៀតដែលយកទៅលក់ស្រុកខ្ញុំបានថ្លៃច្រើន ដូចជាឈើកន្ទុយក្រពើ, តារប្អូរ, ខ្លាឃ្មុំ, ដែកគោល, ម្រេច... ។ សំពៅបានបត់ហួរកែតាមគោះជាច្រើនដែលប្រទះតាមផ្លូវ រួចបានដល់មកក្រុងចាល់សូរ៉ា ខ្ញុំលក់ផ្លូវទំនិញរួចស្រេចឃើញបានចំណេញសោហ៊ុយបំនួនមួយសែនកហាបណៈ ។ ក្រមញ៉ាតិខ្ញុំបានចុះមកទទួលខ្ញុំរកទទួលអបអរជាយស្មោះស្ម័គ្រ, ខ្ញុំទាំក្រមញ៉ាតិខ្ញុំទៅក្រុងចាតុរ៉ាង ហើយបានទិញខ្ញុំតំរាប្រសស្រី, ផ្ទះសម្បែង, ដីច្រើយោយបំរុងនឹងនៅរកស៊ីឲ្យសប្បាយដើម្បីបំភ្លេចសេចក្តីទុក្ខយហាត់ ដែលខ្ញុំបានត្រាំត្រមកហើយនោះឯង ។

សិទ្ធិបាវបញ្ចប់រឿងទី ១ ត្រឹមនេះ ហើយក៏បង្គាប់ពួកក្មេងឲ្យចាប់លេងខ្លែង, លៀងគោជនាហារតំរាទ្ធសប្បាយ លុះត្រាតែដល់ពេល

ក្រែ ។ មុនទទឹងបែកខ្ញែកគ្នា សេដ្ឋីបានយកប្រាក់ចំនួន ១០០ កហាបណៈមកប្រគល់ឲ្យហិន្ទូជាដ ប្រាប់ឲ្យត្រឡប់មកវាន់ផ្ទះលោកវិញក្នុងថ្ងៃស្អែក ដើម្បីទទឹងស្តាប់រឿងដើរសមុទ្រលើកទីពីរតទៅទៀត ។ ឫសេដ្ឋីឈរថយចេញទៅ ដោយសេចក្តីត្រេកអរឡើបឡើងទទឹងការចំណេញដ៏ច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ ហើយទទឹងចំនួនប្រាក់ដែលបានទទួលហើយនោះឯង, លុះបានទៅដល់ផ្ទះគាលណា ទើបហិន្ទូជាដបានអធិប្បាយរឿងខ្លួនដោយលម្អិតទាំង ប្រាប់ប្រពន្ធកូនចាំងអស់ ។

ថ្ងៃស្អែកឡើង ខ្ញុំគ្គតបុរសហិន្ទូជាដស្ងៀតពាក់ប្រាប់ប្រញាល់ហើយទៅវាន់ផ្ទះលោកសិន្ទូជាដ ។ កំបានទទួលការតាត់ដោយសេចក្តីស្មោះសរ ។ កាលពួកក្មេងមេកជួបជុំគ្នាអស់ហើយ លោកឲ្យគេចាត់ចែងដាប់លៀងគោជនាហារដូចថ្ងៃមុន ។ លុះលៀងក្មេងរួចហើយទើបសិន្ទូជាដចាប់ផ្តើមនិយាយរឿងដើរសមុទ្រទី ពីរឲ្យអ្នកចាំងនោះស្តាប់ដូចសេចក្តីតទៅនេះ ។

(មានត)

ព្រះរាជប្រវត្តិ

ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យចេស្តា (ព្រះអង្គស្វរ)

ហ្លួងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម រៀបរៀង

(តមក)

ថ្ងៃ ៧ កើតខែពិសាខ ឆ្នាំកុរសប្តស័ក ព. ស. ២៤៣៤ វេលាព្រឹកជាវេលាបានឫក្សវរមង្គល ព្រះទុទ្ធយកជា (ព្រះអង្គយ៉ាំ) ព្រះជន្ម ២៣ វស្សា ព្រះរាជបុត្រសម្តេចព្រះវត្តរាជ្ញី (ព្រះអង្គដែ) ស្តេចឡើងសោយរាជសម្បត្តិតាមសម្តេចព្រះបិតុច្ឆា ។ ខ្ញុំដឹកព្រះហត្ថឡើងបុស្បក់ ហើយខ្ញុំព្រះរាជទានទុទកជាកម្មភិសេក ព្រះរាជគ្រូបុរោហិតសូត្រសុត្តឪ្យាយជ័យមង្គលតាមប្រពៃណី រួចស្តេចខ្ញុំគ្រឿងប្រដាប់សម្រាប់រាជ្យ ខ្ញុំព្រះនាមព្រះចាទសម្តេចព្រះរាជទុដ្ឋារព្រះនាមយណ៍កមាជិបតី ព្រះទុទ្ធយកជាឧបមេបតិត្រ ។ ខ្ញុំតាំងព្រះសុជាតវតីជាសម្តេចព្រះអគ្គមហេសី ស្តេចគង់នៅព្រះរាជវាំងស្រះតែវក្តុងឫជ័យ ។

ព្រះជ័យរេស្មាស្តេចទ្រង់ព្រះផ្នួលជាគំរប់ ២ ដងបាន ១ វស្សា[1]

ក្នុងឆ្នាំជវៃនេះ ព្រះចាទសម្តេចព្រះជ័យរេស្មាឧបមេបតិត្រ ស្តេចរេញ្ជមភូជ្ឈាជាកិច្ច ទៅវត្តកៃព្រឹទ្ធ ក្នុងខែត្រសំរោងទង ស្តាំដៃទ្រង់ឲ្យឧសាធ ឡើងនោះបាន ១ វស្សា លុះរេញ្ជវស្សាស្តេចចាក

---

១ ប្បាប់សាស្ត្រាស្ងឹកវិតនឹងប្បាប់ចោះពុម្ពជាភាសាថៃ ថាព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យរេស្មាបរទេសុរីទ្រង់ស្តេចរេញ្ជទៅទ្រង់ព្រះផ្នួលជាក់ច្បាស់តែ ៥ ថ្ងៃទេ ។

ស៊ីកាយ ហើយស្តេចទ្រង់ប្រថាប់នៅព្រះពន្លាគ្រប់ទ្រូលលាកណាគេយើ
ក្តៅត្រៃពួននោះយូរខែ មានទីដំណែលទៅទីនោះច្រើនអន្លើ តែទីទ្រង់
ព្រះទីនាំងគង់ផ្តែ្ន ទីកោងសម្រាប់ចងព្រះទីនាំងហត្ថី អន្ទង់លាងព្រះ
ទីនាំក៏គង់ផ្តែ្ន ហៅថាអន្ទង់សំបូណ៌មាន ក្រោយមកគេហៅថាសំបូរមាន់
ស្តេចចេញមកមាំងសៈ នៅទីខាងត្បូង ចានជាយប់ហៅថាភូមិមាំងស
លុះយូរមកគេហៅថាភូមិមៅង៉ាវិញ ។

ទ្រង់ព្រះបន្ទូលថា ក្តៅត្រៃពួននេះនៅឆ្ងាយពីស្ទឹងណាស់ ទឹងចូល
ព្រះទីនាំងខាក់តុំផល់ក្តែ ក៏ទ្រង់គ្រាស់ឲ្យក្លាក់ជាមន្ទីរគេណ្តាកស្តូដក
ត្រៃក ឲ្យទប់ស្ទឹងខាងលើ ឲ្យលើកថ្នល់ទប់មាត់ព្រែខាងក្រៅ ខាងកើត
ក្តៅត្រៃពួនប្តូរឲ្យដកជាស្ទឹង . ត្រង់ទៅខ្តួកកាត់ដម្រង់ទៅកំពង់ចង្រឹបក្រាក់
ដើម្បីឲ្យទឹកហូរច្រាយមកជាប់ដាទឹក ទឹងចូលព្រះទីនាំងអាកមកសាងព្រះ
ពរកុសាបក្តៅត្រៃពួនបានដោយងាយ ។ រីឯនោះមន្ត្រីតូចម្នាក់ខ្លួន
ម្តុំជាក្តែតត្រាខាងទិសឦសានក្តែ — មន្ត្រីធំបង្គាប់ថា ទំដកឲ្យហើយ
កន ៧ ថ្ងៃ តែមិនហ៊ានទីលកគោសដល់ជីវិត មន្ត្រីនោះក្រែកស្តូ
ឲ្យដកមិនហើយតាមតំណាត់ ភ័យណាស់រត់ទៅចងកសម្លាប់ខ្លួនក្នុងក្តៅត្រៃ
ខាងសើង ។ ទំដែលដកតុំពាន់ហើយហៅថាភូមិសល់ដី ។ ក្រៃដែល
មន្ត្រីនោះចងក ជាប់ហៅថាក្រៃចងកមរៀងមក ក្រៃដកនៅមាត់ស្ទឹង
ហៅថាភូមិក្រៃក ។ កន្លែងដែលដីឲ្យទៅជាស្ទឹងនោះជាប់ហៅថា

ជំនឹក ក្រុងដែលធ្លើនោះកំលុងតាំងពីនោះមក តន់ដេរីដំណែលលុះដល់សព្វថ្ងៃ ។

. ឯព្រះចៅទេសម្តេចព្រះនាគយ៉ាណក៍ភមាធិបតី សោយភជសម្បត្តិបាន ១០ (?) វស្សា ទ្រង់ព្រះអាពាធព្រះរីសពេកក្នុងវាំងមួន ពេទ្យបែកថ្នុសថ ថ្វាយពុំត្រូវ ។

. លុះដល់ថ្ងៃ ៩ កេរដែខមាឃឆ្នាំកុរសប្តស័ក (ព.ស. ២៦៣៩) ទ្រង់សោយព្រះទិវង្គតទៅ ទើបសេនាបតីម៉ន្ត្រីរៀបដំតល់ព្រះបរមសព ក្នុងព្រះមហាមន្ទីរតាមទំនៀម ហើយនាំគ្នាទៅក្រាបទូលព្រះចៅទេសម្តេច ព្រះជ័យជេស្ឋាឲ្យទ្រង់ជ្រាប ហើយក្រាបបង្គំទូលទ្រង់ឲ្យឡើងគ្រងភជ្យ វិញ ទ្រង់ក៏ទទួល ទើបស្តេចព្រះភជដំណើរពេញពីព្រះពន្ធារភ្លៃព្រួន ទៅកាន់ក្រុងឧត្តុង្គឬជ័យ ។

ថ្ងៃក្រោយមក ទ្រង់បង្គាប់មន្ត្រីឲ្យសង់ព្រះមេរុខាងកណ្តាលរួចស្រេច ស្តេចឲ្យដង្ហែព្រះបរមសពទៅដំតល់ក្នុងព្រះមេរុ ៧ ថ្ងៃ ទ្រង់ចំពេញព្រះ ភជកុសលរួចរាល់រាល់ហើយ រួចព្រះភជាទ្រង់ភ្ញើង រើសព្រះបរមអដ្ឋិដំតល់ក្នុង កោដ្ឋមាសដង្ហែទៅបញ្ចុះក្នុងព្រះចេតិយខ្ទុម ទៅភ្នំព្រះភជ្រៃព្យ ។

• ប្បាដីសាស្ត្រាស្នាក់រឹតនឹងប្បាប់ចោះពុម្ពដាភាសាថៃថា ព្រះនាយណ៍ភមាធិបតីស្តេចគ្រងរាជសម្បត្តិបាន ២ វស្សា តែឡើងគ្រងរាជ្យក្នុងឆ្នាំកុរឆស័កដល់មកឆ្នាំជូតអដ្ឋិស័កព្រះជន្ម ៦៤ វស្សា ទើបស្តេចសោយទិវង្គត ។ មហាសកាជ ១៦១៩ ឆ្នាំជូរនៃពូស័កនោះ សម្តេចព្រះជ័យជេស្ឋាបរមសុរិន្ទ្រាធិរាជទ្រង់ទទួលរាជសម្បត្តិមកវិញ ។

ព្រះជ័យវេស្ស្ថសេ្តចទ្បៀងគ្រងរាជសម្បត្តិជាគំរប់ ២ ឯង

ព. ស. ២៦៤១ ម. ស. ១៦១៨ ច. ស. ១០៥៨, តង់ថ្ងៃ១៥ ខែ ភ្លើត វែងដំណាច ១ឆ្នាំជូតអដ្ឋស័ក . លោកព្រឹកបានឮក្សត្រមង្គលប្រពៃមានលោតន័យល្អ ។

ទើបព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យវេស្ស្ថ ព្រះជន្ម ៣៧ វស្សា ស្តេចឡើងសោយរាជសម្បត្តិជាគំរប់ទុតិយវារៈ តាពីព្រះបាទសម្តេចព្រះនារាយណ៍កាលពីបឋម . ជាព្រះតាមាទយ្យាមក ទ្រង់តាំងសម្តេចព្រះអនាវ៉ា ជាទីព្រះអគ្គមហេសីជូបពីដើម ស្តេចគង់ក្នុងព្រះបរមរាជវាំងស្រែរតៀតត្រង់ទុតិយភូមិ ។

កន្លងបាន៧ថ្ងៃនេះ ឧកញ៉ាអញ្ចាសង្ក្រាម (ញ៉ាង) ចៅហ្វាយស្រុកវែងត្រពាំង ទាំងបានជំរាបសួរនាង ១ អម្បាធ្នាំងថ្មី នាំមកថ្វាយទ្រង់មានអំណរណាស់ ទ្រង់ក្រោសព្រះរាជទានរង្វាន់ឧកញ៉ាអញ្ចាសង្ក្រាម (ញ៉ាង) នឹងប្តីវែលទាក់បានតាមសមគួរ ។

ថ្ងៃក្រោយមក ទ្រង់គ្រាស់បង្គាប់មន្ត្រីទ្រឹះរាជការឲ្យធ្វើកែងប្រក់ស្បូវគ្មាំង សម្រាប់ទ្រង់ដំរី ហើយគ្រាស់ឲ្យរៀបរៀងសម្ភោគ្យដំរីសៀមថ្វាយទូលកេង ទ្រង់តាំងជានាមជានាង សេ្តចមង្គលហត្ថីន (១) ។

១- Cao-Men-Ky-Luoc ជាឆ្នាំតមក (1696) សា-យី-ទ្រី-សូ-ថា-សូ ឡើងគ្រងរាជបល្ល័ង្ក ទ្រង់ឃាតដំរីសៀម ១ ។

ព្រះចុតសម្តេចព្រះវររាមាធិបតី ទ្រង់ប្រកបដោយទសពិធរាជធម៌ ព្រះពុទ្ធសាសនាក៏ថ្កុំថ្កើងរុងរឿងល្អ ។

ទ្រង់បាត់មន្ត្រីឲ្យទៅទទួលព្រះអង្គអឹមនៅស្រុកយួន[1]

ថ្ងៃមួយ ស្តេចទ្រង់ត្រាស់ព្រះបន្ទូលថា អ្នកអង្គអឹម ជាបុត្រសម្តេចព្រះបវរមាជា (ព្រះអង្គនន្ទ) ដែលខ្ចាត់ព្រាត់ទៅនៅស្រុកយួនយ៉ាងយូរប៉ុន្មាន ដ្បិតព្រះបិតាជាសត្រូវនឹងយើង អ្នកអង្គអឹមនោះក៏ជាកាន់នេយ្យាបេះយើងដែរ ហើយទៅកុមារណាស់ ទើបប្រកាន់ទោសពុំបានតែខ្លួនទើបទំនៀមក្តៅ បើសម្លាប់អាពួកកុំពុកកូន ខ្លួនយើងក៏ជាក្តៅធំប្រកបដោយហិរិត្តប្បៈតាមពុទ្ធវចនៈ គួរយើងឲ្យទៅទាយកអញអង្គអឹមមកវិញទើបគួរ ហើយស្តេចប្រជុំសេនាបតីមន្ត្រីចាំងពួន ទៅបុរីព្រះរាជវាំងទ្រង់ប្រឹក្សាថា វាយើងទើបចាត់មន្ត្រីឲ្យទៅសុំអ្នកអង្គអឹមវិញ តើស្តេចយួនវិញតើគួរឬពុំគួរ ។ សេនាបតីមន្ត្រីចាំងទោះក្រាបបង្គំទូលថា ដែលទ្រង់ព្រះតម្រិះទើបប្រពៃណាស់ ពុំឲ្យខ្លាចភ័យទៅទេ

---

១ Cao - Men - Ky - Luoc ជា សៈ - យ៉ី-ម៉ី-ស៊ូ-ជា-ស៊ូ ទ្រង់ចាត់ឲ្យអញ្ជើញព្រះរាជាគេយើញពីអង្គឯងដែលមកនៅក្នុងប្រទេសយើង (អង្គឯងនេះមានព្រះជន្ម ១៦ វស្សា) ។ ក្នុងឆ្នាំតមរាសពាជយ៉ិញ-ស៊ូ (1697) ទ្រង់ចាត់អភិសេកសមរស ស៊ន-ហ៊ិប-សាក-ឃាស់ ធុបា (សម្តេចមហាក្សត្រី) ជាពន្ធបុត្រីរបស់ ទ្រង់តិចាវៀបដំណរមសេបងប្អូនដទៃទៀត ទំងបងប្អូនដំណូតមួយ នៃលជាដំណាងរាំងចុះមកអំពីដីតាជាមួយគ្នា ។

ដោយនគរនេះប្រពៃណាស់ នាងាប្រទេសនឹងសារសើរព្រះបារមី ។
ឯទៀតព្រះអង្គអ្នក នោះជាព្រះពាជបុត្រាស្តេចព្រះបទុមពជា (ព្រះ
អង្គនេះ) ដែលជាសត្រូវនឹងព្រះអង្គ បើទ្រង់យកមកចំនុតបំរុងតង់មាន
ព្រះទ័យស្មោះត្រង់ លែងបង់ទេ សន្មតថាល្អដូចព្រះបាទតទៅ ។

លុះទ្រង់ប្រកាសព្រមព្រៀងគ្នាស្រេច ស្តេចត្រាស់បង្គាប់ព្រះសុន្ទរ-
ពេហារ (មាស) ឲ្យតែងព្រះពាជសារទៅដល់ស្តេចយួនមានសេចក្តីថា:

ព្រះពាជសារបេះមេគ្គលផុលពីព្រះពាជហត្ថ នៃព្រះបាទសម្តេច
ព្រះជ័យបរមាពាសសូរមេសុរិន្ទ្រជរមបពិត្រ ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី
បំរើនឹងថ្វាយព្រះពាជមេត្រីមកព្រះចៅក្រុងអណ្ណាម, សូមទ្រង់ជ្រាប ។

ដ្បិតខ្ញុំព្រះបាទសំណាងថា អ្នកអង្គ (អឹម) ជាកាន់នយ្យោបាយរបស់ខ្ញុំ បានចូល
មកពឹងនឹងព្រះពោធិសម្ភារព្រះបារមីព្រះអង្គ ដោយព្រះរាជបិតាខ្ញុំព្រះបាទ
ទៅ ឥឡូវខ្ញុំប្រើឧកញ៉ាខេតរាជូខ (អ៊ុង) ឧកញ៉ាវិសេនជ័យ (ឡុង)
ជាពាជទូតឲ្យទាំងក្រពើ ៥០ ហាប តែកោ ២០ ហាប ភ្នុកដំរី ៤ ក្បាល
រនាំ ១០ ហាប ម្រក់ស្រាលី ៥០ ភ្លុម ជាពាជបណ្ណាការមកថ្វាយដោយថ្វាយ
ព្រះពាជមេត្រី ហើយសូមអ្នកអង្គ (អឹម) ឲ្យចូលទៅក្រុងកម្ពុជាវិញ ទើបបាន
ជួបជុំព្រះពាជវង្សាខ្ញុំវិញ ខ្ញុំនឹងតំឡើងជូនជាប្រតិបត្តិ ឥឡូវក្រុង
ចតុជាធិបតីក៏ចំរើនវិឌ្ឍនា សូមព្រះចៅក្រុងអណ្ណាមចងចួលព្រមព្រៀងដោយ
ថ្វាយព្រះពាជមេត្រី ។

ទើបគ្រាស់ប្រែទាញ់ទេពរវជួន (អ៊ុង) ទុកញ៉ាំស្រែនដ័យ (ឡុង) ព្រមជោយមន្ត្រី ១០ នាក់ នឹងពស្តេចំណុះខ្លួន ១០០ នាក់ ឲ្យអញ្ជើញព្រះពជសារនឹងបណ្ណាការចុះទៅស្រុកយួន ។ ទុកញ៉ាំតាំងពីរក៏ថ្វាយចង្កឹលា នាំខ្ញុំពជការចុះខ្លួនចេញទៅស្រុកយួន ដល់ហើយឲ្យសេនាបតីគ្រាចខ្លួលស្តេចយួនតាមដំណើរឿងគ្រប់ប្រការ ។

ស្តេចយួនទ្រង់ជ្រាមទ្រង់ប្រកាន់នឹងសេនាបតីមន្ត្រីតាំងពួងថា វេលានេះព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី ប្រើពជខ្លួនឲ្យនាំព្រះពជសារមកសុំអ្នកអង្គ (អឹម) ទៅនគរវិញ តើអ្នកតាំងពួងយល់ដូចម្តេច ? សេនាបតីមន្ត្រីតាំងទោះគ្រាបខ្លួលថា រឿងនេះយើងព្រមឲ្យទៅក៏មិនបានមិនព្រមឲ្យទៅក៏មិនបាន តែវាសួរបិត្តអ្នកអង្គ (អឹម) មើលសិន ។ បើព្រមទៅក៏តាមចិត្ត បើមិនព្រមទៅ ស្តេចពិត្តនៅនឹងយើងក៏បាន នឹងបង្ខំចិត្តគេពុំគួរ ។

ឯពជខ្លួនខ្មែរក៏នាំគ្នាទៅកេព្រះអង្គ (អឹម) ហើយរៀបខ្លួលសេចក្តីគ្រប់ប្រការថា សម្តេចព្រះពជបិតុលាព្រះអង្គនេះ មានព្រះទ័យមេត្តាករុណាព្រះពជវង្សខ្មែរវង្ស នាហ្នឹនសព្វមុះមន្ត្រីទាំងបណ្តាពស្រុកស្រែពោធិ៍ ។ ទៀតទ្រង់មានព្រះដំកស់ថា នឹងព្រះពជមានព្រះពជធីតាវ៉ាព្រះពជទេពីព្រះអង្គផង បើទ្រង់មានព្រះទ័យសុចរិតស្មោះត្រង់ ស្តេចនឹងជ្រែរពជសម្បត្តិព្រះពជមាន សូមឲ្យទ្រង់យាងទៅក្រុងកម្ពុជាវិញចុះ ខ្លួលព្រះ

បង្ខិនទីនេះសូមពីនព្រះចុះទើតទៅ ។ ១ខែត បើទ្រង់បង់ធ្វើសង្គ្រាមនឹងក្រុងកម្ពុជា សូមទ្រង់ព្រះចិន្តាឲ្យល្អិត ដ្បិតក្រុងកម្ពុជាគ្រានេះថ្កុំថ្កើងរុងរឿងមាំមួនណាស់ ។

ព្រះអង្គ (អឹម) បានទ្រង់ស្តាប់ ទ្រង់មានព្រះអំណរផងសង្ឃឹមផង ព្រោះឧកញ៉ាទេពវរជួន (អ៊ុង) ជាឱពុកមានចាស់ពីព្រះបុត្រកញ្ញាព្រះវរមាតា ទើបទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថា បើពិតដូចអ្នកនិយាយមែនខ្ញុំព្រមទៅ តែកុងតែស្តេចយួនមិនបើកឲ្យទៅ ចិត្តខ្ញុំមិនចង់ប្បាំងស្មោះ ដោយគិតឃើញថា ព្រះវរមាតាធ្វើសង្គ្រាមមក ពស្តេចជាកូនព្រះនង់អន្លូកយកអស់ប្រែន បើខ្ញុំទៅតែគិតធ្វើសង្គ្រាមទៀត ទើបលំបាកដល់បណ្តាពស្តេចជាអនេក ។ កាលខ្ញុំមកស្រុកយួន ព្រោះពុំបានដឹងព្រះទ័យសម្តេចព្រះបិតុលា អង្វរដើមពិតហើយគួរត្រឡប់ទៅស្រុកវិញ ។

ឯស្តេចយួនលុះទ្រង់ប្រកាសប្រែស្រេច ស្តេចតាស់បង្គាប់សេនាបតីឲ្យទាំពាជទូតខ្មែរចូលគាល់ សេនាបតីយួនក៏នាំឧកញ៉ាទេពវរជួន (អ៊ុង) នឹងឧកញ៉ាស្រែនជ័យ (ឡុង) ចូលគាល់ ។ ឧកញ៉ាទាំងពីរក៏ថ្វាយព្រះពាជសារទើបពាជបណ្ណាការ ស្តេចយួនទ្រង់ទទួលហើយតាស់ឲ្យប្រែព្រះពាជសារថ្វាយ ទ្រង់ជ្រាបហើយមានព្រះបន្ទូលថា ការដែលព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាប្រែអ្នកមកសុំអ្នកអង្គ (អឹម) ទៅវិញ ដោយថ្វាយព្រះពាជមេត្រីនេះចាំយើងសួរបញ្ជាក់អ្នកអង្គ (អឹម) សិន បើព្រមទៅយើងក៏មិនឃាត់

រួចត្រាស់ឲ្យហៅព្រះអង្គ (អឹម) ចូលគាល់ ទ្រង់សួរថា អញ្ជើញព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាឲ្យមកសុំកូនស្ងួនត្រឡប់ទៅព្រះនគរវិញ កូនស្ងួនតើមានប្តូចម្តេច ។ ចិត្តខាមិនចង់ឲ្យកូនស្ងួនទៅទេ តាំងចិត្តថានឹងជួយគិតយកពរជ័យមង្គលកូនស្ងួនត្រឡប់កម្ពុជាថ្វាយកូនស្ងួនឲ្យបាន ។ ឯទៀតមានឃើញថា ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាអង្គនេះមានសត្រូវញាណាស់ មានក្រុងជាច្រើនបានបញ្ជូនកូនស្ងួនទៅធ្វើទុក្ខទោស រឿងនេះប្អូនកូនស្ងួនគិតឲ្យល្អិតផងចុះ ។ ព្រះអង្គ (អឹម) បានស្តាប់ក៏ទ្រង់យល់ថា ស្តេចយួននេះនិយាយបញ្ឆោតនឹងយកក្រុងកម្ពុជាជាចំណុះ បើគេញុំមិនព្រមទៅទេ មុខជានឹងកើតវេរ៉ាំរ៉ៃដោយស្តេចយួនអង្គនេះពុំខាន ព្រះអង្គ (អឹម) ក៏ទូលទៅស្តេចយួនថា ដែលទូលបង្គំភ្លាំងខ្ញុំលួចមកពឹងព្រះបរមពោធិសម្ភារ ទ្រង់ព្រះមេត្តាទំនុកបំរុងបានសេចក្តីសុខរៀងមកនេះ នុគណាព្រះគុណធំបំផុត ការដែលគិតធ្វើសង្គ្រាមទៀតនោះ ទឹងលំបាកវេទនាដល់សេនាគាហានទឹងបណ្តាកស្តែ ហើយទឹងមានពាក្យនរហាទន្ទាដល់នានាប្រទេសផង សេចក្តីនេះស្រេចតែទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រាស ។

ព្រះចៅក្រុងអណ្ណាមទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ទ្រង់ជ្រាបថា ព្រះអង្គ (អឹម) ចង់ត្រឡប់ទៅនគរវិញ ក៏គាល់ ទើបត្រាស់ថា បើកូនចង់ទៅនគរវិញ ក៏តាមចិត្តចុះ ។ ព្រះអង្គ (អឹម) ទទួលកញ្ចាំងាំងពីកថ្វាយបង្គំលាយកញ្ចាមកវិញ ។ ក្រោយនោះ ស្តេចយួនទ្រង់ប្រឹក្សាទឹងសេនាបតីថា អញ្ជើញ

យើងសួរអ្នកអង្គ (អឹម) ។ មិនត្រមនៅទេ អ្នកចាំធ្វើយយល់ដូចម្តេច ។ ។ ទៀតយើងឃាត់ខ្លួនមិនឲ្យទៅកំបាន ប៉ុន្តែក្រែងនាងប្រទេសនហោនិន្ទា ដល់យើងថាមិនប្រកបដោយយុត្តិធម៌ ។ នាហ្នឹងសត្វមុខមន្ត្រីទូលថា ត្រូវតាមចិត្តគេបុះ ហើយគួរឲ្យនំព្រះពាជអាជ្ញាធរ ៥០០ ជាចំណាងព្រះហស្តទៅបង ហើយទៅមុខក្រែងកម្ពុជាកើតសង្គ្រាមមិនដឹងយើងទៀត ពេលចាំងនោះនឹងគិតការយកក្រែងកម្ពុជាឲ្យបាន ស្តេចយួនក៏ទ្រង់ជ្រាបព្រម ។ ទើបទ្រង់ចាត់ពលយួន ៥០០ ជាចំណាងព្រះហស្ត ទ្រង់ព្រះបណ្តាំសព្វគ្រប់ ទ្រង់ចាត់មន្ត្រីយួនឲ្យរៀបទូកហែជូនតាមសមគួរ ហើយគ្រាស់ឲ្យចាត់ព្រៃ ១០០ ក ជាតី ២០ ជាប់ សំពត់អម្បោះសរុយ ៥០ ជាប់ ព្រៃឡាញ់ធ្នូងឈើដំ ១០០ ក ជាពស់បណ្តាការផ្ញើយេតបមកវិញ ។

ទើបគ្រាស់ឲ្យពាជទូតខ្មែរបួលគាល់ ទ្រង់ព្រះពាជទានរង្វាន់តាមសមគួរ ហើយស្តេចយួនប្រគល់ព្រះអង្គ (អឹម) ឧដ្ឋាពាជបណ្តាការឲ្យពាជទូតខ្មែរទ្រង់ព្រះបណ្តាំថា ឲ្យអ្នកគ្រាចទូលព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី ឲ្យក្សត្រដឹងបើទ្រង់ចង់ព្រះពាជមេត្រី ចូរតាំងព្រះទ័យឲ្យមាំមួនបីតវេចៀរគាលទៅ ទុកញ៉ាំងឥរិយាថ្វាយបង្គំលាស្តេចយួន នាំព្រះអង្គ (អឹម) ឧដ្ឋាពាជបណ្តាការចេញទូកចេញពីស្រុកយួនជាមួយឧដ្ឋាមន្ត្រីយួន ឧដ្ឋាពលយួន ៥០០ ឡើងរៀងមក លុះដល់ទីប្រទល់ដែនក្រុងកម្ពុជា មន្ត្រីយួនក៏ថ្វាយបង្គំលាទៅស្រុកវិញ ។

ឯរៀមហ្វាយស្រុកវៀរត្រង់វៀតតាមមាត់ទន្លេចាន់ដ៏ងថា ព្រះអង្គ (អឹម) ស្តេចមកដល់ហើយ ក៏កេណ្ឌពួកកេណ្ឌមនុស្សឲ្យមៃជួនឡើងរៀងមក ។

លុះដល់ថ្ងៃ ១៦ កេចវែកគ្នាំថ្ងៃពុធស័ក (ព. ស. ២៤៤១) ទុកញ៉ាំតាំងពីនាំព្រះអង្គ (អឹម) ដល់កំពង់ហ្លួង ហើយនាំគ្នាឡើងគ្រាបបង្គំថ្វាយ ព្រះបាទសម្តេចព្រះបរមបពិត្រ ក្នុងព្រះបរមរាជវាំងទុក្ខគ្គឌ្ឍជ័យ ។ លុះទ្រង់ជ្រាបគ្រាស់បង្គាប់ព្រះរាជទ្រព្យបុរេហិតហោរាចារ្យនិងទុកញ៉ាំមហាមន្ត្រី ទុកញ៉ាំមហាខេត ឲ្យអញ្ជើញព្រះពុទ្ធរូបព្រះមាណយណ៍ មកតាំងពិធីពលីតាវគូរទឹកព្រះពិភក្ខសង្ឃទុកថ្វាយព្រះអង្គ (អឹម) ទទួលព្រះរាជទានទឹកតាមទំនៀម រួចគ្រាស់ឲ្យចាត់សេនាមាហាន ៦០០ ចុះទៅទទួលមៃព្រះអង្គ (អឹម) ពីកំពង់ហ្លួងឡើងមកព្រះរាជវាំងទុក្ខគ្គឌ្ឍជ័យ ។

ព្រះបាទសម្តេចព្រះវ័យវេស្ឋាបរមសុរិន្ទ្រ ស្តេចយាងទទួលដល់ព្រះរាជវាំងក្រៅ ព្រះអង្គ (អឹម) គ្រាបថ្វាយបង្គំទូលព្រះបាទសុំទាសចាំងពួងដោយសេចក្តីស្មោះសរ ទ្រង់មានព្រះរាជឧង្ការថ្លែង មានបំណងទោសទំនឹកយ៉ាងណែ ដែលចំការកយធ្វើសង្គ្រាមទំនឹងខាងនោះដោយចំណែកតែងផ្សង មាតាំងចិត្តថាទំនឹងទុកបំរុងកយឲ្យរួចជារាជបុត្រតបកើត រួចគ្រាស់បង្គាប់ឲ្យព្រះអង្គ (អឹម) ទទួលទឹកពិភក្ខសង្ឃតាមប្រពៃណី ។

ទ្រង់ធ្វើព្រះជាតាជាទេពីព្រះអង្គ (អឹម)

ថ្ងៃក្រោយមក ទ្រង់គ្រាស់បង្គាប់ដល់ក្រសួងឲ្យសង់ព្រះដំណាក់ក្បែរមាន ហោណាំងមុខក្រោយ ជញ្ជាំងក្តារធ្វើបង្អួចក្តារដុំវិញ លុះធ្វើរួច ស្រេចមន្ត្រីយកសេចក្តីក្រាបបង្គំទូលសូមទ្រង់ជ្រាប ។

ទើបទ្រង់ប្រកាន់ឥន្ទាហ្មនសព្វមុខមន្ត្រីពាំងពួងថា អ្នកអង្គ (អឹម) នេះ មានលក្ខណៈឫកពាសមសួនល្អ ឆើងអាណិតណាស់ ដែលព្រះបពុមកាំងជាបិតាវាជាសត្រូវនឹងយើង ។ មិនបានអាឃាតវេ ឥឡូវយើងនឹងធ្វើព្រះពរជាតាវេស់យើងឲ្យជាទេពីអ្នកអង្គ (អឹម) តើជាគួរឬពុំគួរ ។

សេនាបតីមន្ត្រីក្រាបទូលតាមពាក្យបុពណ៌ពោលទុកថា បើសម្ងាប់អាពួកកុំឲ្យនៅក្នុង កាប់ផ្តៅកុំឲ្យនៅក្នុងចំពាំង ដែលទ្រង់ព្រះមេត្តាព្រះពរជាន ព្រះពរជាតាទៅព្រះអង្គ (អឹម) ដូចនោះ គ្រែនវៅមុខនឹងកើតរលៀវឡើងទៀត តែស្រេចនៅទ្រង់ព្រះចិន្តាតាមគួរកុះ ។

ទើបទ្រង់ព្រះជម្រាស់ថា បានជាឲ្យទៅយកអ្នកអង្គ (អឹម) ពីស្រុកយួនមកនេះ ព្រោះយល់ឃើញថា បើអ្នកអង្គ (អឹម) នៅតែក្នុងស្រុកយួន ។ នឹងខ្មែរចេះតែធ្វើសង្គ្រាមនឹងគ្នាឥតឈប់ ដែលឲ្យទៅនាំយកមកនេះ ប្រយោជន៍នឹងឲ្យបានសេចក្តីសុខដល់បណ្តាក្រសួងក្នុងព្រះនគរ ត្រូវយើងទំនុកបំរុងឲ្យដល់ចិត្ត ទើបមិនបានអាឃាតពាបាទនឹងព្រះពរជាវង្សពុំឆ្ងាយទៅទៀត ។ នាហ្មឺនសព្វមុខមន្ត្រីក៏យល់ព្រមតាមព្រះពរជតម្រិះ ។

(មានត)

ប្រយោជន៍របស់ធម្មៈក្នុងពុទ្ធសាសនា

ព្រះគ្រូសុវណ្ណញាណ សូរ-ហាយ ក្រុមដំទុំព្រះវិត្តបីដក

រៀបរៀង

ព្រះបរមសោកនាថ ព្រះអង្គមានមហាករុណាចំពោះពួកសត្វ តាំងអំពីកាលព្រះអង្គនៅជាព្រះពោធិសត្វនៅឡើយ ព្រះអង្គមានជំរាបមិនឥតប្រយោជន៍ តែងស្វែងរកនូវគុណដ៏ធំមានសីលគុណជាដើម ពាល់តែព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងកន្លងលោក លុះត្រាស់ដឹងហើយទ្រង់តាំងព្រះហឫទ័យជានាកន្លងការសំដែងធម៌ ទ្រង់បញ្ញត្តវិន័យដោយពុទ្ធអច្ឆរិយៈដ៏បរិសុទ្ធ ទ្រង់ប្រកបសត្តូបសង្គ្រហតិច្ចទំនុកបម្រុងជ្រោងពួកសត្វ ដើម្បីឲ្យបានគុណសម្បត្តិតាមសមគួរដល់បុគ្គលនិស្ស័យវាសនា ។ កាលព្រះអង្គទើមទឹងបានត្រាស់ទៀងថ្ម ទ្រង់ជញ្ជឹងមើលសត្វលោក ក៏ហាក់ដូចជាទីនឹងឮញ្ញត្តិពាក្យព្រះហឫទ័យកន្លងការសំដែងធម៌ប្រាប់សត្វ ដោយទ្រង់យល់ឃើញថា ពួកសត្វទាំងនេះគំពុងលិចធ្លាដោយអាម្មណ៍ជាទីត្រេកអរណាស់តែ! តែកន្លងពេលនោះមានបដិភាណាគាថាក្នុងប្បាសដល់ព្រះអង្គថា:

កិច្ឆេន មេ អធិគតំ អលញ្ហន មតាសិតុំ
រាគទោសបរេតេហិ នាយំ ធម្មោ សុសម្ពុធោ
បដិសោតគាមិ និបុណំ គម្ភីរំ ទុទ្ទសំ អណុំ
រាគរត្តា ន ទក្ខន្តិ តមោខន្ធេន អាវុដា

សេចក្តីថា "ឥឡូវនេះតួនឹងប្រកាសធម៌ដែលគេយាត្រាបានដោយក្រែវ តែបើសត្វចាំងឮឃ្លាយ ត្រូវពន្លះពោលសំពុងគ្រប់សង្កត់ចាំងម្ល៉ះ ធ្វើម្តេចឡើយនឹងឱយឃើញឮធម៌បាននេះ; ពួកសត្វដែលមានចិត្តយោគយល់យកនូវ សំពុងរួបតែដោយមេគំនរនៃសេចក្តីងងឹតគឺមោហៈ រមែងមិនឃើញធម៌ដែលជាធម៌ល្អត៌ដូចគ្នាជាដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ជាធម៌ដឹងច្បាស់ច្បាស់ឃើញបានដោយក្រែ" ។ លំដាប់ពីនោះមក ខ្ញុំរំពឹងឃើញថ្ពាល់ឈូកដែលដុះកន្លងទឹកមាន ៤ បែបគឺថ្ពាល់ទី ១ ឈូកសាស់ផុតអំពីទឹកលុះអស់ណានេះឡើងក៏រីកឡើងបានភ្លាម, ថ្ពាល់ឈូកទី ២ ឈូកសាស់ស្មើនឹងទឹក ថ្ពាល់ទី ៣ នៅតាក់តណ្តាលទឹក, ថ្ពាល់ទី ៤ ទៀតទើបនឹងពន្លកចេញអំពីដី ។

ឯថ្ពាល់ឈូកដែលឈូកផុតអំពីទឹកនោះរមែងរីកឡើងបាន ដោយស្មើព្រះអាទិត្យ, ថ្ពាល់ឈូកដែលនៅស្មើនឹងទឹក ថ្ងៃក្រោយគង់រីកឡើងបាន, ថ្ពាល់ដែលនៅក្រពុំញាក់តណ្តាលទឹកមុនជាងឈូកសាស់រីកឡើងបានកន្លងថ្ងៃវាន់ក្រោយ, ថ្ពាល់ដែលទើបនឹងពន្លកចេញអំពីដីនឹងបានជាអាហារចំណីនៃត្រីនឹងអណ្តើកជាដើម ឈូកសាស់រួចឡើងក៏មាន ។ ថ្ពាល់ឈូកទាំង ៤ បែបនេះយ៉ាងណាមិញ ពួកសត្វក្នុងលោកក៏យ៉ាងនោះដែរ គឺពួកសត្វទី ១ ហៅថា ឧគ្ឃដិតញ្ញូ មានឧបនិស្ស័យវាសនាបម្រុងនឹងត្រាស់ដឹងដោយឆាប់ហើស, ទី ២ ហៅថាវិបញ្ចិតញ្ញូ មានវាសនាជាលំដាប់ប្លុះមក, លុះបានស្តាប់ធម៌ដោយសេចក្តីពិស្តារ ទើបនឹងសម្រេចធម៌ដ៏វិសេសបាន

ទី ៣ ហៅថា នេយ្យៈ មានអ្នកសទ្ធាខន់ថយចុះមកលុះតែបានស្តាប់នឹងសិក្សារៀនសូត្រយកចិត្តទុកដាក់ ប្រតិបត្តិដោយល្អ ទើបសម្រេចនូវធម៌ដ៏វិសេសបាន, ទី ៤ ហៅថា បទបរមៈ គោះបើបានខន្ធលសិក្សារៀនសូត្រស្តាប់ ក៏មិនអាចនឹងសម្រេចធម៌ដ៏វិសេសកន្លងអត្តភាពជាតិនោះបានទេរ្បើយ សត្វពួកនេះដែលមិនអាចនឹងខន្ធលសិក្សារៀនសូត្រស្តាប់សល់នៅច្រើនណាស់ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ព្រឹងឃើញបុគ្គល ៤ ពួក ដែលប្រៀបដូចផ្កាឈូក ៤ ផៃប ដោយពុទ្ធចក្ខុញ្ញាណហើយព្រះអង្គតាំងព្រះហឫទ័យថា នឹងសំដែងធម៌ប្រោសសត្វនេះ ។

ធម៌ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់សំដែងចាប់តើមអំពីបឋមពោធិកាលរហូតដល់បច្ឆិមពោធិកាលនោះមាន ឈ្មោះ មាធន្តរេច្ចនយៈដ៏ជាអនន្ត; ធម្មទេសនាដែលព្រះអង្គ តាមដែលសង្កេតឃើញក្នុងអតីត ជួនកាលមានសេចក្តីល្អិតញឹកជ្រាលជ្រៅ ជួនកាលកន្លះ តាមខន្ធនិស្ស័យរបស់សន្តានជនិតរបស់ថវិស័ទអ្នកស្តាប់, បើព្រះអង្គសំដែងធម៌ចំពោះតែហ្នុងសុទ្ធដែលមិនសាយដោយពួកបច្ចត្តជិតផងទេ ច្រើនតែសំដែងប៉ះពាល់តែអំពីអនុបុព្វីកថា ៥ យ៉ាងដែលមានតថាដើមនឹងប្រយោជន៍ ភូយ៉ាង គឺប្រយោជន៍បច្ចុប្បន្ន ១ បរលោក ១ ព្រះនិព្វាន ១ ។ បើព្រះអង្គសំដែងចំពោះបព្វជិត ច្រើនតែសំដែងអំពីផលោន សមាចត្តិ នឹងព្រះនិព្វាន ដើម្បីឲ្យសមតាមកិច្ចរបស់អ្នកបួសក្នុងសាសនា ។ មួយវិញទៀតធម្មទេសនា ដែល

ព្រះអង្គសំដែងចំពោះបុគ្គលនោះ។ ច្រើនតែប្រកាសបង្ហើលបង្ហាញធម៌ ចាំបាច់ពីចំណែងតិធម៌ដែលគួរបំពេញឲ្យមានឡើងហៅថា កាតញ្ញូ ๑ ធម៌ដែលគួរលះបង់ហៅថាបហានកុន្ត ๑ ។

ធម៌ជាកុសលដែលគួរបំពេញនោះមានច្រើនយ៉ាងមានបុញ្ញកិរិយាវត្ថុ ๑๐ ខ្លឹមសង្ខេបជាន ๔ ជាដើមហៅថា កតញ្ញូ ។ ការបំពេញកុសលធម៌តើដើម្បីប្រយោជន៍ដូចម្តេច? នេះជាប្រស្នាដែលត្រូវឆ្លើយដោះស្រាយ; ប្រយោជន៍ដែលធំបំផុតនៃការបំពេញកុសលធម៌នោះគឺធ្វើកាយវាចាចិត្តឲ្យត្រេកត្រអែងដោយកុសលធម៌ ដើម្បីបំប៉នកំឡាំងសេចក្តីល្អ ឲ្យមានគ្រប់គ្រាន់កុំឲ្យសន្ធានខ្សោយ សម្រាប់កំចាត់កុសលធម៌ដែលជាខ្មាស់ប្តូជាគួរត្រូវដល់កុសលធម៌នោះចេញឲ្យផុតស្រឡះ ។ សាមគ្គីសេចក្តីត្រេកត្រអែងដោយកុសលជាមេឲ្យមានកំឡាំងខ្លាំងឡើង ដូចពាក្យគាថាមួយ កាលបើមានអាយុវៈ គឺដែលជើងជាសុខស្រួលមិនកែលវៃរោគាពាធក៏សុខសម្បូរបរតមានជម្ងឺដាច់អ្វី គឺថាមានសេចក្តីសុខត្រេកត្រអែងគ្រប់អាយុវៈពាក្យអស់ ជាហេតុឲ្យមានកំឡាំង ពាក្យសម្តីនោះ ទោះខ្លឹមចាប់លើងរបស់អ្វីមួយឬធ្វើការអ្វីក៏រកតិចបានដោយ ។ សេចក្តីត្រេកត្រអែងបែងត្រកូលក្តី ពួកជនវៀរក្តីសុទ្ធតែជាហេតុឲ្យកើតកំឡាំង ទំាងឲ្យមានកិត្តិយសបែងពួកពាក្យអស់ត្រកូលឬពួកជនពាក្យនោះទំាងធ្វើការអ្វីអាចសម្រេចបាន ដូចអ្នកប្រទេស

មួយ ។ ដែលមាននៃសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នាជាបច្ចុយ ឲ្យមានកំឡាំងយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការរក្សាការពារប្រទេសរបស់គេ សេចក្តីនេះយ៉ាងណាមិញ គាត់ហាត់ឥតសាយភាចិត្ត ឲ្យមានកុសលសាមគ្គី តែការព្រមព្រៀងប្រព្រឹត្តល្អត្រង់ឆ្នាំចាំងអស់ មានមេត្តាករុណាស្រឡាញ់កប់កេតគ្នាប្រព្រឹត្តសុចរិតស្មោះត្រង់ជល់គ្នាទឹងគ្នាមិនឫស្យាគ្នា មិនប្រែអំណាចបៀតបៀនគ្នា ដើម្បីធ្វើកំឡាំងសេចក្តីល្អឲ្យមានមូលមិត្តមកក្នុងខ្លួនសន្តានឡើង ទើបអាចនឹងការពារឫជំនះខ្មាំងអកុសលជាសឹកសត្រូវដែលនៅក្នុងប្រទេសគឺតាយនោះចេញឲ្យឃ្លានក៏យ៉ាងនោះដែរ; ដំណើរនេះឈ្មោះថាជាប្រយោជន៍របស់ធម៌ ។

ធម៌ដែលគួរលះបង់ឲ្យស្រឡះចេញនោះមានច្រើនយ៉ាង ។ ក្នុងគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គគ្រាន់វិសុទ្ធិទេ្ធស មានសេចក្តីថាពួកបច្ចត្ថិកធម៌គឺជាធម៌សត្រូវដល់កុសលធម៌នោះ បើរាប់តាមមេមាន ១៨ មេគឺ សំយោជន:១០, កិលេស ១០, មិច្ឆត្ត:១០, ល្មោភធម៌ ៨, មច្ឆរិយ:៥, វិបល្លាស:៣, តន្ត:៤, អគតិ ៤, អាសវ:៤, ឱឃ:៤ យោគ:៤, ឱវរណ:៥, បញ្ចមារ:៥, ចតុមារ:៤ អនុស័យ ៧, មល:៣; អកុសលកម្មបថ ១០, អកុសលចិត្ត ១២, ចាំងអស់នេះសុទ្ធតែជាអកុសលរាប់ថាបហានក្នុងគឺកងធម៌ដែលត្រូវលះ ដែលគួរបោះបង់បេញឬធ្វើឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ចាកខ្លួនសន្តាន ។

(មានត)

ជម្ពាធិប្បាយ

ស្តីពី

ភាពជាអ្នកដែលគេស្តីថាងាយឬងាយទូន្មាន

លោក ស៊ុន-ហ៊ាន រៀបរៀង

ក្នុងលោកយើងនេះ ជនជាអ្នកមានគុណសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់មានអំណាចឥតសន្ទានក្តី តែងមានមេត្តាប្រណីចំពោះអ្នកភូមិភ្ជាប់ឲ្យអ្នកភូមិស្ទុះស្ទើនទៅរកនូវសេចក្តីចំរើន រមែងខ្ជាប់ខ្ជួនប្រែនប្រៃជាអ្នកភូមិឲ្យតាំងនៅក្នុងគុណធម៌ផ្សេងៗ ដើម្បីឲ្យប្រព្រឹត្តតែតាមត្រង់រៀបរយក្នុង ។ បើអ្នកភូមិបានតាំងនៅក្នុងគុណធម៌ប្រពៃបានដោះហើយ ទើបមានសេចក្តីសុខក្សេមក្សាន្តរៀងគ្រប់គ្រាន់មានកិត្តិគុណប្រាកដប្បាស់ក្នុងលោក ។ អ្នកដែលមិនតាំងនៅក្នុងគុណធម៌ប្រពៃបានដោះ, ទើបមានទោសផ្សេងគ្នា ។

សេចក្តីអធិប្បាយនៃបុគ្គលតាំងពីព្រះកេតនេះ ត្រូវពោលឲ្យជាក់ប្បាស់ដល់លក្ខណៈជាមុន, ក៏ឯលក្ខណៈជាអ្នកដែលគេស្តីថាក្រ, ខ្ជួនប្រែនប្រៃជាក្រ, គឺបានដល់មនុស្សមានមានះ ទើបចិត្តរឹងត្អឹងជាអ្នកក្រែបាលមកលើកខ្លួន សង្កត់សង្កិនអ្នកដទៃ, មានសេចក្តីគ្រោងប្រចាំនៅក្នុងសន្ដានជាដរាបសេចក្តីគ្រោងទុក ជាអ្នកមានសេចក្តីឈ្លាន ទើស. សម្បីនឹងពោលវាចាឲ្យដឹងសោតក៏គ្មានគ្រក់ បង្ហាញឲ្យឃើញបានថាលាយឡំដោយចោទសៈពិត, កាលបើមានអ្នកដទៃជាស់គៀនដោយផ្លូវដែលត្រូវ ក៏ដាច់ក្រែងតែត

ទ័យយោបល់ញុំប្តូរកំផ្លូវស្មុកដំណើរអ្នកជាស់តឿនឲ្យតាំងទ័យយោបល់
មិនរួច, ហើយក្នុងទ័យយោបល់ចង្អុលត្រង់ត្រង់ត្រឡែងយកឈើងជាខែធ្លាយ ។
មកពោលសំដែងសេចក្តីគ្រាន់សេចក្តីចង្អុលឲ្យច្បាស់ច្រាកដ, ចាំងំ
មានវស្សាមច្ចុរាយ: ទំងំពលកំចុពុតត្បុតច្រែនច្រែតារ នេះជាលក្ខណៈ
របស់អ្នកដែលគេស្តីថាក្រ, ខ្លួនច្រែនច្រែវក្រ ។ កាលបើប្រព្រឹត្ត
តែហេតុដែលនាំឲ្យកើតសេចក្តីនោះយ៉ាងនេះហើយ មិនបានប្រព្រឹត្ត
តាមឧបាយរបស់ឲ្យបុគ្គលរហូតដល់ទានសេចក្តីមិនដឿ - ស្តាប់ចំពោះច្បាប់
ផ្តាលុះណាការឡើតទេ ។ មែងមានពោសានុពោសតាមសមគួរដល់
កំហុសដែលបានប្រព្រឹត្តល្មើស ។ ឯភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកដែលគេស្តីថា
ក្រ, ខ្លួនច្រែនច្រែវក្រ, គង់តែនឹងបានខ្លួនដល់ក្រក់ណាមួយ
ជាច្រាកដ ។ ព្រោះហេតុនោះទើបផ្លូវព្រះពុទ្ធសាសនាប្រដៅមិនឲ្យ
បុគ្គលជាបុរសស្តីប្រព្រឹត្តឆន់ឆាប់សេចក្តីច្រណៅក្រខុកក្តឹងខ្លួនឡើយ
ដោយហេតុព្រះសម្ពុទ្ធច្បាថ្លាផលមិនដូចគ្នា, បានជាទ្រង់ប្រែនច្រែវឲ្យ
ជាអ្នកដែលគេស្តីថាងាយ ខ្លួនច្រែនច្រែវងាយវិញ ។

សោរថសត្វគានេះ បើអធិប្បាយសេចក្តីតាមអនុមានសូត្រមជ្ឈិម-
និកាយ មជ្ឈិមបណ្ណាសជ: ដែលព្រះមោគ្គល្លានត្រាស់ដែងពុទ្ធនោះមាន
សេចក្តីថា: កាលអ្នកដែលខ្លួនច្រែនច្រែវ ដោយផ្លូវដ៏ល្អ ក៏មានសេចក្តីអត់ធន់
តាំងចិត្តស្តាប់ដោយគោរព, ច្បាថ្លាតែសេចក្តីល្អដល់ខ្លួនទំងអ្នកដែលខ្លួ

មិនលើកឱនមិនស៊ប់ត់សង្កិនគេ, មិនជាអ្នកច្រោះថ្នាំងឆន្ទៈគ្រោធ មិនបានបង់សេចក្តីខឹងគ្រោធខ្ពុត,មិនប្រណែនណ្ហានីសារព្រោះសេចក្តីគ្រោធខឹង,មានវាចាដ៏ទាំកោះសុភាពពេញ, មិនបានវាងវែកវែកនិយាយផ្ទួញ់ផ្ទាល់ស្មាក់ផ្ទួរត្រឡប់លើកគោសវាលស្អកដែរ; បើអ្នកដទៃដាស់តឿនហើយ មិនប៉ាន់យកវឿតកំដែរមកនិយាយឬទ្ធប់ត្រឡប់ត្រឡិនទេ, ពាំនាំមិនមានសេចក្តីប្រទូសរ៉ាយ, សេចក្តីគ្រោធខឹងឆាប់សេចក្តីតួចចិត្តឡើយ, ជាអ្នកបញ្ចេញវាចាឲ្យសមនឹងសេចក្តីប្រតិត្តិវេស្សន្តរ, មិនលុបលាងគុណគេ, មិនលើកឱនផ្ទួនឆ្លងនឹងគេ, មិនជាអ្នកមានសេចក្តីកំណាញ់ប្ចសាទនឹងពាងអ្នកមានមារយាទរម្យទម់រៀបរយ មិនចរចេសចរចេរស្មើនឹងក្រន្ទឹងប្រកែកប្រកាន់ខ្លួន ។ កាលបើប្រកបដោយធម៌ពាំងនេះហើយ ត្រូវមានយោនិសោមនសិការៈត្រិះរិះឲ្យឃើញជាក់ច្បាស់ដោយប្រាជ្ញាណ ហើយចត់សំគាល់នាំយកទៅប្រតិបត្តិ, សមដូចព្រះពុទ្ធភាសិតថា: "សុស្សូសំ លភតេ បញ្ញំ អ្នកស្តាប់ដោយយកចិត្តទុកជាក់រមែងបានបញ្ញា" ។ ពាំនាំត្រូវធ្វើសេចក្តីជំនឿនឲ្យមាន់ ហើយធ្វើដំណើរបដិបត្តិឲ្យសមដល់កាលសម័យ សមដូចព្រះពុទ្ធភាសិតថា

អត្តានញ្ច បិយំ ឋញ្ញា រក្ខេយ្យ ំ សុរក្ខិតំ
តិណ្ណាមញ្ញតរំ យាមំ បដិជគ្គេយ្យ បណ្ឌិតោ ។

សេចក្តីថា: បណ្ឌិតបើដឹងថាខ្លួនជាទីស្រឡាញ់របស់ខ្លួនឯងហើយ ត្រូវតែកសាងនូវកុសលជាទីជម្រកដល់ខ្លួនដោះខ្លួនឲ្យល្អ ក្នុងយាម (វ័យ) ទាំងបីណាមួយក្នុងខ្លួន ។

អធិប្បាយថា: ក្នុងមួយរាត្រីចែកជាយាមបី ដែលមានឈ្មោះហៅថាយាមបានដូចគ្នាទៅនេះ រលោះអាយុខ្លីយដែលចាត់ជាវ័យបី ក៏គួរហៅថាយាមបានដូចគ្នា, ព្រោះហេតុដូច្នោះ ទើបសម្តេចព្រះវជិរញាណខ្ទង់សំដែងធម្មកថានេះ ហៅវ័យថាជាយាម ដើម្បីឲ្យមានសេចក្តីស្រួចគ្នា ល្មមបុគ្គលជាអ្នកស្តីថាងាយ ខ្លួនប្រដៅងាយបានដឹងច្បាស់ថាខ្លួនខ្លះ គួរប្រកបកិច្ចជាប្រយោជន៍សម្រាប់ខ្លួនឲ្យសម្រេចក្នុងយាមដើម (បឋមវ័យ) បើធ្វើមិនទាន់គួរប្រឹងប្រែងឲ្យសម្រេចក្នុងយាមកណ្តាល (មជ្ឈិមវ័យ). បើថាទៅដឹងខ្លួនក្នុងយាមចុងបំផុត ក៏គួរប្រញាប់ប្រញាល់ធ្វើឲ្យសម្រេចទាន់ពេលវេលា កុំបង្អែបង្អង់ថាចាំធ្វើក្នុងថ្ងៃស្អែកឬថ្ងៃក្រោយទៀតឡើយ. ការបើករង់ចាំបណ្តោះបណ្តែងដូច្នេះនឹងត្រឡប់ក្លាយទៅជាសេចក្តីប្រមាទ ដឹកនាំចិត្តឲ្យទៅតាមតណ្ហាសទុសដូរ ហេតុនេះទើបព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា:

"ឧដ្ឋំ ហិ, ករតោ ឃ្លតាំ ចាបំ ស្ម រមតិ មនោ"

ការធ្វើសេចក្តីល្អយ៉ាងយូរពេកទៅ ចិត្តក៏រមែងត្រេកអរក្នុងសេចក្តីអាក្រក់ ។ គួរនឹកដល់ព្រះបរមពុទ្ធោវាទមួយទៀតដែលព្រះដ៏មានព្រះភាគត្រាស់ថា:

"អាឡវ កំពុងមានតប្បំ តោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ"

ត្រូវតែប្រឹងធ្វើកិច្ចកងថ្ងៃនេះឲ្យហើយកុំខាន, ព្រោះអ្នកណាទំនងជាដឹងថាសេចក្តីស្លាប់នឹងមានមកកងថ្ងៃស្អែក ? ។

អធិប្បាយថា: គួរតែធ្វើសេចក្តីព្យាយាមឲ្យសម្រេចកិច្ចដែលជាប្រយោជន៍សម្រាប់ខ្លួនក្នុងថ្ងៃនេះ កុំពាំងអាល់ឯកបណ្តោះបណ្តែងទៅថ្ងៃស្អែកឡើយ, ព្រោះថាគ្មានអ្នកណាមួយអាចដឹងបានថាអាត្មាអញនឹងស្លាប់កងថ្ងៃនេះឬថ្ងៃស្អែកទេ ។ ការប្រញាប់ខ្វល់ខ្វាយប្រតិបត្តិកិច្ចដែលជាប្រយោជន៍ឲ្យទាន់កាលសម័យបែរបែរយ៉ាងណាត់ជាផលបែរបែរសោះបែរត្រូវ ។ ក្នុងបរិបទនៃព្រះពុទ្ធសាសនានិយមកពន្យល់អានយកសោះបែរត្រូវនេះថាថា សេចក្តីល្អរបស់អ្នកប្រតិបត្តិតាំងផ្លូវលោកនឹងផ្លូវធម៌ខ្ពស់ ។

អ្នកមានប្រាជ្ញាគួរយើញគុណបែរបែរសោះបែរត្រូវដែលឲ្យផលអស្ចារ្យ ដូចនិយាយក្នុងរឿងថាស្តេចធំលើផែនតាំងពីរ គឺផែនកាសីនឹងកោសល ក៏ព្រោះផលនៃគុណធម៌នេះឯងដូចសំដែងតទៅនេះ

កាលព្រះបាទព្រហ្មទត្តនគរពារាណសី ផែនកាសីលើសជាងគេ រីឯផែនកោសលក៏បាន, ព្រះបាទទីឃីតិ នគរសោត្ថីផែនកោសលទ្រង់ទាំព្រះមហេសីមានគភ៌ទៅគឺឆ្នាំកងទីបំផុតផែន, ថ្ងៃក្រោយទ្រង់ប្រសូតពាជបុត្រមួយព្រះនាមថា "ទីឃាវុ" ។ លុះទីឃាវុកុមារមានវ័យចំរើនល្មមដឹងក្តី ព្រះបាទព្រហ្មទត្តបាច់ព្រះបាទទីឃីតិបានឲ្យទាំទៅ

សម្លាប់, គ្រានោះទីឃាវុមកទាន់ ព្រះបាទទីឃីតិខ្មែនប្រដៅថា "នែទីឃាវុ អ្នកកុំយើញកាលវែនពេកខ្លីពេក, ធម្មតាតៀវពុំដែលម្ចាប់ដោយតៀវទេ តែងម្ចាប់ដោយការពុំចងតៀវ" ខ្មែនដំណាលស្រេចគត់សម្លាប់ទៅ ។

ចំណែកមាតាន់ក្រោយ ទីឃាវុបានបួសថ្វាយខ្លួនជាឱ្យកជការយ៉ាងស្មោះខ្មែនដែលព្រះបាទព្រហ្មទត្ត, ថ្ងៃមួយព្រះបាទព្រហ្មទត្តខ្មែនស្តេចទៅប្រពាតវៃ ទីឃាវុជានាយសារថីមកពាសរថ ។ ទីឃាវុបានទទួលសព៌ាភរណរថទៅមុនពួកពល ។ លុះនោះព្រះបាទព្រហ្មទត្តខ្មែនជ្រុលភ្លើយទៅទីឃាវុដោយខ្សឿយព្រុកកាយពល, កំពូនតែផ្លុំស្គរ ទីឃាវុលើកព្រះខ័នឡើងបង់ខ្មែនសម្លាប់ តែនឹកក្នុងដល់ចណ្តាំព្រះបិតាក៏ឈប់ទៅវិញ គ្រាន់តែស្រែកសន្ធាប់ឱ្យព្រះបាទព្រហ្មទត្តជ្រាបថា ជាពាជបុត្តព្រះបាទទីឃីតិប៉ុណ្ណោះ ។ គ្រានោះក្សត្រទាំងពីរក៏ប្រទានអក័យទៅវិញទៅមក ហើយខ្មែនស្តេចត្រឡប់ទៅព្រះនគរវិញ, ព្រះបាទព្រហ្មទត្តក៏ប្រទានដែនទាំងពីរគឺដែនកោសលនិងដែនកាសីឱ្យទីឃាវុ ព្រមទាំងប្រទានព្រះរាជធីតាជាព្រះរាជមហេសីផង ។

ព្រះបាទទីឃាវុបានត្រែងកដ្បូរជាធំ លើដែនទាំងពីរក៏ដោយសារដោយបុគ្គលជាយប្រដៅ គឺស្តាប់ព្រះរាជឱវាទយ៉ាងខ្ជិរបស់ព្រះបាទទីឃីតិជាព្រះបិតាដួបរោលមកទាន់ដើមហើយយកទៅធ្វើតាមត្រូវតាមលក្ខណៈសោវចស្សតានេះឯង ។

ហេតុនេះបានជា ព្រះបរមសាស្តាទ្រង់គ្រាស់គុណធម៌នេះថា ជាឧត្តមគុណធម៌ កន្លងនូវឧត្តមគុណធម្មសូត្រទ្រង់គ្រាស់ថាជាសេដ្ឋសូត្រ កន្លងនូវមង្គលសូត្រ; អ្នកដែលតាំងនៅក្នុងគុណសម្បត្តិដូច្នេះហើយ ព្រះអង្គក៏ទ្រង់គ្រាស់សរសើរទុក ដើម្បីឲ្យអនុបវិសេសនិព្វានបានកាន់តាមយថាភាគមាប់ ។ ដូចយ៉ាងព្រះកច្ចានត្ថេរោគជាអ្នកដែលគេស្តីថាងាយ, ខ្ញុំនាន្ប្រែនប្រជៅជាយ, កាលបើឧបជ្ឈាយ៍នឹងអាចារ្យស្តីថា គោលប្រែនប្រជៅក៏ធ្វើតាមវាភប្រែកក ដោយលោភតាំងនៅក្នុងលក្ខណៈនៃគុណធម៌នេះ ទាំងជាអ្នកមិនមានសេចក្តីប្រមាទហើយពាយាមខ្នះខ្នែងប្រតិបត្តិដរាបដល់បានសម្រេចព្រះអរហត្តជាចរិយោសាន ។ ហេតុនោះ ទើបព្រះអង្គទ្រង់ប្រទានទុកឧដ្ឋលវិសេស ដើម្បីធ្វើខ្លួនឲ្យបានទៅជាអ្នកដែលគេស្តីថាងាយ, ខ្ញុំនាន្ប្រែនប្រជៅជាយដូចយ៉ាងព្រះកច្ចានដែរ ។ ភាពជាអ្នកដែលគេស្តីថាងាយ, ខ្ញុំនាន្ប្រែនប្រជៅជាយ ជាហេតុនៃសេចក្តីល្អគ្រប់បែប, សាធុជនដែលជឿថាខ្លួនឯងជាទីស្រឡាញ់បស់ខ្លួនធំធ្លាប់ថាសេចក្តីល្អដល់ខ្លួន ឬប្រព្រឹត្តកន្លងតាមលក្ខណៈសោវេស្សកានិធ្លាប់ទៅជាពន្ធិបំពោះខ្លួនឯង រហូតដល់ពួកគណៈនឹងប្រែទស្សាតិ ។ ចប់

កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្តី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា ទំនងអក្សរសាស្ត្រ ចោះពុម្ពផ្សាយ
អំពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ: ហ្លួងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម, បណ្ឌិត នៅ
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកដំណឹងសាសនា: ព្រះគ្រូសុវណ្ណញ្ញាណ សូរ-ហាយ
ក្រុមជំនុំព្រះវិន័យ នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

មាតិកា

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ		*ទំព័រ*
លោក ហេង-យ៉ាន់	កំពូលស្នេហា (តទៅ)	៥០៥
លោក ធុយ-ប៊ុនសូរ	ឯកសារហិរញ្ញវត្ថុ ភាគទី ១៦ (តទៅ)	៥៣០
ហ្លួងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម	ព្រះរាជប្រវត្តិ ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យចេស្តា (ព្រះអង្គស្លា) (តទៅ)	៥៣៧
ផ្នែកសាសនា		
ព្រះគ្រូសុវណ្ណញ្ញាណ សូរ-ហាយ	ប្រយោជន៍របស់ធម្មៈក្នុងពុទ្ធសាសនា (តទៅនិងចប់)	៥៤៧
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ	ប្រវត្តិព្រះធម្មចរិយាព្រឹទ្ធាចិត្រសេដ្ឋាភជាគណៈ (កែវ-ដូន) ជាអធិការវត្តភ្នំសំពៅ មេគណ ទៀត្រជាត់តំបូង	៥៥៦

ឆ្នាំទី ១៨ — លេខ ១០ ខែធ្នូ ប្រ ១៩៨៦ — តំលៃដាក់: ១ ឆ្នាំ ៣៥ រៀល ។

លោក ហោង-យ៉ាន់ រៀបរៀង (តមក)

"អ្នកឯងនេះជាមនុស្សឆ្កួត ពីព្រោះខុតជាអ្នកកើតទុក្ខ កុំថាតែមួយឆ្នាំពីរឆ្នាំ រហូតដល់អស់មួយជីវិតអ្នកឯងផង ក៏អ្នកឯងមិនអាចនឹងបានព្រះបន្ទូរធ្វើកន់រេខេអ្នកដែរ ល្អើយរំលងទៅលំនៅវិញទៅជាជាង ទៅរកគាប់ចាន់ឈើកន់រៃធ្វើកន់រេខេទៅ" ។

ចំណែកសោភ័ក្ត្រមានហាន:ជាបុរសប្រៃសនីយ៍ នឹងឈោងកេតធាតុក្រងក្តំពេញឯណាក៏បាន នេះយើញជាគោនមិនដល់ ប្រាក់មិនជាប់តែម្តងហើយ បើនាងស្ងួតជាមួយផងនោះគ្រាន់បើសង្ឃឹមខ្លះ នេះបើនាងព្រងើយកន្តើយធ្វើនធ្មែរយប្តុយ៉ាងនេះ មុងជាអសារឥតការទាត ប្រយោជន៍អត់ព្រើ ទុតម្អាយកម្ម! ជីវិតសោភ័ក្ត្រសោះសូន្យស្រែងស្រងាត់ ចិដូចមនុស្សមានទោសដែលគេទំរេសឲ្យទៅនៅតណ្តាលសោះតែម្នាក់ឯង ចុះសោភ័ក្ត្រល្អើសត្រង់ចំនុចអ្វីបានជារងគ្រមដូច្នេះ ធ្វើឲ្យកន្ទួលហាន:អាស្បាឯណាមួយឬ? ។ សោភ័ក្ត្រជញ្ជឹងសព្វត្រប់ទៅក៏យើញថាមានហេតុមែន គឺព្រោះខ្ជិនដូនជាបងតតិចិន បានជាគេហ៊ានម្លើលជាយដល់ថ្នាក់នោះ ធ្វើឲ្យដួចជាខ្ជិនមានបងច្បើលចាប្តូចោះ ប៉ុន្តែសេចក្តីស្នេហារបស់សោភ័ក្ត្រ មិនមានចាត់ទុនដល់ទ្រព្យសម្បត្តិ, ដល់យស

ស្ដីក្តី ដល់ប្រយោជន៍ឯណា ទិម្លួយខ្លឹយ ជាសេចក្តីស្នេហាដ៏ភ្លាប់ខ្លួន
បំផុតឥតលោក ។

អនិច្ចាអើយ ! សេចក្តីខ្សត់ខ្សែឲ្យសេចក្តីគ្រាន់ឲ្យឃើញថាជាបំណាង
ចំនួនសម្តីក្តី សេចក្តីខ្សត់ខ្សែឲ្យសម្បត្តិជាមូលនៃសេចក្តីវិចក្ខណ៍គ្រប់ចំពូក
បែបពិត ។ ឥឡូវបើសោកក្រែងតែដូច្នេះបើយ ក៏គ្រាន់ក្សាលជាខុសក្តួចួល
កាន់ដំណែក ។

គ្រាកន្លងផ្ទាល់ថ្ងៃឥតឮ សោកក្តួបែកឥតថ្មីរៀបខ្លួនទៅលេង
ស្រុកភ្លាប់ទៅតណ្តាលចតុមុខនាវេលាសៀលដែរទៅបស្ចិមទិស ។
ស្ដេចព្រះអាទិត្យស្រែទន់ ។ ទៅហើយ មានខ្យល់រំតើយរំហើយ
ស្រែល ផ្ទៃទន្លេជ្រួញមេរោយកន្លាញ់ទឹក សោកក្តួចុះទូកទៅលេងកោះ
លុះដល់ហើយក៏លោតចុះទៅអង្គុយលេងលើខ្លាច់ បែរមុខមើលទីកល្ហ
ល្ហាចទៅឆ្ងាយ ស្តាប់សំឡេងត្អូញក្នុងគុម្ពត្រែង ។ ឯអាកាស
សត្វខ្លែកហើរផ្ទៃលក់យកគន់មើលរំណើ ត្រជាងស្ងាបតំណិស្តុរលើផ្ទៃ
ឥតគាប់ ។

អង្គុយយូរទៅមកគំរប់ជាអណ្តែតអណ្តូងចិត្តយ្លេងយ្លោងមិនឱនឆ្ងល់
ឲ្យទឹកស្រែមៃ តែឯការស្រែមៃរបស់យុវជនគ្មានប៉ុន្មានក្រៃគំពីទឹកដល់ភ្លុ
ដ៏តែរបស់ខ្លួន ប៉ុនទៅពេលមោនទឹងឲ្យសោកក្តួទឹកដល់នាណា បើគេ
ស្រឡាញ់នាងស្មើឆ្អែតហើយនាងមិនស្លាប់ឥតផង !

ខ្ញុំកជាសោកក្រៃពន្លឹងខ្លួនឯងជាន់ណាកក្តីធម្មជាតិអាចផ្សាយនូវអាទុ-
ភាពដ៏ទុក្ខធម៌លើបុរសនោះបាន ទាំងរាំងប៉ាប់អារម្មណ៍ចុះ គ្រាចក្រឹម
ត្រឹមខ្លួលស្តាប់នូវបទបំពេនៃរលក ដែលសាត់មកពេញជាន់ខ្សាច់ស្អាត
ស្អាតៗ ហាក់ត្រជាក់ចិត្ត រីឯណាអណ្តែតត្រសែតដល់នគមណ្ឌល
ណាៗលែតសៀតមកអប់មេត្តសញ្ជិតកាយ សោកក្រៃទឹងស្ទាត់ជាខ្លួន
មិនមែនស្ថិតលើផែនដីដូចជម្មតា ហាក់ដូចជាល្អេល្អើវគ្មានត្រឹមលដូច
ជាអ្វីទន់ល្មើយរសាយសង្ឃឹតិ៍ត្រៃតាម កន្លងពេលនោះសោកក្រៃលែនតែ
នាដល់អ្វីទៀត ខ្ញុំសោកចាំងប៉ុន្មានខ្ចាត់ខ្ចាយចាកបេញ៉ាសន្ធានបាន
ជួយគ្នាៗ

គ្រាយនោះបន្តិច ដើងមេឃដ៏តសន្ធឹមៗ ពពកសាត់មកបន្តិតា
ចាក់ស្រែះជាសំពត់ពណ៌ត្រមៅ គ្រាលាសពេញអាងសច្ចាំងមេឃ
ដ៏ជិត មានខ្យល់ខ្ទាំងផាត់លំអតិតសាចមុខលើខ្លួនសោកក្រៃ ធ្វើឲ្យអ្នក
ភ្ញាក់ត្រឹតចេញចាកកវ៉ែនមួយរំពេច ទេចមើលលើឃើញស្ងួនៗ ជាសញ្ញា
ថាមួនជាន់ដ៏មានព្យុះទោរាមាកដ៏មិនយូរប៉ុន្មាន សោកក្រៃដ៏អរត្រួចទើប
មានទៀតឯង :

"ទ្រព្រះពាសេទៅបុត្រ យាងចេញចាកវិមានមកកុំផ្សុះផ្សង់ ដើម្បី
ទឹងញាំងដៃខ្លួនឲ្យកម្រើតញាប់ញ័រ ហើយចោលខ្លួលែតជាំៗ ស្រាប
សើរកោះនេះឲ្យលិចចាត់ទៅ ប្រមូលចាំងខ្លួនឡើងជាមួយផង ឲ្យរមែល

លើគ្រែសកណ្តាលថាតទេនេះ ព្រោះខ្លួនខ្ញុំជាមនុស្សអកតញ្ញូតន្តើមរំលើម ប្រមាថ ទឹងឲ្យខ្ញុំសំនៅលើផែនដីរស់ទៀតជួបប្តេជ្ញាបាន ៤ ខ្ញុំលែងចង់រស់នៅទៀត ក៏ប្រសិនបើតបណាស់ឈឺតអីយ !

ទ្រង់សោកស្តែងធម៌កែកយ៉ាសុខ ៗ ប៉ុន្តែយតខ្លាចជាផ្លូវបេះខ្លួនឯងថ្លៃ ពោរពេញ ។

ទាំងនោះ ព្រះពោធិសត្វបានដើរតាមនៅឯនគរគ្រឹតគរគ្រែង ស្តាប់សម្តីមនុស្សស្រីតំពែម បានឮបក្សីប្តីម្នាក់ត្រែងនិយាយសេចក្តីតក់ស្លុតតក់ស្លុតក៏ឈប់ ឈរតក់ឈ្មោតតិតៈធិតចែតពុះត្រា ខ្លោសប្តុះខ្លោសម្រុងខ្លួនរកចំណីនីតត្រាំទំនាក់ខ្លួនខ្លី ស្រាប់តែមួយសន្ទុះផ្លែលជ្រលៅទំសម្ងាត់ ហាន់សន្ទុតតិកតតិទំនេរជួបសំតែ ផយោ ! ប្រហែលជាបានអ្វីផ្តាញ់ពីហេ ហើយមើលទៅ ។

ស្រាប់តែពួសូរមាត់មនុស្សស្រីស្រែកច្រឡំខ្លែនយ៉ាតុតសង្ឃឹមសោកក្តុកក្តួលមើលទៅឃើញខ្លួតតូចមួយកំពុងផ្តួលដួងតែមលិចជួបលុលទៅមុខ ស្តួចថយមកក្រោយវិញលើលើទៅតែមួយតន្លែង ស្តួចអាសាទៅក៏ប៉ុន្មានច្រើញប្រញាល់លោតចុះទឹក ទាំងគ្នាហែលរកនាគ សំណាងមានទឹកត្រង់នោះកក់ត្រឹមជង្គង់ ចានាគ្នាចំលុយកាត់មកវាយសេចក្តីពិចារណាតំឡាំងឡើល ណាកំឡាំងលេកជង អ្នកមានតិយសន់នោះមានគ្នាចំនួន ៦ នាក់ អ្នកលែងពីទោកផ្លែលមកដល់ខ្លាចមុន

ខ្លីដែលទុស្សកណ្ណាលអាឃុំម្នាក់ ព្រមទាំងតារាយនដ៏ក្លែងក្លែងប្រុសក្លែងស្រីពីរ
នាក់ឈានដើរដ៏ឆបណ្តើរកោះដៃគាបណ្តើរវេរៀបមុខវេរៀបក្រោយ ចែងដាំ
ច្រងិលក្នុងតែក កុមារីនោះខឹកសក់អុតត្រីត្រពាត់ដៃសៅរោកវៃប្រឡាក់
ប្រឡូសអាក្រក់ដើលៃក្រែពេក ដោយសេចក្តីព្យាយាមខំតស៊ូដល់កំឡាំង
ឆាតុនៃលោក ទើបបានមកដល់កោះ ដល់ហើយក៏អស់កំឡាំងស្តូកដេក
លើខ្សាច់តែម្តង ។

សោកីក្តែពិនិត្យមើលមុខអ្នកតាំងនោះ ស្គាល់ជាតាវង្សាតែវេរញ៉ាតែបង់
ណាជនេត្រតាវ តែនាងមិនឃើញ ក្លែកសោកីក្តែត្រតុញ៉ាវៅរកទូក
ដែលលិចទាងវៅហើយ តែទូកនោះ មានអ្វីសឹង តំរើតមន្តិចឯ ដូចជា
ពង់មនុស្ស សោកីក្តែរំច្រែងចំអើតមើល ។ ស្រាប់តែអ្នកម្នាយរបស់
នាងផ្តើលបុតកូនស្រី ដើរទៅដាស្លាយហៅ សំឡេងយ៉ាងតារយ៉ាងស្តីយឆ្ងើយតបមកវិញ មានតារបស់នាងលុតជង្គង់ចុះយកដៃគក់ទ្រូង
ខ្លះហៅយំបន់ស្រែនវៅគ្នាគេក្តួនខ្លួនឲ្យជួយស្រែចស្រែងពន្លកហួសយ៉ាងណា
តែខ្សល់តាន់តែថក់ខ្លាំង ។ រលកតាន់តែខ្លោលស្ទូនតែស្ទើង មានាជុត
សង្ឃឹមដួលសន្លប់លើដីខ្សាច់ ។

ចំណែកសោកីក្តែរកើបក្នុងដួងចិត្តពន្លែចមាណាហ្មត់ដល់ហ្មឺងក្តែង
ក្តែងត្រែតមកហើយមកគិតថា បើអាគ្នាអញមិនបានរួមរាមួយនឹងណុង-
នៃត្រតាវវេលាដែលស៊ៅវៅ ក៏ស្អាប់វៅនាពេលនេះតែនឹងក្បាលឯណាត.

ខ្ញុំមិនលែងទេ ។ ឥឡូវនេះហេតុតែសំណាងមិនបានជាមកជួបភ្នែក
សោកក្តីចំពោះព្រួចបំរើខ្លួនឯងស្លាប់ជាមួយនឹងនាង តែឯកយើញ
សេចក្តីខ្មាស់មាគាដែលស្រឡាញ់ប្តី ។ សោកក្តីស្រយុតចិត្តនឹក
អាណិតដល់ដើមទ្រូងមនុស្សផង ទើបលែងនឹកនាដល់អ្វីទៀត រៀកក
ស៊ុះចុះទឹកហៀរដល់ដែលកន្ទេលតែម្តង ដោយហេតុជាអ្នកចុងខាងក្បូរ
ក្បែរ ទើបសោកក្តីមិនបានគក់ស្មូតដល់ប៉ុន្មានសៃសក់ហៀរកាត់
សេចក្តីគំនុំនៃមច្ចុរាជយ៉ាងអង់អាចទៅជួយគ្នាជាពិត ។

ដោយសេចក្តីព្យាយាមយ៉ាងខ្លាំងនេះឯង សោកក្តីបានដល់
ខ្លួនឃើញណាជានេត្រចាត់ស្មារតីលែងកំរើកដៃជើង តែមុខនាងនៅតែ
ស្រស់ញញឹម ហាក់ដូចជាមិនព្រមចុះចាញ់ដល់ហេតុវិបត្តិនៃផ្លូវលោក
សោកក្តីឃើញហើយស្រយាកចិត្ត ទឹកស្មាខជាមន្ទិលពេលធ្វើការក្បត់ខ្ញុំ
ដៃម្ខាងដកកើយលើផ្ទៃទឹកជាវិមាន ទើបលូកដៃទៅនឹងទុបក្រសោបជើ
ស្រាប់តែចានលេតធំមួយវាយមកចំថ្លៅខ្លួនសោកក្តីក្តៅក្រហាយឃ្លាតពី
ខ្លួនបំនួនមួយព្យាម សោកក្តីខំប្រមូលអស់ទាំងកំឡាំងទប់ខ្លួនដើម្បី
ខឹងស៊ុះទៅដណ្តើមនាងចេញចាកកណ្តាប់ដៃនៃម្ចាស់ស្រាប់តែឃើញខ្លួក
លិបជាត់ទៅកន្លែងទឹកទៅ សោកក្តីខំជើងដួលលុតផង្គងលើកដៃទាំងពីរ
ឡើងទៅលើបន្ទូរសេចក្តីសាទរដោយពាក្យដូច្នេះ :

"តុអស្លៀកទេវតាដែលថែរក្សាខ្ញុំនេះ ខ្ញុំសូមសំដែងនូវសេចក្តីគោរពដ៏ជ្រាលជ្រៅចំពោះលោក ព្រោះខ្ញុំបានស្គាល់លោកហើយ តែបានបួងសួងណាជាខ្លួនដែលខ្ញុំស្រឡាញ់ស្មើជីវិតខ្ញុំទៀត" ។

សោភ័ក្ត្រដេញថែក្តី ស្រាប់ដូចជាបានអ្វីគ្រប់ជាង។ មកបំផ្លើនខ្លួនក៏បើកភ្នែកឡើង តួរឲ្យភ្ញាក់ខ្លួន គួរឲ្យសប្បាយ! គួរឲ្យសុខអាយសុខបិត្តខ្លួនណ៎ាជាខ្លួនគ្រប់បានមកដល់ខ្លួនសោភ័ក្ត្រ! ព្រោះមានលោកជាកូនខ្លួនមកពិតប្រាកដជាដោនវាសនាអ្នកទាំងពីរ មិនត្រូវស្លាប់ក្តីបាតខ្ញុំ ហើយត្រូវបួបគ្នានៅនាដែនមនុស្សលោក។

បាននាងនៅទីនឹងដែរហើយ · សោភ័ក្ត្រក៏ទុបនាងដាក់លើដើមទ្រូងដោយសេចក្តីផ្កាសង្ឃឹម សំឡឹងមើលមុខនាងរំងឹតតែស្អប់ឡើង ប៉ើបមិនចង់ទាំងយកទៅឲ្យបួបទីងមាតា ដែលកំពុងសង្រែងសង្រៃនោះទៀយ តំណិតគិតទីងទាំងទៅឲ្យឆ្ងាយ ឆ្ងាយពីគេតែឯងរួមខ្លួនរួមសុខតែពីរនាក់ដើរចាប់ក្តាមខ្លួនចិញ្ចឹមជីវិតតែមកទាំងគិតឃើញថា :

"អោតាអញចង់បានព្រះចន្ទ ដែលផុតទិស្សាយនឹងឈានបានបែរជាដល់ អញវិលមកវិញ ក៏ឃើញថាលោកវាស់នាខ្ចាំង ប៉ុន្តែអាត្មាមិនសមស័ក្តិនឹងពន្លឺព្រះចន្ទសោះ · ល្អើយបុះត្រូវស៊ីនឹងព្រះចន្ទដល់តាពកវិញ ធ្វើម្តេចឯងនឹងវាយកឆ្កប់ត្រូវសង្ឃឹត្តិ" ។

ក្នុងវេលាហ្នោះ ស្រាប់តែមានភ្លៀងធ្លាក់ខ្លាំងៗមក សំពួរលាក់បាំងស្ងាត់សំឡេងក្នុងទ្រុងសត្វយ៉ាងដូចមហោស្រពសមរស តាំងប្រគំឡើងរំលេមឡើងផ្សំណាងនេត្រនិងសោកក្តៅ វេលាបានទាបត្តិរឿងនេះឡើងដោយមនោគតិបស់ខ្លួន ព្រោះនឹកថា បើមនុស្សលោកមិនយល់ព្រមជាមួយនឹងណាងនេត្រជាមិត្តមេត្រីនឹងគ្នា ក៏គង់តែខ្ពើមដួងឈឺដឹងដួយឮវែងតែប៉ុណ្ណឹងសោកក្តៅសុខចិត្ត ទើបបណាងនេត្រយកទៅប្រគល់ឲ្យម្ចាស់វិញ ។

ពុកយាសោកក្តៅគាត់ចិត្តមែបណា នៅវេលាវែលនាងឃ្លាតបញ្ចាំវែងហើយ ហាក់ដូចជាបេះដូងខ្សោះសោកក្តៅឃ្លាតបញ្ចាំពីដើមទ្រូងដូច្នោះឯង ។

ត្រលនោះឲ្យលាស្ងប់ស្ងាត់ចុះ ភ្លៀងជាប់គ្រាប់ហើយ ផ្ទៃទន្លេក៏ដូចដើមវិញ មេឃស្រឡះដូចដែនដី ព្រះអាទិត្យរះបានងើបអស្តង្គតទៅញាញឹមត្រាចេមចរកែនដី បក្សីបក្សាចេញចាកទ្រុងហើរតោសតេញសំឡេងទើលទៅប្រាំងទន្លេឯណោះ ប្រាប់ស្មាទុំចិញ្ចើងទ្រុងតន្ទឺព្រោងព្រាតទៅលើមេឃ ក្តីផ្ទេតគួរឲ្យស្ងើចដល់ចិត្ត ឃើញតំពូលខ្ពស់ត្រដឹមហាក់ទឹងតណ្តែតត្រសែងទៅ ដោយហេតុដែលមានទឹកទ្រពីរត្រាមទឹងអាងាសខ្យែរស្រងាត់ពីលើ ទ្រង់ដួចស្រឡះត្រចះត្រចង់កំពុងពេញទំហឹងមានតន្ទឺស្ងៀ ដែលយើងគួរទុកដួចជាឧសេងកនៃក្រុងនាសម័យថ្មីនេះ ។

ម្តាយបិតារបស់ណុជនេត្រតំតុងរៀបចំធ្វើបឋមំពាក្យចាលដល់បុត្រ
សំឡាញ់ សោភ័ក្ត្រចាលកែកសំឡឹងណុជនេត្រ ដែលតើយលើភ្លៅ
ម្តាយ ដៃឆ្វេងឆ្លាក់ខ្មៅលើខ្លួចប់ ដៃស្តាំតងលើដើមទ្រូង សក់ខាងរំ-
សាយតាមខ្យល់រវើយ។ មុខខាងគាន់តែមានសំរស់ឡើងត្រជាក់ខ្មៅដោយ
ដំណក់ទឹក ដែលត្រពាំខ្លួនថ្មមកដេញផ្ទុក។ដួចតប្លឹងពេជ្រ សោភ័ក្ត្រដំ
សំឡឹងមើលនាងមិនដាក់កែក្ន សំឡឹងមើលឲ្យអស់ចិត្តដើម្បីនឹងថតទុករូប
របស់នាងឲ្យជាប់នឹងដួងកែត ឲ្យឆ្លាក់ឆ្លាប់ខ្លួនជានិច្ចនិរន្តរ៍កុំបីឲ្យមេស
សោភ័ក្ត្រ ព្រោះឃើញនាងគ្រានេះលែងឃើញទៀត លុះសំឡឹងតស
ចិត្តហើយក៏ប្រែងប្រៀបរៀបខ្លួនទើរិលមកលំនៅវិញ ចួនជាមានខ្លួនជា
ដល់ទីនោះក៏ឡើងដំរែកម្តង ។

កាលបើដុះអំពីនោះមក សោភ័ក្ត្រខេវតយនន់មើលនាងទៅឡើយ
សំឡឹងដោយអាការផុតសង្ឃឹម ចិត្តមិនចង់ចាកសោះ បន់តែខេវអង្គុយ
តុយនន់លំអរបស់នាង តែដោយខ្លាចនាងក្តារខ្លួនឡើង ចៃដោមើល
ឆ្ងាំដោយអាការរវើយ។ ។ ទុសែនស្រែណោះអាចក្តោះអាល័យរូបនោម
កែវពីទ្រូក! ស្រែណោះសំឡឹងពីរោះដែលបង្ហូរទុរសេចក្តីត្រជាក់ស្រោច
លើចិត្ត ដែលតំពុងនេះកេលកាលឲ្យរលត់ទៅវិញបាន! ស្រែណោះឮក
ផ្លែងដួងឥនិយោយមកពីរក! ស្រែណោះក្តែកាខ្មៅមានពន្លឺ ស្រែណោះ
ត្រមៃស្រែណោះសក្តិ! ស្តាយអើយសែនស្តាយមិនចង់ឃ្លាតឆ្ងាយសោះ

តែខ្ញុំនឹងមានសំណួរថ្មីមួយទៀតសួរលោកថា ហេតុដូចម្តេចបានជាលោកមិនព្រមលក់ឲ្យខ្ញុំ តែលោកព្រមលក់ឲ្យអ្នកដទៃវិញ ? តើលោកមានចិត្តលំអៀងដោយប្រាថ្នាចង់បានប្រាក់ច្រើនឬ ? ឬក៏លោកមានចិត្តលំអៀងដោយមើលងាយខ្ញុំ ? ឬក៏ដោយសារតែខ្ញុំមានមុខមាត់ក្រីក្រ ? ឬក៏ដោយសារតែខ្ញុំមានសម្លៀកបំពាក់មិនសមរម្យ ? ឬក៏ដោយសារតែខ្ញុំមានសម្បុរខ្មៅ ? ឬក៏ដោយសារតែខ្ញុំមានសាសនាមិនត្រូវ ? ឬក៏ដោយសារតែខ្ញុំមានសញ្ជាតិមិនត្រូវ

ឯណ្តា ម្ចាស់ជំនួញកុះករ សោភ័ណ្ឌតែងតែចាំបម្រុងទៀងទាត់លើតែឯងមើលនាយម៉ែលអាយុបំភ្លេចខ្លួនតែម្តង ព្រោះទឹកចិត្តម្តាយជាស្រីដូចគ្នាមានភាពខ្លាំង។ មិនដឹងជានាងធ្លាប់ទុកសេះសម្រាប់ឲ្យហើយឬនៅ ទើបទៅសាកសួរដល់អ្នកណាម្នេះទើបទៅលេងជួរអាចារ្យដូចវេលានេះ។ ភ័ព្ទនៅតែខ្វក់ខ្វល់ក្នុងចិត្ត ស្រាប់តែឮសូរតន្ត្រីហៅស្ងៀតៗ ទើបតែចេញ ឃើញម៉ែលទៅចុងទើបតែម្តាយណាដូចនេះ ឥតព្រមនាងពាក់រ៉ែនតាក្នុងមួលក្រឡឹងមាត់រអិលដំណើរហើយរហួនដួលកូនក្មេង ម្តាយនាងមានសាច់ចិត្តប្រុងញញឹមព្រាយក្តែងមុតតាចតែចិត្តល្អ ដំណើរសុភាពរាបសា សោភ័ណ្ឌលើកដៃសំពះសួរ ម្តាយនាងលើកដៃហើយសួរថា :

"ថ្ងៃនេះ កូយមិនធ្វើការទេឬអ្វី?

"ទាន់ទេ ពាល់តែល្ងាចថ្ងៃសៅរ៍ទើបឈប់ពាក់កន្ទុយ អត់ទោសអ្នកមីងកូនអកមីងបានតាន់បើហើយឬនៅ?

"ជាហើយកូយ មីងមិនដឹងបានអ្វីតបស្នងសងគុណឯងទេកូយមានគុណនឹងកូនមីងច្រើនណាស់ បានស៊ូឆ្លៀតជួយវាឲ្យរួចពីភ័យ ហើយវាចង់ចូលចិត្តឯង បើដូចេះមានតែកូយទៅជាមួយនឹងមីង មីងតែងតែរកឯងពាល់ថ្ងៃ ឥឡូវបានជួបហើយ មីងមិនឲ្យទៅណាទេ"។

សោភ័ណ្ឌនឹកអាល់អែកច្រែកពុំព្រមទៅ ដល់តែវេចនិយាស់ គឺគាល់មើលគ្នា ដើរក្រឡឹងៗតាមម្តាយណូដូចេះ ពេលនោះសោភ័ណ្ឌ

អាដែនឯកជនផង អាទឹងស្អែកបានបើញលំអរបស់ខ្លួនឯង ត្រចៀកបានឮស្តាប់ពាក្យពួកពេះបែបនាង មាត់បានសាសង្ឃរកនាង ដែលតំយោនោះតំតែងដោយបានជួបមុខនាង គ្រាយំហេតុកេរដែលហួសកន្លងទៅថ្មីៗមិនដឹងជានឹងលើកទឹកមុខបែបណា ទឹងចរចាកេនាងដោយពាក្យដូចម្តេចៗ

លុះដល់ធរណីផ្ទះនាងហើយ សោកក៏ត្រូវគេបង្ខំឲ្យចុកឯចិត្តឥតឧបមា ញ័រជើងញ័រដៃញ័រដើមទ្រូងពាក់កណ្តាល ។

"ណាដូនគ្រូនារីអើយ មាតាខ្ញុំស្រែកហៅ ។

"ចាស" យ៉ាងស្រួយស្រស់ចេញពីកន្លងមក មិនយូរប៉ុន្មាន នាងក៏នាំពងចេញមកគ្រាក់ ញញឹមញញែមមុខឲ្យលមាតា ដល់ត្រឡែកឃើញសោកក្តីក៏តាំងដំណើរ ។ មុខឡើងក្រហមងាំងវិសេសដូចត្រូវកំដៅថ្ងៃបបួរមាតនាងខំនឹងដួចញញឹម តែក្រែកំពែរមើលកញ្ចប់ដែលម្តាយនាងយួរនោះដៃទៅវិញ ។

សោកក្តីឃើញមុខនាងហើយសូតចិត្ត ស្រពោនមុខមួយរំពេចដួចទំបងនឹងដើមត្រូន តិតថាខ្ញុំតហើយមាសថ្មីរើយ! ដើមរកេនេចចេញមកគ្រាក់ ដាច់ចិត្តនឹងរលែងឲ្យកំដៅថ្ងៃញ័រ ស្រាប់តែណាដូនគ្រូដើមមុខឡើងញញឹមយ៉ាងក្រមុំ ។

"អញ្ជើញចូលមកកូនចង" ។

សៅក៏ក្តួសនំដំតបទៅមានវិញដោយសំឡេងញ័រ រួចក៏ដើរចូលទៅយ៉ាងញាប់ញ័តញាញ៉ឹម អង្គុយលើកៅអីមួយនៅជិតនោះ ដកដង្ហើមធំប៉ុន្មានចួលទៅកន្លះសន្ទុះ នៅស្ងៀមតែតំណេះទឹកភ្នែកមុតពីមាត់នោះ ។

នៅស្ងៀមបន្តួច ៥ នាទី តំណេះនោះចង់ផ្តើមសេចក្តីសន្ទនាឡើងតែញ័រមាត់ពេកទើបឈប់តាមទៅវិញ ។ ខណៈនោះណុងនេតែសំឡឹងមើលចំនឹងក្បែរសៅក៏ក្តួយ៉ាងយូរ ហើយបង្វែរភ្នែកមកតែចិត្តមង្កើលសៅក៏ក្តួ រួចនាងនិយាយទៀងដោយសំដីទន់គួរឲ្យតែជាក់ចិត្តថា ៖

"បងស្អប់ខ្ញុំណាសំទៅឬអី ចាំខ្លាចតែដល់ហើយមិនព្រមបួលទៅបងតេតែឡើងទៅវិញ" ។

"ខ្ញុំឬអ្នក? សៅក៏ក្តួតបពាក្យទៀង ។

"នរណាវិញមើដូចខ្លះ?

"កុំចំឡកឡើយដល់ខ្ញុំធ្វើអ្វីអ្នក អ្នកធ្លាប់ស្រាប់ហើយ តើបិត្តថ្លើមទេសខ្ញុំដូចម្តេច ដែលថាខ្ញុំមិនចង់ចួលនោះ ខុសសោះប្អូន ពីព្រោះបណ្តាយើងពាក់ពីនោះ អ្នកដែលស្អប់ខ្ញុំមកម្ល៉ាកខ្លាតនោះ គឺអ្នកហើយ មិនមែនឬ?

មានចង់ចាដំរេតបញ្ញា តែកំណេះនោះនិយាយតទៅទៀត ៖

"កុំដោះសាធ្វើអ្វីអ្នក ជាការឥតប្រយោជន៍ទេ ខ្ញុំដឹងចិត្តអ្នកអស់ហើយ អ្នកចាំខ្លួតីល្ងាចថ្ងៃមុននោះ តាលដែលខ្ញុំមានអធ្យាស្រ័យ

ទុនរាំខាងទៅ លើប្អូនយ៉ាងលើសលុប ប្អូនបែរជាច្រោះបង់ខ្លួនសោះក្តី ។ សព្វហេតុគ្រប់បែបបងអួតលេចញ នាំឲ្យបងខ្មែតចិត្តលែងសព្វាហ៍ពាក្យនោះដូចមុន" ។

ដោយគ្មានទាន់មានប៉ប់មិនខាន់ សោកីត្រូវបានឮហ៊ានដូច្នោះ ជាប្អូនៗដួចតើមធ្វើឲ្យណុជនេត្រក្រាក់ខ្លួន ប្តេមុខនាងឡើងស្លាំង បះរមែតឡើងស្លុយមួយរំពេច នាំឲ្យសោកីត្រូវធ្ងន់ពេក ឬមួយដោយស្តីពាក្យធាប់តិតតិចដល់ឈាវដែលស្មើរដល់អនាគតយ៉ាងមិនដឹងខ្លួនដូច? ទើបសោកីត្រូវនិយាយបន្តមឡើងថា :

"ប្អូនអើយ បើបំណាច់ប្អូនអាក់អន់ចិត្តនឹងបងយ៉ាងណាក្តី តាមរូបែបប្អូនគ្រាប់បងឲ្យដឹងខ្លួនបុះអេះ នេះម្តេចក៏មកបែរខ្មែងយ៉ាងគោះគើយដូច្នេះ តួរឬណុជនេត្រ បងមិនបានគិតឡើយថាហេតុនេះដែលនឹងមានឡើងដល់រូបបងសោះ ។

មុខនាងកាន់តែស្រពោនចុះដាលំជាប់ រហូតដល់មិនស្រាមខ្លួនផ្តើមបើលើអ្នកដួរ នាងបានហុចដៃត្រជាក់ស្រែបទៅឲ្យសោកីត្រូវ ចាប់ដៃនាងកំដៅហ៊ើយបានស្តាប់ខ្លួសដ៏យ៉ាងទន់ភ្លន់ដូច្នេះ

"បងទុសព្វាហ៍អូញញើមតលេងណា បងមានគុណនឹងខ្ញុំច្រើនណាស់ ខ្ញុំមិនភ្លេចដរាបសុសមួយជីវិត" ។

ប្អូនខាងតែវគ្រាហ៍ចូលទៅក្នុង សោភ័ក្ត្រក៏នេចចេញមកផ្ទះវិញ ។

ណុជនេត្រកើតគ្រុនស្រវឹងស្រាញ មមើមមាយលែងដឹងខ្លួនហួត ដល់សន្សឹកបានស្មើគ្រាន់បើ ដើរចេញមកក្រៅដោយក្រមាសូត្រតែថលើស្មា នាងរមៀងមើលព្រះភាវៈសព្វមើមេយ ឃើញផ្កែ ម៉ាក់ ជួបចង់យ៉ ទើបនាងរន្ធត់កន្ធិចក្តួយាងខ្លាំងរហួតដល់ហៀរទើកតែងដោកមុខ បងស្រីរបស់នាងឃើញហើយភ័យណាស់សាកសួរថា

"កើតអ្វីប្អូន មិនស្រួលខ្លាំងឬ បងនេធុងថ្នាំឲ្យញុំា" ។

"អរគុណណាស់ហើយបង ប្អូនគ្មានអ្វីទេដូចជាវិលមុខបន្តិច បងចូលទៅគេងវិញ" ។

បងស្រីក៏គ្រាប់នាងទៅគាន់តែ ណុជនេត្រហួសទំាងដល់សោភ័ក្ត្រ ជាខ្លាំងទាញផ្ទួយដណ្តប់ខ្លួនឱ្យរួលចុះខ្លួយជាខ្លាក្តួ នាងនឹងដល់ពេលដែលនាងធ្វើឲ្យសោភ័ក្ត្រគាន់តំងដើមទ្រូង ដោយគ្មានអ្វីធ្វើឲ្យគ្រាន់ធ្ងន់សោះ នាងធ្វើឲ្យឈឺម្ដងហើយស្ងៀតសេះបង់ដីវិត ជួយស្រង់នាងទៀតមិនបានសោភ័ក្ត្រ ខ្ញុំខុសមនឹងបងសន្ទំណាស់ប្អូនមិនដឹងធ្វើដូចម្តេចនឹងកែខ្លួនកើត ... ។

នៅពេលជាមួយគ្នានោះ សោភ័ក្ត្រកំពុងអង្គុយមើលមេឃដែរ ពីព្រោះវត្តិការណ៍ជាទីគាប់ចិត្តនៃអ្នកនិពន្ធបានសូចាកបេះជាទីស្រឡាញ់ អ្នកមានសេចក្តីសោកស្តាយអាឡោះអាល័យ អ្នកបានដល់ដែនស្នេហា

ជាទីដំបូងបង្អស់ ដោយមិនបានដឹងចិត្តថ្មីគាត់នៅឡើយ ក៏លុះបើគេ
សំឡឹងមើលតាមភក្ត្រហើយ អ្នកចាំនេះក៏បានឃើញកូនមណ្ឌលពន្លូខ្លួ
ភាពជាទីស្រឡាញ់ចេស់ខ្លួន ញញឹមមកកេប្តូមានចិត្តមុខស្ងួតត្រៀម
រហូតដល់តំណាលខ្លួញថ្លែង តាមរឿងពីតោតទ្រង់ត្រិះនឹងចិត្តរបស់អ្នក
នោះក្នុងពេលនោះ ប្អូនណាក៏សាសង់រកគ្នាទៅវិញទៅមក នាំឲ្យអ្នក
សង្កែតចង់ក្លាយខ្លួនទៅជាជ្លាយមួយដែរ ក្លែចតិតដល់សេចក្តីក្តៅក្រ-
បាយ ក្លែចតិតដល់សេចក្តីពិត ក្លែចតិតពេលវេលា រសាយទុក្ខបាន
មួយគ្រា អ្នកដែលជ្រាសចាកទៅ ហាក់ដូចជាវិលមកសមាគមជាមួយ
នូវឆ្នើនចិត្យនេះ ជាអ្នកលួងលោមសត្វលោកទេតើ ជាអ្នកជានាំ
ពាក្យកំសត់ពីនេះទៅនោះ ជាអ្នកបំពន្លឆាប់ជរានៃគូស្រឡាញ់មួយគូ ។

សោតក្តៅបេញចាកឥរាស្រមៃ ចោលក្លែកមើលកនហាលយើញ
ដើងផ្កាកុឡាប ខានផ្កានៃមួយឆ្លាសលូនត្រសៀតដោយខ្សែ ទើប
ស្រែកច្រៀងថា -

"ផ្កាកុឡាបរីកតែមួយ
ជាត្រយបណ្តូលនៃជីវ៉ា
ត្រូបឈ្មួយឈ្មួបជាដើមអស់ផ្កា
"គួរឲ្យចេតនាថ្នាក់ថ្នមបី ។
ប្តូរឡើយអ្នកចាំពុក

ពីនេះទៅមុខខ្ញុំមេត្រី
តែឯាតែមួយកន្លះលោតិយ
ជាស្តុតទឹតដើពុំសោយ ។
ពុកជាចៅតមន្ទាំបំភ្លាត់
ស្បែយើងថ្ងៃសព្រោតយ្យាតគ្នាត្តួយ
បិតាខ្ញុំនៅចាំពុំមានណាយ
ឯាតនៅឋានតាយខ្ញុំពុំសូវគ ។
" មានតែអ្នកនេះហ៊ោយកុំនឿនឆ្ងល់
កន្លះដួងកមលឯាតជាប់ស្ងួត
តាំងជាលំនៅខ្ចីឋានទិត
ជាកេរ្តិ៍សក្តិសិទ្ធនិរន្តរអើយ" ។

យប់នោះអ្នកចាំងពីរតែងទឹកដល់គ្នាទៅវិញាទៅមក មានបំណងតែមួយនិយាយជាមួយគ្នាឯរឿយ។ ។ ឯថ្ងៃដ៏ប្រសើរនោះមិនឲ្យអ្នកចាំងពីរនៅចាំយូរទេ ពីព្រោះសោកក្តៅព្រួយចិត្តនឹងបណ្តាលបណ្តាច់ចិត្តមិនសប្បាយ ទើបដើរទៅសួរនាងព្រលយប់ខែភ្លឺពីថ្ងៃក្រោយមក ។

អ្នកចាំងពីរនៅគ្នាតន្លឺយលេងលើកៅអីវែងនៅមុខផ្ទះ ណាំជះនត្រជាន់ស្រលាញ់ខ្លួនមែនទែន តែមុខនៅពុំជាន់ស្រស់ជួបដើម យូរៗនាងឯក

ដង្ហើមវែងម្តងៗ ពេលនោះព្រះបន្ទូរគោចរត្រឿនៗ ចេញចាកឥតកស
ដូចសំឡី ចរកេញស្មៅត្រាចចុះចាប់ផ្តាល់ណុងនេត្រតាំងគូនាងញញឹម
ស្តាតសោភ័ក្ត្រ ទ្រង់ដូចព្រួយជាខ្លាំងតែបែបមិនចង់ថ្លែងទុក្ខនោះប្រាប់
អញ្ចេះ ឆ្ងល់យួចក៏សាបសូន្យពីផ្តាល់នាង ។

"ណុងនេត្រ" សោភ័ក្ត្រហៅនាងតិចៗ "ប្អូនចាំទេយប់ដូចមាន
ដៃគ្នីដូចយប់នេះ ប្អូនអង្គុយនៅលើកៅអីវែង ហើយបង៖ឆ្កួយនៅលើ
កៅអីតូចបន្តិចប្អូនៗ ចានទំយាយមកបង្ហូរនេះ "ដែលបងថាតំត្រាម៉ង ។
ខាត់ឯងនោះមិនមែនទេត្រាះណុងនេត្រនៅទេនេះ . . ." ប្អូនទឹកឃើញវេ
ពាក្យប៉ុណ្ណឹងហើយប្អូន ដែលនាំឲ្យបងត្រាំទុក្ខវែងនាតស្ងួតល់ជីវិតរហូត
មក សេចក្តីសុខរបស់បង មានតែតង់ប្អូនប៉ុណ្ណោះ ដោយ
ហេតុអ្វីបានជាប្អូនដកពីទ្វីសេចក្តីសង្ឃឹមចេញពីទ្រង់បងមិនអាណិតអាស្រូ
វល់បងផង ។

តង់ណោះនោះ មុខរបស់នាងកាន់តែស្លាំងខ្លឹង ចចូរមាត់ឡើង
ស្លាយមួយរំពេច ផ្អែកខ្នងលើកៅអីយ៉ាងស្រងូតស្រងាត់ មាន
សេចក្តីរបៀមួយគួរហើរតាត់ដៅ នាំឲ្យនាងត្រឹមត្រូចញាប់ញ័រខ្លួត ។

"ប្អូន! ប្អូនមេត្តាច្រាប់បងឲ្យដឹងផង តើបងធ្វើអ្វីឲ្យឆ្ងាំគ្នាដល់ប្អូនខ្លះ
ចានដាប្អូនផ្លាស់ចិត្តចិត្តភ្លាមមួយរំពេច?

ណុជនេត្រនើបមុខទៀន បបូរមាត់ញ័រខ្លែក នាងទ្រេយយ៉ាន
ខ្លាំរស្ទើនិងខ្សឹបថា: "បងគុំសួរប្អូនធ្វើអ្វីដូចជានាំទុក្ខមកឲ្យប្អូនវិញទេ
បងគ្មានធ្វើអ្វីឲ្យប្អូនអន់ចិត្តទេ តែ... តែ... ។

"គុំសួរប្អូនធ្វើអ្វីបង..." ។

"ប្អូនអើយ! បើប្អូនមិនជ្រាបបងឲ្យដឹងផង ធ្វើម្តេចបងនឹងដឹង
ចំរៀងកាលដែលនេះ បងមានចិត្តស្រដីពីខ្លួនលើប្អូនជាខ្លាំង ដែលបងលែងឲ្យផ្តួច
និងប្អូនទៀតនោះមិនមែនរដាយបងអស់ចិត្តលែងស្រឡាញ់នោះទេ គឺ
ដោយសេចក្តីផ្តួតផ្តង់ក្រមុំណ្ណោះទេតើ ណុជនេត្រផងអើយ សេចក្តី
ខាងត្រូវសង្កត់មាត់បងមិនឲ្យនិយាយទេ តែពេលនេះបងអត់ទ្រាំពុំបាន
សូមឲ្យប្អូនសន្តោសបងផង បងសូមលន់តួថាបងស្រឡាញ់ប្អូនស្មើជីវិត
ជាសេចក្តីស្រឡាញ់ដ៏ស្មោះត្រង់ មិនមែនដោយឃោរឃៅសម្តីប្តូរប្រយោជន៍
អ្វីនិមួយ" ។

សូរនាងដកដង្ហើមវែងបង្អក់ឲ្យសោកក្រៃលែងបំផុត ។

"បងដឹងហើយប្អូន ខ្លួនបងនេះប្រៀបដូចសត្វក្អែក មិនគួរប៉ើម៉ែ
ច្រៀងថាលើរូបប្អូនជាពូជហង្ស តែនេះដោយសេចក្តីស្រឡាញ់ខ្លាំង
ណាស់" ។

"ពិតឬ? ណុជនេត្រសួរទៀត ។

"បុះអ្នកនៅសង្ស័យត្រង់ណាទៀត ប៉ែអ្នកមិនដឿចិត្តនោះ បងនឹងសំដែងឲ្យឃើញត្រង់ប្រកាសតាមសេចក្តីជាប់ជាមួយអ្នក" ។

"ខ្ញុំជូបជាឮគេនិយាយថា ដល់ខែកត្តិកបងនឹងរៀបការជាមួយនឹងកូនចៅខ្ញុំស ឬជាមិនពិតទេ?

"ពិតដូចឈ្មោះគេនិយាយមែនហើយអ្នក" ។

"បើដូច្នេះ ពាក្យដែលបងមានប្រសាសន៍ទាំងប៉ុន្មាន មិនជាពាក្យមុសាភនហើយឬ?

"ទេអ្នក, ចិត្តរបស់បងនៅកងកណ្តាប់ដៃអ្នកចាប់តាំងពីថ្ងៃដម្បូងដែលបងបានឃើញអ្នកមក នឹងរកនារីណាដណ្តើមយកពុំបានទេ ឡើយ តើថាអ្នកដាក់ត្រួយពន្ធចិត្តរបស់បង ដែលបងព្រមឲ្យកូនចៅខ្ញុំស ជាគូ នោះគឺដោយសេចក្តីចង់ដោយសេចក្តីគោរពនឹងគុណ តែបងគ្មានចាប់ចិត្តនឹងនាងនោះ ដល់តែចួបឡើយ គាំងពីបងតើតខ្លួនត្រៀមនឹកអ្នកពេក គេក៏លែងកប់អាន់បងរហូតដល់សព្វថ្ងៃនេះ បងនឹងនាងនោះគ្មានភាក់ខ្វល់នឹងគ្នាទៀតទេ ឲ្យអ្នកដឿចុះ" ។

"រឿងហើនកំសួរលើកលែងពុះ តែបងចាំទេកាលចួលផ្ទាំថ្ម បងបានក្រែងដូចម្តេច អ្នកចាំជាក់ត្រង់ថាខានេះ

"ធម្មតាបុប្ផាតែងតែកេរកយ

ខាត់ខាយឃ្លាតផ្សាយចាត់ចេញពីខ្លួន

តែមានត្រកុំលាស់ឡើងចំត្រង

តែល្អកន្ទំនឹងឲ្យស្នេហា។"

.....

"ត្រែកេះយើងនៅក្នុង គោនតែតិតគាន

"រកឲ្យកុំជាន កុំស្គាយថាស៊ំអើយ" ។

តើបានសេចក្តីដូចម្តេច តែងមិនឲ្យគាត្បេះគាល័យ ដល់គាម្តេណាណា ដែលមិនបានខ្ចូលប្តូ តើយើងមិនត្រូវស្នេហ៍ទេ បើចាស់មិនតើតគោនរកថ្មី មិនមែនដុំខាស្លុងណា ទំនឹងថាមានតែមួយកន្លែងតម្កល់ដូច ក៏ឥតអត្ថិមាន តុំាក្យកំត្បេះសុទ្ធតែមិនពិតប្រាកដ ចិត្តក៏មិនខ្ជិន!

"អត់ទោសប្អូន! ដែលប្អូនមានប្រសាសន៍ចាំដំប្លាននោះ តើជាប្អូនបានស្តាប់ចន្លេចត្រង់នាពេលនោះដែរ ចុះប្អូនចាំទេ បងសូមសួរប្អូនម្តងពាក្យដែលប្អូនបានសាសន៍ មួយទំនឹងអាចារ្យកាលពេលនោះថា "ដំនឹកខ្ញុំមិនចាំនជាស្តាប់ដែរ តែមើលទៅប្រហែលជាមិនពីរកេះទេ" បើដូច្នេះប្អូនមិនកុហកអាចារ្យហើយកន្លងពេលនោះ?

"ចាំះទេ តើត្រចៀកវាឮ ត្រែកេះកន្លងពេលនោះគ្មានសូរអ្វីក្រៅពីចំរៀងរបស់បង" ។

"ដូច្នេះឬ? ក៏ឯពាក្យបងច្រៀងនោះ តើដូច្នេះដែរ មាតបងថាមិនខឹកនាតែចិត្តវាចេះតែរំខានមិនជាប់ ត្រែកេះដែលដុះកន

ដើមត្រង់នោះ មិនមានទុសដូចម្តេចទេ តើថាចិត្តនឹងមានស្រាប់ដូច
ដូច្នោះទេ ឬប្អូនដឹងដែរឬទេ ?

"ប្រៃបាល ចង់ឥតកន្តើចិត្តដូច្នេះ ទុកជាខ្ញុំបងសេងមិនឧស្សាហ៍ស្តាប់
ស្តីទុស្សាលបស់បងដូចម្តេចក្តី ខ្ញុំនៅតែមានចិត្តនឹងលឹក ឬមើម
មាឆដល់បងជាដរាបឬ ? ប្អូនបងដឹងឲ្យច្បាស់ដែរត្រង់នេះ ។

សោភ័ក្ត្រទាញតុះតំនិតឈប់ជញ្ជឹងមួយស្របក់ ក៏ងាកមកប្រាប់ទៅ
នាងវិញថា

"អ្នក បងមិនគិតដូច្នោះទេ បងដឹងជាក់ហើយ ថាប្អូនមិនសៃ
ដល់បង ដែលបងខំមានសំណាងបានជួបមុខប្អូនពេលនេះ ក៏ពីព្រោះ
បងបានជួយស្រង់ប្អូនចុះណោះ តើត្រូវឲ្យបងយំអ្វីម្ល៉ះហ្ន៎ ? ម្តេចក៏អកតញ្ញូម្ល៉ះ
ជាតិនេះ ឃ្លាតឆ្ងាយម្តាយឪពុកបងប្អូន គ្មានគេកាន់កន្តើលោកនេះ តម្អូ
អ្វីក៏ក្រៅសម្ល៉ះទៅតាអើយ" ។

ខំតែសម្លឹងស្រាយមុខសោភ័ក្ត្រ នាងឃើញហើយក៏នឹកអាណិត
ខ្មៅចិត្តពុនត្រកាយចង្អុលសោភ័ក្ត្រសួរនាងទៀតថា :

"ហ្ន៎ប្អូន បងសួរប្អូនជាលើងត្រកាយចំពុតលែងសួរ
ទៀត ហើយបងនឹងលែងមកពុតកួនប្អូនទៀត តើប្អូនខ្ញុំនៅតែស្អប់ខ្ពើម
បងឬ ?

នាងនើបមុខមើលសោភ័ក្ត្រ ហើយញញឹមបាំងក្រែមគ្រាលំ
ខ្មេនឆ្ងល់សេចសោភ័ក្ត្រឲ្យច្បាស់ដែនាងសួរឡើងទៀតថា:/

"ពិតឬ! ណុជនេត្រអាសច្ចរ?"

នាងនៅស្ងៀមមួយស្រចក់ ហើយញញឹមមិនតប តែសោភ័ក្ត្រ
មើលកន្លែកនាងបានសេចក្តីថា នាងមិនស្អប់សោភ័ក្ត្រទេ ហើយឃើញ
បើមិនស្អប់គ្មានអ្វីក្រៅអំពីស្រឡាញ់ពេញចិត្ត ទើបសោភ័ក្ត្រគ្រេកអរ
ស្រែកឡើងៗ:

"ទុមេយ! អ្នកនឹងនឹងចុះ ព្រះបន្ទូរលាត់ពន្លឺចុះ ព្រះភាពសាប
ស្លូទ្យពីភាពស ភ្លឿងផ្កាលោន់គ្រហឹមតាមចិត្ត ខ្ញុំលែងសោកញាញ់ត
លែងព្រឺព្រួចតក់ក័យហើយ ព្រោះអារម្មណ៍ជាទីពេញចិត្តរបស់ខ្ញុំនោះ
ខ្ញុំសាបនឹងអស្រែយចុងហើយ ណុជនេត្រផងបងអើយ គ្មានថ្ងៃណា
ដែលបងបានរីឆកយសប្បាយក្នុងចិត្តជាងថ្ងៃនេះទេ" ។

លុះដោយសេចក្តីសប្បាយដ៏លើស សោភ័ក្ត្រយាត់ចិត្តខិតបួលឥត
នាងហ៊ានយកដៃអង្អែលស្មារបស់នាង ហើយរកនាងជាប់ទឹនដើមទ្រូង
ថ្ពាល់អួតចាំងពីកេរ្តិ៍ឈ្មោះសម្ផស្សត្រាយ៉ាដ៏ស្ងើច នាងឲ្យស្រៀវកើបស្រែច
ស្រាលត្រេចត្រអាលពន្លឹកសេចក្តីសុខក៏ជ្រាបចូលដល់ឆេះដួងអកចាំងពី
នាគ្រានោះ ទើបសោភ័ក្ត្រខ្សឹបៗ នឹងត្រចៀកនាងថា:

"ប្អូនៗ បងស្រឡាញ់ប្អូនណាស់ រកអ្វីធៀបផ្ទឹមជាងពុំបាន ស្រឡាញ់តែណុជនេតែមួយជាតែយប់ណ្តែលដ៏វែងរបស់បង" ។

ណុជនេតឮហើយក៏ញែកខ្លួន ថយចេញពីការចាប់តែនៃគូស្រឡាញ់របស់ខាង ដោយខាងនឹកអៀនខ្លួនមិនគួរនឹងបណ្តាយខ្លួនឲ្យផ្តែលសោះ សោកីត្តិក្តាក់ខ្លួនថែរមើលមុខខាង ក៏ឃើញទឹកភ្នែកជេញសន្ធឹមៗ មកលើថ្ពាល់ខាងខាំងគួ សោកីត្តិអង្អែលកដៃខាងយាំងថ្នម ខាងក៏សន្ធឹមៗ ថាតយំ" ។

ថេរគន្ធមួយបញ្ចាំងភ្លើងបរកាត់មុខនោះទៅផ្ទាយ សត្វឆ្មាយំញ៉ៅញ៉ៅរកគ្នាទៅជិតនោះ សុនខត្រាសអួតដើរខ្ចាន់ខ្ចាប់ សត្វប្រចៀវហើរកាត់ដម្បូលហួសទៅឆ្ងាយទៅ ព្រះបន្ទូតែតែតកចាំងត្រលប់ តែរសោកីត្តិមិនបានជាចាប់ភ្ញាក់ព្រោះគ្រានោះដឹងថា នៅជិតណុជនេតែហើយមានសេចក្តីចាប់លើរូបខាងតែមួយប៉ុណ្ណោះ ដោយរៀមានសេចក្តីសង្ស័យទៅទៀត ទើបសាកសួរខាងម្តងទៀត

"ប្អូនចាំតស្តាប់ឮមែនហើយឬទៅ?

"កុំសួរឡើយពីរឿងនេះទៀតបង" ។

"ប្អូន! បងស្រឡាញ់ប្អូនណាស់ហើយបានជាសួរ ម្តេចក៏ប្អូនមិនឆ្លើយតាមមួយម៉ាត់ឲ្យបងសុខចិត្តផង" ។

" នាងនៅតែសួរម្តងកាន់តែក្រមៃឡើង " ។

" ណុជវិនត្រែ . . . . " ។

នាងខ្សឹកខ្សួលរំជួលថ្ងូរហើយធ្វើយឡើងយាំនាងគាក់អួលថា: " បងបងកុំ . . . . កុំធ្វើថាលើរូបប្អូនធ្វើអ្វីប្អូនមិនខំនោះទេ ពីជាតកងិចិត្តមួយណាស៎ " ។

ប្អូន . . . ស្រឡាញ់បងណាស៎ដែរ ទៀបងនៀបុះ តែ . . . តែ . . . ប្អូនស្រឡាញ់ត្រឹមចិត្តបងប៉ុណ្ណោះ ធ្វើម្តេច . . . តម្រូវប៉ុស់យើង . . . ។

នាងសុះទុបសោកក្តៅដាក់ក្បាលលើដើមទ្រូងគ្នាក់ខ្លោះ ឃ្លាជ្រួចនសោកក្តៅយកដៃអង្អែលសក់ខ្ចាងទៅមក ចុងចង្កុតនាងនើបឡើងរួបលាសំឡាញ់ចណ្តើរឃុំចណ្តើរ យកកូនកន្ទែងជូតគែកតែបួលទៅកងទៀតុកសោកក្តៅឲ្យទៅស្រឡាំងកាំងតែម្នាក់ឯង ។

* * *

(មានត)

ប្តូរមួយពាន់មួយយប់ [ជារឿងអារ៉ាប់]

ភាគទី ១២

លោតធុយ-ពុំនសូរ ប្រែចេញពីភាសាចាក់ឆ្នែសែសមកជាខ្មែរកាសា

(តមក)

ជំណៅទី ២ របស់សិន្ធុបាដអ្នកជើរសម្បុទ្រ

ដូចជាខ្ញុំបានពណ៌នាជំពាមអស់លោងពីថ្ងៃមុ្រិល ខ្ញុំបានធ្វើដំណើរ
ទៅបានត្រឹមមួយ ហើយឈប់ផ្សេងមកណាទៀតហើយ, ប៉ុន្តែមិនយូរ
ប៉ុន្មាន ខ្ញុំមានសេចក្តីធុញទ្រាន់ដោយខ្ញុំនេរពេក, គិតដដែល
ក៏តាំងមកជួបផ្តើមចាប់កំណើតក្នុងចិត្តរបស់ខ្ញុំសាជាថ្មីទៀត គឺគិតចង់ធ្វើ
ដំណើរលេងជួញដូរតាមសមុទ្រ ។ ខ្ញុំតាំងគិតពាក្យរៀបចំទំនិញ
ហើយខ្ញុំទៅសេពគប់នឹងពួកឈ្មួញខ្លះ ដែលខ្ញុំដឹងជាក់ច្បាស់ថាមានចិត្ត
ទៀងត្រង់ល្អ ។ យើងនាំគ្នាជ្រើសរើសជួលបានសំពៅមួយស្អាតហើយ
មាំ, រៀបពាណិជ្ជសែនត្រចះត្រចង់ យើងលើកក្តាងចេញទៅកំពីង
ក្រុងបាល់សូរ៉ា ។

យើងឈប់ចតហូរមៃតាមកោះធំតួច ហើយលក់ដូរបានចំណេញ
ដូចមុំណាង, ថ្ងៃមួយយើងឡើងលេងលើកោះមួយ ដែលមានរុក្ខជាតិ

ត្រចៀកមិនសម្បើរដោយផ្លែដេរដាស ប៉ុន្តែស្មាតឈឺដែលមិនបែរយើញដូច
មួយប្តូនខ្ញុំស្រាប់តាំសោះ, យើងបានទាំគ្នាទៅអង្គុយលេងយកខ្យល់
អាកាស តាមមាត់ព្រែកដែលហូរកាត់វាលធំ ។

អ្នកខ្លះដើរចេះផ្លាស់ទី, អ្នកខ្លះទៀតខ្សែនចេះផ្លែឈើចរកោត
ចំណែកខាងខ្ញុំយកកោះជនាហានៃនឹងស្រាទំពាក់ជូរ ទៅពួនសម្ងំស៊ីផឹកតែ
ម្នាក់ឯង នៅមាត់ព្រែក ១ មានម្តុំតែឈើនឹងតែឈើ ។ លុះចរកោត
ផ្លែតស្កប់ស្កល់ហើយ ទើបខ្ញុំប្រុះខ្លួនច្រាលមុខនឹងលេងស្រុះស្រៅ ហើយ
ខ្ញុំលួចានដំណែតសក់ស៊ីបទៅ, កាលខ្ញុំលឺកាឡឺន ស្រាប់តែសំពៅ
ចេញចេលខ្ញុំបាត់ មើលតាមម្លាយឃើញតែក្តោនលឺមៗ ។ សូមអស់
លោកអ្នកនឹកពិនិមើលចុះ សេចក្តីខ្ពុកចេះរបស់ខ្ញុំធំយ៉ាងណាទៅ! ខ្ញុំនឹក
ថាខ្លួនខ្ញុំប្រហែលជានឹងដល់នូវសេចក្តីក្សិណត្រយជីវិតកន្លែងនេះហើយ
ទើបខ្ញុំស្រែកច្រហោយខ្លះតបក្សាលផ្តួលខ្លួនទៅនឹងដី ជាត់ក្រាញ
សន្ធឹងសង្កៃទោមនស្សក្តួចចិត្តតែម្នាក់ឯង ដោយនឹកស្តាយណាស់ មិន
គួរបើធ្វើយតំនឹងមកជួបប្រទះនឹងសេចក្តីទុក្ខនេះទៀតសោះ តែខ្ញុំគិត
ឃើញភ្លាមថាសេចក្តីស្តាយក្នុងពេលនេះជាការឥតប្រយោជន៍ ហើយ
មិនត្រូវពេលវេលានឹងនឹងគាណាចអាធម្មអ្វីឡើយ ។

ខ្ញុំនឹកបន់ស្រន់ដល់ព្រះអង្គ, ព្រោះខ្ញុំមិនដឹងជានឹងថ្លង់ធ្វើយ ខ្លួន
យ៉ាងណាទៅទៀត ខ្ញុំគាំងទ្បើនលើដើមឈើមួយដុំស៊ី សង្កេត

មើលត្រង់ទីស្ថិតក្រែងលៅបានជួបប្រទះនឹងអ្វីគ្រប់ទាន់ជាទីអាងសង្ឃឹមតក់ស្លៅ
ក្រឡេកមើលទៅក្នុងសមុទ្រឃើញតែមេឃនឹងទឹកជាប់ដាច់ឆ្ងាយទ្រង់ទ្រោង
តែនៅខាងវែងដីក្បែរមាត់ច្រាំង ខ្ញុំបានមើលឃើញដុំអ្វីមួយសៗ ខ្ញុំប្រ-
ញាប់ប្រញាល់ចុះពីដើមឈើមកហើយ ប្រមូលស្បៀងដែលនៅសល់
បន្តិចបន្តួចរួចដើរតម្រង់ទៅតាមផ្លូវនោះឯង ដែលមើលតិចម្ដាយទៅ
មិនដឹងជាអ្វី ។

តាលដែលខ្ញុំបានទៅដល់ជិតបន្តិចហើយ ខ្ញុំសំគាល់ថាជាដុំមួយ
មូលធំសន្ធឹស; លុះទៅដល់ជិតខ្ញុំស្ទាបទៅទន់ៗ ខ្ញុំក៏ដើរក្រវែលជុំវិញ
ដើម្បីរកមើលផ្លូវចូល ប៉ុន្តែឥតឃើញមានប្រហោងដល់តែចូលសោះ ខ្ញុំ
បង់ខ្លឹង ។ មិនតើតែព្រោះអស់លោតទេ; ដុំនោះមានចំហៀរជុំវិញប្រហែល
ហាសិបជំហាន ។

ពេលនោះ ព្រះអាទិត្យរះជ្រាន់ជ្រចង់តាមរៀបអស្តង្គត, មើល
មេឃម៉ត់ស្រែងំហាក់ដូចជាគម្របសោត់ជ្រាំនឹងបិទជិតទាំងអាកាស ឥតីសភ្ន
ស្ងាប់មួយជំពូកណាទីឆ្ងាំ ហើតែម្ដងម្កាលទើបឮសំឡេងបក្សីហើរ ខ្ញុំបាន
ឃើញដល់ឈ្មោះសត្វមួយ ដែលហៅថាសត្វតន្ទី ហើយសំគាល
បានថាតែមួលសងំនោះ ជាពងរបស់វា ។ មិនយូរប៉ុន្មានបក្សីបក្ខាបក្ខីនា
ប្ដូរមកក្រាបលើពងវា, ឯខ្លួនខ្ញុំឈរច្រវៀតជិតពងក៏ប្រកិតទឹងដើងសត្វ
បក្សីនោះឯង ។ ខ្ញុំតាំងយកឈ្នួតកាំបិតលើកជាប់ខ្លួនខ្ញុំទៅទឹងដើងសត្វ

ដោយមានសង្ឃឹមថា ត្រីកវែងអ្នកឯងនឹងហែរចាកចោលសំបុកទៅ ហើយ
ខ្ញុំនឹងនាំចាន់ខ្ញុំឲ្យបានរួចចេញពីគោរនោះពុំខាន; ពិតដូចគំនិតដែលខ្ញុំគិត
មែន ត្រលឹមឡើងឯកន្ត្រៃហែរចេញចាកឥន្ធនៈតាមអាការខ្លះត្រដួច
នាំចាន់ខ្លួនខ្ញុំផុតរួចទៅជាមួយជន ហើយស្រាប់តែចោះតួយលឿនស្ទុះ
ដល់ដើភ្នំ; ខ្ញុំក៏ស្រាយចំណងយ៉ាងប្រញាប់ ហើយបក្សីនោះស្ទុះទៅ
ចឹតពាសពស់ ១ មានបណ្តាយខ្លួនវែងលាស រួចខនះស្លាបហើរចេញឆ្ងាយ
នោះទៅវិញ ។

តន្លែងដែលសត្វឥន្ទ្រីជាកខ្ញុំចោលនេះ គឺជាជ្រោះច្រកភ្នំយ៉ាងធំ
ជ្រៅ មានភ្នំព័ទ្ធជុំវិញ ហើយភ្នំទាំងនោះខ្ពស់ណាស់ មើលដាច់កន្ទុយភ្នែក
ហើយចោតសុទ្ធមែកឡើងទៅលើកំពូលពុំរួចឡើយ ។ ដំណើរនេះនាំឲ្យ
ខ្ញុំគិតច្រើនតុំតុញ្ចាលំគំនិតអស់; បើប្រសិនជាឃាតគោះស្លាប់នោះមក
ជ្រៀបនឹងជ្រោះនេះ ឃើញថាខ្ញុំឥតបានជួរច្រើនប៉ុន្មានទេ ព្រោះជាខ្ញុំ
ប្រកបដោយខ្លួនតូចល្អិតជាងគេ ។

ទៅកន្លែងជ្រោះនោះ ខ្ញុំពិនិត្យឃើញគ្រាប់ពេជ្រដេរដាសំពាសគ្រាញ
ជាន់ដី ហាក់ដូចជាគេយកមកហាល, ខ្ញុំក៏មានសេចក្តីត្រេកអរសប្បាយ
ចិត្ត, ប៉ុន្តែមិនឃ្លេចប៉ុន្មាន ខ្ញុំក្រែងតែមើលតាមច្រាយឃើញពស់ធំៗហើយ
វែងៗ ដែលគ្មានកន្ទុយនឹងលេចដើរ ១ ចានដោយងាយ ។ ពេលថ្ងៃពស់ជាន

នេះបួសជ្រកពួនក្នុងវត្តនេះជ្រៃ បង្ហាកុំឲ្យសត្វតន្ត្រីកេរយើញ ពេលយប់ ពាំនាំគ្នាចេញមកកេស៊ីរបើងរំណែ ។

ថ្ងៃនោះខ្ញុំតិតកែដើរលេងពាសពេញកែជ្រោះ ហើយឈប់សម្រាកគ្រង់តន្លែងដែលស្អាតល្អ, ស្រាលព្រះអាទិត្យទន់ៗបបរអស្តង្គតទៅហើយ ខ្ញុំបានឯកយាគន់យើញរូងមួយ ដែលគួរទើងទួលបានដំណេកបណ្តោះអាសន្នបានដោយស្រួល ឥតមានគ្រោះថ្នាក់អ្វីក៏បួលក្នុងរូងនោះហើយ យកភ្លុំជួយដុំបំពុមាត់រូង ដេកខ្ចប់រកោគស្បែងតែបន្តិចបន្តួច ។ ភ្លាមគ្រាន់ពាសំលួនរោមកេស៊ី, សូរសើពូសំឡេងរាងគ្រើឲ្យខ្ញុំតិតភ័យញ័រអស់ទាំងខ្លួន ខ្ញុំខំប្រឹងដេចក្តែង ប៉ុន្តែទួលបានដំណេកមិនលក់ស្រួល ។ ស្រុះដល់ព្រឹកព្រាងស្រាងព្រះសុរិយាឡើង ពាសតេបួលរូងអស់ ទើបខ្ញុំចេញពីរូងញាញ៉ាញញ៉ាវដើរលេងតែម្នាក់ឯង ដោយពេលជួយរណាស ឥតមានចិត្តត្រេកត្រអាលនឹងរើសសោះ, អស់កំលាំងភ្លាំងពេញ ខ្ញុំឈប់សម្រាកបរិភោគអាហារដែលសល់នៅ ហើយក៏ខ្ជួតាំងស្មាតើដេកលក់ទៅ ។ មិនបានលក់បានយូរប៉ុន្មានផង ស្រាប់តែមានតន្តីមួយភ្លាត់ឮសូរព្រះឯមតន្តីរខ្លួនខ្ញុំ, ខ្ញុំភ្ញាក់បើកភ្នែកឡើង យើញសាច់ស្រស់ ១ ផ្លាំង ។ កន្លងពេលនោះ យើញមានផ្លាំងសាច់ជារបែនទៀត ភ្លាត់បន្តបន្ទាប់គ្នាមកពាសពេញពាំនរជ្រោះ ។

ខ្ញុំបានឮគេយើញជលរឿងកំសាន្តចំនួនមួយ ដែលតួនតម្កស់ពៅ តែងនិយាយពីផ្ទះពេជ្រ ហើយទាំងសេចក្តីប៉ុនប្រសប់របស់តួកឈ្មួញ ដើម្បីទិញបានពេជ្រពីភូមិផ្ទះនោះឯង ។ តួកឈ្មួញប្រែកប្តូរថ្លៃយ៉ាងនេះ គឺកូនជូរដែលសត្វនន្ទីភ្ញាស់កូនរាប់ហើយ ដាក់ឲ្យហើរត្រាច់ទៅកូនផ្ទះ ដើម្បីនាំអាហារយកទៅឲ្យកូនកំព្រាគោត, តួកឈ្មួញបញ្ជូលគ្នាឡើងចុះជម្រើលតំពូលភ្នំ គាំងរៀបចំធ្វើសម្ងាប់សត្វពាហនៈ អស់ពេលយូរសាច់ទាំងភ្លាំង ។ ហើយចុះទម្លាក់ទៅកូនផ្ទះនោះទម្លាក់ពាក្យប្រែទៅលើគំនរពេជ្រ ។ ពេជ្រមុតជាប់នឹងភ្លាំងសាច់នោះឯង, ឯសត្វនន្ទីបានយល់ឃើញភ្លាំងសាច់ដូច្នោះ ក៏ហើរចុះទៅឆក់នាយកាំយកទៅឯសម្បុក ដើម្បីជាអាហារដល់កូនវា ។ តួកឈ្មួញដែលបានប្រែឈ្មោះសម្បុកវឿង ។ ខ្លួនទុកជាមុន វាត់ទៅស្រែឆបង្កើល ។ បក្សីផ្តើលហើរចេញពីសម្បុកបាត់ទៅ នេកឡើងទៅលើសម្បុកហើយប្រឡេះយកត្រាប់ពេជ្រ ពីភ្លាំងសាច់នោះបានដោយស្រួល ។

កាលទីកបើញជលរឿងនោះហើយ ខ្ញុំមានសេចក្តីសង្វេគយ៉ាងមាំទើបខំប្រឹងរកលុយបានមកពីផ្ទះនោះឲ្យរួច ខ្ញុំក៏ដើរើសយកដុំពេជ្រណាដែលធំៗ ហើយល្អផង ដាក់ពេញក្រមោលស្បែក ១ ដែលខ្ញុំបានយកជាប់តាមខ្លួនមកសម្រាប់ដាក់អាហារបរិភោគ រួចខ្ញុំជ្រើសរើសមើលភ្លាំងសាច់ណាដែលធំហើយវែងជាងគេ ខ្ញុំយកឈុតក្បាលរបស់ខ្ញុំ

ចង្កូតរ៉ឺតខ្លួនខ្ញុំភ្ជាប់ទៅនឹងកង់ឯសាច់នោះ ហើយខ្ញុំផ្តួលខ្លួនផ្អាប់មុខទៅនឹងដី, ក្រសែកសែ្បកចង្កាប់នឹងខ្សែក្រវាត់ខ្ញុំ ដើម្បីកុំឲ្យជ្រុះ ។ មិនយូរប៉ុន្មាន ស្រាប់តែសត្វឥន្ទ្រី ហើរបុះទៅជាបញ្ជាយកកង់ឯសាច់នោះទៅ នាំខ្ញុំយកទៅដល់លើកំពូលភ្នំហើយដាក់កង់ឯសម្បុកវា ពួកឈ្មួញនាំគ្នាស្រែកសន្ធាប់បង្កើលសត្វនោះ ឲ្យវាហើរចៀសចេញទៅឆ្ងាយ ។ ឈ្មួញម្នាក់ដើរតម្រង់មកសម្បុកដែលខ្ញុំនៅនោះ, កាលឃើញខ្ញុំហើយឈ្មួញនោះ ហាក់ដូចជាឆ្មឹងឆ្ងល់ក័ន្តក៏ដោយ; លុះមកដល់ជិតខ្ញុំហើយ គេមិនមានគិតសាកសួរអំពីរឿងវា ដែលខ្ញុំបានមកនៅលើសម្បុកនោះសោះ បែរជាចោទប្រកាន់ថាប់ពោសថា ខ្ញុំលួចគ្រាប់គេដែរ ពីសម្បុករបស់គេទៅវិញ ។ ខ្ញុំក៏និយាយលួងលោមថា "កាលណាអ្នកបានជ្រាបរឿងវារបស់ខ្ញុំជាក់ច្បាស់ហើយ អ្នកនឹងមានសេចក្តីអាណិតមេត្តាដល់ខ្ញុំពុំខាន សូមអ្នកសឹមស្ងៀមសិនទៅ ខ្ញុំមានគ្រាប់ពេជ្រគ្រប់គ្រាន់លួមសងគួរ នឹងបែកគ្នាពីនោះបាន ឥតមានខានណាបានស្មើឡើយ, ឯពេជ្ររបស់ខ្ញុំទៀតសោត សុទ្ធសឹងតែជាសរសៃសម្រាំងយ៉ាងអស់ពីចិត្ត ពីកន្លែងជ្រោះនោះមក" ។ ឈ្មួញឯទៀតបានឃើញខ្ញុំ ក៏តែងលួងជ្រុំវិញខ្ញុំ មានសេចក្តីឆ្មឹងឆ្ងល់ណាស់ ព្រោះគេឃើញខ្ញុំនៅទីនេះ ហើយរឿងវារបស់ខ្ញុំដែលបាននិយាយប្រាប់គេនោះ តែវាតែមានសេចក្តីឆ្មឹងឆ្ងល់ថែមទៀត, គេនាំគ្នាសួរសើរខ្ញុំហើយសោតនឹង

(មានត)

ព្រះរាជប្រវត្តិ

ព្រះចាន្ទសម្ភេចព្រះជ័យចេស្តា (ព្រះអង្គស្វរ)

ហ្វូនឌិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម រៀបរៀង

(តទៅ)

ដល់ថ្ងៃ ១១ កើតខែមុសូរ្ឆាំផ្នែនព្ញស័ក (ត. ស. ៦៦៤) ស្តេចគ្រាស់ចង្អាប់មន្ត្រីទ្ញុកជមោ ឲ្យរៀបចំតំរែតំរាមន្តុលនៅព្រះតំណាក់ថ្មី រួចគ្រាស់និមន្តព្រះពជាគណៈចំរើនព្រះពុទ្ធមន្ត ៧ ថ្ងៃតាមប្រពៃណីខ្មែរ ព្រះមេភ្លាស្តេចគាំនព្រះអង្គ (អំម) ជាសម្តេចព្រះវតៃហ្វាំ ។ រួចស្តេចខែរជំនួនសម្តេចព្រះមហាក្សត្រីជាព្រះពជបុត្រីរបស់ព្រះអង្គឲ្យជាអគ្គជាយាសម្តេចព្រះវតៃហ្វាំ ។

ព្រះបាទសម្ភេចព្រះជ័យចេស្តា ទ្រង់ប្រាន្តព្រះទេពីប្តីទៀត

ថ្ងៃមួយ ស្តេចព្រមដោយព្រះអគ្គមហេសី ព្រះស្នំនឹងសេវាមាត្យទ្ញុកជការថ្ញែស ស្រែ គ្រប់ក្រុម ព្រះពជដំណើរចេញទៅប្រពាតឯតំបន់ក្រាំងល្ហាខែត្រកំពង់ញ្ញ ស្តេចគង់ព្រះពជរថទឹមនោះ សកពជតីនោះព្រមទាំងញាតិសេនាបរព្រះទីនាំង ។ ឧធញ្ញំណាត្តិដំរេះបរាយធមុខព្រះទីនាំង មន្ត្រីទ្ញុកជការដំរេះជាគូៗ ហែអមព្រះទីនាំង សេនាបតីដំរេះហែមុខបង្អស់ មន្ត្រីស័ក្តិ ៤-៥ ហ្វូពាន់ដំរេះរេះ ហែទាន់ក្រោយ បន្តត្រដោកកណ្តឹងបង្ក្រែងព្ញស័ព្ទកែងព្រៃ ។

លុះស្តេចយាងទៅដល់ភូមិគ្រាំងល្វា អ្នកនៅក្នុងភូមិគ្រាំងល្វា នោះម៉ែ
សួសជាប្រពន្ធពញាជ័យ ជាខ្ញុំពជាទាសរបស់ព្រះវេជយន្ត
នាំកូនស្រីមុំឈ្មោះនាង លី អាយុ ១៦ ឆ្នាំទៅជញ្ជាំតែត្រី ពុំដឹងជាស្តេច
យាងមក ។ លុះឃើញស្តេចគង់ព្រះទីនាំងមកដល់ទំនប់ថយចេញភ្ញាំពាំ
ទើបនាំកូនស្រីមុំគង្គុយចុះក្រាបថ្វាយបង្គំ ទ្រង់ទតទៅឃើញ ត្រាស់ឲ្យ
បញ្ឈប់ព្រះទីនាំងហើយយាងបុះទៅជិត ទ្រង់ទតឃើញប៉ំនាង លី ជា
កូនម៉ែសួសមានរូបឆោមល្អស្អាត ឫកពាក់រៀបប្រកបថ្ពាយលីក្បាលដ៏
ប្រពៃ ទ្រង់សព្វព្រះទ័យ ត្រាស់សួរថា នាងនេះជាកូនចៅនរណា
ឈ្មោះអ្វី ។ ម៉ែសួសទូលថា នាងនេះឈ្មោះនាង លី ជាកូនខ្ញុំម្ចាស់ ។
ហើយស្តេចមានព្រះជម្រាស់សួរថា មានប្តីហើយឬនៅ ។ ម៉ែសួស
ទូលថា ពុំទាន់មានប្តីទេ ។ ទ្រង់ត្រាស់ថា ខ្ញុំសុំនាង លី នេះយកទៅ
ទុកតង់ព្រះបរមរាជវាំង ចៃដន្យថាជួបម្តេច ម៉ែសួសក៏ថ្វាយតាមសព្វព្រះ
រាជហឫទ័យ ។

ទើបទ្រង់ដឹកដៃនាង លី ឡើងព្រះពន្លាថយមួយភ្លែត ឲ្យម៉ែសួសដើរ
តាមទ្បាយខេះត្រឡាស (ហុក) រួចស្តេចព្រះពន្លាដំណើរត្រឡប់មកព្រះ
រាជវាំងស្រេចវែរទត្តធ្ងន់ឆ្ងាយវិញ ។

ក្រោយនេះទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ទតញ៉ាំវ៉ាំង ឲ្យទាត់ខ្ញុំពជាជាព្រះ
រាជបំរើទៅជ្រាបបាញ់ដេរជាមិត្តនាង លី នៅភូមិគ្រាំងល្វាថា ម៉ែសួស

ខ្ញុំនឹងនាំលោកស្តេចនាំយកទៅក្នុងព្រះពេជ្រាំងហើយ កុំឲ្យពញាដាយកំតកាយ
ស្តេចនឹងលើកស្ងួតតាមទំនៀមស្រុក ព្រះពេជ្រាំងទៅជាមពញាដាយ
តាមដំណើរឈឺងសព្វគ្រប់ ។

ថ្ងៃក្រោយ ខ្ញុំគ្រាស់ឲ្យទេពញ៉ាមហាមេត្រី ទៅហ្វាយស្រុង
ឲ្យគ្រកុំពេញឲ្យចាត់បណ្ណាការគ្រប់មុខ ដល់បានឫក្សល្អ គ្រាស់ប្រៃ
ទេពញ៉ាមហាមន្ត្រីនឹងទេពញ៉ាមហាទេពជាអ្នកមហា ឲ្យដំណាងទេពញ៉ាចាំង
ពីរឲ្យធ្វើជាអ្នកផ្លូវ នាំបណ្ណាការទៅលើកស្ងួជូនមេបាទៅភូមិគាំងស្ងែរបួ
ស្រែប (ខ្ញុំនឹងធ្វើនេះដើម្បីឲ្យជាប់ជាទំនៀម បានជាមហាជនចាំនឹងរួច ថែ
ទំនឹងជណ្តើនកូនគ្រួតែងតែមានអ្នកផ្លូវអ្នកមហាវឈឺងមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ) ។

តមកថ្ងៃមួយ ខ្ញុំគាំងអ្នកម្នាង លី ជាមហេសីធ្វេង ។ គាំងព
នោះមក ខ្ញុំគ្រាស់ឲ្យធ្វើព្រះពេជ្រាំងមានមហាមអស់នាហ្មឺនសព្វមុខមន្ត្រី
នឹងបណ្តាពស្តេចគាំងពួងកុំឲ្យចរនេះគោចនឹត្រជៅតណ្តើនចូលក្នុងចន្លុយ
កុំឲ្យដីរនេះចាំងគាំងឃួ ។ បើដីរនួតែមើលឃើញតំពង់ហួង ឲ្យដក
តណ្តើនខ្ទាំកុងចង់ដាយចេញ កុំឲ្យត្រៀវគៅត្រៃកុងពាជ្យ កុំឲ្យសម្ងាប់
គោស៊ីសាច់ ។ ខ្ញុំចញ្ជក្តថា ថាបើនាហ្មឺនសព្វមុខមន្ត្រីនឹងបណ្តាពស្តេ
ណាវ៉ើងខ្ញុំពុំស្តាប់ព្រះពេជ្រាំងមានេះ ឲ្យហ្វាយគោហួតពន្ធរនេះ ១
ជាប្រាក់ ១ បាទ ។

ទ្រង់ព្រះមេត្តាទ្រាស់ឲ្យទៅហ្វាយគោងតំបងពន្លា តំយកពន្លាថ្មែកបាគោ ១ ជាទ្រាក់ ១ បាទ ដូចមានក្នុងក្រមពួតស្រាប់ ។

មន្ត្រីក្បត់ផ្តៅទៅពឹងស្តេចយួន[1]

លុះដល់ឆ្នាំថោះឯកស័ក (ព. ស. ២៦៦២) ឧកញ៉ាន់អន្ទ្រ (អឹម) ជាកូនខ្មោចឧកញ៉ាមហាសេនា (មិញ) ដោយទ្រង់ព្រះមេត្តាទ្រាស់ថា ជាកូនអ្នកមានត្រកូល បេះតែខ្លួលញុះញង់តាប់តំនាសនាបរិមន្ត្រីខ្ញុំ ពាសពាយាស្រែនដង ហើយពុំសូវខ្លាចព្រះបេស្តា អាឲ្យថាទ្រង់ទ្រាស់ទ្រាំណាណាស់ ។

ថ្ងៃក្រោយ ស្រេនាបតីចាំនោះបានដឹងក៏នាំគ្នាបួលគាស់គ្រាបចង្កឹះខ្លួលថា ឧកញ៉ាន់អន្ទ្រ (អឹម) ពុំសោតខ្លាចព្រះបេស្តា ដោយអាងថាទ្រង់ព្រះមេត្តាទ្រាស់អ្វ គ្រាយនោះស្តេចឲ្យហៅឧកញ៉ាន់អន្ទ្រ (អឹម) បួលគាស់ខាងក្នុង ដោយទ្រង់ចង់ដឹងពិរោះពីឧកញ៉ាន់អន្ទ្រ (អឹម) តើជាពិតដូចពាក្យនាប្អូនសព្វមុខមន្ត្រីចាំនពួនគ្រាបខ្លួលមែនឬពុំមែនទេ ។

---

១ — Cao-Men-Ky-Luoc ឬសរភាសាចិន - មៅ (1699) ពេលុះឆកញ៉ា- ម៉ា អា- ស៊ី ណា - ន្ - ណា - ឡុង ឯម ជាមន្ត្រីក្បត់ មកសុំទ័ពពីប្រទេសយើងទៅដួលពួកនៃលង្វាំងខ្នង សរ- យី- ទ្រ៊ី- ស្ - ថា-ស្ ។ កងទ័ពនេះក៏មិនមានជ័យដំនះ ហើយលើកចេញទៅទោរក្បាក្នុងទៃត្រើក្ - ខ្លួក រួចលើកទ័ពច្បាំងម្តងទៀត តែគេជាប់ចាន ណា - ឡុងឯម (នរេន្ទ្រអឹម) ចាន់ហើយសម្លាប់បង់ទៅ ។

ស្ទុះទៅកញ្ចានរៀន (អឹម) ចូលទៅតំរង់ពេញមួយទំហឹងតែក្រែងព្រះបេស្តា ជួបនាហ្នឹងសព្វមុខមន្ត្រីចូលមែន ហើយថែមចាំងបានចូលរឿងអ្នកដទៃទៀត ។

ព្រះបាទសម្តេចព្រះបរមបពិត្រមានព្រះជម្រាសថា ខ្លួនឯងនេះមានតែនាំរឿងអ្នកដទៃមកចូលញុះញង់ឲ្យគេអាក្រក់ឈ្មោះ ខ្លួនឯងជាកូនមហាសេនា (មិញ) ជាមនុស្សមានគុណតាប់ តែអញឃល់ទៅអាពុកឯង តាមកិរិយាឯងសមតែធ្វើខោសឆ្គងមួន ហើយទ្រង់ដេរថាខ្លោសប្រដៅផ្សេង ។ ។

ឯកញ្ចានរៀន (អឹម) ឃើលត្រង់ទ្រង់ដេរបន្ទោសដូច្នោះ ក៏ខឹងខ្លាសព្រះទេពីទ្រង់ព្រះស្តាប់រោត ដោយខ្លួនធ្លាប់ជាមនុស្សមានចិត្តមានវិន័យស្រួស ក៏តិតគំនុំនឹងព្រះបេស្តាដែលទ្រង់មានព្រះគុណលើខ្លួន ។ លុះក្រាបថ្វាយបង្គំលាចេញមកក៏តិតតែនឹងក្បាត់ ដោយតិតរត់ទៅពឹងយួនចូលញុះញង់ស្តេចយួនឲ្យលើតទ័ពមកវាយស្រុកខ្មែរ ។ ហើយកញ្ចានរៀន (អឹម) ពុតធ្វើជាឈឺឃ្លង់ខ្មែរ រួចធ្វើសំបុត្រផ្ញើនស្រេចឲ្យយកសេចក្តីក្រាបបង្គំចូលថា ឈឺធ្វើមរាំពុំបាន សុំថ្វាយត្រាលាតាមរបៀបព្រាហ្មណ៍ ក៏ទ្រង់ព្រះពរជាន្ទុញ្ចាតតាមសុំ ។

លុះថ្ងៃក្រោយមក ឧកញ្ចានរៀន (អឹម) ចុះទូកទៅជួញដូរស្រុកក្រោមរឿងទៅរហូតដល់ស្រុកប្រទល់ដែនយួន ចូលទៅលក់ទំនិញកន្លែ

ស្រុកយួន ដាក់ចាស់តែបានដួចនឹងសេនាបតីយួន ហើយដាក់ចាប់ពីការ
ពង្រាត្រង់តម្កល់ថា ស្តេចវៀរពុំទ្រង់ទស្សពិធពាជមិនទេ តាំងព័ទ្ធ
សោយពាសប្បត្តិមក បណ្តាក្រុងព្រះនគរបានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ
ជាខ្លាំង ឥឡូវកំពុងតែតិតចាត់សេនាគាហាន ហើយដំនឹងសេនាបតី
មន្ត្រីនឹងពួងថា ទឹងឲ្យនាំសារទៅស្រុងសៀមយកសៀមជាកំឡាំងនឹង
បើកខ្មែរមកវាយក្រុងអណ្តាមយកជាចំណុះ ដែលឲ្យមកសុំព្រះអង្គ
(អឹម) ទៅវិញនោះ ដោយទុច្ចាយនឹងតាត់កំឡាំងសឹកទេ ។ កាល
កំពុងប្រឹក្សានោះខ្ញុំទូលថាស់ថា ទ្រង់ចងព្រះពាជមេត្រីនឹងគ្នាហើយត្រូ-
ឡប់ជាសត្រូវវិញនេះមិនល្អទេ ស្តេចយួននឹងមើលងាយនគរយើងបាន
នោះស្តេចពុំស្តាប់ ត្រឡប់ជាទ្រង់ខ្ញាល់ឲ្យយកខ្ញុំទៅដាក់គុកហួតងារ
ខ្ញុំបាននូវសេចក្តីអៀនខ្មាសអស់អ្នកនគរណាស់ បានជាលបរត់មកពឹងព្រះ
បរមរាជាសម្តាព្រះចៅក្រុងអណ្តាម ធ្វើឲ្យជាការថ្វាយត្រាតែអស់ដីតែ
សុំឲ្យអ្នកនឹងជួយទំនុកបំរុងខ្ញុំយកសេចក្តីក្រាបបង្គំទូលឲ្យទ្រង់ជ្រាប ហើយ
ក្រាបទូលឲ្យទ្រង់ចាត់ឧទ្ធរទៅវាយក្រុងតម្កល់ជាមុន ដែលឲ្យទៅបង
មេត្រីនឹងសៀមនោះពុំចាំចាត់ឲ្យទៅទេ ។ សេនាបតីក៏ទូលតាក្យ
ថា កុំព្រួយខ្ញុំនឹងក្រាបទូលឲ្យទ្រង់ចាត់លើកកងទ័ពទៅជាប្រញាប់
ឲ្យបានទាន់ការ ។

ថ្ងៃក្រោយមក សេនាបតីនាំមន្ត្រីយួនចូលគាល់ស្តេចយួន ក្រាបបង្គំទូលតាមពាក្យនរន្ទ្រ (អឹម) សព្វគ្រប់ ។ ស្តេចយួនទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់មានព្រះបន្ទូលថា រឿងនេះយើងមិនជាន់ឥតដឹងទេ ដ្បិតព្រះចៅក្រុងកម្ពុជានោះឮល្បីថា ប្រកបដោយបុណ្យសព្វគ្រប់ជាមិត្តភក្តិនឹងយើង ឲ្យតែតបជាសត្រូវនឹងគ្នាទេដឹង ។ នាហ៊ឺនសព្វមុខមន្ត្រីដោយបង្គំសង្ឃឹមជំនួរវិញ ក៏ក្រាបទូលទៀតព្រមគ្នាថា ពាក្យនេះប្រហែលជាមែន ព្រោះទុតញ៉ានរន្ទ្រ (អឹម) នេះជាកូនទុតញ៉ាមហាសេនា (មិញ) ជាមនុស្សមានគុណបំណាច់ធំធ្ងន់ពេកជាងគេផងដែរ ឮល្បីឈ្មោះមកដល់ព្រះនគរយើងនៃតែហេតុម្តេចបានជាទុតញ៉ានរន្ទ្រ (អឹម) ជាកូនរត់មក រឿងនេះប្រហែលជាព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាពុំយកពាក្យទុតញ៉ានរន្ទ្រ (អឹម) មែន ។ ស្តេចយួនទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ក៏ទ្រង់យល់ព្រមរៀបតាម ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលថា មិនគួរព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធ្វើយ៉ាងនេះសោះ មេត្រីនឹងគ្នាហើយវិបរិតដោយសេចក្តីវិញ ដើមស្តេចយួនឲ្យហៅនរន្ទ្រ (អឹម) ចូលគាល់ទ្រង់សួរពីពាក្យរឿងដ៏ត្រង់ប្រការ ។ នរន្ទ្រ (អឹម) ជាន់តាសក៏ក្រាបទូលញុះញង់ត្រង់សេចក្តី ដូចជាពាក្យសេនាបតីក្រាបទូលមកនោះ ។

ព្រះរាជសង្គ្រាមគ្រាទី ៤ បម្បាំងខ្មែរនឹងយួនទៀត

ទើបស្តេចយួនគ្រាស់បង្គាប់មន្ត្រីទុកជាការ ឲ្យកេណ្ឌពលសេនា ឲ្យបានចំនួន ៤០.០០០ ទុក ៥០០ នឹងគ្រឿងសស្ត្រាវុធគ្រប់ប្រដាប់សព្វគ្រប់ ។

ដល់ខែអស្សុជឆ្នាំថោះឯកស័ក (ព.ស.៦៦៤) ស្តេចយួនគ្រាស់ប្រៃអុងខ្មៀនគុន ១ អុងចាហោ ១ ឲ្យនាំពលយួនបុះទូកឈើកមកកាយប៉ែនសេកម្ពុជា ទុកញ៉ាំនវន្ទ (ឈឹម) ជាអ្នកនាំផ្លូវ អុងយួនចាំនឹងពីរនាំសេនាចហានលើកពលបុះទូកឡើងតាមទឹកមក ដល់ប្រទល់ដែនកម្ពុជាចំខែកទ័ពជាតិរកន៍ អុងខ្មៀនគុនលើកទ័ពពល ២០.០០០ ផ្សាយតាមទន្លេមាត់ជ្រកឡើងរៀងមក អុងចាហោរសេតាមទន្លេល្អាងឡើងរៀងមក ។

ចៅហ្វាយស្រុកខែ្មរខែ្មរតែចាំទទួលកេណ្ឌពលសេនា ខ្លួចបញ្ជូនតទល់នឹងកងទ័ពយួនតែពុំឈ្នះ ក៏នាំប្រពន្ធកូននឹងក្រុមការដោះខ្លួនតែបួលរៃ រួចធ្វើសំបុត្របង្ហើបូលមកសេនាបតី ឲ្យយកសេចក្តីក្រាបបង្គំទូលតាមហេតុដែលយួនលើកទ័ពមកតាមផ្លូវ ទុកញ៉ាំនវន្ទ (ឈឹម) ជាអ្នកនាំផ្លូវមកដល់ ចៅហ្វាយស្រុកតែបន្ថែមតាមមាត់ទន្លេ លើកទ័ពបញ្ជូនតទល់នឹងយួនពុំឈ្នះបន្ត ឥឡូវលើកទ័ពវាយរុកពន្លឿនរៀងមកហើយ សេនាបតីក៏យកសេចក្តីក្រាបបង្គំទូលឲ្យទ្រង់ជ្រាបតែបន្តែការ ។

លុះទ្រង់ជ្រាប ស្តេចប្រកាន់ឯសេនាបតីមន្ត្រីទាំងពួងថា មិនគួរ
ស្តេចយួនឆាត់ផ្លូវព្រៃពេមត្រីសោះ រឿងនេះប្លែកជាងរឿងតាអានទ្រង់
(អឹម) ជាមនុស្សអកតញ្ញូវញុះញង់ ដើម្បីឆាំងពួងយល់ដូចម្តេច ។
នាហ្មឺនសព្វមុខមន្ត្រីក៏ក្រាបបង្គំទូលថា នេះពីព្រោះតែយើងធ្វេសប្រ-
វៃហសុដោយខុសចិត្តថាមេត្រីនឹងគ្នាហើយ ឥឡូវយួនលើកទ័ពមកវាយ
ស្រុកយើងមុន ត្រូវយើងចេញកងទ័ពទៅទប្រល់ឆាំងកណ្តាលផ្លូវកុំ
ឲ្យយួនលើកមកទៀតបាន ។ ឯលកំពុងតែប្រឹក្សាគ្នា មានបុគ្គលហ្វាយ
ចៅហ្វាយស្រុកត្រាំបទូលមកទៀតថា យួនលើកទ័ពរុះណាស់ ឥឡូ
បានដែនតាំងនៅអស់ហើយ ចោះទ័ពទៅព្រៃតត្នោត ១ អន្លើ នៅ
ត្រើយស្វាឯម ១ អន្លើបណ្តាមហាជនខាំគ្នាតើចោលផ្ទះសម្បែងភូមិលំនៅ
ទៅអស់ ទៅពួននៅកន្លែងព្រៃ ទ័ពយួនដុតផ្ទះសម្បែងបណ្តាលស្ងួតជាង
ពាក្យសម្តីទៅជាច្រើន ទ្រង់ជ្រាបទ្រង់ព្រួយព្រះទ័យក្រៃពេក ។
ទើបទ្រង់ប្រឹក្សាឯសេនាបតីទាំងពួងថា ទ័ពយួនលើកមកជិត
ណាស់ហើយ តើអ្នកទាំងពួងយល់ដូចម្តេច ។ នាហ្មឺនសព្វមុខមន្ត្រី
ក្រាបបង្គំទូលថា ផ្លូវនេះដាច់ផ្លូវទឹកលិចចាស់ទាំងផ្លូវទឹកផ្លូវគោក ទ័ព
យួនលើកមកធ្វើបន្ទុយកំជិតក្រុង ខ្ញុំបង្គំទាំងអស់គ្នាយល់ថា សូម
ឲ្យស្តេចនាំព្រះពលវង្សានុវង្ស ព្រះមហេសី ព្រះពលទេពី ព្រះស្ងួមន្ត្រីខ្ញុំ
ពលការ ព្រះពលដំណើរទៅចាប់នៅខែត្រពោធិ៍សាត់សិន ទាល

ការជាស្តែរនោះទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនឹងគិតធ្វើការយកជ័យជំនះឲ្យបាន សូមកុំព្រួយព្រះទ័យ ខ្ញុំធំព្រះសណ្តាប់ក៏ខ្ញុំធំយល់ព្រម ។

ខ្ញុំធំគាស់បង្គាប់មន្ត្រីទ្រុកផងាឲ្យរៀបព្រះទីនាំងនាវា ព្រះទីនាំងនេះដែលខ្ញុំជញ្ជូនព្រះពលខ្មែរត្រឡប់ស្រុកស្រេច ស្តេចគាស់បង្គាប់ទ្រុកផងាឲ្យចាត់សេនាភាចាំនដែលមានថ្មើរជើង ៥.០០០ នៅចាំព្រះបរមរាជអាជ្ញាធ្វើជ័យ គាស់បង្គាប់សេនាបតីឲ្យធ្វើសំបុត្រប្រាប់ទៅហ្វាយស្រុកគ្រប់ខែត្រ ឲ្យគេណ្តាលបញ្ជូលជាកងទ័ព ឲ្យធ្វើបន្ទាយកាយចំរ៉ូងជាច់យាមល្បាតរក្សាខែត្រគ្រប់ផ្លូវគ្រប់អន្ទឹងឲ្យមាំមួន កុំឲ្យយួនឡើងពីទន្លេបានចំណែកគ្រឹតគោកប្រមូលឲ្យទៅនៅស្រុកលើឲ្យអស់ ។

ថ្ងៃ ៥ កេីតខែអស្សុជឆ្នាំថោះឯកស័ក (ព. ស. ២៤៤២) ស្តេចនាំព្រះមហេសីព្រះស្នំព្រះពលវង្សានុវង្ស ទ្រុកផងាស្តេចឡើងគង់ព្រះទីនាំងនេះដែលមន្ត្រីទ្រុកផងាទ្រុះជិះទូកជិះដីរ ព្រះពលដំណើរចេញពីព្រះប៉ុម-ពលកំពង់ភ្នំឆ្ពោះមកជ័យ ៥ ថ្ងៃដល់ខែត្រពាធ៌សាត់ គាស់ឲ្យធ្វើដំណាក់បន្ទាយពំ-ភូចតង់នៅទីនោះ ។

ថ្ងៃត្រកាយ ស្តេចគាស់បង្គាប់មន្ត្រីទ្រុកផងាឲ្យចេញទៅគណ្តាកស្រុកនីខែត្រពោធ៌សាត់ ជាត់ជំបង មហាខនរ (សៀមកាប) តំពង់ស្វាយ ជាន់ចំនួន ៤០.០០០ មកប្រជុំនៅខែត្រពោធ៌សាត់ក្បែរព្រះអង្គ ។

(មានត)

ប្រយោជន៍នៃបុគ្គលសិក្សាព្រះពុទ្ធសាសនា

ព្រះគ្រូសុវណ្ណញាណ សូរ-ហាយ រៀបរៀង

(តទៅទំព័រក្រោយ)

សត្តិបញ្ហាវេនៈ (ពាក្យជាប្រធានរបស់ព្រះសាស្តា) មាន ២ យ៉ាងគឺធម៌ ១ វិន័យ ១ ។ ភាក្យថាធម៌ជាពិធីសម្រាប់ត្រួតត្រាឃុំរក្សាកិលេសមិនឲ្យរីកដុះដាលចេញ, ពាក្យថាវិន័យជាច្បាប់ត្រួតត្រាឃុំរក្សាកិលេសទាំងឡាយមិនឲ្យរីកចាំ, មួយទៀត ក្នុងអដ្ឋកថាសន្តីតិសូត្រចែកសត្តិបញ្ហាវេនៈ នេះជា ៤ យ៉ាងគឺធម៌ ១ អកិរិយធម៌ ១ វិន័យ ១ អកិរិវិន័យ ១ ។ ភាក្យថាធម៌បានដល់ពុទ្ធវចនៈទាំងគម្ពីរព្រះសូត្រ, អកិរិយធម៌ បានដល់ពុទ្ធវចនៈទាំងបរមត្ថ; វិន័យ បានដល់ឧកគោរកិច្ចដែលនិយាយអំពីសារចែកសិក្ខាបទចេញជាពីរពួកគឺសិក្ខាបទកិច្ចនិងកិច្ចនី, អកិរិវិន័យ បានដល់ពុទ្ធានុញ្ញាតនិងពុទ្ធបញ្ញត្តិកន្លងនូវនិងបរិវារៈ ។ ព្រះធម៌ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធសំដែងទុកមកដើម្បីប្រយោជន៍ដ៏ធំបំផុតនោះ ក៏គឺសម្រាប់ឲ្យនូវបង្ហាញសឹងតែត្រឹមតែកិលេសជាន់តណ្ហាលន្ធិដែលកើតអំពីផ្លូវចិត្ត, វិន័យដែលព្រះអង្គបញ្ញត្តទុកមកមានប្រយោជន៍ដ៏វិសេសកន្លងនូវសឹងតែត្រឹមតែកិលេសគ្រាតគ្រាតដែលកើតអំពីកាយវាចាប៉ុណ្ណោះឯង ឬថាធម៌វិន័យនេះទុកដូចជាថ្នាំបន្ទាបនូវពិស គឺកិលេសរបស់ប្រជាជនកន្លោះ ឲ្យសាបរលោះ ឲ្យស្ងប់ម្ចាស់ដូច្នេះក៏បាន ។

បណ្តាប្រទេសទាំងអស់ក្នុងលោកនេះ ប្រទេសមួយៗតែងមានចោរកំណាចជាធម្មតា, អ្នកប្រទេសនោះក៏ត្រូវតាំងបញ្ញត្តច្បាប់ឲ្យមានឥស្សរជនខាងស្តេចជាដើមឲ្យជាអ្នកត្រួតត្រាអ្នកប្រទេសឲ្យបានសុខចំរើន ការពារមនុស្សខ្លួនតែងតាំងនោះកុំឲ្យពួតគ្នាគំនង្គំនងមនុស្សអ្នកស្រុកទេស សេចក្តីនេះយ៉ាងណាមិញ សារប្រទេសនីមួយៗតាមតែមួលរបស់យើង ក៏តែងមានពួកចោរកំណាចតតែសេសប្តូចបាចធម្មជូចគ្នា, យើងដែលមានកុសលកងសន្ធានត្រូវបញ្ញត្តច្បាប់រៀបចំ តាំងបញ្ជាការបេះជីនឲ្យជាអធិបតីសម្រាប់ត្រួតត្រាការពារទប្កល់សេសដែលជាសត្រូវនោះ កុំឲ្យរុករានទន្ទ្រាន ចូលកងសាយប្រទេសបានក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ឥស្សរជនតំណែងដែលជានាយកត្រួតត្រាប្រទេស ត្រូវតែតាំងច្បាប់អាជ្ញាកាយានមិនត្រូវខ្ចោចសត្រូវគឺចោរកំណាចទុច្ចរិត ត្រូវតែយកជ័យជំនះមិនត្រូវបែរណ្តាយឲ្យចាញ់ចោរកំណាចយ៉ាងណា, យើងជាភុទ្ធិកជនត្រូវយកចិត្តជ្ញាស្មោះតែឲ្យជានាយកត្រួតត្រាប្រទេសតែងតាំងយ៉ាងហើយត្រូវតាំងក្រែតក្រមច្បាប់អាជ្ញាតែងមិនយកតុំក្លែចខ្លួន ដើម្បីផ្តាញ់សឹកសត្រូវគឺទប្កល់សេសសេមក្តីសៅហ្មងឲ្យចាលចាញ់ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

ប្រយោជន៍របស់ធម្មៈក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាដែលប្រសើរបំផុតនោះ ក៏តែប្រមូលសន្សំសេចក្តីប្រតិបត្តិល្អ ទុកជាទីតក់ច្បាំងសម្រាប់ប្រយុទ្ធយក

ដ៏ឃដ៏ន៖ឲ្យឈ្នះតំលៃសសេចក្តីគាត្រកំកន់ខ្លួន ទើបពាក្យថាជាការឈ្នះ
ដ៏ប្រសើរដែលជាហេតុឲ្យកើតសន្តិសុខ សមដូចព្រះតាសិតថា

អត្តា ហវេ ជិតំ សេយ្យោ យា ចាយំ ឥតរា
បជា ប៉ុណ្ណោះជាដើម ។

សេចក្តីថា "ការឈ្នះខ្លួនឯង ជាការប្រសើរជាង (ឈ្នះគេ) ពពួក
សត្វដែលឈ្នះត្រៃពីរនេះ (ពុំប្រសើរឡើយ)" ។ ព្រះតាសិតនេះមិនអ្វី
សេចក្តីថា ការឈ្នះតំលៃសដែលជាបច្ចាមិត្តនឹងខ្លួន ទើបពាក្យថាឈ្នះពុម
មិនត្រឡប់ចាញ់វិញ ពោះបីទេវតា គន្ធព្វ មារ ព្រហ្ម ក៏មិនអាចនឹង
ដណ្តើមយកជ័យជំនះវិញបាន ។ ពាក្យថា ឈ្នះកន្លងនេះសំដៅយក
ចិត្តដែលមិនល្អុះកន្តអំណាច មិនត្រូវតាំនៅតាមអារម្មណ៍ជាទីតាំនៃ
តំលៃស ការឈ្នះដូចេះឈ្មោះថាជាការឈ្នះរបស់ផ្លូវផែមិ ។

ការងើរចាំនឹងអស់កន្លងផ្លូវលោក ក៏រមែងមានចាញ់ទីឈ្នះជាមួយគ
ដូចការលេងល្បែងផ្សេងៗ មានចត្តុប្តូ ទៅចាំជាដើម រហូតដល់ការ
ប្រកាសសង្គ្រាមច្បាំងកំនត់ដល់ច្រើនតែមានការចាញ់ឈ្នះទៅវិញទៅមក,
ដូចការលេងពួតម្នាក់ឈ្នះ ដូចការលេងដែលធ្លាប់ឈ្នះក៏ត្រឡប់ជាចាញ់វិញ,
ការចាញ់ទីឈ្នះទាំងនេះស្រេចទីចិត្តបុគ្គលប្តូ កំឡាំងរបាំពល, អ្នក
ដែលចាញ់ក៏មិនចាញ់ពុម អ្នកដែលឈ្នះតែក៏មិនឈ្នះរហូត, អ្នកដែល
ចាញ់ក៏ជាខ្លួនត្រូវមត្រង់តំនាសក្សីណាក្សីយ, អ្នកដែលឈ្នះក៏ឈ្មោះថា
ចែមួលសេចក្តីទុក្ខកំយៅរវែងថែមទៀត ។

ការចាញ់នឹងឈ្នះនេះយើញថាមិនមានទីបំផុតឡើយ សុទ្ធតែជាមូលហេតុនៃសេចក្តីវិនាសទុក្ខព្រួយគាំងអស់ ដូចយ៉ាងសង្គ្រាមរបស់ព្រះចុលបាសេនទិតាសលនឹងព្រះចុលអជាតសត្តុ ជាឧទាហរណ៍ ការលើកដំបូងនឹងលើកទី ៦ ព្រះចុលអជាតសត្តុមានយុទ្ធជ័យជំនះ, ចំណែកខាងព្រះចុលបាសេនទិតាសល ក៏ជាទុក្ខកែវមកតំកល់ព្រះហឫទ័យស្តេរជាប់ជន្ទាប់ ហើយក៏បង្កការយ៉ាតគុំគួន ឲ្យនឹងជណ្តើមយោធយុទ្ធជ័យវិញឲ្យបាន, លុះឆ្នាំជាលំដាប់តមកព្រះចុលបាសេនទិតាសល ក៏ប្រើនឹងប្រែប្រួលរៀបចំយុទ្ធបពលរណ៍ នឹងអេម៉ាលមាហានលើកទៅធ្វើសង្គ្រាមតទល់នឹងព្រះចុលអជាតសត្តុម្តងទៀត ជាសង្គ្រាមលើកទី ៣ ។ រីឯព្រះចុលអជាតសត្តុក៏តែងប្រឹងប្រែងបានយុទ្ធបពជ័យ ជាលទាញតបះតេជៈព្រះចុលបាសេនទិតាសលវិញ ដូចយ៉ាងសង្គ្រាមក្នុងលោកនេះក៏រមែងចាញ់នឹងឈ្នះគ្នាទៅវិញទៅមក ជាប្រើនលើកប្រើនគ្រាជាធម្មតា, តាចាញ់នឹងឈ្នះដោយល្បែងផ្សេង ។ ប្តូរដោយការបង្កាំង ទាំងអស់នេះជាបែសទៅប្រែប្រួលមិនមែនជាថាវៈទាំមួន ប្រសើរទៀងទាត់ឡើយ ដំណើរនេះសមដូចពុទ្ធភាសិតថា :

ន តំ ជិតំ សាធុ ជិតំ យំ ជិតំ អវជិយតិ
តំ វោ ជិតំ សាធុ ជិតំ យេ ជិតំ ជាវជិយតិ ។

សេចក្តីថា: អំពើឯណាដែលគេឈ្នះហើយត្រឡប់ចាញ់វិញ អំពើនោះមិនពាប់ថាឈ្នះបៃតខ្លាយ លុះតែអំពើឯណាដែលគេឈ្នះហើយ មិនត្រឡប់ចាញ់វិញទេ អំពើនោះទើបឈ្មោះថាឈ្នះបៃតដោយពិត ។ ពុទ្ធ-ភាសិតដែលតាងមកនេះគួរយើងយើញច្បាស់ថាការឈ្នះកន្លងលោកនេះជាការមិនប្រសើរដូចការឈ្នះកិលេសកន្លងខ្លួនឯងនោះខ្លាយ ។ ការឈ្នះកិលេសកន្លងនេះ សំដៅយកសម្មាប្បធានបួនហាន តើការលះកិលេសឲ្យដាច់ស្រឡះ, ចំណែកឯងយើងវាងុំថ្លុងដូនតាន់តែឈ្នះដោយតន្តិប្ប-ហានខ្លីវិក្ខម្ភនប្បហានប៉ុណ្ណោះទេ យើងត្រូវខ្លួនខ្លួនឲ្យមានឫកពាសណ្តាប់ធ្នាប់ល្អតាន់តែមិនឲ្យស្រីវង្ស្រែលដ្បិតចាលចាញ់ចោរកិលេសដាំត្រាតត្រាតហើយនឹងបានដំកល់ខ្លួនទុកក្នុងធម៌ដ៏សមគួរ គឺកុសលសម្ថាបដ៏ថត្តដ៏រត្តីនប្រពន្ធ តាមនាទីរបស់យើងដែលគួរផ្សឹងតំយុតតែប៉ុណ្ណោះក៏ជាការប្រពៃណាស់ហើយ ។

កិលេសប្តូចបាបធម៌ ដែលជាសឹកសត្រូវដូចបានពាប់ឈ្មោះខុសមកខាងដើម កាលបើខ្លួនយើងបានឈ្នះហើយក៏ត្រូវរក្សាជ័យជំនះនោះទុកដោយល្អ ឲ្យដូចជាគំបិលដែលរក្សាជាតំប្រែរបស់ពុទ្ធង្ហ្វាះដែរ មួយទៀតការរក្សាជ័យជំនះមិនឲ្យកិលេសប្តូចបាបធម៌ គំរើរើឡើងបានខ្លួនត្រូវដំកល់ខ្លួនទុកក្នុងព្រះសទ្ធម្ម ៧ ប្រការដូចមហាកស្សបត្ថេរគ្រប់គ្រងព្រះសទ្ធម្ម ។ បុគ្គលឯណាដែលច្បាស់ចាកព្រះសទ្ធម្ម បុគ្គលនោះឈ្មោះថាជាអ្នកព្រម

ជាញឹកញាប់លេសមានន័យក្នុងន័យការបង្ហាប់នៃកិលេសមានរាងអង្ករធំតូចមិនមានខ្លាំងប្រុត ។ សេចក្តីនេះ សម្តែងបញ្ជាក់ដោយគាថាដ៏ឆ្ងាញ់ក្នុងព្រះត្តនិកាយសុត្តន្តបិដកថា មហាកស្សបត្ថេរាបទាន តែងតែការពោលតម្រង់ដោយគ្រឿងប្រដាប់ក្បាល ៧ យ៉ាង:

ខ.១ ឯសិ តាយ ចោះសសរតាលយ៉ាងស្រស់ ។ ដែលធ្វើអំពីឫស្សីដង្កូវមិនឲ្យកាត់រំលងបាន

ខ.២ បវិក្ខាយ ជាកន្ទុយឬស្លាបក្អែកយ៉ាងស្រស់ធំល្អក្នុងខ្លួនត្រង់ព្រែបទល់ដែនរបស់ខ្លួន

ខ.៣ អនុបវិយាយ យបដ្ឋោ ធ្វើផ្លូវសម្រាប់យាមល្បាតយ៉ាងល្អកន្លងកំពែងក្រៅកំពែងមិនឲ្យបុគ្គលចូលបាន

ខ.៤ ឥដ្ឋិ អាវុធំ សន្ធូរតែងអាវុធទុកឲ្យបានច្រើន

ខ.៥ ឥហុ ឥលេ ឥកាយោ កេណ្ឌូតួកពលទាហានបង្ហាត់បម្រុងទុកឲ្យបានច្រើនសម្រាប់ចាត់តាមិនឲ្យខ្វះពល

ខ.៦ នោ ឥវំ តេសា មានទាហានចាំគ្រានតាមផ្លាស់ប្តូរដោនច្បាំ

ខ.៧ ឥទា ឥកាយោ មានកំពែងព័ទ្ធជុំវិញនតារដោយច្រើនជាន់ ។

នតាងណាដែលបាននាពោរប្រែយ័ត្នដោយនតាបវិក្ខារ ៧ យ៉ាងនេះនតានោះមែនមានសេចក្តីតក់ក្លៅ នតាកើតទុក្ខក្នុងសង្សារវដ្តវែលមកបៀតបៀន សេចក្តីនេះយ៉ាងណាមិញ អាយុសាវកតថាគតពុទ្ធសាសនានេះ

ផែលប្រែតបដោយព្រះសទ្ធម្ម ៧ ប្រការ ជាគ្រឿងការពារខ្លួន ក៏រមែងបានសេចក្តីសុខសប្បាយ ឈ្នះមារសេពួរមិនខៅកន្លងចំណុះនៃតិលេសមារ តិយ៉ាងនោះផែរ ។

អរិយសាវ័កផែលប្រកបដោយព្រះសទ្ធម្ម ៧ ប្រការនោះ គឺ

ទី ១ សទ្ធោ ជឿតាមទ្ធនឹងផលវេស់កម្មទ្ធនឹងជឿគុណព្រះរតនត្រ័យ

ទី ២ ហិរិមា មានបំត្តអៀនខ្មាសមិនហ៊ានលួចប្រព្រឹត្តទុច្ចរិត

ទី ៣ ឱត្តប្បី មានបំត្តខ្លាចរអាចំពោះអំពើទុច្ចរិត

ទី ៤ ពហុស្សុតោ ជាអ្នកបានសិក្សារៀនសូត្រចេះដឹងច្រើន

ទី ៥ អារទ្ធវីរិយោ មានព្យាយាមមិនដាច់ មិនជាកំជុះឧត្តុកុសលធម៌

ទី ៦ សតិមា មានស្មារតីល្អចាំជាក់ក្តុងការរក្សាខ្លួនមិនភ្លេចតាំតក្តុងអារម្មណ៍វ័ផលជាអាហារចំណីនៃតិលេសមារ

ទី ៧ បញ្ញវា មានប្រាជ្ញាជាអ្នកដឹងដ៏ម្តងសម្រាប់តទល់នឹងតិលេសមារដោយការពិចារណាយើញច្បាស់នូវកើតទីលត់នៃសង្ខារ ។

បើបុគ្គលណាមួយបានដឹងលះខ្លួនខៅកន្លងព្រះសទ្ធម្ម ៧ ប្រការ ដូចពោលមកនេះ បុគ្គលនោះនឹងបានសេចក្តីសុខក្សេមក្សាន្ត ចេញសាកពុក្តភ័យឥតមានសល់ត្រូវ តិតិលេសមារមេកសណ្តាំ ឬមកយាយីជាណ្តើមយែកឃុដ្ឋជ័យបានវិញទ្បើយ បុគ្គលនោះនឹងត្រូវឈ្នះកាបតខៅ រហូតបានមគ្គផលព្រះនិញ្វានជាទីបំផុតលោកដោយពិត ។

ដល់ប្រយោជន៍បំផុតដល់ពួកមនុស្សសាសនានេះ, រមែងឃើញថាន់តែកន្លងទៅតាមសម័យបច្ចុប្បន្ន បើយើងនឹងប្រព្រឹត្តតាន់តាមដោយឧឡារិកពាក់ព័ន្ធនឹងពាក្យថា ពុទ្ធសាសនា មានវិធីប្រដៅមែជាជនឲ្យស្គាល់មូលហេតុដើមកំណើតនៃសេចក្តីសុខ - ទុក្ខ ដូចប្រដៅថា ឲ្យលះតណ្ហាសត្តិ: លោភ: ទោស: មោហ: មានះ ប៉ុណ្ណេះជាដើម ចាំនឹងងាយនាំសេចក្តីទុក្ខមកនៃសេចក្តីទុក្ខ ឬថាជាធនធំបង្អស់ឲ្យកើតទុក្ខ ។ ពួកសត្វលោកកាលបើព្រមលះតណ្ហាបង្អស់តាំងនោះចូលមកគ្រប់សង្កត់ ឬបណ្តាយឲ្យតណ្ហាមានកំឡាំងមានសំទុះខ្លាំងឡើងហើយ តណ្ហាតាំងនោះមុនជានឹងវិស្សកហៅសេចក្តីវិនាស ដែលជាមេនៃសេចក្តីទុក្ខជាក្រៃលែង ។ លុះតែយើងឈ្នះតណ្ហាតាំងនោះបាន ទើបសេចក្តីសុខសេចក្តីចំរើនធំលេចឡាស់ឡើងក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះឥតអាក់ខ្សោយ ។

ដើម្បីធ្វើការយកចិត្តឲ្យស្មគ្រតែងំ ព្រះពុទ្ធសាសនាប្រដៅប្រដាប្រដង់ពួកលោកមិនឲ្យប្រើអំណាចបង្ខិតបង្ខំគ្នាដោយដាច់ខាត ។ ព្រះពុទ្ធសាសនាជាជំនួយដល់ផ្លូវលោក គឺថាជាច្បាប់សម្រាប់ចង់សត្វលោកមិនឲ្យប៉ះពាល់ខុសគ្នា ដូចចង្កូតនឹងគ្រឿងចាំបាច់យន្ត ដែលជាប្រយោជន៍ក្នុងគ្រឿងយន្ត មិនឲ្យចុកគ្នាបាន ឬមិនឲ្យជ្រុលជ្រួសក្នុងគ្រប់ចាំបាច់បាន ។ សត្វលោកកាលបើប្រតែបច្ចាប់ផ្លូវលោកមួយមុខ ក៏ទុកដូចជាវេយន្តដែលចង្កូតឬគ្មានគ្រឿងចាំបាច់ ព្រោះផ្លូវគេមិនទុកដូចជាចង្កូតនឹង

គ្រឿងចម្រើនថ្វាយទ្ធ ។ មួយទៀត ពុទ្ធសាសនា ដូចទឹកសម្រាប់លាងក្មេងទុក្ខក្មេងកំលេសរបស់សត្វលោក ឬថាជាតួកំឡាំងសម្រាប់ជួយផ្ទេរភ័ណ្ឌលក ជួយសម្រាលទុក្ខព្យាការៈដ៏ធ្ងន់ក្នុងផ្លូវលោកដូច្នេះក៏បាន ។

សត្វលោកទាំងអស់បើស្រេះស្រួលតាមគ្នាបបួលគ្នាប្រតិបត្តិដឿកាន់តាមផ្លូវធម៌ដោយគ្រប់គ្រាន់មែនទែន ក្រុងវដ្ដាបានសេចក្តីសុខចំរើនដោយពិត សូម្បីតែផ្ទះក៏មិនជាប់ប្រែតន្ទុះសម្រាប់ពាស់ មិនជាប់ជាក់សោកាវោរចោរឡើយ ។ ផ្លូវធម៌ប្រៀសហ៊ុយមន្ទិចបន្តួច មិនចុះសោហ៊ុយប្រែនដូចគ្រឿងចម្រាំងផ្លូវលោកទេ តែសេចក្តីសុខរបស់អ្នកដាន់ផ្លូវធម៌ក៏តន់សម្បូណ៌ជាលំដាប់ ។ តាំងអំពីបច្ចុប្បន្ននេះរហូតដល់ព្រះនិព្វានជាទីបំផុត ។

ប្រយោជន៍ដ៏ខ្ពស់បំផុតរបស់ធម្មៈក្នុងពុទ្ធសាសនា គោរកំតិតាលើកំលេសធ្វើខ្លួនឲ្យបានរួចស្រឡះពីភពនិព្វាន ទើបហៅថាជាប្រយោជន៍ដ៏ប្រសើរ ជាហេតុឲ្យរួចចាកទុក្ខតាំងពីដើមរហូតដល់ចប់ពិត ព្រោះថាកំលេសជាចរមិតាំងឡាយមានឈ្មោះគ្នាជាដើម ដែលជាប់ក្នុងវដ្តវែងឆ្ងាយវែក ឬថាជាដើមពូជនៃសេចក្តីទុក្ខគ្រប់យ៉ាងដ៏ធំ ដែលជាឫសគល់ឈ្នះកំលេសអស់ហើយដកបណ្តា ឈ្មោះថាផ្តាច់នូវសេចក្តីទុក្ខទាំងអនាគតដរាបនោះដែរ ដោះឯឈ្មោះថាប្រយោជន៍ដ៏ប្រសើរក្នុងពុទ្ធសាសនា ដូចពណ៌នាមកប៉ុណ្ណេះ ។ ប្រយោជន៍ក្នុងសាសនា (ចប់ភាគ)

ប្រវត្តិ

ព្រះធម្មចរិយាព្រឹទ្ធាចារ្យ សេដ្ឋាភជាតិលោ តែវ ឆ្លង

ចៅអធិការវត្តកំសៀមេគណខែត្តបាត់ដំបង

លោកគ្រូមេគណ តែវ-ជួន វត្តកំសៀ ខែត្តបាត់ដំបង ឋិតក្នុង
ភូមិធ្នាក់ ឃុំសំពាជ ២៤១៧ (ព.ស. ១៨៧៦) ស្រុកតំណែតបច្ចុ
លោកនៅភូមិចន្លាយដែត ឃុំត្រាំខ្នុង ខែត្តព្រៃវែងតែយខាងត្បូង ។
កាលលោកនៅជាកុមារបានសិក្សាអក្សរសោស្តុ កន្លងសំណាក់គ្រូ
បានបេះចាំមើលអក្សរជាច់សរសេរតើតសព្វគ្រប់ ។
លុះដល់អាយុ ២១ ឆ្នាំ លោកបួសបួសជាភិក្ខុ កន្លងពីឆ្នាំវត្ត
ព្រៃមេលង ឃុំព្រៃខ្នា ស្រុកតាខ្មៅ ខែត្តតាខ្មៅ លោកគ្រូព្រះ
បឋមវង្ស ពា (ធម្មជោតោ) វត្តព្រៃមេលង ជាព្រះឧបជ្ឈាយ៍លោក
គ្រូព្រះគ្រូវត្តមោក្ខវិសុទ្ធិវង្ស ចាំ (សុវណ្ណជោតោ) ជាកម្មវាចាចារ្យ-
អនុសាវនាចារ្យ (គ្រូសូត្រ) ។ លុះបួសរួចហើយលោកចេញពីវត្តទៅ
រៀនព្រះបរិយត្តិធម៌ចាប់ត្រឹមមូលកច្ចាយនៈក័ណ្ឌប៉ះរៀនទៅ ។
តាំពីនោះមក លោករៀនខាងសមថកាន្តាសហាន ធុតង្គវត្តច្រើន
ដើរទៅតែកន្លែងព្រៃ ចាន់បួលទៅនៅកន្លែងខែត្តបាត់ដំបង (កាលនោះនៅ
ឥណ្ឌចិនអាស៊ី) លោកចាន់បួលទៅធ្វើសមថកាន្តាលើកំសៀជាយូរ
ប៉ុ

អង្គ្រីន ធ្វើ ពេលនោះអ្នកស្រុកនៅជិតក្នុងសំពៅមានសេចក្តីជ្រះថ្លាខ្លឹងលោក
ជាច្រើន ប្រាន់ចូលទៅធ្វើជាកូនសិស្សរៀនសមថកាន់ខ្នងសំណាក់
លោកតាប៉ាងនាក់ លោកក៏ទំយកចិត្តទុកដាក់បង្ហាត់បង្រៀនសមថ-
ភាវនាដល់ពួកអ្នកស្រុកទាំងនោះត្រមទាំងបព្វជិតនិងគ្រហស្ថក្នុងមួយ
ឆ្នាំៗ មានចំនួនប្រហែល ២-៣ រយរូប ដល់មកឆ្នាំកេង ត.ស. ១៨០៦
ពួកអ្នកស្រុកទាំងនោះ ប្រាន់សាងវត្ត ១ នៅជិតក្នុងសំពៅនោះម្តេចនេះ
លោក ឲ្យឈ្មោះថាវត្តក្នុងសំពៅ ហើយនិមន្តលោកឲ្យធ្វើជាចៅអធិការ
នៅវត្តនោះជាបឋម ។

លុះដល់មកឆ្នាំមមែ ត.ស. ១៨០៧ ស្រុកបាត់ដំបងនេះប្រាន់បានមក
ក្នុងវិញ បណ្តាកស្តុកខ្មែរកន្លងក្នុងស្រុកបាត់ដំបងច្រើនស្ម័គ្រចិត្តនឹងពួកខ្មែរ
សៀម មិនសូវស្ម័គ្រចិត្តនឹងពួកខ្មែរ ពួកខ្លះក៏ភ្លូតដើរលិចតាមគាត់ទៅ
នៅស្រុកសៀម ពួកខ្លះមិនព្រមដាច់ខាតនោះ ប្រាន់នាំគ្នារត់ទៅពួនសម្ងំនៅ
ក្នុងព្រៃ តពួនដាច់ពីប្រជុំគ្នាចាំតនឹងពួកខ្មែរ-បាក់ឯង ដែលដែលបះបោរ
ឡើងក្នុងព្រៃនោះ មានមនុស្សម្នាក់ឈ្មោះញ៉ែវ ជាមេគេចាំងអស់ តាមអ្នក
ស្រុកគេហៅថាដែលសោកញ៉ែវ ដោយហេតុមានចលាចលយ៉ាងនេះ
ទើបពួកខ្មែរ-បាក់ឯងប្រាន់ឲ្យលោកត្រលែវ-ជួនចៅអធិការវត្តកំសៀវទៅ
និយាយបញ្ចុះបញ្ចូលពួកបណ្តាកស្តុកឲ្យត្រលប់ទៅនៅស្រុកសៀម

ក្នុងទ្រនាគារតែក្តួនជាចំណែកដែលត្រូវបានទៀតត្រូវនាំគ្នាត្រឡប់ចូលមកនៅក្នុងស្រុកវិញនៅឲ្យស្ងប់ស្ងៀម ។

តាមដែលបានឮមកថា លោកត្រូវបានតែងតាំងជាចៅក្រុងបានចូលទៅនិយាយតណ្តាលចំណាមច័ន្ទ រីឯសញ្ញាដែលកំពុងតាន់ត្រឹងអារុងចូងចាងនៅដែរ កាលលោកនិមន្តទៅដល់ភ្នាមពួកច័ន្ទរីឯសញ្ញាដម្រង់ត្រឹងអារុងចំពោះលោកចូងនិងចូងហាវតែលោកមានថេរវោចាទៅកាត់ពួកច័ន្ទទាំងនោះថា "កុំអាលសម្ងាប់អាគ្នាចាំឲ្យគាត់និយាយសិន" ហើយរលោងក៏មានថេរវោចាសម្រុះសម្រួលដោយតលៗថ្ងៃយូរផង ។ អស់រយៈពេលជាង ៣ ខែ លុះលោកមានថេរវោចាចប់សព្វគ្រប់ហើយ ទើបពួកច័ន្ទរីឯសញ្ញាទាំងនោះងាក់ត្រឹងអារុងចុះត្រង់គ្នា ត្រឡប់មកនៅស្រុកវិញ ។ ចាប់ដើមពីនោះមកពួកក្រុងទៅទៀតក៏ជាប់ជាមិត្តសំឡាញ់ស្និទ្ធស្នាលគ្នាដដែល ទាំងគ្នាមកនៅក្នុងស្រុកវិញដោយស្ងប់ស្ងៀមតាមធម្មតា រៀងមានរបៀបរៀបរាលាយតាមនោះឯង ។ លំដាប់ពីនោះមក លោកត្រូវបានតែងតាំងជាចៅអធិការវត្តកំសៀវ បានចូលមកគាល់សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជព្រះនាម ខៀន ឯដំណាក់នៅវត្តឧណ្ណាលោមត្រូវធ្វើកុំពៅព្រៃ លោកបានអធិប្បាយអស់កម្លាំងថ្វាយសម្តេចទ្រង់ព្រះសណ្តាប់អស់រយៈពេល ១ ភក្តី លុះទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ហើយទ្រង់ដែរថ្វាយចំពោះ

អស់ពុកកម្ពជានោះទ្រង់សព្វព្រះពជហ្ឫទ័យខ្លាំង ក៏បានប្រទានសមណ-
ស័ក្តិដល់លោក ឥដ្ឋាព្រះគ្រូធម្មវិបស្សនាញាណ ។

កន្លងកាលវែងឆ្ងាយពីការចាកាំង-ខ្មែរ ចូលមៀរបំពេញតែបាត់តំបន់
សៀមកាច ប៉ានជាន់រឿងរ៉ាវលោកគ្រូកំសំពៅនោះសព្វគ្រប់ក៏មានសេចក្តី
ពេញចិត្តនឹងលោកគ្រូនោះថាជាមនុស្សបេះស្រឡាញ់ជាតិស្រឡាញ់ទឹក
ដីរបស់ខ្លួនមានចិត្តស្មោះត្រង់នឹងការចាកាំង-ខ្មែរ។ ក៏បានប្រគេន
គ្រឿងឥស្សរិយយសដល់លោកជាច្រើន ។

លុះដល់មកថ្ងៃ ៦ ខែបុស្សវិរេធ្នាំ ១៩៣០ ព្រះករុណាជាម្ចាស់
ជីវិតលើត្បូងទ្រង់សព្វព្រះពជហ្ឫទ័យ ប៉ានប្រទានគ្រឿងឥស្សរិយយស
មួយទៀតឈ្មោះ សេនាក្រុងកម្ពុជា (Officier de l'O. R. du Cambodge) ។

លោកតាំងពៅកន្លែងកំសំពៅនោះ ឋាប័នជាទីកម្ពជានដល់ពួក
បព្វជិតនឹងគ្រហស្ថ ជាន់តែចំរើនឡើង។ មានទាំងសក - ទុប្បសិតា
ចំណុះជើងវត្តច្រើនកុះករតែតប៉ានជាឃុំ ១ ហៅថាឃុំកំសំពៅ រហូតមក
ដល់សព្វថ្ងៃ ។

លុះដល់មកកន្លង ១៩៣៧ ព្រះបាទសម្តេចព្រះស៊ីសុវត្ថិមុនីវង្ស
ព្រះវរ្ម័ត្រង់កម្ពុជា ទ្រង់សព្វព្រះរាជហ្ឫទ័យទ្រង់តាំងព្រះគ្រូធម្មវិបស្ស-
នាញាណ ឲ្យខ្សែនឹងតាជាព្រះធម្មចរិយា ត្រួតត្រាចំពោះសង្ឃជាគណៈ មេ
គណៃខែត្របាត់តំបន់ ។

ជាប៉ាតាំងពីបានចំណាំមេគណខ្លួន លោកកំរិយកព្រះជ័យខុងជាក់ ជាតំបែងធ្វើតំណែងជាទោងគណសង្ឃ ឲ្យបានរៀបរយស្រួលបួលល្អក្នុងវិត្រមេស់លោក ។

លុះដល់មកកន្លងឆ្នាំរោងសប្តស័ក ព.ស. ២៤៨៨ ត្រូវនឹងឆ្នាំ ១៩៤៥ លោកក៏មានអាពាធជាខ្លួន ពួកញាតិមិត្តព្រមទាំងសិស្សក្នុងសិស្សរបស់លោកបានរំរែរែតែមកប្រគេនបង្ហាំពាក្យជុលភេតនោះ ក៏មិនបានល្អសៀរសោះ មរណៈសង្ក្រាមបេះតែរុកពន្លឿនបួលមកខ្លាំង លោកមិនគង់នឹងទប់ទល់បានក៏ទទួលអនិច្ចធម្មវៀកកន្លងថ្ងៃ ១០ កើតខែកត្តិក ឆ្នាំរោងសប្តស័ក ព.ស. ២៤៨៨ ត្រូវនឹងថ្ងៃ ១៦ ខែសេបតេមប្រ ឆ្នាំ ១៩៤៥ កន្លងជាយុតំរៃ ៧១ ឆ្នាំ ។

កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្តី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា ទំនៀមអក្សរសាស្ត្រ ប្រពៃណីផ្សេងៗ
អំពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ: ហ្វូងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម, បណ្ឌិត នៅ
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ.

បណ្ណាធិការ ផ្នែកដំណឹងសាសនា: ព្រះគ្រូសុវឌ្ឍញ្ញាណ សូរ-ហាយ
ក្រុមដំនុំព្រះត្រៃបិដក នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បញ្ជីរឿង

		ទំព័រ
ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ		
ហ្វូងនិពន្ធមន្ត្រីញ៉ុក-ថែម	រៀងអង្គរវត្ត ក្នុងសតវត្សរ៍ទី ១៦-១៧	៥៦១
—	ព្រះរាជប្រវត្តិ ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យចេស្ដា (ព្រះអង្គស្វរ) (តទៅកន្លងបង់)	៥៧១
លោក ហេង-យ៉ាន់	កំពូលស្នេហា (តទៅ)	៥៨៣
លោក ធុយ-ប៊ុនស្វរ	ឯកសារហិរញ្ញវត្ថុ ភាគទី ១២ (តទៅ)	៦០១
ផ្នែកសាសនា		
លោកមហាប៉ុណ្ណ-សុម្ភាដ	សិតិដាឥត	៥៨៩
លោកអាចារ្យមៀវ-ឧទ្ទ	ពុទ្ធប្បវត្តិ (តទៅ)	៦០៣

ឆ្នាំទី ១៨ — លេខ ១១ ខែកញ្ញាមិថុនា ១៩៤៦ — ដំឡៃជាវ ១ ឆ្នាំ ៣៥ រៀល ។

ហ្គង់ឯពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-បៃម

(ប្រែចេញស្រង់ចេញអំពីសៀវភៅ Religieux et Pèlerins en Terre d'Asie របស់លោក Victor Goloubew សូមដាក់សារាចរជាកំណែសម្រាប់ប្រទេស ។)

សេចក្តីផ្តើម

រឿងកំរៀបប្រៀបធ្លាប់សាគារទេស ព្រះពុទ្ធរាជបុព្វណរង្គធំក្តី អង្គវត្តធំ ប្រាសាទបុរាណនានាទៅតាមមុខស្រុកខ្មែរដែរ ។ ខ្មែតក្តី នោះអ្នកលោងអ្នកប្រាជ្ញបានតោលពណ៌នាមកជាច្រើនណាស់ហើយ ក៏នៅតែមិនចេះអស់មិនចេះហើយ ហាក់ដូចជាបុរាណវត្ថុទាំងនោះ ប្រកបជាយការកំប៉ាំងអស្ចារ្យចំឡែងណាស់ ។ ពុះហេតុអ្វីបានជាដូច្នេះ ? យើងយល់ថា ព្រោះពួកបុព្វបុរសយើងខ្មែរយើងតែងសម័យព្រៃងងុយនោះមិនបានកត់ត្រាចារឹកអ្វីនៃការតសាងប្រាសាទទាំងឡាយទុកមកឡើយ បើទុកជាមានស្លាចារឹកជាច្រើនបញ្ជាក់ខ្លះ ក៏មិនបានការសព្វគ្រប់តាមបំណងមេស់យើង ហើយស្លាចារឹកទាំងនោះស្មោតខ្វែតច្រើនតែកើតក្រៃយកំណើតប្រាសាទជាច្រើនតំណអាយុមនុស្សវែង មានទុកជាចារណ៍ដូចជាពួកស្លាចារឹកទាំងនោះក្តី ដែលអ្នកប្រាជ្ញទុកជាកំណាចារឹកជាន់ថ្មីនោះសឹងតែតំណាលតែប្រាសាទជាច្រើនសតវត្សរ៍ណាស់ ។ បើដូច្នេះជាមានសំណៅរឿងពិតៗ សេសសល់

ដល់មកឥឡូវនេះខ្លះ រឿងចាស់នោះ ប្រែជាតែមានសេចក្តីដំណាលជារឿងព្រៃផឹង ដូចជាល្បែកអង្គវត្តជាដើម ។

ហេតុនេះហើយ ឈានជារឿងក៏ប្រែភាពបុកណាចាស់ឡាយក្នុងកម្ពុជកម្ពុជាផ្នែនេះ ពួកអ្នកប្រាជ្ញមិនអាចនិយាយសរសៃមែចមែកការដាច់ស្រេចបាន ដ្បើយ ហើយបើនៅតែមានយោបល់យកវិញ្ញកុ ក្លាជាងាប ដូចរឿងប្រាសាទប្រាចន្ទជាដើម ទើបគ្រាយៅជារឿងនិយាយមិនចប់រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ឯគ្រោលចារឹកខាងតង្កូវគោរ ឬខ្ញុំនៀមខ្ញុំបាប់របស់ខ្មែរយើងក្នុងសម័យព្រៃផឹងនាយនោះ អ្នកប្រាជ្ញប្រែនេះបានមកអំពីប្រទេសក្រៅទៅវិញ ដូចជាសេចក្តីតយ៉ាង ១ របស់អ្នកដំណើរជាតិចិនម្នាក់ឈ្មោះចៀវគាកួន ដែលបានចូលមកមើលអង្គរក្នុងសតវត្សទី ១៣ ដូចយើងបានប្រែចុះផ្សាយក្រោមកហើយ ក្នុងទស្សនាវដ្តីកម្ពុជសុរិយា ឆ្នាំទី ១៦ ត្រីស្តសកពាជ ១៨៨៤ តាំងអំពី លេខ ១ រៀងទៅ ។

ចំពោះរឿងអង្គវត្ត ក្នុងសតវត្សទី ១៦ - ១៧ ដែលមានសេចក្តីពណ៌នាតទៅខាងនេះគ្រាយនេះ ក៏សុទ្ធតែជារឿងក៏ដែលសោតអ្នកប្រាជ្ញបានប្រមូលប្រមែរគោលចារឹកខាងតង្កូវគោរ ទំនៀមសេចក្តីតគ្រាផ្សេង ។ របស់នានាជាតិ ព្រមទាំងគោលចារឹកខាងសិលាចារឹក ដែលមានទៅក្នុងប្រាសាទអង្គវត្តនោះខ្លះផង ។

យើងមានសង្ឃឹមថា រឿងរ៉ាវនៃប្រាសាទអង្គរវត្ត ដែលអ្នកប្រាជ្ញ-
បានរួបរួមរៀបរៀងឡើងនេះ នឹងបានជាប្រយោជន៍ខ្លះដល់ត្រឹមប្រជាប់
សតិបញ្ញា របស់អ្នកមើលខ្លះនៅដែរ ម្ល៉ះបើនេះបានខ្វះជាពុំខាន
ព្រោះរឿងរ៉ាវជាគោលការណ៍ផ្សេង។ របស់ពួកអ្នកថ្មើរទេសដែលបានចូល
មកមើលប្រាសាទអង្គរវត្ត ហើយបានកត់ត្រាទុកជាភស្តុតាងបន្សំគេ ក្នុង
រវាងពីសេតវត្ថុរមែងនោះ ខ្ញុំយើងមិនងាយនឹងទៅរួបរួមប្រៃហែរឿង
រឿងទុក សម្រាប់មើលជាផ្លូវគំនិត ដូចជាពួកអស់លោកអ្នកប្រាជ្ញទៅ
សាលាប៉ារីសដែរ ចុងបញ្ចប់ប្រទេសនោះឡើយ ។

មួយវិញទៀត សូមឲ្យអស់ស្មោះ-អ្នកគិតមើលចុះ! តាំលពីពាក់
កណ្តាលសតវត្ថុរមែនេះឡើងទៅប្រាសាទអង្គរវត្តក្តី ប្រាសាទអង្គរធំក្តី
ប្រាសាទឯទៀតៗ ក្តី មានវត្តព្រៃព្រឹក្សាដុះខ្ចីបខ្ចុល ជាលំនៅរបស់
ពួកសត្វយង់ឃ្នង មានខ្លា, ដំរី, ខ្លែព្រៃជាដើម ។ មុនគេនឹងចូលទៅ
មើលប្រាសាទនិមួយៗ គេគោរពតែកាប់ឆ្ការព្រៃត្រាយផ្លូវ អស់រៀងជា
ច្រើនថ្ងៃ ទើបចូលទៅមើលប្រាសាទទាំងនោះបាន ហើយគោរពតែ
មានអាវុធសម្រាប់ចាប់ផ្តាំរអន្តរាយផ្សេងៗ ជាន់ ។ ដល់បានសម័យសព្វថ្ងៃ
នេះ ពួកអ្នកថ្មើរទេស, ទៅស្រុកគេយ៉ាងនេះក្តី ទៅនានាប្រទេសក្តី គាប
ធ្វើដំណើរទៅមើលប្រាសាទទាំងនោះបានដោយស្រួល មិនចាប់ព្រួយ
បារម្ភខ្លាចភ័យអន្តរាយដូចអំពីសតវត្សមុនសោះ ព្រោះសត្វទាំងនោះ រត់ខ្លាច

ភ្លាយទៅឆ្ងាយពីមុខណាដ្ឋានមុសរហើយ, មិនចាប់ព្រួយនឹងការចំណាត់ព្រៃ
ព្រោះមានផ្លូវថ្នល់ភ្លាត់ខ្លែង ការគ្រប់គ្រងទៅការជាសាមញ្ញ ត្រូវ
តែបន្ត ពាំងបុកណាតែដែលជាក់បែងពាំងប៉ុន្មាន គេក៏បានរៀបចំជួសជុល
ឲ្យបានគង់ទ្រង់ឡើងវិញខ្លះ ដើម្បីរក្សាកេរ្តិ៍ដំណែលខាស់មិនឲ្យជាតិសាច
សូន្យទៅ ។ ពាំងនេះ មិនមែនតែតឡើងក្រែមការខូចគុណនៃសាលា
ជាពាំងសែស នៅបុងបួញប្រទេសទេឬ ?

ហេតុដូច្នេះ ត្រូវតែយើង មានសេចក្តីអាណិតយាងច្រើន ដល់
អស់លោកអ្នកជាជ្រើសាលាជាពាំងសែសបុងបួញប្រទេស ដែលមាន
មេត្រីចិត្តជួយខូចគុណបុកណាតែខ្លែងពាំងភ្លាយ ឲ្យបានគង់ទ្រង់ទឹងជាន
ឲ្យបានគង់ទ្រង់ទឹងជាន់ចំរើនរុងរឿងឡើងវិញ ព្រមទាំងជាន់សរសើរ
ប្រតិសាស្ត្រនៃប្រទេសឧត្តមជាទឹងជ្រាសាខនានា ទឹងជាប្រែសិស្សាចារ
ពាំងភ្លាយ .., សុទ្ធសឹងជាតិចូកសាស្ត្រដែតួរឲ្យសរសើរ ។

អ្នកគ្រាជ្ញាន ប្រវត្តិពន្ធវត្តខ្មែរ ចុងកំណត់ការថ្ងៃបង់អង្គរ
ចោល នៅក្នុងវេនទាន់ចុងឆ្នាំ សតវត្សរ៍ទី ១៤ និងតណ្ណាលសតវត្សរ៍
ទី ១៥ ។ ប្រសិនបើយកតំណាត់សក្តជ ភាមចំនងរឿងនេះទេដោយមិន
គ្រាន់ជ ក៏គេអាចដឹងជាក់ប្លាស់បាន ចំពោះហេតុគេចាំងឡាយដែលសម
ជាប់ទាក់ទងនឹងរឿងនេះ ល្មមតំណាត់យកជាការពិតបាន ។

តាំងអំពីវេងជាងមួយសតវត្សរ៍មកហើយ ប្រទេសខ្មែរបានធ្វើ
ចម្បាំងនឹងប្រទេសគួសត្រដំណាន់ខ្លះមួយ តិសម្បាមថ្នប្រទេសថៃ ជាប្រ-
ទេសខើបកកើតថ្មីមានទីក្រុងរហូតា "អយុធ្យា" តាំងឡើងក្នុងឆ្នាំគ្រិស្ត
សក្តជ ១៣៩០ តាំងជើលើកោះមួយក្នុងដងទន្លេមេណាំ ។ ស្រុកខ្មែរ
ត្រូវគេវៃតបៀតបៀនមិនស្រាក ដោយសត្រូវមានកងទ័ពដែលបានចាត់
រៀបរៀបបែបបទក្នុងវិធីយុទ្ធ គ្មានបើជាកងទ័ពដែលគេបានកណ្តាលឡើង
នៅស្រុកខ្មែរ បានជាព្រះមហាក្សត្រស្រុកខ្មែរក៏ទ្រង់ផ្តួតផ្តាបបន្តិចៗ
ឡើង ថាត្រូវគេចុះបង់ដែនត្រប្រទេលដែនចាំងឡាយចោលទៅ (ទើប
បានសុខ) ឯទីក្រុងអង្គរសោត ក៏ត្រូវសត្រូវលុកចូលយកបានជាច្រើន

លើង ហើយថែមត្រីសត្រីឆ្ងៀតទន្លេ ឡាមជាប់ជាប់គ្រឡាជាវេលាមិនតិចជាងមួយខ្នាំងឥង ។

ប្រវត្តិសាវតារ បានសំដែងក្រាបបង្គំព្រះនាមនៃព្រះមហាក្សត្រខ្មែរដែលគ្រងរាជ្យព្រះនគរយសោធរបុរីជាបឋមក្រែមបីក្សត្រ ចាប់ពីព្រះសង្ខ័ស ចាប់ពីគ្រហស្ថ ដើម្បីនឹងផ្ទាស់ប្រែព្រះកិត្តិនាមទៅតាំងនៅកន្លែងតំបន់មួយ ដែលពួកសៀមមិនដាយចូលមកលុកគ្រប់គ្រងបាន ។ ព្រះមហាក្សត្រអង្គនេះ គ្រងព្រះនាមពញាយ៉ាត ។ ថ្ងៃដែលនឹងលើងចេញទៅនោះ ពួកហោរាកន្លងព្រះកន្លែងបានតំណាត់ទុកមុនជាយូរមកហើយ ។ លុះដល់ឫក្សវារៈពេលល្អ ព្រះមហាក្សត្រគ្រងគន់ខ្លាងមុខក្បួនហែ លើកចេញចាកព្រះរាជកំនរបស់បុព្វបុរសរបស់ទ្រង់ តាមព្រះទីនាំនាយ៉ាងលឿនមួយ មានចំណាប្រជាជនស្រែកហោអឺងកងឥង ព្រមទាំងសូរដែនឮសព្ទ ដៀតាមបណ្តោយផ្លូវទន្លេសាប ហៅតដល់ចុងសាណក្នុងវៃត្រស្រុកសុន្ទរ ។ ទើបទ្រង់ឲ្យចាត់ដែងកសាងព្រះរាជកំនរមួយថ្មីឥង មានកំពែងខ្ពស់ព័ទ្ធជុំវិញ ប៉ុន្តែទីនោះមិនល្អទេ តែកាលណាដល់ដូវត្រូវឥង ទឹកភ្លៀងជន់លិចទីក្រុងថ្មី ។ ទើបព្រះមហាក្សត្រខ្មែរ គ្រងតាំងព្រះទ័យជាជាប់ស្រែចក្នុងការផ្ទាស់ប្រែ

ព្រះពុទ្ធផ្ទាន់លើតទៅតាំងសំណង់តំនៃព្រះពុទ្ធរូបតិចតីខ្លះ ទៅលើមាត់ទន្លេ
មេកុង ត្រង់មានផ្លូវទឹកថែកបញ្ចាំងចូន (តឺក្រែកភ្នំពេញសព្វថ្ងៃនេះ) ។

- ២ -

ចុះទៅដល់ម្តុចទៅ ខ្ញុំត្រូវចាស់ដែលជាខ្ញុំក្រែងសាចសួនឲ្យតាំងពីកាលនោះមក។ តាមរបៀបក្តីភត់ត្រាំតាំងឲ្យ មិនមានទំហំទេ ត្រូវចំយើងសោះឡើយ ។ ដោយហេតុទៅ បុនតណ្តាលសតវត្សរ៍ទី ១៦ សេចក្តីតាំងនោះក៏មិនបានពាសពេញទៀតឡើយ ។ ត្រូវកជជាការអន្តរាយសាចសួនរបៀងខ្ញុំក្រែងអង្គនោះ ប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងយឺត ។ ខ្មែរទៅតាមទៅតាមយួយជាតម្ព នៅតណ្តាលប្រទេស ដែលមានប្រជាជនតាន់តែរៀបរៃចេញចូលទៅ ហើយត្រូវព្រំក្បាលុកពន្លូនមកទ្រូនចូលមកបន្តិចម្តងៗ ។ ទើបខ្ញុំក្រែងដែលនៅជុះចោលទៅនោះ ខ្លួនដូចជាមានសត្រូវមកតាំងរៀបចាប់ខ្លួនជាច្រើនទៀត ។ ប៉ុន្តែបើនិយាយតាមសេចក្តីពិតវិញ តំណែងដ៏ធំក្រៃលែងមានន័យតស៊ូដ៏ខ្លាំងក្លា មិនបានដូចគេលេងទេ សត្រូវទៅនឹងមានទុច្ចរិតសាហាវដ៏ខ្លាំងក្លា ពាក់មិនចុះដែរ ដែលសឹកឲ្យតែមេទ័ពសំខាន់ធំ សត្រូវប៉ងប្លន់ចង់ប្រើឲ្យ ។ នៅក្នុងចំណោមនេះ ដែលមានពាសពេញនោះ លោកតែឲ្យរលោះមិនបានយោយត្រូវចាប់យើងថា "ដើមត្រូវទៅជុះណាជាន" នោះឯងដែលបាន

ខ្សែដ៏សោយរាជ្យជាម្ចាស់លើក្រែងអគ្គ្រ អស់រយៈជាង ៥ សតវត្សរ៍"
មុនដំបូងចង្អុល ខានតែគ្រាប់តូចមួយទេ ដែលឡើងចត់ទៅព្រោះសាច
លើក្បាច់ប្តូលើតំបូលប្រាសាទ ប៉ុន្តែវាល់ភាពណាក៏ដុះតន្ទុកខ្សែដ
បើយ៉ាងម៉ានឬសន្ធារ ? ចាត់ថ្នែរភ្លូលទៅតងចន្ទោះថ្មចុះទៅ ? ហាត់
ឆ្លូមានវិញ្ញាណដឹកនាំចុះទៅស៊ីដៅទៅកេដី តែកាលណាបានដួបច្រែះ
ទឹងដី រាត់ដុះជាតំងខ្សែភ្លាមដោយមានជាតិអុហារបៃបូណ្ណ៌ ហើយ
តាំងក្បែកបំបែកថ្មឲ្យបែបែលទៅសព្វគ្រប់ . . . . . "។

ទីក្រែងដ៏ថ្លៃថ្លា ជាទីក្រុងធំខួលបេមួយ តួនបំណោម "ក្រែងស្ងាប់"
នៅខ្ទីបតាំស៊ីនេះ ហើយជាទីដេរជាសរដោយព្រៃព្រឹក្សាលតាវល្លិ៍ ជា
ព្រៃមានជម្ងឺឲ្យតើរគ្រែនរោ ជាសត្រូវនៃធំមនុស្សជាតិ ដែលហ៊ានបួល
ទៅជ្រកគោនៅទីនោះ ប្រាកដជាមិនមែនជាគេចោះមធ្យមចោលមាន
រយៈកាលត្រឹមជាង ៥០ ឆ្នាំទេ ។

- ៣ -

តាមសេចក្តីដំណាល របស់ពួកលោកសង្ឃកាតូលិកជាតិអេស្ប៉ាញ៉ូល
ប្តូរមកខ្មែរគេស ដែលបានព្យាយាមមិនសម្រេច អំពីការតែងផ្ញើតំនិត
ពស្ត្រជាតិខ្មែរឲ្យជឿសាសនាគ្រិស្ត កាលពីបុរាណសតវត្សរ៍ ១៦ នោះ

ពួកខ្មែរបានប្រទះឃើញអង្គរដោយខ្លួនឯង ក្នុងឆ្នាំ ១៥៧០ តាលពីមុនមកនោះ គេមិនដែលឃើញមិនដែលស្គាល់អង្គរឡើយ ។

តាលពីក្នុងឆ្នាំ ១៦០១ នោះ លោកគ្រូ P- Marcelo de Ribadeneyra ជាពួកសង្ឃនិកាយមួយ បានសរសេរទុកក្នុងសៀវភៅ Histiria de las islas de l'Archipelago របស់លោកថា: «នៅស្រុកខ្មែរ មានបុរាណវត្ថុនៅកន្លែងជាន់ចាស់មួយ ដែលមានអ្នកខ្លះនិយាយថា ពួកកេមុំនឹងប្រាថ្នាចាលេក្សដ្រឹមហាពរជាន់កសាងឡើង ជារបស់ចំឡែកអស្ចារ្យ តែមិនមានអ្នកស្រុកណាយល់ឡើយ នៅក្នុងទីបុរាណដ្ឋាននោះឡើយ ក្រៅពីពួកសង្ឃវិញ» ។

ក្នុងពីរបីទំព័រមក ក្នុងឆ្នាំ ១៦០៤ មានបព្វជិតអេស្ប៉ាញ ១ រូបទៀត គឺលោកគ្រូ Gabriel Quirogà de San Antonio, និកាយ Saint Dominique បានចុះពុម្ពផ្សាយសៀវភៅក្តីយសារ ១ ទិយោយពីស្រុកខ្មែរ ក្នុងស្រុក Valladolid នៅរៀលតែឆ្ងាយមកពីស្រុកហ្គីលីពីនវិញ នោះមានវគ្គមួយនិយាយដល់រឿងរបស់សំបើមអស្ចារ្យ «អំពីអង្គរ» ដែលគាត់ប្រទះឃើញនោះ ធ្វើឲ្យស្តេចនឹងពួកស្តេចជាតិខ្មែរមានសេចក្តីភាគស្ងប់ស្ងែនជាច្រើន ។ ចូរយើងមើលសេចក្តីរបស់លោកដូចេ្នះ «អង្គរនោះ ជាតិច្នៃការស្មាដែដ៏ថ្លៃថ្លា មានកំពែងថ្មយ៉ាងតាំងពីរជាន់ ១៦ គីឡូម៉ែត្រ

ពម្រាស់កំពែង ៤ ព្យាម មានកំពស់ ៩ ព្យាម មានបន្ទោះច្រកច្រេះ
ជាតិ ក្ដ ដែលមានរបួសជាសត្វដំរី, ខ្លាត្រី, ខ្លាធំ, សិង្ហ, សត្វតន្ទ្រី
ទំពែ្ក ហើយមានតែបម្ងាក់ទំនឹងអត្ថរ ដែលមិនមានអ្នកណាស្គាល់ទំនឹង
ដ៏ឥតខ្ចៃឡើយ ។ គេហដ្ឋានចាស់ពួន សុទ្ធតែធ្វើពីថ្មយ៉ាងល្អចំណាប់
មានជាប់ថ្លៃលំខ្ពាត់ខ្ពែងសុទ្ធតែមានរបៀបរៀបរយ ។ ហើយផ្ទះចាស់នោះមាន
ក្បាច់បម្ងាក់ មានខ្លារធំ មានក្ដ មានបន្ទប់ មានល្អួង ដូចជារបស់
ពួកអរហ៍ាំង ។ គេបានឃើញទំពក់ទំនឹងពែ្រតជាច្រើន ហើយពីរោះ
មួយភៅរោះមួយនោះ គេឃើញមានវត្តនឹងសាជាណាមន្ទីរ . . . " ។
លោកបព្វជិតជាតិកាស្ទីយ៉ាំង បាននិយាយបន្តទៀត អំពីកំពូលចាំង ៥
ត្រង់ណាល ថ្ងៃសាខអង្គរវត្ត ព្រមទាំងស្ពានយក្ស (ស្ពានខាង)
ដែលលោកគាន់ច្រឡំថានៅលើដំនូរមកុង ។ នៅទីបំផុតនៃសេចក្ដី
អធិប្បាយអំពីអង្គរ លោកគ្រូ San Antonio បានតាំងតណៈអ្នកផ្សាយ
សាសនាជាតិបំរុងគ្រូសពីរូប ជានាមនិកាយជាមួយនឹងលោក ឲ្យជា
អ្នកផ្សាយដំណឹងរបស់លោក គឺ: "លោកគ្រូ Fray Antonio Dorta
នឹងឈ្មោះគ្រូ Louis de Fonseca ជាសង្ឃនិកាយច្រមាំច្រមៃសាសនាល្អ
បំផុតជាងគេ ដែលធ្លាប់ទៅកន្លងមកនោះជាយូរអង្វែង ។

(មានត)

ព្រះរាជប្រវត្តិ

ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យចេស្តា (ព្រះអង្គស្វរ)

ហួនទិតទ្ទមន្ត្រី ញ៉ាត - ថែម រៀបរៀង

(តទៅទំព័រ ២)

ឯរៀវហ្វាយ ស្រុកគ្រប់នៃត្រកក៏កេណ្ឌពលជាក់គយល្បាតគ្រប់ច្រកផ្លូវ ឥតធ្វេសប្រហែសមិនឲ្យឃ្លួនខ្សើរចូលបាន - លុះទីកន្លែងស្រុកបុរៈពាក់កណ្តាលច្រាំង ភ្លៀងក៏ធំស្រួល នោះស្តេចគ្រាស់បង្គាប់សេនាបតីឲ្យធ្វើសំបុត្រថ្កាប់រៀវហ្វាយស្រុកគ្រប់នៃត្រឲ្យបានដឹង ថាបើទីពស្តេចលើតចេញមកដល់ ឲ្យលើកទីពពីត្រើយរៀតឯលិចផ្លូវចាំងដើរដឹកគោតឲ្យត្រៃមគ្គ ។

ថ្ងៃ ៥ កើតខែបុស្សឆ្នាំជវែលនេះ ទ្រង់គ្រាស់ប្រើព្រះស្រីឥសម្ភកវ៉ាជាព្រះពជបុត្រឲ្យនាំពល ៤០.០០០ លើកផ្លូវដើរគោក ។ ទ្រង់គ្រាស់ប្រើសម្តេចព្រះតៃវហ្គ៊ី (ព្រះអង្គអ័ម) ឲ្យនាំពល ២០.០០០ ចុះទូកលើផ្លូវដើរទឹក ។ ក្សត្រតាំងពីរអង្គក៏លើកទីពតាំងពីរកន្លែងចេញទៅ ។

ឯទីពឃ្លួនកាលដឹងថា ស្តេចដោះចេញពីព្រះបរមរាជវាំងមុត្តង្គទៅគង់នៅនៃត្រកៀ ក៏ប្រកាន់ចំនងរៀន (អ័ម)ថា ឥឡូវព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាស្តេចចេញចេលព្រះពជវាំងយូរថ្ងៃហើយ ក្រុងកម្ពុជាធិបតីនេះទុកជូបជាមៅគ្មានកណ្តាប់ដៃយើង។ កុំឡើងទៅព្រះពជវាំងមុត្តង្គឡើយ

ដោយលំបាកនឹងទិតទៀតណាស់ ដល់ចាំទិតស្រុកសិន ដែលនេះគួរយើងលើកទំពាមៗយកត្រួតាំងប៉ុន្មានឲ្យមែកសិន រួចសឹមលើកមកសង្កត់ផ្ទៃត្រួតាំងកើត-លិចវិញ ។ លុះច្រើកក្បាគ្នារួចស្រេច ទើបលើកទំពាំងពីរកន្ត់ចូលតាមទន្លេពេមផ្ទុង រៀនទៅដិតស្រុកកំពង់ធ្នាំង ។

ចំណែកខ្លួនទំពាសម្តេចព្រះកែវហ្វ៊ា. លើកមកដិតស្រុកកំពង់ធ្នាំង នោះកងលក្ខតនឹងកងលក្ខតប្រទះបាញ់គ្នាទៅវិញទៅមក សេនាបាហានខ្លះថយទៅគ្រាមចូលសម្តេចព្រះកែវហ្វ៊ា ឲ្យទ្រង់ជ្រាប ។ សម្តេចព្រះកែវហ្វ៊ាក៏ទ្រង់ចាត់ទំពាពីរកន្ត់គឺ ១ កងស្តេចលើតតាមទន្លេកំពង់ធ្នាំង ១ កងទៀតទ្រង់ចាត់ឧកញ៉ាវង្សាធិបេសរ្យរាជា (ណុប) ១ ឧកញ៉ាទេពវង្ស (ម៉ុន) ១ ឲ្យលើតកូលតាមទន្លេកោះថ្ម បង្ការកែងយួនលើកមកពីផ្លូវ ហើយទ្រង់ព្រះបណ្តាំថា បើមិនប្រទះនឹងទំពាយួនទេ ឲ្យស្ងួតលើតទៅដល់យួនផ្តាច់ពីគ្រាយ ខាងព្រះអង្គវាយផ្តាច់ពីមុខ រួចស្តេចលើកឡូហាយគ្រាលញ្ជាមកចាន់ប្រទះនឹងទំពួយួននៅកំពង់ធ្នាំង ហើយបាញ់គ្នាទៅវិញទៅមក ត្រូវមនុស្សនឹងកូលិចលង់ស្លាប់ចាំងសងខាង ។

ឯទំពាដែលលើកទៅផ្លូវខន្ទេខាងកើតនោះ កាលពុំបានប្រទះនឹងទំពាយួនឡើយ ឮសូរគាំរភ្លើង ប្រឹងតែរត់ចូលស្ងួតមកដល់ព្រំជ្រាញផ្តាច់ពីគ្រាយ ត្រូវកូនយួនចែកគ្នាយលិចលង់ស្លាប់ជាច្រើន ។

ឯសម្តេចព្រះកែវហ្វ៊ាទ្រង់ជ្រាបថា ទំពាឧកញ៉ាចាំងពីរវាយផ្តាច់ពី

ត្រៃយយួន ក៏តឿនសេនាភាហានឲ្យចូលប្រែងប្រៃចាក់ទីដីទ័ពយួន ។ ស្លាប់ដេរដាស យួនត្រាំពុំបានប្រែងទ័ពចំលាយចេញរួចបណ្តោះឲ្យតាមទីងអង្គរ ឃាត់ទ័ពរត់ទៅស្រែងវិញអស់ ទ័ពខ្មែរចាប់បានខ្លួនបែរប្រែកសស្លាប់រុងជារៃនទីដីតស ២.០០០ ផង ។ ហើយចាប់បានចាំងខ្លួននរេន្ទ (អឹម) នាំមកថ្វាយសម្តេចព្រះតែវហ្វា ។ ទ្រង់ព្រះអំណរណាស់ ស្តេចឲ្យដាក់ទ្រនុងញ៉ានរេន្ទ (អឹម) ហើយទ្រង់ចាត់ឲ្យកូនទីដីសេនាភាហានលើកទៅតាមទ័ពយួនពុំទាន់ ក៏នាំគ្នាត្រឡប់មកវិញ ។

ឯសម្តេចព្រះតែវហ្វា លុះទ្រង់ឆ្លើសត្រាមមានជ័យជំនះហើយ ទ្រង់ថយទ័ពនាំចាំងខ្លួននរេន្ទ (អឹម) ត្រឡប់ទៅវៃត្រពាំងសាត់ ចូលគាបបង្គំទូលពីពាសារសន្ធឹម ពីការចាប់បានចាំងខ្លួននរេន្ទ (អឹម) នោះផងត្រង់ប្រការ ។

ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យចេស្ឋាបរមសុរិន្ទ ទ្រង់មានព្រះអំណរពន់ប្រមាណ ទ្រង់សរសើរសម្តេចព្រះតែវហ្វា (ព្រះអង្គអឹម) ផ្សេង ។ ។

ចំណែកព្រះស្រែងម្ចាស់ ដែលលើកទ័ពដើងទៅដល់ត្រែងកុក្កុដ្ឋដ្ឋដ៏ ទ្រង់ជ្រាបថាយួនបរាជ័យចេញអស់ទៅហើយ នោះទ្រង់ចាត់ទ័ពឲ្យទៅរុះរើបន្ទាយយួននៅវៃត្រល្វាឯម ដែលគ្មានចោលអស់ រួចស្តេចលើកទ័ពត្រឡប់ទៅវៃត្រពាំងសាត់ គ្រាចបង្គំទូលសម្តេចព្រះវរពជបិតាត្រង់សេចក្តី ។

ត្រៃយ្យនោះ ខ្ញុំព្រះមេត្តាត្រាស់សម្តែងព្រះកែវហ្វូងដ៏ព្រះភាគ្យវន្ត ហើយខ្ញុំត្រាស់បង្គាប់សេនាបតីឲ្យដំឡុះភោសនវន្តូ (អឹម) ។ សេនាបតីក៏ដំឡុះតភោសនវន្តូ (អឹម) ថា ក្បត់យ៉ាងនេះត្រូវប្រហារជីវិតបង់តាមបទព្រះអយ្យសាស្ត្រ ។ មន្ត្រីតាក់ជាកើនាវន្តូ (អឹម) ទៅប្រហារជីវិតកាត់ក្បាលជាតនៅវាលបន្ទុំនប្រហារ ក្នុងវៃត្រីភោធ៌សាក់ ញ៉ាតិសន្ថានដែលបួលរួមគំនិតផង ខ្ញុំត្រាស់ឲ្យបញ្ចូលជាពស់ល្បិចចាំងអស់ ។ ឯពលយួនដែលចាប់បានចាំងប៉ុន្មាន ខ្ញុំត្រាស់ឲ្យទៅកេស្ទឹងមាត់ទន្លេសាប ។

ទ្រង់បង្កៃរាជសម្បត្តិ
ព្រះរាជទានសម្តែងព្រះកែវហ្វូ (ព្រះអង្គអឹម)

ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យចេស្ឋាថាមសុវន្តូ ខ្ញុំត្រងាកជសម្បត្តិជាទុតិយវារបាន ៤ សែ្ប ខ្ញុំត្រិះចិន្តាឃល់ថា ព្រះកែវហ្វូនេះមានគុណបំណាច់ច្រើនគួរថ្វេរាជសម្បត្តិឲ្យជាង្រាន់ ។

ទើបខ្ញុំប្រឹក្សានឹងសេនាបតីមន្ត្រីចាំងពួងថា ព្រះកែវហ្វូនេះមានចំណេះវិជ្ជាពលំភូឡំតិចតាំមួន ថែមចាំងមានគុណបំណាច់ធំដែនដើគ្រាព្រះពុទ្ធសាសនាធីងព្រះពុទ្ធវង្សនុវង្ស នាហ្វូនសត្វមុខមន្ត្រីព្រមចាំងមហាជន ក្នុងព្រះពុទ្ធ

ណាបត្រឲ្យចុះនេះបក្តីសុះចុះ ។ ឥឡូវយើងនឹងបង្ហែរពាជសម្បត្តិព្រះពាជទានឲ្យសោយរាជ្យជាវង្វាន់ តើជាគួរឬមិនគួរទេ ។ នាហ្នឹងសព្វមុខមន្ត្រីក៏ក្រាបទូលថាដែលទ្រង់ព្រះតម្រិះនេះប្រពៃណាស់ ទូលព្រះអង្គឆាប់ទ្រង់ព្រះតម្រិះយល់ព្រម ។ លុះទ្រង់ប្រឹក្សាព្រមគ្នារួចស្តេចត្រាស់ឲ្យរៀបពិធីពាជាភិសេកតាមប្រពៃណី រួចទ្រង់បង្ហែរពាជសម្បត្តិព្រះពាជទានសម្តេចព្រះវតៈហ្វា (ព្រះអង្គអឹម) ព្រះកាតិនេយ្យ ជាព្រះធិតុបតិ ឲ្យទៅឡើងសោយរាជសម្បត្តិតទៅ ។

ថ្ងៃ ๑๑ កើតខែពិសាខ ឆ្នាំកុរឯកស័ក ព.ស. ๒๒๔๔ ម.ស. ๑๖๒๒ ច.ស. ๑๐๖๒ ។ វេលាព្រឹកបានបូកប្រៃពិសេកម្តេចព្រះវតៈហ្វា (ព្រះអង្គអឹម) ព្រះពាជបុត្រីសម្តេចព្រះបទុមពាជា មហាឧបយោពាជ (ព្រះអង្គខន) ព្រះជន្ម ๒๖ វស្សា ស្តេចទៅឡើងសោយរាជសម្បត្តិតពីសម្តេចព្រះសុស្សុកេ ទ្រង់ព្រះនាម ព្រះបាទសម្តេចព្រះពាជទេវ្ហាវតៈហ្វា បរមបពិត្រ ។ ស្តេចលើកសម្តេចព្រះមហាក្សត្រី តាំងជាសម្តេចព្រះអគ្គមហេសី តន់តំណែងព្រះពាជអាជ្ញាធិបតេយ្យ ខែត្រពោធិ៍សាត់ ។

ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យបេស្តា

ស្តេចបេញបង្ហូជាជាតំរប ๓ ដងចំនួន ๓ ប្លែ

ឯព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យបេស្តា ទ្រង់ព្រះពាជសទ្ធាជាតំមន្ត្រីខ្ញុំពាជការឲ្យជួសជុលព្រះវិហារវត្តពោធិ៍មានបុណ្យ កង់ខែត្រពោធិ៍សាត់ជាថ្មី ។

ថ្ងៃត្រាយមកស្តេចចេញបញ្ជាឲ្យកងទ័ពវត្តនោះ ៣ថ្ងៃ ទ្រង់ហាតសិក្ខាបទ
បកតដំទៅព្រះពុទ្ធកិច្ច ៥ ព្រះពោធិសាត់ ។

ឯព្រះគ្រូសម្តេចព្រះវន្តរាជាហ្វាងមេបពិត្រ ស្តេចសោយព្រះជន្ម
បាន ១ ឆ្នាំ ក៏ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា សម្តេចព្រះសង្ឃរាជនេះ មាន
ព្រះគុណធ្ងន់ក្រៃពន់ប្រមាណ នឹងតបអ្វីតបព្រះគុណដោយសម-
គួរគ្មាន ទើបទ្រង់លើងពុទ្ធសម្បត្តិឡើយទៅព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យ
ចេស្តា ជាព្រះសង្ឃរាជ គឺព្រះវរបិតាក្មួតឲ្យទៅសោយព្រះជន្មតទៅទៀត ។

ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យបរមេស្វា
ស្តេចទៅឯគ្រងរាជសម្បត្តិជាគំរប់ ៣ ជាំង

លុះថ្ងៃ ១៣ កើតខែផល្គុណឆ្នាំម្សាញ់ត្រីស័ក ព. ស. ២៦៤៩
ម. ស. ១៦២៣ ច. ស. ១០៦៣ វេលាព្រឹកបានឫក្សមានជោគជ័យ
ល្អប្រពៃ ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យចេស្តាចរមេបពិត្រ ព្រះជន្ម ៤២ វស្សា
ស្តេចទៅឯសោយព្រះជន្មតំរៅតំបត់តំយាវះបាន ១ វស្សា ទ្រង់ព្រះចិន្តា
ឃើញថា ព្រះស្រីធម្មាសោក ជាព្រះពុទ្ធបុត្រវេស់ព្រះអង្គ ចំរើន
វ័យតាន់តែធំទៅឯហើយ មានកំឡាំងក្លាក៏ល្មមធ្វើបាន គួរឲ្យស្តេ
ចព្រះអង្គទៅដាំនូវព្រះអង្គឲ្យស្ងួតតំកងសាច់ស្រាល ប៉ុន្តែការនេះមិន

ជាន់ទ្រង់ថ្វីកក្សាន់ដ៏សេនាបតីមន្ត្រីណាមួយឡើយ ។ ដោយទ្រង់ព្រះមេត្តា
ប្រោសព្រះពរជាប្តូតណាស់ ។ សេនាបតីមន្ត្រីទាំងពួងជាន់ដឹងពុំហាន
ខ្លួចឆាស់ សឹងនៅស្ងៀងទាំងអស់គ្នា គ្រាយនោះ ទ្រង់គ្រាស់បង្គាប់
សេនាបតីមន្ត្រីខ្លះឲ្យជាជង្គ្រ ឲ្យរៀបព្រះពរជាដ៏ឆាកាសេកកាមទំនៀម ។

ទ្រង់បង្កែរាជសម្បត្តិព្រះរាជទាន
ព្រះស្រីធម្មរាជា ជាព្រះរាជបុត្រ

ថ្ងៃ ១០ កើតខែផល្គុនឆ្នាំមមីចត្វាស័ក ព. ស. ២៤៤៦ ម. ស.
១៦២៤ ច. ស. ១០៦៥ វេលាព្រឹក បានឫក្សរមង្គលព្រះស្រីធម-
រាជា ព្រះជន្ម ១៣ វស្សា ស្តេចឡើងគ្រងរាជសម្បត្តិតាមព្រះ
រាជបិតា ។

ក្នុងគ្រាដដែលនេះ ពួកសង្កែនៅស្រុកកុម្ភាំជាច្រើនគ្រួបះ
ចោរ តាំងខ្លួនជាស្តេចមានបក្ខពួកជាច្រើន ទ្រង់ឆ្លៀងទ្រង់ជាន់ទុក-
ញ្ចឹមហាសេនា (ប៉ុល) ១ ទុកញ៉ាយោធាសង្គ្រាម (សេ) ១ ឲ្យនាំ
សេនាពាហនៈទៅច្បាបក្បាមពួកក្បត់ទាំងនោះបានកបាកបៃ បំណែក
មេក្បត់ដែលតាំងខ្លួនជាស្តេចនោះ ចាប់បានតាំងសំនាំមកធ្វើតតាមច្បាប
ទោសបង់ បក្ខពួកដែលចូលរួមតំនិតតាំងប៉ុន្មាន នោះស្តេចឲ្យបញ្ចូល
ជាពលរក្សាច្បាសាទមហានគរវត្តទាំងអស់ ។

ឯលំដាប់មកមេបញ្ជាស័ក (ព. ស. ២២៤៩) ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យបេស្តា ព្រមជាមួយព្រះពាជវង្សានុវង្ស ព្រះអគ្គមហេសី ព្រះស្នំ នាម៉ឺនសព្វមុខមន្ត្រីខ្វាំងជការ ហែស្តេចចេញពីព្រះពាជវាំងឆ័ត ទៃត្រពោងជ័យសាត់ មកគង់នៅព្រះបរមពាជវាំងឧត្តុង្គឬជ័យវិញ។

ក្នុងឆ្នាំជវៃលនេះ សម្តេចព្រះមហាក្សត្រីជាព្រះពាជទេពីសម្តេចព្រះវៃហ្យាបែរសូតព្រះពាជបុត្រ ១ អង្គ ព្រះនាមព្រះអង្គជ័យ ក្រោយមកបែរព្រះនាមជាព្រះសត្តា ។

ឯព្រះស្នែងម្ចាស់ស្តេចគ្រងពាជសម្បត្តិបាន ៤ សប្តា ក៏ទ្រង់ថ្វាយពាជសម្បត្តិទៅសម្តេចព្រះវរកេងបិតា ឲ្យស្តេចឡើងសោយពាជ្យតទៅ ។

ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យបេស្តា
ស្តេចឡើងគ្រងរាជសម្បត្តិជាគំរប់ ៤ ដង

ថ្ងៃ ១១ កើតខែពិសាខ ឆ្នាំកោសឋ្ឋស័ក ព. ស. ២២៤៩ ម. ស. ១៦២៧ ច. ស. ១៧០៩ វេលាព្រឹកបានឫក្សវារមង្គល ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យបេស្តាបរមសុរិន្ទ្រ ស្តេចឡើងសោយពាជសម្បត្តិជាគំរប់ពត្តុត្តក់រៃដ៏ស្រែងព្រះ ១ ឧធាកម្ចាតិសេកតាមពាជប្រពៃណី ។

ថ្ងៃក្រោយមក ស្តេចគ្រាស់ប្រែមន្ត្រីខ្វាំងជការឲ្យទៅសាងវត្តនៅទីភូមិគ្រាំងល្អ ១ នៅទីខួលព្រះស្រែ ១ លុះសាងរួចស្រែចស្តេចគ្រាស់

ឲ្យនិមន្តភិក្ខុសាមណេរ ៧៣តង្គំចាំវស្សាកន្លងវត្តចាំងពីរ ទ្រង់ធ្វើបុណ្យ
រួបស្រែចទ្រង់គ្រាស់បញ្ជាតួឲ្យហៅវត្តភូមិគ្រាំងល្អាថា វត្តព្រះមហេសី
ដ្បិតនៅទីនោះជាភូមិព្រះអគ្គមហេសីភូមិនោះជាប់ហៅភូមិបែកនាង លុះ
យូរមកអ្នកស្រុកហៅថាបែកឡានៅវិញ លុះដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ឆ្នាំរឈាសប្តស័ងនេះ សម្តេចព្រះមាតុវស្សត្រីជាព្រះវររាជមាតា ព្រះ
ជន្ម ៧៤ វស្សា ទ្រង់ព្រះអាពាធដោយរោគជរាស្តេចសោយព្រះវិលាល័យ
ស្តេចគ្រាស់បង្គាប់ខ្ញុំរាជការ ឲ្យរៀបដំណល់ព្រះសពក្នុងព្រះបរមរាជវាំង
ទ្រង់ធ្វើព្រះរាជកុសលបរិច្ចាគទាន៣លំ ៦ថ្ងៃ ។

ក្នុងឆ្នាំជវដែលនេះ មានព្រះរាជវង្សលោកនាំពលលោកចំនួន ៥០០០
មកសុំនៅជួរលោនព្រះបរមរាជសម្ភារព្រះបាទ ទ្រង់មានព្រះអំណរ
ណាស់ គ្រាស់បង្គាប់ឲ្យ៧តាំងភូមិលំនៅក្នុងវែតចាទី ។

ក្នុងឆ្នាំជវដែលនេះ ទ្រង់ព្រះមេត្តាស្តេចអង្គ (តន់) ជារាជបុត្រ
សម្តេចព្រះឧទ័យរាជា (ព្រះអង្គយ៉ាន់) ទ្រង់បែបព្រះនាមជាព្រះអង្គ
(ទង) វិញ ហើយស្តេចផ្សំផ្គុំសម្តេចព្រះអនុជាតក្សត្រី ព្រះរាជបុត្រី
រួចស់ព្រះអង្គជាព្រះទេព៌ព្រះអង្គ (ទង) តមកទ្រង់គ្រាស់បង្គាប់មន្ត្រី
ខ្ញុំរាជការឲ្យធ្វើព្រះមេរុយ៉ាងកណ្តាល ប្រដាប់ការរួចស្រេចយទសេចក្តី
គ្រាចបង្គំទូលឲ្យទ្រង់ជ្រាប ។

ថ្ងៃ ១ រោចខែពិសាខ ឆ្នាំចសប្តស័ក (ព. ស. ២៤៩០) ទ្រង់ព្រះ
តាបញ្ជាសេនាបតីមន្ត្រីខ្លួនការ ឲ្យរៀបក្បួនហែព្រះសពសម្តេចព្រះវ
ពជនន័ចូលដំកល់ក្នុងព្រះមេរុកន្ទះវែ ទ្រង់ធ្វើបុណ្យចំណីតាន់ថ្វាយ
ឆ្នះពជកុសលរាល់ថ្ងៃ រួចទ្រង់ថ្វាយព្រះភ្លើងរំលាយព្រះសព រើស
ព្រះអដ្ឋដំកល់ទុកក្នុងព្រះចេដ្ឋមាស ហើយដង្ហែទៅបញ្ចុះក្នុងព្រះមេរុ
ទន្ទឹមក្នុព្រះពជទាំង ៣ ។

ទ្រង់បង្កៃរាជសម្បត្តិព្រះរាជទាន
ព្រះស្រែធម្មរាជា ជាព្រះរាជបុត្រទៀត

ព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យជេស្ឋា ស្តេចសោយរាជសម្បត្តិកន្លងបតុត
ការៈជាគំរប់លើកទី ៤ នេះបាន ១ ឆ្នាំ ក៏ទ្រង់បង្កៃរាជសម្បត្តិព្រះពជាទ
ព្រះស្រែធម្មរាជាជាព្រះរាជបុត្រ ឲ្យសោយរាជសម្បត្តិតទៅជាគំរប់ព័រ
ជន ។

ថ្ងៃ ១៤ កើតខែវិសាខ ឆ្នាំពុទ្ធសករាជ ២៤៩០ វេលាព្រឹកបានឫក្ស
រោតជ័យមង្គល ព្រះស្រែធម្មរាជាព្រះជន្ម ១៧ វស្សា ស្តេចពជាកំសេត
ឡើងសោយរាជសម្បត្តិតពីសម្តេចព្រះវរពជបិតា ជាគំរប់តុតិយការៈ ព្រះ
បាទសម្តេចព្រះជ័យជេស្ឋា ទ្រង់ព្រះរាជទានព្រះនាមព្រះពុទ្ធមន្តព្រះ
រាជគ្រូបុរោហិតថ្វាយព្រះនាមជាកម្មាកំសេត សូត្រសុត្តីថ្វាយជ័យ

មង្គលតាមប្រៃណី ថ្វាយព្រះនាមថា ព្រះបាទសម្តេចព្រះភវនត្តារ ព្រះស្រីធម្មាសុធិកវរាធិបតី ដាវសូរកំពូលតម្កល់មហាឥន្ទបត្តកុរុរដ្ឋ-រាជធានីបុរីរម្យទត្តមកវរង្គ . មន្ទីរសិលាមហាស្ថាន . ស្តេចឥង់នៅកន្លែងព្រះបរមរាជវាំងទុតិយភូមិ ។

ឯព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យចេស្តា ស្តេចឥង់កន្លែងដំណែងទីសម្តេចព្រះមហាឧបយោរាជវរិន្ទ ។ ស្តេចឥង់កន្លែងដំណែងនេះរហូតដល់សោយព្រះទិវង្គតកន្លងកំណត់ព្រះជន្មាប្រមាណ ៦៦ វស្សា ក្នុងឆ្នាំមមាញ់សប្តស័ក (ព. ស. ២២៦៩) ។

ទើបព្រះបាទសម្តេចព្រះភវនត្តារព្រះសត្ថាធិរាជ (១) ទ្រង់សម្តេចព្រះវែងវហ្គាជាព្រះវរកាជបិតា ព្រះរាជវង្សានុវង្ស នាហ្លួងសព្វមុខមន្ត្រីចាំងពួនរៀបដង្ហល់ព្រះបរបេសពកន្លែងព្រះមហាមន្ទីរតាមទំនៀម ទើប

---

* ក្បួនត្រកូងនេះ ត្រូវជាព្រះរាជនិពន្ធរបស់សម្តេចព្រះជ័យចេស្តា ព្រោះទ្រង់ជាព្រះរាជបុត្រ-របស់សម្តេចព្រះកែវហ្វា (ព្រះអង្គអ្នម) នឹងសម្តេចព្រះមហាក្សត្រី ព្រះរាជមាតា សម្តេច ព្រះជ័យចេស្តា ។ កាលព្រះបាទសម្តេចព្រះជ័យចេស្តា ទ្រង់បង្ហែរភាគិសម្បត្តិព្រះរាជទាន ព្រះស្រីធម្មាជាព្រះរាជបុត្រទ្រង់ត្រងរាជ្យមកបាន ៥-៦ ឆ្នាំ រម្តេចព្រះកែវហ្វា (ព្រះអង្គអ្នម) ទ្រង់ជំនួសមាគិសម្បត្តិពីព្រះបាទសម្តេចព្រះស្រីធម្មាជា ហើយបានឡើងត្រងរាជ្យក្នុងឆ្នាំរម៉ែ ឯស័ក ពុទ្ធសករាជ ២២៥៨ ។ លុះត្រងរាជ្យតមកបាន ៩ ឆ្នាំ ទ្រង់បង្ហែរភាគិសម្បត្តិព្រះ រាជទានព្រះសត្ថា ជាព្រះរាជបុត្រឲ្យឡើងត្រងរាជសម្បត្តិតទៅ រាជាភិសេកនៅថ្ងៃ ១៣ កើត ខែពិសាខ ពុទ្ធសករាជ ២២៦៦ ។ ក្បួនត្រកូងនេះត្រងរាជសម្បត្តិមកបាន ៤ ឆ្នាំ ទើបសម្តេច ព្រះជ័យចេស្តាជាព្រះរាជអយ្យកោស្តេចសោយព្រះទិវង្គត ។

ខ្ញុំគ្រាស់បង្គាប់មន្ត្រីខ្ញុំពីរនាក់ ឲ្យធ្វើព្រះមេរុវត្តីបុណ្យថ្វាយព្រះភ្លើងព្រះបរមសព ពួកក្រុមមេការចាប់ធ្វើព្រះមេរុរួចស្រេច យកសេចក្តីក្រាបបង្គំទូលឲ្យខ្ញុំជ្រាប ។

ថ្ងៃ ១១ កើតវេនជលុនធ្នាំជវែលរំនុះ ស្តេចឲ្យរៀបក្បួនហែព្រះបរមសពសម្តេចព្រះដង្ហែចេស្តាព្រះមហាឧបយោរាជ ជាព្រះពជអយ្យកោចូលដំកល់ក្នុងព្រះមេរុកន្ទុះ ខ្ញុំធ្វើបុណ្យបរិច្ចាគទានពេលថ្ងៃ រួចថ្វាយព្រះភ្លើងរំសែព្រះបរបេះដ្ឋដំកល់ក្នុងព្រះសេដ្ឋមាស ហែរៀបភ្ជុះក្នុងព្រះចេតិយវិត្រតែតីន្យូលើកំពូលភ្នំត្រែកពជខ្ញុំ នៅក្នុងវិត្រសំរេចខ្លួន ។

ចប់ព្រះរាជន្តិវត្តិព្រះបាទសម្តេចព្រះដង្ហែចេស្តាបរមសុរិន្ទ្រ (ព្រះអង្គស្ងួរ) តែប៉ុណ្ណោះ

លោកហ៊ោង - យ៉ាន់ រៀបរៀង (តទៅ)

បទទី ១៣

អរិសាននៃឧបសគ្គ

បក្រែកឡូតែនគោបរកាមវិថីរៀងរាប មិនភ្លាតចាកឥន្ទ្រីនោះទេ តែគាលបើផ្លាយឯណា ទិមួយកាន់តែចុះមកជិតផែនដីនេះ តែធ្វើប្រើវិធីស្រួបយ៉ាងខ្លាំង នាឲ្យក្តៅវិបាកបណ្ដាលឲ្យបានក្តន ៤៤ ម៉ាង ។ ក៏ឯដីតែមនុស្សក៏ដួចគាដែរ មានឲ្យឆ្លើងមានចុះវិស័យដួចតែកក្តងខ្លួន ។

កាលបើសោតក្តែចេញពីផ្ទះណាជនែតបន្តិចមក ក៏ឮសួរគេហៅឈ្មោះខ្លួន ទើបងាកមុខមើលទៅឃើញសុភាពបុរសលួងហៅថ្នាលដើរតាមក្រោយ មុខញញឹមញញែម ។

"ទើបនឹងចេញមកពីផ្ទះណាជនែតឬអ្វី សោតក្តែ?

"អ្នក លោក, ចុះលោកទើបអញ្ជើញមកពីផ្ទះអាយរ៉ាមែនទេ?

"មែន ឥឡូវបាត់មួយបាត់មាត់តែម្តង គេរលែកែនឹងណាជនែតម្ដងទៀត ។ ចុះជាមិនដែលឃើញមុខ" ។

"បាទ ខ្ញុំ នាងមិនសូវស្រួលបានជាខ្ញុំមកសួរ មួយវិញទៀតខ្ញុំបានរលែណាស់ គេឲ្យតាមលេងផ្ទះពុំបាន លោកមេត្តាប្រាប់អាយ៉ាឲ្យបានផង" ។

"តើមិនអីទេ តែឯងត្រូវប្រយ័ត្នកុំមកសេចក្តីដូរណាជនត្រញ៉ាយៗពេក"។

"ពុះ ដោយហេតុអ្វី?"

"ឯងមិនដឹងទេ មិនដឹងដំណឹងសោះទៅឬ?

"ទេខ្ញុំមិនដឹងសោះ?

"មិនដឹងមែនឬ? តេរកែតែមុខនឹងត្រាប់ទេតើ សោភ័ក្ត្រឯងបំបុងខ្លួនតែបំរើគ្នាតែក្បែរឬទាន់ហើយ អាចារ្យគេជឹកនាំហើយ តើគិតចង់ដៃប្តីខ្លួនទេ?

"ខ្ញុំបានត្រកាលណាស់សព្វថ្ងៃ មានតែកំឡាំងដួយប៉ុណ្ណោះ មួយទៀត ខ្ញុំដូចជាមិនជឿថាអាចារ្យត្រូវការប្រពន្ធគូនសោះ ព្រោះនិយាយជាមួយនឹងខ្ញុំជាញយៗ ជាធ្លាប់គាន់នឹងខ្លាំងណាស់ តែចាស់នឹងផុតក្មេងកាន់តែចាស់ហើយ"។

"ពិតហើយសោភ័ក្ត្រ ខ្ញុំក៏បានឮអាចារ្យថ្លែងសេចក្តីអស់នេះច្រើនដងដែរ ថ្ងៃមួយខ្ញុំបានទាំអាចារ្យឡើងលើកុដិលោកគ្រូខ្ញុំ ទើនោះវាលស្រឡះត្រឡែតទៅយើញព្រះវិហារ អាចារ្យនិយាយថា "លោកពុទ្ធសីពួសព្រះណាធឺវែលត្រូវឲ្យលំបង់យោលទៅរបៀនព្រះវិហារ ដូចក្តួនតួរត្រូយ៉ាងពីពោះ គួរឲ្យទឹងសង្វែត ខ្ញុំបានឮហើយ ក៏ព្រឺសពេញក្តួចនឹកថាខ្លួនជាត្រីហាស ពិតហើយទើនេះ ជាទីសប្បាយ ជាទីមិនត្រូវលំក្រៃយចិត្ត ជាទីដែលគួរជ្រែតរកាន ខ្ញុំគ្មានយើញគេអ្វីឲ្យប្រសើរជាងគេ

បព្វជិតទេ សំពត់ចាស់ល្អីនៗឲ្យខ្ញុំរឹតយកដាជាបាយ តែកាលណាឆ្លើយខ្ញុំនឹងបានសំពត់នេះជាគ្រឿងប្រដាប់តុបតែងខ្លួន" នៃបានជាព្រមទទួលរៀបការនោះ ព្រោះដោយសេចក្តីបង្ខំខ្លាំងណាស់ ដោយសេចក្តីគោរពស្តាប់តាមគុណមាតាបិតា ។

"អាចារ្យច្រែកតែណាស់ដែរ តែមិនបានផលអ្វី គួរឲ្យអាស្លុតអាចារ្យណាស់ហ្ន៎? ។

"ចាន! គួរឲ្យកណ្តាលដប់ដើមទ្រនាប់ដែលត្រូវជាគូនឹងអាចារ្យអ្វីម្ល៉េះ មិនគួរបើនឹងមនុស្សតាយដល់អ្នកមានត្រូវតែ គួរឲ្យចង់ស្លាប់មុខមាត់នាងដែរ ចុះនាងឈ្មោះអ្វី លោកប្រាប់ឲ្យខ្ញុំដឹងផងបានទេ បើមិនដូការណាតំបាំងឬថាសម្អប់ស្រឡាញ់" ។

"មានអី តែត្រែងដីធ្វើ សោកត្រូវនឹងមិនសប្បាយចិត្ត" ។

"មិនអីទេលោក អាណិតតែលោកមានប្រសាសន៍មកប្លុះ" ។

"ឯងលង់តាយម៉េល ប៉ើដូច្នោះ" ។

"ឲ្យខ្ញុំតាយដូចម្តេច ប៉ើខ្ញុំនៅលង់ផ្លុះអាចារ្យឃ្លាចាស់ហើយ" ។

រួចសុភាចារ្យសរសេរកាត់ក្តីឲ្យ នាំឲ្យសោកត្រូចនឹងដឹងច្រែនឡើង តាលបើសុតចុះហ៊ឺយ សុភាចារ្យចាស់មនុស្សទ្រឹល បាននិយាយបន្ទរតាយតាយផ្សេងៗទៀត ចែវាសួរថា

"ខ្ញុំឮគេថាកុនស្អមើលណាស់យប់នេះ ឯងដឹងដែរឬអ្វី" ។

"បាទមិនបានដឹងទេ ចុះនាងនោះឈ្មោះអ្វី?

"ខ្ញុំឮគេថា "ដាទីយ៉ាង ដាវីយ៉ូ" ដឹងថាមែនឬមិនមែន ។

"ខ្ញុំ បាក់ឯងផង" ។

"ដឹងពីប្រហែលជាបាក់ហើយមើលទៅ ពីព្រោះឈ្មោះបាក់នឹងឈ្មោះអាមេរិកាំង ប្រហែល ។ គ្នា" ។

"បើដូច្នេះ អាចារ្យមានសុំណាងមែន បានប្រពន្ធបាក់ឯង ថាហើយក៏ងាកក្រឡេកសើចចូរដើមទ្រូង សុភាចារប៉ូសេក៏សើចដែរហើយបាននិយាយថា

"ខ្ញុំស្មានជាសៅក្តីក្លែងឯងសួរពីនាយពេងសេងកុន. មិនដឹងជាសួរឈ្មោះប្រពន្ធគាចារ្យសោះ" ។

"អត់ចៅស៊ូ អាណិតប្រាប់ឈ្មោះនាងឲ្យខ្ញុំបានដឹង ក្រែងនឹងជួយគ្រកអរ" ។

"ហាមួយទៀតណុជនគ្រណា ដាច់ខែនេះគេរៀបចំហើយ នេះហេតុតែសំណាងអាចារ្យមាន តែបើតាមខ្ញុំ ថាមិនសមគ្នាទេ បើនឹងសៅក្តីក្លែងឯងវិញបានសម ដែលខ្ញុំថានេះគឺ ដាដោយត្រង់មិនមែនចំអកប៉ុន្តែធ្វើម្តេចក៏សនាសៅក្តីក្លែងឯងគ្មាន ណាមិនសូវមានទ្រព្យសម្បត្តិផងមួយទៀតក្លែងឯងកុំធ្វើនឹងធ្លុំអ្វី ធម្មតាប្តីសនឹងស្ត្រីកាលបើយើញគ្នាញ៉ាំញ៉ី ហើយតែងមានចិត្តនឹងគ្នាទៅវិញទៅមកជាដរាប" ។

ឥឡូវថាបានដឹងនូវដំណឹងនោះហើយ សោកក្តីក៏ឈឺឆៀបក្នុងចិត្ត ដូចគេដុតភ្លើងសន្ធោសន្ធាស់ ពុំនោះសោតដូចជាយកដាវលំពែងមកពុះច្រែងហើយ ប្លុកណែនដើមទ្រូងស្ទួលដល់បំពង់កនិយាយមិនចេញ ទ្រែតទ្រែងដេងជោងដើរស្ទើរពុំបានឆ្ងាត ទើបលាសុភាថាបុរសដើរបែកផ្លូវគ្នាម្នាក់ទទាង ។ សូរក្បានច្រែងហ៊ឺងភាសពេញថ្លល់លាន់អឺងៗ ក្នុងត្រចៀកបេះសោកក្តី ដូចជាសូរបិសាចខ្មោចត្រាយខ្យំបខ្យាំ លែងដឹងអ្វីទាំងអស់ត្រាអំពីអាណោចអាធ័ម្មជាប្រហែល ស្រយុតស្រយាតអស់ដៃដើរនៅពេលនោះហើយ ដែលសោកក្តីឆ្អល់ដល់ការណ៍ដែលទាំងឱ្យនាងមែនទែនកាលជាន់មុននោះ តីអាចរៀងទាំងប្តូតាមដោយប្រការឯណាទំមួយមិនលែងទេ ហើយឆ្អែនជានាងសុទ្ធចិត្តព្រមយកជាប្តី ព្រោះខ្លើសពាល់យល់ជាគ្រូមានគុណលើនាងប៉ុណ្ណោះ ឧយ៉ាងនេះទេឬអ្វី ឯងចិងតែបន្ទោសនាងទៅវិញ អោតុហ្នឹងហើយបានជានាងមិននិយាយសោះ ឧណ្ហជានេតអើចេ្រពេលនេះ កាលបើបងដឹងចិត្តប្អូនហើយបងរំងែតែស្រឡាញ់ប្អូនខ្លួនឯង តួរឬជាចំនែនេះ នាងបានទៅតែទៅវិញ ពុទ្ធោ ពុទ្ធោ សមដូចពាក្យនាងមែន ឆ្លើដូចម្តេចតម្មជន់យើង ។

តែតទ្រែនពេកទៅ សោកក្តីមិនបានដាមើលទៅមុខរិះគាតែបត្រែយាន អ្នកបរនេះឈប់ពាន់ហើយបតេទៅទៀតអ្នបណ្តើរ សោកក្តីក្បាកខ្លួនត្រែតស្រាប់តែដល់ផ្ទះតែម្តង ។

ឃើញនោះឯងនឹងសោកក្តៅចិត្តឥតឧបមា ស្ទើលស្លាប់ទ្រុងសក្តិ
គុណគោសគិតតែអំពីចោទអ្នកដទៃ ថាគេនាំឲ្យកើតទុក្ខ ដោយចំពោះ
អាចារ្យដែលមានគុណលើខ្លួនដោយទឹកឃើញថា ៖

" ខើតុំតែអាចារ្យឃាត់ខាំនឹងកនោះ ប្រហែលជាចំណងដៃរបស់
សោតក្តែងទុនសម្រែចដូចសេចក្តីថ្នាក់ អាចារ្យនោះចំជាមនុស្សថ្នើម
ទៀងត្រង់មិនយល់ដល់ខ្លួនឯងផង បើនាងមិនស្រឡាញ់ខេ ដូចម្តេចក៏
បង្ខិចចិត្តនាងដោយអំណាចដៃរបស់ខ្លួនគិតទៅជាតូចជាមនុស្សលោក មិនថារូប
ឆ្អាប់រូបណាទេ តែងតែត្រូវការមើលក្លួន ស្រេ សម្លឹងស្ទូរ រូប សំឡេង
ងាយភាប ទុកជាតាំងចិត្តមិនរវល់ដូចម្តេចក៏សព្វជាតចង្អាប់ចង្អៀរដែរ មិន
ពាន់បានទៅម្រែចម្ការផលឯណាក៏អត់គ្រាំបាន សូម្បីតែបាចស្រូវនឹងព្រឹល
ក៏ដែរតែគ្នា គាបេចើមានន័ស្តើងទៅបាត់ហើយតនឹងភ្នាត់ចំណាប់ជាចំណាន
ដែរ ដូចមានន័ចាន់ជាច្រែនជាតីកាន់ស្រាប់ យ៉ាងនឹងអាចារ្យអួតខ្លួនថា
ខ្លើមរើមសេចក្តីត្រង់ត្រង់ប្រាកដមានតាំងសំរេចតិយណាស់ តែតបនឹងទៅ
ប្លួសគោរសក់ដើរធ្លុតនឹងក្រមួល ឥរិយាឯណាតនឹងភ្នាត់ស្មៅតបស់ណាដ-
នេត្រដែរ ព្រោះនាងស្លឹងតតនឹងកម្មដា ជាតិជាប្រែសដូចគាំងអស់
សមដូចពាក្យប្តូចណាថា " តាតតដូចជាតាំង " គួរឲ្យស្រែងស្រែងគោច
ដល់ណាដនេត្រអ្វីម្ល៉ះហ្ន៎! មិនដឹងជានាងឈឺចិត្តដែចណាទៅហើយ ។

ខៅពេលនោះ ណុងនៃត្រឈរលេងនៅមាត់បង្អួច ឃើញនោះស្ងាត់ឈឹងមើលទៅក្រៅឃើញដើមឈើស្រោងឥតតំរេកសន្ធឹក ប៉ុច្ចាដែលត្រូវសន្សើមជោគចោលខ្លួនក្រមួបអប់អាកាស មានខ្យល់រំកើយមកផាត់ផាយសក់នាង នាំឲ្យនាងស្រែវអស់ខ្លួនច្បាណនឹកដល់សោភ័ក្ត្រទេវតានាង ហើយនាងឆ្លងកែកមណ្ដោយឲ្យអារម្មណ៍ស្រែបស្រាលនោះត្រចាត់តែសព្ទសូរសៃ ទឹកភ្នែកក៏រងរេចមក ។

ខៅមុខផ្ទះនាង មានតំណែកម៉ូមួយគូអង្គុយលេងលើកៅអីតុងទុបរឹតគ្នាយ៉ាងក្តៅក្តុន នាងឃើញហើយក៏នឹកឆ្លងដល់សោភ័ក្ត្រ តុបើអ្នកនៅជិតហ្ន៎ នោះនឹងបានទុបរឹតដោយថ្នមបង្វែរទូរសេចក្តីសុខវិលនាងជាលើស សោភ័ក្ត្រដែលបេះហៅឈ្មោះនាងយ៉ាងពីពោះ- តួឲ្យស្ទុះទៅទុប ដែលបេះពាក្យតួឲ្យផ្ដួលតួឲ្យពន់ភ្លប់ ដែលអានតែងម្ចាស់តួឲ្យបន់មើល មានចិត្តបារម្ភតួឲ្យផ្ទៃខ្លួន តុម្ដេចក៏សោភ័ក្ត្រមែនមកហ្ន៎ ។

ល្ងាចនោះនាងគ្មានទឹកនឹងណាដទៃក្រៅពីសោភ័ក្ត្រទេ ព្រោះនាងស្រឡាញ់សោភ័ក្ត្រស្ទើរនឹងបង់ទល់តុំឈុះ ពិតហ៊ានស្រឡាញ់សោភ័ក្ត្រ . . . . . ។

ស្នេហា . . . ជាតំនិតនៃស្ត្រីគ្រប់រូប ។

ព្រោះនាងនៅតែផ្ទះ គ្មានតិចក្តារអ្វីនឹងធ្វើ ឯណាផ្ទះទៀត នឹងចំពេញជាបានក៏គាស្រើយសេចក្តីស្នេហាដែរ ពីតួបតិចព្រោះមាតាបិតា

ដល់ធំឡើងតាំងដល់គូដំរែត កាលបើគ្មានពន្ធឹកនៃះហ៊ីយ ដំរែបស់នាង
ក៏សាបសូន្យបាត់ដូចជានៅតណ្ហាលគោះខ្លាច់ ហើយនាងមានសេចក្តី
ក្រាថ្នាតែបានយល់ន្ទូវែដែលមានចំណងនៃព្រៃព្រឹក្សា តែស្រឡាញ់តិតែង
ខ្លួន ប្រែថានឹងបានដល់ន្ទូវសេចក្តីក្តៅក្តៅនៃតតែអាលដោយឈឺតាម
ដួរពេញទៅដោយសេចក្តីសោតសៅគ្រប់ប្រការ ។ តុធ្វើដូចម្តេចន្ទឹងរួច
ពីសេចក្តីទុក្ខបាន! ទឹងក្ងេច...ក្ងេចលែងទឹកនា តើនឹងក្ងេចបានទេ? ។

សេចក្តីស្វាតនៃរត្តិកាលធ្វើឲ្យនាងភ័យ នាងក៏តេបួលទៅក្នុងបន្ទប់ ។
លុះជាក់ស្តែលដល់ទ្វើយវេលាណា នាងក៏ស្ងប់រម្ងាប់ចិត្តបន្តិច
ទឹកយើញថា ខុតជានាងកើតទុក្ខសន្ធៃដងសន្ធៃយ៉ាងណា ក៏នាងមិនបាន
សោកក្តៅជាគូគ្រងដែរ បើដូច្នោះគោងតែតាត់ចិត្តលែងទឹកនា ព្រោះ
អោយវ្យាស្មានថានាងចិត្តស្មោះ ឬជាត្រមង់ទួលនាងធ្វើជាប្រពន្ធ
ក្រោយបានប្រពៃកជាតិបើដង ឥឡូវនាងនឹងប្រគល់ចិត្តមិនត្រង់ដល់
អាចារ្យដូចម្តេចបាន មួយវិញទៀតនាងក៏មិនបានស្អប់អាចារ្យដែរ តែនាង
មានត្រមតែសេចក្តីមេត្រីចំពោះអាចារ្យប៉ុណ្ណោះ ដែលខុសអំពីសេចក្តី
ស្នេហាច្រើនណាស់ បើដូច្នោះគោងយើងនិយាយប្រាប់ឲ្យសោកក្តៅដឹង
ខ្លួន កុំឲ្យមកបួងគួនឯងទៀត ។

តែសេចក្តីដែលនាងនិតពាំងប៉ុន្មាននោះជាការងតប្រយោជន៍ ព្រោះ
សោកក្តៅបានតាត់ចិត្តដូច្នោះដែរមុនទឹងនិទ្រាលក់ ។ (មានត)

ប្រមួយពាន់អួយយ៉ប (ជារឿងអាក្រក់)

ភាគទី ១២

លោកឆុយ-ប៊ុនសូរ ប្រែចេញពីភាសាចាក់ដ្សែសមតជាខេមរភាសា

(តមក)

សតិបញ្ញាដែលខ្ញុំចេះត្រិះរិះពេកលទ្ធផលឲ្យ ដោះខ្លួនឲ្យរួចពីសេចក្តីខ្ពស់ខ្ពស់ វេទនាយ៉ាងនេះ ។

គេនាំខ្ញុំទៅទីតន្លែងដែលគេរស់, ខ្ញុំបានបើកក្រសោបបង្ហាញពេជ្រ របស់ខ្ញុំឲ្យគេឃើញគ្រប់គ្នា, គេនាំគ្នាសរសើរអំពីគ្រាប់ពេជ្រនោះដែល ធំហើយល្អផង ។ គេនិយាយថា តាំងតែពីកាលដែលគេចាប់កេរបេរ នេះមក គេមិនដែលប្រទះបានគ្រាប់ពេជ្រធំល្អយ៉ាងនេះទេ ។ ខ្ញុំអង្វរ ឈ្មួញម្ចាស់សម្បុកឲ្យជ្រើសរើសយកគ្រាប់ពេជ្រដែលល្អ។ តាមសេចក្តី ពេញចិត្តចុះ, ឈ្មួញនេះប៉ាន់រើសយកតែមួយគ្រាប់ហើយតួចផង, ខ្ញុំ បានបង្ខំឲ្យរើសយកទៀត ក្រាប់ថាកុំឲ្យខើស្តាយលាក់ពោតក្រែងអ្វីឡើយ ។ ឈ្មួញនោះតបថា ខ្ញុំពេញចិត្តណាស់ហើយពេជ្រ ១ គ្រាប់នេះល្អ ក្រៃគ្រាន់ធំធ៉ងបំពាក់មដ៏ពេតរៀងៅបានហើយ មិនចាំបាច់ត្រឡប់មក កាន់ទីនេះទៀតទេ ។

ឃើញនោះខ្ញុំចូលចាន់ដំណោតជាមួយនឹងពួកឈ្មួញទាំងនោះ ហើយ
ខ្ញុំបានអធិប្បាយអំពីរឿងរបស់ខ្ញុំឲ្យគេស្តាប់គ្រប់គ្នា ខ្ញុំបានសំដែងធម៌ចប់ត្រឹម
តែពាក្យ ប៉ុន្តែសង្ឃឹមថា បានរួចពីសេចក្តីស្លាប់ហើយ ។

កន្លងពីថ្ងៃមុន ពួកឈ្មួញទាំងនោះគ្នាលើកដម្រាចេញចាកតំបូល
ក្តី ត្រឡប់ទៅភាន់ស្រែកកូមិញ ខ្ញុំទៅជាមួយនឹងគេដើរតាមក្តីសង្ឃ
ហើយបានឃើញពស់ធំវែងពន់ពេក ។ យើងចុះដល់តំពន់ដែមួយ ហើយ
ចុះដំរសៅមើលតម្រង់ទៅកោះរហាំ, នៅលើកោះនោះមានដើមឈើ
ខ្ពស់ ដែលគេយកដំរាវទៅធ្វើតប៊ូ ដើមឈើនោះធំហើយមានមែក
សាខាត្រឡប់ពីត្រឈៃ មនុស្ស ១០០ ទាក់ទាបចូលទៅដួងបានដោយ
ស្រួល ។ ដើម្បីនឹងត្រងយកដំរនោះ គេកោះប្រហោងគូប ១ ទាល់លើ
ដើមហើយយកដើង ១ ត្រង ដំរាវហូរស្រក់មកតក់ងងឹតទៅជាតប៊ូ តាល
បើដំរាវហូរអស់ហើយ ដើមឈើនោះស្ងួតស្រះពាន់ឆាប់ទៅ ។

នៅកន្លះនោះ មានសត្វមាសដែរ, សត្វនោះគួចជាងដំរកន្លះធំ
ប៉ុន្តែចឹ ជួរដៃ ១ នៅលើខ្នងនឹងច្រមុះប្រវែង ១ ជំគាមកើយវែងណាស់ ។
រមាសកាចជាន់នឹងដំរបាន ហើយចៃកាចចាក់កោះដំរធ្លាយ រួចលើង
តាស់ខួលលើតួលាវ, ឈាមទឹងខ្លាញ់ដំរហូរចូលក្នែងរមាស ហើយ
រលាយធ្លាមាសនោះទៀតក្នែកជួលទឹងដី ស្រាប់តែមានសត្វឥន្ទ្រីបានតួយ
ប្រមូលទាបឆ្អែតពាំយកសត្វទាំងពីរទៅជាអាហារកូនវា ។

ខ្ញុំមិនថ្លៃនឹងឲ្យវែនតាំយៅទៀតទេ ខ្លាចក្រែងអស់លោកអ្នកឈ្មួញព្រួន, ខ្ញុំសូមជាបបញ្ចប់ថា ខ្ញុំចុងយកពេជ្រដៅជូនធំតែខ្នុះដែលមានដំឡៃ ហើយដែលគ្មាននៅស្រុកខ្ញុំ ។ ខ្ញុំទៅពីកោះមួយៅកោះមួយឆាល់តែបានដល់ក្រុងបាល់សូរ៉ា ខ្ញុំលក់ផ្លូវគីរ៉ាន់របស់ខ្ញុំបានចំណេញច្រើន ហើយបានធ្វើបុណ្យជាកំពានឲ្យពួកមនុស្សក្រីក្រ ឯទ្រព្យដែលសល់ពាំងប៉ុន្មាន ខ្ញុំសំរៃទុកធំនឹងច្រើបាស់បាយតាមត្រកាល ។

លោកសិន្ទបាដ ប្រាប់រឿងដើរសមុទ្រលើកទី ២ រួចហើយ ក៏ចង្អាប់ឲ្យគេយកប្រាក់ចំនួន ១០០ ភហាបណាៈ មកឲ្យហិន្ទូបាដរួចដង្អាប់ឲ្យត្រឡប់មកកាន់ផ្ទះលោកវិញក្នុងថ្ងៃស្អែក តាមកំណត់ពេលមោងដដែល ដើម្បីនឹងស្តាប់រឿងដើរសមុទ្រលើកទី ៣ តទៅទៀត ពួកភ្ញៀវទាំងអស់ក៏ត្រឡប់លៃទៅកាន់ផ្ទះរៀងៗខ្លួន លុះដល់ថ្ងៃស្អែកទៀត ទើបនាំគ្នាមកកាន់ផ្ទះសិន្ទូបាដវិញ តាមកំណត់ពេលមោងដូចមុន ។ កាលជប់លៀងរួចរាជនាហារហើយ ហិន្ទូបាដក៏ចាប់ផ្តើមនិយាយរឿងទី ៣ របស់ខ្លួនដូចសេចក្តីតទៅនេះ ។

ជំណើរលើកទី ៣ របស់សិន្ទូបាដអ្នកដើរសមុទ្រ

មិនយូរប៉ុន្មានខ្ញុំក៏ភ្លេចភ្លាំងសេចក្តីទុក្ខវេទនា ព្រោះតែគ្រោះថ្នាក់ធំៗដែលខ្ញុំបានប្រឈមនឹងគ្រាធ្លាប់ដំណើរលើកមុនៗ ។ ដោយខ្ញុំនៅ

ក្មេងទៅយ ធ្លាប់ដើរ ទើបខ្ញុំមានសេចក្តីអាណិតស្រឡាញ់គ្រាន់ទំនងនៅដៃស៊ីទំនេរតែធ្វើការពុំកើត ។ តំនិតជាដៃលតាំងផ្តើមចាប់តំណើត ក្នុងចិត្តរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ខ្លួនឯង, ខ្ញុំគ្រាំគ្រាពុំបានដើរកេងញាំទំនិញល្អ ។ ហើយថ្ងៃៗនាំចុះទៅក្រុងតំពង់ផែជាលំដាប់ស្រេច, ខ្ញុំបានតែតស៊ូនឹងឈ្មួញឯទៀត រួចជួរបស់រាល់ ។ ដើរតបញ្ជាទៅ ។ យើងឈប់ចតតាមតំពង់ផែរៀងៗតាមផ្លូវ ហើយលក់ផ្លូវទំនិញបានចំណេញជាច្រើន ។

ថ្ងៃមួយមានខ្យល់ព្យុះយ៉ាងចំបងបោកមកលើយើង ហើយគ្រានុញសំពៅទៅប្រជ្រៀតនឹងកោះមួយ ។ នាយតម្រែតសំពៅប្រឹងតាំងបង្ហូរដំបៅសំពៅឲ្យជាកបេញពីកោះនោះ ប៉ុន្តែព្យុះបក់ញុះសំពៅទៅកោះនោះពាល់តែបាន ។ កាលគេបានស្រាវជ្រាវមើលទុកស្រេចហើយ នាយតម្រែតសំពៅមានប្រាថា «កោះនេះនឹងកោះឯទៀត ដែលនៅជិតៗគ្នាក្នុងទីនេះដាលទៅបែរមុខស្បៃព្រៃមួយបែប មានតែមនុស្សកុសាញ់តេញតាំងខ្លួនរស់ជាតាំនះ, មនុស្សនេះពង្គតូចតឿ តែកាមានគ្នាច្រើនណាស់ គេអាចយកហ្វូងកាទៅប្រជុំចងនឹងហ្វូងសត្វបានច្រើនជាង; ថ្មីបើកគួចៗ ប៉ុន្តែយើងមិនត្រូវតែដៃនឹងគាទេ ទុកជាគាធ្វើអ្វីក៏ដោយ យើងត្រូវតែទៅស្វែម តែយើងប្រយុទ្ធនឹងគា មុខជាយើងនឹងក៏ស្លាប់ចាំងអស់គ្នាពុំខាន" ។ យើងបានស្តាប់ដឹងហើយ ក៏ប្រឹងស្មានតែគ្រប់ៗគ្នា ។ មិនយូរប៉ុន្មានមនុស្សព្រៃនោះតែតម្រែតមកយើងតាំងហ្វូង, រួចគាគ្រក់ព្រែពេក ដុះក្រមត្រមាម

ត្រឿងៗ គេញុំាចំនួន ហើយមានកំពស់ប្រហែល ៧ ដេស៊ីម៉ែត្រ ប៉ុណ្ណោះ ។ ក៏លោតទឹកហែលសំដៅមកសំពៅយើងលឿនដូចជាគេ ហើយខ្សែនឹងដុំវិញសំពៅមួយរំពេច ហើសក្តែងដោយការប្តូរប្រាប់ គួរឲ្យយើងគោតស្ញប់ស្ញែងឥណាស់ ។ ក៏និយាយមកគេយើង ប៉ុន្តែយើងស្តាប់ភាសាក៏ពុំបាន ហើយ យើងនៅតែស្ងៀមឈឹង មិនតម្រែតម្រៃដែរ មិននិយាយ មិនធ្វើកិរិយាអ្វីឲ្យគាសង្ស័យឡើយ ដើម្បីនឹងបង្វែរចិត្តគាអំពីកំណាចយោរយៅ ។ ក៏នាំគ្នាមួរក្បាលគាត់ច្រើនក៏យុថ្កា ហើយហែលមកញុំាសំពៅដើម្បីប្រមូលនឹងគាត់ចាំង រួចដេញយើងឲ្យចុះពីលើសំពៅអស់លើង ។ ក៏បើកសំពៅចាំទៅកោះមួយទៀត ដែលទៅដឹងតែក្បែរទីនោះដែរ ។

យើងដើរលេងពាក់មាត់សមុទ្រទៅលើកោះ ហើយយើងបរិភោគផ្លែឈើនឹងស្រស់ ដើម្បីចំណាលអត្តភាពឲ្យមានកំឡាំងដើរទៅទៀតប៉ុណ្ណោះ ។ លុះដើរឆ្ងាយទៅ ។ យើងមើលមើលឃើញប្រាសាទ ១ ធំខ្លាំង, តែលទៅជិតឃើញគ្មានប្រាសាទធ្វើពីក្បឿងឡើយ ហើយមានតម្លាចចម្លាក់លម្អយ៉ាងវិសេស ។ យើងបានគ្នាឲ្យរបើក ហើយចូលទៅក្នុងគ្នាមួយធំ, ទៅខាងមុខគ្នានោះមានលែ្វងធំ ១ ទីធីប្រាំសរ ១, នៅសងខាងទីប្រាំសរមានធ្នើ ១ តំនរ នឹងដែកបង្កាត់ធំសម្រាប់ដោតសាប់អាំង ។ យើងបានឃើញជួញតឹកតែងតែ

ញាប់ញ័រអស់ទាំងខ្លួន ប៉ុន្តែអស់ក័ឡាំងម្ចាំងពេក ទើងំរំលឹងដើរតៅ
ទៀតតុំរូប ទើបយើងដេកជួលស្រែតៀតតែពាក់ខ្លួន ចោយក្មេបភ្ញាំង
ស្មាតើលកំទាំងអស់គ្នាទៅកន្លែងនោះឯង ។

កាលព្រះអាទិត្យរះស្ពឹកទៅហើយ ឆ្លងយើងនៅតែដេកជ្រលៀត
ទៅទ្បើយ, មួយស្រែចក់ទៀត ស្រាប់តែឮរថាសារើកឮសូរក្តួងក្តាំង
យើងបើមភ្នែកទៅឃើញមុខមនុស្សច្រើ អាក្រែក្រៃណាទំងអាក្រែកអើត
ក្លួលខ្លួន មានកំពស់ប្រមែងដើមត្នោតលៃ ។ ក៏មានភ្នែកតែមួយនៅចំ
កណ្តាលថ្ងាស, មាត់ក៏ធំច្រកបដូចជាមាត់សេះ, ធ្មេញវែងស្រួចលៀន
ចេញមកដូចជាបង្គីម, បបូរមាត់ត្រែមក្លាក់លើដើមទ្រូង, ស្មាក៏ត្រចៀង
ក៏ធំដូចស្មាក៏ត្រចៀងដំរី ហើយដៃរបស់គេមានសាច់សង៉ាច់, ក៏មាន
ក្រចកចំមាំរែងកាងស្រួច បីដូចជាក្រញាំដំរីនៃសត្វឥន្ទ្រី, សលើ
យើញយក្សដែលគួរឲ្យគិតក៏ដាក់ស្មុតបាំងនេះហើយ ពួកយើងក៏ក័ខ្ពុ
ភាំងសន្ធប់ធ្លាត់ស្មារតីទៅទៀត ដេកស្លុតស្លឹងបីដូចជាមនុស្សស្លាប់ ។

យូរបន្តិចទើបយើងគ្រប់ក៏ខ្ជីរវិញ យើញយក្សតែពុងអង្គុយនៅលើ
ទីប្រជុំការ សំឡឹងមើលយើងតែប់ក្បាល. រួចដើរចុះតម្រង់មករកយើង
ហើយចាប់តល់ជខ្ញីលើតំបន្ទិលមើលដុំវិញខ្លួន, យើញជាំខ្ញីស្តើមពេកតំ
ជាក់ចុះទៅវិញ, ក៏ចាប់លើងទម៉ែមេពួកឈ្មួញឯទៀតម្តងម្នាក់ៗ, នាយ
តម្រង់តស់ទៅមានព្រលឹងធំជាងគេ ទើបយក្សស្រក់ចិត្តមាត់មុន ហើយ

ភាចាប់តាក់តណ្តាលខ្លួនលើតទៀងដូចជាសត្វកាច ហើយចាំញុះឲ្យកចង្កាក់ដែកមន៏ដោតនាយតម្រែតសំពៅ តាន៏ពីគូថ្ងាយរហូតដៅដល់កន្ទាល ហើយអាន៏នោះលើតនរកើទំពុនតែនេះមានរនើកតគុលតគុស, តាលឆ្ងៃនហើយវាយកដៅសម្ងំស៊ុកន៏បន្តប់ រួចវាត្រឡប់មកដេកក្តន៏តន្លៃន៏ជដៃលវិញ ស្រមុកឮខ្លួរខ្លារបើដូចម៉ាផ្តរលាន់ ។ លុះព្រឹតត្រែកន៏ទៀនវាក្តាក់ត្រែកដៅថ្មាត់ ។ តន៏រំលែកយប់នោះយើងគ្មានបាននេកលក់ទេ ព្រោះតិតភ័យខ្លាំន៏ពេក ។

តាលវាដៅថ្មាត់ដៅយើងនាំគ្នាទួញយំទ្រហ៊ឹងអ៊ឹងតន៏, យក្សវែតមួយប្តំណ្តាះវាហ៊ឹយ គាយើងច្រែនតរគោក តែមិនតាចនឹងតតាន៏ច្រហារជីវែតវាបានទេឡ៊ុយ ។ តបូនេះយើងតិតមើលដៅហាក់ដូចជាពិបាកណាស់ តែដោយតាលំនិតរយើងក៏តាំន៏នាំគ្នាតេទបាបេកលៈ ឧន៏ច្រហារវាឲ្យក្សែជីវែតឲ្យស្រឡះដៅ ។

យើងតិតដៅតិតមកមិនជាច់ស្រែចនឹងតុបាយិណាមួយសោះ, តាន៏ពីព្រឹកដល់ល្ងាចយើងដើរលើកោះ ដើម្បីចេះផ្លែឈើនឹងវកស្មៅបរិភោគជូថាថ្ងៃមុន រួចហើយយើងច្រើសរើសកេងតន្លៃនឧន៏ស្រមាកក្តន៏តេលយប់តែវកគ្មាន ទើបយើងច្រជុំយលៃដៅកាន់ច្រាំសាខនោះវិញ ។

យក្សត្រឡប់មកវិញវែរ ហើយវាចាប់គ្នាយើងម្នាក់យកដៅអាន៏ស៊ូដូចពីល្ងាចមុនៗតេ រួចវាដេកស្រមុកឮសូរខ្លួរខ្លារហូតដល់ព្រឹក ។

ត្រលាមទៀងក់ចេញពីប្រាសាទទៅបាត់ទៅ ។ យើងទាំងអស់គ្នាសើច
តែរត់ព្រាតទៅតែម្តងបាន ខ្លះប្រដាំងតែនឹងទៅលោតខ្ចីសម្លៀកឲ្យស្ងាប់
ទៅប្រសើរជាជាង ។ គ្រានោះ គួចយើងម្នាក់ឆ្លើមនិយាយទៀងថា
" តបិរបេស់ព្រះអង្គហាមផ្តាំមិនឲ្យសម្លាប់ខ្លួនឯងនោះ ប្រសិនបើយើង
រកបាយកលឲ្យរួចពីតណ្ហាប់ដៃគ នោះប្រសើរជាជាង " ។

ដោយខ្ញុំតេយើញកបាយកលមួយ ទើបខ្ញុំនិយាយប្រាប់ពួកគ្នាខ្ញុំ,
តែកំព្រមព្រៀងធ្វើតាមខ្ញុំ ។ យើងទាំងអស់ចងឈើធ្វើជាស្ពានតូច ១ ល្មម
តែដើរគ្នា ៣ នាក់បាន ហើយបង្គប់ទុកនៅក្បែរមាត់សមុទ្រ, បើយើង
សម្លាប់យក្សនោះបាន យើងនឹងទៅកន្លែងនេះ ដើរមកវិញ
លោមានសំរៀងណាមួយបើកមកក្បែរនេះ យើងនឹងហៅបួលដើរ ៧
ដើរប្រជាប្រហារកំទ្រេសស្ងាប់ញាទេ យើងនឹងទាំងអស់គ្នាត្រៀបចុះក្បួនបណ្តែតតាម
ទឹកទៅវិញ ប្រញាប់ ។

ពេលថ្ងៃរសៀលជ្រៀងជ្រេ យើងទាំងអស់គ្នាត្រឡប់ទៅប្រាសាទវិញ
យក្សវេចគ្នាយើងអាងស៊ីម្នាក់ខ្លះ ហើយដេកលក់ទៅ ។ យើង
ទាំងមិនដឹងចំនួន ១០ នាក់ ទាញយកដៃតប្រមួលមួយ ។ ម្នាក់ៗ ដុតយ៉ាង
ក្តៅមហើយបុតព្រមគ្នាចំកណ្តាលភ្នែកវា ហើយយើងខ្លះយកគ្រាប់
ភ្នែកវាបាន ។ (មានត)

សិតជាតកំ

លោកមហា ប៊ុណ្ណ-សុម្ភាជ

ប្រែពេញពីសៀវភៅ "សូតាលង្ការ" ឯកស្ថានៃលោកអាចារ្យ អគ្គឃោសដែល
លោក អេទួអារង់-ហ៊ុយប៊ែរ ប្រែទៅជាភាសាបារាំង

ការបានស្តាប់ជាមិនបាត់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាកិច្ចដែលបុគ្គលតែងបានដោយក្រៃណាស់ ; ក្នុងកាលដែលគន្ធំរលាំងទៅហើយ, កាលដែលព្រះបរមសាស្តាអនាវរណញាណរបស់យើង នៅសោយព្រះជាតិជាព្រះពោធិសត្វនៅឡើយ, ព្រះបង្គំក៏ប្រែជុំវិលបង់ព្រះជន្មាយុឥតអាល្វោះ-អាល័យដើម្បីស្វែងរកព្រះសទ្ធម្ម ។ ដូច្នេះយើងត្រូវតែត្រង់ត្រាំស្តាប់ព្រះសទ្ធម្មដោយគោរពមានមនសិការថ្លាសាធារណៈចក្តីប្រាថ្នា ៖

"ឯវមេយ្យ ឆ្កែ" ខ្ញុំបានស្តាប់តំណាងសត្វព្រាហមកយ៉ាងនេះថា :
មានតិត្តន្ទម្នាក់បាននិយាយទុលឥន្ទ្រាល់ ព្រះឥន្ទ្រាធិរាជតាមចំនង
សាសនាពុទ្ធសម្តែចបរបស់ខ្លួន និត្តន្ទគោះមិនមានការចេះដឹងត្រឹមត្រូវ
ពិតប្រាជ្ញាដូចខ្លួនសោះ តែសំគាល់ថាខ្លួនចេះដឹងសុសសាឥតបន្ទោះ
ហើយថែមទាំងបង្អាសេត ថាគ្មានឯណាមួយបានដល់នូវអន្តត្តសម្ភា-
សម្ភោធិញ្ញ ។ ព្រះឥន្ទ្រាធិរាជបានឆ្លើយតបពាក្យនេះ
ហើយ តើតសេចក្តីថាតិថាត់អាត់ឥតពុំសមប្រយោជន៍ព្រះហ្ឫទ័យ, ខ្ញុំ
ខ្ញុំប្រែតែរំពៃចាំណារតម្រើលតែងតាមសង្ឃឹណាមួយក្នុងលោក

បានដល់នូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ, តាមព្រះពាជបំណង ។ ដូចមានពាក្យជា
ឧទាហរណ៍ក្នុងព្រះសទ្ធម្មប្បជ្ជោតសូត្រថា :

"បើសេចក្តីសង្ស័យនឹងធ្លាប់កើតមានដល់អ្នក ព្រោះតែមិនចេះនូវ
ខន្ធាទិសច្ចៈ ចូរសួរនូវសេចក្តីពិតនឹងមិនពិត តើតថាគតដល់អ្នកអញ ត្រូវ
ចំពោះក្នុងកាលឥឡូវនេះតើ! គាលណាហ្ន៎! អញមិនបានរីតរយសម្បជ្ញភាពក្នុងចិត្តទេ?
អ្នកនឹងមកអំពីទីឆ្ងាយ ហាក់ដូចមួយជាតស្លើយ ចំពោះមុខតថាគតមិនយើញ
តាមពិត, មិនដឹងជាឥឡូវនេះ តើព្រះមហាលោចនិយ្យានិកៅពិតជាកន្លង
ទៅ លោកបិតុនៅកន្លែងណាអេះ" ? ។

ក្នុងកាលនោះឯង ព្រះវិសុទ្ធកម្មទេវបុត្រ ក្រាបបង្គំទូលតបព្រះទេវនមិន្ទ
ថា : "បពិត្រព្រះទេវទេវ! អ្នកស្ថិតនៅក្នុងស្ថានទេវលោកមិនគួរមានទុក្ខ
ព្រួយអ្វីសោះឡើយ សូមព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាបថា : នៅឯស្ថានមនុស្សលោក, មាន
ព្រះពាជាមួយព្រះអង្គទ្រង់ព្រះនាមថា "សិពិ" ទ្រង់តែងមានការព្រះអាល័យ
ពាក់ព័ន្ធយកស្តាយព្រះជន្ម ដើម្បីចំពោះញុំាងទុក្ខវេទនាធំដើម្បីបានទៅ
ព្រះបរមសម្ផស្សម្ភោដ្ឋឡើយ ឥណ្ឌិតអ្នកមានប្រាជ្ញាតាំងឡាយ
បានយើញព្រះអង្គហើយ ក៏សម្គាល់ថាទ្រង់ក៏បានជាព្រះពុទ្ធមួយព្រះ
អង្គដាច់ដែរ ។ តួរណាសំតែយើងប្តូរទៅរកព្រះអង្គ ។ ព្រះសក្កទេវរាជទ្រង់ត្រាស់សួរថា ព្រះពាជបំណងស្តេចអង្គនោះ
ប្រាកដជាឥតការមែនរឺតេចុះ រួចទ្រង់ត្រាស់ជាគាថា ថា

"បណ្តាពពួកត្រីតូចៗ ច្រៃនមើរដោយសំពាំងឡាយ, តែដែលកាច ជាត់ធំខ្លាំងជាងនោះ, មានតិចពេកណាស់ យ៉ាងណាមិញ, មួយវិញទៀត, បណ្តាផ្លែស្វាយចាំងឡាយ ផ្លែដែលជាប់នៅមិនជ្រុះ ឬរុះដល់ពេញ ចំណាស់ជាងនោះ តម្រមានណាស់ យ៉ាងណាមិញ; ចំណែកខាងការ ជាងសម្តែចរបស់ព្រះពោធិសត្វចាំងឡាយក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ អ្នកដែលកាន់ផ្តើមសេចក្តីជ្រះថ្លាជាពោធិសត្វនោះ មានចំនួនច្រៃនពិតមែនហើយ ប៉ុន្តែតម្រមានអ្នកណាជាងដល់ទីបំផុតឈាស់, តែតែអ្នកដែលមានព្យាយាមមិនដាក់ធុរៈបុះ ទំរាំនឹងប្រែក្តីក្តុកចរិយាយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ ឥតរួញរាថយក្រោយវិញនោះ ទើបសន្មតថាជាព្រះពោធិសត្វកុនរោតន្ទកាលជាន់ ។ ហេតុនោះ អ្នកដែលត្រូវការចង់ជាន់ដល់ទូវគាតជាព្រះពោធិសត្វពិតៗ ត្រូវបញ្ចេញនូវកិរិយាខ្ជាប់ខ្ជួនអំពីមួនឥតរួញរាអំពើចញាប់ញ័ររេទ្ធនឡើងចង្អុញដល់អ្នកដទៃឲ្យឃើញផង" ។

ព្រះវិស្សកម្មទេវបុត្តក្រោកបង្គំទូលថា "គួរយើងធ្វើដំណើរចេញទៅកន្លែងសព្វថ្ងៃនេះ ដើម្បីនឹងលួងលាមពាសោធមើលឲ្យបានដឹងច្បាស់ប្រសិនបើព្រះសិពាជមានព្រះហឫទ័យតាំងនៅក្នុងសេចក្តីជ្រះថ្លាមាំ ឥតក្រែកប្រែប្រួលពិតជ្រះដូចមែន, យើងនឹងថ្វាយសព្វសាធុការពារដល់ព្រះអង្គ" ។

កន្លងទៅ ព្រះទេវានន្ទមិនទាន់ឃើញព្រះបាទពិម្ពិសារ ស្តេចចុះចាកសុធាសាទ ដើម្បីមកតាមសោយទឹកព្រះឱដ្ឋ ព្រះពោធិសត្វ ទ្រង់ដាក់ព្រះកាយជាសត្វចក្សីវិញ ហើយទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ព្រះវិស្សកម្មទេវបុត្រថា "ចូរអ្នកកែឱដ្ឋខ្លួនជាព្រាបទៅ" ។ មួយវាចានោះឯង ព្រះវិស្សកម្មទេវបុត្រ ក្តាប់រូបចាស់ជាយវែកក្លាយទៅជាសត្វព្រាបមានខ្លួនទៀវស្អាតសម្បុរផ្ទៃមុខ, មានក្តែកក្រហមច្រាលដូចត្បូងទទឹម ចេញទៅអាស្រ័យនៅក្នុងព្រះឥន្ទ្រាធិពាជ ។ កន្លងណៈនោះ ព្រះសក្កទេវរាជទ្រង់មានព្រះហឫទ័យ ក៏ពោលពេញដោយព្រះមហាករុណាសួរព្រះពោធិសត្វក៏លាន់ព្រះឧទ្គានត្រាស់ថា: "ហេតុអ្វីក៏យើងមិនបានពាក្យមនុស្សលាភាគដល់ព្រះបរមពោធិសត្វ? យើងនឹងដុតឲ្យព្រះសិពាភាសោយទុក្ខវេទនា ទ្រង់មុខជាទ្រាំទ្រដល់នូវការឈឺចាប់យ៉ាងក្លៀវក្លាឥតខាន ប៉ុន្តែដើម្បីនឹងជ្រាបច្បាស់ថាតើសូវតេតជាតិត្រូវឬប្រៀសោះ តេតែវពិនិត្យប្រែងឥឡូវនេះទៅ ទ្រាំមិនបានទេ ឲ្យច្បាស់ប្រាកដជាមិនមែនជាបៃសាច់ក្លែងក្លាយទេ; ។បាយដែលតែពិនិត្យពិចារណាជាតិនោះគឺ: តែវាប់, តែរំលៃ, តែវាត់នឹងក្តឹង, តែវាយតែវែ ទើបតេកាចដឹងថាជាតិជាល្អស្ទុះសាធុជន" ។

លុះដាប់នោះឯង ស្រាប់តែសត្វព្រាបមានខ្នងដេរដាតប្រែកតប្រែតខាន់តាមដាប់ពីក្រោយ, មានសេចក្តីតក់ស្លុតខ្លាចតក់ស្លុតជាទីក

ក៏ហ៊ានហើរដួតផ្ទោះបុះពួយសំដៅ ឬលទៅជ្រកនៅពួនសម្ងំក្រោមព្រះឧច្ចៈ ព្រះសិពីកាជ វែលទ្រង់ភ័ព្ធព្រះសណ្តំនៅនាកណ្តាលចំប្រជុំជនមានចំនួនច្រើន សួមុយកព្រះអង្គជាទីពំនាក់ពឹងពាក់ជ្រកនោនការស្រយាដើម្បីឲ្យបានរួចរស់ដ៏ពាជន្ម ។ ព្រះអង្គមានព្រះកាយសម្បុរខៀវដូចស្លឹងបទុមមានធម្មណ្ណាវសីស្មើគាំង ๖ ព័ណ៌ដ៏ពណ្ណកាយផ្សាយចេញទៅប្រៀបដូចឥន្ទនូនាងណាលនភាល័យទ្រលទៅស្រមៃពួ ។ ឯអស់បណ្តាជនឃើញហើយកើតសេចក្តីមស្ចារ្យ ឬទ្ធីតាយាឡើងថា : “ព្រះអង្គទ្រង់ប្រកបដោយព្រះមហាករុណាជាទីពឹងពំនាក់របស់សព្វសត្វតាំងឡាយ ។ មានសង្ឃឹមយ៉ាងម៉ាលើព្រះអង្គ ឧបមាដូចបក្សីតាំងឡាយ, ពាលបើព្រះអាទិត្យអស្តង្គតរលត់ស្មើទៅហើយ, រមែងហើរធ្លៀលធ្លាក់ជាតំណើរទៅកាន់សំបុករបស់ខ្លួនយ៉ាងនោះឯង ” ។ ចំណែកខាងខ្មែន, ក្នុងពេលនោះ ក្រាបទូលថា : បពិត្រមហាជ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមអង្វរ! សូមព្រះអង្គទ្រង់ប្រោសប្រទានតក្សាខ្ញុំព្រះអង្គមក!” គ្រានោះ ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ទូរសំដីខ្មែនត្រេមពាំនទ្រង់ទស្សនាការ ទតឃើញសេចក្តីកិតក័យតក់ស្លុតរន្ធត់ញាប់ញ័រដែរ ទ្រង់មានព្រះពាជនុន្ធារថា : “ក្រោចនេះមានក័យតន្ទឹកលន់ សម្ងួតស្ងោចហើរសំដៅផ្ទោះត្រង់មកយើង ទុកណាជាមាត់ពាក់មិនបេះបេរោ (ក៏តង់ពាចកំណាត់ដ៏ងបាន) ដោយក្រែងតាំងតូដែលតោរពេញដោយទឹកក្រែង ហេតុនេះ

គួរណាស់តែយើងជួយការពារវា" ។ ដើម្បីនឹងឲ្យសត្វព្រាបមានសេចក្តីសង្ឃឹមខុសឆ្គងតទៅមុខទៀត ព្រះមហាពោធិសត្វក៏ត្រាស់តាមវាថា: "ម្ចាស់ឯងកុំភ័យ! អញនឹងមិនឲ្យឯងស្លាប់ទេ! បើខ្លួនជាអញត្រូវតែស៊ីលាភ ព្រោះតែជួយសង្គ្រោះឯងក៏ដោយ អញមិនមែនលះបង់ជំនួយរបស់ភក្តីដែរ ។ អញមិនមែនគ្រាន់តែជួយសង្គ្រោះឯងម្នាក់ប៉ុណ្ណោះទេ អញនឹងត្រូវការពារសត្វសត្វគ្រប់ចាំងអស់ជនិទៀត ។ អញនឹងខំប្រឹងប្រែងពេញកម្លាំងដើម្បីជាហិតានុហិតដល់សត្វសត្វ, បណ្តាជនកងពលសេនាទេះបានលែងផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួនជាធំមួយភាគ ហើយយកឈាមមួយមកថ្វាយជាសួយសារគោរពបំពេញអញ ។ មិនត្រូវសោកអន្ទឹយត្រធើយទេ ត្រូវតែបង្ហាញឲ្យឃើញថាខ្លួនជាឥស្សរជនជាន់ខ្ពស់ - សុខ - ពិរោធនឹងប្រយោជន៍ដល់សត្វចាំងអស់វិញ គួរអញជួយការពារហើយមិនគួរសុខចិត្តព្រមឲ្យនរណាមួយធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដល់សត្វចាំងនោះទេ" ។

គ្រានោះ ខ្លែងក្រាបថ្វាយបង្គំទូលព្រះពោធិសត្វទៀតថា: "បពិត្រមហាពោធិ! សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះមេត្តាច្រើនស្រលាញ់ព្រាបនោះចុះ, ព្រោះវាជាចំណីរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ" ។ ព្រះពោធិសត្វក៏ត្រាស់តបទៅខ្លែងវិញថា: "យើងតែងមានចិត្តករុណាមេត្តាដល់សត្វសត្វ តាំងតែពីយូរអង្វែងណាស់មកហើយមិនមែនឥឡូវនេះឡាយ, យើងត្រូវជួយការពារគ្រាប់ល

រក្សាតេញចន្ទុះ" ។ ខ្ញុំនឹងក្រាបបង្គំទូលសួរថា: "ព្រោះហេតុអ្វីបានជាព្រះអង្គខ្ញុំមានព្រះពាសអ្វីច្រើនយ៉ាងប្រែបជាយមេត្តាករុណាដល់សត្វតូចតាំងពីឆ្មាយនោះ?" ។ ព្រះអង្គខ្ញុំឆ្លើយតបជាគាថាថា: "ឯលំដែលយើងតាំងផ្តើមសេចក្តីថ្កុតថ្កា ដើម្បីឲ្យបានសម្រេចសម្ពោធិញ្ញាណ យើងបានសន្ធតថានឹងជួយស្រោចស្រង់ចម្ងល់សត្វតូចឆ្មាយ ទៅរំហើយមេត្តាចិត្តរបស់យើងក៏ផ្សព្វផ្សាយទូទៅដល់សត្វតូចធំ" ។ ខ្ញុំនឹងទូលបង្គំទូលអង្វរព្រះអង្គថា: "បើព្រះពាសតគ្រាស់របស់ព្រះអង្គ ជាពាក្យស័ត្យពិតប្រាកដមែន សូមព្រះអង្គខ្ញុំប្រថានគ្រាចដល់ខ្ញុំព្រះអង្គដោយឆាប់ឲ្យទាន ព្រោះថាបើខ្ញុំធ្វើឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គក្សាណក្សយដោយអត់អាហារហើយ តើព្រះអង្គនឹងបានព្រះនាមថាខ្ញុំមានព្រះមេត្តាដូចម្តេចកើត" ។

លុះព្រះពាសាខ្ញុំព្រះសង្ឃនាការពាក្យនេះហើយ ខ្ញុំព្រះវិតក្កថា: "តញ្ញានេះបិតនៅតែងហេតុដ៏លំបាកពន់ពេកណាស់, តែអញប្រែធ្វើយ៉ាងដូចម្តេចនេះ?" លុះខ្ញុំព្រះតម្រិះដូច្នេះហើយ ខ្ញុំតាសសួរទៅខ្ញុំថា: "ឯងគ្មានសាច់អ្វីក្រៅពីនេះដើម្បីនឹងចិញ្ចឹមជីវិតទេឬ?" ខ្ញុំនឹងទូលតបថា: "ខ្ញុំព្រះអង្គគាចចិញ្ចឹមជីវិតបានតែដោយសារសាច់ស្រស់ ប្រឡាក់សើមដោយឈាមប៉ុណ្ណោះឯង, សូមទ្រង់ជ្រាប" ។ ព្រះពាសាខ្ញុំព្រះតម្រិះថា: "តញ្ញាត្រូវប្រែធ្វើយ៉ាងណាអ៊ុះ?" រួចខ្ញុំតាសបន្ទរគាថាថា: "តញ្ញាគ្មានតែមានមេត្តាចិត្តយ៉ាងតម្លៃរកពុំបានត្រង់តម្រិះចំពោះសត្វតូច

ពួកកូតចាំងអស់ បើគេមិនថ្វីបាណាតិបាតកម្មទេ, តើគេនឹងសាបដើម្បីបាន
ឈាមទឹងសាច់ស្រស់មកពីណា ? ។

លុះទ្រង់ត្រិះរិះយ៉ាងនេះហើយ ទ្រង់មានយោបល់ឃើញថា បើ
ឲ្យងាយស្រួលនោះ, ឃើញតែប្រគេនសាច់របស់ព្រះអង្គឲ្យជាទានចំញឹម
ជីវិតខ្លួនទើបបានស្រួល, ហើយទ្រង់ចង្អុលគោថាជាសេចក្តីថា: "យើងនឹង
ពេតទូរយកសាច់យើងមួយដុំជាក់ជាទានឲ្យដល់ខ្លួន, ទុកណាជាយើង
ត្រូវសោះបង់ខ្លួនយើងទាំងមូលក៏ដោយ ក៏គួរតែយើងជួយស្រោចស្រង់យក
គាសាជីវិតសត្វដែលកំពុងតក់ស្លុតនេះឲ្យបាន" ។ កាលទ្រង់
បានត្រាស់ចប់ទីគាថានេះចប់ហើយ ទ្រង់ត្រាស់ទៅកាន់ខ្លួនថា: "ម្នែខ្លួន!
សាច់របស់យើងនេះ ល្មមគួរសមនឹងចិញ្ចឹមជីវិតអ្នកបានឬ?" ខ្លួនទូល
ថា: "ក្រាបបង្គំទូលបាន! តែសូមព្រះអង្គមេត្តាយកព្រះទំសំបេញអំពីព្រះ
កាយមួយដុំឲ្យមានទម្ងន់ស្មើគ្នានឹងត្រាប! សូមព្រះអង្គទ្រង់ប្រគេនមក
ខ្ញុំព្រះអង្គទើបបានទទួលព្រះពរជាទាន បំបាត់នូវសេចក្តីក្រៀមក្រំយំស្រែក
ហ្មង" ។

លុះព្រះមហាពរទ្រង់ព្រះសវនាការពាក្យនេះហើយ ក៏ទ្រង់តុស្ស-
តារីតែងយសបញ្ជាឲ្យកាត់ព្រះពុជហ្ជង្ឃ ទើបទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ពជជំរើ
មាន់ថា: "ចូរឯងទៅយកវាញ្ជើងមកឲ្យឆាប់ អញនឹងការយកសាច់អញ
ម្ហូបដុំឲ្យខ្លួនដើម្បីយកគាសាព្រាបនេះ" ។ (មានត)

លោកអាចារ្យ ម្ចៀរ : ធម្ម រៀបរៀង

នមស្សការ

ឯស្ថោ ភាគ្យវន្តមនេ្តន វន្ទិត្វា រតនត្តយំ
សុគតាទ្យេន ឯតទ្ធិ សង្ខំ ពុទ្ធប្បវត្តិមុត្តមំ
មម បុញ្ញានិសន្ទេន សកលាលោកវាសិនោ
ឥតោ បដ្ឋាយ បបេ្បន្តុ សន្តិកំ ឯវន្តុវំ ។

អហំវិខ្ញុំព្រះគុណាគ្រែអក្ខរាពីរតួសុទ្ធតែ "ន"
តួប្រែកឋានចុងមានដើង "ទ" តែជាទីឆ្ងល់តមិនចាប់អាន ។
ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំដោយសិរសា គុណតែវប្បិយវរណ្ណថ្កើងក្តីម៉ា
នឹងតែងរឿងព្រះពុទ្ធជុតកពស្ថាន តាមលំអានអាក្សាពាក្យសភាវៃ ។
សូមឲ្យសព្វលោកត្រេកអរចិត្តណា កុំនេះក្សេមក្សន្តសុខាអនាម័យ
តាំងតាំពេលនេះទៅរៀងរាល់ថ្ងៃ ដោយឆេកវៃមែនលុបណាខ្ញុំនេះស្មារ ។

ពុទ្ធប្បវត្តិ (ពាក្យ ៧)

សូមវែងរឿងកាលព្រះមហាស្រមណ៍ នាមព្រះគោតមចម៉ាលោយ
តាំងតាំពីចាប់ផ្តើមខែបារមី ដរាបលុះត្រាចូលនិព្វាន ។ ប្រៀនយាយសង្ខេបរួមចយ៉ាងខ្លី ដើម្បីងាយចាំរឿងនិទាន. រិះតំណងផ្តង់តាមដំណើរមាន
ស្មើចដល់ព្រះញាណព្រះសាស្តា ។

សេចក្តីថាមានព្រះមហាកស្សប ... សោយភាជសម្បត្តិទ្រង់នាមថា សុព្ភទេនៈភទ្ទសក្តា ជាបរមសីមាតបិលភ័ស្តុ ។ ឯអគ្គមហេសីទ្រង់នាមមហាមាយាមានយោនស្រស់ រូបឆោមឧត្តមសមស័ក្តិយស ជាធំលើសអស់ស្រីនានា ។ រីអគ្គពង្សព្រោធិ៍ពុទ្ធពន្ធុក យោនយកកំណើតបានកើតជាទេវបុត្រ១ អគ្គតង់នៅនា តុសិតសួគ៌ជាសម្ភព ។ ព្រះជន្មបួនពាន់ព្រះវស្សា កាលនោះទេព្តាកង់សួគ៌ស្ថាន ចេញពីក្រែលើសលង់ទាន់ច្យុតាណ ព្រមព្រៀងរៀងប្រាណបានមកថ្វាត់ ។ អញ្ជើញព្រះអគ្គដោយពាក្យថា បពិត្រព្រះមហាបារមីក្តាត់ សូមបានអាស្រ័យភព្វកសត្វតំពូងវិបត្តិថ្ងាត់ត្រប់គ្នា ។ គួរចាប់ទុកវរមាតុគ្គ ទើងបានជាអគ្គពង្សពុទ្ធ ។ នាំសត្វទ្ធង់តាត់តពតាក ទៅតាន់ព្រះមហានិញ្ញាននាយ ។ ព្រះអគ្គទទួលពាក្យទេវបុត្រ ស្រែចចោយបរ្យន្តរលត់តាយ យាងប៉ុះកាន់តកិនាងជាម្ចាយ តីនាក់ឆោមនាយមហាមាយា ។ នៅថ្ងៃព្រហស្បត្តិ៍ជាប់ប្រាំតើក ភាងខ្ញើតតាសោធន្ធាំរាក រំដួលដ្រួលដ្រែមពាន់ទ្វីបា ជាមហាទឹងរែលើសលុប ។ ពេលមុនព្រះអគ្គទ្រង់ឧប្បត្តិអស់ពួកស្តេរដ្ឋភូនិផែនតព ស៊ីនសែនមហោស្រពឥតមានឈប់ រហូតដល់ត្រង់ប្រាំពាន់ថ្ងៃ ។ ឯអគ្គឆោមយនមហាមាយា រំពុទ្ធមាតាដ្ឋង់ដកម៉ៃ ទ្រង់ត្រឿងសុទ្ធសឹងមានដំឡៃ បរិណៃក្រសាលទក្ខត្តប្បក្ស ។ នាថ្ងៃតេញបួណាខែអាសាធ ឆោមស្តាតក្រមែតើនពីព្រឹក ស្រែង់ព្រះ

ដ៏ខ្ពង់ស្រែចង្កឹត ភ្នក់ទឹកចង់ចែងទ្រែពួរជនជាន ។ យកច្បាក់
មួយសែនឧបាយបាន: ឲ្យដល់ពួកអ្នកខ្សត់អត់ឃ្លាន សោយភក្តាហ្មារ
ហើយសមាទាន នូម្ចាស់ឈ្មោះជ្រុលកល់ទុំ ។ ទ្រង់ព្រះសុបិន
ឃើញចំហុត ហាក់ដូចខេមបុត្រតាំង ៤ អង្គ នាំនាងត្រមាំងដៃគ
ចង្កុង ហោះផ្លោះដំរង់ព្រៃហិមពាន្ត ។ ដាក់លើសិលាថ្មដាធំ ទំហំ
ហុតសិបយោជន៍ស្មោះស្មាន ត្រាមដើមកំង៉ក់ដ៏ចំណាន ប្រមាណ
មួយរយយោជន៍ដៀងជាក់ ។ មានតាំងពពួកទេពធីតា នាំនាង
យោគាខាងដំណាក់ ស្រង់ទឹកកន្ត្រស់អនោត្តៈ លាបគ្រឿងគន្ធៈទ្រង់
ព្រះពស្ត្រ ។ ឃើញមានកុំច្បាក់មួយជាក់ស្តែង ច្បាំសាខមាសចែង
សែងសមយស ស្ថិតលើកុំច្បាក់ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ឆោមយង់យោងឆ្ពោះបរ
ចូលផ្ទុំ ។ ហើយមានកុំហង្សកុសល្អ មានដំរីសល្អសមរម្យ ដែកាន
បុប្ផាផ្កាបទុម លីលាលើកំមាសោនឯង ។ ចុះពីសុវណ្ណបព្វត: ត្រាច
លើកុំច្បាក់ឃើញជាក់ស្តែង៏ បន្ទុះសេចក្តីនាងត្បូរស្ងួចស្រែង សំដែងយាន
ហោសនៃហាស្តិន្ទ ។ ស្រែបហើយឯងដេទ្រូវតួនុត្តម ត្រឡប់ទ្រង់
ប្រទក្សិណ បរចូលកន្លែងនាទ្រូ តាមទិសភាគកំនាងស្តាំស្តែង ។
ព្រះពោធិវង្សទ្រង់ចុតិ បដិសន្ធិពេលនោះឯង អរុណរឿងរះស្រឡះ
ចែង នាងតើនចាត់ផ្លែងលែងនិទ្រា ។ ឆោមយង់ទ្រង់តក្កបរិសុទ្ធ
ស្រោងចូលខេមបុត្រ ៤ អង្គា ព្រះតរោចន់កាន់លីលា ការពារ

ឲ្យជាសុខសម្រាន្ត ។ សូម្បីថាតុម្មហាកដ ខ្លែសខ្លែងំអណាចតង់
សព្វស្ថាន បក្អាមឡដទៃចាំងប៉ុន្មាន. មូលមកគ្រប់ជ្រាំណ្រួចងយគង់ ។
ស្តេចតង់កងំតតិជាសុខា ថ្លែងពីធម្មតាសាមញ្ញជន ដោយបុណ្យតេជះ.
ស្រាស់ពេកពន់ . សន្សំយូរលន់លុះចាស់ក្បាំ. ។ ខ្លែងំតង់ពែនចាំងស្អាត
ប្រៃពៃ ប្រែកក្តួងដែលនៃមាតា លុះគ្រប់ខែ ๑๐ ៤ថ្ងៃសា នាង
ក្នុងបិន្ទាកល្យាស្រី ។ បង់រៀងជានិតិរម្យកែ ទេវទេហៈពងប្រសើ ទើប
ចូលទូលលាព្រះស្វាមី នាឋតិព្រមប្រែកមិនឃាត់ខាំង ។ ស្រាស់ប្រែ
តមាត្យតែងាត់ខ្លែង ចាត់ឯងតែងផ្ញើរ ហូតភ្លាំង - ដំពីទេសនិរសែនពាំង
ព្រមចាំងចាត់តាអោណាចក្រ ។ ឯឆាងទៅមែហាមាយ៉ា ក្រាបបង្គំ
លាព្រះរៀមរាត បបុះបេញពីនីដំណាត់ រាល់ក្នុណ៍ឡើងតង់រមាស
ដីដេ ។ យោធាហែហមអមកុះករ ប្តេជ្ញយសបរិស្តប្រៃពៃ ដួចបន្ទូ
ទៅនានាតារ័យ តណ្ហាលហ្លួងនៃដួងតារា ។ លុះដល់ទន្សាខណ្ឌមុំនី
ជាទីគួរឲ្យទស្សនា ដោះប៉ោសក្រាស់ជោះជើមត្រីកូរ ផ្លែផ្កាច្រើន
លន់ពន់ប្រមាណ ។ លូតលាស់ស្រស់ស្រៀវខៀវខ្ចីមខ្ចី បក្សីហើរ
ចំយើតំសាន្ត ស្ទូរស្រៀងសមសព្វគួរពេចអាន រូហាន្តន្តីលាន់ឮ
សាយ ។ អាតាឋនាំនាងតត្រីកូរ កំសាន្តចិត្តដាសប្បាយ ឃើញ
អស់តីស្តុផលជនចាំងឡាយ និម្មលធាមធាយសោមនស្ស ។ ឋាន
ឃើញដើមពំដ៏ពងល្អល្អះ ស្រទន្លួតស្រឡះមែងសាខា ព្រះនាង

ឋនីចាប់ចុងរុក្ខា ខ្ញុសិហួសហត្ថាចាប់មិនបាន ។ គ្រានវែតលក្សាច័ន្ទានីជ
សាលព្រឹក្សាទោះខន់តាបមគច្ឆាន នាងគោងហើយឈរលេងតំសាន្ត
ខ្សល់ជម្ភកនីប្រាណតំរើតខ្លី ។ នេជនីដំណើនច្រើនរូតរត់ រើសវត
សំពត់ទាំងថ្មី នាំគ្នាលាចាំងថ្ងាយក្សត្រី ប្រុសស្រីចន្លះកើសចៀស
ចាកស្ថាន ។ ខេត្តាមួយហ្វូនចក្កវត្តិ ហៀរហោះយោគ្រាចុះមកដ្ឋាន
សង្ឃឹមថាសត្វគ្រប់ប្រភេទាណ តង់តែនន់ចាន់សោយសុខា ។ ភ័ព
សុត្រពេញបូណ៌វិសាខ: ចចគ្នាស័កព្រះនាថា ច្រសូតចាកដៃនៃមាតា
កំបមហាធាយាថ្ងៃក្សត្រដោតដ៏យ ។ មានតាំងខន្ធកតក្តៅតែជាក់ ហូរខ្លាក់
ចុះពីនភាល័យ លាងអស់មន្ទិលផងទីនែ ដ្រះល្អប្រពៃពេញចិន្តែយ ។
មហាព្រហ្មកន័ជាន់ស្ទុទាវាស យកសំណាញ់ចាសុល្លសោភ័ តាំង ៤
អគ្គាបរលោលិ ខ្ញុលព្រះមុនីពោធិសត្វ ។ ទៅមុត្រ ៤ អគ្គីជាលោធ-
ធាល ត្រែតអរត្រែតអាលបូលបៅថ្ងាត់ ខ្ញុលពីព្រហ្មបម្រះយ័ត ទើប
ពួតបរិស័ទស្ទុះស្ទេហា ។ ខ្ញុលពីដៃនៃលោកធាល ស្ទុះទេតន័ពោល
នោះឯន័ណា ព្រះបមបត្រែត្តិពិនលោថា ចុះចាកហត្ថាស្ទុតាំងខ្លាយ ។
ឈរលើច្រើបត័ដោយយថ្ងា ឯកន្ត្រឹត្រហ្មាវិទ្ធីសាយ យាងស្ទេតច្ចត្រែតបើក
ចាំងថ្ងាយ តន្ត្រឹព្រះនោមតាយកុមារ ។ សុយាមទេវោជវឿនរ៉ែ
បក់ពាំឡវែនទីថ្ងាយចេស្ថា ទៅមុត្រ ១ អន្ត្រីសាន់ខ័នថ្ងា ទេនាដោយតែវ
តាំងច្រើពីរ ។ ១ អន្ត្រីសាន់ខ្ញុវស្សែកដើងមាស តុតាសក្សវក្សាច់រំលេចក្ស

។ អង្គភាន់គ្រឿងតែងយើ គឺជាញូគ្គីតក្នុងកណ្ឌ ។ ហេតុនេះអស្ចារ្យ
មហាចំឡែក ប្រាកដដល់ក្នែអនែមហាជន ក្សត្រាណោះទ្រង់យសខ្ពស់
លើសលន់ ថែរក់ក្តែងយគន់ទិសទុគ្គ ។ ឈានទៅប្រាំពីរព្រះបាទ
ទ្រង់មានវាចាស្មោះសរ ថាអញជាបច្ចយលោកនិមន្ត តំណាងមុខ
វតក្នុងភ័យ ។ ឃាងលើប្រឹថពីខ័ពសុធា ដូចហោះនៅនាគាល័យ
ព្រះកាយទេវតែល្អវិត ដូចទ្រង់គ្រឿងសៀត្រោសេយ្យពស្ត្រ ។ ទ្រង់
ជាក្សត្រឆ្លូវនៃសិក្ខាសម ហាក់ដូចមន្ទុស្សធំនាំសោឡស ឃើញជាក់
ដល់ពួកជនខាងអស់ គួចកែតសោមនស្សត្រេចៗគ្នា ។ ឯព្រះអានន្ទ
ធម្មអមាត្យ ទីជាសេសស្អាតជាតិភ្លឺភ្លែ អាឡុតាយើនាងពិម្ពា ដើម
គោចព្រឹកភ្លក់ណាប់ទ្រព្យ ។ កើតថ្ងៃជាមួយនឹងក្សត្រា ដោយបុណ្យ
ទេស្តាប្រសើរគាប់ ដែលទ្រង់តសាងកែលប្រកាប់ តែងគ្នាប់បំពេញ
ព្រះបារមី ។ ទើបត្រង់អយ្យកោខ្លួនអយ្យកា តាលណាទ្រង់ចាន់ជាប
សេចក្តី នាំអស់ទេពលោកសេនី ចេញពីបុរីដោយសោមនស្ស ។
អញ្ជើញភ្ញុមារប្រុសស្រស់ ជួលពាជនិវេសន៍តំបិលកស្តូ ទ្រង់នៅនាសួគ៌
សោឡស ហៀរហោរថ្នាយពារលាន់ឆ័ត្តឆត្រ ។ ថាព្រះបរមកុដបុត្រ
សក្យៈ សុទ្ធោទនៈជាបច្ឆាស់ច្បាស់ ទ្រង់ប្រសូត្រហើយថ្ងៃនេះហោង
ដីពិបាងចំឡងសត្វនានា ។ តាលហោះតាបសឈ្មោះទេវិល ជួសជា
ឥសីលសាធិព្រឹទ្ធា តែវជាជីតុនព្រះពជ្ឈ ឮពាក្យទេព្តាថាដូច្នោះ ។

ទ័មន្តបួសរៀកជដ៏ណាក់ ដោយព្រះទ័យស្ម័គ្រជាតិស្មោះ បង្ហើ
ឃើញរូបកាឝជនុសេ ទើបព្រះតាបសថ្វាយព្រះពរ ។ បពិត្រទេវ
ម៉ាហាក្សត្រ ព្រះកាឝបុត្រនាមតន្ទមន្តគរ ឋិតក្នុងហើយឬព្រះកូរ
អាត្មាហាទរបង់ឃើញផង ។ ទើបព្រះមហាក្សត្រថាត់មេនំ នាំព្រះ
ឋរមតុន្ទច្បាស់ច្បង់ មកថ្វាយបង្គំតាមចំណង មេនំត្រសង់ប្រឹងកាយ៉ា ។
ប៉ាបមថ្នមលើកកាឝជនុសេ ឋាតាក្សត្រតាបសស្រែទកាលណា ព្រះបាទវាំង
ត្បូលអ្នកថ្លៃថ្លា ទៅជាន់ជាក្សាលឥសី ។ តាបសឃើញហេតុប្លែកឆម្ងល
លុតលើតហាត្តាប្រណម្យដៃ ពោលពាក្យសរសើរព្រះបារមី លាក្សត្រ
ទរំបរវេញរួសរៅ ។ លង់លុះតំរង់ប៉ាំទិព ស្តេចមានុបញ្ជាឲ្យហៅ
ព្រាហ្មណ៍ប្រាំបីនាក់ចូលតាល់ហ្វៅ ក្សត្រិយក្សត្រចមរចៅតាស់សួរថា ។
ម៉ៃព្រាហ្មណ៍ប្រាជ្ញប្រាជ្ញប្រាំបីនាក់ ចូរទាយសាយលក្ខណ៍តាមតម្រា
បុត្រតន្ទប្រសើរតើយ៉ាងណា ចូរព្រាហ្មណ៍ហោរាឲ្យត្រង់ ។
ព្រាហ្មណ៍ប្រាំពីរចាក់តុង់សង្កាំង្គ សំពើរូបកាឝពិតគួរផ្តង់ ទូលថា
បុត្រានៃព្រះអង្គ បើមិនលះបង់ភាឝសីមា ។ ខ្ញុំនៅត្រង់ត្រង់ឥតហាន
ទីវាចាឝាស្តេចបក្រែតក្រែ ប្រសិនខ្ញុំយោងសាងសីលា ចាឝា
សាស្តាយ៉ាងចំណាន ។ គោណ្ឌញ្ញព្រាហ្មណ៍ប្រាជ្ញបំផុត ទាយថា
កាឝបុត្រប្រាកាឝចាន ចេញបួសជាក់ច្បាស់ត្រាស់មិនខាន ឥតមាន
គោរគានទ្ធិមហាឝក្រ ។ ទើបព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយថ្វាយនាមថា

សំខ្ពក់ថ្លៃថ្លា តាមលំដាប់ណា ព្រះវរបិតាត្រាស់បញ្ជាក់ សូរថាខែអ្នក
ត្រាហ្មណ៍ហោរា ។ បានដាក់ឲ្យអញ្ជើញចាកស្ថាន ត្រាះបានឃើញហោរាតែងយ៉ាងណា
ត្រាហ្មណ៍ក្រាបបង្គំទូលទៀតថា សូមទ្រង់មេត្តាប្រោសប្រណី ។ ព្រះរាជឱរសឃើញមនុស្សចាស់ មនុស្សឈឺប៉ះពាល់ដោយជើ មនុស្សស្លាប់ចាត់ចិតពិតពិសី ក្រែងខ្លឹយណាយ
ក្នុងចង់ចាម ។ ស្តេចស្តាប់ហោរាយកគប់ប្រការ ទ្រង់ចាត់ភ្នាក់ងារ
ឲ្យឃាត់ហាម ប្រយ័ត្នមួនមាំឃ្លាំចាំយាម សព្វទិតមតាមតាមផ្លូវផ្លា ។
មិនឲ្យមានមនុស្សវិការៈ ខ្វិនខ្វាក់ជាក់តមទ្រមជក សក់ស្កូវសៃព្រាងកោងគ្រាំគ្រា មិនឲ្យលើលាចូលដល់ស្ថាន ។ ក្រែងព្រះពជបុត្រសុត្តព្រះទ័យ ឃើញភ័យកង់អង្គុទ្ធសន្ធាន ចេញបួសស្វែងជម័ងដរប្រាណ
ឱនបានត្រាប់ត្រាងក្រែងរោង ។ ពួកស្តេចសក្យៈទាំងប៉ុន្មាន ជាញាតិ
សន្ធានទំនងក្សត្រា ទាំងព្រះមាតាទំងបិតា ត្រូវជាមួយយេហុកសិបពន់ ។
សឹងមានចិត្តាហឫទ័យស្ងួត ទាំបុត្រមួយម្នាក់ឬបសោតំណ ថ្នាយ
ព្រះសិទ្ធត្ថជាប់ស្រេកន់ ខុរត្រាន់តាល់ហ្មៅនៅជាតា ។ ឯមហាមាយា
កជវេពី ជាព្រះជនទីពង្សពុទ្ធ ប្រសូតពជបុត្របានវេលា ប្រាំពីរទិវា
រសាត្រី ។ ធ្វើកាលកិរិយាទិវង្គត លេតជន្មាតល្បាណ៍ បងិសន្ធិក្នុងតពថ្មី
តុសិតសិរីសួគ៌សុខា ។ សម័យថ្ងៃមួយព្រះបមបក្ត សុទ្ធោទនៈ
ជាបិតា ឲ្យរៀបចែងជាបគ្រប់ប្រការ ក្សត្រាវេញច្រត់ព្រះទន្លឹល ។

អស់ស្តេចស្រីដ្ឋាវផងពាំងឆ្ងាយ ច្រចាលខ្លួលខ្លាយតរបល់ ពយារៀបសព្វ
អស់ក់ស្តុកគោជនផល ដំរបល់ទុកស្រេចសូរបចាន ។ លុះបានរលាំ
រឿងរ៉ាន្ត៍ ខេរបតីយាងចេញចាកទីស្ថាន ច្រតព្រះឧន្ត៍លុតាមបុកណា
មខ្មុសព្វពាំងប៉ុន្មានមកដុំដិត ។ ឯពួកមេទំនាំបុត្រតន៍ នាមព្រះសិទ្ធត្ថ
ចូលផ្តកផ្តិត គ្រែមដើមជម្ពូល្អវិចិត្រ ដែលស្ថិតនៅនាកែវខេនោះ ។
នាំគ្នាទៅមើលពាជពិធី ក្មេបព្រះមុនីសុទ្ធសូន្យសោះ ខើបពាជកុមារមហា-
បុរស តើនឡើងខុតអស់ទិសពាំងឆ្ងាយ ។ មិនយេលមខ្មុសម្នាខេ
ស្អាត ខ្ទង់តនីពែនបាខតែឯកតាយ ស្តេចបូលកាន់ឈានធមិតើតឆាយ
សមប្បាយសោមនស្សស្រស់ចិន្តា ។ លុះព្រះសុរិយនខន់ពាបខេ បែរ
ផ្តៃទៅទិសបច្ចិនា ម្ចាស់ឈើមិនបែរតាមសុរិយា ដោយតេជវេស្តាពង្ស
តោធ ។ អស់ពួកមេទំនផងពាំងឆ្ងាយ ឈប់លែងសប្បាយត្រប់តាយ
ត្រឡប់មកផល់មណ្ឌលទ៍ យើញព្រះមុនីថ្លៃងកន្ទុង ។ រលៀតៅក្រាប
ទូលព្រះបិតា ចារចាំយកាប់រឿងប្បាស់ប្បង ស្តេចស្តាប់ត្រែតអរបេមន
ផ្តង យើញហើយភ្លាវឆ៍ខុនសិរសោ ។ បន្ទំពាជបុត្រមកុដតេស
សរសើរចាំរមីនៃបេស្តា ហើយនាំត្រឡប់ចូលប្រាង្គប្រាំ សាខសុខ
សេដ្ឋាតរបៃពៃ ។ ព្រះជន្មបានប្រាំពីរសែ្ន បិតាខ្ទង់កួចព្រះ
ហ្ឫទ័យ ដឹកស្រះបោក្ខាជលាល័យ ថ្វាយបុត្រជាញាជ័យស្រេចតំសាន្ត ។
ក្តៅដល់ទីខែនផែនសិរ អាសន្នាតន្ត្រីនាសួគ៌ស្ថាន គោសិយថ្លាច

ហោកុសព្វគ្រប់ប្រាំ ឧ អាតានបង្គាប់ទៅទេវបុត្រ ។ ឈ្មោះវិស្សកម្ម
ជាអាយជាង ធ្វើផ្ទៃសវែងជុំជុំចុងគុត ឲ្យនិម្មិតស្រះថ្មាយពាជបុត្រ
ចែញាប់ធប់ធុកតាមអាជ្ញា ។ វិស្សកម្មបង្គំលាសោសិយ ចុះដល់ដែនដ
ដ៏ស្រែបតាសណា និម្មិតកើតជាស្រះបោក្ខា ពីតថ្ងាត្រជាក់គួរចាប់ចិត្ត ។
លំចង់សព្វគ្រឹជលេចលាស់ត្រួយ ស្តុំនំកំពីងភ្ជួយឈូកត្រលិត ត្រមុំ
ឧត្បលប្រុះជ្រះជាត ដោយរំខ្ចៃទេវបុត្រធុតកន្ធង ។ ព្រះពោធិសត្វតែង
លីលា ស្រង់ព្រះអង្គាវត្តមានហ្នឹង ជាមួយនឹងអស់ប៉ារពាធង ហែ
ក្សត្រប្លាស់ប្តូរជាបក្តែត ។ លុះដល់ក្សត្រក្សត្តមានជន្មា សោឡស
វស្សារួចពីសី ព្រះរបិតាក្សត្រនុរថី សាងថ្វាសាទបីថ្វាយពោធី ។
ថ្វាសាទទំ ១ មានថ្វាំជាន់ សោភ័ណាក្សរក្សាចំរលេបភ្លឺ លើសលែង
ថ្វាសាទលើប្រថពី ជាខ្ពស់ក្នុងវេជ្ជវិក្ខៅ ។ ថ្វាង្គមួយគួរដល់ជ្រៅ
ក្បែង ថ្វាំពីជាន់ខ្ទៀងលម្អដូនផ្ទៅ សុទ្ធជាធ្វើវិចិត្រមាងធ្លាក់ផ្ទៅ
ស្រដៀងបក្ខិសមគួរទេស្សនា ។ ថ្វាង្គមួយថ្វាំបួនជាន់សោភ័ ជាខ
ងំក្នុងវេជ្ជវិល្ប៉ា តង់ក្នុងថ្វាង្គមួយបួនទាស់ កៀមក្បាន្តចិន្តាសុខ
សប្បាយ ។ បិតាបង្គាប់សក្យរង្សី រៀលជាជៅតង្ស្រងទាំងឡាយ
ឲ្យតែងបុត្តិស្រីធាមធាយ មកថ្វាយជាអាវមគ្គជាយោ ។ ដូរគ្នែងំ
ទីដលើតព្រះសិទ្ធត្ថ ឲ្យតែងកស្តេរដែកងកាត ព្រះញាតិច្រៃកែងតប
គ្រប់គ្នា ជាបុត្រសោភាប្រណម្មស្រែ ។ (មានត)

សំណួរអំពីពិធីសិតគ្រឿងអាវុធ

ក្រុមដំនុំទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ នៅក្រសួងពុទ្ធសាសនានិងសាស្ត្រាគ្ម ភ្នំពេញ, សូមសួរលោកអ្នកបេះដឹងទាំងឡាយ អំពីពិធីសិតគ្រឿងអាវុធសំខាន់ៗ អាទិ៍ដូចខាងក្រោម ជាដើម :

១— តើសិតគ្រឿងអាវុធទាំងពួង តាមក្បួនណា? ។ ២— តើយកលោហធាតុប៉ុន្មានមុខ មកសិតជាអាវុធមួយៗ? មួយមុខៗ ចំនួនប៉ុន្មាន? ចំនួនខ្លះ តើដាល់ ឬថ្វាំង? ។ ៣— តើរំលាយលោហធាតុដុំឲ្យទៅជាភាយ ដោយពិធីដូចម្តេច? ដោយស្នប់ឬដោយអ្វី? ។ ៤— រៀបសិតខ្លះ តើដំ ឬគេចាក់ពុម្ព? ។ ៥— រីឯសិត តើបញ្ចុះមន្ត - អាគម - យន្ត - គាថា ជាដូចម្តេចខ្លះ? តើបញ្ចុះពេលណា? តើសែកបញ្ចុះ ឬតើសរសេរ? ។ ៦— រីឯសិត មានគុណអង្គដូចម្តេចខ្លះ? ។ ៧— តើរៀបរាល់ចាប់ព្រះពិស្មការ ដូចម្តេចខ្លះ? ។ ៨— តើព័ទ្ធសីមាប៉ុន្មានជាន់! ព័ទ្ធពេលណា! ជាដូចម្តេចខ្លះ? ។ ៩— តើរៀបតែប៉ុន្មានខួត ឈ្មោះអ្វី! រាល់ចប់ដូចម្តេចខ្លះ? ។ ១០— អានភាសូត្របួងសួង ឬសែនព្រេនដែរឬ? ជាម្តេចខ្លះ? ។ ១១— រីឯឃើញមានបញ្ចុះលោហធាតុលើខ្នងអាវុធខ្លះ ។ តើគេយកលោហធាតុប៉ុន្មានមុខទៅបញ្ចុះ? តើបញ្ចុះមន្ត - អាគម - យន្ត - គាថា ឲ្យដួយគ្នាកែដែរ ឬគ្រាន់តែធ្វើឲ្យល្អមើលទៅទេ? ។ ១២— តើសិតហើយ មុនតំរៀបប្រើប្រាស់ មានធ្វើពិធីបង្កក់ប្រសិទ្ធិថែមទៀតដែរឬទេ? បើមាន តើរាល់ចប់ដូចម្តេចខ្លះ? ។

ដែលយើងសួរមកនេះ គឺសួរពីក្បួន តំណែរពីអ្នកបេះធ្វើ ឬសិតគ្រឿងអាវុធ មិនមែនសួរដើម្បីរករឿងចាប់ជាក់យ៉ាងណាដល់អ្នកមានក្បួន ឬអ្នកបេះធ្វើនោះទេ, សួរនេះដើម្បីយកទៅរក្សាទុកជាភស្តុតាងក្នុងបណ្ណាល័យនៃក្រុមភក្តីជាតទៅ ។

បើលោក - អ្នកណាមួយមានក្បួនល្អ បេះធ្វើតឿ ត្រាមកល្អ សូមមេត្តាចុះឈ្មោះនិងទីលំនៅឲ្យដំណឹងតាមដំណើរទៅក្រុមដំនុំដូចមានឈ្មោះខាងលើនេះ, ពំណត់ទីបំផុតត្រឹមថ្ងៃ ១៥ កើតខែមិគសីរ គឺថ្ងៃ ៨ ដើសមប្រឹ ១៨៨៦ នេះ ជាយ៉ាងយូរ ។

បើជាក្បួន ក្រុមដំនុំនឹងសុំខ្ចីចម្លង ឬបើអ្នកស្ងួនធ្វើអំណោយកំដាការល្អ, បើជាបេះធ្វើ ក្រុមដំនុំនឹងសុំសួរកត់យក ។

ទោះក្បួនល្អ បេះធ្វើល្អ, កាលក្រុមដំនុំពិនិត្យហើយ ឃើញថាបានការនឹងផ្ញើរដង្ហែតាមការត្រមត្រៀងគ្នាជាពុំខាន ។

ក្រុមដំនុំសូមទទួលអំណរគុណយ៉ាន់ខ្លាំងទុកជាមុន.

អង្គុជសុទិយា

ទស្សនាវដ្តី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រ ចោះពុម្ពផ្សាយ
អំពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ: ហ្លួងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម, បណ្ឌិត នៅ
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកដំណឹងសាសនា: ព្រះត្រៃសុវន្តញាណ សួរ-ហោយ
ព្រមជំនុំព្រះវិន្ត្រៃបិដក នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បញ្ជីរឿង

		ទំព័រ
ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ		
លោក ហេង-ឃាំង	កំពូលស្នេហា (តម្រុកនិងបង)	៦១៣
ហ្លួងនិពន្ធមន្ត្រីញ៉ុក-ថែម	រឿងអង្គរវត្ត ក្នុងសតវត្សរ៍ទី ១៦-១៧ (តម្រុក)	៦៣៦
លោក ជុយ-ប៊ុនស្សរ	ឯកសហស្រ្តភាគ ភាគទី ១២ (តម្រុក) . .	៦៤៥
ផ្នែកសាសនា		
ឧកញ៉ាមហាប៉ុណ្ណ-សុម្ភាធ	សិតិជាតក (តម្រុក)	៦៥៦
លោកអាចារ្យ ម៉ៅ-សន្ធ	ពុទ្ធប្បវត្តិ (ភាគ្យ ៣ តម្រុក)	៦៦៤

លោកហ៊ោង - យ៉ាន់ រៀបរៀង

(តមកនឹងចប់)

ព្រឹកឡើងក្មួកជ្រលមាំង សោកស្តែប្រញាប់ប្រញាប់ស្ងៀតពាក់
ខោអាវតេចតេងមុយចាវចំនងសិន លុះដល់ស្ថានីយ៍ប្រៃសនីយ៍ ស្រាប់តែ
ប្រទះនឹងចាងហ្វាងជំនៅខោះ ស្តីបន្ទោសសោកស្តែជាអនេកបរិយាយ
រួចបណ្តេញលែងឲ្យទៅការតៅខៀត ត្រែយដែលបើកធ្វាក់នែឲ្យ ។
សោកស្តែក៏ដើរមួយៗភ្នន់ខ្លួន ចំគ្រាដើរហួតដល់ផ្ទះក្មាហ្មយកលុយសងថ្លៃស្រាហើយ
បានឡើងវ៉ាចកន៏បរិលត្រឡប់មកនៃសំណាក់វិញ រៀបចំ
សំលៀកបំពាក់ដាក់កន៏ហ៊ាបស្រេកមួយ រួចយកលុយថ្លៃផ្ទះឲ្យម្ចាស់ផ្ទះ
ហើយសូមលាឈប់ជួលតែម្តង ។

ខោលតែម្នាក់ឯងកន៏ស្រកតេ ឥតញាតសន្ធានតែនឹងពីនឹងការ
គាទការអ្វីតូចតែនឹងនឹកញ៉ែមដល់រកដាយខ្លួនឯង សោកស្តែតុញ៉ុះតន៏តុ
ជន៏តុយ៉ាងណា ក៏បលុយមើលរយៀ ទៅសល់ដប់រៀល ។

ទើបតាតសោកក្តីហ៊ា ដល់តែបងអាត្មាអញនេះ តែនៅនឹងធ្វាក់
ដៃរៀលនេះឯង ធ្វាក់នេះអស់រៀលណាដល់តែអាត្មាអញតែសោះសូន្យ
តែមានោះដែរ រួចក៏សំឡឹងមើលតែរាសធ្វាក់នៅដៃ រយាយយតចំត្ត

ខ្ញុំគង់តែ ប្តូរម៉ូតកាសើចហ្មុសបើនិត ចោះគ្រាន់ទោះចាលៅ ចង្ហិចរើសយកមកខ្ញុំវិញ ។

គេលាថ្លៃឧស្ថានិតយូរចង្កិចៅហើយ សោកក្តីគ្រួយភ្ញាំនឹកពីតាញ ខាំចង្កៃក្រយូរចេញពីជ្រុះឈ្លួស ស្រាចស់ដៃលក្ខួនជាប់ស្ថិទស្ថាសតាំង ប៉ុន្មាន ដើរសំដៅទៅមុខ តុំដឹងជាឆ្ពោះទៅទីណា សោកក្តីផ្លុងសង្ឃឹម តែគ្រួចរេមកបកផ្ទៃយួនខ្លួនឯង ។

* * *

ឧបតិ ១៦

សុទ្ធសមសេចក្តីប្រាថ្នា

ថ្ងៃនេះ អាចារ្យគ្រោងចាតចំរេត តត់ខ្លួនពាក់ក្រណាត់ក្រាស់ក្រាយមានចិត្តសប្បាយរីករាយ ខុសជម្មតា ពីព្រោះនឹងស្មានថា ស្ងាច់ទោរណ្តុះនត្រូវជានឹងមានសេនតុំមានទេរ្យ ទើបស្ទុះរត់ឆាប់ចូលចេញទៅមុជទឹកជូចក្មេង សំគាងតាក់តែងកាយ រួចអង្គុយកន្ទិតទៅដាំមើលផ្លូវគាត ប៉ើងបង្អួចបំហទ្បាន់ឃើញគានឹមកតែចម្ងាយ ការណ៍ចើអង្គុយឆ្ងល់ទៅក៏ក្រែចខ្លួនលែនឹងត្រូ លន់កន្ទឹងគោចរឯណា ទីមួយមិនបាន់តើពីរលាស់ផ្លូវរើរកាន់ចុះទៀតឯងមានមួយ ហ្មួតផលាស់តាក់បង្អួចខាងលើចោលខ្លួនឯងតែហាមានេរកលើមុខ ។

ទៅចំនួនបួនដងម៉ត់ប្លែកប៉ុណ្ណោះ អាចារ្យនឹងបានណែនាំតែមនទៅដាក់
ម្ហូបហើយ ប៉ុះហេតុដូចម្តេចបានជាអាចារ្យមិនសូវតែឆ្ងាស់ មើលតែ
តំពុងអង្គុយចាំ លោតែនឹកទៅឯណាបាត់ទៅវិញមួយរំពេច អាចារ្យ
មិនពេញចិត្តនឹងគួស្រឡាញ់ទេឬអ្វី។ បើមិនស្រឡាញ់ទេដូចម្តេចក៏ចូល
ទៅដណ្តឹងវា បណ្តាខែតែខ្លួនអាចារ្យឯងក៏ដោះសារមិនរួចដែរ ចួនតែប្រែ
យ៉ាងនេះ ចួនយ៉ាងនោះនឹងតវ៉ាការពុំបាន ដោយពិតនោះ អាចារ្យ
ជាមនុស្សពុំសេនពុំសងឯណាល់គ្នា មានសេចក្តីប៉ុនប៉ងមិនច្បាស់ដាច់ប្លែ
ច្បាស់ ចាប់នេះចាប់នោះមិនខ្ពោះត្រង់ណា ចួនស្រឡាញ់ណុជនេត
ស្ទើរនឹងលេប តែបាត់មុខយូរកើតគិតគំរកាល់សោះសល់មិនសូវឃ្លាយ
ចួនឃើញម្តុំៗនាងហើយចង់ស្ងាយមិនឲ្យក្លាប់ក៏សឹកខាន ចិត្តនោះកន្ទុះ-
កញ្ជូចកញ្ជ្រាវលើដំបូលផ្ទះ ដូចពាក្យលោកថា "ខ្វើតតាមខ្យល់ខ្វូលតាម
រលក"។

បើដូចានេះ ដូចម្តេចក៏ចង្អុលញុះសុខនេអ្នកអង្គនៃម្ល៉ោះ - នេះអាចារ្យ
បានចប្បាស់តនឹងចិត្តដែរ ព្រោះពេលដែលដឹងថានាងមិនមកព្រោះយប់
ហើយ ក៏មែរទៅនឹងដល់សោកាត្តែដែរលុះឃើញក្មួនគៀមស្រាហើយ
ដៅរសេចក្តីដូចនេះ:

"បើតាមពាក្យលោកសុភាគោះ អាត្មាអញបានធ្វើឲ្យសោកាត្តែ
ច្រែះឆ្ងាយដើមទ្រូងរំជួយមិនដឹងខ្លួន គួរឲ្យអាសូរសោកាត្តែណាស់

ខេរបក្ខសង្ខាស្រទ្ធាញាណុជនេត្រណាស់ហើយម៉ែសខៅ ផលមិនសម
ផ្លូនសេចក្តីជ្ញាថ្នាក់បែរជាផឹកស្រាខៅ ដើមរ៉ូជុតបំផ្លាញនូវសេចក្តីចុក
រោសរោះភ្លាត់លើតញ្ជាតាគាចរ្យមែនពិត ព្រោះខ្ញុំសនែមិតឯងបាន
ដឹងខ្លួនបិតខ្លួនខ្លះនិងតស៊ូ ដើយាំងនឹងផ្លូចម្តេចក៏មិនច្បាស់ខ្លួនឯងជីន ។
រោសក៏ក្តែងសរសើយ ខ្ញុំនខ្ញុំសក្តាថ្លូញ្ជាតាន់ទីនីនៅជាគ្រូហាក់សពន់-
ពេងណាស់ មានបំណាងនែនឹងនីនៅបួស ជ្រុនលោនក្រែមម្ចាស់ព្រះ
នេនត្រើយ នែរដើយហេតុអ្នកជាមានគុណាគាន់នែចាស់ហើយ តោនី
តែអាសូនីសងគុណាលោកកុំឲ្យលោកត្រយកិត្ត ផលំណុជនេត្រចាន
ខ្លួសមតកងជីវិតរបស់ខ្ញុំ នាំឲ្យខ្ញុំក្រលៀកក្រអែកក្នុងចិត្តពន់ពេនពាន់នែរខេច
ខេញឲ្យចាន់ពីទីនេះ ផលំមនត្រូវចាននាងជាអ្នកមេត្តាសូមកុំមិនដឹងពីនិត
ឃាងណាតាមតែផសខាផលចុណ្យចុះ ។

រួចស្រាប់តែគាចរ្យញញឹមតែម្នាក់ឯង ព្រោះនឹនយើញផលំណុជ-
នេត្រមិនស្លូលខ្លួន រួចគាចរ្យក្តេចប្រឹនតែចាំនានីមក ហើយនឹនផលំ
សោកក៏ក្តែកចាក់បំរើឲ្យទៅហៅ តែមិនយើញសោកក៏ក្តែ អ្នកបំរើនោកក៏មន
ច្បាប់គាចរ្យវិញ គាចរ្យក៏រេនឹនគិតគិតផលំរឿងផទេះ ។

ថ្ងៃកន្លនទៅផាលំផាច់ រហូតផលំគាតិត្យផលនេត្រវារឿចមន្តល
ផាគាហ៍ពិគាហ៍រេងគាចរ្យនីផណុជនេត្រ ក្តួតគាចរ្យបាននាំស្លាទ្ធលំ
ឡាយច្បើរពេនរឿចនៅនីនាំនីរដើមឈើម្តុខ ភ្លេវផលំផៅស្រុតឡាយ

ត្រីចុងមកដុំគ្នាតាំងពោះទាស្រ ចំណែកសាច់ខ្លួនតាំងតែរលួយ មិនបានរំលឹកដល់ថ្ងៃដែលជិតដល់កំណត់នោះទេឡើយ ថែមទាំងបន្ថែមទុក្ខមិនស្រាលលើនែនទៅមកនេះទៀតផង ទាំងយកគ្នាលើនទៅរកគ្នាទៅមក ថ្លង់បន្ថែមថ្លង់ទៀត, ថ្ងៃមួយគាចាស្រមាំជាំចិត្តតាន់ម៉ែល ក៏នាងមានសង្ឃឹមដល់ការកំសាត្រាសាក់ក្តែវដែរឬអ្វី ទើបក្តែនសួរនាងថា.-

"ប្អូនដែលឃើញសោកាក្តែវដែរឬក្តី បងឲ្យគេ,ថាតាមក្រែនលើន ហើយមិនច្រលំនឹងអាសោះ" ។

"បងមានច្រលាសអីចឹងទេ ឯងដាំខ្ញុំនិងស្រលឹងសោកាក្តែ ឈាសទៅឲ្យ មួយក៏បងនឹងកំណាន់កន្ទិចក្តួចម្តេចទៅ ?

ឆ្មាកាស្តែងនិលោកដែលមានចិត្តស្រឡាញ់ប្តូរសេហើយ ខុកជាចិត្តមិនឆ្លើយតបម្តេច ក៏ទាញដៃក្តែនទេសឲ្យដែរ ម្ល៉ោះហើយ ក៏នាំគ្នាទៅខ្លួនពុទ្ធជាមួយគ្នា ។

"មិនដូច្នោះទេប្អូន, ចាំនឹងបងនិយាយនោះសិនសិលើគ្មានសោកាក្តែ បងចាក់ជូនជាមិនសប្បាយ ព្រោះសោកាក្តែជាអ្នកចេះកុហកតែងមានរបៀបរៀបយល្អ ប្អូនកាចាស្រមាំនៅហៅអ្នកចំរើតាន់" ។

"ខែឯងនិយាយទេសោកាក្តែម្តងនិងខ្លែងម៉ែល ម៉ោយើញឆ្លាតយូរ ក្តែ" ។

"ដំណាបស្រែសាសន៍ សោកីក្រមិនដឹងជាទៅណាទេ អ្នកម្ចាស់ផ្ទះគេបានប្រាប់ខ្ញុំថាសោកីក្រណាឈប់ជួលផ្ទះចំនួនបីរាត់ត្បាមកហើយ មិនដឹងជាសាត់តគ្រាត់ទៅឯណាទេ" ។

ទៅពេលនោះ គេចាប្រាជាតមើលម្ខុរណុងនេត្រ តែឆាងបែរចេញដើរទៅបេះផ្កាកុឡាបទៅ គេចាប្រាទើបចាត់ឲ្យអ្នកចំរើដើរតេសោកីក្រ ហើយឡើងទៅលើផ្ទះអង្គុយគិតថា

"សោកីក្រដឹងជាក់ជាអញរៀបការនឹងណុងនេត្រ បានជាគៀសខ្លួនចេញពីភ្នែតដោយឥតប្រាប់នរណាមួយម៉ាត់ គារណ៍នេះគោងតែអញរៀបចំឲ្យស្រែរបួលឡើង មួយវិញទៀត លុះដោយសេចក្តីគាប់ដោត សោកីក្រច្បាស់ជាតំពូនស្រែនឹងតែតែងតៀមស្រាណាហើយមើលទៅ នេះបំណាស្រែនឹងមែន ហើយគាចាប្រាតំអរមិនសំណើច" ។

តែសោកីក្រអត់មិនបានស្រែនឹងដូចពាក្យគាចាប្រានោះទេ ព្រោះគាំងពីបានបរាជាមួយនឹងណុងនេត្រវិញ សោកីក្រលែងបានប្រពឹត្តសុភទិដ្ឋិឥតឈានដើនដើរតាមគន្ធនដ៏ល្អឡើងវិញ ទៅពេលដែលសោកីក្រចេញខាងក្រៅទៅនោះ បានឡើងជិះគប្បាលមិនដឹងជាគប្បាលណា ព្រោះសោកីក្រមិនគិត ។

លុះស្តេចប្បាលឲ្យសីតុសញ្ញាបីដងហើយ តួអមាត្យឲ្យស្រាយព្រួយថា តប្បាលគំបេញចាស្រែ សោកីក្រនឹកខ្មោចចិត្តស្រមោចម្ល៉ឹង

ក្នុងកន្លាស់វិលមួយដុំ ពីខាងខ្លួនសោកក្តៅឲ្យឃ្លាតឆ្ងាយពីក្រុងភ្នំពេញ។ ដូចម្តេចក៏ក្រុងដែលបានប្រជាឲ្យសោកក្តៅចេះស្រឡាញ់ ដល់ម្តេចបានឆ្ងាយ។ ឆ្ងាយអើយសែនឆ្ងាយ រលកសាត់ចេញតាមជាយកប៉ាល់ទៅឯណា ទៅចំរើដើមដែនឲ្យរុញយកវិច។ ដម្ងូរជាតិតាមដង្ហើមខ្លួនស្រស់ប៉ែកខ្លួនម្ខាងខ្យល់ពត់ល្មើលមើលមើល តែសោកក្តៅក្តៅក្រៃខ្យល់មើលទៅឃើញមុខណាជាតែគិតវិលញញឹមយ៉ាងក្រៃមមារ ។

"ខំនឹងលេចមួយស្រែកាញ់ទៅឆ្ងាយ ឆ្លងខ្សែចំកស្តាយណាជាខ្លួនល្អដ៏ល្អអម្ចែរខេ" ។

"ខ្ញុំចង់អើយចង់ អ្នកឯណាចង់យកពាក្យខ្ញុំទៅប្រាប់ដល់ឱនដ៏ជាទីណាជាតែគំនឹងញ៉ាំចំក្តងដ៏ចងអើយ ចងសួរណាប្អូនទៅឆ្ងាយហើយចងមុខជាមិនបានឮបង្អួនខ្ញុំតេ ប្អូនដើយ ខ្ញុំនឹងសព្វថ្ងៃនេះ លែងនឹងនាដល់អ្នកក្រៅពីប្អូន ដូចម្តេចក៏មិនមេត្តាដល់ខ្លួនខ្ញុំដង ខ្សឹកខ្សួលពីកសាច់ណាជាតែគ្មានខ្ញុំ ឲ្យតែក្រមក្រំជាខ្លួនពុំស្រាកស្រាន្ត ខ្សែរត្មងរង់ក្រហល់រៀងពុលថ្លៃ សមខ្ញុំនឹងក្រុយជាតែអកដងមិនឈប់ខ្លាន ទុណាមួយតេតែ សមនាងសង្កេតឯងសង្កែងយ៉ាងណាទៅដែលបងមិនបានទៅជាមួយនឹងតែធ្វើម្តេចកម្មវងយើង ទុធ្វើម្តេចប្អូនបានឮជណ្តាំបងអោះ ដើរតែហួរទៅមិនដល់ ខំនឹងដាំខ្សល់ក៏មិនចេះនៅយ៉ាង" ។

សោភ័ក្ត្រឈរមុខក្រែមតែម្ចាស់ឯង រលើរបៀងតចាំលរហូតដល់យប់ជ្រៅព្រះចន្ទ្រចុះជិតរៀបចាំងចាត់រង្វង់ទៅ ទើបសោភ័ក្ត្រក្អាកខ្លួនឡើងទូលថា "នុព្រះចន្ទ្រដែលចាំងចាត់កងដើមឈើ រៀបយ៉ាងដូចជីវិតរបស់គាត់អញ្ចឹង" ។

យើងនឹងមិនអធិប្បាយឲ្យហួសហែមអំពីជំណើរនោះទេ ដាក់តែខ្លឹមខ្លីមួយម៉ាត់ មួយវិញទៀតមិនសូវជាមានរឿងសំខាន់ដែរ គ្រាន់តែរំពឹងសេចក្តីថ្លៃឆ្លៀងឆ្លងរបស់សោភ័ក្ត្រតែប៉ុណ្ណោះ ។ យើងចាប់ទិយាយដល់សោភ័ក្ត្រនៅភូមិណាលដូវគ្នានាស្រុកមួយ ដែលមិនជាឆ្ងាយស្រុកអ្វី ព្រោះសោភ័ក្ត្រមិនបានជាន់ទឹកនា ចេះតែដើរដូចមនុស្សត្រកំណាញ់ ។

គាលវេលាដើរផ្លូវជាយូរថ្ងៃ អស់កំឡាំងហើយឃ្លានភោជនាវេង សោភ័ក្ត្រក៏ចេញទៅរកមុខអង្គុយលើចិញ្ចើមថ្នល់ ជួលសន្ទប់ចាត់ស្មានតើទៅបន្តិចនោះ មានឱ្យនខាតគួបមកដល់ទីនោះ អ្នកម្ចាស់ឱ្យនក៏សួរសោភ័ក្ត្រ ឃើញមុខហើយ អ្នកម្ចាស់ឱ្យននោះតិចិរសោតជាច្រើន រួចបានទំនួងនឹងស្មានតែមិនសោភ័ក្ត្រជាក់លើឱ្យនយកទៅឯផ្ទះសំណាក់នៅក្បែរនោះ ហើយឆ្នើបចម្ងាល ។

ដល់សោភ័ក្ត្រមើនតែកខ្លើងឃើញអតជួយសង្គ្រោះហើយ ក៏សរខ្លើនបំរុងនឹងដុតបុ តែអ្នកនោះបានបង្គាប់ដែលហាមឱ្យដេកទៅវិញ ។

"ប្អូនតើនៅ តុំមាត់កអ្វីឯងអស់កំឡាំងណាស់" ។

រួចបានយកទឹកដោះគោមកបញ្ចុកឲ្យសោភ័ក្ត្រផឹក ពីរថ្ងៃកន្លងមក សោភ័ក្ត្រក៏មានកំឡាំងឡើងដើរបានខ្លះ ទើបសួរទៅនឹងបងអ្នកខ្លាស់ឲ្យនិយាយតាំងរឿងអ្នកស្រុកអូលថា . . .

" សោភ័ណ ប្អូនស្គាល់ជាមានយើញមុខហើយ នេះហេតុកែសំណាងយើងមាន ចុះអ៊ីធីអ្នកយើងបានរស់កនមានជីវិតដែរឬអ្វី ?

"ប្អូនតើយើងនឹងបានចួបគ្នាតាំងអស់ ចាំបងនិយាយរឿងចុងឯងតាំងពីឆ្នាំកន្លងមកប៉ាល់មកបងបានតោងក្តារមួយសន្ធឹកហែលទ្រនំដល់កោះមួយ មានមនុស្សម្នាក្រុងកវ តែនិយាយគ្នាស្តាប់ពុំបាន ទុកដាយាំងនេះ ក៏អ្នកស្រុកនោះគេបានយកបងទៅបំពាក់មួយចំនួន ៣ ខែ ថ្ងៃមួយមានកប៉ាល់ចូលទៅកោះនោះ បងបានទូនមកដល់តែចប្លុះទូកមួយលើតមកខ្លួន បងដើរកាត់មកដល់កំពត បានអ្នកស្រុកម្នាក់មេត្តាយកបងទៅបំពាក់ បងបានជួយធ្វើការតបស្នេហ មានទឹកចិត្តចង់ណូលជារៀងខ្លួន គេចំបែកហាន់មួយឲ្យបងដាច់តែឯង ហើយបានទាំនលើកកូនគ្រមុំឲ្យធ្វើជាប្រពន្ធផង បងបានសេចក្តីសុខជាបមក តែតែនឹងឪពុកម្តាយនឹងបងជាទិច្ចដោយព្រាំដូនឹងជាបានរួចជីវិតក្នុងមួយលន់ទឹងអស់ទៅហើយ បងបានសរសេរសំបុត្រមួយបញ្ជាប់ទៅស្រុកឈ្មោះយើងមក តែតេមិនឲ្យដោយគ្មានសេចក្តីអនុញ្ញាតពីប៉ាយើង មួយទៀតទៀតមិនជឹងជាអ្នកណាភាន់ភ្លាត់

អស្ចារ្យផង ដល់ដាច់ខែមុននោះបងបានបំណោញច្រើន ស្រាប់តែគាត់
សំបុត្រមួយច្បាប់ពីស្រុកមក ដល់បងបើកមើលក៏បានសេចក្តីថា ប៉ាន់ដឹង
អ្នកបានខូកគេស្រែរុចជីវិត ហើយបានសូធ្វើដំរេចយើងតាំងពីគាត់
ជាច្រើនខែ ក្រោយបង្គស់បានវិលទៅស្រុកវិញ ទើបបានដំណឹងថាបង
មិនស្លាប់ ដើម្បីដូច្នោះ បងបិទហាងនាំប្រពន្ធទៅស្រុក ប៉ាន់ដឹងអ្នក
គាន់តែបានស់ណាស់ហើយឥឡូវនេះ ដោយសេចក្តីខ្លាចខ្មៀតបៀត
យើញមុខបងទៅ គាត់គ្រែតអារណាស់ស្តុះមកទទួលបងយ៉ាបណ្តើរផង
បងនៅលេងបាន ៧ ថ្ងៃ គាត់ច្រែឲ្យមកកែឯងឯក្រុងភ្នំពេញវិញ ដែរលោ
ច្រះ ទើបបងបានមកដល់ទីក្រុង ស៊ើបសួរគេទៅគេថាឯងមិនដឹងជា
ទៅណា ប្តាក់បានបងខំកាត់រកលាលែតផ្ទួប ឥឡូវគ្រែឯងនិយាយរឿង
ឯងប្តាប់បងវិញ ។

សោភ័ក្ត្របានក៏យរឿងបេស់ខ្លួនសព្វគ្រប់ប្តាប់បងដំ ហើយបង
សោភ័ក្ត្រតបបួលប្អូនវិលត្រឡប់ទៅស្រុកវិញនាថ្ងៃនោះ សោភ័ក្ត្រនឹង
ក្តីចិត្តថា ឥឡូវអាគ្នាអញបានជួបជុំបងប្អូនវិញ ខ្លះអ្វីសម្បត្តិនឹងមាយ
វាយ សម្បត្តិគាចារឿនឹងសម្បត្តិណាដូនត្រូលគ្នា ក៏មិនស្មើនឹងជីវាត់
ឯណាសសម្បត្តិទុកអញវែរ ឥឡូវខ្លួនឯងត្រឡប់វិលទៅស្រុកវិញ
គេលសែអ្នកនេះ ទុច្រែសិនបើបានខ្ចាត់ខ្ចាយទៅដាម្តុយហ្នឹង ជំណោរពីភ្នំពេញ
ទៅស្រុកមុខជាខ្លីសប្បាយណាស់ ។

ស៊ុះដល់ក្រសែកុំភ្លេញ ដើរលេងម្នាក់ឯងតាមផ្លូវ សោភ័ក្ត្រក៏ស្រាប់តែបែរនឹងអាចារ្យៗសួរឡើងថា

"សោភ័ក្ត្រឯងទើបនឹងមកពីណា ខ្ញុំចាត់ឲ្យគេរកាសទំនាស្ទាបមិនទាន់ឃើញ តែឯងគេត្រូវរៀបការថ្ងៃស្អែកហើយ ណ្តើយខ្ញុំលែងណាស់ចាំទៅផ្ទះសឹមនិយាយគ្នាបានយូរ ឯងអាណិតយកថ្មាំនេះទៅឲ្យណុជនេត្តផង ព្រោះនាងមិនសូវស្រួលខ្លួន ។

រួចអាចារ្យក៏ដើរទៅទៀតទៅ សោភ័ក្ត្រក៏មិនដឹងគិតថាបម្លែងថ្នាំនោះ ដូចទៅឲ្យណុជនេត្តប្តាថ្នាំនឹងលានាងផង លុះសោភ័ក្ត្រចូលដល់ចន្លុះខាងលើ ស្ងាត់មិនសូវមានភ្ញៀវ ចំណែកអ្នកផ្ទះខឹកមុខមិនសូវសប្បាយ អង្គុយមើលមុខគ្នា សោភ័ក្ត្រសាកសួរទៅបាននិយាយថា នាងមិនស្រួលខ្លួនទ្រើន ឬយ៉ាងម៉ិចមិនបាន តាន់តែស្តុមខ្លួនកាលំថ្ងៃយកគ្រោងមកមើលក៏មិនដឹងជាកើតអ្វី ។ លោះនោះនាងកំពុងដេកនៅលើគ្រែ សោភ័ក្ត្រក៏សួរអនុញ្ញាតចូលទៅសួរចាស់ៗ ក៏ព្រមបើកឲ្យ:

"បងអញ្ជើញមកហើយឬអ្វី ?"

នាងទំរែកាតឡើងនិយាយសំឡឹងញ៉ាវ សោភ័ក្ត្រហាមមិនឲ្យនាងកំរើក រួចចាញ្ជាក់ដួចមួយមកអង្គុយជិតគ្រែនាង កន្ទុបខ្ទប់ទៅនឹងនាងណា ទើបអ្នកចាំងពីនិយាយសាសងរកគ្នាទៅវិញទៅមកតាមចិត្ត ។

"ណុជនេត្រ អាចារ្យឲ្យខ្ញុំយកថ្នាំនេះមកជូន" ។

"ជាក់ត្រង់នេះចុះបង ថ្នាំនេះមិនអាចនឹងនែអាការពេតប្លុងបានទេ" ។

"ចុះអ្នកសំឡាញ់មិនស្រួលត្រង់ណាទៀ?"

នាងនៅស្ងៀមតែរីករាលជាខ្លាំង ។

"បើអ្នកមិនទំមើលខ្លួន ដូចម្តេចនឹងបានស្រួលឆាប់ មានសុភាសិតលោកសំដែងទុកថា "អារោគ្យាបរមា លាភា" សេចក្តីមិនមានកេរជាកំពូលនៃលាភគ្រាន់តែក្លួន ខ្លះជាយើងមានសម្បត្តិសុខសួស្តីយ៉ាងណាប្លុងតែរោគរុំរលើតំនែរបាក់ ហើយើងមានជម្ងឺឈឺកំរើ នឹងតែសប្បាយដោយចេតនាអ្នកនោះផងពុំបាន ពីព្រោះទឹកចិត្តមិនស្ងប់រម្ងាប់ អារម្មណ៍មិនស្រួលរលែតែនឹងឈឺចាប់ ដោយហេតុនេះហើយបានជាសេចក្តីសុខស្ងៀមចាត់ទុកជាខ្លាក់សំខាន់នៃសិលធម៌ប្លុងជាគុណសម្បត្តិ ដ៏ប្រសើរបំផុតរបស់មនុស្សលោក ដូចេ្នះកុំប្លុងប្រហែសខ្លួនឲ្យសោះអ្នកណា ព្រោះប្លុងនឹងប្រែសិទ្ធជាមេផ្ទះកន្លឹងពីរបីថ្ងៃទៀត ។

ដល់ត្រង់នេះ សោភ័ក្ត្រក៏អួលបំពង់កញ៉ាសំឡេងបន្តិច ទើបលាបមួយស្រែកដើម្បីនឹងតម្រាបនូវសេចក្តីរំភើបក្នុងចិត្តឲ្យស្ងាត់ចុះ នឹងមិត្តភក្តីឲ្យចូលទៅកន្លែវិញ ដល់សោភ័ក្ត្រវៀបនិយាយតទៅទៀត នាងក៏បត់ដៃហាមមួយ ។ យ៉ាងអស់កំឡាំងរួចខាងប្រែស្រយោទ្បើយ៉ាងប្លុងសំតែចំនួនសំឡេងធ្ងន់ខាងត្រួយ ។

"បងមិនដឹងជាចង់ណែនាំប្អូនទេ ខ្លួនប្អូនសព្វថ្ងៃនេះបាត់ម្ស៉ាងចិត្តណាស់ ចំណែងកេតវេរបស់ប្អូនទុកជាកុងរាតទៀ ក៏កេតផ្សំខុសថប់ជាត់ពុំបានដែរ មានតែព្រះកាឡប៉ុណ្ណោះដែលអាចតាត់បង់ទូវកេតប្រកេទនេះបាន តែបងទុកជាយ៉ាន់ណាក៏ខ្ញុំមិនទិយាយប្រាប់អ្នកណា អំពីហេតុដើមនៃកេតវេរបស់ខ្ញុំដែរ បើទុកជាប្អូនសង្ស័យក៏ទៅតែសម្បកខ្លួនទេ ... ។

"ប្អូន មានសុភាសិតមួយឃុនទៀត លោកសំដែងថា "អាមេណ៍ដែលហួសហើយកុំនឹកនា" នឹងការដែលបានប្រព្រឹត្តកន្លងទៅ តប្បីទុកជួចផ្សាយលើសប្តី មិនគួរដឹងពាត់បិត្តរំលើតវាញ្ជាយ។ទេ ណ្ហើយប្អូន! តុំប្អូនចំណែងចិត្តអ្វី បងដឹងរឿងសព្វគ្រប់ហើយ នេះគឺកម្មវេរបស់បងជាន ជាមានទោសគួមតផ្តាច់សេចក្តីសឡឹមតណ្តាលផ្លូវដូច្នេះ ម្យ៉ាងវិញទៀត ខ្លួនបងមិនសមស័ក្តិនឹងប្អូនទេ ព្រោះពេលនេះបងសូមលាប្អូនទៅតាមយថាកម្មហើយ ព៌ាអាទិត្យប្អូនជួលពេលទៅធ្វើការ នេះបណ្តាញបងនៅសល់ហើយ ដោយហេតុដែលបងមិនបានទៅនាពេលអាទាហ៍ពិទាហ៍បងសូមអាញ្ញាទោសនេះទំនួលបំពុសាធុការដែលប្អូនតែម្តង សូមឲ្យប្អូនបានសេចក្តីសុខតទៅមុខ កុំឲ្យមានទោសកើតឡើងក្នុងគ្រួសារប៉ារបស់ប្អូន ញាតិមិត្តខាងឯណាយតែនឹងបុះឡើងពប់គាន ឥតលោះខានពេលណាហើយសូមប្អូនសួរទៅអោយជួយថែរក្សាប្អូន កុំឲ្យមានរោគាព្យាធិបៀតបៀនពន់កាយដល់ប្អូនបង ចប់សេចក្តីឲ្យពរហើយ បងសូមលាប្អូន

ម្ចាស់ទៀត ណាគ្រានេះជាគ្រានៃការយំផុត ព្រោះបងគ្មានលេងបានលើមក ឬបបុកប្អូនទៀត" ។

សោភ័ក្ត្រវៀចខ្លួនគេងកន្ទ្រឹង ណុដនេត្រឃាត់ឲ្យនៅបង្អួច ហើយចេញវាចាយ៉ាងត្រជាថា ...

"បងអញ្ជើញទៅមែនឬ? ប្អូនយើញមុខបងជាគ្រានៃការយំផុតឬអ្វី?

"តិតចោយប្អូន! យើងគោងតែចែកគ្នាទេបត្រូវ ប្អូនកុំជាក្តុកអី បងត្រូវតែចែកពីប្អូនទៅឯនមិនបានទេ ចែងទៅដោយខ្លាចជា", ។

នាងចាប់ដៃសោភ័ក្ត្រទាំងពីរ ទំនៃក្អកក៏ហូរជាអំបុងនាង ...

"ចុះបងមិននាំប្អូនទៅផងទេឬ? ឲ្យប្អូននៅតែម្នាក់ឯងដូចម្តេច?

"ប្អូន! ប្អូនកុំគាន់ចិត្តមែបនេះ ព្រោះដោយការល្មើសវិលស្រេចក្តីប៉ុនបងត្រូវបានបិតាបង្គាប់ប្អូន ព្រោះធម្មតាកូនគោងតែនៅក្នុងត្រកំទេបង្គាប់បិតា គោងតែស្តាប់ពាក្យលោក គោងតែលុះដោយដំបូន្មានបង្គាប់លោក ព្រោះលោកត្រូវបានស្រេចក្តីសុខ បើត្រង់ណាលោកពេញចិត្ត គោងយើងជាកូនបំពេញសទ្ធាបង្គាប់លោកដោយឥតប្រែតែចំណែកបងទេ មានចិត្ត ត្រៃតអណាស់ដែលប្អូនបានស្រេចក្តីសុខតទៅមុខ ហើយបងសូមប្តេជ្ញាទុកឲ្យប្អូនថា ចាប់ដើមពីថ្ងៃនេះដរាបទៅ បងនឹងត្រឡប់មកសម្លឹងជាថ្មី ព្រោះដំណែងបង្គាប់បងនៅតែនឹងណាប់ដៃប្អូន ចាប់តាំងពីថ្ងៃដែលបងបានយល់មុខប្អូនមក" ។

ហ្ន៎ាយអ្នក! ធ្វើម្តេចក្មួយបែបនេះបង! បើវាសនាយើងមាន សូមឲ្យ
ដាក់គ្រោយបង់ចាន់ចួបតែនឹងអ្នក កុំឲ្យថាទៅសេចក្តីទុក្ខនឹងតស៊ូគាត់អច្ឆា-
ស្ចារ្យដូចជាតនេះឲ្យសោះបង! លាអ្នកនិងហើយណា ណាជនេត្រណា ។...

ណាជនេត្រអ្នកទុចសោកក្តៅក្រហល់ក្រហួលមួយសន្ទុះ ចាន់ថយក្រោក
ចេញ ។

"បង...បង...អញ្ជើញទៅឲ្យចាន់សុខសប្បាយ ។..."

នាងចេះក្រោកលើគ្រែចាប់មុខនឹងរ៉ូយអណ្តឹតអណ្តែងដាច្រែង ដៅ
ភ្លេងនោះមានសំឡេងញើសតិចៗលាន់ឮឡើង សោកក្តៅចែរមើល
ក្រោយ ក៏យើញមាតាបិតាណាជនេត្រឈរនៅមាត់ទ្វារមានចិត្តមុខស្រ-
ពោនដោតទៅដោយទឹកភ្នែក នៅមានគ្រោយអ្នកចាំនឹងរាជការឈរ
ក្រៀមក្រោះ; អ្នកចាំង ៣ នាក់ចាន់ឈរស្តាប់ការសន្ទនានាងណាជនេត្រ
និងសោកក្តៅដើមដល់ចប់ ហើយនឹងខ្ចាចចិត្តដល់ដំណើរក្រមុំតំណេះ
ចាំដីពីនោះពន់ពេក ទឹកសង្វេគនិច្ចាដល់ទ្រូងអ្នកដែលត្រូវនឹកសព្វគ
ច្រៃឲ្យញាក់ពេញចិត្ត ។

ខណៈនោះអាចារ្យចូលដល់គ្រែនាង សួរនាងដោយសំឡេងញ័រថា
ណាជនេត្រមិនដឹងអ្វីមុនទេឬ? នាងក៏ប្រែខ្លួនដោយភ្ញាក់ព្រើរ
ស្រឡឹងកាន់ស្មាតែទាញញឹមទទួលអាចារ្យ ចំណែកសោកក្តៅក៏រៀបខ្លួន
ដើរចេញពីនោះ តែអាចារ្យទាំងពុក ។

"កុំអាលទៅ សោភ័ក្ត្រ តារដែលខ្ញុំត្រូវធ្វើយកមកផ្គុំពេលនេះ គឺត្រូវការឯងជាសាក្សី នៅអង្គុយចាំនៅទីនេះមួយរំពេចហើយ" អាចារ្យបែរមើលមុខណុជនេត្រវិញដែលទំរឹងថ្លែងទំនួយអោយពិបាក អាចារ្យហាមមិនឲ្យនាងទើបទើបនិយាយទៅគាត់មានន័យថា "ណុជនេត្រ ណុជនេត្រចង្រៃជាមិនពេញចិត្តនឹងរូបសម្បុរមេទុកជាមួយនឹងខ្ញុំប្លុ? ប្លុរថ្កាច់ឲ្យខ្ញុំបានដឹងផងសោះ ខ្ញុំនឹងអាល់ចិត្តយូរតទៅទៀត" ណុជនេត្រញ៉ាមាត់រំធ្លុយតបថា "ទេបងខ្ញុំមិនបានធ្លុញ្ញាន់ដោយប្រការណាមួយឡើយ សុទ្ធចិត្តបង្ហាន់ខ្លួនជាទាសបំរើបាត្រដើងបងហើយ កុំបងសង្ស័យអ្វី ហេតុកេវដែលនាំឲ្យខ្លួកខ្វល់អង្គល់ចិត្តនេះគឺហួសកន្លងទៅហើយ មិនពិតប្លុដែលសោភ័ក្ត្រនឹងអត្តនោនបាត់ពីដីវិតយើងទាំងពីរគាំងពីពេលនេះផងទៅ!

អាចារ្យគ្រវីក្បាលហើយធ្វើថា

"ណុជនេត្រ ខ្ញុំពេញចិត្តនឹងណុជនេត្រណាស់ហើយ ត្រូវដែលមិនស្ងើលសេចក្តីសុខ ដើម្បីទំនិតបស្ចង់សងគុណដល់ខ្ញុំ តែខ្ញុំពន់ចិត្តណាស់ដោយបានឆ្លើសេចក្តីសុខរបស់អ្នកដទៃឲ្យសាបសូន្យបុះ ព្រោះមិនដឹងខ្លួនណុជនេត្រនឹងប្រគាន់ទោសដល់ខ្ញុំផងពុំបាន ព្រោះខ្ញុំស្មានថាតាំងពីបានស្គាល់ណុជនេត្រមក មានតែខ្ញុំហើយដែលមានសំណាងហៅណុជនេត្រថា "ប្អូន" យ៉ាងខ្លួនក្តួនខ្លោះ ពុំដឹងជាមានអ្នកដទៃអាចប្រែប្លួសចិត្តនេះ

ចាន់ដែរ ល្អហ៊ីយចុះរឿងម្ដេចការណ៍នេះវាហួសទៀហើយ តាមតែណុងនេ
ត្រមេត្តាអត់ទោសដល់ខ្ញុំផងចុះ ។

តែម៉ើណុងនេត្រមិនពេញចិត្តនឹងខ្ញុំបែបនេះ ដូចម្ដេចក៏មិនច្បាច់ឲ្យខ្ញុំបានដឹង ស្អាយណាស់មិនគួរម៉ើសឲ្យដល់គ្នាថានឹងមិនអូបគ្នាហួតដល់ស្លាប់សោះ ខុសលោកនេះឋានៈផ្នែកនៃសេចក្ដីមិនពិតហ្ន៎ !

ដល់ត្រង់នេះគាថាវ្យក៏លាប់មួយស្របក់ សំឡឹងទៅឆ្ងាយទឹកភ្នែកហូរខ្លាយមកមួយវាំពេច តើខុសជាដំបូងដែលគាថាវ្យបានប្រទេះ !

ណុងនេត្រខ្ញុំសូមយកទឹកភ្នែក ដែលហូរមកលើមុខខ្ញុំជាគ្រាដំបូងបង្អស់ជាសាក្សី ខ្ញុំនឹងសំដែងសេចក្ដីពិតនាគ្រានេះ ខ្លួនខ្ញុំបានហ៊ឺតហ៊ឺតចិត្តឲ្យផ្លូវដង់តាំងពីតូចដកបរៀងមក មិនដែលចំបាក់បំបែកនឹងអ្នកឯណាដោយឆាយាក់ចាចិត្តដល់ម្ល៉ឹងទៅឡើយ មកម្ដងនេះ បែរជាច្រត្រីក្ដុំសង្ឃឹងផ្លូវដែមទៅវិញ គួរឲ្យសោកស្ដាយក្ដៅក្រហាយលើសលន់ ខ្ញុំឮសំកុងចិត្តហើយថា បើខ្ញុំនៅតែប្រញាន់មានះនោះ មុខជាបានសំរេចផ្លូវសេចក្ដីច្បាស់ពុំខាន ហើយណុងនេត្រក៏ឃល់ត្រមផ្លូវបានដែរ មិនដឹងមែនប្ល !

"ពិតហើយបង..." ។

ប្អូន អាភាហ៍ពិភាហ៍មានដំរិះច្បាច្រែន តើថាអ្នកខាំងពីរបេះនោះ អោងនៃមានសេចក្ដីស្នេហាគ្នាទៅវិញទៅមក ដើម្បីនឹងធ្វើការសម្រេចជីវិតទៅដោយសុខ ព្រោះមានការខឹងដែលថែរក្សាកូនចាំឯគ្រាយឲ្យបាន

ខ្ញុំរៀនខ្សឹបជាមួយស្រុកដីប្រៃសើរសែនជាប់ប្រពៃណ៍ ការសម្តែងចិត្ត
សេចក្តីស្នេហាហើយ នឹងឲ្យឈ្មោះថាការហ៊ានតាំងចិត្ត ណាមួយចិត្តនឹងមិនត្រចង់ចូលនាំតែមួយជាន់ ឆ្លងឲ្យហៅថា សេចក្តីរលាំនៃផ្នែងចិត្តវិញទើបអួរ ហេតុនេះខ្ញុំសូមផងខ្លួនបេញកំពីសារជាប់ជុំនឹត្រកោងនសេចក្តីថ្លាថ្នាំតែមួយយ៉ាងនឹងឲ្យណាជនត្រចាំនសេចក្តីសុំទៀតប៉ុណ្ណោះ ខំតែក្នុងដែលហូរមកអម្បាញ់មិញនេះមិនដូចប្រយោជន៍ទេ ព្រោះខ្ញុំនឹងប្រាថ្នាជាចំនួនជួបប្រតិស្នាអធិដ្ឋានឲ្យតាវដល់អ្នកចាំនពីរ" ។

តាចារ្យចាប់ដៃណាជនត្រចែងលន់ឲ្យសោតក្តែ អ្នកចាំនពីរតើអង្គុយស្តុតដង្កំចុះជិតជើងតាចារ្យ តាចារ្យក៏ជួនឆ្លងថា :

"សូមអង្គុណព្រះគុណត្រយ៉ាជួយចិត្តនំអូសឲ្យាញ់ មួយអ្នកនេះដល់អាសោរ" ។

ក្បឿងកំពូលស្នេហាចប់ដៃប៉ុណ្ណោះ ។

ពាក្យកែតម្រូវ

រឿងកំពូលស្នេហា វគ្គទី ១ ក្នុងសៀវភៅកម្ពុជសុរិយោលេខ ១ ឆ្នាំឆ្លូវឆស័ក ព.ស. ២៤៦៦ ទំព័រ ៤ បន្ទាត់ ១២-១៣ ត្រង់ពាក្យថា "ឃ្លាបន្តិចលេចតាចារ្យបន្តិច ឆើតវាយគន្ធមួយដល់ទីគោះហើយចាប់ដៃយន្តហោះសោតក្តែឲ្យទៅដឹង រួចបើកចេញពីទីគោះទៅមួយរំពេច" ត្រូវតែថា

ផ្លូវច្បាប់ថា "ចន្លិចរមម ហ្វានចាយភ្នាំនណាស់ផស់តំឡាំនផន សោកីត្តិ កំណាមិនន៍នដួលចុះទៅលើផែនដី, ប្អូនយាពេលនោះមានវេយ្យន្តមក ផស់ទីនោះកុំឈប់, អ្នកម្ចាស់ឡានចុះមកព្យាបាលសោកីត្តិតាលំផែ ចានជាំនខ្លួន; ឆាសចេីជាំនរឿនកុមារកំសត់សព្វគ្រប់ហេីយ អ្នកម្ចាស់ ឡានក៏និយាយថ្លែងថា:

"ខ្លួនឯងនេះផ្ទេីលខាតុការនៅក្រែនក្នុកេញ អ្នកផងនៅផែនហៅឯងថា ភាតារ្យ ក្រែមញ្ញ ឯនកុំបារម្ភអី ចាំឯងជួយតំនុនចំរុង"

ថាហេីយក៏នាំសោកីត្តិឡាំនជំនឡានចេីរចេញពីទីនោះទៅ ។

ហ្គងឯពន្ធមន្ត្រី ញ៉ូក-បែម

ប្រែចេញ សំឯងញូអំពីសៀវភៅ Religieux et Pélerins en Terre d'Asie របស់លោក Victor Goloubew សហជីវិកសាលាបារាំងសិក្សាបុរាណវត្ថុនៅប្រទេស ។

(តទៅ)

ឆ្លងតែបន្តិចមកឃើញលោក ១ រូបទៀតជាតំរប់ប៉ិរូម, គឺលោក ហ្គង Zonge de Mota ដែលគេស្គាល់ថាជាអ្នកមានតំណើតនោះ លោកជាជាតិបារាំងកំណើតមកពីតំបន់ព្រែងតាមតាពីត គេហៅឈ្មោះលោកថា Grégoire de la Mothe ។ ដោយពីតនោះ គេដឹងថាលោក ហ្គង Mothe បានញូអំពីសំណាក់ក្នុង Saint Dominique នៅស្រុកម៉ាឡាកា កាលពីឆ្នាំ ១៥៨៩-១៥៩០ ដើម្បីចូលមកកាន់ស្រុកខ្មែរប្រៀបជាសាសនាព្រះយេស៊ូ ។ លោកនេះឯងជាអ្នកមេដំណើរដើរជួយជាមួយនឹងលោក Louis de Fonseca ។ ពុំបានឮអ្វីបញ្ជាក់ជាពិតប្រាកដ ក៏ប្រហែលប្រាកដដែរថាលោក ហ្គង ជាឪពុកមានទុកាសចូលទៅមើលអង្គរហើយនៅក្នុងទីនោះ ដូចជាលោក ហ្គងតាំងតិរថនោះដែរ ។

— ៤ —

តទៅនេះ យើងមើលថា, តើគំនិតបំណងគេហ៊ានណា តាមរឿងរ៉ាវកាន់ស្រុងដែលចាត់ឲ្យមានទៅនោះ កាលសម័យដែលពួកខ្មែរត្រូវបរ

ចាំនមកដូចប្រែនេះនឹងថាក្រែងចាស់បែបសំខ្លួនវិញនោះ ។ កន្លងមួយកន្លង
ក្រែចាស្ថានអង្គវត្ត មានផ្ទាំងចារឹកបួនសួនចំនួន ៤០ ផ្ទាំង ដែលគេបានធ្លាក់
លើសសរថ្មផ្សេង ។ នោះលោកអ្នកចែងអាយមូញ្ញ នឹងអ្នកតែងតាំងវត្ត-
វាគារឯទៀតៗនៃស្រុកខ្មែរ បានដាក់ទុកសេចក្តីទាំងនោះនៅក្នុងចំណោម
សេចក្តីចារឹកប៉ាន់ថ្មី ពីព្រោះសិលាចារឹកទាំងនោះ តើតក្រៅយសា
ងសាន់ក្រែចាស្ថានជាច្រើនសតវត្សរ៍ ។ សិលាចារឹកដែលចាស់ជាងគេ
នោះ តើតឡើងក្នុងឆ្នាំ ១៥៦៧ ។ សិលាចារឹកដែលតើតជាថ្មីជាងគេ
ក៏មកត្រូវនៅលើឆ្នាំ ១៨៦៦ ។ សិលាចារឹកនោះបានរំលឹកដល់ពីធីបុណ្យ
ឆ្នូនព្រះវិហារ ១ ដែលគេធើបវែងចាប់តាំងឡើងក្នុងឆ្នាំ ១៨៥៥ ។ យើង
ត្រូវចាំកំណាត់សកលជ នេះទុកចុះ ពីព្រោះសកលជនេះទាំងឲ្យយើងកែវែ
ឲ្យខ្លះ ចំពោះសេចក្តីហាសំគាល់ចាស់ពួកអ្នកដំណើរប្រទេសក្រៅ តាម
ពាក្យដែលថា អង្គរធើបនៃនឹងតើតមានក្រាលដល់ឡើងក្នុងតំណាលស្រុកខ្មែរ
ក្នុងឆ្នាំ ១៨៧០ ទេ គឺវាវែលដល់ ១៥ ឆ្នាំតមកទៀត ។

មានសិលាចារឹកពីរ នៅមន្ទីរវត្តដែលធ្វើយសេចក្តីស្រមៃ នោះ
នាំឲ្យយើងដឹងហេតុកេចប្រែក្តីការណ៍កំពុងរុនរឿង តាំងពីអាណាចក្រ
តាំងពីពុទ្ធសាសនានៅស្រុកខ្មែរ ។ ក្នុងសេចក្តីតាំងពីដែលកន្លង
សេចក្តីនេះ ១ ដែលគេបានចារឹងដោយហួរហែ មានន័យយល់ពីព្រះពុទ-
ធាគា ១ អង្គ ដែលទ្រង់បានធ្វើដំណើរយោនីវៅនមស្សូតាអង្គរ ។ ល្អុះ

ព្រះនាងបានបួងសួងដល់ព្រះពុទ្ធ ដែលទ្រង់ជាម្ចាស់ - ជាទីពឹង ជាទីជ
ំរកស្រង់របស់ព្រះនាងហើយ ទើបព្រះពជ្ជនតីជាតិសក្យ ជ្រះថ្លា
ទ្រង់ប្រកាសថ្វាយអំណោយកុសល ដែលទ្រង់បានត្រេះដោយសារដែល
ព្រះនាងមានព្រះជន្មនៅឡើយ ; កន្លងទៅ ១៧ ឆ្នាំ ទៃសូយោត នោះព្រះនាង
ទតឃើញការដែលព្រះមហាក្សត្រជាព្រះពជ្ជបុត្រ បានធ្វើការជួសជុល
ព្រះវិហារទាំងឡាយនៅអង្គរវត្ត ។ ការដែលព្រះមហាក្សត្រជាព្រះពជ្ជបុត្រ
ទ្រង់ធ្វើជួញ្ចោះ ព្រះវរពជ្ជមាតាមានព្រះទ័យត្រេកអរសោទរជាខ្លាំង ។
ព្រះនាងមានព្រះហឫទ័យបានបង្ហោះសេចក្តីសង្វេគសុគតចិត្ត ទ្រង់តំ-
ណាងឃើញការប្រែប្រួលមិនទៀងទាត់នៃតិភពសោតនេះ ទើបព្រះ
នាងកាត់ព្រះទេសាបូជាព្រះកត្តី ។

ចុះកិច្ចការជួសជុលជាច្រើនេះតើ ធ្វើឲ្យព្រះវរពជ្ជតីបានសម្រេច
តាមបំណងដូចម្តេចខ្លះ ? ដើម្បីឲ្យដឹងជាក់ពោះ មានតែគេសើរើពោះមើល
សេចក្តីតទៅ ដែលកើតឡើងក្នុងឆ្នាំ ១៨៧៤ ។ ក្នុងសេចក្តីពោះ
គេមើលឃើញថា ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ពជ្ជសម្បត្តិ "ទ្រង់បានទតឃើញ
ច្បាស់ នូវសេចក្តីថ្លៃថ្នូនៃព្រះសាសនា" ទើបទ្រង់បានចាប់ធ្វើការ
តាមចំនងដែលល្អមធ្វើបានទៅអង្គរវត្ត ។ ទ្រង់បានឲ្យយកថ្មឡើងទៅជួស
ជុលកំពូលប្រាសាទតាំង ៥ ដែលបាក់ចែកខូចបង់ទៅផង់កាក់ពណ្តាល
ហើយ ហើយយកពាសទៅចំនួនស្រាមកំពូលតាំងឡាយ តម្លាងកោដ្ត

ស្តេចជាម្ចាស់ព្រះសាសនាតែងតាម្តង ហើយទ្រង់ត្រេកអរដ៏ប្រណីយ៉ាងនុ៎ះទៀត
ទើបទ្រង់ទុកស្តាយដែលព្រះពោធិសត្វបានសម្រេចជាស្តេចវិញ ណាក្តីនៅ
ឋានស្តេចព្រះមហាកស្សបក៏ដោយ ដែលព្រះអង្គនៅចាំទទួលនូវព្រះអនាគតនៅ តែងតែ
ព្រះពោធិសត្វបុគ្គលប៉ុណ្ណោះដែរ ។

ឯសេចក្តីសំខាន់នៃកិច្ចប្រណាំងនេះ ជាគ្រឿងបញ្ជាក់ឲ្យឃើញច្បាស់ ។
ក្រែងសម័យដែលក្មេងភ្លាំងចាក់ជង់ទៅជាយូរអង្វែងនោះ ក្រែងខ្លួន
ឯកក្តីជាស្តេចធំខ្លាយបំផុតហើយថ្កុំថ្កើងបំផុត នៅកន្លែងចំណោមថ្នាក់
សាវ័កទាំងឡាយ ហើយមានជីវិតរស់ទៀងត្រឹមប៉ាន់អ៊ីចឹង ហាក់ជួយ
ចាប់ភ្នែកឲ្យឃើញសេចក្តីថ្កុំថ្កើងថ្ងៃក្រោយ ដែលកន្លងមកហើយ ។ ម្ល៉ុះឯង
ស្តេចដែលនេះនោះតែងជា ដែលគេបានកាច់គានតាំងពីកាលនោះមកម៉ិញ
នៃនាក្សត្រព្រះមហាកស្សបដែលចំរើនវ័យ ដែលគេថ្លាប់ខ្លួនជួយជា
ទេវតា ដោយមានទ្រង់ព្រះនាមជាព្រះវិស្សុ ដែលជាព្រះបែនកាន ១ អង្គ
ក្នុងចំនួន ១០ អង្គនោះទេ ។ តាំងពីតែអំពីកាលព្រះមហាកស្សបតាំងនិព្វានរួច
រៀងមក ចាន់ចោះបង់ចីវរក្រែនចេស់ទ្រង់ទៅ ស្រាតខ្លួនទៅតែម្ចាស់ក៏ចាន
ភ្លាស់ចិត្តគំនិត ចៃមេលការព្រះពុទ្ធសាសនាវិញ ។ ឯវិញ្ញាណចំណោះ
ពាន់សាសនាហ៊ាណ្ហ ដែលពួកព្រាហ្មណ៍ចាន់ភ្ជាប់បង្ហាត់ចង្រៃនៅនោះ
ក៏ភ្លាស់ចៃមេលការព្រះពុទ្ធសាសនាជាដំណូលវិញ ។ លុះដំហ៊ានឃាននេះ
ផុតលុះដែលចាន់ទេសនាខ្លួនជាយូរពួកកំពូលដែលកោរចេស
ស្តេច

ភាគ៌ស៊ីតត់ពណ៌លឿង ហើយជាពួកដែលនិយមប្រើភាសាមួយ
ប្រហែលៗ គ្នានឹងភាសាសំស្ក្រឹត តែភាសាបាលី ដើម្បីផ្សាយលទ្ធិសា-
សនារបស់ខ្លួន ។ ពួកនេះ ផ្តុំរួមគ្នាជាគណៈសង្ឃមានចំនួនច្រើន ជាពួក
ដែលបានជឿតាំងលើធម៌ទាំងសាសនា នឹងរៀបចំប្រជាគមជាន់ថ្មីថ្មូល
មកផ្សាយក្នុងស្រុកខ្មែរបានសម្រេច ។ ពាក្យខ្ញុំខ្ញាននេះប្រឿនប្រដៅចេះ
ពួកព្រះសង្ឃនេះ ផ្តុំយកគ្នានឹងរបស់ពួកព្រាហ្មណ៍ តែមិនបានបង្ហាត់
ចរឿនចំពោះទុក្ខមនដែលជាពួកមច្ចុជាន់ខ្ពស់ ប្តូរពួកអ្នកមានបណ្តា
សក្តិកន្លងជាសំណាក់ខេ. តែបង្ហាត់បង្រឿនរហូតដល់ប្រជាជនខ្លួចាតាំង
អស់ រហូតដល់ជនជាន់ទាបបំផុត ក៏ជួបជាពួកអ្នកមានអំណាចនឹងគ្រ
មានសម្បត្តិដែរ មិនយូរប៉ុន្មានក៏បានបង្កើតជាគណៈសង្ឃ ដ៏មានវត្ត-
ពាសមួយនៅស្រុកខ្មែរ ប៉ុន្តែតែចាំជួយទ្រទ្រង់ព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលសោយ
រាជសម្បត្តិ ការបើមានរឿងហេតុអ្វីឡើង ប៉ុន្តែក្សត្រតែងពឹងនោះត្រូ
តែរាជដល់លទ្ធិសាសនា នឹងចាប់រឿងរបស់សាសនា ។ ចំណែ
អំពីការប្រែស្រួយគ្នារវាងព្រះមហាក្សត្រខ្មែរ នឹងគណៈសង្ឃក្នុង-
សាសនានៅអង្គរវត្តនោះ មានសិលាចារឹកក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៩ នាំឲ្យត្រ
យើញដើមហេតុជាប្រយោជន៍ដល់យើងជាច្រើន ។ សិលាចារឹកនោះថា
"សម្តេចព្រះកេតវតីស្រីសុគតភត្តិអគ្គមហេសី ព្រះរាជាណាចក្រក្នុងជាតិស្រីជម្ម-
ជាតិពិតក្នុងគំនោះ សម្តេចព្រះមហាទេវាសកមហាពលជាតិក្រ

មានព្រៃបវ័តចំខ្ពស់ប្រាំថ្ងាចំណុំព្រៃពាជបុត្រនេះ ពោះប្រុសឬពោះស្រី
ក៏ខ្លែងព្រៃពាជអធិដ្ឋានថ្វាយ ជាទីជាសក្ខីប៉ាសិកាទជាក្សត្រីចូលព្រះ
មហាស្រីរត្នៃតែបរមេបតិត្រ សូមសំណាក់កក្តីពីពោះព្រះសាសនា ព្រះ
តថាគតហោង កុំបីចាកលែងព្រះសាសនាឡើយ ពោះព្រៃពាជបុត្រ
បុរស(បុត្រប្រុស) ក៏ព្រៃពាជអធិដ្ឋានថ្វាយជាពុទ្ធបុត្រព័ន្ធាក់ព្រៃមហា-
ស្រីរត្នៃតែបរមេបតិត្រជាបែជានៃព្រៃអគ្គ លុះពាជបួសសំណាក់ព្រៃ
សាសនាហោង លុះកាលណាលាផ្នួសបព្វជ្ជាកម្មវិលវិលមកសូមបានត្រង
ព្រៃពាជប្រវេណីមហាក្សត្រីវិង សូមសំណាក់កក្តីពីពោះព្រះមហាស្រីរត្ន
ត្រៃតែបរមេបតិត្រជាបែជាន ព័ន្ធាក់នៃព្រៃពាជបុត្រនេះហោង(១)... ។

សេចក្តីប្លែងសួនរបស់ព្រៃអគ្គមហេសីត្រើងនេះ កំប៉ុនសរម្រែបសម
ប៉ំណាងត្រប់យ៉ាង ។ លុះដល់កាលណា ព្រៃនាង់ប្រែសួនព្រៃពាជកុមារ
មក ព្រៃមហាក្សត្រីជាព្រៃពាជស្វាមី ខ្លែងតាំងខ្លើងជាំរដ្ឋាយាន
(សួនត្រើងពាជ) នៃពាជបល្ង័ង្ក នេះចំពោះមុខព្រៃសង្ឃអគ្គវរក្ខ ដែលស
ប៉ានខ្លួលខ្លែងជាទក្ខរាត ។ ខ្ញុំសុំនប៉ានន័យាយពីព្រៃពាជពិធីថ្វាយព្រៃ
ពាជ្ជ ទំនិពិធីតលីការបួងសួងដល់បុព្វបុរស ដែលគេប៉ានត្រើងឡើង
កន្លងកាសនោះទេ ប៉ុន្តែតួនន័យាយយ៉ាងខ្លីអំពីការបួងសួង ដែលយើង

---

๑ នេះជាសៀវភៅក្នុងសហាប៉ារិក ๑ អង្គ យើងប៉ានស្រង់ចេញមកអំពីសៀវភៅសិលាចារិក
តតរស្ត ត្រង់ទំព័រ ๖ នៃលាពុទ្ធសាសនចល្លង្កាប៉ានបោះពុម្ពផ្សាយ ព្រោះអានទំនៀងសៀវភៅ
ត្រង់ខ្លាំងនិងសេចក្តីប្រែជាភាសាប៉ាលីផង ។

ទេវបុត្តនឹងស្រែងឆ្លើយតបនឹងសេចក្តីសួរនោះមកវិញ ។ បើគ្រាន់តែក្រសួរតបមើលក្បាម នោះយើញមានតែរបៀបភាក្យសាំញ៉ាំ តែលុះគេតែងជម្រៀងទៅតាមកាលសម័យ ហើយយកភាក្យដែលប្រើប្រាស់យោងសេចក្តីតាមរបៀបពុទ្ធសាសនាសព្វសម័យនោះ ។ លុះតែពិនិត្យមើលដោយហ្មត់ចត់ត្រង់សេចក្តីខ្លះទៅទើបគេឃើញថាជាភាក្យ ប៉ាដិហារិយៈ ដែលៗ មានខំនងហាក់ដូចជាមានអំនិតតិតជល់រឿងគ្រោះថ្នាក់អន្តរាយ . . . . ដូចជាពោលថា "សូមទេវតាផងគ្រប់ជាមដែនលំដោះសម្តេចព្រះមហាឧបាសក មហាពលបតិត្រកូលសម្តេចព្រះពលទេពតិបតិត្រកាំងពីរព្រះអង្គ ទូលព្រះពលបុត្រ ទូលសម្តេចព្រះពលមាតាមហាពលិត្រ ទូលស្រីស្នំផ្ការបស់ព្រះ ទូលព្រះពលគុរុព្រាហ្មណាចារ្យ ទូលក្សត្រិយ៍ទាំងពួងបក្ខសម្តេចក្រុមការសម្តេចបក្ខតី ឥតខ្វល់ឥតទូលព្រះពលបរិស័ទផង សូមស្តេះលែងសព្វទុក្ខ សព្វសោក សព្វរោគ សព្វភ័យ សព្វចង្រៃ សព្វឧបទ្រពអន្តរាយផងជាដើម ។ សូមចំរើនសព្វសុខសួស្តីការ ពិត-ប្រាកដមួយសារអស់កាលដ៏លង្ហិនហោង ឈ្មោះអស់សត្រូវផង សម្លាញ់ ពោះបើមានពលសត្រូវផង (មកពី) សព្វទិសទី មានចិត្តគិតមកបៀតបៀនកម្ពុជប្រទេសនេះ ឧទ្ទាលនឹងព្រះសាសនាព្រះមហាសាវ័កធាតុគុះ នៅតែជិះវិលាទិសឆ្ងាយនេះ សូមទេពដងបន្ទុំចិត្តសត្រូវនោះ កុំបីឲ្យមកបៀតបៀនកម្ពុជប្រទេសនេះ ទូលព្រះសាសនាព្រះមហាសាវ័កធាតុឡើយ[1] ។ ។

---

๑ នេះជាសេចក្តីខាងបុងក្នុងសិលាចារឹកជ័យវរ្ម័នគុះឯង យើងស្រង់ចេញមកពីសិលាចារឹកតន្ទរាព្តូត្តិន៍ព័ត៌ ๑๑-๒ ។

ខុសជាសេចក្តីចាំក ដែលបានសាស៍ក្តីប្រាប់ដំរៅទៅក្តួតសៀម
ប៉ុន្តែរឿងនេះប្រហែលជាជាប់ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងលោចមក្សាត្តិក្ត រវាងខ្មែរ
និងប្រទេសដ៏តភាពនុ៎ះឯង, តាមដោយពិត បើសិនជាមើលតាមក្បួនគោះ
ថៃ នឹងឃើញថាក្សត្រប្រទេសសៀម ព្រះនាមព្រះណារាយ (នារេស្សរ)
ទ្រង់លើកទ័ពចូលមកចង្ក្រានលុតលុយស្រុកខ្មែរ ក្នុងឆ្នាំ ១៥៨១ ដែល
មានឧទ្ធិទ័ពប្រកបដោយ "ចំនួនពលមនុស្ស ១០០, ០០០ ជាវ ៨០០
សេះ ១៥០." ក្សត្រអង្គនេះ ពេលយកបានឧទ្ធាន់ដំបងគ្រោធ៍សាន ចម្បាំង
ជាន់នោះ ក្តួតពិធីតាខ្មែរចង្ក្រានខ្ចប់ខ្ចល់យ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ហើយដេញដួយទៅ
វិញ តែលុះបីបួនឆ្នាំតមក ក្សត្រអង្គនោះត្រឡប់លើកទ័ពចូលមកចង្ក្រាន
ទៀត មានចំនួនទ័ពច្រើនសំបើមលើសមុនទៅទៀត ។ ចម្បាំងលើក
ទី ២ នេះ ផ្តើមបេះតាំងនៃការបាក់ជ័យរបស់ក្រុងលង្កាទុំ នៅឆ្នាំ ១៥៨៧ ។
ការបាក់ជ័យជាន់នោះ នាំឲ្យមានគ្រោះថ្នាក់ធ្ងន់ធ្ងរដល់ស្រុកខ្មែរជាសំបើម ។
ត្រមេហាក្សត្រនឹងព្រះកជវង្សខ្មែរ ក៏ត្រូវចាប់ខ្លួនធ្វើជាឈ្លើយហើយ
ត្រូវនាំទៅសោយទិវង្គតនៅស្រុកសៀម ។ ផែនដីទាំងមូលរបស់ស្រុកខ្មែរ ក៏ត្រូវកាន់ជាប់
នៅជារបស់សៀម ហើយបន្ទាប់ពីហេតុគ្រោះថ្នាក់អន្តរាយជាតិ
នោះ ដែលធ្លាក់ស្រាបមកលើស្រុកខ្មែរ គឺកើតចម្បាំងក្នុងស្រុក កើត
ចលាចល កើតទុព្ភិក្ខភ័យ រោគភ័យ អត្តគ្គភ័យ មានសព្វថ្ងៃតទៅ ។
ក្រៅពីមហាភ័យទាំងឡាយនេះ នៅមានកិច្ចការប្រទេសក្រៅក្តួតមាន

ជ្រៀតជ្រែកក្នុងស្រុកខ្មែរយើងទៀតផង ទាំងនេះមិនមែនទាំងឡាយនូវគ្រោះ
ថ្នាក់ចំពោះស្រុកខ្មែរប៉ុណ្ណោះទេ តែទាំងស្រុងតែរកាំរើកវិលជាភ្ញាំងដល់ប្រទេស
ដណ្តើមស៊ីនទាំងមូលផង ក្នុងវេលាគ្រានោះ ប្រសិនបើតិចតួចការទុក្ខាយ-
កសិរបស់ Diego Belloso, និង Gallinato ព្រមទាំងអ្នកថ្មើរទេសជាតិ
អេស្ប៉ាញ៉ូលដទៃៗទៀត ដែលទទួលបៀវត្សរ៍ចម្រើនផ្តាំលាមាំនិល
ធ្វើការស្មោះសម្រេចសមដូចបំណង ។

- ៥ -

បើខុតជាស្រុកខ្មែរ មានសេចក្តីរឿងរ៉ាយសាមញ្ញយ៉ាងដំណើរ
ម្តេចក៏ដោយ ក្នុងសម័យដែលមានចម្បាំងទ័ពមានចលាចលនោះ នោះ
ហាក់ដូចជាមិនមានប៉ះពាល់ដល់កេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់ប្រាសាទអង្គរវត្ត ដែល
ជាកន្លែងដ៏ប្លែកឥតប្រៀបនោះឡើយ ។ មានសេចក្តីរំពឹងពីអេរ៉ូដ្រូលែ
តែងឡើងក្នុងសម័យនោះ ដោយមានឈ្មោះបេះសំខ្លាំងជាន់ខ្ពស់
ម៉ាកក្នុងជាដរាបសំណាក់ ឈ្មោះអតីយកាល ជាអ្នកមានសទ្ធាជ្រះថ្លាចំពោះ
ប្រាសាទនេះ ដោយបានតាំងព្រះពុទ្ធ, ធម៌, ទំនៀមទម្លាប់ ក្នុងៗ
ធ្វើពីសម្រឹទ្ធ, ភ្នំ, ព្រះសារីរិកធាតុ ខាសទំនៀបក្បាក់, ក្ងួស, ស្រូវអង្គរ
ម្ហូ ស្វា . . . ។ សេចក្តីចាំតែមួយនោះ តែងឡើងក្នុងឆ្នាំ ១៥៨៨. ។
ជារឿងនេះហាក់ដូចជាតើតក្រោយ ២០ ឆ្នាំ ដែលយើងបានឃើញ

គោលមករួចហើយ ដែលជាចរិតមានទំនៀមទម្លាប់តាំងជូនធ្វើពិធីបុណ្យ
ជាទុក្ខព្រៃង ទៅត្រង់តន្លែងវត្តដែលព្រះពុទ្ធបុត្រប្រសូតនឹងត្រង់ព្រះផ្នួស
ក្នុងបរិវេណក្រុងហង្សាវត្តនោះឯង ។ ចេរីយសិលាចរឹតចាំងពីរនេះ
មានរូបភ្លឺចាំងដោយពាក្យបួងសួងដល់ពួកទេពតា ដែលថែរក្សាព្រះ
ពុទ្ធរបា "សូមឲ្យទេពតាចាំងឮដែរ បានឮញុំចាត់ពួកសត្រូវនៃព័ត
ព្រះធម៌ ព្រមទាំងពួកសត្រូវរបស់ព្រះមហាក្សត្រ ដែលលើកមកវាយ
ប្រទេសកម្ពុជា; សូមឲ្យបណ្តាពួកស្នងតំខ្មែរ ប្រកបដោយសេចក្តីសុខ
សប្បាយជានិច្ច" ។ កន្លងពាក្យបួងសួងទាន់គ្រាយនេះ នាំឲ្យគេស្មាន
ថា ច្រមៀលដាមានសង្ឃឹមមួយថ្មីកើតឡើង ដោយមានជ្រុងថ្មយ៉ាងខ្លាំង
បន្តិចឃើញស្រែតទេសដែលចាក់ចែងខ្ទេចខ្ទីដោយចម្ងាំង គួរឲ្យគាប់ស
មុខនោះ ត្រឡប់បានសេចក្តីថ្កុំថ្កើងឡើងវិញ ។ តែមិនមានហេតុអ្វីឲ្យ
យើងជឿថា ពួកទេពតាឬអ្នកតាក្សេត្រស្រុក ដែលលោកអភ័យពាជ "ជា
បំរើចាប់ចែងនឹងខ្មែរ បានស្រែកបួងសួងបន់ស្រន់ឲ្យជួយនោះ ឆាន
ទទួលជំងឺឮ ឬធ្វើឲ្យសម្រេចតាមពាក្យបន់ស្រន់ឡើយ ។ មិនប៉ុន្តែ
ប៉ុណ្ណោះ គ្រាបែរដែលមានសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់យ៉ាងខ្លី ព្រះទេសកម្ពុជាក៏
ត្រឡប់ត្រូវច្រែះទេសសៀមលុកលុយចូលនៀត ថែមទាំងខាងកន្លែងស្រែកក៏
មានកើតភ្លៀងត់ នឹងកើតបណ្តាលឲ្យសត្វចាប់សម្លាប់គ្នាវិនាសឆ្លង ។

ក្នុងចំណោមសិលាចារឹកបន្ទាយស្រែដែលនៅប្រាសាទអង្គរវត្ត នោះក្នុងសិលាចារឹកដែលគេតម្កល់ក្នុងសតវត្សទី ១៧ មានចំនួនជាច្រើនបំផុត ។ តាមរឿងក៏ដែលបញ្ជាក់ឲ្យយើងបានដឹងនោះ មានចំនួនដប់ពីរសតវត្សមុនៗ នេះដែរ គឺថាប្រាសាទអង្គរវត្តជាតម្លៃនឹងបូជនីយដ្ឋាន ដាច់នោះគេក៏បានចែកមាន ដែលមានអ្នកដង់ណើរដើរមកហូរហែកប់ ដោយចំនួនគាត់ៗ ដើម្បីធ្វើចិត្តគំនិតរបស់គេឲ្យបានស្ងប់ម្ចាស់ នឹងប្រាប្តាមង្គលសៅអនាគតជាតិ នឹងឲ្យបានចូលបុណ្យនេះផង ។ មនុស្សក្នុងដំណើរទៅនោះគាត់ឆ្លាមអំពីទីត្រង់ទីសម្គាំនឹងតាំងឆ្ងាយ ត្រមាំនឹងប្រាក្នុងបានខ្ចីកំដរភាមៅជាដើម សុទ្ធតែមានដៃកាន់គ្រឿងសក្ការបូជា ។ ទីសំណាក់របស់ជនទាំងនោះ ច្រើនតែនៅក្នុងថែវបរិវេណប្រាសាទ នៅឯណាស្រួលក្បួនលោកសង្ឃដែលថែវក្បែរ ទើបជាការដែលទុកាសង្ឃរោវលែងខ្ចីកំដរប្រាសាទ ជាគំនិតកុសលមួយយ៉ាងឲ្យទៀត ដែលអ្នកប្រព្រឹត្តគំនើរជួយនោះ តែងបានទៅកើតនៅស្ថានទេវលោក ។

ខ្ញុំជាសិលាចារឹកទាំងឡាយមិនបានពោលដល់សោះ ក៏តែងតែដូចហែលជាអង្គរវត្ត មានក្បែរស្តេចចេញទៅធ្វើទស្សនកិច្ចជាច្រើនដង ដើម្បីនមស្សការបូជនីយដ្ឋាន នៅក្នុងរាជសតវត្សទី ១៧ ។ មានព្រះរាជទស្សនកិច្ចមួយដែលមានរំលេចក្តីដំណាលខ្លះដោយពិស្តារ នៅក្នុង

ព្រះពាជនិពន្ធរបស់ស្តេចអង្គនេះ ។ តំណាលតាំងអាយុស្មើនឹង ១៦ ឆ្នាំ ទាន
ព្រះមាតុលារបស់ក្សត្រីគ្រងរាជ្យ ១ អង្គ ជាព្រះឧបយោពាជព្រះនាមព្រះ
ឧទ័យ ស្តេចយាត្រាចេញទៅទប្បស្សការទៅអង្គរ ព្រមទាំងព្រះពាជវង្ស-
គុរុវង្សនិងពួកតុលាពាជបរិពារ ស្តេចគ្រងរាជ្យជាមួយនឹងស្តេច
គ្រងរាជ្យ ជាព្រះពាជតាតនេយ្យដែលទើបឡើងគ្រងរាជសម្បត្តិថ្មី ។
កន្លងពីនោះទៅព្រះពាជដំណើរទៅនោះ ព្រះនេត្រាបស់ព្រះឃុំពាជ (ស្តេច
ក្មេងតំណែង) បេះតែគ្រងនិងតតយគន់ព្រះរូបរាមនិងឈរញញឹមច្រមុះប្រឈ
ស្តួតប្លែស្នេហានៃព្រះអង្គម្ចាស់ក្សត្រីព្រះនាមវង្សវត្តី ដែលជាមហេសីទី ១
របស់ព្រះឧបយោពាជ ។ កន្លងវេលាយប់ដែលបានបួបប្តូជាដំបូងនោះ នៅ
គ្រងរូបសិន្ធុថ្នន់រូបនាគអង្គវត្តិ ក្សត្រីក្សត្រីចាំងពីរអង្គសំដែងជាប់
ព្រះទ័យប្រដៅពួនៅវិញទៅមក ។ តមកក៏កើតជាវិបត្តិក្នុងរាជ្យ នៃក្សត្រី
ក្សត្រីស្វាមីភរិយា ចាំងពីរអង្គនោះ ។ ព្រះអង្គវង្សវត្តីក៏លែងនឹងទៅជា
ស្តេចនឹងព្រះពាជស្វាមីចាស់ដក ហើយស្តេចចេញពីតំណាក់ព្រះពាជស្វាមី
ទៅប្រថាប់នៅក្នុងវាំងរបស់ស្តេចគ្រងរាជ្យ ។ នៅចំពុងក៏កើតចម្បាំង
ឡើង ជាចម្បាំងនាំឲ្យហានិភ័យដល់អន្តរាយ ដល់ក្នុងស្នេហាចាំងសងខាង ។
ព្រះអង្គវង្សវត្តីនិងក្សត្រីគ្រងរាជ្យ ស្តេចរត់ទៅពួនទៅគ្នាយអំពីទ្រូងក្រុង
ហើយត្រូវបំភ្លេចរបស់ព្រះឧទ័យដែលនាំគ្នាដេញតាមទៅខាងក្រោយបង់
ដោយចាញ់ទីធំកាំភ្លើង ក៏ត្រូវរំសាយព្រះវិលាល័យទៅ ។ (មានត)

ប្តូរប្តួយពាន់ប្តួយយប់ (ជារឿងអាភ័ព្វ)

ភាគទី ១២

លោកតុយ - ប៊ុនសូរ ប្រែចេញពីភាសាចិនកំណែសេសមកជាភាសាខ្មែរភាសា

(ពេញ)

យក្សស្ទុះត្រែតរឡើង ស្រែកសន្ធាប់សូរស័ព្ទដូចខ្លះ គួឲ្យយើងភាល់ភ្នាក់ស្តុតឈ្មាស់, ក៏ពាក់ចេញចាប់យើងទាំងធំងឹតពាក់មាតើមប្រាប្ញាទីនក្រោកសម្លាប់ចោល តែយើងបានរត់គេចទៅឆ្ងាយ ហើយត្រាបកបទៅទំនើងដងឯ; ឥឡូវគេយើងមិនឃើញដូច្នោះហើយក៏ចេញដើរទៅទីមទៅរេម តាមមាត់ភ្នំរវែលក៏ស្គាបប្រទះ ។

យើងចេញទៅតាមត្រែយក់ ហើយតែតម្រង់ទៅទាត់សម្លុត្រែតដំកន្លែងវែលយើងទុកក្បូន ។ លុះទៅដល់ហើយ ទើបយើងសែងក្បូនជាន់ទៅក្នុងទឹកឲ្យស្រែច ហើយរដំទាំព្រៃលឿនឡើង បើប្រសិនជាឃើញយក្សលឿន ។ មក យើងនឹងនាំគ្នាតត់ប្តូរកម្ទេចបំណ្តែតតាមទឹកទៅ ។ ព្រៃលឿនឡើងថ្ងៃរះព្រាង ។ យក្សទាំងបីបានណែនាំយក្សឯទៀតជាច្រើនតម្រង់មកតាមយើងហើយ ស្រែតសន្ធាប់ឮសូរគឹកកង្រឹ តាក្រែកភ្នាក់ខ្លួនពាសពេញសព្វទិសទី ។

ឃើញតែលោកបុរសនឹកក្បួន ហើយខំរុះបញ្ជាពីគោះទៅ, ពួកយក្ស
ចាប់ជុំជុំ ។ តែតាមមាត់សមុទ្រ ហើយពុះទៅតនឹងកំពង់កណ្តាលខ្លួន
គ្រវែងដុំថ្មមកយើង, វាចោលត្រូវក្បូនឯទៀតលិចអស់ សល់
នៅតែក្បូនខ្ញុំមួយដែលសៀនរាប់ឆ្នាយពីនេះ ។

ដល់កណ្តាលសមុទ្រ យើងមានសេចក្តីតក់ស្លុតភ័យខ្លាំងណាស់ ចិត្ត
រលកដែលបោកក្បូនពីខាងទៅខាង កន្លះមួយយប់មួយថ្ងៃនោះ យើងមាន
សេចក្តីសង្ឃឹមតិចណាស់ ប៉ុន្តែដល់ថ្ងៃខានស្អែក រលកបោកយើងទៅ
រាប់រយនឹងសោះមួយ ។ យើងក៏ឡើងទៅលើចង្កេះយើញផ្លែឈើដ៏មានឧត្តមសេ
ហើយបានបេះយកមកបរិភោគទៅមានកំឡាំងរឹងប៉ឹងគ្រាន់បើ ។

លុះយប់ឡើងយើងដេកនៅតែក្បែរមាត់សមុទ្រ ប៉ុន្តែដេកមិនលក់សោះ
ព្រោះមានពស់ ១ ធំប៉ុនដើមត្នោតលូនមកតែងំណី ក្អួរភ្លឺតឹតនាំយក្ស
ឲ្យយើងភ័យញាប់ញ័រខ្លួនអស់ទាំងខ្លួន, វាលូនមកជិតយើងហើយសម
គ្នាយើងម្នាក់ចុតវៅ ។ ខ្ញុំនឹងគូរនៅខ្ញុំម្នាក់ទៀត ផ្លែលះទៅសើមាំគ្នាតែ
បេញតឹតផ្លែឯនោះ ។ តាំងពីព្រលឹមដំរះបន្តិច យើងក្អួរពេស
ខោះកែវអ្នកឆ្នើនចោលមកវិញ ។

លុះដល់ព្រឹកឡើង យើងបានសង្កេតយើញដើមឈើ ១ ដើមធំខ្ពស់
ហើយក៏មានសេចក្តីត្រេកអរជាយគិតប្រឹងប្រែថា ដល់ពេលយប់យើង
នឹងឡើងទៅសំណាក់លើដើមឈើធំនោះ ។ យើងបរិភោគផ្លែឈើដូច

ការសម្លៀកបំពាក់ ស្បែកជើង ឬសម្ភារៈប្រើប្រាស់ផ្សេងៗ ដែលមានតម្លៃថោក ដើម្បីឲ្យពួកគេអាចទិញបានតាមលទ្ធភាពរបស់ពួកគេ ។

ខ្ញុំបានទៅលេងផ្ទះរបស់ពួកគេ ដែលមានទីតាំងនៅក្នុងភូមិមួយ ដែលមានចម្ងាយប្រហែលជា ៣ គីឡូម៉ែត្រ ពីផ្លូវជាតិលេខ ៥ ។ ផ្ទះរបស់ពួកគេមានទំហំតូចល្មម ដែលមានបន្ទប់ដេកតែមួយ ដែលមានទំហំប្រហែលជា ៣ ម៉ែត្រ គុណនឹង ៤ ម៉ែត្រ ។ ផ្ទះនេះត្រូវបានសាងសង់ឡើងដោយឈើ ដែលមានដំបូលប្រក់ស្បូវ ។ ផ្ទះនេះមានតែបន្ទប់ដេកតែមួយគត់ ដែលមានទ្វារមួយ និងបង្អួចតូចមួយ ដែលមានទីតាំងនៅជិតនឹងទ្វារ ។ ផ្ទះនេះមានតែគ្រែមួយគត់ ដែលមានទំហំប្រហែលជា ២ ម៉ែត្រ គុណនឹង ១,៥ ម៉ែត្រ ដែលមានទីតាំងនៅជិតនឹងបង្អួច ។ ក្រៅពីគ្រែ ក៏មានតុមួយដែលមានទំហំប្រហែលជា ១ ម៉ែត្រ គុណនឹង ០,៥ ម៉ែត្រ ដែលមានទីតាំងនៅជិតនឹងគ្រែ ។ លើតុមានចានមួយ ស្លាបព្រាមួយ និងកែវទឹកមួយ ។ ក្រៅពីនេះ ក៏មានកន្ត្រកមួយដែលមានទំហំប្រហែលជា ០,៥ ម៉ែត្រ គុណនឹង ០,៥ ម៉ែត្រ ដែលមានទីតាំងនៅជិតនឹងគ្រែ ។ ក្នុងកន្ត្រកនេះមានសម្លៀកបំពាក់ ស្បែកជើង និងសម្ភារៈប្រើប្រាស់ផ្សេងៗ ដែលមានតម្លៃថោក ដើម្បីឲ្យពួកគេអាចទិញបានតាមលទ្ធភាពរបស់ពួកគេ ។

ផ្ទាយពីគោះ ខ្ញុំក៏ប្រើនាំស្រែកហៅអស់ទំហឹង ហើយយកឆកតកឃ្លាលខ្ញុំថាំ
ប្រាយឲ្យគេឃើញ ។ តម្ងាសំពៅម្នាក់ ពុះខ្លួកចូល ១ អ៊ុតដម្រែដំមក
ខ្ញុបខ្ញុំ, តាលដែលខ្ញុំកូនម្ល៉ែតដល់លើសំពៅហើយ ពួកអ្នកសំពៅ
វត់ឈ្លូនមកសាកសួរដំណើរដើមចន្ទ ដែលខ្ញុំបានមកជាប់នៅកន្លែងគោះ
នោះ ។ លុះដល់ខ្ញុំថ្លែងរឿងក៏វិច្ឆាប់សព្វគ្រប់ហើយ, ពួកតម្ងាសំពៅ
ដើនិងចាស់ម្នាក់ធ្វើយ៉ាងម្ដេចថា រឿងយក្សទន្ធសនេះ ក្លាប់ឮគេនិយាយ
ជាញឹកញាយណាស់ រួមហើយគេនាំគ្នារៀបចំយកឲ្យខ្ញុំបរិភោគ ។
នាយសំពៅបានយកខោអាវមួយសម្រាប់យាងថ្វាមកឲ្យខ្ញុំផ្លាស់ ។

យើងបើកសំពៅចេញទៅទៀត ហើយបានចូលចតឈប់នៅតំបន់
ដែគោះមួយឈ្មោះថាគោះសាឡាហាត (Salahat) នៅលើគោះនោះមាន
ភ្នុំដាតិ ១ ថែមដែលគេហៅថាដើម សន់ដាល់ (Sandal) ជាឈើ
សម្រាប់យកទៅប្រែធ្វើថ្នាំយាងឯក ។ ពួកឈ្មួញគាងនាំគ្នាជញ្ជូនទំ-
និញឡើងលើគោះដើម្បីនឹងលក់ដូរ ។ ពេលនោះ នាយតម្ងាសំពៅ
ហៅខ្ញុំទៅជិតហើយនិយាយប្រាប់ថា "នែប្អូន ទុំនៅសល់ទំនិញខ្លះ
របស់ឈ្មួញម្នាក់ ដោយឈ្មួញនេះទទួលអនិច្ចកម្មបាត់ទៅហើយ, ខ្ញុំបង
លក់ទំនិញនេះឲ្យអស់ ហើយប្រមូលលុយគាក់យកទៅប្រគល់ឲ្យប្រពន្ធ
កូនរបស់ឈ្មួញនេះ ក្នុងឯងក៏ចូរទទួលយកទំនិញនេះ ទៅលក់យក
ចំណេញទៅ" ។ ខ្ញុំបានទទួលយកតាមពាក្យគាត់, ដោយខ្លួនខ្ញុំទៅ

ទំនេរផងអ្នកអើ ។ នាយតម្លៃតសំពៅនាំខ្ញុំទៅបង្ហាញទំនិញនានា
រវើរវាយឲ្យខ្ញុំបានឃើញហាក់ប្រាកដ ។

អ្នកតាន់ពាប់បញ្ជីអំពាំន ឃាតបញ្ជីមកឆត់គ្រាប់ឈ្មោះម្ចាស់ទំនិញ
ហើយសំគាល់ត្រង់ៗ ភ្លា រួចហើយគេសួរនាយតម្លៃតសំពៅថា ម្ចាស់
ទំនិញដែលស្លាប់ជាត់ទៅនោះតើឈ្មោះអ្វី? គេនឹងប្រុះឈ្មោះម្ចាស់ដើម
នោះហើយចែបលែលតម្លៃតល់មកឲ្យខ្ញុំជាគ្រោយ ។ នាយតម្លៃតសំពៅ
ឆ្លើយថាឈ្មោះសិន្ធុចាជ ។ ខ្ញុំភ្ញាក់ព្រឺតដោយឆ្ងឿនឆ្ងល់ថា ហេតុអ្វី
គឺនាយតម្លៃតសំពៅស្គាល់ឈ្មោះខ្ញុំ ។ ខ្ញុំតាំងសង្កេតពិនិត្យមើលគាត់
ទៅយប្បានស្គាល់ជាក់ច្បាស់ជានាយតម្លៃតសំពៅ ដែលខ្ញុំបានជិះជាមួយ
គ្នាកន្លងកាលឆ្នើរដំណើរលើកទី ២ ។ កាលនោះខ្ញុំបានដេកនៅក្បែរមាត់
ព្រែងលើដោះមួយ ហើយនាយតម្លៃតសំពៅចេញសំពៅចោលខ្ញុំ, ខ្ញុំ
មើលគាត់មិនស្គាល់ភ្លាមទេ ព្រោះគាត់ប្លែកជាធំពីដើមច្រើន ។

ខ្ញុំទើយាយសាងសួរគាត់ អំពីដំណើរឿងមោតុដែលឈ្លួញសិន្ធុ
ចាជបានដល់ទូរមែណាកាល, គាត់បានតបប្រាប់រៀបរាប់តាំងតំពីស្រុក
តំណើតរបស់ឈ្លួញនោះដោយសព្វគ្រប់ រហូតមកដល់ពេលដែលឈ្លួញ
ឡើងទៅលើគោះ ហើយសំពៅចេញចោលដោយស្មានថាឈ្លួញនោះ
ឡើងមកហើយ, លុះគ្រាកែបើកសំពៅកន្លងមក ៤ ខែទើងទៅហើយ ទើប
បានដឹងថាទៅលក់សិន្ធុចាជលើគោះនោះ, គេចង់លែងត្រឡប់ទៅយក

វិញផង តែត្រូវលើបក់ប្រាន់តិចតួចទាន់ណាស់ ត្រូវប៉ិនសំពៅទៅ
មិនកើត ។ ខ្ញុំសួរទៅគេថា "អ្នកស្មានថាឈ្នួញនេះ ស្លាប់ឬនៅទៅ
ហើយមែនឬ?" គាត់ឆ្លើយថា "ប្រាកដមែន" ។ ខ្ញុំតបទៅវិញភ្លាមថា
"នែអ្នកនាយតម្រែក! សូមអ្នកសង្កេតមើលខ្ញុំឲ្យច្បាស់ ខ្ញុំនេះហើយជា
ឈ្នួញសន្ធូបាង រឿងពីរដែលអ្នកតាំងប្រាយមកតមាញ់មិញនេះ គឺជា
រឿងពីរខ្ញុំហ្នឹងឯង" គាត់យកតម្រែកសំពៅ ស្រាប់តែស្រឡាំងកាំងតាំងព្រឹង
សង្កេតមើលខ្ញុំ ។

កាលបានស្គាល់ខ្ញុំជាក់ច្បាស់ហើយ គាត់យកតម្រែកសំពៅលោតទៅ
កខ្ញុំ ហើយដៃស្រែកថា: "ព្រះម្ចាស់ថ្លៃអើយ! ខ្ញុំត្រែកអកណាស់ តែនេះ
ខ្ញុំបានលុបលាន់ទោសខ្ញុំហើយ កាលបើខ្ញុំនឹកដល់អ្នកឯងដែលខ្ញុំចែក
សំពៅចោល ត្រមោចត្រមង់លើកោះខោះខ្ញុំដែកមិនលក់ទេ ចូរអ្នកយក
ខ្នងិញអ្នកទៅលក់ដូរកាមអំពើចិត្តអ្នកចុះ" ខ្ញុំក៏ទទួលយកខ្នងិញទាំងនោះ
ដោយសេចក្តីស្មោះសរយ៉ាងក្រៃលែង ។

ចេញពីកោះសាលាហាតទៅ យើងឈប់ចតត្រង់កោះមួយទៀត
ហើយខ្ញុំជុនខ្នងិញដែកគោល, តំញាន, ឈើឯមនឹងត្រឹងម្ហូបឯទៀតជា
ច្រើន ។ កន្ទុយកោះនោះខ្ញុំបានឃើញអណ្តើក ៩ មានបណ្តោយប្រហែល
៤ ហត្ថ ខ្នងត្រង់ ១ មានទំហំប៉ុនតោញ៉ា ស្បែកពាក់ណាស់តែសម្រាប់
យកទៅធ្វើទន្លេ ។ ខ្ញុំឃើញត្រង់ ១ ចែបទៀតជាន់ជួបជាសក្តិតុដ្ឋ ។

ម៉ិនយូរប៉ុន្មាន យើងបានមកដល់ក្រុងភ្នំស្រួក ហើយខ្ញុំដកនាំក្រុមរួមដំណើរខ្ញុំទៅក្រុងបានជាង ។ ខ្ញុំធ្វើបុណ្យឲ្យបានដល់មនុស្សក្រីលំបាក ហើយខ្ញុំចាញ់ធ្លាប់ច្រើនទៀត សម្រាប់តុនជាអាលវែត ។

សិន្ធុបានដបញ្ចប់រឿងដំណើរលើកទី ៣ ត្រឹមនេះ ហើយយកប្រាក់ចំនួន ១០១ កហាបណៈ ឲ្យបានដល់ពុរសហិន្ធុបានដទៀត រួចប្រាប់ឲ្យត្រឡប់មកកាន់ផ្ទះលោកវិញក្នុងថ្ងៃស្អែក ដើម្បីនឹងស្តាប់រឿងដើរសមុទ្រលើកទី ៤ តទៅទៀត ។ ហិន្ធុបានដងឆ្លងកូនក្រមុំគ្នា ហើយថយទៅគាន់ចិត្តនៅសព្វ។ ខ្លួន ។ ថ្ងៃស្អែកឡើងគណៈពួកក្រុមក្រីដែលមកជួបជុំ, ជប់លៀងគោជនាហារបួចហើយ សិន្ធុបានដបន្តរឿងទៅទៀតដូចសេចក្តីតទៅនេះ ។

ជំណើរទី ៤ របស់សិន្ធុឯជាអ្នកដើរសមុទ្រ

ខ្ញុំដកខ្លួនបានចាយទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលខ្ញុំទំបម្រុងបានមកតាំងដែលធ្វើដំណើរលើកទី ៣ នោះ មិនស្កប់ស្កល់ចិត្តរបស់ខ្ញុំសោះ បើនៅតែនឹកចុះត្រាន់នៅផ្ទះស្ងៀមមិនស្រណុកបន់តែដើរធ្វើដំណើរទៅស្រុកណាឆ្ងាយដែលខ្ញុំមិនធ្លាប់ទៅនោះឃើញ ។ ខ្ញុំតាំងចិត្តទិញទំនិញជាច្រើនទាំងទៅឯក្រុងបែប៊ីល ហើយខ្ញុំទៅតាមខែត្រ ១ ទៅខែត្រ ១ ពាល់តែប្រទះនឹងកំពង់ផែមួយ ។ ខ្ញុំក៏ផ្ទុកទំនិញក្នុងសំពៅចេញទៅ ហើយឈប់ចតតាម

ហ្វូងវៃហាមគោវៃសេរយើងច្រវះ ។ កាលយើងទៅបានត្បាយណាស់ទៅហើយ ស្រាប់តែមានទ្យូលក្បុរយោងភ្លាមចូលមកលើយើង ហើយដក់បាតធក់ចាប់យកក្តាងអស់លើង រលត់បាតសំពៅទៅចំនួនធំថ្មហើយក៏បែកខ្ចាត់ខ្ចាយអស់សល់ ពួកខ្មាំងសំពៅនឹងពួកឈ្មួញស្លាប់អស់ច្រើន ។

ដោយកំពូសំណាងធំណាស់ ខ្លួនទ្វីនឹងពួកឈ្មួយព្រមទាំងអ្នកសំពៅខ្លះ មានស្មារតីស្ទុះទៅចាប់បានក្តារ ១ សន្ធឹងធំ ហើយទាំងគ្នាតោងចាំណាតតាមទឹកទៅជាប់ទើនឹងកោះ ១ ។ យើងចេះថ្ងៃឈើចាំកោងហើយផឹកទឹកដីថ្ងាស្អាត មានកំប្លាំងត្រែចាំគ្នា ដល់គេលយប់ទៀងទើរ ទើមទាំងគ្នាខ្លួចានដំណេកក្បែរច្រាំងកោះខ្ទុះឯង ។

ថ្ងៃស្អែកឡើងគេលត្រឹក យើងទាំងគ្នាដើរចូលទៅក្នុងកោះនោះ ក៏បានឃើញភូមិ ១ ហើយយើងដើរចូលទៅ ។ គ្រាន់តែចូលទៅដល់ភ្លាម ស្រាប់តែឃើញមនុស្សភ្ញៅ ។ ជាច្រើនមកចោមរោមកេមប៉ុព្ធចាប់យើងទាំងអស់ទៅកាយចំណានចែងគ្នា រួចក៏នាំយើងទៅគាន់ផ្ទះវាវៀនៗខ្លួន ។

(មានត)

លោកមរ៉ោ ប៉ូណូ-សម្ភោធិ

ប្រែចេញពីសៀវភៅ "សូត្រាលង្ការ" ស្នាដៃលោកអាចារ្យ អគ្នូយោស
ដែលលោក អេឌួអាដ៌-ហ៊ីយម៉ែរ ប្រែជាភាសាចិន

(ចប់)

ថ្ងៃនោះហើយដែលជាថ្ងៃមានភ័ព្វសំណាន់របស់អញ ! ព្រោះហេតុអ្វីបានជាអញថាជាថ្ងៃមានភ័ព្វសំណាង ? ព្រោះថា សាច់នេះជាសំនៅនៃជក, ព្យាធ, នៃគ្រោះថ្នាក់ជាអនេកនិងវិនាសមិនក្រាតមានក្នុងស្មុយគួរខ្ពើមរអើមគ្រប់យ៉ាង់ តួណាស់តែអញមិនបានសាច់អសោចក្រាក់នេះ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ព្រះសព្វញ្ញូជ័ប្រសើរឯណ្ណ ។ ក្នុងពេលនោះពាជ-បិរើបានត្រឡប់តាមព្រះពាជបញ្ជា ទាំងតជញ្ជីងមកថ្វាយដូចមុនមែន តាស់ដែលព្រះពាជាបានទតឃើញដូចយកជញ្ជីងត្រលប់មក ព្រះអង្គក៏តមានរំភើបចិត្តចង្អៀតសោះ ដួងវិញ្ញាណរបស់ទ្រង់ដ៏ឧស្សាហ៍ព្រះទ្រង់សម្បុរសលើងលង់ចិត្តជ្រួចស្មើតតាមទ្រង់ស្តាប់ ហើយទ្រង់តាស់ហៅព្រះពាជបិរើឲ្យចូលមកទ្រង់មានព្រះពាជបញ្ជាថា: "ជួរឯងយកសាច់ជ័តយ៉ាង់អុតមកតាយ៉ាសាច់ភ្លៅអញនេះចុះ ! ត្រូវឯងដើរតាមបង្គាប់អញកុំញញើតអ្វីឡើយ ! ព្រោះថាមើតអញមិនទទួលខុសនេះឯងទេ អញក៏ជនតាបបានសព្វញ្ញុតញ្ញាណដែរ សព្វញ្ញុតញ្ញាណជាធម្មជាតិប្រសើរក្នុងលោកធាតុទាំងពួង

ក្នុងវត្តែកព្ត បើអញមិនចាន់ចាន់ចំពេញចុះមើគ្រប់គ្រាន់នៅឡើយទេ ក៏មិនអាចនឹងបានដល់ដែរ ព្រោះហេតុនោះហើយ បានជាអញត្រូវគ្រាំគ្រងក្នុងចំណាក ដោយរស់បក្តីអនិច្ចាចក្ខាហានឥតរួញរាកក្នុងឋាលដូច្នេះឯង" ។

ក្នុងពេលនោះ ព្រះរាជបំរើមានយសក្តិធំពីរពេញគោរពដោយខ្ពស់ក្តៅ លើកតម្កើងគាថាមួយគាថាបន្តិចថា: "សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស! ខ្ញុំសូមព្រះបន្ទូលថាខ្ញុំមិនអាចហ៊ានធ្វើតាមព្រះរាជអាជ្ញាបានទេ, ខ្ញុំសូមព្រះបន្ទូលថាខ្ញុំដែលធ្លាប់តែទទួលស្តេចក្តីអន្ទះគ្នាៈ ទើនទុកការអំពីព្រះអង្គជាទិព្វកាលដរាបមកយ៉ាងនេះ តើនឹងឲ្យអាចហ៊ានការយកព្រះទុំមុំសំព្រះអង្គដោយគាំបិតដូចម្តេចបាន?" ហើយរោលរៀងគាថាស្តេចថា: "មហាក្សត្រទ្រង់ជាបុព្វការីដួយទុបត្តម្ភស្រោចស្រង់សង្គ្រោះការពារខ្ញុំឥន្ទ្រាទ្រង់ជាទាំងពួង ប្រសិនបើខ្ញុំសូមព្រះបន្ទូលថាខ្ញុំកើនពន្ធនៈព្រះទុំមុំសំព្រះអង្គហើយ, ខ្ញុំព្រះអង្គប្រាកដជាទទួលផលលើផែនដីថ្ម ព្រោះតែងស្រាវដែលអ្នកដទៃគេប្រហារព្រាងមិនឆាន" ។

ខណៈនោះ ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ឈោងចាប់យកព្រះខ្លួនធ្វើតាមដោយព្រះហស្តទ្រង់ប៉ុនធំនឹងអារយកព្រះទុំមុំសំព្រះអង្គឯងវិញ ។ អស់នាម៉ឺនសព្វមុខមន្ត្រីសេនាបតីខ្ញុំព្រួតប្រជុំណាជនក្នុងក្រុងពាន់ប៉ុន្មាន តើតគោមនស្សយំសោកទ្រឹកទ្រួលខ្លួចអង្គុរ ព្រះបន្ទូលសួមឃាត់

ព្រះអង្គ នៃខ្ញុំព្រះបង្គំទូលព្រះសង្ឃាប់តាមការយាចនារ៉ាប់សោះ
ហើយខ្ញុំព្រះបង្គំនូវយកសាច់ព្រះទុរុជាយ ព្រះហស្តព្រះមង្គលឯង តាមព្រះ
ឧដ្ឋបំណង ។ បណ្តាជនអ្នកនិស្ថិតនៅជិតខាងព្រះមង្គលទាំងអស់គ្នា ជាង
ចៃវែកចេញមិនហ៊ានក្រឡេកមើលនៃសព្វខ្លួន ។ សូម្បីពួកព្រាហ្មណ៍
ទាំងគ្នាទ្វេដ្ឋមុខមិនហ៊ានមើលសោះ ។ ឯនាងយេកញ្ញាស្រែស្រស់ស្រីគ្នាវ
ត្តូវអស់ទាំងអ្នកមានតែមការខាំពីពួនសុខ្លួនមិនប្តូរសែនខ្លួន ទួញសោក
ភាខ្លោះកាលយាលំពាកដំរាងខ្លួនហើយដំណើរ ។ ពពួកទេវតា,នាគ,
យក្ស, គន្ធព្វ, អសុរ, កិន្នរ, មហោរគប្រែស្រីយគ្នាទៅវិញទៅមកនា
ឧណ្ណាលអាណសរៃហាស៍ថា: ហេតុបម្រែកអស្ចារ្យថែមនេះ ធ្លាក់ដល់
ឆ្នាំនេះណាមួយអាចធ្វើបានសោះឡើយ!" ។

ព្រះពាជាជាសុទ្ធមាលក្យត្រ មានព្រះភាយពលខន់ខ្លាយថម្ងមយ
ព្រោះភាលដែលព្រះអង្គខ្ញុំបែរសួតមកតែងមានពីរលៀវមេនស្រីស្ងំតាម
ហៅហាមថ្មមបិញ្ចឹមបីបាច់ក្សាក្នុងព្រះបរមរាជវាំង ខ្ញុំព្រះបង្គំដែលទូលរ
សាយទុក្ខវែងតាមបន្ទិចបន្តួចសោះ លុះមកភោលនេះ, ព្រះអង្គខ្ញុំព្រះ
សាពាធរមួលទាំងព្រះភាយខ្លោចផ្សាក្តៅក្រហាល់ក្រហាយឥតបើតណា ។
ខ្លួនណាជាដល់ខ្មាំង ក៏ព្រះអង្គខ្ញុំញាំងព្រះវិសាទៈភាពសេចក្តីក្រៀវក្រៃ
ឱ្យកើតឡើង ហើយខ្ញុំមានព្រះពាជបន្ទូលសួរស្តីហានាទូន្មានព្រះ
ហាត្ថាណាមួយតាជាសេចក្តីថា: "នែបិតា! ហេតុអ្វីក៏ឯងញាប់ញ័រខ្លួនតំ? ជួរ

ឯងមានទុក្ខដ្ឋែបែងអស់សង្ឃឹមចំពោះការឈឺចាប់យ៉ាងតិចក្នុងស្ថានេះ
ឲ្យបាន! សត្វលោកចាំងរស់សុទ្ធសឹងតែជាអ្នកមានព្យាធិទុក្ខមានចំនួនកប់
រយពាន់បន្ទាយោយើងាំទ្ធ, ចូរឯងសម្លឹងមើលចុះ! សត្វតាំងនោះមិនមាន
ទីពំនាក់ពឹងអាស្រ័យទេ សុទ្ធសឹងតែរស់នៅក្នុងអំណាចនៃតណ្ហា
ចាំងអស់ៗ ទុរគា! មានតែឯងនេះហើយតើដែលត្រូវជួយស្រោចស្រង់
ចម្អូនសត្វចាំងអស់នោះ, បើឯងមិនណែនាំឲ្យលុះក្នុងអំណាច
នៃការឈឺចាប់បន្ទិចបន្តួចយ៉ាងនេះ, តើឯងមិនមានអៀនខ្មាសទេឬអ្វី?"

ពេលនោះ, ព្រះសត្វទេវរាជក៏ត្រេកអរជ្រះថ្លាថា: "ប្រសិនបើមាន
ព្យាធិទុក្ខ គឺដូចឈឺចាប់យ៉ាងខ្លាំងដែលជាងនេះទៅទៀត តើព្រះ
សិរីពោធិញាណទៅតែមានទុក្ខទ្រំទ្រែងត្រាំអត់សង្កត់ធាំមួនខ្លាប់ខ្លួនដូចម្តេច?";
ហើយដើម្បីនឹងពិសោធមើលឲ្យឃើញប្រាស់ច្បាស់ទ្រង់ត្រាស់បន្ទូលថា:"មាតុគ្រ
មហាកដ្ឋព្រះអង្គទ្រំទ្រែងអត់ត្រាំសង្កត់ឈឺចាប់ដែលកម្រមានអ្នកណាមួយអត់
ត្រាំបានដូច, មើលទៅ ប្រៀបហាលដូចព្រះអង្គទ្រង់ប្រឈួនឈឺខ្លាំងណាស់
ហើយ, ចុះហ៎ាតុអ្វីក៏មានដូចព្រះអង្គមិនឈប់ឈរនឹងធ្វើទុក្ករវេទនាដល់ព្រះឆាយ
ព្រះអង្គទៅវិញ្ញាណ្ហ៎យ! សូមព្រះអង្គទ្រង់ឈប់ទៅ! ហើយសូមទ្រង់លែង
ត្រាបដូចព្រះពុទ្ធទានដល់ខ្ញុំលព្រះបង្គំជាទ្រង់ម៎ង!"។ ព្រះចរមពោធិសត្វទ្រង់
ធ្វើព្រះសិតាការខ្ពង់ខ្ពស់ព្រោយ ហើយទ្រង់ត្រើមេស្តេងវិញថា: "ការឈឺចាប់
នេះនឹងធ្វើឲ្យយើងនិយាយឃ្លាតពាក្យស័ព្ទ ត្រូវប្រែសំដីទៅវិញមិន

ប្តូនសោះឡើយ, ទុកណាជារយើងត្រូវឈឺចាប់ច្រើនវិត្រូវលែងជាដូនេះទៅ
ទៀតក្តី ក៏យើងមិនពាយយេវិញដែរ ព្រោះថាទុក្ខប៉ុណ្ណេះនេះនឹងស្មើអ្វីដល់ទុក្ខ
អនន្តរកៅ ត្រូវតែយើងរំលើកចិត្តបែបធ្វើមេត្តាទ្រព្យឡើងចំពោះសត្វសត្វ
ក្នុងណាដែលត្រូវគ្រាំគ្រែទទួលការឈឺចាប់បែបនេះ" ។ ព្រះអគ្គទ្រង់
ប្តូរព្រះសូរសៀងនាទបន្តមឡើងទៀតថា: "ក្នុងពេលនេះ ពួកយើងបានសំ
យើងមានសេចក្តីឈឺចាប់ព្រោះមានបច្ចុសភ្លាមក៏ពិតមែន ហើយ
តែយើងមិនបណ្តែតបណ្តោយឲ្យចិត្តរំភើបញាប់ញ័រដូនេះទេ ព្រោះយើង
ត្រូវដឹងថាអ្នកដែលទន់ខ្សោយ គ្មានន័យមិនបានតស៊ូធន់ ឬមានន័យថាកំពុង
រងទុក្ខកន្លងកំពុងាន, តើអ្នកណាមានន័យថាកំពុងរងទុក្ខវេទនាកន្ល
នេះដែលវាតមានតិចតួចនុ៎ះ? ម្ខាងទៀត បើយើងបានបំពេញមេត្តា
ចិត្តចំពោះសត្វពាំនេះបានប្រសើរហើយ, ត្រូវយើងរួសរាន់ឲ្យឆាប់ បាន
ដល់សម្ងាស់ម្ចាស់ធំញាណកុំបង្អង់ ; យើងនឹងបានស្រាបស្រង់ចម្ងល់សត្វ
ដែលប្រកបដោយទុក្ខលំបាកយ៉ាងនេះ យកទៅជាកដល់ឋានបរមសុខ
វិមោក្ខប្រពៃណាស ។

គ្រានោះ ព្រះទេវបុត្តមារក្រាបទូលព្រះដ៏ប្រសើរវិត្រូវប្តូរទៀតថា: "កិច្ចដែលស
ព្រះមហាពលើចនឹងធ្វើតទៅមកហើយនេះ មិនមានន័យថាជាទុក្ខណាស់
ណាទេឡើយទេ, , បើប្រសិនណាជាអញធ្វើឲ្យព្រះអគ្គទ្រង់ព្រះអាជ្ញា
ក្តៅខ្លាំងឡើងដូចជានេះទៅ, តើព្រះអង្គនឹងទៅតែងានអធិវាសនក្នុងគ្គកាលអតិ

ត្រាំបានតទៅទៀតឬអ៊ីនេះ ? អញគិតពិនិត្យមើល ! "ខ្ញុំនឹងព្រះតម្រិះ ដូច្នេះហើយ, ព្រះមហាក្សត្រខ្លាចនឹងទុក្ខក្តៅក្តៃនឹងមានព្រះហឫទ័យតទៅទៀត ... ។

លុះសម្រេចគិតត្រិះរិះរួចហើយ, ព្រះបរមរាជខ្ញុំនឹងយកដុំសាច់ដែលព្រះអង្គខ្ញុំតាំងបញ្ចាំពីព្រះកាយ ដាក់ទៅក្នុងដបមួយគ្រាប់ផ្លែឈើ, ខ្ញុំដាក់ក្រាមមួយ ; ដល់លើកប្តូរឡើងវិញ បើញ្ញាក្រាមមានទម្ងន់ជាងញាញុបដបឆ្នើតក្នុងដុំសាច់ (ក)[1] តាំងពីដុំដាក់បន្ថែមទៅក្នុងដបឆ្នើតទៀត, ប៉ុន្តែទុកណាជាប្តូរតែងតែស្មើជានិច្ចរាល់ដង ។ ព្រះអង្គខ្ញុំសន្និដ្ឋានយល់ព្រមណាស់ព្រោះខ្ញុំពុំបានគ្រាបហេតុនោះសោះ ខ្ញុំពុំអស់អញ្ជើញគេញក្នុងព្រះហប្បទ័យទេបខ្ញុំត្រេកចាកចិត្តសន្តុះ ចំរុងទីនឹងស្តេចចូលទៅខ្ញុំព្រះស្តេចលើដញ្ជើនព្រះអង្គឯងនឹងកម្ពស់ ។ ក្នុងពេលនោះក្មេងខ្ញុំចូលសួរថា; "ចុះហេតុអ្វីបានជាព្រះអង្គខ្ញុំគំរើតទៅ ? ប្រហែលជាព្រះអង្គមានវិប្បដិសារៈអាឡោះអាល័យសោកស្តាយអ្វីញ្ញឹក ?" ។ ព្រះបាទាខ្ញុំតាំងថា" យើងអត់មានអាឡោះអាល័យអ្វីទេ, យើងគ្រាន់តែបារម្ភនឹងបូលខ្ញុំចាំនឹងមួលទៅលើដញ្ជើនទេតើ !" ។

---

๑ ក្បាលនេះជាការចាត់ចែងមិនត្រូវជាធ្លាប់ធ្វើ. ឈោក, អេ. ហ. ក្បាលភាគមិនត្រូវដែរ ។ សូមលោកអ្នកមើលសន្និដ្ឋានស្មានយកតាមសមគួរចុះ ។

ឯសេដ្ឋីលុះបានស្តាប់ពាក្យទន្ទឹងរៀបនឹងឡើងទៅលើវេទិកាផ្ទះ, ព្រះភិក្ខុត្រេះអង្គនឹងនៅតែស្រែកប្រកែកញាញីមកួញាត់ក្រាយដដែល ។ ព្រះពុទ្ធបំរើទូរអស់ព្រះពុទ្ធជាស្តេចនាំគ្នាឡើង ដល់ហើយដាក់ភ្នែកក្រលេកមើលរេចរៃមុខបេញ្ចៀតរៀងខ្លួន ។ គ្រានោះព្រះមន្ត្រីទន្ទឹងគ្នាស់ថា: "ប្អូនអ្នកនាំគ្នាសម្លឹងមើលតាមឯណាន៏ពុះ" ហើយព្រះអង្គទ្រង់ទន្ទឹងយកសាច់បេញ្ចៀតកាយថាំងមួល ទុកនៅសល់តែកន្ទុំទន្ទឹងនឹងសង្ឃាត់ហាន់ប៉ាជួចជាបដាមាករវៃលតែប្តេះបង់ចោល នៅហាលតំរៅក្រៀងៗល់, ឆ្កាត់បែតពាក់កាយតែតាន់តាយ តែរបេនាំឲ្យនេសាទស្គាល់វិញបានដោយងាយតែម ។ ខណៈនោះព្រះមន្ត្រីទន្ទឹងបន្ទូលព្រះសូរសើហាទៅឡើងថា: "យើងខ្ញុំបានខ្លួនយើងនេះដោយលោភភណ្ឌាទន្ទឹងមានគ្រាប់ថ្មបង់បានគោរពសម្ពាទកិច្ចទេ, ដោយសេចក្តីស្រឡាញ់ស្នេហ៍ស្និទ្ធចំពោះប្តូរត្រកូលដែលញាតិមិត្តឯណាក៏ទេ គឺដើម្បីបានចំពោះទូរសម្ភាសន៍ព្រះពុទ្ធជាញាណប្រយោជន៍ទន្ទឹងជួយស្រោចស្រង់សត្វលោកទាំងអស់ តែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ"; ហើយទន្ទឹងត្រាស់បន្ទាបាថាមានសេចក្តីថា: "ពពួកទេវតា, នាគ, យក្ស, គន្ធព្វ, កុម្ភ, ឥស្សរនិងសព្វសត្វត្រូវជាន់ត្រូវថ្នាំងទាំងឡាយ តាលបើបានឃើញយើងដែលជាលំនូវកាយានេះហើយ មុនដាច់ធ្មេញមានចិត្តចិនចិត្តតាមអាជ្ញាសន្ធឹកន្ធឺរបស់យើងមិនខាន ។ យើងធ្វើខ្លួនឲ្យរេរាគាំលាំគារេបួសចេញឈាមដែលនេះ គ្រោះថ្នាំដើម្បីបានទូរ

អត្តភាពសម្បាស្ថេរជ្ញាណពិសេស; ហេតុនេះបើមានមនុស្សណាមួយប៉ុនចង់
បង់បានពោធិញ្ញាណនុ៎ះ តួរតែយកញ្ញេញ្ញមេត្រចិត្តឥតតំរេកឲ្យយើញឬស់
កន្លះហេតុឯណាទីមួយ" ។

កន្លះពេលដែលព្រះមហាពុទ្ធទ្រង់ប្រកាសតាងគាយថាមានខោះស្តេច
ខ្សែនវែងដំលើផ្ទាំង, មហាជ្រលឥតំរេកញាប់ញីរខ្សែនអស់ព្រះ[ចុំ]
មួយជង ប្រៀតដូចជាសរសៃស្មៅឬថ្ងូតលើ ដែលតំរេកញាប់ញីរ
ដោយភាយោបតំបោក រំពីខសខិល ។ ឮជនតាលីយ,ពពួនទេវតាបាន
បញ្ចេញសេចក្តីស្ងប់ស្ងែង ចំពោះហេតុជាអស្ចារ្យនេះ ហើយបន្ទូលថា
ភាថាថា: "សាធុ! សាធុ! តួរអស្ចារ្យណាស់ហ្ន៎! , ព្រះសាស្តាទ្រង់
ព្រះពុទ្ធបំណាងបេស់ព្រះអង្គពេញជាឥតប្រែប្រួលមែនរ" ។ ព្រះអង្គ
ទ្រង់បន្ទូលថា "យើងបានអាត្មនុះយកសាច់ជាចំណែកតូចធំ ដើម្បីជួយ
សង្គ្រោះជីវិតសត្វនេះ; ព្រោះចិត្តរបស់យើងពេញប្រៀបដោយមេត្តា
ករុណា ព្រមទាំងមានបំណងតាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួនឥតតំរេក ។

(មានត)

លោកអាចារ្យ ម៉ៀ-ឥន្ទ្រ ប្រែប្រៀង (ឥឡូវ)

សត្តិសម្ភវជាក្សត្រិតក្រុងកបិលវត្ថុ ព្រះតុំបានស្តេចទៅសិល្បៈសៃមេ ថ្ងៃសិនកើតសឹកកង្វក់ក្រែនវែក ទើសចេញតវៃចម្បាំងរម្ងប់បាន ។ ព្រះភោគីវ៉ាក្សត្រិនីសណ្តាប់ ស្រែចមើយសារសត្តូលួសក្សត្រិក្សាន្ត ឲ្យគ្រាស់ជ្រុំពួកស្តេចាន ទើសចេញឋានថ្ងៃនិត្យ ។ ឲ្យព្រះវន្ទាយល់តេជវៃ កុំឲ្យសង្ស័យកង្វល់ ព្រះអង្គយាងមើលកុំតិនា ពាសចេញលាងលើទ្វី ។ កណ្តាលដំនុំប្រជុំក្សត្រ ចាប់សរសេរសារតំលើកត្រី ប្រាប់ចោរិន្ទ្រានសព្វគ្រប់ទិសទី ប្រើឋតីញាប់ញ័រខ្លាំសេចក្តីស្តាន ។ សត្តូសេនាទន្ទ្រានខ្លាំងវៃ ខានតេជះដើយជាក់ចំណាន ឮដូន្តជាវៃពាំងប៉ុន្មាន ពុំអាចប្រៀបបាននឹងក្សត្រា ។ ព្រះញាតិពាំងឮយយល់ភ្លាមើ ត្រែកអរប្រើមប្រមូលកងចំបាំ សុទ្ធសឹងតាក់តែងនូវពើតា រវើតន៍កញ្ចាធើតរោមធាយ ។ ចំនួនបួនហ្មឺនរួមនាវី សោភីមីរួលបួលមកជាយ អង្គព្រះមាតិត្រីទ្វីសាយ ជាចមនិកាយកងភាក ។ បិតាក្សត្រាធិបតី ទ្រង់លើរាក្សត្រិងរអង្គា មានឆាមប្រាកវថាតិម្ភា ជាអង្គជាំយាងំរសេស ។ ជាឆ្នើមលើសស្រីឥតដូចវៃ តតែវៃរៀងកំណើតជនិវសេន ជ្រុនុំតុំពុជប្រុតមកុមារសេស ចំណេះចំណានទាំយ ។ អតិរេខជាឯតអង្គទ្រង់ទ្វី កងវៃអាចិត្យះពាក្យ

ចូលណាមី ឆាំងទួរដួរហៀបផ្ទាស់ថ្មី ក្តើនប៉ុណ្ណោះសិល្បខ្លួនភ្លាយ ។ ចម
តង្ស្រែនឹកផ្សាជាយួរយោរ ទន័នាក៏ពិក្តារូបធើតនាយ អតមានទៅមើយ
តំយើមក្តាយ សែនសុទ្ធសប្បាយសប្បាយ ។

ដល់លុះព្រះជន្មាអ្នកច្បាំបួន ចង់ចេញខតសួនស្រែនឹងផ្តា ឲ្យនាយ
សារថើរៀបអស្សពាហន៍ ចំមវថាសោកាដាំទំនាំង ។ ក្បើនតំលើកើយ
កបស្ទួស្តី សារថើបើកបរមិនឮឡាំង ចេញចាកទីខែសនាវែងតំនឹង
លាំងសំដៅទៅទន្យាន ។ ខែញាមួយអន្តរក្បែងកេងកិន ជាមនុស្ស
ចាស់ជិណ្ណាទៅមុខយោរ វែស្បែកជ្រីវយោរដើរឈរឈោន យើញ
ពើយទ្រង់ថានមនុស្សថា ។ ខែនាយសារថើមនុស្សក្តីឈរ ជំហរមិន
ត្រង់អន្តរគាត្រ សារថើខូលស្មងសងឥតា ចតិត្រចេស្តាចមស៊ីរស៊ី ។
នេះហើយគេហៅមនុស្សជរ រូបយើងកល់ឆ្នាំតាំងច្រមស្រី តាំង
ស្តេចតាំងក្រុងរាជ្យមន្ត្រី អតប៉ន្មានណាទំនងចៀសចាន ។ ស្តេចស្តាប់
សារសើតូត្រង់ច្រការ តតថាសង្ខារកល់រូបច្បាណ អតមានសប្បាយ
អតកក្សេមក្សាន្ត មានតែរំនួនទុក្ខយាងខ្លួ ។ រីនត្រួយព្រះទ័យតំយ
ខ្លាំងណាស់ ។ ឆិតដល់ក្តីថាស់មិនមានកើ តែស៊ប្តាច់សារថើមួយ
រំពេច ឲ្យបវរថេតចូលកំនត់ស្ថាន ។ សម័យថ្ងៃមួយព្រះជៀស្តេយ
ចេញខតត្រីក្សាក្រៅខេតអំសាន្ត យើញមនុស្សអាពាធថ្លាតស្រាន្ត
ច្រះច្រាណនៅលើច្រំថ្ម ។ ទ្រង់សួរសារថើថ្លាបសត្តិតប់ សាប់

តក្តែមហារពាធ ទៀញាក់អស្សតរបណោលលើ តែឡរំគាន់ទ័មណើ
សេយ្យា ។ បេញាទៅម្តងទៀតយើញមនុស្សស្លាប់ ប្រញាប់តែឡាប់
លែងអាសខា ព្រះបោធិសុត្តោធន៍ជាចំតា ដ្បាបថាបុត្រាព្រួយព្រះទ័យ ។
ចន្លាំបង្ហាតសំពួតស្រស់ ក្នេង។តែម្តុំប្លួមលួមលែ ន័ធស្រីរជ្ញាំងនិងទីទៃ
រៃលសត្តាតំកន់រៃកន់ទាវលែង ។ ប្រតំរេញាំងរែងដំរេ ចំពោលោម
លួនលេនប្រមែន ប្រឡាប់បង្ហែរមែរបង្ហែន ទ្យាបានស្តេចសែម្តងជាតំរាន ។
ថ្ងៃមួយបេមកពល្បុចលោកិយ ប្រែនាយសារថើស្លាតំណាន ន័មរបួច
ស្រែចរំពេចបាន ក្សត្រែក្សាត្តខ្លើនតនាំដួចកាលមុន ។ បេញាចាកទីរេស
ន៍រេសន៍ពាំង លេះលោំងសេះសីន៍លុន លៀលែយលើថ្លល់ដល់ទ័មុខ
យើញមនុស្សច្រែងគុណាកេចក្បាជាត ។ ចែរបើកបន្ទុលស្បូរធាប់ខ្លី នែ
នាយសារថើស្តីទ្យាពាត មនុស្សអ្នីជំនាងអ្នកសាធ្រែប្ត ពាំនិត្យមើលទៅតួ
ជ្រះថ្ង ។ សារថើគ្រាបបួលកំពូលកេស មនុស្សនេះយើញតំយ៉ាងក្តីរូបា
លះបង់តំរយោបុត្រធីតា ស្តែងកេសុភាប៉ាងថ្កាណ ។ នេះហៅកេចបួស
ន្តសំប្រែពៃ សំណាក់នៅព្រៃជាទីស្ងាន ត្រាស់ដឹងមិចឆ្ងាស់ក្នងសន្តានន
ន័ធបានសុភាសីវលីយ ។ ស្តេចស្តាប់ព្រំព្រួបក្នងទ័យ ជាតុបព្វជ្ជា
ស្រែលគេកម្រៃ កេចនេះសុទ្ធតែតម្រងសង្ឃ័យ តួរអញែកែរៃបួសទ្យាបាន ។
ទ្រែងំព្រះតំរេស្រែចកាលណា យាត្រាហួសទៅទ្យាមស្ងាន ស្រែងំ
ត្រាក់ទ័ជាលសាន្ត ព្រះទ័យរំភើបក្សាត្តតែងមានហ្មង ។ តន័ក្នងទ្យាន

ជាន់ខ្ពស់ជាងគេ ដែលមានតែព្រះបាទសុរិយាវរ្ម័នទី ២ ប៉ុណ្ណោះ ដែលមានសិទ្ធិ ប្រើប្រាស់ ។ ក្នុងរាជវាំងនេះ ក៏មានសាងសង់ព្រះវិហារ ព្រះពុទ្ធរូប ព្រះសង្ឃ ព្រះធម៌ ព្រះវិន័យ ព្រះសង្ឃនាយក ព្រះសង្ឃរាជ ព្រះសង្ឃរាជាធិការ ព្រះសង្ឃរាជានុសង្ឃរាជ ព្រះសង្ឃរាជានុរក្ស ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សាធិការ ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជ ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជាធិការ ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្ស ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សាធិការ ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជ ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជាធិការ ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្ស ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សាធិការ ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជ ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជាធិការ ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្ស ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សាធិការ ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជ ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជាធិការ ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្ស ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សាធិការ ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជ ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជាធិការ ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្ស ព្រះសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្សានុសង្ឃរាជានុរក្ស

ជួបម្តងបាន ។ តែតស្រែចម្ងើតតន់រវៃប្រសើរ ជំរាំលើរលឿនលន់
តាន់ប្រមាណ សំដៅឆ្ពោះទៅលំនៅស្ថាន ក្បួនក្បាន្តយាងយាសដោយ
សួស្តី ។ ដល់នោះសម្តេចជិតុប្តា នាមនាងព័សាគោត្តមី ពេងមើលឃើញ
គោរពតតទៅទ្បី ឃើញព្រះបក្រើយសង្ឃឆ្ពោះថ្លាន ។ នោលតាក្យ
សរសើរពោធិសត្វ ជាព្រះសង្ឃគ្គល្អបំណាន ជាកូនស្រណោស្រនោះ
ចាន ក្តីសុរក្បួមក្បាន្តច្រាកដពិត ។ ចំរើណកខាងប្រុសជាបិតា
លែតំពុកាតាន់ព័យតំត ស្រណោយកជាស្វាមីមិត្ត ក្តីពុកគានដិនស្រ
នោះទៀ ។ ស្តេចបង្គាក្យនោះច្រាកដប្បាស់ តែតអាខ្ចាំទណាស់
ភ្លុំគ្រាសើយ ទ្រង់តិចារណាវួចស្រែចហើយ គ្រាណាត្រែរឈ្លួន
យល់ដោយភ្លាជ្ញ ។ ថាតោក្យនេះច្រាកដពិត ជាសំគ្រើនតំនិតអញ
ហើយណា ទ្បែចញ្ចំពៅញគុណថ្លៃថ្លា លះបង់តណ្ហាការសៅហ្មង ។
លុះស្តេចត្រែចដល់ច្រាគ្គច្រាសាទ យានច្បាទទ្បើងទៅពុំផ្សូវផ្សង ដោះ
តែម្តែក្តាពាសូវង ប្រែថាសិដ្ឋនាំទៅទ្បី ។ ថ្លាយជួសតបស្តេចសង្ឃរាជា
ព្រះនាងព័សាគោត្តមី ស្តេចបចូលកាន់ល្វែងមានសិរី បក្រែបង្ហុលើសុ
យនា ។ អស់ស្រីរាប់ជនាំនឹងឡាយ តែងយាយច្រៀងកំប្លាយក្បួតា
ដេញដង្ហុសើពួតគួរសោះ ជាទីផ្ទះថ្លាបម្រែនចំពួ ។ ឯអង្គនោមយាំ
ភាព្យទត្តិយេត ទ្បៀងនត្រែតតៅកស់ស្តុំស្តួ ព្រះទ័យទ្បើយណាយ
ក្តាយបែរតែ ស្តេចឥតស្រែចស្រាលត្រែអាលអរ ។ ជុំលត់ជាស្តេ

លៀងខែនេះ អស់ហួងនាវ៉ែត្តន់បរ៉ែ យលព្រះចន្ទ៍ដោមចន្ទ័ត្រ កូនៗ
និក្រាជាសុខសាន្ត ។ ឪគ្នាដេកនេះចក្ខុចាក្ខុ ពេញភាសាក្រៀម
គ្រាកន់ភ័ន្តន្ត លុះពេលយប់ស្ងាត់ក្សត្រថ្ពើនថ្ងាន ប្រែប្រាណាតន
ពីរសេយ្យាស ។ ខនយល់ស្រមៃដេកវាក់រ៉ៃ ប្រតន្តន្តាន្តីមរាជាស
ស្រមុកមមើរថ្ងៃផ្តេសផ្តាស ខ្លះដេកតនឹថ្ងាសសង្កើរអន្ទេញ ។ ខ្លះលក់
ក្បាលក្បៀនត្រអៀនថ្ងូរ ខ្លះមានំហៀរហូរប្រឡាក់ពាក្យ ជាវេជ្ជិនក្រឡាប់
ជ្រាប់ទៅវិញ គួរជ្រៃញាក្រាន់ចិត្តអត្តនោះ ។ ស្តេចយាល់ឮថាសាន
ស្អាតប្រិតិ ដូចព្រៃស្មសានស្ងាតជ្រាំធា តើតក្តីមានក្នុងចិត្តា បន្ទំចេញ
យាត្រាចួសថ្ងៃនោះ ។ ឃាត់ដល់មាត់ទ្វារពុំពាក់ធ្នើ ដោមយន់ត្រង់
លើតហត្ថឡើនគោះ ត្រាស់សួរដោយយោគក្យជ័តរកេះ ចំពោះអ្នកនៅខាងន
ក្រៅ ។ នាយឆ្នួអមាត្យក៏ភ្ញាក់ ឮជាក់ជាស្តេចចន្ទលោ ក្នុងយ
ធ្វើនប្រញាប់ធាប់រួសរៅ បពិត្រចមម៉ោមានហេតុអ្វី ។ ឆ្នួអើយប្អូ
អ្នកធាប់ចេញបរ ទៅយកអស្សតរសេះសួស្តី ប្រញាប់ចន្ទ័ត្រឡឺនរឿន
រន្ធឺ ឆាមឆយាតខ្លីកុំយូរយោរ ។ តញ្ញានឹនចេញចួសថ្ងៃនេះឯង ប្រសែ្តនី
ប្រញាប់កុំរោល នាយឆ្នួឮហើយតែម៉ាម នាយតអស្តាសេរមង្គល ។
ឈ្មោះកណ្ណក:ជាក់ចំហុត សម្បុរសេសុទ្ធខ្ចីពស ជាតំធំម្ខួតាំសង

ន្ទមស្ស មណ្ដលជនទ្វេនក្រាបីហាត្ត ។ បនត្រៃនរុនរឿនតែប្រែជាម៉ា
ស្រែចស្រាបំនាំថ្វាយពោធិសត្វ ស្ដេចដ្បាចសភាពតែឆកវាក្ដាត់
ក្រសែតែតែនអគ្គប្រែនសាយា ។ ស្រែចហាយភូធរចបុះវៃ ព្រះទ័យ
រាក្ខនទំកបុត្រា បនំខតនុរមប្រសពល្បាណ៍ យាត្រាសំដៅចូលទៅទ្បី ។
យលរត្តជាហោដ្ឋនុចបុត្រ ស្រយុតស្រយន៍ឥដ្ឋចក្រ បនលើកបុត្រឲ្យន
តែកនចិ វែកធំតិម្ដាស្រែភ្លាក់ដំនក្ដាំណា ។ ទំនន់ាក្រុកឲ្យកកេតសៅហ្មង
សេចក្ដីប្ដូនបំនក៏ភាក់ខាន ណ្ហើយចុះចាំគ្រាយសំមរិលថ្លាន តធំបាន
យើញកក្រែប្ដូគ្រូស្នេហា ។ តំតភ្លាន៍យាន៍ចញចាកទីនោះ តំបរន្ដោះ
សំដៅសេះសេដ្ឋា ដល់ហ្មើយទ្រង់មានចន្ទលថា ហៃថ្លាកណ្ដាកៈតាជា-
នេយ្យ ។ ចូរនាំយើន៍ចញចាកតាក ទៅសាន៍ចព្វជាវេទប្រែពៃ ទំនី
នាំសព្វសត្វជនទំពៃ ឆ្ពោះតំទុកតំយកលំ។ ត្ថា ។ សេះទំនីត្រែកអកើ
ស្រែវ៉ៅស្រែក សំរែកញាប់ញ័រខ្ញើរមេយោ ទេព្តាខ្លាំនខ្ចប់ដោយវិភ្លាមិន
ឲ្យមនុស្សម្នាតំចរសោះ ។

បញ្ជីរឿងរួមមួយឆ្នាំ

សម្រាប់ភាគ ៨ សុរិយគតិឆ្នាំ ១៨៤៦

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ

ឈ្មោះអ្នកតែង	ឈ្មោះរឿង	ភាគនិងលេខទំព័រ
ណោក ហេង-យ៉ាន់	កំពូលស្នេហា	១/១, ២/៥៣, ៣/១១៣, ៤/១៦៩ ៥/២២៥, ៦/២៨១, ៧/៣៣៧, ៨/៣៩៣, ៩/៤៤៩, ១០/៥០៥, ១១/៥៩១, ១២/៦១៧
ហ្លួងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម	ឯកសហស្សែរត្រីភាគទី ១ . .	១/១៦; ២/៦៧, ៣/១២៩, ៤/១៩៣,
" "	ព្រះពន្ធព្រឹត្តក្រមចៅហ្វាយស្រុក	២/៣៦,
" "	ព្រះពន្ធប្រឹត្តិព្រះបាទសម្តេចព្រះនរោត្តម (ព្រះរាជន្តស្លា)	២/៦០២, ៥/២៥៤, ៦/៣០៣, ៧/៣៦៨, ៨/៤២៣, ៩/៤៩១, ១០/៥៣៧, ១១/៥៧១,
" "	រឿងនន្ទិវត្ត ក្នុងសត្តវត្ថុ ទី ១៦-១៧	១១/៥៦១, ១២/៦៣៦
ឧកញ៉ាវិមលាភិរក្ខព្រះសោម	ព្រះត្តិស្តេចទំពះស្តេចកន្ទើង . . .	១/២៣,
" "	រឿងតន្ត្រីទាវ៉ាយណ៍សាតែរ . . .	៩/៣៨,
ព្រះគ្រូញាណសំវរៈ ញាណ-ឈិន	វិធីតាំងថ្ងៃ ខែ-ឆ្នាំ-រដូវ . . .	៤/៨៥,

ឈ្មោះអ្នកនិពន្ធ	ឈ្មោះរឿង	ភាគទំព័រលេខទំព័រ
ឃុនសុគន្ធាមេធី ញាន-សៀង	ម៉ាត់ត្រសំប្លាយាប់ខ្លីក្រែកំគ្នា . . .	៣/១៥៦
" "	ឯកសហស្រែកត្រែកាតទី១១ . .	៥/៦៤០, ៦/៦៩៣, ៧/៣៥០, ៨/៤៩៣,
លោក ង្គុយ-ប៊ុនសូរ	ឯកសហស្រែកត្រែកាតទី១២...	៩/៤៦៦, ១០/៥៣០, ១១/៦០៤, ១៤/៦៤៨,

ផ្នែកសាសនា

ឃុន សុវត្ថិវេទ័-ឈួរ-អ៊ុន	មិញ្ញាទិដ្ឋិកថា	១/៤៩, ២/១១១, ៣/១៥៥ ៤/៦០៩, ៥/៦៦៣, ៦/៣១៣,
ព្រះគ្រូធម្មាចារបុទ្ធ ម៉ាយ-សុំន	ពន្ធវត្ថុបរិយាយ	២/១០៥, ៣/១៦៥, ៤/៦១៩, ៥/៦៣៦, ៦/៣៣១, ៧/៣៩៤,
ព្រះគ្រូសុវណ្ណញាណសូរ-ហោយ	ធម្មវិភាវនី	៨/៤៣៣,
" "	ច្បាប្រយោជន៍របស់ធម្មៈ ក្នុងពុទ្ធ-សាសនា	៩/៤៨៣, ១០/[illegible]៤,
លោក ស៊ុន-ម៉ាន	ធម្មាធិប្បាយ "សេរីពស្ស-ន"	៩/៤៩៩,
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ	ប្រវត្តិព្រះធម្មចរិយាត្រីទ្វ (កៅ-ឆួន) ចៅអធិការវត្ត ភ្នំសំរោ ជាតំបន់	១១/៥៩៩,
លោកអហ ប៊ុណ្ណា-សុភ្កាន	សិតិដាតក	១១/៥៩៩, ១៤/៦៤៦
លោកអាចារ្យ មៀរ-ខន្ធ	ពុទ្ធប្បវត្តិ (ភាគ ៣) . . .	១១/៦០៥, ១៣/៦៦៤

ទស្សនាវដ្តីកម្ពុជសុរិយាឆ្នាំ ១៩៤៧ ដាស់ដាប់តទៅ ខ្ញុំឯងមានចេញផ្សាយរឿងភាវៈផ្សេង ៗ ទាំងខាងគតិលោក ទាំងខាងឧត្តមិ ដូចកាលពីឆ្នាំមុនៗមកនោះដែរ ប៉ុន្តែយើងខ្ញុំឯងទំរៀមប៉ំផ្សំរឿងខ្លះ ឲ្យបានដូចប្រយោជន៍ ដល់អស់លោក - អ្នកមើលខ្លះកន្លែងច្រើនទៀតទៅ ។

ឯ រីឯទៀតប្រសិនបើអស់លោក - អ្នកមើលទស្សនាវដ្តីនេះ យល់ខាស់ត្រង់កន្លែងណា ឬមួយមានបើចង់កែប្រែផ្លូវម្តេចទៀត ឬមួយមានរឿងអ្វីផ្នែក ខាងគតិលោកក្តី ខាងគតិឧត្តមិក្តី ត្រូវការយកមកចុះផ្សាយ ក្នុងកម្ពុជសុរិយានេះ យើងក៏ខ្ញុំឯងទទួលតាមតំណាងណា ឬចុះផ្សាយរឿងនោះផ្ទេរ តាមចំណង់របស់លោក - អ្នក ។

យើងសូមឲ្យឯងអ្នកសូទសាសន៍ឯកតិជួយទំនុកប៉ុងកម្ពុជសុរិយានេះកល់ក្នុង ដើម្បីកុងតែនៃទំនុកប៉ុងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរឲ្យបានចំរើនឡើង ។ អស់លោក - អ្នកគង់ជាងត្រាចាស់ច្បាស់ហើយថា អក្សរសាស្ត្រជាឃ្លាំងនៃសេចក្តីចំរើនខ្លាំងខ្លួនរបស់ប្រទេសជាតិ ។ កម្ពុជសុរិយាជាមែក ១ នៃការផ្សាយអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ទើបគួរតែអស់លោក - អ្នកជួយទំនុកប៉ុងឲ្យបានជាក់ចំចំរើនឡើង ។

សៀវភៅចុះពុម្ពថ្មី ផ្សាយចេញពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ កុំពេញ

ឯកសហស្រភក្ត្រីឬរឿង ១ ៣ខ ១ យប់ខ្សែ ២ ខឹងខ្សែ ៣ នៃលំណាយអស់ទៅយ្យ ហើយនោះ ឥឡូវចោះពុម្ពឡើងវិញហើយ ជំនៀងវា ១ ក្បាល ០ ៧៥ ។

វិសុទ្ធិមគ្គភាគ ៣ ទើបចោះពុម្ពថ្មីជំនៀងវា ១ ក្បាល ២ ៣ ១០ ក្រៅអំពីនេះទៅមានសៀវភៅផ្សេង ៗ នៃលក់ពុងចោះពុម្ពឡើងវិញ ខ្ញុំឯងចោះពុម្ពថ្មីជាច្រើនរឿងនៃរ ។